

Låg skatt

och en

stark välfärd

Sverigedemokraterna

Sverigedemokraternas förslag till budget för år 2024 för Stockholms stad
Inriktning för 2025 och 2026

INLEDNING.....	1
Inriktning och direktiv till samtliga nämnder och styrelser	12
Ekonomiska förutsättningar	13
NÄMNDER OCH STYRELSE UTOM ROTELINDELNING	26
Kommunstyrelsen m.m.	26
Revisorskollegiet	41
Valnämnden	42
STADSELSNÄMNDERNAS UPPGIFTER	43
Förskoleverksamhet.....	43
Barn, kultur och fritid	45
Äldreomsorg.....	48
Stöd och service till personer med funktionsvariation.....	52
Individ- och familjeomsorg inklusive socialpsykiatri.....	54
Stadsmiljöverksamhet.....	60
Ekonomiskt bistånd	62
Arbetsmarknadsåtgärder	64
FACKNÄMNDER.....	66
Arbetsmarknadsnämnden	66
Avfallsnämnden.....	72
Exploateringsnämnden	73
Fastighetsnämnden	78
Förskolenämnden	81
Idrottsnämnden	87
Kulturnämnden: kulturförvaltningen	92
Kulturnämnden: stadsarkivet	97
Kyrkogårdsnämnden	98
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	100
Servicenämnden	104
Socialnämnden	107
Stadsbyggnadsnämnden	120
Trafiknämnden	127

Utbildningsnämnden	134
Äldrenämnden.....	144
Överförmyndarnämnden	150
Central medelreserv.....	152
BOLAG INOM STOCKHOLMS STADSHUS AB	160
Moderbolaget Stockholms Stadshus AB	160
Bostadsbolagen: AB Svenska Bostäder, AB Familjebostäder och AB Stockholmshem	163
Micasa Fastigheter i Stockholm AB	168
Bostadsförmedlingen i Stockholm AB.....	169
Skolfastigheter i Stockholm AB.....	171
Stockholm Vatten och Avfall AB	173
Stockholms Hamn AB	175
AB Stokab	177
Stockholm Stads Parkerings AB.....	178
Kulturhuset Stadsteatern AB.....	180
Stockholm Globe Arena Fastigheter AB	181
Stockholm Business Region AB	182
S:t Eriks Försäkring AB.....	185
S:t Erik Markutveckling AB.....	186
Mässfastigheter i Stockholm AB	187
INTRESSEBOLAG I STOCKHOLMS STADSHUS AB	188
Stockholms Exergi Holding AB	188
STOCKHOLM STADS ORGANISERING I KOMMUNALFÖRBUND....	189
Stockholms stads organisering i kommunalförbund Storstockholms brandförsvär (SSBF)	189
STOCKHOLM STADS KOMMUNALA STIFTELSE	191
SIHS Bostäder – Stiftelse hotellhem i Stockholm	191
BILAGOR.....	193
1 Nettokostnader (exkl. kapitalkostnader)	193
2 CESAM-BILAGA	195
3 Investeringsplan	222
4 Stadsdelsnämndernas budget	230
5 Förslag till kommunfullmäktiges indikatorer	230
6 Peng, schabloner och ersättningsnivåer samt volymer	255

7 Avgifter m.m.....	273
8 Regler för ekonomisk förvaltning	308
9 Investeringsstrategi.....	334
10 Fastighets- och lokalpolicy.....	344
11 Stadens system för integrerad styrning och uppföljning.....	357
12 Stadsövergripande styrdokument	364
13 Ärenden som avslutas	374
14 Basnyckeltal	375
15 Utveckling av centrala it-kostnader	383
16 Ansvarsfördelning	384
17 Ansvarsfördelning inköpskategorier.....	385

INLEDNING

Budget 2024 för Stockholms stad och inriktning för 2025–2026 samt ägardirektiv 2024–2026 för koncernen Stockholms Stadshus AB

Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser

I detta avsnitt beskrivs inriktning gemensamma direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser. Direktiven rör prioriterade områden där det finns ett särskilt stort behov av utvecklade processer och samverkan mellan flera av stadens nämnder och bolagsstyrelser.

1 En trygg huvudstad med hög livskvalitet

I Stockholm talar medborgare svenska, lever efter svenska värderingar och strävar mot självförsörjning.

Stockholm ska vara ett samhälle präglad av gemenskap, möjligheter och skyldigheter. Var och en som vistas eller bor här ska göra sitt yttersta för att bidra till att staden når sin fulla potential. Stockholm ska vara en välkomnande stad som attraherar människor från övriga delar av Sverige som söker sig till storstadslivets spänning. Men även internationell kompetens, som genom sitt arbete och strävsamhet bidrar till samhället samtidigt som de själva får ett bättre liv. Oavsett nationalitet eller kulturell bakgrund ska människor som önskar bli en del av Stockholm ta seden dit de kommer. Vägen in i det svenska samhället är först och främst genom språket. Staden ska tillsammans med berörda myndigheter säkerställa språkutbildningar av hög kvalitet mot nyanlända med olika studiebakgrund. Möjligheten att erhålla kostnadsfri svensk utbildning kombineras med den centrala skyldigheten att även ta del av och lära sig språket.

Den som vistas i Stockholm ska aktivt sträva mot att lära sig om den svenska majoritetskulturen. I detta innefattas värderingar som jämställdhet, religionsfrihet och sekularism. Normer, beteenden och oskrivna regler. Kulturhistoria i dess olika former genom högtidstraditioner och mattraditioner. Stockholm ska vara en plats där människor tillåts ha egna kulturella identiteter så länge dessa inte står i strid med de svenska grundvärderingarna. Oavsett kulturell bakgrund ska dock alla dela uppfattningen om att den svenska kulturen ska respekteras och att var och en ska göra sitt yttersta för att anpassa sig till det svenska samhället. Sverige är ett sekulärt land präglad av en kristen idétradition och kristna ideal. Kristendomen har en särskild prägel på vår stads kulturhistoria och inte minst på den fysiska stadsmiljön som framhäver kyrktorn och kyrkklockor i stadsilhuetten.

I Stockholm ska alla sträva mot självförsörjning utifrån sina egna förutsättningar. Funktionsvarierade personer ska känna stöd och förståelse i samhället. Ingen som kan och vill arbeta ska begränsas på grund av dålig studievägledning eller bristande matchning. För personer med långtidssjukskrivning och andra vårdrelaterade behov ska samarbetet mellan Försäkringskassans och Region Stockholm som vårdgivare fungera sömlöst. Ingen ska känna att de bOLLAS runt mellan olika aktörer där ingen vill ta ett helhetsansvar.

Det ekonomiska biståndet är samhällets yttersta sociala skyddsnät. Trots det är närmare varannan bidragstagare fullt arbetsför. Bristande samhällsinsatser, studievägledning och dubbelarbete med arbetsförmedlingen skapar en ohållbar arbetsmarknadspolitik. Resultatet är att de som vill nå självförsörjning inte ges de rätta verktygen, samtidigt som biståndet tillsammans med förmåner som gratis SL-kort blir ett attraktivt försörjningsmedel för vissa grupper av nyanlända och utrikesfödda. Stockholm ska vägleda fler till yrken med arbetskraftsbrist genom stärkt studievägledning. Yrkesutbildningar ska inte överakademiseras utan ges i syfte att på kortast möjliga tid förse eleven med de rätta kunskaperna för ett arbete. För de som inte vill fortbilda sig, utan systematiskt arbetar för att bestå i försörjningsstöd ska tydligare motprestationskrav riktas. Deltagande i språkutbildning, eller yrkespraktik i offentlig kommunal verksamhet så som snöröjning och gatustädning är viktiga medel för att klargöra förväntningarna på arbetsföra personer.

Stockholm är en trygg, säker och välskött stad

Alla som vistas i Stockholm ska känna sig trygga. Ingen ung kvinna ska vara orolig för att gå hem själv i mörkret och ingen ung man ska vara orolig för att bli rånad på sin jacka. Dagens Stockholm är inte tryggt. Gängkriminaliteten tar över bostadskvarter och ingjuter skräck i hela områden. Segregationen förvärras när miljonprogramsområdena anses vara otrygga och osäkra. Insikten om detta är grundläggande för det fortsatta intensifierade arbetet.

Staden ska agera för att uppfylla sina skyldigheter som en av många parter för att komma till bukt med den spirande kriminaliteten och den påföljande otryggheten. Det otillräckliga polisantalet Stockholm står med efter 8 år av socialdemokratiskt regeringsstyre vittnar om en oroande trend. Alla förvaltningar ska vara öppna och sträva mot en nära samverkan med Polisen. Det är av yttersta vikt att Polisen ges allt det stöd som efterfrågas för att rekrytera och behålla fler poliser i tjänst. Men samtidigt ska staden sätta press på polisen att aktivt delta i utsatta lokalområden. Staden ska specifikt bidra till att underlätta bostadssituationen för poliser genom att ge poliser företräde i den kommunala bostadskön.

I väntan på att antalet poliser ökar ska staden satsa på att upprätthålla tryggheten genom egen personal. Ordningsvakter och väktare fyller viktiga funktioner genom att synas på plats eller finnas inom räckhåll vid ordningsstörning. Personalnumerären av de båda yrkesgrupperna ska utökas. Staden ska aktivt verka för att utöka antalet särskilda förordningsområden, för att på så sätt få till fler ordningsvakter. I de fall som en utsättning av ordningsvakter inte är möjlig ska väktare utplaceras. Väktarna fyller en viktig funktion eftersom de både är uniformerade men även redo att ingripa när brott begås. Samtidigt agerar de som såväl ordningsvakternas som polisens förlängda arm, vilket leder till snabbare utryckningar vid behov.

Förekomsten av trygghetspersonal ska kompletteras genom stärkt satsning på grannsamverkan och nattvandring. I dessa arbetsformer ligger ett stort ansvar på volontärer som gemensamt hjälps åt att hålla uppsikt. Staden ska göra mer för att bidra med finansiella medel till deras verksamhet och förenkla för fler grupper att bildas.

Flera trygghetsinvesteringar så som förbättrad park- och gatubelysning samt trygghetskameror utgör evidensbaserade verktyg för att stävja otryggheten och förhindra brottslighet. Ingen ska känna sig orolig att gå hem på natten på grund av becksvart mörker. Därför ska upplysningen utvecklas med ett särskilt fokus på områden som pekats ut av lokalborna. Trygghetskameror fyller en viktig funktion i att få bort kriminella från vissa utsatta platser. Därmed kan centrumområdena och kollektivtrafiknoderna återtas.

Arbetet mot kriminalitet måste börja redan vid födseln. Hembesöksprogrammet för förstföderskor erbjuder viktig hjälp för att främja barns utveckling. När arbetet i förskolan tar vid är det avgörande att alla barn tillförsäkras bra förskolelokaler, platslagad mat och tillräckliga lek- och grönytor. Kunskapen hos förskolepersonalen ska vara god om hur vissa barn kan utveckla ett riskbeteende. Rätta insatser för barn som riskerar att hamna efter fysiskt, kognitivt eller socialt ska sättas in vid minsta oro. Likaså ska föräldrar erbjudas ett stärkt stöd i sitt föräldraskap genom evidensbaserade digitala och fysiska program. En arsenal av skolförberedande program med fokus på barn med språksvårigheter, i kombination med mentorsskapsprogram för grundskoleelever som riskerar att utveckla ett antisocialt beteende ska vara tillgängligt. Stockholm stads förebyggande arbete ska satsa tidigt och rejält på de barn som riskerar att hamna snett. Alla insatser ska präglas av hög evidens och vid utvärderingar visa på reella effekter.

I Stockholm når alla barn sin fulla potential genom kompetent personal och attraktiva skolmiljöer

Alla barn ska växa upp med rätt och lika förutsättningar till lärande och utveckling, oavsett vilken stadsdel man föds i. Stadens verksamheter som riktar sig mot barn ska alltid utgå från barnkonventionen som bland annat säger att barnets bästa alltid ska komma först och att varje barn har rätt att utvecklas, leka och att uttrycka sin åsikt.

Stockholms skolor, förskolor, öppna förskolor och fritidsverksamheter ska vara platser där alla barn känner sig trygga och omhändertagna. För att de ska kunna bygga förtroliga relationer till sina lärare, pedagoger, fritidsledare och andra vuxna är det viktigt att staden arbetar långsiktigt med kompetensförsörjning och ställer höga krav på vilka som arbetar med barn. Krav på goda kunskaper inom svenska och årliga utdrag ur belastningsregistret ska utgöra självklara verktyg för att säkerställa att de som arbetar med barn också är lämpade för det.

En vuxen person behöver ett ordförråd på minst 50 000 ord för att kunna delta aktivt i det dagliga livet. Att kunna uttrycka sig i tal och skrift är en viktig demokratifråga och en förutsättning för att kunna ta del av samhället. Stadens förskolor ska därför arbeta aktivt och medvetet med språkutveckling för att ge barn rätt förutsättningar till en bra start i livet och en lyckad skolgång. Alla barn ska ges individuellt stöd och möjlighet att utvecklas utifrån egen förmåga genom hela skolgången.

Staden ska säkerställa att förskole- och grundskolemiljöerna uppmuntrar till lek, lärande och kreativitet. Miljön kring skolor och förskolor spelar en viktig roll för barns och ungas hälsa. Skolgårdarna och inomhusytorna ska vara tillräckligt stora i förhållande till elevantalet och ändamålsenliga material ska finnas tillgängligt.

Inget barn ska ärva sina föräldrars utanförskap. Skola och förskola utgör en viktig del i att motverka utanförskap, våld i hemmet, våldsbejakande extremism samt hedersrelaterat våld och förtryck. De normer och värden man får med sig som barn kan vara avgörande för resten av livet. Därför är det särskilt viktigt att verksamheter som riktar sig mot barn kännetecknas av jämställdhet, barns rättigheter och goda förebilder. Svenska ska vara det huvudsakliga samtalspråket i stadens skolor och förskolor och personalen ska ha goda verktyg att agera vid misstanke om att barn far illa. Staden ska också verka för att öka andelen inskrivna barn i förskolan i stadsdelar med låg inskrivningsgrad.

Den psykiska ohälsan bland unga blir allt sämre. Elevhälsan behöver prioriteras mer och ytterligare resurser krävs. Samverkan mellan skola, BUP och socialtjänst behöver stärkas för att säkerställa att inget barn faller utanför systemet. Att öka den psykiska

hälsan bland stadens elever ska vara högprioriterat och då måste elevhälsan stärkas och tröskeln att söka hjälp sänkas.

Alla skolor ska följa de mänskliga rättigheterna och förståelsen och bemötandet av barn med neuropsykiatriska funktionsvariationer och särskilda behov ska stärkas.

Stockholm ger människor i behov rätt insatser som präglas av hög evidens, kvalitet och rättssäkerhet.

Alla stockholmare ska erbjudas insatser som bidrar till hög livskvalitet från den gemensamma välfärden. Den sociala omsorgen ska vara rättssäker och präglas av ett starkt barnrättsperspektiv. Stockholmare ska känna sig säkra på att nya forskningsrön och framgångsexempel snabbt fångas upp och pilottestas i verksamheten. En hög kvalitet, evidensbaserat arbetssätt, och en nära samverkan med civilsamhället leder till effektiva insatser för samtliga medborgare. Effekten av sociala insatser ska kunna följas upp och utvärderas. Felaktiga eller onödiga insatser riskerar att urholka förtroendet för socialtjänsten och på sikt skapa en misstro från såväl brukare som skattebetalare.

Likaså ska hårda kvalitets- och uppföljningskrav ställas på alla aktörer inom social omsorg. Den ökade välfärdsbrottsligheten kräver fördjupade granskningar och kontinuerliga avtalsuppföljningar. Oseriösa aktörer ska stävas innan de har hunnit skota sig på allmänna skattemedel och orsakat lidande för klienten. Likaså får välfärdens verksamheter får aldrig bli en inkomstkälla för den organiserade brottsligheten.

Stockholm ska vara en tillgänglig stad för alla invånare. Funktionsförmåga ska inte avgöra individens möjlighet till att delta i samhället på lika villkor. Så långt som möjligt ska var och en, utifrån sina förutsättningar, leva ett självständigt liv och ha ett arbete att gå till. Stöd och service för personer med funktionsvariation ska främja delaktighet och självständighet. Genom ett stöd av hög kvalitet med en hög grad av individuellt självbestämmande ska alla medborgare ges möjlighet till en god livskvalitet. Familje- och anhöriga omsorgstagare ska ges ett bra stöd samtidigt som de erbjuds avlastning vid behov.

Ingen ska bollas runt, eller falla mellan stolarna. En spindel i nätet ska alltid finnas inom den offentliga verksamheten som har kontakt med individen och bistår i koordinationen och planeringen av de många olika sociala insatserna. Stockholmare med skadligt bruk och beroende ska få rätt hjälpinsatser för att komma bort från missbruket. Den ofrivilliga hemlösheten ska motverkas hos svenska medborgare. Samverkan med första linjens psykiska hälsovård, samt den regionala psykiatrin är avgörande för att garantera personer med multifunktionella behov en anpassning till samhället. Alla som vill ska ges möjlighet att påverka den vård- och omsorg som de får genom sin samordnade individuella plan (SIP).

Människor med särskilda behov på grund av utsatthet för våld i nära relationer, hedersvåld eller brott mot barn ska ges god hjälp i tid. Ingen ska behöva bo tillsammans med sin förövare, eller känna en oro för familjemässiga repressalier om de väljer att avsluta ett destruktivt och skadligt förhållande.

Stockholm ger äldre en god livskvalitet och stort självbestämmande

Stockholm ska vara en äldrevänlig stad. Äldre ska känna en hög livskvalitet och vara trygga med att den kommunala servicen är i absolut världsklass. Äldreomsorgen ska präglas av valfrihet men även säkerhet om att samtliga leverantörer uppfyller hårda kvalitetskrav. En blandning av boendelalternativ och äldreomsorgsutförare ska finnas, där såväl kommunala, privata och civilsamhällesorganisationer erbjuder sina unika tjänster. Vägen ska vara kort för de företag som vill utveckla och testa ny välfärdsteknik i äldreomsorgens verksamhet.

Olika boendelösningar ska erbjudas för olika stadier av åldrandet. Från det tidiga åldrandet med seniorbostäder, till trygghetsboenden/servicehus och slutligen särskilda boenden. För de som kan och vill ska hemtjänsten erbjuda möjligheten att bo kvar i hemmet utan att göra avkall på vare sig den fysiska eller psykiska hälsan. En ökad rörlighet mellan kommuner, och länder, innebär möjligheten till nytänkande boendelösningar i naturnära miljöer. Äldreomsorgen ska vara anpassad för de särskilda behov som personer med funktionsvariation har. Alla äldre ska kunna kommunicera oavsett hörselnedsättning, därför ska teckenspråkig kompetens finnas tillgänglig i särskilda boenden.

Personalförsörjningen och kompetensförsörjningen ska vara tillräckligt god för att säkerställa en äldreomsorg av hög kvalitet. Äldreomsorgens medarbetare ska inte bara bli fler utan även mer kvalificerade med mycket goda språkkunskaper i svenska. Ingen ska känna oro och ångest för att inte förstå vad omsorgspersonalen säger. Det svenska språket ska vara centralt i äldreomsorgen. Höga krav ska ställas på språkkunskaper vid nyrekrytering. Samtidigt som befintlig personal ska fortbilda sig för att höja sin språknivå.

Läkar- och sjuksköterskenärvaron är avgörande i äldreomsorgen vilket föranleder behovet av nära dialog med Region Stockholm. Ett aktivt arbete med förebyggande åtgärder ska leda till att äldre inte behöver söka sig till akutmottagningar och närakuter vid subakuta åkommor. Tillsammans med äldreomsorgens aktörer och Region Stockholm ska nya enklare vård- och omsorgsformer tas fram för att undvika inläggning på akutmottagningen. Lätt-geriatriska korttidsboenden för enkel men akut omsorg, samt utvecklade direktintag på geriatriska och ortopediska avdelningar vid sjukhusen är viktiga verktyg för att minska de onödiga besöken vid akuten.

Ett stärkt förebyggande arbete behövs för att undvika ohälsa som leder till såväl hospitalisering som hemmasittande och psykisk ohälsa. Krafttag mot fallolyckor leder till ökad livskvalitet och förebygger undvikbar slutenvård. Stockholm ska utveckla en ny modell för äldrevänlig snöröjning. Där fokus ska ligga på att snö- och isräja i områden med anknytning till vårdcentraler, äldreboenden och busstationer i syfte att minska halkolyckorna.

Region Stockholms primärvård ska utgöra spindeln i nätet och vårdkoordinatören för äldre sjukvård. Ingen ska ständigt behöva få hembesök av okända omsorgsgivare. Därför ska hemtjänsten präglas av hög personkontinuitet och en stark tilltro från de äldre. En utbyggd hemtjänst är en avgörande del i ett sjukdomsförebyggande arbete och bidrar till förmågan att delta fullt ut i det sociala samhällslivet trots hemmaboende.

2 En varsamt växande huvudstad

Stockholm byggs varsamt, vackert och grönt med stor hänsyn till närboendes medbestämmande

Öarnas stad, vår huvudstad, uppskattas av både invånare och besökare. Dess unika och kulturhistoriska särart förtjänar att värnas. Stockholm ska vara en grön och modern stad som inte vänder ryggen till sin historia. Det är oacceptabelt att kulturarv rivs, förvanskas eller kvävs av förtätning. I stället ska stadens och dess olika områdens historia framhävas genom bevarande och underhåll. Det ska vara mycket höga krav för rivningslov av kulturmärkta byggnader. Kulturbyggnader ska stå i centrum vid områdesutveckling och inspirerar eventuell ny bebyggelse. Det kulturhistoriska värdet av fasader på hus i klassisk arkitektur berör hela Stockholm. Därför ska staden spela en aktiv roll i att bevara och återställa hyvlade fasader i centrala lägen, tillsammans med fastighetsägare.

Områden ska inte förtätas till den grad att livskvaliteten försämras med brist på grönområden, för såväl människor som djurliv. Alla stadsutveckling måste värna om det befintliga området. Stockholms uppskattade villaområden från egenhemstiden under början av 1900-talet är färdigbyggda. Ny bebyggelse i övriga områden ska tas fram i samklang med befintliga byggnader och mötespunkter i märkesbyggnader respekteras och framhävas.

Stockholm behöver en tillräcklig byggtakt för att säkerställa stadens åtaganden genom Stockholmsförhandlingen och Sverigeförhandlingen, men exploateringen måste ha fler värden än att bara skapa fler bostäder och arbetsplatser. När Stockholm växer så ska det tjäna Stockholm långsiktigt. Stadsbyggnationen måste demokratiseras så att ny bebyggelse får ett högt folkligt stöd och gör Stockholm bättre, även ur närboendes synvinkel. För att detta ska vara möjligt måste mer medborgarinflytande ges tidigare i processerna, innan stadsbyggnadskontor eller exploatörer investerat för mycket för att kunna vara inlyssnande. Stockholm ska växa utan att förlora de kultur- och naturvärden som präglar vår stad.

Av Stockholms arkitekturpolicy framgår att arkitekturen och stadsmiljön ska präglas av kvalitet och att policyn ska bidra till en sammanhållen gestaltning utifrån ett helhetsperspektiv som tar stöd i Stockholms identitet. Policyn i sin helhet innehåller många fina ord om Stockholms arkitektur och historia men pekar inte ut någon tydlig riktning eller önskan. Policyn behöver revideras i syfte att stimulera till mer klassisk arkitektur i dess olika former, med förebilder i internationella bästa praxis-exempel och ledorden: harmoni, bevarande, enhetlighet och grönska.

Vid ny stadsplanering vägleds ofta byggare och arkitekter med ledord som att bebyggelsen ska vara experimentell, visionär eller samtida, vilket har visat sig leda till en strömlinjeformad arkitektur. Skulle en bevarandetanke i stället sättas i fokus menar vi att arkitekturen i regel kan bli mer uppskattad samt områdes- och naturanpassad. Det vore positivt att vid ny stadsbyggnad utgå ifrån och blanda in element från den klassiska arkitekturen.

I stället för brokig förtätning med höghus bör Stockholm växa på bredden genom ny kvartersbebyggelse. Våningsantalet vid nybyggnation ska i huvudsak anpassas till den befintliga bebyggelsen i området. Vi ställer generellt negativa till moderna påbyggnader i city och menar att Stockholms stad ska arbeta för att bevara byggnadssiluetten över staden.

På liknande sätt som nya stadsdelar planeras vi vill se planprogram för befintliga områden innan fortsatt småskalig förtätning tillåts. Planerna behöver tas fram med stor lyhörddhet för lokalbors önskemål och områdets historia med målet att skapa en attraktiv och trivsamt boendemiljö och tydliga levande centrum. Målbilden för områdets exploateringsgrad, näringsliv, slutgiltiga gestaltning och täthet bör konkretiseras. På så vis kan ett helhetsgrepp om området tas där framtida behov kring infrastruktur, grönytor, idrottsplatser, välfärdsverksamhet och så vidare kan fastställas samtidigt som en slutgiltig fastställd täthet uppnås och området kan anses färdigbyggt.

Stockholm har tillgänglig infrastruktur med god framkomlighet för samtliga transportslag

Stockholm ska vara en grön, framkomlig och vacker stad. Fotgängare, kollektivtrafikanter, bilister och cyklister måste samsas om gatuutrymmet och väginfrastrukturen. Mikromobiliteten är ett viktigt komplement till kollektivtrafiken och dess användning ska främjas särskilt. Det begränsade utrymmet i innerstaden förutsätter att de korta resorna sker utan bilen. Däremot har bilen en viktig funktion för de längre resorna till särskilda aktiviteter, storhandel eller andra sträckor där cykel och kollektivtrafik inte är funktionellt möjligt.

Stockholm ska vara en vibrant och blomstrande sommarstad med levande sommargator fyllda med uteserveringar och gröna promenadstråk i såväl city som strategiska delar av ytterstaden. Under sommartid ska kajerna livas upp med aktivitet och rörelse. Under vintertid ska hänsyn tas till befolkningens resmönster, då såväl cyklandet som kollektivtrafikens framkomlighet begränsas. Cykelvägbanorna ska möjliggöra den säsongsvisa reseomställningen för att undvika ett allt för lågt nyttjande under vintern.

Alla stockholmare ska ges en tillräcklig tillgång av bilparkeringsplatser till överkomliga priser. Inga fler parkeringsplatser ska byggas bort utan att samtidigt kompenseras. Lämpliga områden för underjordiska garage i innerstaden ska utredas och vid nyexploatering i kollektivnära lägen ska p-normen vara högre än områdesbehovet i syfte att möjliggöra yta för pendlarparkeringar. Pendlarparkeringar i ytterstadens kollektivtrafikkära lägen är fundamentala för ett blandat pendlande för de som bor utanför city. Antalet pendlarparkeringar ska ökas med god tillgänglighet och till förmånliga priser. Parkeringsavgifterna för såväl boende som besöksparkering ska behållas på dagens nivåer.

Stockholm ska vara en naturgrön stad. Stadens mest populära promenadstråk ska premieras i syfte att skapa ett vackrare Stockholm med växtlighet och färgglada blomster. Mer vintergrönska ska präglade såväl innerstaden som ytterstadens kvarter, vilket möjliggör en grön stad året om. Samtidigt ska oanvända gräsytor och ängar tillåtas att växa till sig för att skapa en lummig områdeskaraktär. Arbetet mot skyfall ska stärkas genom att kombinera grönska med fler växtbäddar i särskilt känsliga miljöer. Behovet av svalkande utomhusmiljöer ska beaktas vid utformandet av nya stadsmiljöer.

Investeringar i väginfrastrukturen ska utgå från ekonomisk rationalitet, resmönster och samhällsekonomiska värderingar. Ideologiska skygglappar och politiska pekpinningar om att begränsa resenärens egna val av trafikslag ska upphöra. Stockholm ska vara en trygg, säker, ren och välskött stad och standarden ska vara likvärdig i hela staden.

Stockholm är en välbesökt kulturstad där svensk kulturhistoria blandas med samtida internationella evenemang

I Stockholm behöver man inte leta länge efter en vacker park för utelunch eller en grön promenad mitt i city. Stockholms alla parker står som en praktfull kontrast mot det blåa vattnet och de färgglada byggnaderna.

Stockholm är en av Europas snabbast växande turiststäder. En rik historia, närheten till vatten och den idylliska skärgården samt ett utmärkt utbud av restauranger är några saker som utmärker Stockholm och som gör det till en stad väl värd att besöka, både för inrikes och utrikes gäster.

Vår gemensamma kultur är kopplad till en kollektiv identitet baserad på traditioner, språk, geografisk särpräglighet, men även skapandet av uttrycksformer som litteratur, musik, teater och konst i allmänhet. Kulturen med alla dess olika element utgör en av grundpelarna för Sverige som nation. Stadens kulturhistoria är ett värde, som utöver värdet i sig, speglar Stockholm genom tiden. Den kulturella historiska identiteten ska värnas och därmed förankra samhället i förståelse för hur och varför våra traditioner, normer och värderingar växt fram. Samtidigt ska kulturen få utrymme att naturligt utvecklas då den är i ständig utveckling.

För att Stockholm ska förbli en stad som människor vill besöka och bosätta sig i ska medborgarinflytandet över den offentliga konsten öka. Den offentliga konsten ska inte användas som ett medel för politiker och kulturexperter att skapa debatt och reaktioner, utan den ska vara tilltalande för de människor som tar del av den och som finansierar den med sina skattemedel.

Staden ska arbeta för att långsiktigt stärka Stockholms varumärke och attraktionskraft som en turistdestination och för att öka Stockholms attraktionskraft internationellt ska staden arbeta för att locka fler festivaler, utomhuskonserter och internationella evenemang, vilket gagnar både turistnäringen och medborgarna.

På stadens museum kan man ta del av svensk historia, på 4H-gårdarna kan man lära sig om svenska utrotningshotade lantraser och hembygdsgårdarna arbetar med att bevara svenskt kulturarv. För att fler ska ges möjlighet att vara nära djur, natur och ta del av svenskt kulturarv och historia ska staden värna dessa.

Stockholm ska tillåtas att fortsätta förädla sin unika kulturella säregenhet och vi ska värna om de fantastiska värden som existerar runt omkring oss. En stad som ständigt utvecklas genom tid och rum, med siktet framåt och blicken bakåt.

Stockholm har Nordens främsta företagsklimat och ett internationellt konkurrenskraftigt näringsliv

Stockholm ska vara nordens mest attraktiva stad för företagande. Stockholms mål ska inte begränsas till att vara Sveriges mest attraktiva företagsstad utan norra Europas främsta. De lokala småföretagen är livsviktiga för Stockholm som företagastad. Deras synpunkter måste i ökad utsträckning beaktas i det kommunala arbetet, vilket sker genom ett företagarråd. Stockholms främsta prioritet ska vara att skapa nöjda småföretagare i kommunen.

Framkomligheten inom Stockholms arbetsmarknadsregion är avgörande för att stå ut i den tuffa internationella konkurrensen om företagsetableringar, men även för att behålla befintliga företag. Genom att dra nytta av sin geografiska position som nav för såväl tåg, bil- och flygtrafiken kan företagen erbjudas kostnadseffektiva transporter. Biltrafiken för yrkestransporter i innerstaden, men även för längre persontransporter i Stockholms arbetsmarknadsregion måste bevaras och utvecklas. Ökade bilköer på bekostnad av cykelinfrastruktur innebär en försämring av näringslivets konkurrenskraft. Kollektivtrafiken ska vara trygg, punktlig och flexibel i syfte att förenkla arbetsresandet för anställda. Likaså tillgängligheten och kapaciteten för flygtransporterna på Arlanda och Bromma flygplats kritisk för att behålla en internationell prägel.

För att nya företag ska etableras behöver ändamålsenliga verksamhetslokaler finnas för såväl kontor som små- och lättindustri. Verksamhetsområden måste utgöra det lokala navet för tung industri i syfte att säkerställa korta transporter. I samverkan med Stockholms hamnar ska transport- och logistiknäringen utvecklas i nära samverkan med det lokala näringslivets behov.

Stockholm ska dra fördel av de lokala universiteten, start-up inkubatorerna och ingenjörsföretagen för att bli världsledande inom miljö- och välfärdsteknik. Det ska vara låga inträdesbarriärer för nya företag som önskar pilottesta nya produkter. Alla produkter behöver inte vara innovationer, effektiva modifikationer är minst lika värdefullt. Innovationsupphandlingar riktade mot småföretag ska främja lokala start-ups som vill hitta nya lösningar på samhällsproblem. Genom att börja lokalt med stöd av staden, kan start-up företagen på sikt skala upp globalt med etablerade proof of concept.

En trygg och säker stad, med ett attraktivt nöjes- och idrottsliv samt med naturen ständigt tätt inpå knuten ger Stockholm en konkurrensfördel. Den internationella kryssningsturismen är en viktig näring för de lokala småföretagen med fysiska butiker i centrala Stockholm. Genom att framhäva Stockholms kulturhistoria med fokus på högtids- och mattraditioner får de internationella turisterna en speciell upplevelse. Samtidigt ska centrala stråk präglas av trygghet och renlighet. Nedskräpning och oro för kriminalitet får inte förekomma.

3 En resurseffektiv huvudstad med fokus på kärnverksamheten

Stockholm fokuserar på välfärdens kärnverksamhet med en konkurrenskraftig skattenivå

Stockholm ska ha en låg kommunalskatt och prioritera välfärdens kärnuppgifter. En konkurrenskraftig skattesats är avgörande för att ge fler personer incitament att uppnå självförsörjning. Men även för att minska utgiftsbördan för alla personer i arbete som har sett sin köpkraft sjunka och upplever reallönesänkningar. Likaså är det fundamentalt med en låg skattesats för att locka och behålla företaget i staden.

Välfärdens verksamheter som skola, social- och äldreomsorg ska vara prioriterade. Först och främst ska staden uppnå sina skyldigheter som den enligt lag har åtagit sig, för övriga uppgifter. Därefter ska kommunen verka för att utveckla angränsande verksamheter som är viktiga men inte fundamentala för det kommunala ansvaret.

Den kommunala administrationen har växt år efter år. En svårnavigerad organisation med motstridiga regelverk präglade av olika politiska majoriteters ofta osammanhängande ändringar och tillägg hindrar utvecklingen mot en kostnadseffektiv organisation. Det är dags att göra en översyn av samtliga kommunala uppgifter och åtaganden. De kommunala utgifterna ska först saneras, för att därefter byggas upp igen. Först och främst välfärdens kärnuppgifter, och därefter med övriga uppdrag. Det är avgörande för att behålla en stark tilltro till stadens politiska verksamhet och för att öka benägenheten att betala skatt.

Upphandlingar ska innebära en vinstaffär för Stockholm. När stora upphandlingar genomförs måste staden känna sig trygg med att besitta den avancerade kompetensen som krävs för att undvika allt för omfattande ekonomiska risker. Mindre upphandlingar är att föredra när osäkerhet råder om de potentiella effekterna. För att undvika glädjekalkyler och oväntade fördyringar ska riskpåslaget ökas.

Stockholm genomför klimat-och miljöåtgärder som är ekonomiskt rationella

Stockholm ska vara en aktiv part i klimat- och miljöarbetet. Staden ska särskilt beakta sitt ansvar för den fysiska miljön. Rening av vattendrag, sanering av mark samt arbetet med miljö- och hälsoskydd tillhör de kommunala kärnuppgifterna. Det viktiga arbetet med att bevara och freda natur- och grönområden från exploatering är högaktuellt i tider av kraftig nybyggnation. Naturreservaten ska fredas från ingrepp i syfte att bevara såväl den biologiska mångfalden som att ge möjlighet till rekreation i närhet av bostaden. Kungliga Djurgårdens Nationalstadspark är en av Sveriges mest skyddsvärda platser. Parken ska vara fredad och möjliggöra för framtida generationer att njuta av den gröna oasen.

Naturreservat, grönområden och våtmarker fyller en viktig funktion vid kraftiga skyfall. En allt för kraftig exploatering och framförallt en asfaltering av tidigare grönområden riskerar att förvärpa effekterna av kraftiga regn. Likaså måste växter som träd, blomster och vintergrönka finnas i rikt utbud i hela staden. Förutom att erbjuda evidensbelagda värden för avslappning och attraktivitet så fyller de även en viktig roll för att ge skugga under heta somrardagar.

Vattendrag och badplatser ska vara rena och öppna för allmänheten. De tydliga hälsoeffekterna av vinterbad ska prägla arbetet med fler öppna badplatser. Likaså ska stadens badplatser demokratiseras. Bastuklubbar på stadens mark ska vara inkluderande och öppna upp för alla stockholmare som vill delta.

Stockholm ska vara världens mest hälsosamma stad, där miljöarbetet är tätt knutet till det förebyggande hälsoarbetet. Luftföroreningar skapade i staden, men även i tunga industrier i våra grannländer. Överexponering av UV-ljust med risk för hudcancer. Ökad antibiotika resistent. Dödsfall och olyckor i trafiken. Dessa är akuta miljöfrågor som Stockholm har rådighet över. Om miljön förbättras så förbättras även hälsan. Här krävs ett hälsoekonomiskt rationellt arbete där kostnadseffektiva insatser riktas in mot erkända ohälsosfaktorer.

Stockholm ska bidra till världens klimatarbete med minskade utsläpp. Detta ska ske genom utsläppseffektiva lösningar som ger såväl ekonomisk nytta som klimatnytta. Samtidigt som staden ska sträva mot att bli klimatpositiv så måste den avtagande marginalnyttan alltid beaktas. En effektiv klimatpolitik för minskade utsläpp ska alltid beakta hur varje krona ska investeras för att maximera utsläppsminskningen. Arbetet med utsläppsminskning ska ske i en internationell dimension där Stockholm använder sina möjligheter till internationellt klimatbistånd genom att dela med sig av teknisk kompetens. Men även där staden främjar utvecklingen av ny klimat- och miljöteknik för att svara upp mot omvärldens behov.

Inriktning och direktiv till samtliga nämnder och styrelser

Kommunfullmäktiges inriktningsmål och mål för verksamhetsområden

I denna budget för 2024 med inriktning för 2025 och 2026 fastslås tre inriktningsmål för stadens verksamheter. Under respektive inriktningsmål fastslås mål för verksamhetsområdena enligt nedan:

1. En trygg huvudstad med hög livskvalitet
  - 1.1. I Stockholm talar medborgare svenska, lever efter svenska värderingar och strävar mot självförsörjning
  - 1.2. Stockholm är en trygg, säker och välskött stad
  - 1.3. I Stockholm når alla barn sin fulla potential genom kompetent personal och attraktiva skolmiljöer
  - 1.4. Stockholm ger människor i behov rätt insatser som präglas av hög evidens, kvalitet och rättssäkerhet
  - 1.5. Stockholm ger äldre en god livskvalitet och stort självbestämmande

2. En varsamt växande huvudstad
  - 2.1. Stockholm har Nordens främsta företagsklimat och ett internationellt konkurrenskraftigt näringsliv
  - 2.2. Stockholm byggs varsamt, vackert och grönt med stor hänsyn till närboendes medbestämmande
  - 2.3. Stockholm har tillgänglig infrastruktur med god framkomlighet för samtliga transportslag
  - 2.4. Stockholm är en välbesökt kulturstad där svensk kulturhistoria blandas med samtida internationella evenemang

3. En resurseffektiv huvudstad med fokus på kärnverksamheten.
  - 3.1. Stockholm fokuserar på välfärdens kärnverksamhet med en konkurrenskraftig skattenivå
  - 3.2. Stockholm genomför klimat- och miljöåtgärder som är ekonomiskt rationella

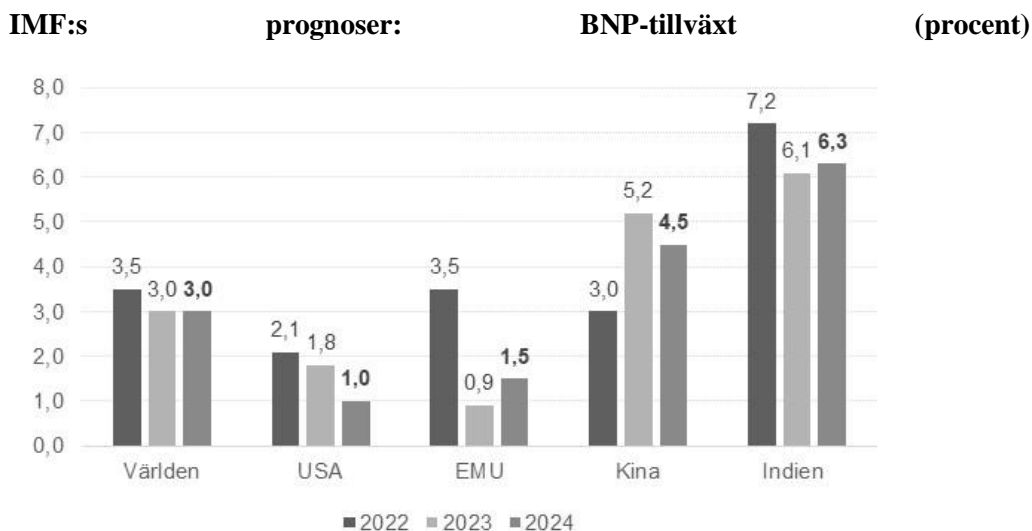
Ekonomiska förutsättningar

Samhällsekonomiska förutsättningar

Svag global tillväxt 2023

Tillväxten i världsekonomin har saktat in och väntas bli lägre under år 2023 jämfört med 2022. Flera faktorer som hög inflation, stigande räntor och det ryska kriget i Ukraina ligger bakom nedgången. Internationella valutafonden, IMF, bedömer i prognosen från juli 2023 att den globala tillväxten blir 3,0 procent 2023 att jämföra med 3,5 procent 2022 och 6,3 procent 2021. Även under år 2024 väntas tillväxten hamna på cirka 3,0 procent, vilket är lägre än det historiska genomsnittet på drygt 3,4 procent.

IMF bedömer att den globala inflationen kommer att falla från 8,7 procent 2022 till 6,8 procent 2023 och 5,2 procent 2024. Kärninflationen väntas dock ligga kvar långt över centralbankens målnivåer och kampen mot inflationen är ännu inte över enligt IMF, men räntetoppen kan snart vara nådd.

Källa: IMF World Economic Outlook juli 2023

Svensk ekonomi går in i en lågkonjunktur som består 2024

Den svenska ekonomin bedöms gå in i en lågkonjunktur år 2023 som består även år 2024. Under andra kvartalet 2023 minskade Sveriges BNP med 1 procent, jämfört med andra kvartalet 2022. Nedgången förklaras framför allt av minskad varuexport och lagerinvesteringar, men även av minskad hushållskonsumtion. Hög inflation och höjda räntor har slagit hårt mot de svenska hushållen som dragit ned på konsumtionen. Det är också tydligt att efterfrågan på bostäder minskat kraftigt. Preliminär statistik från SCB visar att 14 550 lägenheter började byggas under första halvåret 2023. Det är en minskning med 57 procent jämfört med samma period 2022, då 33 805 lägenheter påbörjades. Tillsammans med en vikande omvärldsefterfrågan gör detta att Konjunkturinstitutet beräknar att BNP minskar med nära 1 procent i år. Detta ligger även i linje med Finansdepartementets bedömning från augusti. Lågkonjunkturen har ännu inte slagit igenom på arbetsmarknaden, men antalet sysselsatta väntas minska de närmaste kvartalen och arbetslösheten öka till 8,4 procent nästa år. KPIF-inflationen

fortsätter att minska framöver och under det andra halvåret 2024 förväntas den ligga tydligt under Riksbankens inflationsmål.

Utvalda nyckeltal, årlig procentuell förändring resp. procent, KI augusti

	Genomsnitt 1994-2021	2022	2023	2024
BNP	2,6	2,8	-0,9	1,2
Sysselsättning	0,8	2,7	1,4	-0,3
Arbetslöshet 15-74 år	8,0	7,5	7,7	8,4
KPIF (inflation)	1,6	7,7	6,1	1,8
Styrränta*	2,2	2,5	4,0	2,8
Offentligt finansiellt sparande**	-0,4	0,8	-0,2	-1,2

Källa: Konjunkturuppdatering augusti 2023, Konjunkturinstitutet

Förklaring: *Vid årets slut, **Procent av BNP

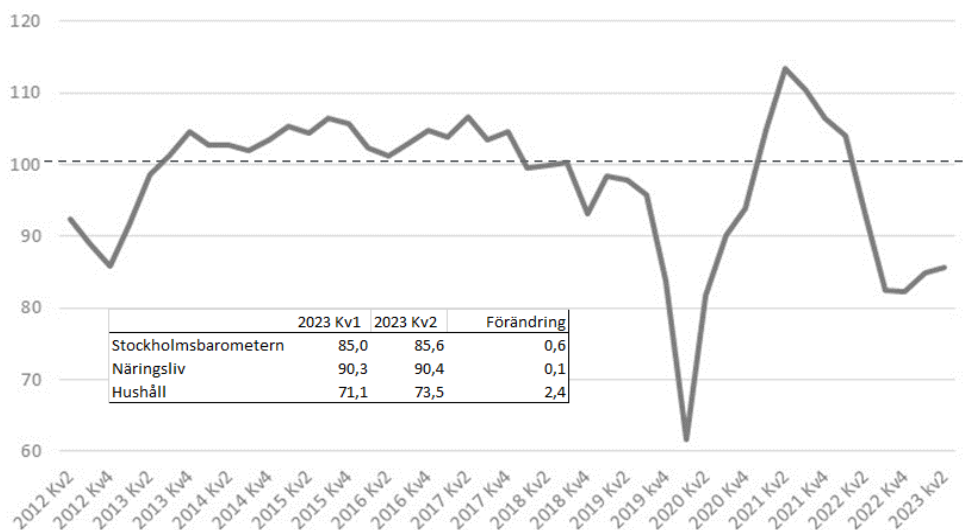
Konjunkturläget i Stockholm är fortsatt svagt

Även konjunkturläget i Stockholm är svagt. Handelskammarens Stockholmsbarometer som mäter både hushållens och näringslivets syn på ekonomin ökade något under det andra kvartalet 2023, från 85,0 till 85,6. Ökningen är dock marginell och stämmningsläget i Stockholmsekonomin är fortsatt mycket svagare än det historiska genomsnittet på 100.

Konfidensindikatorn för näringslivet var i princip oförändrad under det andra kvartalet 2023, med en helt marginell uppgång från 90,3 till 90,4. Stämmningsläget i näringslivet är därmed fortsatt sämre än normalt. Handeln (med undantag för livsmedelshandeln) är den bransch som går svagast. Konfidensindikatorn för byggbranschen sjönk något från 91,5 till 89,4 till följd av en svag orderingång, färre nya byggprojekt än tidigare och fallande nyproduktion. Stämmningsläget hos hushållen är fortsatt mycket pessimistiskt och historiskt lågt, trots att hushållens konfidensindikator ökade något till 73,5. Stockholmarna är högt belånade och räntehöjningarna märks i familjernas ekonomi.

Stockholmsbarometern, 2012 till och med andra kvartalet 2023

Stockholmsbarometern nedan visar hur hushåll och företag bedömer det ekonomiska läget. Värdet runt 100 betyder att konjunkturläget är normalt.

Källa: Stockholms Handelskammare i samarbete med Konjunkturinstitutet.

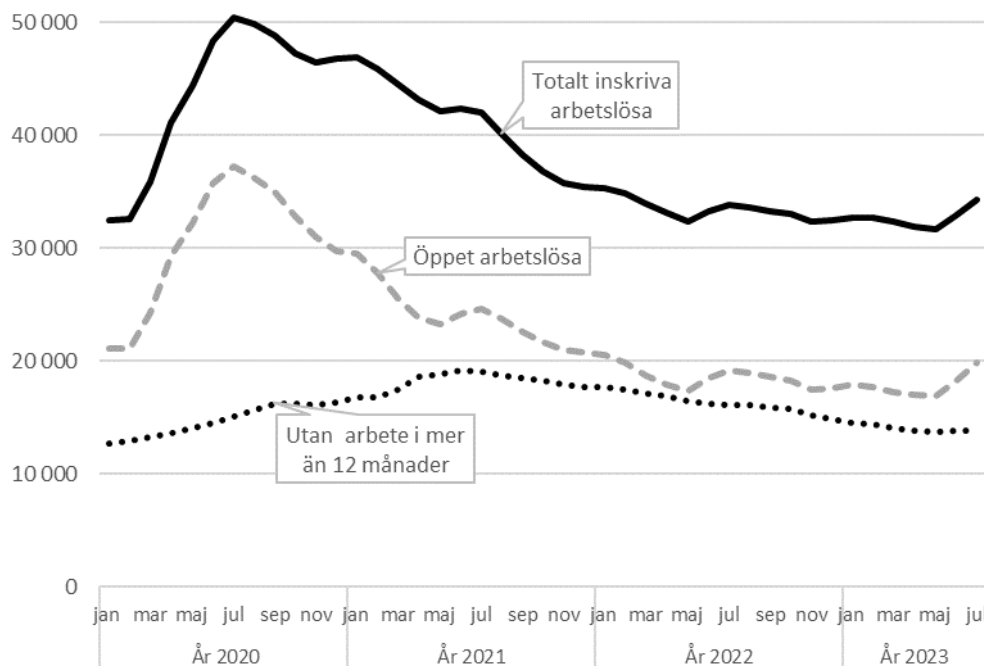
Arbetsmarknaden väntas försvagas något

Trots det osäkra omvärldsläget har läget på arbetsmarknaden varit stabilt fram till hösten 2023. Sedan sommaren 2020 har arbetsmarknaden återhämtat sig efter pandemin och den öppna arbetslösheten var i juni 2023 på den lägsta nivån sedan mars 2009. Arbetsförmedlingens senaste bedömning är dock att arbetslösheten kommer att öka under andra halvan av 2023 och under första halvåret 2024, men att bristen på personal i många branscher väntas bestå. Utvecklingen på arbetsmarknaden varierar dock mellan regioner. I norra Sverige har arbetslösheten minskat mest från redan låga nivåer jämfört med i fjol, bland annat till följd av de stora industrisatsningarna. I Stockholms län liksom södra Sverige är nedgången i arbetslösheten betydligt mindre. Här finns en stor privat tjänstesektor som är mer känslig för minskad konsumtion.

Andelen arbetslösa (16-65 år) som andel av arbetskraften var 6,0 procent i Stockholms stad under det andra kvartalet 2023, vilket är en minskning med 0,3 procentenheter jämfört med motsvarande period 2022. I Sverige som helhet var arbetslösheten 6,2 procent andra kvartalet 2023.

Arbetslösheten bland unga har minskat under 2023. I juli var cirka 2 800 ungdomar (18-24 år) i Stockholms stad inskrivna som arbetslösa. Det motsvarar en arbetslöshet på 6,6 procent. I juli för ett år sedan var arbetslösheten bland unga 7,1 procent.

Utveckling av arbetslösheten i Stockholms stad

Källa: Arbetsförmedlingen

Långtidsarbetslösheten är en fortsatt utmaning

Långtidsarbetslöshet är en stor utmaning på Stockholms arbetsmarknad liksom i hela Sverige och andelen långtidsarbetslösa ökade under pandemin. Under det andra kvartalet 2023 utgjorde de som varit utan arbete i minst 12 månader nästan hälften av det totala antalet inskrivna arbetslösa i Stockholms stad. Under 2023 har dock antalet arbetslösa i 12 månader eller mer minskat med drygt 2 000 personer till knappt 14 000. Trots minskningen bedömer Arbetsförmedlingen att det finns en stor risk för att den höga andelen långtidsarbetslösa biter sig fast och att den kan öka igen om arbetslösheten ökar generellt. Av de arbetslösa saknar varje fjärde person gymnasieutbildning och drygt hälften är utrikesfödda.

Långtidsarbetslösheten påverkar stadens verksamheter och ekonomi på flera sätt. Dels påverkas skatteunderlaget genom lägre skatteintäkter och dels påverkas kostnaderna för ekonomiskt bistånd. Samtidigt är bristen på arbetskraft en utmaning för tillväxten i Stockholm. Personer med kort utbildning behöver studera vidare för att stärka sin position på arbetsmarknaden och fler behöver utbilda sig inom bristyrken. Det är också viktigt att fler av Stockholms unga fullföljer en gymnasieutbildning. Erfarenheten visar att de som inte klarar sina gymnasiestudier, riskerar att långvarigt hamna utanför arbetsmarknaden och har svårt att ta sig tillbaka till utbildning.

Sysselsättningen ökade

Antalet sysselsatta i åldern 15–74 år uppgick till 569 000 personer i Stockholms stad andra kvartalet 2023. Det är en ökning med 8 000 personer jämfört med föregående kvartal. Sysselsättningsgraden ökade med 1 procentenhet och uppgick till 75,8 procent, vilket kan jämföras med snittet i riket som ligger på 68 procent. Bland kvinnor ökade

sysselsättningsgraden i Stockholms stad med 1,2 procentenheter till 74,5 procent och för män ökade den med 0,9 procentenheter till 77,1 procent.

Budgetens finansiering

Skatteunderlagsutvecklingen

Stadens finansiering bygger till övervägande del på skatteintäkter. Storleken på dessa beror i sin tur på såväl stadens som rikets skatteunderlag och på det kommunala utjämningsystemet. Prognosen för stadens finansiering baseras på Sveriges kommuner och regioners (SKR) skatteunderlagsprognos. I tabellen nedan redovisas SKR:s skatteunderlagsprognos från den 24 augusti och regeringens prognos från budgetpropositionen.

Olika skatteunderlagsprognoser

Procentuell förändring

	2022	2023	2024	2025	2026	2022–2026
SKR aug 2023	5,7	4,9	3,8	5,0	4,8	26,6
BP sep 2023	5,7	4,6	3,3	4,2	5,0	25,0

Källa: Regeringen, Sveriges Kommuner och Regioner.

Arbetsmarknaden har utvecklats starkt under det första halvåret 2023 och likaså lönesumman. SKR bedömer att skatteunderlaget växer snabbt i nominella termer under perioden 2023–2026, i genomsnitt med 4,6 procent per år. SKR:s prognos visar en högre skatteunderlagstillväxt än den prognos regeringen presenterar i budgetpropositionen för år 2024. Främst på grund av att regeringen prognostiserar en svagare utveckling av antalet arbetade timmar.

Trots den goda nominella utvecklingen urholkas kommunernas köpkraft, det vill säga det reala skatteunderlaget, drastiskt enligt SKR:s beräkningar. I år beräknas det minska med 2 procent, och under perioden 2023–2026 växer skatteunderlaget med 1,3 procent per år i reala termer, att jämföra med de senaste tio årens genomsnitt på 1,6 procent.

Förutom att priser och löner stiger och därigenom påverkar kostnaderna för verksamheten ökar pensionskostnaderna, främst till följd av prisbasbeloppets förändring.

Det reala skatteunderlaget minskar

Procentuell förändring

	2022	2023	2024	2025	2026
Nominellt skatteunderlag	5,7	4,9	3,8	5,0	4,8
Prisökning	4,4	6,9	3,7	0,3	2,2
Realt skatteunderlag	1,7	-2,0	0,1	4,7	2,5

Källa: Skatteverket och Sveriges Kommuner och Regioner.

Skatteunderlagets utveckling under kommande år kan inte förväntas räcka till att finansiera en ökande kommunal verksamhetsvolym i samma utsträckning som under den senaste tioårsperioden.

Kommunkoncernens investeringar

Det osäkra ekonomiska läget i omvärlden och den kraftiga kostnadsutvecklingen innebär att staden tydligt behöver prioritera investeringsprojekt som måste genomföras medan övriga projekt behöver avvakta ett stabilare läge. Därutöver behöver staden prioritera hårt bland investeringarna för att upprätthålla en hög grad av egenfinansiering över de närmste åren för att begränsa kommunkoncernens skuldökning. Ökade verksamhetsresultat, inkomster från försäljning av mark i stadsutvecklingsområden och avyttringar av icke strategiska tillgångar som inte behövs för stadens verksamhet är ytterligare medel för att möjliggöra en fortsatt hög investeringstakt med en hållbar egenfinansieringsgrad.

Framtida investeringar och investeringsstrategi

De stora investeringsvolymerna, det rådande omvärldsläget med påföljande kostnadsutveckling samt förändringar i befolkningsprognosen kräver tydligare prioriteringar av respektive nämnd och bolagsstyrelse samt en utvecklad kostnadsstyrning i projekten i syfte att begränsa investeringsutgifterna och öka lönsamheten så mycket som möjligt. En hårdare prioritering i tid, ambition och omfattning av stadens investeringsprojekt kan bli nödvändig eftersom de finansiella resurserna under planperioden är begränsade samtidigt som kostnadsläget riskerar vara högt. En kommunkoncernövergripande samordning av prioriteringsarbetet för investeringsprojekt ska vidare utvecklas av berörda nämnder och bolagsstyrelser.

Nämndernas planerade investeringsprojekt över 50 mnkr har samlats, kategoriserats och prioriterats utifrån beslutskriterier som måluppfyllelse, lönsamhets- och/eller resultatpåverkan, driftskostnadskonsekvenser, projektrisk, projektberoenden samt prioritering i tid. En hårdare prioritering kan innebära att vissa projekt behöver senareläggas och att prioritering inom och mellan projekt kommer behövas i syfte att dels hålla beslutad investeringsbudget för respektive nämnd/bolagsstyrelses samlade projektportfölj och dels beslutade projektbudgetar för respektive projekt. Fattade genomförandebeslut ska hållas. Därutöver kan verksamhetskritiska åtgärder behöva prövas för att motverka förskjutningar och kostnadsökningar. Som exempel kan nämnas samordning av upphandlingar, och viss lagerhållning av insatsvaror. En ökad samverkan mellan kompetenser i projekt- och inköpsprocessen i vissa strategiska upphandlingar kan bidra till detta, liksom ett starkare samarbete mellan förvaltningar och bolag.

En hållbar investeringstakt beror både på storleken på investeringsutgifterna, och tidplanen för genomförandet och när utgifter respektive inkomster faller ut samt i vilken grad investeringarna finansieras med egna eller lånade medel. Därför är det viktigt att tidigt i projektprocessen, redan vid utredningsbeslut, översiktligt bedöma lönsamhetspotentialen i investeringsprojekten. Lönsamheten i stadens

exploateringsprojekt är avgörande för hur många icke lönsamma projekt staden kan genomföra.

Finansieringsstrategi

Det investeringsutrymme som investeringsstrategin tar sin utgångspunkt i är det långsiktiga ekonomiska utrymmet som medges utan att befintlig verksamhet och utveckling utifrån angelägna behov ska behöva begränsas. Syftet med en finansieringsstrategi är bland annat att ange riktlinjer för hur investeringsverksamhetens ekonomiska konsekvenser ska styras och följas upp utifrån målsättningen om en god ekonomisk hushållning.

En viktig förutsättning för att Stockholm ska kunna genomföra investeringsplanen med god finansiell styrka kommer att vara balansen mellan egen finansiering och upplåning. Investeringar och reinvesteringar i till exempel trafikinfrastruktur, idrottsanläggningar och verksamhetsfastigheter genererar inga direkta intäkter för staden, men däremot ökade drift- och kapitalkostnader. Sådana investeringar ska därför i huvudsak vara egenfinansierade. Stadens ersättningsinvesteringar ska finansieras med egna medel för att stadens ekonomi inte belastas av ökade räntekostnader. Målsättningen för investeringsverksamheten i staden är 100 procent egenfinansiering.

Investeringar som kräver nyupplåning har en långsiktig påverkan på stadens finansiella ställning och soliditet. I och med att stadens kreditbetyg, upplåningskostnad, och på sikt låneutrymme, är beroende av att staden kan uppvisa starka finansiella nyckeltal kan det därför vara nödvändigt att prioritera även bland lönsamma investeringar. Det kan innebära att även lönsamma investeringar i vissa fall kan behöva senareläggas för att bibehålla finansiell stabilitet. Lånefinansierade investeringar som genererar intäkter som täcker kostnaderna för drift, avskrivningar och ränta belastar resultaträkningen under genomförandet men inte över längre tid. Staden ska kontinuerligt fortsätta pröva hur finansieringen av investeringar kan ske mest ändamålsenligt i syfte att få bästa möjliga kreditvillkor. En tydligt fördelaktig kostnadsnyttoanalys ska ligga till grund vid infrastrukturinvesteringar.

Nämndernas investeringar

Merparten av stadens investeringar avser beredande av mark och infrastruktur som gör det möjligt att bygga bostäder. Nämndernas planerade investeringsprojekt är grunden till nämndernas totala investeringsplan som fastställs i denna budget (se bilaga 3). Prioriteringar, förstärkt samverkan, god projektstyrning och hög kostnadsmedvetenhet i investeringsverksamheten är avgörande för budgethållning och ekonomisk stabilitet i genomförande samt långsiktig drift och förvaltning. Inkomsterna från markförsäljningar i samband med exploatering är betydelsefulla för stadens investeringsverksamhet och bedöms uppgå till betydande belopp. Behovet av ersättningsinvesteringar i stadens byggnader och anläggningar är stort och flera reinvesteringarprogram med syfte att säkerställa funktionen i stadens infrastruktur pågår. Cirka en fjärdedel bedöms utgöra ersättningsinvesteringar och resten strategiska investeringar. Det finansiella läget och kostnadsutvecklingen innebär att ett samordnat arbete med prioriteringar måste utvecklas och förstärkas.

Bolagens investeringar

Bolagskoncernens investeringsverksamhet är koncentrerad till fastigheter och infrastruktur. Under de närmsta åren består investeringarna främst av nyproduktion av bostäder, investeringar i pedagogiska lokaler och investeringar hos Stockholm Vatten och Avfall AB. Bolagskoncernen planerar för investeringar om totalt cirka 40 mdkr under den närmsta treårsperioden. De stora investeringsvolymerna kräver noggrann styrning och uppföljning av projekten. God ekonomistyrning är en förutsättning för ekonomisk stabilitet och att planerade projekt genomförs med rimliga avkastningskrav. Nödvändiga ersättningsinvesteringar får inte trängas ut av nyproduktionsprojekt.

Den höga investeringsvolymen förutsätter en rimlig och långsiktig avkastning. Ett starkt resultat tillsammans med optimerat driftnetto bidrar till detta. Det innebär också att självfinansieringsgraden på sikt ökar, vilket är nödvändigt för en långsiktigt hållbar ekonomi.

Medfinansiering

För att kunna genomföra angelägna satsningar på väg- och spårtrafiken i Stockholm är staden medfinansiär i ett antal stora statliga och regionala infrastrukturprojekt. Medfinansiering av nya projekt ska endast ske i undantagsfall. Ansvarig huvudman ska bära sina egna investeringar. Kvarvarande beslutade åtaganden för staden uppgår sammanlagt till cirka 11 mdkr exklusive framtida återbetalningar. Inkluderas återbetalningar av förskotterade bidrag uppgår de totala åtagandena till 6 mdkr netto fram till år 2035. Utbetalningarna till dessa minskar det kassaflöde som finns tillgängligt för finansiering av stadens egna investeringar. En finansiell förutsättning för medfinansiering av statlig och regional infrastruktur är att den kan ske med egna medel.

Utbetalningarna till medfinansiering beräknas under perioden 2024-2028 uppgå till cirka 9,5 mdkr, varav drygt hälften avser medfinansiering och förskottering för utbyggnad av tunnelbanan inom ramen för Stockholmsförhandlingen. I beloppet ingår även utbetalningar för kollektivtrafikobjekten i Sverigeförhandlingen; Tunnelbanan Älvsjö-Fridhemsplan, Roslagsbanan till City och Spårväg syd. Övriga stora projekt är Tvärbana Norr Kistagrenen och bussterminalen vid Slussen. Staden ska se över möjligheten att avsluta projekt Cykelbro Slussen.

Ytterligare avsättning om cirka 600 mnkr kvarstår avseende förstärkning och förnyelse av elnätet i Stockholmsregionen inom projekt Stockholms Ström.

Extern finansiering

Staden ska aktivt söka extern finansiering genom bidrag från staten och EU. I den gröna omställningen ges möjligheter till statlig finansiering genom återstartsarbetet och Klimatkontrakt 2030. I de stora infrastrukturprojekt som syftar till ett klimatneutralt Europa år 2050 kan större EU-finansiering sökas inom ramen för bland annat European Green Deal Call och Climate City Contract. Innan investeringsmedel beviljas från staden ska möjliga alternativa finansieringskällor från staten respektive EU prövas.

God ekonomisk hushållning

Sedan 1992 års kommunallag trädde ikraft har kommuner haft krav på sig att verksamheten ska bedrivas enligt god ekonomisk hushållning. Under år 2000 tillkom balanskravet och under 2013 infördes en möjlighet att använda en resultatutjämningsreserv. Samtliga delar av regelverket ska årligen följas upp i årsredovisningens förvaltningsberättelse. Regeringen gav i april 2022 en parlamentarisk kommitté i uppdrag att göra en bred översyn av det kommunalekonomiska utjämningsystemet. I maj 2023 överlämnade regeringen en proposition till riksdagen utifrån förslagen i betänkandet *En god kommunal hushållning (SOU 2021:75)*. Det föreslås att kommunallagens reglering om god ekonomisk hushållning bibehålls, vilket innebär att långsiktiga riktlinjer och finansiella mål kvarstår. Enligt förslaget avvecklas resultatutjämningsreserv och resultatreserv införs. Det ger möjlighet för kommunerna att reservera medel för att uppnå en god ekonomisk hushållning. Resultatreserven får uppgå till högst fem procent av summan av skatteintäkter samt generella statsbidrag och kommunalekonomisk utjämning. Budgeten ska även innehålla en redogörelse för ekonomin under budgetåret i de kommunala koncernföretagen.

Riktlinjer för god ekonomisk hushållning

Kommunfullmäktige gör bedömningen att stadens riktlinjer för god ekonomisk hushållning utgörs av kommunfullmäktiges mål, indikatorer samt ett flertal dokument i kommunfullmäktiges budget, bland andra *Regler för ekonomisk förvaltning* (bilaga 8) samt *Stockholms stads investeringsstrategi* (bilaga 9). Stadens konjunkturärende utgör därutöver underlag för den långsiktiga planeringen.

Finansiella mål av betydelse för god ekonomisk hushållning

Stockholms stad står de kommande åren inför utmaningar som en hög nivå på investeringarna och kraftigt ökade behov till följd av befolkningsförändringar. God ekonomisk hushållning är en förutsättning för att staden i framtiden ska klara av att möta de krav som morgondagens stockholmare ställer på en effektiv användning av skattebetalarnas pengar för att klara behovet av bland annat vård, skola och omsorg. Därför innehåller budgeten mål för verksamhet och ekonomi samt riktlinjer av betydelse för en god ekonomisk hushållning. Målen för verksamhet och ekonomi anges i budgetens inledning. Vidare har staden fastställt fem finansiella mål för 2024 som redogörs nedan.

Årets ekonomiska resultat

Årets ekonomiska resultat är det mål som tydligast sammanfattar det ekonomiska läget. Årets resultat kan mätas exklusive jämförelsestörande poster och/eller enligt det kommunala balanskravet. Målet är att stadens ekonomiska resultat enligt balanskravet för år 2024 ska uppgå till minst 0,1 mnkr.

Stadens nettokostnader i förhållande till skatteintäkter

Detta mål visar hur stor del av stadens löpande nettokostnader som finansieras med skatteintäkter. Om nettokostnaderna i förhållande till skatteintäkter överstiger 100 procent kan staden tvingas använda det egna kapitalet till den löpande driftverksamheten. Det långsiktigt hållbara målet är att andelen av stadens löpande driftkostnader som finansieras med skatteintäkter inte ska överstiga 100 procent. På kort

sikt kan finansieringen vid särskilda satsningar även ske med ändliga resurser, det vill säga stadens positiva finansnetto och utdelning från bolagskoncernen. Målet är dock att nettokostnaderna inte ska överstiga skatteintäkterna inklusive finansiellt resultat och utdelning.

Stadens soliditet

Soliditet definieras som det egna kapitalet i relation till tillgångarna. Om soliditeten är hög, har tillgångarna i hög grad finansierats av egna medel och graden av lånefinansiering är låg. Ett mål för soliditeten finns både för staden och för kommunkoncernen. För att få en samlad och komplett bild ska detta mål redovisas inklusive samtliga stadens pensionsåtaganden. Soliditeten ska varken för staden eller för kommunkoncernen understiga 34 procent på lång sikt och 30 procent på kort sikt. Soliditeten kan enskilda år understiga 34 procent. Under planeringsperioden kan dock soliditeten kortsiktigt komma att minska på grund av stora åtaganden för byggnation av bostäder och infrastruktur.

Budgetföljsamhet

En god budgetföljsamhet är en förutsättning för en fungerande ekonomistyrning och därmed god ekonomisk hushållning. Budgetföljsamhet mäter hur väl den ekonomiska styrningen fungerar mot givna förutsättningar i budgeten.

Budgetföljsamheten mäts som avvikelse i procent, mellan årets prognoser och utfall, inklusive resultatenheternas resultat och kommunstyrelsens tekniska justeringar. För nämnderna görs uppföljningen totalt för driftbudgeten inklusive kapitalkostnader, disposition/avsättning av resultatenheternas resultat och kommunstyrelsens tekniska justeringar. Målet för budgetföljsamheten är att den före och efter tekniska justeringar inte får överskrida 100 procent.

Prognossäkerhet

Prognossäkerhet beskriver förmågan att bedöma avvikelser under året och att vidta åtgärder för att hålla givna budget. Prognossäkerheten mäts som avvikelse mellan årets prognoser och utfall, inklusive kapitalkostnader, disposition/avsättning av resultatenheternas resultat och kommunstyrelsens tekniska justeringar.

Målet är att prognossäkerheten i tertialrapport 2, jämfört med utfallet på helår, ska vara högst +/- 1 procent.

Skattesats

För år 2024 föreslås att en kommunal inkomstskatt utdebiteras med kronor 17,74 per skattekrona.

För år 2024 föreslås en utdebitering av begravningsavgiften med 6,5 öre per skattekrona.

Stockholm den 16 oktober 2023

Gabriel Kroon

Sverigedemokraternas förslag till budget 2024

Avvikelse mellan kommunstyrelsens förslag till budget och Sverigedemokratern

Resultatbudget

Mnkr	Förslag till budget 2024 KS	Förslag till budget 2024 SD	Avvikelse mellan förslagen
Verksamhetens intäkter	9 472,6	9 420,6	-52,0
Verksamhetens kostnader (-)	-61 320,7	-60 409,6	911,1
Avskrivningar (-)	-2 547,9	-2 547,9	0,0
Central medelsreserv (-)			
Oförutsedda behov	-791,2	-791,2	0,0
Prestationsreserv	-907,7	-907,7	0,0
Pensionsavgifter (-)	-1 997,5	-1 997,5	0,0
Verksamhetens nettokostnader	-58 092,4	-57 233,3	859,1
Skatter	63 537,7	62 689,6	-848,1
Begravningsavgift	229,7	229,7	0,0
Inkomstutjämning	-7 401,6	-7 401,6	0,0
Kostnadsutjämning	-1 089,3	-1 089,3	0,0
Regleringspost	2 845,2	2 845,2	0,0
Fastighetsavgift	1 378,6	1 378,6	0,0
LSS-utjämning	-1 939,5	-1 939,5	0,0
Verksamhetens resultat	-531,6	-520,6	11,0
Finansiellt resultat (inkl. avgifter bank och pg)	-600,1	-600,1	0,0
Utdelning Stockholm Stadshus AB	1 120,0	1 120,0	0,0
Disposition/avsättning begravningsfond	11,8	0,8	-11,0
Resultat efter finansiella poster	0,1	0,1	0,0
Förändring av redovisat eget kapital	0,1	0,1	0,0

Investeringsplan

Mnkr	Förslag till budget 2024 KS	Förslag till budget 2024 SD	Avvikelse mellan förslagen
Utgifter (-)	-11 011,3	-11 011,3	0,0
Inkomster	2 230,0	2 230,0	0,0
Centralt redovisade investeringsmedel (-)	- 530,0	- 530,0	0,0
Nettoinvesteringar (-)	-9 311,3	-9 311,3	0,0
Finansiering investeringsplan			
Förändring av eget kapital	0,1	0,1	0,0
Avskrivningar	2 547,9	2 547,9	0,0
Försäljningsinkomster	200,0	200,0	0,0
upplåningsbehov	6 563,3	6 563,3	0,0
Summa finansiering investeringsplan	9 311,3	9 311,3	0,0
Netto	0,0	0,0	0,0

Investeringsvolymen för 2024 har i enlighet med investeringsstrategin tagits fram med utgångspunkt i de finansiella förutsättningarna. Stockholms stad har under en längre period haft en hög investeringsnivå vilket lett till växande skuldsättning. För att begränsa skuldökningen behöver staden välja att prioritera hårdare. Investeringsutrymmet för staden under planperioden utgår från en egenfinansieringsgrad om 100 procent i syfte säkerställa en långsiktigt hållbar investeringsnivå. I egenfinansieringsgraden inkluderas stadens prognostiserade intäkter från exploatering och fastighetsförsäljning.

NÄMNDER OCH STYRELSER UTOM ROTELINDELNING

Kommunstyrelsen m.m.

Stockholm ska vara en resurseffektiv huvudstad med strävan efter att leverera bästa möjliga välfärd till lägsta möjliga kostnad. Kommunstyrelsen har ett strategiskt ansvar att, tillsammans med koncernledningen för Stockholms Stadshus AB, leda och samordna stadens angelägenheter och ge nämnder och bolagsstyrelser goda förutsättningar att fullgöra kommunfullmäktiges mål.

Kommunstyrelsen ska samordna stadens insatser för att säkra ett effektivt klimat-och miljöarbete, utveckla Stockholm som en företagastad, samt säkra tillräcklig infrastruktur i form av vägar och fastigheter. Tillsammans med övriga nämnder ska trygghetsarbetet utvecklas i utsatta områden med fokus på språk, kultur och arbete.

Nämndens uppgifter

Kommunstyrelsen omfattar kommunfullmäktige, kommunstyrelsen och stadsledningskontoret. Kommunstyrelsen har ett övergripande ansvar för uppföljning av kommunfullmäktiges budget i sin helhet och arbetar med samtliga av kommunfullmäktiges mål för verksamhetsåret. Kommunstyrelsen leder och samordnar förvaltningen av kommunens angelägenheter och har uppsiktsplikt över nämndernas verksamhet samt kommunens bolagsstyrelser. Stadsledningskontoret är kommunstyrelsens förvaltning. Under kommunstyrelsen finns borgarrådsberedning, ekonomi- och trygghetsutskott, personal- och jämställdhetsutskott, råd för Agenda 2030, råd för funktionshinderfrågor, pensionärsråd, funktionshinderombudsman, barnombudsman och äldreombudsman.

Stadsledningskontorets huvudsakliga ansvar omfattar:

- styrning, utveckling och uppföljning av verksamhet, ekonomi och finansstrategi
- strategiskt arbete med kvalitetsutveckling, innovationer och digitalisering
- strategiska personal-, ledarskaps- och arbetsgivarfrågor
- strategiska välfärdsfrågor
- strategiska stadsutvecklings-, fastighets- och markutvecklingsfrågor
- styrning, samordning och uppföljning av stadens näringslivsarbete
- strategisk infrastrukturplanering och bostadsbyggande
- it-strategier samt strategisk ledning och samordning av det stadsövergripande informationssäkerhetsarbetet
- strategiskt miljö- och klimatarbete samt arbete med klimatbudgeten
- strategiskt arbete med FN:s globala mål för en hållbar utveckling, Agenda 2030
- strategiskt brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete, inklusive övergripande samverkan med polisen, arbete mot välfärdsbrottslighet och mot våldsbejakande extremism
- strategiskt arbete med att säkerställa de mänskliga rättigheterna, inklusive jämställdhet, barnrätt, rättigheter för personer med funktionsvariationer, hbtqi-personers rättigheter och de nationella minoriteternas rättigheter
- strategiskt arbete med att stärka tilliten till den lokala demokratin samt öka förtroendet för stadens nämnder och bolagsstyrelser
- strategiskt säkerhetsarbete, inklusive krisberedskaps- och totalförsvarsfrågor

- styrning, samordning och kontroll av stadens säkerhetsskyddarbete
- strategiska hyres- och lokalfrågor inklusive strategisk lokalförsörjning och processer för en övergripande lokalresursplanering med kontroll och styrning av fastighetshandling och lokalutnyttjande
- strategiska inköpsfrågor i kommunkoncernen inklusive kategoristyrning och gemensamma processer
- kommunkoncernens gemensamma inköpskategori it-konsulter
- service åt kommunfullmäktige, kommunstyrelsen, dess utskott, beredningar och råd samt rotlar och partikanslier
- juridisk rådgivning till stadens nämnder, förvaltningar, bolag, stiftelser och kommunalförbund
- drift, förvaltning och utveckling av stads- och koncerngemensamma system och plattformar
- strategisk kommunikation och information gentemot stadens medarbetare, invånare, företagare och besökare
- strategiskt arbete med evenemang i staden
- stadsövergripande internationella relationer och besök
- strategiskt övergripande ansvar för frågor kopplat till mat och kost

För år 2024 budgeteras följande för rotlar och partikanslier (tkr), prognos:

Socialdemokratiska arbetarpartiet	47 575
Vänsterpartiet	25 378
Moderata samlingspartiet	16 957
Miljöpartiet de gröna	15 814
Liberalerna	8 779
Centerpartiet	8 458
Sverigedemokraterna	6 561
Kristdemokraterna	3 440
SUMMA	132 962

Kostnaderna avser främst arvoden till förtroendevalda, omkostnader i den politiska organisationen, och viss representation. Partiernas budgetmedel används fritt inom kommunallagens ram. Över- eller underskott som uppstår ett år, överförs till kommande år. De partier som har överskott i sina budgetar vid utgången av föregående mandatperiod, får överföra detta överskott till den nya mandatperioden.

Partistödet beräknas enligt följande per år (tkr):

Grundstöd per parti	599
Partistöd per mandat	434

Partierna ska senast den 30 juni redovisa hur partistödet har använts under föregående år. Partierna ska redovisa hur partistödet används i förhållande till gällande lagstiftning.

Bidrag till information och utbildning av nämndemän

De nämndemannaföreningar som organiserar nämndemän utsedda av Stockholms stad kan få bidrag för nödvändig utbildning av nämndemän. Bidraget ska beräknas på antalet nämndemän inom föreningen som utsetts av Stockholms stad och per mandatperiod.

Det ska vara på samma nivå för alla nämndemannaföreningar. Bidraget är maximalt 1 000 kronor per nämndeman och mandatperiod.

Ersättningar till utomstående organisationer och föreningar

Under kommunstyrelsen m.m. finns anslag för ersättningar till utomstående organisationer och föreningar. Samtliga anslag ska vara knutna till avtal med tydliga och gemensamma mål. Avtalen ska vara ettåriga. Ersättningarna fördelar sig enligt tabellen nedan. Ersättning utgår för STING.

Bidrag till akademien	(tkr)
Handelshögskolan i Stockholm	2 000
Professur i stadshistoria	280
Stockholms Akademiska Forum, StAF	2 600
Övriga ersättningar	(tkr)
Sveriges Tonsättares Internationella Musikbyrå, STIM	3 300
Svenska Artisters och Musikers Intresseorganisation, SAMI	260
Tyresta Nationalpark	250
Föreningen Spårvagnsstäder	100
Summa	8 790

Ersättningar till stadsinterna organisationer och föreningar samt organisationer och föreningar inom offentlig sektor

Under kommunstyrelsen m.m. finns anslag för ersättningar till stadsinterna organisationer och föreningar samt organisationer och föreningar inom offentlig sektor. Även ersättningar till samarbeten mellan staden, akademien och näringslivet ingår. Samtliga anslag ska vara knutna till avtal med tydliga och gemensamma mål. Ersättningarna fördelar sig enligt tabellen nedan. Ersättning utgår för medlemsavgifter till ECCAR, ICLEI, Eurocities samt pris Katarina Taikons minne. Ersättningarna minskar för Stiftelsen Electrum och Stockholm business region.

Bidrag till näringslivsfrämjande åtgärder	(tkr)
-Stockholm Business Region AB	
-Stiftelsen Electrum	4 500
-Urban ICT Arena	1 400
Medlemsavgifter	(tkr)
-Counter-Terrorism Preparedness Network	850
-Förbundsavgift Sveriges Kommuner och Regioner, SKR	25 390
-Medlemsavgift Storsthlm*	19 316
-Stockholmsregionens Europaförening	2 600
-Medlemsavgift till Storstockholms brandförsvär, SSBF	442 382
-Medlemsavgift ICLEI	35
-POLIS Cities and Regions for Transport innovation	100
-Medlemsavgift Samverkan Stockholmsregionen	1 500
Samarbeten med akademien	(tkr)
-Vetenskapsstaden	2 600
-OpenLab	2 800
-Digital Futures	500
-Samverkan Kungliga Tekniska Högskolan	5 000
Övriga ersättningar	(tkr)
-Partistöd med mera	49 225
-Livräntor, S:t Eriksveteranerna, Stadshusets konstförening, SKIMF, Eldkvarns IF, Föreningen Stockholms förvaltningschefer	1 470
Summa	661 668

* Prognos, medlemsavgift Storsthlm för 2024 beslutas i december 2023

Stockholm Business Region AB och dess verksamhet finansieras via ersättning från stadens budget med totalt 102 mnkr 2024, vilka är avsatta under kommunstyrelsen m.m. Ett marknadsföringsstöd ska rymmas inom en årlig ram. Bolagets styrelse beslutar om marknadsföring av evenemang och bolaget hanterar utbetalningar för detta. Bolaget handlägger även entreprenörstöd som ska rymmas inom en ram. Bolaget leder och administrerar stadens medlemskap i Stockholm Business Alliance enligt avtal för innevarande period. Stadens årliga medlemsavgift till Stockholm Business Alliance är 7,5 mnkr.

Kommunförsäkring

Stadens nämnder får genom S:t Erik Försäkrings AB en kommunförsäkring som omfattar försäkringsskydd för lös egendom, utställningar, entreprenad, terrorism, ansvar, tjänsteresor, VD- och styrelseansvar, förmögenhetsbrott samt olycksfall för volontärer. Premien för år 2024 är 21,8 mnkr för stadens samtliga nämnder och finansieras av medel avsatta under kommunstyrelsen m.m.

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

För att kommunfullmäktiges mål ska uppnås ska nämnden/bolagsstyrelsen, utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser*, arbeta enligt kommunfullmäktiges prioriterade inriktning nedan.

En resurseffektiv huvudstad med fokus på kärnverksamhet

Stockholm ska ha en effektiv förvaltning som först och främst uppfyller de grundläggande kommunala välfärdsåtagandena enligt lag. En genomsyn ska göras av samtliga förvaltningsuppdrag i syfte att utröna vad som utgör kärnverksamhet samt vad som är en särskild pålaga från den politiska sfären. Under kommunstyrelsens uppsikt ska även ett arbete initieras med ny nämndorganisation. Utgångspunkten ska vara att centralisera såväl insats- och utföransvaret som det övergripande koordinationsansvaret på respektive facknämnd. Stadsdelsnämnderna ska knytas närmare facknämnderna genom att kontinuerligt ges möjlighet till information och remissinflytande. De kommunala bolagen ska ha en tät samverkan med ansvarig facknämnd, vilket säkerställer en god transparens och ger nämnden full insyn i bolagens strategiska verksamhet. Friskvårdsbidraget ska återställas till nivån som gällde innan höjning 2022 och likställas mellan stadens förvaltningar på 2500 kronor. Besparingen från sänkt friskvårdsbidrag ska växlas mot en kvalitets- och språksatsningspott för välfärdsnämnderna. För de tekniska nämnderna innebär ändrat friskvårdsbidrag en nettobesparing.

- Utredda vilka förvaltningsuppgifter och dess tillhörande kostnader, som utgör kärnverksamhet respektive övrig verksamhet.
- Göra en översyn över den politiska organisationen, tydliggöra ansvar och transparens mellan stadsdelsnämnder, bolag och facknämnder.
- Kartlägga uppgifter inom medborgardialog, klimat, miljö, och kultur som ligger utanför det kommunala kärnuppdraget.
- Leda effektiviseringen av externa kommunikationskostnader och tjänster.
- Växla det förhöjda friskvårdsbidraget mot kvalitets- och språksatsning i välfärdsnämnderna.

Miljö, klimat och energi

Stockholm ska verka för att bli en utsläppsneutral stad till år 2030. Arbetet ska utgå från evidens och kostnadseffektiva metoder som leder till såväl ekonomiska som ekologiska besparingar i den offentliga verksamheten. Klimatarbetet ska gå i harmoni med målen om god ekonomisk hushållning. Kommunstyrelsen ska verka för att utöka solcellsanläggningarna där så är lämpligt. Därtill ska en utredning tillsättas för att möjliggöra för Stockholm att delta i den framtida utbyggnaden av småskaliga kärnkraftverk (SMR). Stockholm ska inte verka för att bygga vindkraft till havs eftersom detta innebär stora ingrepp i de höga natur- och rekreationsvärdena kopplat till Mälaren och skärgården.

- Utforma ekonomiskt rationella klimat- och miljöinsatser för att bli utsläppsneutrala 2030.
- Verka för att utveckla nybyggnationen av solceller.
- Bli en pilotkommun för småskalig modulär kärnkraft.
- Undvika utbyggnad av vindkraftverk till havs i skärgården.

Kommunstyrelsen ska säkerställa att förvaltningarna använder sig av effektiva klimatåtgärder. Stadens klimatåtgärder ska i högre grad dra nytta av extern finansiering genom medel från statliga myndigheter och EU-fonderna. En ny tjänst som stadsekolog ska utveckla finanseringsarbetet och säkerställa att natur- och miljöperspektivet beaktas vid stadsbyggnation och exploatering av markområden. Arbetet med klimatanpassning mot skyfall och extremvärme ska integreras i stadbyggnadsarbetet. Särskilt värdefulla naturmiljöer ska vara fredade från exploatering. Förtätning av grönyta genom nybyggnation ska ske varsamt. Agenda 2030-rådets verksamhet ska integreras i kommunstyrelsens och miljö- och hälsoskyddsnämndens arbete.

- Öka den externa finansieringen av statliga och EU-fonder för klimat- och miljöinsatser.
- Fortsätta arbetet med klimatanpassning genom att ta höjd för extremväder och skyfallsrisker.
- Bevara särskilt värdefulla naturmiljöer och vara varsam vid ny exploatering.
- Integrera Agenda 2030 rådet i kommunstyrelsen och miljö- och hälsoskyddsnämnden.

Stockholm ska vara en innovativ stad med nya lösningar inom miljöteknik. Kommunstyrelsen ska erbjuda en väg in för de företag som önskar utveckla innovationer riktade mot verksamheter och konsumenter. Arbetet med att tillgängliggöra öppen data och öppna källkoder ska möjliggöra för företag att utveckla nya lösningar. Kommunstyrelsen ska verka för att kommunala verksamheter agerar som testbäddar för ny miljö- och välfärdsteknik. Kommunstyrelsen ska intensifiera arbetet med utsläppsneutrala fordon i fastighets- och anläggningsupphandlingar. En utredning ska särskilt se över förutsättningarna för att elektrifiera tunga fordon. Tillsammans med miljö- och hälsoskyddsnämnden ska en vätgasstrategi tas fram för staden. Vätgastekniken ska uppmuntras och möjliggöras genom tillgång till bland annat vätgasstationer.

- En väg in för miljö- och klimatinnovationer samt erbjudande om testbädd för prövning av nya lösningar på verksamheters och konsumenters problem.
- Utred elektrifieringskrav för tunga fordon i fastighets- och anläggningsupphandlingar.
- Ta fram en vätgasstrategi.

Stockholms tekniska anläggningsbehov av vatten och värme ska tillgodoses utan för långtgående ingrepp i naturvärdena. Projektet kraftvärmeverket vid Lövsta ska utvärderas ytterligare i syfte att kompensera upp för natur och rekreationsvärden som tar skada.

- Utredda kraftvärmeverket Lövsta ur miljö-, kultur och klimatsynpunkt.

Trafik och stadsplanering

Flyget är ett fundamentalt trafikslag för att öka Stockholms attraktivitet som huvudstad. Näringslivets behov av god flygkommunikation måste tillgodoses om Stockholm ska kunna bibehålla företag och konkurrera med övriga länder om nyetableringar. Bromma flygplats fyller en viktig funktion för affärsflygets nationella och internationella

framkomlighet. Arlandas begränsade kapacitet i kombination med de ökade sårbarheterna av ett enbart ha en flygplats i nära anknäytning till Stockholm innebär att Bromma flygplats måste bevaras. Kommunstyrelsen ska möjliggöra användande av flyget när det är lämpligt, sett till tidsvinster och resekostnader. Den snabba elektrifieringen av korttidsflygen innebär omställning av trafikslaget.

- Bevara och vidareutveckla Bromma flygplats.
- Fortsatt delta i flygfrämjandet Connect Sweden.

Kommunstyrelsen ska verka gentemot regeringen och Region Stockholm för att få medfinansiering i kritiska infrastrukturprojekt. Vägprojekten östlig förbindelse samt en lösning för köerna vid Brommarondellen är akuta. Därutöver ska kommunstyrelsen verka för en upprustning av station Årstabergr. Gestaltning av nya miljöer i kollektiv- och vägtrafiken ska präglas av ett medborgerinflytande för att tillsäkra eftertraktade kulturella värden.

- Verka för upprustning av station Årstabergr.
- Verka gentemot regeringen för östlig förbindelse.
- Rusta upp Brommaplansrondellen.
- Öka det medborgerliga inflytandet i gestaltningen av kollektivtrafiken och väginfrastrukturen.

Stockholm ska vara en långsiktig fastighetsförvaltare och fastighetsutvecklare. Kommunstyrelsen ska säkerställa ett fullgott kommunalt fastighetsägarande som gör staden oberoende av andra marknadsaktörer för att uppfylla sitt åtagande av utbildning, äldreomsorg, och idrott. Ombildning av hyresfastigheter till bostadsrätter kan ske om hyresgästerna så önskar. Försäljning av hyresfastigheter, och andra samhällsfastigheter till privata aktörer ska inte ske. I undantag kan icke-strategiska mindre fastigheter säljas. Kommunstyrelsen ska koordinera arbetet med att köpa tillbaka sålda skolor och förskolor, primärt under åren 2018–2022. Återköpet ska göras i de fall köparen kan garanteras ett lägre återköpspris än dåtidens försäljningspris.

- Tillåt ombildningar av hyresrätter till bostadsrätter.
- I övrigt undvika försäljning av samhällsfastigheter och hyresfastigheter.
- Utredda återköp av skol- och förskolefastigheter.

Näringsliv och trygghet

Stockholm ska ha ett företagsklimat i världsklass. Kommunstyrelsen ska inrätta ett företagarråd i syfte att fånga upp näringslivets synpunkter. Tillgången på lokaler för små- och lättindustri måste utvecklas. Nya exploateringsplaner ska särskilt beakta näringslivets behov, inte minst inom tillverknings- utvecklings och IT-industrin. Stadens verksamhetsområden är viktiga för att behålla arbetsplatser inom kommungränsen. Dessa ska i regel bevaras och undantas från bostadsexploatering som indirekt begränsar verksamheterna genom bullerkrav. Bättre information ska spridas till verksamhetsområden och övriga näringslivet vid infrastrukturenoveringar och evenemang som inskränker framkomligheten till verksamhetslokalerna. Slutligen ska

det lokala näringslivet främjas genom fler uppdelade upphandlingar vilket ökar deltagandet av små-och mikroföretag.

- Tillsätt ett företagarråd.
- Bevara verksamhetsområdena och inkludera näringslivets lokalbehov vid utformningen av nya stadsområden, samt ombyggnation av miljonprogrammen.
- Säkerställa framkomligheten med bil och tunga fordon, samt utveckla informationen om trafikåtgärder som påverkar företagarna.
- Mindre upphandlingar för lokala företagare.
- Utveckla besöksnäringen.
- Effektivisera och smalna av Stockholm Business Regions insatser.

Stockholm ska vara en trygg och säker stad. Det eskalerade dödliga våldet i kombination med rån och andra brott mot person inskränker medborgarnas frihet. Kommunstyrelsen ska tillsätta en trygghetskommission med syfte att utvärdera och föreslå kommunala trygghetsåtgärder. Trygghetsarbetet i de olika stadsdelsnämnderna, och facknämnderna ska koordineras och samplaneras med kommunstyrelsen. Ordningsvakter och väktare ska utökas i väntan på fler poliser i Stockholm. Fokus Järva ska syfta till att stärka områdets trygghet genom en förbättrad integration av de grupper som står längst bort från det svenska samhället med fokus på utrikesfödda som saknar det svenska språket och befinner sig i arbetslöshet, samt unga i social utsatthet. Slutligen ska arbetet mot välfärdsfusk intensifieras genom ökad samverkan mellan förvaltningar i frågor om bidrag och utbetalningar, samt stärkt information om tjänstemännens underrättelseskyldighet gentemot Skatteverket vid felaktig bokföring.

- Inrätta en trygghetskommission.
- Samla trygghetsarbetet med koordination och planering under kommunstyrelsen.
- Utforma projektet Fokus Järva som en integrationssatsning med fokus på språk, kultur och arbete.
- Stärka arbetet mot välfärdsfusk genom förvaltningsgemensam informationsdelning vid bidrag och utbetalningar samt utvecklad underrättelseskyldighet till Skatteverket vid misstanke om felaktig folkbokföring.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Kommunstyrelsen ska i samarbete med fastighetsnämnden och kulturnämnden samt i samråd med stadsdelsnämnderna utreda en långsiktig modell för driftbudgeten för parklekar som tar hänsyn till gjorda investeringar och kostnader	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med idrottsnämnden, kulturnämnden, socialnämnden och stadsdelsnämnderna utreda långsiktiga behov och finansiering av kommunövergripande fritidsverksamheter för barn och unga med funktionsvariation	2024-01-01	2024-12-31
Förskolenämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen och servicenämnden inleda ett arbete för att utveckla stadens tjänst för att hitta	2024-01-01	2024-12-31

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
och jämföra förskola i syfte underlätta för vårdnadshavare att göra informerade val av förskola. Utvecklingen ska inkludera relevanta kvalitetsmått, driftsform och annan information om verksamhetens kvalitet, inkluderande eventuella anmärkningar och förelägganden från kommunens tillsyn		
Förskolenämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen, exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, stadsdelsnämnderna, SISAB samt övriga berörda nämnder ta fram ett styrande stadsövergripande funktionsprogram för förskolor	2024-01-01	2024-12-31
Förskolenämnden ska i samråd med kommunstyrelsen utreda åtgärder som främjar att fristående förskolor i så hög utsträckning som möjligt tillämpar maxtaxan och samma avgiftssystem som staden	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med förskolenämnden och berörda stadsdelsnämnder utreda ersättningen till stadens kommunövergripande verksamheter inom förskolan	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med förskolenämnden och i samråd med stadsdelsnämnderna genomföra en översyn av den ekonomiska tilldelningen för förskolan	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med förskolenämnden, servicenämnden, utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna utreda möjligheterna att införa delad faktura i förskola och fritidshem	2024-01-01	2024-12-31
Södermalms stadsdelsnämnd ska i samarbete med kommunstyrelsen och förskolenämnden fortsätta arbetet med att informera om och utveckla förskola på samiska och meänkieli	2024-01-01	2024-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen och servicenämnden inleda ett arbete för att utveckla stadens tjänster för att hitta och jämföra grundskola och gymnasium i syfte underlätta för vårdnadshavare att göra informerade val av skola. Utvecklingen ska inkludera relevanta kvalitetsmått, driftsform och annan information om verksamhetens kvalitet	2024-01-01	2024-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen, förskolenämnden, stadsbyggnadsnämnden, stadsdelsnämnderna och SISAB slutföra arbetet med att införa lekvärdesriktlinjer för förskolegårdar och skolgårdar. Riktlinjerna ska säkra tillräckliga ytstorlekar, en hög pedagogisk kvalitet samt grönska i utemiljön. De ska så långt som möjligt vara styrande för såväl kommunala som fristående förskolor och skolor	2024-01-01	2024-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen, förskolenämnden och stadsdelsnämnderna utreda hur datakvaliteten i stadens barn- och elevregister kan förbättras för mer tillförlitliga beslutsunderlag	2024-01-01	2024-12-31

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Socialnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen utreda på vilket sätt upphandling av daglig verksamhet ska ske för att skapa en ändamålsenlig kontroll av privata utförare	2024-01-01	2024-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen, äldrenämnden och stadsdelsnämnderna ta fram förslag på hur socialtjänsten i större utsträckning kan arbeta med förebyggande och tidiga insatser, på hur socialtjänsten kan utöka sin tillgänglighet samt på vilka insatser som bör ges utan behovsbedömning vid ett eventuellt införande av en ny socialtjänstlag. I uppdraget ingår också att föreslå hur arbetet kan organiseras i en första linjes socialtjänst med fokus på vad som ska erbjudas lokalt, regionalt och centralt	2024-01-01	2024-12-31
Socialnämnden ska i samråd med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna utreda möjligheterna för en central placeringsfunktion för inköp av boendeplatser för individuella avtal inom LSS	2024-01-01	2024-12-31
Fastighetsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen och kulturnämnden fortsätta arbetet med att utveckla ateljéhyror enligt en självkostnadsbaserad princip	2024-01-01	2024-12-31
Stockholm Business Region ska i samarbete med arbetsmarknadsnämnden, idrottsnämnden, kulturnämnden, trafiknämnden och utbildningsnämnden samt i samråd med kommunstyrelsen och stadens styrgrupp för stora evenemang samordna stadens planering, genomförande och utvärdering av ishockey-VM år 2025.	2024-01-01	2024-12-31
Trafiknämnden ska i samråd med kommunstyrelsen, exploateringsnämnden, miljö- och hälsoskydds-nämnden, stadsdelsnämnderna och Stockholms Hamn AB identifiera lämpliga platser att avskaffa badförbudet på	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samråd med trafiknämnden utreda möjligheten för Stockholms stad och Region Stockholm att nyttja varandras ytor för samhälls- respektive kollektivtrafikinformation	2024-01-01	2024-12-31
Fastighetsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen utveckla en stadsintern hyresmodell enligt en kostnadsbaserad alternativt självkostnadsprincip. I arbetet ska princip för överskottskrav fastställas som bättre speglar nämndens varierade fastighetsbestånd	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med berörda nämnder och bolagsstyrelser vidareutveckla SAMS i syfte att säkerställa att skolbehoven möts samtidigt som stadsutvecklingsprocessen är effektiv	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med Stockholms Stadshus AB och Micasa Fastigheter i Stockholm AB se över samverkansavtalet mellan staden och dotterbolaget. I samband med detta även titta på resurstilldelningen och utformningen av äldreomsorgs- och omsorgsboenden	2024-01-01	2024-12-31

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Kommunstyrelsen ska i samråd med SISAB föreslå ett reviderat samverkansavtal utifrån principen att kommunala kostnader för skolpliktsansvaret inte ska belasta elever vid kommunala skolor	2024-01-01	2024-06-30
Kommunstyrelsen ska i samråd med förskolenämnden och utbildningsnämnden utreda ersättningsystemet med syfte att elever och barn ska få tillgång till en jämlik skola och förskola oavsett om denna bedrivs i privat eller kommunal regi. I detta ska särskilt beaktas kostnader för skolpliktsansvar och förskolans utbudsansvar samt att möta tillfälliga variationer av elevantal	2024-01-01	2024-06-30
Kommunstyrelsen ska planera för en extern utvärdering av stadens system för integrerad styrning och uppföljning (ILS)	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med Stockholms Stadshus AB och berörda nämnder analysera stadens fastighetsbestånd och pröva överföring av fastigheter av strategiskt vikt till lämpliga nämnder och styrelser för långsiktig förvaltning	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska under året redovisa insatser för en bättre uppföljning för att garantera en bättre efterlevnad av budget i investeringsprojekt i nämnder och styrelser	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska utarbeta förslag på hur lokalförsörjningen genom processutveckling kan förbättras	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska utreda hur enskildas vilja att bidra ekonomiskt och verksamhetsmässigt till stadens verksamheter bäst kan hanteras inom ramen för stadens organisation	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska, i samarbete med äldrenämnden och berörda stadsdelsnämnder, utreda ersättningen till stadens kommunövergripande verksamheter inom äldreomsorg	2024-01-01	2024-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen implementera utvecklad behovsanalys för grundskolans lokalförsörjning i syfte att förbättra den stadsövergripande skolplaneringen	2024-01-01	2024-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen utreda och ta fram förslag på hur kommunerna i gymnasierregionen kan samordna dimensioneringen av gymnasieplatser, bland annat i syfte att möta arbetsmarknadens behov av yrkesutbildad arbetskraft	2024-01-01	2024-12-31
Utbildningsnämnden ska i samråd med kommunstyrelsen se över möjligheten för en annan ersättningsmodell för grundskolan som i högre grad ökar skolors grundfinansiering	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med arbetsmarknadsnämnden, exploateringsnämnden, kulturnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, servicenämnden, socialnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden, utbildningsnämnden och Stockholm Business Region AB se över och	2024-01-01	2024-12-31

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
revidera stadens näringslivspolicy samt ta fram en bilaga till näringslivspolicyn med en etableringsstrategi för Stockholm		
Stockholm Business Region AB ska i samråd med kommunstyrelsen utveckla redovisning av effekter på genomförda aktiviteter och medlemskap i Stockholm Business Alliance	2024-01-01	2024-12-31
Exploateringsnämnden ska i samråd med kommunstyrelsen utveckla modeller som möjliggör att det byggs fler hyresrätter med överkomliga hyror, även av privata hyresvärdar	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden, Stockholms Stads Parkerings AB och andra berörda nämnder föreslå åtgärder för utveckling av centrumområden i särskilt utsatta stadsdelar	2024-01-01	2024-08-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, socialnämnden, äldrenämnden och Stockholms Stadshus AB utveckla arbetet med att ta fram Riktlinjer för bostadsförsörjningen 2025-2028	2024-01-01	2024-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen, förskolenämnden och äldrenämnden och i samråd med stadsdelsnämnderna ta fram en strategi i syfte att utveckla utbildningar som riktar in sig på yrkes- och språkkunskaper för befintlig personal	2024-01-01	2024-12-31
Förskolenämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna utreda bästa möjliga väg för att säkra likvärdighet i staden vad gäller basnivå för pedagogisk utvecklingstid. Där ska ingå att se på möjligheten att teckna ett stadsövergripande lokalt kollektivavtal om frågan	2024-01-01	2024-12-31
Förskolenämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utreda ett införande av en stadsgemensam vikariepool i egen regi, för att utgöra ett komplement till stadsdelsnämndernas egna tillsvidareanställda vikarier. I utredningen ingår att särskilt studera hur en vikariepool kan säkra kontinuitet för verksamheten och ersätta stadsdelsnämndernas behov av externt inhyrd personal	2024-01-01	2024-06-30
Kommunstyrelsen ska inleda arbetet med framtidssäkring av stadens löneadministrativa system LISA	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska utreda förutsättningarna för införandet av arbetskor i lämpliga välfärdsverksamheter	2024-01-01	2024-06-30
Fastighetsnämnden ska i samråd med kommunstyrelsen säkerställa drift och förmåga i fastigheter där kommunstyrelsen identifierat att samhällsviktig verksamhet bedrivs	2024-01-01	2024-12-31

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Kommunstyrelsen ska i samarbete med förskolenämnden, socialnämnden, utbildningsnämnden, äldrenämnden och stadsdelsnämnderna bedriva fortsatt kunskaps- och förmågeuppbyggnad inom måltidsberedskap	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska leda implementeringen av stadens säkerhetsprogram inklusive sektorsorganisation för civil beredskap	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska utreda behov och förutsättningar för en starkare uppföljning och kontroll över delar av gemensam service IT	2024-01-01	2024-12-31
Servicenämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen, förskolenämnden, kulturnämnden, socialnämnden, utbildningsnämnden, äldrenämnden och stadsdelsnämnderna påbörja viss drift av centralt omsättningslager för medicinskt skydds- och förbrukningsmateriel, livsmedel samt vissa förbrukningsmateriel i syfte att höja stadens beredskapsförmåga	2024-01-01	2024-12-31
Stadsdelsnämnderna ska i samråd med kommunstyrelsen enskilt eller i samverkan öva aktivering av trygghetspunkter inom sitt geografiska område	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samråd med socialnämnden, utbildningsnämnden, äldrenämnden och samtliga stadsdelsnämnder, fortsätta utvecklingen av en nämndövergripande struktur i arbetet mot välfärdsbrott med fokus på riktade kontroller genom tillämpning av riskprofiler och en ökad grad av dokumentation och informationsdelning	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska se över processen för ansökningar av trygghetsinvesteringsmedel för att säkerställa att investeringarna gör mest nytta och ger mest effekt för medborgarna	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med förskolenämnden, utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna med stöd av representanter från minoriteter samt experter genomföra åtgärder från kartläggningen "Antisemitism i Stockholms skolor"	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med stadsdelsnämnderna göra en utredning av inkomna medborgarförslag 2023, vad de har resulterat i och hur de kan utvecklas	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samråd med kulturnämnden och utbildningsnämnden samordna stadens deltagande i 250-årsjubileet för Judiskt liv i Sverige och gå in som samverkandepartner i firandet i Stockholm år 2025	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska implementera det kommande MR-programmet och i det sammanhanget se över de nu liggande strategierna och programmen inom området	2024-01-01	2024-12-31
Övriga aktiviteter		
Utreda vilka förvaltningsuppgifter och dess kostnader som utgör kärnverksamheten respektive övrig verksamhet.	2024-01-01	2024-12-31

Göra en översyn över den politiska organisationen, tydliggöra ansvar och transparensen mellan stadsdelsnämnder, bolag och facknämnder.	2024-01-01	2024-12-31
Ta fram en vätgasstrategi	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, Stockholms Stadshus AB, AB Svenska Bostäder, AB Familjebostäder och AB Stockholms hem utreda hur hyrorna kan Kommunstyrelsen ska utreda hur hyror pressas ytterligare vid nyproduktion, utan att inskränka på den arkitektoniska kvalitén	2024-01-01	2024-12-31
Inom Fokus Järva och Söderort få till en sammanhängande satsning och en samlad plan för utvecklingen av Järva med fokus på språklig och kulturell integration	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med idrottsnämnden, kulturnämnden, socialnämnden och stadsdelsnämnderna utreda hur staden kan förbättra och förenkla för föreningslivet i Stockholm med målet att Stockholm ska ha Nordens bästa föreningsklimat.	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med miljö- och hälsoskydds-nämnden och Stockholms Stadshus AB utreda viktningfaktorer i syfte att säkerställa att byggnader har ett kostnadseffektivt klimatskal för fastigheter.	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska med stöd av miljö- och hälsoskydds-nämnden och Stockholms Stadshus AB utreda om tillgången till ökad tillgång till sol- och småskalig kärnkraft kan gynnas av ett kommunalt energibolag, och om så är fallet bilda ett	2024-01-01	2024-12-31
Initiera förberedelser för SMR kraftverk.	2024-01-01	2024-12-31
Utreda förutsättningen att inte förlänga avtalet med kommunfullmäktige stenograferna, samt avveckla radiosändningen.	2024-01-01	2024-12-31
Genomföra en översyn över den politiska organisationen, tydliggöra ansvar och transparensen mellan stadsdelsnämnder, bolag och facknämnder.	2024-01-01	2024-12-31
Revidera klimat-och miljöpolicy.	2024-01-01	2024-12-31
Kompletterings utreda kraftvärmeverket Lövsta noggrant ur miljö- kultur och klimatsynpunkt.	2024-01-01	2024-12-31
Utveckla en väg in för miljö- och klimatinnovationer	2024-01-01	2024-12-31
Utreda elektrifieringskrav på tunga fordon vid fastighets- och anläggningsupphandlingar.	2024-01-01	2024-12-31
Utöka den externa finansieringen av klimat och miljöåtgärder.	2024-01-01	2024-12-31
Integrera Agenda 2030-rådet i kommunstyrelsens ordinarie verksamhet	2024-01-01	2024-12-31
Inrätta ett företagarråd under kommunstyrelsen	2024-01-01	2024-12-31
Utreda återköp av skol- och förskolefastigheter.	2024-01-01	2024-12-31

Verka gentemot stat och Region Stockholm för projekten Årstabergr station, östlig förbindelse, Brommaplansrondellen.	2024-01-01	2024-12-31
Behåll och vidareutveckla Bromma flygplats	2024-01-01	2024-12-31
Inrätta en trygghetskommission	2024-01-01	2024-12-31
Ta fram en effektiviseringsplan för ändrad inriktning inom klimat, kultur, medborgardialog och näringsliv	2024-01-01	2024-12-31
Ta fram en central kommunikationspolicy med syfte att minska antalet kommunikatörer och annonsering.	2024-01-01	2024-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Sverigedemokraternas förslag till budget 2024 och inriktning för 2025 och 2026 för **Kommunstyrelsen** godkänns.

Revisorskollegiet

Stadsrevisionens uppgifter

Stadsrevisionens huvudsakliga ansvar omfattar:

- att granska all kommunal verksamhet som bedrivs av staden, inklusive bolag och stiftelser med mera, i den omfattning som följer av god kommunal revisionsred

Kommunfullmäktiges presidiums förslag till budget 2024 och inriktning för 2025 och 2026

Förslaget till budgetram för 2024 har enligt god revisionsred beretts av kommunfullmäktiges presidium. Budgeten för 2024 ökar med 1,4 mnkr jämfört med 2023.

I stadsrevisionens revisionsplan beskrivs stadsrevisionens mål, uppdrag och arbetssätt samt nämnd- och bolagsgranskningen. I revisionsplanen beskrivs även de större revisionsprojekt som planeras genomföras under revisionsåret.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Sverigedemokraternas förslag till budget 2024 och inriktning för 2025 och 2026 för **Revisorskollegiet** godkänns.

Valnämnden

Alla röstberättigade ska ges goda chanser att använda sig av sin demokratiska rättighet att rösta. Valnämnden ska planera för att valen kan organiseras och genomföras på ett sådant sätt att alla röstberättigade ges goda förutsättningar att rösta. Nämnden ska prioritera åtgärder för att värna valhemligheten och motverka alla former av otillbörlig påverkan vid röstning.

Nämndens uppgifter

Nämndens huvudsakliga ansvar omfattar:

- organisation och genomförande av val till riksdagen samt val till regionfullmäktige och kommunfullmäktige
- val till Europaparlamentet.
- organisation och genomförande av eventuella extraval och folkomröstningar

I juni genomförs val till Europaparlamentet. Alla röstberättigade ska ges goda chanser att använda sig av sin demokratiska rättighet att rösta. I detta syfte ska nämnden samverka med andra berörda nämnder och styrelser för att öka tillgängligheten till vallokaler.

Budgeten för 2024 ökar med 55,0 mnkr jämfört med 2023. Ökningen beror på genomförande av val till Europaparlamentet. Förändringarna framgår av bilaga 2.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Sverigedemokraternas förslag till budget 2024 och inriktning för 2025 och 2026 för **Valnämnden** godkänns.

STADSELSNÄMNDERNAS UPPGIFTER

Förskoleverksamhet

I Stockholm ska alla barn växa upp med lika förutsättningar till lärande och utveckling. Stadens förskoleverksamhet ska präglas av barnkonventionen som bland annat säger att barnets bästa alltid ska komma först och att varje barn har rätt att utvecklas, leka och att uttrycka sin åsikt.

Förskolan utgör en viktig del i arbetet för att motverka utanförskap. Stockholms förskolor ska vara en plats där alla barn ges stimulans och möjlighet att växa i sin egen takt och utifrån sina individuella förutsättningar. En trygg start i livet med tillitsfulla relationer till vuxna är en avgörande skyddsfaktor för resten av livet. Staden ska därför intensifiera arbetet för att skydda barn mot övergrepp och sexualbrott.

Stadens förskoleverksamhet ska utvecklas i nära samverkan med stadsdelsnämnderna, samt i dialog med fristående aktörer i frågor som är gemensamma för stadens förskolor och öppna förskolor. I förskolan läggs en viktig grund för barns språkutveckling. Därför behöver förskolan arbeta medvetet med språket för att skapa goda förutsättningar till en lyckad skolgång och framtid.

Uppgifter

Stadsdelsnämndernas huvudsakliga ansvar omfattar:

- att driva och utveckla kommunala förskolor, öppen förskola, introduktionsförskola och allmän förskola
- att alla barn som bor i stadsdelsnämndsområdet har tillgång till förskoleverksamhet
- att stadens platsgaranti uppfylls och att ramöppettiderna hålls

Kommunfullmäktiges inriktning för verksamhetsområdet

För att kommunfullmäktiges mål ska uppnås ska stadsdelsnämnderna, utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser*, arbeta enligt kommunfullmäktiges prioriterade inriktning nedan.

En trygg huvudstad med hög livskvalitet

En trygg förskola med hög kvalitet

I Stockholm ska alla barn kunna känna sig trygga och omhändertagna. Det ska gälla oavsett var i staden man bor. Förskolan ska vara en lugn och trygg plats där alla barn serveras goda och näringsriktiga måltider och kan känna förtroende för sina pedagoger. De som arbetar inom förskolan ska erbjudas goda arbetsvillkor och konkurrenskraftiga löner.

Verksamheter som riktar sig mot barn ska alltid ha barnens bästa i fokus. Därför är det viktigt att staden ställer höga krav samt arbetar långsiktigt med sin kompetensförsörjning. Språktester och årliga utdrag ur belastningsregistret för förskolepersonal ska säkerställa att de som arbetar med barn också är lämpliga att arbeta med barn utan att utsätta dem för fara eller skada.

Inget barn ska ärva sina föräldrars utanförskap. För en del barn innebär förskolan den första kontakten med det svenska samhället. Förskoleverksamheten är därför en viktig del i att börja förstå sociala relationer och jämlikhet i det svenska samhället, motverka

utanförskap, våld i hemmet, våldsbejakande extremism samt hedersrelaterat våld och förtryck. De värden och normer man får med sig som barn kan vara avgörande för en god hälsa resten av livet. Det är därför särskilt viktigt att förskoleverksamheten kännetecknas av jämställdhet, barns rättigheter och goda förebilder. Svenska ska vara det huvudsakliga språket i förskolan och förskolepersonal ska ha goda verktyg att agera vid misstanke om att barn far illa. Staden ska verka för att öka andelen inskrivna barn i stadsdelar med låg inskrivningsgrad.

- Efterfråga årliga utdrag ur belastningsregistret av personer som arbetar inom förskolan för att motverka sexualbrott mot barn
- Verka för att stadens förskolor tillagar mat i egen regi
- Säkerställa att alla barn erhåller en varierad och näringsrik kost med kött, fågel eller fisk som alternativ

En verksamhet som är pedagogisk och tillgänglig för alla

Alla barn ska ges individuellt stöd för att utveckla sitt språk i sin egen takt och utifrån egen förmåga. Eftersom språkkunskap spelar en avgörande roll i att ta del av samhället och demokratiska processer ska förskolan redan från tidig ålder arbeta medvetet med språket. För många barn är TAKK-tecken ett viktigt verktyg i språkutvecklingen och stadens förskolepersonal bör erbjudas utbildningar i TAKK. Framgångsrika arbetssätt och metoder som utvecklas inom förskolans språkutveckling kan med fördel implementeras i fler av stadens verksamheter. Dagbarnvårdare, eller ”dagmamma” utgör i många fall ett bra alternativ för de barn som är i behov av en mer hemmanära miljö. Därför ska stadsdelsnämnderna och förskolenämnden verka för att göra yrket som dagbarnvårdare mer attraktivt.

Nämnden ska också verka för att stärka förskolornas kunskap och förståelse för barn med neuropsykiatriska funktionsvariationer och särskilda behov, och för utökad samverkan med BVC och socialtjänst. Nämnden ska även fortsätta att utveckla den redan påbörjade dialogen med Region Stockholm angående BUS-samverkan för samordnade insatser till barn i behov av särskilt stöd.

I samverkan med stadsdelsnämnderna ska förskolenämnden säkerställa att efterfrågan på öppna förskolor möts upp. Stadens öppna förskolor spelar en viktig del i det uppsökande arbetet för att öka inskrivningsgraden i förskolor samt att informera föräldrar om olika stödinsatser som staden erbjuder.

Staden ska fortsätta att erbjuda barnomsorg på obekvämt arbetstid för de föräldrarna med behov.

Barn har rätt att leka, utforska sin fantasi och ge uttryck för sin kreativitet. Förskolenämnden ska säkerställa att stadens förskolemiljöer möter upp detta genom att bland annat tillhandahålla ändamålsenliga lokaler och material. Nämnden ska säkerställa att förskolornas inomhus- och utomhuslektytor är stimulerande och tillräckligt stora i relation till barnantalet, samt göra en översyn av buller, ventilation och inomhusmiljö.

- Säkerställa att svenska språket är det huvudsakliga samtalsspråket i förskolan samt införa krav på goda svenskkunskaper för personal inom stadens förskolor
- Verka för att öka attraktiviteten för dagbarnvårdaryrket
- Säkerställa att alla förskolor har tillräckligt stora och säkra lektytor inomhus och utomhus

- Stärka förståelsen, kunskapen och bemötandet för barn med neuropsykiatrisk funktionsvariation och särskilda behov
- Erbjud barnomsorg för föräldrar med obekväma arbetstider

Barn, kultur och fritid

Rätten till lek, fritid och vila är avgörande för en god fysisk och psykisk hälsa hos barn och unga. I Stockholm ska alla barn och unga ha en bra uppväxt och en meningsfull fritid med tillgång till trygga mötesplatser och möjlighet att delta i fysisk aktivitet. Det ska finnas kvalitativa och avgiftsfria fritidsverksamheter i hela Stockholm. Stadsdelsnämnderna ansvarar för att tillhandahålla anpassade mötesplatser, fritidsverksamheter och parklekar utifrån befolkningssammansättningen och barn och ungas behov.

Barn och ungas möjlighet att utöva lagsporter och fysisk träning är beroende av tillgången till idrottsplatser, inomhushallar och inte minst skolgårdar i tillräcklig storlek så att alla barn kan ta del av idrotten. Trots att fysisk aktivitet är viktigt för folkhälsan råder det i dag ett stort underskott av idrottsplatser. Utöver att utveckla och utöka antalet idrottsplatser ska den fysiska aktiviteten i grund och gymnasieskolan öka. Samtliga kommunala skolor ska planera in friluftsdagar och arbeta för att öka idrottandet.

Stadens fritidsverksamheter spelar en viktig roll i att fånga upp barn och unga som riskerar att fara illa, därför ska stadsdelsnämnderna säkerställa att de som arbetar med barn har goda rutiner och verktyg att agera vid sådana misstankar.

I enlighet med barnkonventionen så ska barnets bästa alltid vara i centrum. Barn ska finnas med och vara delaktiga i beslut som de själva påverkas av. Därför ska stadsdelsnämnderna möjliggöra att ge barn och unga ökat inflytande vid om- och nybyggnationer av lekplatser, parklekar och fritidsgårdar.

Uppgifter

Stadsdelsnämndernas huvudsakliga ansvar omfattar:

- fritidsverksamhet för barn och ungdomar
- upplåtelse av allmänna samlingslokaler
- lokal kulturverksamhet
- bidragsgivning till föreningar
- sommarkoloniverksamhet
- konsumentrådgivning
- medborgarkontor
- lokalt demokrati- och utvecklingsarbete

Kommunfullmäktiges inriktning för verksamhetsområdet

För att kommunfullmäktiges mål ska uppnås ska stadsdelsnämnderna, utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser*, arbeta enligt kommunfullmäktiges prioriterade inriktning nedan.

En trygg huvudstad med hög livskvalitet

En trygg och demokratisk uppväxt

Alla barn har rätt att känna sig trygga. På stadens parklekar och fritidsgårdar ska det trygghetsförebyggande arbetet stå i fokus och de ska vara utvecklade för att möta barn och ungas behov.

I enlighet med barnkonventionen så ska barnets bästa alltid vara i centrum. Barn ska finnas med och vara delaktiga i beslut som de påverkas av. Därför ska stadsdelsnämnderna möjliggöra att ge barn och unga ökat inflytande vid om- och nybyggnationer av lekplatser, parklekar och fritidsgårdar

För att säkerställa att de som arbetar med barn också är lämpade för det ska årliga utdrag ur belastningsregistret lämnas ut av alla som arbetar med barn och unga. Syftet är att skydda barn och unga mot alla former av övergrepp samt att motverka kriminell rekrytering. Att använda sig av årliga utdrag ur belastningsregistret för personal som arbetar med barn och unga ska också vara en förutsättning för att erhålla kommunala föreningsbidrag.

- Efterfråga årliga utdrag ur belastningsregistret av personer som arbetar med barn och unga. Även för externa föreningar som erhåller bidrag
- Ge barn inflytande i utvecklingen av lekplatser, parklekar och fritidsgårdar i enlighet med barns rätt till delaktighet och inflytande i barnkonventionen

Närhet till djur, natur och kultur

Att vara ute i frisk luft och nära djur upplevs av många som gynnsamt för den psykiska hälsan. För att möjliggöra för unga stockholmare att komma nära djur och natur ska anslagen till 4H-gårdar i staden utökas. 4H-gårdarna arbetar bland annat med att sprida kunskap om utrotningshotade svenska lantraser, god självhushållning, naturens kretslopp och att uppmuntra barn och unga att utvecklas till välmående, ansvarstagande och engagerade människor med respekt för sin omvärld. Stadsdelsnämnderna ska även uppdras att se över förutsättningarna för fler aktiviteter och mötesplatser utomhus i syfte att stärka ungas psykiska och fysiska hälsa.

- Utöka stadens anslag till 4H-gårdarna
- Se över förutsättningarna för fler utomhusaktiviteter för barn och unga
- Öka barn och ungas tillgänglighet till hembygdsföreningar och museer

Kultur och fritid för alla

Oavsett förutsättningar så ska alla barn ha rätt till en meningsfull fritid. Stadsdelsnämnderna ska ges i uppdrag att beakta barn och unga med funktionsvariationer vid upprustning av idrottsplatser. Det är viktigt att stadens bibliotek, museum och fritidsgårdar är tillgängliga och så långt det är möjligt anpassade

för alla barn. Stadsdelsnämnderna ska även verka för att i större utsträckning tillgänglighetsanpassa badplatser och promenadstråk.

Stadsdelsnämnderna ska verka för att fler barn och unga ska kunna delta i sommarkolloverksamhet samt se över och tillgodose efterfrågan av ungdomsgårdar och fritidsytor. Barn och unga med funktionsvariationer ska ges möjlighet att delta i ordinarie sommarkolloverksamhet, men det ska även finnas möjlighet att delta i kolloverksamhet som är anpassad för barn med funktionsvariation.

Då Stockholm till följd av en ansvarslös migrationspolitik har stora problem med segregation, där rena parallell- och skuggsamhällen förekommer, är det problematiskt att samtidigt finansiera organisationer på etnisk grund. Den typen av bidrag riskerar att underminera etablering och anpassning till det svenska samhället och istället snarare underblåsa de stora segregationsproblem Stockholm redan har. Bidragen till etniska föreningar ska därav begränsas.

- Beakta barn och unga med funktionsvariation vid upprustning av idrottsplatser
- Arbeta för att i större utsträckning tillgänglighetsanpassa badplatser och promenadstråk
- Säkerställa demokratiska politiska partiers och föreningars rätt att hyra allmänna samlingslokaler
- Säkerställ tillgången till anpassad sommarkolloverksamhet
- Begränsa bidragen till etniska föreningar

Äldreomsorg

Stockholm ska vara en äldrevänlig stad. Äldre ska känna en hög livskvalitet och vara trygga med att den kommunala servicen är i absolut världsklass. Äldreomsorgen ska präglas av valfrihet men även säkerhet om att samtliga leverantörer uppfyller omfattande kvalitetskrav. Olika boendelösningar ska erbjudas för olika stadier av åldrandet. Från det tidiga åldrandet med seniorbostäder, till trygghetsboenden/servicehus och slutligen särskilda boenden. För de som kan och vill ska hemtjänsten erbjuda möjligheten att bo kvar i hemmet utan att göra avkall på vare sig den fysiska eller psykiska hälsan. En ökad rörlighet mellan kommuner innebär möjligheten till nytänkande boendelösningar i naturnära miljöer.

Det strategiska utvecklingsarbetet ska grunda sig i såväl välfärdsteknikens utveckling, men även personalförsörjningen. Högt ställda mål, rätt verktyg för chefer och ledare i kombination med språkutbildningssatsningar på omsorgspersonalen är fundamentalt för en äldreomsorg i världsklass. Äldreomsorgens medarbetare ska inte bara bli fler utan även mer kvalificerade med mycket goda språkkunskaper i svenska. Tills det uppnåtts bör det finnas personer med mycket goda språkkunskaper i svenska i alla arbetspass. Personer med funktionsvariation och personer med åldersrelaterade funktionshinder ska beaktas i äldreomsorgens olika delar. Läkar- och sjuksköterskenärvaron är avgörande i äldreomsorgen vilket föranleder behovet av nära dialog med Region Stockholm. Äldre med subakuta åkommor ska i största möjliga mån undvika akutmottagningen. Alternativa lösningar som direkttag till geriatriken eller ortopederna, alternativt lätt-geriatriska boendelösningar med övernattningsalternativ, ska utvecklas.

Ett stärkt förebyggande arbete behövs för att undvika ohälsa som leder till såväl hospitalisering som hemmasittande och psykisk ohälsa. Krafttag mot fallolyckor leder till ökad livskvalitet och förebygger undvikbar slutenvård. Stärkt samverkan mellan hemtjänst och primärvård genom en spindel i nätet för hela vård- och omsorgssystemet är avgörande för att undvika runt-bollning och onödiga vårdinsatser.

Uppgifter

Stadsdelsnämndernas huvudsakliga ansvar omfattar:

- äldreomsorg och den kommunala hälso- och sjukvården för personer över 65 år
- biståndsbedömning
- särskilt boende för äldre samt hemtjänst och dagverksamhet
- förebyggande och uppsökande arbete riktat mot äldre

Äldrenämnden ansvarar för kommunövergripande frågor rörande äldreomsorg.

Kommunfullmäktiges inriktning för verksamhetsområdet

För att kommunfullmäktiges mål ska uppnås ska stadsdelsnämnderna, utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser*, arbeta enligt kommunfullmäktiges prioriterade inriktning nedan.

En trygg huvudstad med hög livskvalitet

Kvalitet och trygghet

Stockholm stads äldreomsorg ska vara i absolut världsklass där såväl omvårdnadskvalitet, servicenöjdhet och trivsel hos personalen ska förenas. Dagens faktiska äldreomsorg är däremot långt ifrån tillräcklig. Bristande språkkompetens hos omsorgspersonalen och otillräcklig kontroll och uppföljning av såväl privata som offentliga vårdaktörer skapar ett påtagligt missnöje. Misstag inom omsorgen leder inte bara till en kortsiktigt försämrad livskvalitet utan även långsiktiga hälsoproblem som belastar den redan pressade akutsjukvården. För en utvecklad äldreomsorg behövs såväl privata som offentliga aktörer. Oavsett driftsform ska kvalitetskraven vara hårda och omfattande. Stadsdelsnämnderna ska möjliggöra för privata alternativ att delta i upphandlingarna, men samtidigt stärka den egna rådigheten över boendeanläggningarna genom eget ägande av verksamhetsfastigheten. Granskningar och inspektioner ska löpande förekomma och anmärka på brister. I kombination med detta ska hygienrutinerna stärkas och Silviahems-certifieringen ska införas som grundkrav för samtliga medarbetare inom den brukarnära omsorgen.

- Säkerställ förekomsten av en bred mångfald av privata, offentliga och ideella aktörer.
- Stärka rådigheten över anläggningarna genom eget ägande, men möjlighet till att upphandla verksamheten.
- Stärka inspektionerna genom fler kvalitetsobservationer riktade mot hygienrutiner.
- Säkerställa att samtliga medarbetare har grundkunskap inom demens Silviahems-certifiering.

Äldrenämndens ska tillsammans med stadsdelsnämnderna säkerställa att äldreomsorgens insatser håller hög medicinsk kvalitet. Evidensbaserad omsorg, applikation av nya forskningsrön samt deltagande i vetenskapliga studier ska prägla äldreomsorgens verksamheter. Äldreomsorgen ska präglas av ett akademiskt tänkande med kontinuerligt verksamhetsutveckling som drivs från såväl personal, chefer men även externa forskare. Äldreomsorgens verksamheter ska vara öppna för att agera testbäddar för nya välfärdstekniker och innovationer. I arbete med att utveckla ny välfärdsteknik ska innovationsupphandlingar beaktas i högre utsträckning.

- Stärk den vetenskapliga verksamhetsutvecklingen av äldreomsorgen tillsammans med äldrecentrum.
- Öka tillgängligheten och möjliggör testbäddsverksamhet inom äldreomsorgens verksamheter.
- Möjliggör privata lösningar för äldreomsorgens utmaningar genom innovationsupphandlingar.

De dagliga måltiderna i såväl hemtjänsten som i särskilt boenden är ett fundament för en kvalitativ äldreomsorg. Staden ska tillse att valfrihet råder kring valet av vegetarisk eller animalisk kost. Ingen ska bli påtvingad kost mot sin vilja. Samtidigt ska staden sträva mot att tillaga måltiderna vid riktiga kök i samtliga äldreboenden. Vid nybyggnation av äldreboenden ska särskilda krav åläggas på att konstruera fullgoda kök

som möjliggör för brukarna att både se tillagningen och känna lukten av densamma. Ekologiska livsmedel ska omprövas, sett till dess höga kostnader och tveksamma klimateffekter, till förmån för mer närproducerade alternativ med högre kvalitet. Hårda krav på djurskydd ska präglade upphandlingarna, vilket innebär att obedövat ritualslachtat halal- och koscherkött ska förbjudas.

- Eftersträva platsbaserad tillagning av mat vid nya upphandlingar.
- Säkerställa ett brett kosturval med både animalisk och vegetarisk mat.
- Arbeta mot greenwashing genom att avbryta inköp av vissa ekologiska livsmedel.
- Möjliggöra mer närproducerat samt viltkött i upphandlingar.
- Förbjuda inköp av obedövat ritualslachtat halal- och koscherkött.

Det förebyggande arbetet är avgörande för att undvika ohälsa. Därför ska staden ta fram ett handlingsprogram mot fallolyckor. I handlingsprogrammet ska åtgärder beaktas som utdelning av halkbroddar, äldrevänlig snöröjning samt andra innovativa åtgärder hämtade från Sverige och övriga Europa. Varje fallolycka leder till undvikbara besök vid akutmottagningarna, men även ökat behov av hemtjänst och till slut särskilt boenden. Ett proaktivt arbete stärker individens fysiska men även psykiska hälsa och möjliggör ett aktivt deltagande i samhället under den senare delen av livet.

- Inrätta ett handlingsprogram mot fallolyckor i hemmet.
- Tillsammans med trafiknämnden aktivt arbeta för äldrevänlig snöröjning.
- Pilottesta utdelning av halkbroddar under vintertid.

Personalförsörjning och språkkrav

Äldreomsorgen är en personalintensiv bransch. Nyttillkommen välfärdsteknik är positiv, men dess utveckling är fortsatt i sin linda. En kvalitetshöjning av äldreomsorgen måste därför grunda sig i en kvalitetshöjning av verksamheterna och ytterst personalen. Staden ska intensivt sitt arbete med språklyftet inom äldreomsorgen där fokus ska ligga på att säkerställa att samtliga omsorgsgivare enligt SoL och LSS ska uppnå SVA 1. På sikt ska omsorgsgivarna stärka sina språkkunskaper ytterligare för att nå upp till SVA 2, motsvarande gymnasiesvenska. Staden ska stärka rekryteringskraven med språktest för att validera individernas språkkunskaper i svenska. I kombination med ökade språkkrav ska äldrenämnden i samverkan med stadsdelsnämnderna agera för att stärka de tidiga rekryteringsinsatserna till yrket genom att stimulera fler grundskoleelever att välja vård- och omsorgsprogrammet. Därtill ska stadsdelsnämndernas arbetsmarknadsinsatser särskilt fokusera mot att styra individer i arbetslöshet mot språk- och omsorgsstudier som på sikt leder till fler anställda i sektorn.

- Verka för att höja språkkraven i äldreomsorgen till SVA 2, och succesivt SVA 3.
- Implementera språktest vid nyrekrytering av personal.
- Fokusera statliga kompetensutvecklingsstöd till medarbetare som saknar kunskap motsvarande SVA 1, respektive SVA 2 och SVA 3 för undersköterskor.
- Kravställ att den brukarnära personalen avvärjer sig från att bära politiska, religiösa eller filosofiska synliga symboler i tjänst.
- Stärka förståelsen för äldreomsorgen som yrkesval tillsammans med utbildningsnämnden och arbetsmarknadsnämnden.

Hemtjänst och kontinuitet

Hemtjänsten fyller en avgörande funktion för att garantera äldre och vissa funktionsvarierade stockholmare god hälsa. Rätt utförd leder insatsen till att individen ges möjlighet att bo kvar hemma och fullt delta i samhället. Vid en bristande eller otillräcklig insats riskerar individen att bli en fånge i sitt eget hem. Särskilt utsatta är de som helt eller delvis saknar anhörigvårdarnas insatser. Fundamentet för en god hemtjänst ska utöver fullgoda svenskkunskaper vara kontinuitet och personkänedom. Mötet med många olika vårdpersoner under en kort tidsperiod skapar oro och ångslan. Särskilt när assistans behövs med intima hygiensysslor ska och bör den äldre förvänta sig en god personkänedom till personen som ska utföra uppgiften. Ersättningsystemet är tillsammans med uppdragsbeskrivningen viktiga verktyg för att stärka kontinuiteten i hemtjänsten.

- Krav ställa att hemtjänstbesök aviseras till mottagaren via sms med namn på vårdperson.
- Reformera ersättningsystemet inom hemtjänsten i syfte att uppnå kontinuitet och minska antalet olika vårdpersoner som besöker brukaren.
- Stärka samverkan mellan hemrehab och hemtjänst samt inkludera vissa rehabiliteringsuppdrag inom hemtjänsten, exempelvis hjälp med att boka tid eller instruera hur träningsövningar ska genomföras.
- Krav ställa trygg hemgång som tjänst hos samtliga privata aktörer.
- Säkerställa fast kontaktperson i hemtjänsten.

Staden ska arbeta aktivt med att utreda alternativa boendeformer i såväl sitt egna geografiska område som i riket. På kort sikt ska en utredning se över förutsättningarna för att inrätta ett vård- och omsorgsboende för döva personer. Målgruppen växer och har svårigheter att få ordentlig hjälp vid stadens ordinära boenden. Översyn ska även göras över möjligheten att utveckla attraktiva senior- och trygghetsbostäder i angränsade kommuner till Stockholm stad. Därtill kan staden genom samarbeten med privata byggaktörer undersöka möjligheten att bygga naturnära bostäder med koppling till havs- och fjällnatur. Särskilda föregångsexempel skulle kunna vara större anläggningar där bostäder, kombineras med service och aktiviteter för den aktiva pensionären. En utredning ska även se över möjligheten att utveckla korttidsboendena till en lätt-geriatrisk övernattningsavdelning i syfte att minska belastningen vid akutmottagningarna av äldre. Långa väntetider i kombination med subakuta åkommor riskerar att leda till såväl liggsår som sjukhusrelaterade infektioner.

- Arbeta med andra kommuner i syfte att utveckla fler senior- och trygghetsbostäder i attraktiva lägen.
- Tillsammans med Region Stockholm vidareutveckla korttidsboende till en lätt-geriatrik med omsorgs- och rehabiliteringsuppdrag i syfte att undvika akuten för äldre.

Stöd och service till personer med funktionsvariation

Stockholm ska vara en tillgänglig stad för alla invånare. Funktionsförmåga ska inte avgöra individens möjlighet att delta i samhället på lika villkor. Stöd och service för personer med funktionsvariation ska främja delaktighet och självständighet. Alla medborgare ska känna sig trygga med att de sociala insatserna som erbjuds håller hög standard. Genom ett stöd av hög kvalitet med en hög grad av individuell självbestämmande ska alla medborgare ges möjlighet till en god livskvalitet. Likaså ska familj och anhöriga ges rätt stöd och hjälp.

Uppgifter

Stadsdelsnämndernas huvudsakliga ansvar omfattar

- biståndsbedömning
- individuellt behovsprövade insatser till personer med funktionsvariation enligt enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS)
- individuellt behovsprövade insatser till personer med funktionsvariation enligt socialtjänstlagen (SoL)

Kommunfullmäktiges inriktning för verksamhetsområdet

För att kommunfullmäktiges mål ska uppnås ska stadsdelsnämnderna, utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser*, arbeta enligt kommunfullmäktiges prioriterade inriktning nedan.

En trygg huvudstad med hög livskvalitet

Socialnämnden ska tillförsäkra alla medborgare en hög livskvalitet och möjlighet att delta i samhället på lika villkor. Samtliga stockholmare med behov ska erbjudas ett funktionsanpassat boende. Åtgärder behöver vidtas för att tillskapa fler LSS-boendeplatser. Ett möjligt verktyg är att beakta fasta placeringar utanför den egna kommungränsen. I regel ska en person som placeras utomkommunalt aldrig tvingas flytta från sitt boende så länge biståndsbehovet kvarstår. Därtill bör staden även i vissa välavvägda fall verka gentemot IVO för att få dispens från begränsningarna avseende samlokalisering av LSS-boende med annan omsorgsverksamhet. Stadens tätbebyggda struktur innebär tät exploatering vilket ger de funktionsanpassade boendena möjlighet att smälta in i närområdet utan att för den delen skapa institutionsliknande inslag. Personalen ska behärska det svenska språket och ha tillräcklig kompetens inom palliativ vård. Personalen ska även ha adekvat kunskap inom NPF samt lågaffektivt bemötande. Belastningsregisterutdrag ska ske som regel. Socialnämnden ska intensifiera sin granskning, uppföljning och inspektion av samtliga boenden. Hälsan för personer inom LSS har länge var sämre än för övriga stockholmare. Socialtjänsten ska därför uppvakta Region Stockholm i syfte att etablera särskilda vårdcentraler inriktade mot LSS.

- Utred långsiktig placering av nya LSS bostäder utanför kommungränserna.
- Undvik förflyttning av personer som rotat sig i utomkommunala LSS-boenden.
- Utred undantag från begränsningar om samlokalisering med liknande omsorgsverksamheter.

- Stärk personalkompetensen kring palliativ vård i LSS boenden i samverkan med LSS-hälsan.
- Stärk kunskaperna inom NPF och lågaffektivt bemötande hos personalen.
- Bearbeta Region Stockholm i syfte att få till särskilda vårdcentraler med inriktning mot LSS-patienter.
- Aktivt verka för att tillgänglighetsanpassa idrottsanläggningar i samband med ombyggnation.

Stadsdelsnämnderna ska stärka sin tillgång till personligt ombud (PO) som stödjer personer med psykisk funktionsvariation genom att tillsammans planera, genomföra och följa upp insatser. Inom LSS ska samtliga som vill ha tillgång till ett ombud få det. Vidare ska stadsdelsnämnderna säkra att samtliga personer inom LSS har en heltäckande individuell plan, utöver den grundläggande genomförandeplanen för de olika insatserna. Således ska likvärdighet och jämlikhet garanteras för alla stockholmare. Socialnämnden ska tillsammans med arbetsmarknadsnämnden och stadsdelsnämnderna arbeta aktivt med att bereda arbetstillfällen för personer inom daglig verksamhet. I såväl stadens verksamheter som i privata upphandlade företag ska arbetsplatser beredas för personer som är högfunktionerande och har möjlighet att klara ett hel-, eller deltidsarbete.

- Säkerställ god tillgång till personligt ombud för personer som omfattas av LSS.
- Säkerställ en heltäckande individuell plan för personer som omfattas av LSS.
- Fler kommunala arbetstillfällen för personer i daglig verksamhet.

Socialtjänsten ska vidta krafttag mot assistansfusk genom stärkt samverkan och uppföljningen med Försäkringskassan, Polisen och övriga myndigheter. Granskningarna ska särskilt beakta korrekt timdebitering för att säkerställa att tjänsten faktiskt har genomförts. Vidare ska Socialnämnden i regel begära in tidsuppföljningsrapporter.

- Stärk arbetet mot assistansfusk genom stadsövergripande insatser och riktlinjer, samt uppföljning och samverkan med IVO, Försäkringskassan, Polismyndigheten och Migrationsverket.
- Stärk arbetet med felaktig debitering av personlig assistans genom att begära in tidsuppföljning i ökad utsträckning.

Ledsagning och assistans i vardagen är avgörande för att ge människor möjlighet att leva ett fullvärdigt liv. En inkluderande framtid skapas genom ökad tillgänglighet. Utökad ledsagning för funktionsvarierade säkerställer jämlikhet, delaktighet och självständighet. Varje stockholmare förtjänar att navigera genom livet med värdighet och utan hinder.

- Satsning på utökad ledsagning

Individ- och familjeomsorg inklusive socialpsykiatri

Stadsdelsnämnderna ska erbjuda insatser från den gemensamma välfärden som bidrar till hög livskvalitet. I Stockholm ska ingen som behöver social hjälp bollas runt, eller falla mellan stolarna.. Här utgör socialtjänsten en spindel i nätet och bistår i koordinationen och planeringen av de många olika insatserna och myndighetskontakterna. De sociala insatserna ska vara uppföljningsbara med god effekt. Det förebyggande arbetet ska kontinuerligt utvecklas med nya metoder med utgångspunkt i den evidensbaserade praktiken från nya forskningsrön. Socialtjänstens verksamhet ska ha hög tilltro från medborgare, vilket förutsätter en kontinuerligt lärande kunskapsorganisation. Stadsdelsnämnderna har en central roll i arbetet för att öka invånarnas tillit till socialtjänsten.

Socialtjänsten ska vara evidensbaserad med ett tydligt barnperspektiv. I nära samarbete med barn och föräldrar ska socialtjänsten utveckla sitt arbete med barn och unga som riskerar att hamna i kriminalitet. En otrygg uppväxt lägger grunden för en framtida kriminell bana. Stadsdelsnämnderna ska ha god beredskap för att arbeta med barn och unga i tung kriminalitet. Socialtjänsten ska vara en lärande organisation där nya förebyggande insatser implementeras i mindre skala och utvärderas. Stockholmare med skadligt bruk och beroende ska få rätt hjälpinsatser för att komma bort från missbruket. Den ofrivilliga hemlösheten ska motverkas hos svenska medborgare. Personer med funktionsvariation ska få sammanhållna insatser för att delta i såväl förenings- och arbetslivet. Samverkan med första linjens psykiska hälsovård, samt den regionala psykiatrin är avgörande för att garantera personer med multifunktionella behov en anpassning till samhället. Ett aktivt arbete ska bedrivas mot hedersvåld och våld i nära relationer.

Uppgifter

Stadsdelsnämndernas huvudsakliga ansvar omfattar:

- biståndsbedömning
- insatser för vuxna med missbruksproblematik
- insatser för barn och unga
- insatser för personer med psykisk funktionsvariation
- insatser för personer i hemlöshet
- insatser för personer utsatta för våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck
- föräldrastöd
- insatser för personer som är på väg att radikaliseras till eller är en del av våldsbejakande miljöer samt personer som drabbats av extremism
- kris- och katastrofberedskap samt beredskap för psykosocialt omhändertagande vid kris

Kommunfullmäktiges inriktning för verksamhetsområdet

För att kommunfullmäktiges mål ska uppnås ska stadsdelsnämnderna, utöver det som beskrivs i Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser, arbeta enligt kommunfullmäktiges prioriterade inriktning nedan.

En trygg huvudstad med hög livskvalitet

Socialnämnden ska stärka samverkan kring barn och unga som riskerar att hamna i kriminalitet. Detta ska ske med utgångspunkt från Skottlandsmodellen som bygger på ett tidigt och strukturerat samarbete mellan elever, vårdnadshavare, skolpersonal samt socialtjänst, polis, sjukvård och civilsamhällesorganisationer. Samverkan mellan elevhälsan och den regionala förstalinjens psykiatri är av särskild vikt för att ge alla barn med neuropsykiatrisk funktionsvariation (NPF) tillräckligt stöd. Genom utökad samverkan mellan de olika enheterna kan glapp förebyggas i systemet. Barnets delaktighet vid de sociala insatserna är central. Barnet ska ges god möjlighet att göra sin röst hörd och delta i utformningen av de sociala insatserna.

- Utveckla implementeringen av Skottlandsmodellen som bygger på ett tidigt och strukturerat samarbete mellan elever, vårdnadshavare och personer inom skola, socialtjänst, polis, sjukvård och ideella organisationer.
- Kravställ familjehem och jourhem att arbeta utifrån evidensbaserade omsorgs- och behandlingsmetoder.

Personen ska ges möjlighet att göra sin röst hörd och delta i utformningen av de sociala insatserna. Mer arbete behöver göras för att kommunicera om socialtjänstens arbetsätt till föräldrar i invandrartäta områden. Den omfattande ryktesspridningen om den svenska socialtjänsten i arabiska medier riskerar att skapa lågt förtroende för det kommunala uppdraget och dess arbetsätt. Alla föräldrar ska ha ett högt förtroende för socialtjänsten, vilket uppnås genom förståelse för dess arbetsätt. Socialnämnden ska principiellt sträva mot att stimulera det svenska språket i de sociala insatserna. Särskilt i fritidsgårdarnas verksamhet ska det huvudsakliga arbetspråket hos personalen vara svenska. Genom att stimulera användandet av det svenska språket bland barn och unga med utrikesfödda föräldrar och annat modersmål än svenska kan språkutvecklingen stärkas. Vidare ska kommunikationsinsatserna om socialtjänstens arbete riktat mot utlandsfödda utvecklas för att undvika rädsla och missnöje.

- Stärk svenska språket på stadens fritidsgårdar och ge direktiv om att all personal ska kommunicera på svenska.
- Säkerställ att personal som arbetar med utbildnings- och omsorgsverksamhet inom kommunen kan uppvisa utdrag ur belastningsregistret.

Stadsdelsnämnden ska utgöra den lokala knutpunkten för stadens trygghets- och säkerhetsarbete. Arbetet ska utgå från beprövade insatser med hög evidens. I avsaknad av tillräckliga polisiära resurser ska ordningsvakter och väktare vara ett förekommande inslag. Nämnderna ska ställa höga kvalitetskrav på upphandlade företag som erbjuder väktare och ordningsvakter. Särskilt utsatta centrumområden ska ha en ständig närvaro av trygghetspersonal. Stadsdelsnämnderna ska, under ledning av socialnämnden, använda sig av alternativa trygghetsåtgärder så som gatubelysning och trimning av höga buskar i parker och vid gångvägar. Nya evidensbaserade trygghetsinsatser ska löpande prövas och utvärderas utifrån deras effekt på närboendes upplevda trygghet.

- Utöka satsningen på ordningsvakter och väktare.

- Utvärdera förutsättningarna för att inrätta fler paragraf 3 områden.
- Främja fler trygghetskameror, förbättrad belysning samt anpassning av parker för att undvika brott mot person.
- Utveckla ordningsvakternas, och väktarnas roll i samverkan med dialogpolis.

Samverkan med polisen ska utvecklas. Socialnämnden ska tillsammans med stadsdelsnämnderna upprätta samarbetsavtal för att intensifiera avhysningsarbetet av hemlösa och EU-migranter från offentliga platser. Vidare ska samarbetet stärkas med polisen avseende serveringstillstånd. Ökad informationsdelning ska förhindra individer kopplade till kriminella nätverk från att erhålla alkoholtillstånd. Informationsdelningen ska stärkas mellan kommun och polis avseende misstankar mot krogar med koppling till kriminella nätverk eller som agerar samlingsplats för kriminella.

- Stärk samverkan mellan polis och kommun genom samarbetsavtal för avhysning av EU-migranter och hemlösa i offentliga utrymmen.
- Stärk granskningen och informationsdelningen gällande restauranger-, barer och nattklubbar med serveringstillstånd som drivs av kriminella nätverk, eller utgör kända tillhåll för kriminella.
- Säkerställ en proaktiv socialtjänst i dialog med polis och kommunal trygghetspersonal.

En viktig del av det socialpreventiva arbetet är gestaltningen av den fysiska miljön. Socialnämnden ska följa upp stadsdelsnämndernas trygghetsåtgärder så som gatubelysning, trimning av höga buskar i parker med mera. En bra gatu- och parkbelysning är ett av de främsta evidensbaserade verktygen för att minska risken för kriminalitet och öka känslan av trygghet i området. Stadsdelsnämnderna ska i samverkan med trafiknämnden aktivt verka för att kartlägga dåligt upplysta platser. I samråd med närboende ska otrygga gångstråk rustas upp. Stadsdelsnämnderna ska tillsammans med trafiknämnden säkerställa att offentlig belysning inte släcks i förtid som ett resultat av ett energibesparingsprogram.

- Gör en trygghetsöversyn av belysningen vid gator, parker och promenadstråk.
- Säkerställ att gatu- och parkbelysning inte släcks i förtid för att spara el.

Grannsamverkan ska uppmuntras av socialnämnden i samarbete med stadsdelsnämnderna. En utvärdering ska se över möjligheten till kommunal eller extern finansiering och utbildning av nattvandringsgrupper. Som pilot ska projektet trygghetsombud prövas i ett särskilt utsatt centrumområde. Stadsdelsnämnden ska upprätta samverkansavtal med ett urval lokala näringsidkare med uppsikt över centrum. Vid oroligheter agerar ombudet kontaktperson gentemot polis, ordningsvakter och väktare. Slutligen ska en särskild informationskampanj riktad till äldre utvecklas i samarbete med polisen i syfte att medvetandegöra olika former av bedrägerier.

- Stärk grannsamverkan samt undersök kommunal medfinansiering.
- Utveckla samarbete med nattvandringsgrupper genom föreningsbidrag och utbildning.
- Arbeta med fasta kontaktombud i utsatta områden för att anmäla oroligheter till polis, ordningsvakter och väktare.

- Utveckla en informationskampanj om olika former av bedrägerier riktade till stadens äldre i samarbete med polisen.

Tidiga insatser för barn och unga i riskzon är avgörande för att undvika asocialt beteende och framtida brottslighet. I samverkan med socialnämnden ska stadsdelsnämnderna vidareutveckla arbetet med hembesöksprogram för förstagångsföräldrar. Förskolan har en kritisk roll i att fånga upp och identifiera barn som riskerar att hamna efter fysiskt, kognitivt eller socialt. Socialtjänsten ska bistå förskolorna med riktade handlingsprogram för att fånga upp barn i riskzonen. Föräldrastöden ska utvecklas i syfte att rusta föräldrarna och tidigt minska risken för framtida utsattheten bland unga. Socialnämnden ska löpande utvärdera befintliga föräldrastödsprogram. Stadsdelsnämnderna ska vara mottagliga för att pröva nya varianter av föräldrastöd. Digitalt deltagande ska möjliggöras vid föräldrastödprogrammen där så är lämpligt. Även särskilda program riktade mot barn är viktiga. I samverkan med socialnämnden ska ett urval stadsdelsnämnder delta i pilotprojektet Hipp-hopp, med inspiration från det internationella Hippy programmet. Programmet riktas mot barn i 5-6 års ålder med språksvårigheter och består av särskild träning inför skolstarten i grundskolan. För unga i grundskolan som riskerar att falla in i asocialt beteende ska tidiga insatser så som mentorskapsprogram utvecklas.

- Utveckla hembesöksprogram för förstagångsföräldrar.
- Utveckla det riskfokuserade och förebyggande behandlingsarbetet vid förskolorna genom att tidigt fånga upp barn som riskerar att hamna efter fysiskt, kognitivt eller socialt.
- Utveckla föräldrastödsprogrammen, se över utbudet och möjliggör digitalisering.
- Pilottesta Hip-hop – ett skolförberedande program för barn i slutet av förskolan (5-6 år) med fokus på språksvårigheter.
- Mentorskapsprogram för unga som är på väg att utveckla ett antisocialt beteende.
- Omprioritera resurser från arbetet med fältassistenter.

Unga som påbörjar sin kriminella bana måste bemötas med effektiva sociala insatser. Socialtjänstens arbete ska grundas i hög vetenskaplig evidens. Effekten av allvarsamtal har framstått som tveksam, därför ska insatsen utvärderas ytterligare innan den utvidgas. Familjebaserade insatser för att träna föräldrar i att möta och förstå barnens motiv ska utvärderas. Socialtjänsten ska stärka sin samverkan med elevhälsan i syfte att erbjuda fler unga i riskzonen möjlighet till KBT-behandling som är en effektiv evidensbaserad metod för att stärka individens självkontroll över sitt beteende och sina motiv. Socialtjänsten ska vara en aktiv part i den kontinuerliga utvärderingen av metodprogram för unga som mentorer i våldsprevention (MVP) och Fritid fri från våld.

- Utveckla de familjebaserade insatser som tränar föräldrar att ta hand om unga i riskzonen.
- Stärk KBT-arbetet i samverkan med elevhälsan vid stadens grundskolor.
- Utvärdera arbetet med mentorer i våldsprevention (MVP) och Fritid fri från våld i samverkan med social- och utbildningsnämnden.

En god arbetsmiljö för socialsekreterare och tjänstepersoner vid socialtjänsterna är avgörande för att tillfredsställa kompetensbehoven. De administrativa systemen ska löpande utvärderas och effektiviseras. Ledar- och chefsstöden ska ge medarbetarna rätt stöd och kompetens för att bedriva en framgångsrik resultatenhet. Vidare ska stadsdelsnämnderna stärka uppföljningen av jour- och familjehem samt säkerställa att de HVB-verksamheter som används för placeringar drivs av seriösa aktörer.

- Fortsätt utveckla arbetsmiljön för stadens socialsekreterare.
- Bibehåll ett starkt chefs- och ledarskapsstöd.
- Stärk granskningen.

Stadsdelsnämnderna ska utveckla sin samverkan med Region Stockholm. Utskrivningen av personer från slutna hälso- och sjukvård som lider av psykisk sjukdom och skadligt bruk och beroende, barn med behov av stöd från skola, sjukvård och socialtjänst samt barn och unga som lider av psykisk ohälsa ska fungera sömlöst. Samtliga medborgare i behov ska erbjudas en samordnad individuell plan (SIP) som efterlevs av aktörerna. Medborgarnas egen kännedom om sin SIP ska stärkas. Barn som behöver neuropsykiatriskt stöd ska erbjudas detta inom vårdgarantin. Vid långa väntetider ska stadsdelsnämnderna informera barn och unga om möjligheten att söka vård i andra län. Slutligen ska stadsdelsnämnderna i samverkan med regionen säkerställa att alla barn som placeras genomgår en hälso- och tandundersökning.

- Säkerställ efterlevnaden av SIP.
- Öka medborgarnas delaktighet och förståelse av den egna SIP:n.
- Stärk informationen om möjligheten till neuropsykiatrisk vård.

Stadsdelsnämnderna ska aktivt stötta brottsoffer och anhöriga till brottsoffer. Socialtjänsten ska arbeta uppsökande och sträva efter att sprida god kännedom om möjligheten och rätten till skydd. Förskolan, skolan och fritidsverksamheter fyller en viktig funktion i att kartlägga och orosmäla. Vidare ska arbetet mot barnäktenskap, tvångsäktenskap och könsstymning intensifieras. Relationsvårdscentrum fyller en viktig funktion för att erbjuda stöd och insatser av hög kvalitet. Samtidigt ska samarbetet med civilsamhället präglas av ömsesidig nytta. Uppföljningen av civilsamhällets verksamhet fyller en viktig funktion i syfte att utvärdera ändamålsenligheten med stadens resurstilldelning. Stadsdelsnämnderna behöver också stärka arbetet med skolan och polisen för barn och ungdomar som blivit utsatta för övergrepp i rättsak. Vid placering av barn med medföljande förälder ska skolgången säkras för barnet. Oundvikliga uppbrott ska åtföljas av kompensatoriska åtgärder. Arbetet med kvinnojourer ska värnas och utvecklas.

- Fortsätt utveckla stödet till brottsoffer och anhöriga till brottsoffer.
- Prioritera målgrupperna barn och hedersvårdsutsatta.
- Utveckla arbetet med kvinnojourer.

Ingen ska vara ofrivilligt hemlös i Stockholm. Socialtjänsten ska fördjupa sitt arbete mot hemlöshet av svenska medborgare. Äldre pensionärer med diverse social

problematik är en särskilt utsatt grupp. Bostad-först är en viktig insats som ska bibehållas och erbjudas till personer i särskilt behov. En person i hemlöshet möter ofta många olika samhällsinsatser, kommunalt, regionalt och statligt. Socialtjänsten ska utifrån evidensbaserad praktik erbjuda en fast kontaktperson som en ”spindel-i-nätet”. Personkontinuitet i form av personkännedom mellan handläggaren och klienten ska stärkas. Samtliga stockholmare i ofrivillig hemlöshet ska känna till sin fasta kontaktperson i socialtjänsten som i sin tur samordnar insatserna och framförallt informationsflödena runt personen i behov. Civilsamhällets organisationer fyller en viktig roll som komplement till de kommunala sociala insatserna. Socialnämnden ska verka för att IOP-samarbeten fortsätter att utvecklas samt att civilsamhällesorganisationer ges långsiktiga ekonomiska spelregler vilket möjliggör en stabil verksamhet över tid.

- Säkerställ en fast kontaktperson, spindel i nätet, för samtliga hemlösa i behov
- Fortsätt utveckla singelrum på akutboende, samt öka trivseln vid dessa.
- Utveckla IOP-samarbetet med civilsamhället i syfte att säkra långsiktigt stöd och minska den administrativa bördan.

Stadsmiljöverksamhet

Stadsdelsnämnderna ska medverka till en grön och ren stad med höga rekreations- och vistelsevärden för medborgare. Den gemensamma park- och stadsmiljön ska vara trygg, inbjudande och tillgänglig. I takt med förtätning och tillväxt av nya områden ska stadsdelsnämnderna värna grönytor och aktivt arbeta för att bibehålla dessa. Höga krav ska ställas på skötsel och underhåll. Äldrevänlig snöröjning ska ge ökad prioritet till de gångstråk som är kritiskt för äldres framkomlighet.

Uppgifter

Stadsdelsnämndernas huvudsakliga ansvar omfattar:

- drift och underhåll av parker, parkvägar och grönområden, inklusive barmarksrenhållning, vinterväghållning och dagvattenhantering
- skötsel och underhåll av naturområden, naturreservat och strandbad

Kommunfullmäktiges inriktning för verksamhetsområdet

För att kommunfullmäktiges mål ska uppnås ska stadsdelsnämnderna, utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser*, arbeta enligt kommunfullmäktiges prioriterade inriktning nedan.

En varsamt växande huvudstad

Framkomligheten för fotgängare ska vara god. Gator, parker och promenadstråk ska utformas med ett tillgänglighets- och funktionsperspektiv. Särskilt ska tillgängligheten för barnvagnar och personer med funktionsvariation beaktas. Vid upprustnings- och renoveringsarbeten ska alternativa färdvägar kommuniceras proaktivt och tydligt. Väg- och anläggningsentreprenörerna ska ha en tät samverkan med trafiknämnden som koordinerar och planerar trafiken. Upprustningar får inte strukturellt försämra framkomligheten och öka trängseln för biltrafiken under byggnationstiden. Medborgarinflytande ska vara omfattande vid gestaltningen av gemensamma vägar och andra offentliga ytor. Samråd och därefter politiska beslut ska som regel tas vid ombyggnationer av det offentliga rummet.

- Säkerställ god tillgänglighet för barnvagnar samt personer med funktionsvariation.
- Minimera det trafikstörande arbetet och undvik ökade trängsel.
- Demokratisera gestaltungsprogrammen av offentliga ytor.

En välutförd snöröjning är avgörande för såväl fysisk hälsa som framkomlighet. Trafiknämnden ska arbeta med äldrevänlig snöröjningen med fokus gångstråk och områden med en högre medelålder samt på kollektiv- och biltrafik. Primära gångstråk ska sopsaltas. Användandet av grus vid gångstråk i anslutning till kollektivtrafiken ska minska i syfte undvika maskinfel och stillastående i tunnelbane- och pendeltågens rulltrappor.

- Utveckla konceptet äldrevänlig snöröjning.
- Minska grusanvändningen i kollektivtrafikhärlägen.

Stockholm ska vara en naturgrön stad. Stadens mest populära promenadstråk ska premieras i syfte att skapa ett vackrare Stockholm med växtlighet och färgglada blomster. Mer vintergrönska ska präglade såväl innerstaden som ytterstadens kvarter, vilket möjliggör en grön stad året om. Arbetet mot skyfall ska stärkas genom att kombinera grönska med fler växtbäddar i särskilt känsliga miljöer. Behovet av svalkande utomhusmiljöer ska beaktas vid utformandet av nya stadsmiljöer. Trygghetshinder ska sömlöst byggas in och bli en konstnärlig del av den fysiska gestaltningen. Förekomsten av trygghetskameror och förbättrad belysning ska utökas. Slutligen ska samtliga soptunnor utgöras av slutna kärl.

- Utveckla arbetet mot skyfall.
- Rusta upp promenadstråk med blomster, samt öka andelen vintergrönska i hela staden. Möjliggör för slätterängar och vildvuxna gräsytor.
- Utökad gatubelysning och trygghetskameror.
- Skadedjursbekämpning, soptunnor i form av slutna kärl som standard samt klottersanering inom 24 timmar ska upprätthållas.

Ekonomiskt bistånd

Alla stockholmare ska erbjudas ett ekonomiskt skyddsnät av välfärden. Samtidigt ska var och en utefter sin arbetsförmåga aktivt sträva mot att erhålla ett arbete och en självförsörjning. Ekonomiskt bistånd får aldrig utgöra ett incitament för människor som vistas i Sverige illegalt. Rättssäkerhet, likabehandling och uppföljning ska präglade stadsdelsnämndernas arbete.

Stadsdelsnämnderna ska vägleda individer till utstakade utbildningsalternativ som leder till arbete. StudiekraV och arbetskraV ska syfta till att klargöra förväntningar för individer i arbetslöshet som erhåller ekonomiskt bistånd.

Stadsdelsnämnderna ska samarbeta med de kommunala arbetsmarknadsinsatserna, samt nationella insatserna från arbetsförmedlingen, för att möjliggöra en självförsörjning för stockholmare med särskilda behov så som funktionsvariation, socialpsykiatriska behov eller unga som varken arbetar eller studerar.

Uppgifter

Stadsdelsnämndernas ansvar omfattar bland annat:

- myndighetsutövning gentemot enskilda som ansöker om ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen
- insatser för att den enskilde ska bli självförsörjande

Kommunfullmäktiges inriktning för verksamhetsområdet

För att kommunfullmäktiges mål ska uppnås ska stadsdelsnämnderna, utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser*, arbeta enligt kommunfullmäktiges prioriterade inriktning nedan.

En trygg huvudstad med hög livskvalitet

Fundamentet för en stark välfärd är solidaritet, skötsamhet och strävsamhet. Den som tillfälligt har ett behov av ekonomiskt och socialt stöd från det gemensamma skattekollektivet ska erhålla detta. Den som i strid mot gällande regelverk fuskar till sig felaktiga förmåner ska bli återbetalningsskyldig och polisanmäld för bidragsbrott. Erhållandet av ekonomiskt bistånd förutsätter en korrekt och sanningsenlig rapportering. Därför ska stadsdelsnämnderna säkerställa en ordentlig granskning av felaktiga utbetalningar genom FUT-utredarna. Det ekonomiska biståndet är det yttersta skyddsnätet i samhället. Staden ska följa lagstiftningens minimikrav avseende tilldelningen av ekonomiskt bistånd. Uppföljning av biståndsförmåner som erhållet SL-kort ska ske mot uppvisande av kvitto. Slutligen ska stadsdelsnämnderna aktivt samverka med Migrationsverket och Polismyndigheten i syfte att utvisa EU/EES-medborgare som uppstår ekonomiskt bistånd och därmed utgör en orimlig belastning för biståndssystemet enligt socialtjänstlagen.

- Fortsätt arbetet med att fånga upp bidragsbrott och felaktiga betalningar på grund av vistelse utanför kommunen genom att anställa fler särskilda FUT-utredare i stadsdelsnämnderna

- Prövning och beräkning av försörjningsstöd ska inte göras mer generös än vad en restriktiv tolkning av gällande lagstiftning medger.
- Personer som av kommunen erhållit ekonomiskt stöd på falska grunder och där det finns misstanke om uppsåt, ska polisanmälas.
- Endast ersätta arbetsresor mm enligt Socialstyrelsens riktlinjer för personer med ekonomiskt bistånd.
- Utveckla samverkan med migrationsverket och polismyndigheten i syfte att avvisa EU/EES-medborgare som uppbär ekonomiskt bistånd.

Stockholmare med behov av ekonomiskt bistånd förväntas aktivt bidra till att skapa sin egen livsförsörjning. Personer i biståndsbehov med anledning av arbetslöshet har särskilt goda möjligheter att genom vidareutbildning erhålla de praktiska kunskaper som krävs för att få ett arbete i ett av stadens många bristyrken. Studie- och arbetskrav ska åläggas samtliga som saknar andra skäl för ekonomiskt bistånd än arbetslöshet. Deltagande och betygskrav vid svenska för invandrare (SFI) är ett viktigt incitament för att öka svenskkunskaperna hos nyanlända. Företrädesvis kan SFI kombineras med kortare praktiska yrkesutbildningar vilket leder till förhöjd anställningsbarhet. För personer i arbetslöshet på grund av funktionsvariation, socialpsykiatrisk omsorg, vårdrehabilitering eller Kommunens aktiveringskrav (KAA) ska staden aktivt arbeta för att bistå dessa med förvalda yrkesbanor där det råder ett stort arbetskraftsbehov.

- Deltagande och betygskrav i svenska för invandrare (SFI) i kombination med kortare yrkesutbildning.
- ArbetspraktikkraV i stadens egna verksamheter för de som inte önskar studera.

Arbetsmarknadsåtgärder

I Stockholm ska alla som kan arbeta känna en skyldighet att göra det. Det är grunden för en rättvis välfärd med högt förtroende. Många stockholmare som står utanför arbetsmarknaden gör detta på grund av en bristande yrkes- och studievägledning. Det råder ett stort rekryteringsbehov av individer med praktiska kunskaper som kan erhållas genom kortare utbildning. Stadens insatser med arbetsförberedande insatser måste ställa om till kunskapsförvärvande insatser. Målgrupper med särskilda behov så som personer med funktionsvariation, unga samt individer med socialpsykiatriska behov ska stå i centrum för de kommunala arbetsinsatserna. En tät samverkan ska ske med Försäkringskassan och arbetsförmedlingen i syfte att undvika dubbelarbete med stadsdelsnämnderna och dubbelbeskattning av stockholmarna

Målet är att Stockholm ska vara ett nationellt och internationellt föredöme för effektiva arbetsmarknadsinsatser för målgrupper med särskilda behov. Samtidigt ska individens skyldigheter för att ta del av den gemensamma välfärden vara tydliga. Fullt arbetsföra ska utkrävas studie- och aktivitetskrav som motprestation för att erhålla ekonomiskt försörjningsstöd.

Uppgifter

Stadsdelsnämndernas huvudsakliga ansvar omfattar:

- att utreda behov av förberedande eller parallellt stöd för personer som tar del av arbetsmarknadsinsats inom Jobbtorg Stockholm
- arbetsförberedande insatser för arbetslösa som inte omfattas av arbetsmarknadsnämndens verksamhet inom Jobbtorg Stockholm
- stödinsatser i form av lönebidrags- och OSA-anställningar (offentligt skyddat arbete) i samverkan med arbetsmarknadsnämnden
- rekrytering och anställning av feriearbetande ungdomar

Kommunfullmäktiges inriktning för verksamhetsområdet

För att kommunfullmäktiges mål ska uppnås ska stadsdelsnämnderna, utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser*, arbeta enligt kommunfullmäktiges prioriterade inriktning nedan.

En trygg huvudstad med hög livskvalitet

Långtgående arbetsmarknadsinsatser för medborgare är inte ett kommunalt kärnuppdrag. Däremot ges kommunerna rätten att erbjuda arbetsmarknadspolitiska insatser till vissa prioriterade grupper. På senare år har dock de kommunala jobbtorgen svårt upp, och ständigt ökat i budgetomslutning. Fler studier från bland annat IFAU påpekar osäkerheten av de kommunala arbetsmarknadsinsatserna.

Samtidigt som stadens kostnader ökar för arbetsmarknadsinsatserna ökar omfattningen av dubbelarbete med Arbetsförmedlingen. Varje ny målgrupp som erbjuds insatser, utanför lagkravens skyldigheter, innebär en potentiell dubbelbeskattning av stadens medborgare.

Staden ska i största möjliga mån utforma arbetsinsatser som är självfinansierade genom olika lönesubventioner från staten, samt programbidrag via EU-fonderna. Ett aktivt arbete med EU-fonderna möjliggör en ökad extern finansiering vilket minskar kostnadsbördan lokalt. I regel ska insatser riktade mot individer i arbetslöshet utan andra omständigheter, finansieras av nationella medel alternativt de EU-gemensamma anslagen. Stadsdelsnämndernas egna kostnadsåtagande för feriearbeten ska begränsas till att fokusera på socialt utsatta ungdomar samt unga med låga grundskolebetyg, för att inte leda till negativa effekter. Stockholmsjobben verkliga effekter på det långsiktiga sysselsättningsdeltagandet ska utvärderas. Den kommunala visstidsanställningen ska inte vara en subventionerad arbetsmarknadsinsats vars främsta syfte är att växla stadens åtagande för ekonomiskt bistånd mot statlig A-kassa.

Utgångspunkten för individer med god arbetsförmåga, men bristande kunskaper, är att leda in dessa till arbetsmarknadsutbildningar och andra former av vuxenutbildningar, med praktisk inriktning som möjliggör förvärv av kunskaper uppfyller arbetsmarknadens behov. Arbetsmarknadsinsatserna ska begränsas till att främst verka uppsökande och förmedla information om tillgängliga program hos Arbetsförmedlingen samt lämpliga yrkesprogram i offentlig och privat regi. I övrigt ska kommunalt finansierade insatser av stödjande karaktär begränsas till särskilt prioriterade målgrupper som unga (KAA), personer med funktionsvariation och socialpsykiatriska behov. Den statliga och EU-finansieringen ska i ökad grad bekosta de stödjande insatserna, särskilt för målgruppen arbetslösa utan andra behov. Arbetsfrågebudomningar ska ske löpande av individer som står långt ifrån arbetsmarknaden för att utröna om Försäkringskassan är den rätta huvudmannen. För de individer som inte önskar fortbilda sig ska stadens Arbetsmarknadsnämnden erbjuda en sammanhängande yrkespraktik i ett enklare arbete i stadens egen regi.

- Utvärdera Stockholmsjobbets effekt på det långsiktiga sysselsättningsdeltagandet.
- Minska egenfinansieringen arbetsmarknadsåtgärder riktade mot arbetslösa utan särskilda behov.
- Verka för att öka projektfinansieringen genom externa medel så som EU-medel, alternativt statliga medel.
- Prioritera målgrupper med funktionsvariation, individer inom socialpsykiatri, KAA.
- Begränsa feriejobben till utsatta grupper som riskerar att hamna långt ifrån arbetsmarknaden.
- Begränsa stadsdelsnämndernas arbetsförberedande insatser.
- Utveckla arbetet med arbetsförmågebudomningar för långtidsarbetslösa för att avgöra rätt huvudman.
- Undvika dubbelarbete med Arbetsförmedlingen och underleverantörer, för att undvika att privata leverantörer upphandlade av AF erhåller ersättning på grund av insatser från jobbtorg.

FACKNÄMNDER

Arbetsmarknadsnämnden

I Stockholm ska alla som kan arbeta känna en skyldighet att göra det. Det är grunden för en rättvis välfärd med högt förtroende. Många som står utanför arbetsmarknaden gör detta på grund av en bristande yrkes- och studievägledning. Det råder ett stort rekryteringsbehov av individer med praktiska kunskaper som kan förvärfvas genom kortare utbildning. Stadens insatser med arbetsförberedande insatser måste ställa om till kunskapsförvärvande insatser. Genom att stärka yrkesvägledningen med en uppsjö av passande alternativ baserat på individens egenskaper kan samtliga stockholmare ges möjlighet att bidra till den gemensamma välfärden. Integrationen stärks genom arbete och förvärvade språkkunskaper i svenska. Slutresultatet är att samhället blir mer jämlikt.

Arbetsmarknadsnämnden ska erbjuda korta och effektiva studievägledande insatser som leder till en anställning. Nämnden ska ha ett nära samarbete med stadens olika verksamheter, myndigheter, civilsamhället och framförallt näringslivet. Kunskapsförberedande insatser ska tas fram i tätt samråd med arbetsgivarna och deras dagliga behov. Stadens jobbtorg ska fokusera på de prioriterade målgrupperna enligt lag samt grupper med särskilda behov så som personer med funktionsvariation, socialpsykiatri samt ungdomar enligt det kommunala aktivitetsansvaret (KAA). Ungdomar ska prioriteras efter behov, inte geografiskt område. Stadens insatser ska inte dubbelarbete med Arbetsförmedlingen. Jobbtorgs insatser ska vara smala men effektiva riktade mot rätt grupper som saknar stöd hos andra myndigheter.

Målet är att Stockholm ska vara ett nationellt och internationellt föredöme för effektiva arbetsmarknadsinsatser för målgrupper med särskilda behov. Samtidigt ska individens skyldigheter att ta del av den gemensamma välfärden vara tydliga. Fullt arbetsföra ska utkrävas studie- och aktivitetskrav som motprestation för att erhålla ekonomiskt försörjningsstöd.

Stockholm ska vara en trygg stad med hög livskvalitet. Mottagande av nyanlända förutsätter en tidig integration med både möjligheter och skyldigheter. De som ges möjlighet till en skattefinansierad yrkesutbildning och språkutbildning har en även skyldigheten att aktivt delta i densamma.

Nämndens uppgifter

Arbetsmarknadsnämnden ansvarar för kommunövergripande arbetsmarknadsfrågor och för stadens samlade arbetsmarknadsinsatser.

Nämndens huvudsakliga ansvar omfattar:

- verksamheten vid stadens jobbtorg
- samordning och utveckling av feriejobb för ungdomar, samt anskaffning av handledning
- rekrytering och anställning inom Stockholmsjobb
- det kommunala aktivitetsansvaret för 16-19-åringar

- samordningsansvar för stadsdelsnämndernas stödinsatser i form av lönebidrags- och
- OSA-anställningar (offentligt skyddat arbete)
- samordningsansvar för stadens samverkan med Arbetsförmedlingen
- vuxenutbildning inklusive svenska för invandrare (sfi)
- lagstadgad samhällsorientering för nyanlända
- samordning av stadens arbete med mottagande och etablering av nyanlända
- årligen utarbeta en stadsövergripande rapport för verksamhetsområdet inklusive en analys av utvecklingen med särskilt fokus på personer som står långt ifrån arbetsmarknaden
- stadens förvaltarenhet.

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

För att kommunfullmäktiges mål ska uppnås ska nämnden, utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser*, arbeta enligt kommunfullmäktiges prioriterade inriktning nedan.

En trygg huvudstad med hög livskvalitet

Vuxenutbildning

Kunskap förvärvas genom hela livet. Den kommunala vuxenutbildningen är ett viktigt verktyg för att enkelt och billigt möjliggöra för stockholmarna att vidareutbilda sig till ett yrke, ställa om i karriärlivet eller komplettera saknade kurser för att komma in på yrkeshögskola eller universitet/högskola. Vuxenutbildningens huvudsakliga syfte måste vara att på snabbaste och mest effektiva sätt leda individen till anställning. Staden ska förhålla sig till lagar och föreskrifter men ska samtidigt nyttja sina förutsättningar för att säkerställa att all vuxenutbildning som ges ska syfta till att individen blir anställningsbar i ett yrke med arbetskraftsbrist. Genom att kartlägga lokala och nationella kompetensförsörjningsbehov kan staden mer aktivt vägleda individer till bristyrken. Vuxna stockholmarna som önskar studera vuxenutbildning bör i största möjliga mån motiveras med att välja utbildningsvägar som leder till förvärv av praktisk kompetens som är efterfrågade av arbetsgivare. Introduktionsutbildningar ska utformas med yrkesspecifik kompetens och möjligheten till praktisk yrkesutövning som rustar eleven för ett hel- eller deltidsarbete. Överakademiseringen av vuxenutbildningen ska undvikas i syfte att effektivisera kompetensförmedlingen samt korta studietiden. En starkare kommunal styrning av studie- och yrkesvägledningen är fundamental för att leda individer in i yrkesspår med mycket goda utsikter till jobb.

Fördelarna av de stora årliga kostnaderna för kommunala arbetsmarknadsinsatser genom jobbtorg är oklara. I många fall föreligger ett dubbelarbete med arbetsförmedlingens aktörer. Därför ska jobbtorgs insatser smaldas av och riktas mot särskilda grupper som faller utanför övriga myndigheters spektra.

- Reformera vuxenutbildningen med fokus på inläring av kunskaper som efterfrågas av arbetsmarknaden.
- Öka elevstyrningen mot arbetsmarknadsutbildningar och kombinationsutbildningar som är starkt efterfrågad av näringslivet.
- Öka elevstyrningen inom yrkeshögskolan mot utbildningar med hög arbetskrafts-brist.

- Undersök alternativa kortade studievägar för studietrötta unga med fokus på praktiska yrkeskompetenser som snabbt leder ut i arbete.
- Reformera jobbtorg med utgångspunkt i en smalare men effektivare verksamhet för att uppfylla lagstiftningens grundkrav.

Arbetsmarknadsinsatser

Långtgående arbetsmarknadsinsatser för medborgare är inte ett kommunalt kärnuppdrag. Däremot ges kommunerna rätten att erbjuda arbetsmarknadspolitiska insatser till vissa prioriterade grupper. På senare år har dock de kommunala jobbtorgen svällt upp, och ständigt ökat i budgetomslutning. Fler studier från bland annat IFAU påpekar osäkerheten av de kommunala arbetsmarknadsinsatserna.

Samtidigt som stadens kostnader ökar för arbetsmarknadsinsatserna ökar omfattningen av dubbelarbete med Arbetsförmedlingen. Varje ny målgrupp som erbjuds insatser, utanför lagkravens skyldigheter, innebär en potentiell dubbelbeskattning av stadens medborgare.

Staden ska i största möjliga mån utforma arbetsinsatser som är självfinansierade genom olika lönesubventioner från staten, samt programbidrag via EU-fonderna. Ett aktivt arbete med EU-fonderna möjliggör en ökad extern finansiering vilket minskar kostnadsbördan lokalt. I regel ska insatser riktade mot individer i arbetslöshet utan andra omständigheter, finansieras av nationella medel alternativt de EU-gemensamma anslagen. Stadsdelsnämndernas egna kostnadsåtagande för feriearbeten ska begränsas till att fokusera på socialt utsatta ungdomar samt unga med låga grundskolebetyg, för att inte leda till negativa effekter. Stockholmsjobbets verkliga effekter på det långsiktiga sysselsättningsdeltagandet ska utvärderas. Den kommunala visstidsanställningen ska inte vara en subventionerad arbetsmarknadsinsats vars främsta syfte är att växla stadens åtagande för ekonomiskt bistånd mot statlig A-kassa.

Utgångspunkten för individer med god arbetsförmåga, men bristande kunskaper, är att leda in dessa till arbetsmarknadsutbildningar och andra former av vuxenutbildningar, med praktisk inriktning som möjliggör förvärv av kunskaper och uppfyller arbetsmarknadens behov. Arbetsmarknadsinsatserna ska begränsas till att främst verka uppsökande och förmedla information om tillgängliga program hos Arbetsförmedlingen samt lämpliga yrkesprogram i offentlig och privat regi. I övrigt ska kommunalt finansierade insatser av stödjande karaktär begränsas till särskilt prioriterade målgrupper som unga (KAA), personer med funktionsvariation och socialpsykiatriska behov. Den statliga och EU-finansieringen ska i ökad grad bekosta de stödjande insatserna, särskilt för målgruppen arbetslösa utan andra behov. Arbetsfrågbedömningar ska ske löpande av individer som står långt ifrån arbetsmarknaden för att utröna om Försäkringskassan är den rätta huvudmannen. För de individer som inte önskar fortbilda sig ska Arbetsmarknadsnämnden erbjuda en sammanhängande yrkespraktik i ett enklare arbete i stadens egen regi. Jobbtorg ska undersöka möjligheten att bli certifierade inom Rusta och Matcha hos arbetsförmedlingen för att på så sätt undvika att privata leverantörer får betalt för insatser utförda av jobbtorg.

- Utvärdera Stockholmsjobbets effekt på det långsiktiga sysselsättningsdeltagandet.

- Minska utgifterna för arbetsmarknadsåtgärder riktade mot arbetslösa utan särskilda behov.
- Verka för att öka projektfinansieringen genom externa medel så som EU-medel, alternativt statliga medel.
- Prioritera målgrupper med funktionsvariation, individer inom socialpsykiatri, KAA.
- Begränsa feriejobben till utsatta grupper som riskerar att hamna långt ifrån arbetsmarknaden.
- Begränsa stadsdelsnämndernas arbetsförberedande insatser.
- Utveckla arbetet med arbetsförmågebedömningar för långtidsarbetslösa för att avgöra rätt huvudman.
- Undvika dubbelarbete med Arbetsförmedlingen och underleverantörer, för att undvika att privata leverantörer upphandlade av AF erhåller ersättning på grund av insatser från jobbtorg.
- Reformera Jobbtorg och minska kostnader.

I Stockholm ska alla arbetsföra medborgare aktivt sträva mot att lämna det ekonomiska försörjningsstödet. På dagens arbetsmarknad råder en stor brist på praktiskt kunnande. Yrkesval inom fastighet, vård- och omsorg, industri, utbildning och transport leder till goda möjligheter att få ett arbete. För att bli attraktiv på arbetsmarknaden krävs konkreta yrkeskunskaper. Individer i försörjningsstöd ska uppmuntras att delta i arbetsförmedlingens program, alternativt ta en anpassad yrkesutbildning utefter deras utbildningsbakgrund inom ett antal förbestämda yrken baserat på det regionala kompetensbehovet.

Personer med bristande språkkunskaper i svenska ska erbjudas kombinationsutbildningar inom svenska för invandrare (SFI) med kortare yrkesutbildning. Vid deltagande i kommunal SFI förväntas individen upprätthålla såväl närvaro som godkänt betyg för att undvika delvis indraget försörjningsstöd.

Yrkesutbildningen som erbjuds ska inte överakademiseras utan verka för att under kortast möjliga tid förse individen med de kunskaper som arbetsgivaren efterfrågar. Detta kan exemplifieras med buss- och taxiförarutbildning, sanerare med mera. För de arbetsföra som inte vill fortbilda sig till ett bristyrke och därmed kvarstår i ett beroende av ekonomiskt försörjningsstöd ska staden ålägga tydliga aktiveringskrav med fokus på enklare arbetsuppgifter i de kommunala förvaltningarna och upphandlade företagen. Stockholmare med bristfälliga svenskkunskaper ska åläggas krav att delta i och få godkänt på SFI-kurserna, och sedermera de gymnasiala svenskkurserna. I kombination ska Stockholmsvärdarna reformeras till arbetspraktikplatser som anvisas till personer med ekonomiskt bistånd. Genom ett samarbete med de privata upphandlade aktörerna, såväl som kommunala förvaltningar, ska jobbtorgen möjliggöra för yrkespraktikplatser.

- Stärka studievägledningen inriktad på praktiska yrkesutbildningar till yrken med arbetskraftsbrist.
- Ålägga aktiveringskrav på personer som saknar tillräcklig kunskap i svenska med krav på deltagande och godkänt betyg i svenska för invandrare (SFI) för att erhålla ekonomiskt bistånd.

- Ålägga krav på yrkespraktik genom kommunala renhållningsuppgifter för arbetsföra individer i ekonomiskt bistånd utan studier.
- Kräva att bolag som deltar i offentlig upphandling erbjuder praktikplatser, VFU och APL platser.

I väntan på Arbetsförmedlingens slutliga utformning ska staden prioritera målgrupperna med särskilda behov som av olika skäl har nedsatt, eller på andra sätt begränsad arbetsförmåga. Till detta kan ingå personer med funktionsvariation, personer med socialpsykiatriska behov samt rehabilitering med vårdinslag. I högsta möjliga grad ska individerna styras mot Arbetsförmedlingens särskilt utvecklade insatser, men i avsaknaden av dessa ska staden fortsatt arbeta med att stimulera de prioriterade grupperna till arbete. Fokus ska ligga på arbetsmarknadens bristyrken och korta studievägar. Insatserna som ges av Jobbtorg Stockholm ska, efter biståndsbeslut i enlighet med 4 kap. 2§ SoL, tillgängliggöras för person med insatser inom socialpsykiatrin samt de som tillhör LSS personkrets 1 och 2. Insatserna ska ges som alternativ till sysselsättning och daglig verksamhet eller som stöd i övergången från dessa insatser till den ordinarie arbetsmarknaden.

- Stärka FINSAMs roll i sammanhållningen av insatserna mellan Region Stockholm, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och Stockholm stad.
- Fortsätta utveckla OSA-anställningarna, lönebidrag, KAA och andra statliga ersättningsformer för arbetslösa.
- Fortsätta stimulera arbete för personer med funktionsvariation, personer med socialpsykiatriska problem samt rehabilitering med vårdinslag.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Utbildningsnämnden ska i samarbete med arbetsmarknadsnämnden stärka det strategiska arbetet kring samplanering och lokalförsörjning för vuxenutbildningen i syfte att åstadkomma lokaleffektivitet, samt ta fram en plan kring vilka av SISAB:s lokaler som ska användas för vuxenutbildning	2024-01-01	2024-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna och i samråd med socialnämnden utreda nuvarande organisation och ansvarsfördelning för den arbetsmarknadspolitiska insatsen skyddat arbete hos offentlig arbetsgivare (OSA)	2024-01-01	2024-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med utbildningsnämnden, äldrenämnden och stadsdelsnämnderna införa en jobbgaranti för examinerade på stadens vård- och omsorgscollege. Arbetsmarknadsnämnden och utbildningsnämnden ska vidare utreda införandet av ytterligare jobbgarantier	2024-01-01	2024-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska ta fram en tillsynsstrategi för vuxenutbildningen i syfte att stärka uppföljningen och höja kvaliteten på utbildningarna	2024-01-01	2024-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska, genom Jobbtorg Stockholm, stödja nämnder i att identifiera arbetsuppgifter och hitta arbetsplatser för personer i det arbetsmarknadspolitiska programmet skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare (OSA)	2024-01-01	2024-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen, förskolenämnden och äldrenämnden och i samråd med stadsdelsnämnderna ta fram en strategi i syfte att utveckla utbildningar som riktar in sig på yrkes- och språkkunskaper för befintlig personal	2024-01-01	2024-12-31
Övriga aktiviteter		
Begränsa feriejobben mot prioriterade målgrupper	2024-01-01	2024-12-31
Stärka elevstyrningen till bristyrken i jobbtorgens verksamhet		
Intensifiera samverkan med Arbetsförmedlingen, för minskat dubbelarbete	2024-01-01	2024-12-31
Intensifiera arbetsförmågebedömningar för placering hos korrekt huvudman	2024-01-01	2024-12-31
Utveckla ansökningsenheten med EU-stöd för arbetsmarknadsinsatser	2024-01-01	2024-12-31
Utvärdera insatsen Stockholmsjobb och Stockholmsvärd	2024-01-01	2024-12-31
Revidera aktiveringskraven för ekonomiskt försörjningsstöd för personer i arbetslöshet	2024-01-01	2024-12-31
Ompröva befintliga insatser i syfte att undvika dubbelarbete med AF	2024-01-01	2024-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Sverigedemokraternas förslag till budget 2024 och inriktning för 2025 och 2026 för **Arbetsmarknadsnämnden** godkänns.

Avfallsnämnden

Nämndens uppgifter

Avfallsnämnden har verksamhetsansvaret för de uppgifter som enligt miljöbalken eller andra författningar åligger staden i fråga om avfallshantering.

Nämnden ansvarar för:

- upprättande av förslag till renhållningsordning
- upprättande av förslag till avfallsplan
- upprättande av förslag till taxor för hämtning, transport och behandling av avfall under kommunalt ansvar

Omfattningen av nämndens uppgifter är därmed reglerad i lag och författning. Utförandet av den faktiska avfallsverksamheten åligger Stockholms Stadshus AB:s dotterbolag Stockholm Vatten och Avfall AB. Verksamheten bedrivs inom dess dotterbolag Stockholm Avfall AB.

Nämndens ledamöter utgör genom personunion även styrelse för Stockholm Avfall AB. Budget för nämndens verksamhet upprättas därför inom Stockholm Avfall AB. Avfallsnämndens verksamhetsplanering upprättas genom nämnda personunion av styrelsen för Stockholm Avfall AB. Styrning av verksamheten sker därmed genom ägardirektiv till bolaget inom Stockholms Stadshus AB.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Sverigedemokraternas förslag till budget 2024 och inriktning för 2025 och 2026 för **Avfallsnämnden** godkänns.

Exploateringsnämnden

Exploateringsnämnden ska säkerställa ett hållbart samhällsbyggande och skapa förutsättningar för att Stockholms stad ska kunna fullfölja sina åtaganden genom Stockholmsförhandlingen och Sverigeförhandlingen med tillhörande infrastruktur och samhällsservice. Nämnden ska utveckla och förvalta stadens markinnehav så att en vacker och human utbyggnad av staden säkerställs.

Stockholms utbyggnad kräver ett omfattande medborgarinflytande där allmänheten tidigt i processerna ges inflytande över stadens utveckling. Medborgarna själva som bor i området, måste även ges rätt att påverka utvecklingen. Tydliga och medborgarförankrade planprogram ska tas fram för områden där nya stadsdelar eller förtätningar anses aktuella. Genom att ta ett helhetsgrepp kring områdes utveckling och långsiktiga behov av allt från infrastruktur, grönområden och idrottsplatser till kultur, förskolor och äldreomsorg, kan harmoniska miljöer med hög livskvalitet tillskapas. Markförvaltningen genererar betydelsefulla intäkter för staden, varav huvuddelen utgörs av tomträttsintäkter. Staden bör vara speciellt återhållsam i omförhandling av tomträttsavgäld för bostadshus och inte bidra till kraftiga kostnadsökningar för de boende.

Nämndens uppgifter

Nämndens huvudsakliga ansvar omfattar:

- markförvaltning och markexploatering inom stadens gräns
- mark som staden äger utanför stadens gräns som ska exploateras eller avyttras
- frågor om förvärv, överlåtelse eller upplåtelse av fastigheter, tomträtter och andra nyttjanderätter
- genomförande av detaljplaner för gator, vägar, torg, parker och andra allmänna platser på stadens mark och på annan mark som nämnden förvaltar
- arbete som bidrar till en socialt och ekologiskt hållbar stad
- myndighetsutövning i hamnfrågor

Markförvaltningen genererar betydelsefulla intäkter för staden, varav huvuddelen utgörs av tomträttsintäkter.

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

För att kommunfullmäktiges mål ska uppnås ska nämnden, utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser*, arbeta enligt kommunfullmäktiges prioriterade inriktning nedan.

En varsamt växande huvudstad

Markanvisningar

Exploateringsnämnden ska i samband med markanvisningar sluta avtal om lokaler för näringslivet i bottenvåningar i nyproduktion för att ge rimliga hyror för småskalig verksamhet. Entreprenörer som fått en markanvisning ska inte ges möjlighet att avvakta med att påbörja byggnationen på obestämd tid utan efterlevnad av tidsplan måste tydligare kravställas. Byggrätten vid nyproduktion i befintliga områden ska anpassas efter områdets befintliga bebyggelses generella våningsantal och höjder.

Stockholmsmodellen ska omprövas där byggaktörer ges markanvisningsavtal med förbestämd byggrätt innan detaljplan antagits.

- Nämnden ska sluta avtal om lokaler för näringslivet i bottenvåningar i nyproduktion i samband med markanvisningar för att ge rimliga hyror för småskalig verksamhet.
- Entreprenörer som fått en markanvisning ska inte ges möjlighet att avvakta med att påbörja byggnationen på obestämd tid.
- Byggrätten vid nya markanvisningar ska anpassas efter områdets generella våningsantal.

Förtätning, grönområden, vatten och kultur

På liknande sätt som nya stadsdelar planeras vill vi se planprogram för befintliga områden innan fortsatt småskalig förtätning tillåts. Planerna behöver tas fram med stor lyhördhet för lokalbors önskemål och områdets historia med målet att skapa en attraktiv och trivsamt boendemiljö och tydliga levande centrum. Målbilden för områdets exploateringsgrad, näringsliv, slutgiltiga gestaltning och täthet bör konkretiseras. På så vis kan ett helhetsgrepp om området tas där framtida behov kring infrastruktur, grönytor, idrottsplatser, välfärdsverksamhet och så vidare kan fastställas samtidigt som en slutgiltig fastställd täthet uppnås och området kan anses färdigbyggt.

I kontrast till dagens småskaliga förtätning som sker tomt för tomt, detaljplan för detaljplan, och leder till att områdets unika karaktär tillintetgörs och att i stort sett varje ny byggnad blir ett nytt brokigt inslag i stadsbilden kan en hustyp fastställas i samklang med den ofta homogena ursprungsbebyggelsen och således behöver inte hjulet uppfinnas på nytt för varje enskild ny byggnad. Beroende på område kan hustypen efterapa eller komplettera befintlig flerfamiljsbebyggelse, eller utformas på ett sätt som framhäver områdets karaktär utan att för den sakens skull göra anspråk på att utgöra ett hus från ursprungsexploateringen.

Tillsammans med byggaktörer ska nämnden inventera lämpliga platser för överdäckning av trafikinfrastruktur och i dessa miljöer möjliggöra en bättre boendemiljö och värdefulla ytor för nya bostäder, kontor och verksamheter. Nämnden ska verka för att döda stadsytor vid exempelvis större vägar och under broar väcks till liv.

Fler alternativa boendeformer som ägarlägenheter, kooperativ hyresrätt, co-living, byggemaskaper och kollektivhus behövs och innovationsupphandlingar med byggaktörer ska möjliggöras i syfte att producera boenden med lägre boendekostnader för grupper med svag ställning på bostadsmarknaden.

I områden där det historisk bedrivits verksamheter, samt i ytterstaden när bottenvåningar och andra för bostadsändamål oattraktiva ytor inte fullt ut kan nyttjas till handels- och restaurangverksamhet, ska kombinerade småindustri- och bostadsområden möjliggöras.

Rigorösa och medborgarförankrade planprogram behövs för befintliga områden för att undvika löpande brokig förtätning så att slutgiltig täthetsgrad kan fastställas och området anses komplett och färdigbyggt. De ack så viktiga gröna kilar som möjliggörs genom radhus- och villabebyggelse utgör en central del i stadens ekosystem och förtätning bör undvikas.

Värdet av idrott och rörelse hos unga går inte nog att betona. En kostnad genom investeringar i idrottsplatser eller andra ytor dedikerade till rörelse kompenseras snabbt genom lägre samhällskostnader i vågorna av en bättre folkhälsa. Nämnden ska aktivt arbeta med att bygga bort idrottsplatsbristen. Exploatering på bekostnad av värdefulla grönområden och idrottsplatser ska undvikas. När Stockholms befolkning ökar och nya bostadsområden blir till bör nämnden även initiera utveckling av nya kolonilottsområden.

Likaså ska skolor, och förskolor inte föreläggas på värdefulla grönområden eller genom förtätning i befintliga stadsområden. Nybyggnation ska alltid föregås av högt ställda krav på tillräcklig skolgårds och lekyta.

Närheten till vatten gör Stockholm unik och Stockholms välbevarade kajområden utgör många gånger stadens mötespunkt med vattnet. Samtidigt som mer liv i dessa miljöer är eftersträvansvärt så behöver omsorg iakttagas vid verksamhetsutveckling på kajer och vatten. Småbåtarna utgör också en viktig del av mötet med Stockholm från vatten och bättre förutsättningar behöver skapas för fler småbåtshamnar, gästhamnar och daghamnar.

Ökande tomträttsavgälder innebär direkta höjda boendekostnader för privata bostadsrättsföreningar samt indirekta kostnadsökningar för hyresrätter. Exploateringsnämnden bör verka mot Riksdagen i syfte att få till stånd ett ökat kommunalt inflytande över tomträttsavgälden, så att lokal politiker kan utkrävas ansvar från medborgarna. Exploateringsnämnden bör för egen del säkerställa att de nya avgäldsnivåerna ligger lagstiftningens minimum, vilket kan ske genom förlängda löptider på 20 år. Därtill ska exploateringsnämnden möjliggöra för friköp av tomträtter genom bilaterala lån till tomträttsägare. Dessa bilaterala lån innebär ingen reell kontant transaktion utan handlar om att staden är pantägare och ansvarig för att utkräva marknadsränta samt amorteringstid gentemot tomträttsägaren.

Projektet Nya Slussen har varit ett misslyckande från dag 1. Sverigedemokraterna förespråkade upprustningen av Gamla Slussen. Vår oro om att projektet skulle fördyras men även byggas i modernistisk stil och inverka negativt på ett av Stockholms främsta kulturarvsområden har infriats. Bristande transparens och politisk inkompetens har gått hand i hand, och projektet påminner närmast om det misslyckade Nya Karolinska sjukhuset. Vi föreslår att en opartisk utvärdering tillsätts för att kartlägga processerna bakom fördyringarna och vilka lärdomar som måste dras från detta.

I och med en konservativ syn på att bebygga grönområden och en restriktivitet mot värdefulla skogsområden föreligger inget behov av nya naturreservat. Inrättandet av nya

naturreservat är mycket kostsamt sett till den platsspecifika begränsningen. Nya och kostsamma strategier påverkar inte det faktum att många exploateringsprojekt som negativt påverkar djur och natur hade kunnat undvikas om den politiska beslutsamheten fanns i exploateringsnämnden.

- Förtätning i områden med flerbostadshus ska föregås av ett medborgarförankrat planprogram.
- Förtätning i villa och radhusområden, utan ett medborgarförankrat planprogram, ska undvikas.
- Blandade områden med lättindustri och bostäder ska möjliggöras.
- Idrottsplatsbristen ska aktivt byggas bort.
- Utvecklingen av fler koloniområden ska initieras.
- Exploatering som sker på bekostnad av värdefulla grönområden och idrottsplatser ska undvikas.
- Omsorg och varsamhet ska iakttas vid verksamhetsutvidgning på kajer och på vatten.
- Förutsättningar för fler småbåtshamnar, gästhamnar och daghamnar ska skapas.
- Döda stadsytor vid motorvägar, under broar och dylika platser ska väckas till liv.
- Håll tomträttskostnaderna på en lagstiftningens miniminivå, påverka riksdagen för ett ökat kommunalt inflytande över tomträttsavgäldens utformning samt möjliggöra för bilaterala lån för tomträttsägare för friköp.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Förskolenämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen, exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, stadsdelsnämnderna, SISAB samt övriga berörda nämnder ta fram ett styrande stadsövergripande funktionsprogram för förskolor	2024-01-01	2024-12-31
Idrottsnämnden ska i samarbete med exploateringsnämnden, fastighetsnämnden och stadsbyggnadsnämnden identifiera platser och samordna arbetet för att tillskapa tillfällig idrottsetablering på platser som ska tas i anspråk för annan exploatering längre fram	2024-01-01	2024-12-31
Trafiknämnden ska i samråd med kommunstyrelsen, exploateringsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsdelsnämnderna och Stockholms Hamn AB identifiera lämpliga platser att avskaffa badförbudet på	2024-01-01	2024-12-31
Trafiknämnden ska i samråd med exploateringsnämnden påbörja processen med att överföra drifts- och förvaltningsansvar av Hästa gård till fastighetsnämnden. Hästa gård ska utvecklas till en levande öppen stadsbondgård med djur och café tillgänglig för besökare i alla åldrar.	2024-01-01	2024-12-31
Trafiknämnden ska i samarbete med exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden och i samråd med Storstockholms brandförsvaret utreda hur en tidigare samordning kan komma till stånd i syfte att säkerställa framkomlighet för räddningstjänsten vid planering eller tillståndsprövning	2024-01-01	2024-12-31

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
av lednings-, bygg- och infrastrukturprojekt, exempelvis genom att ta fram en modell för löpande samordning		
Fastighetsnämnden ska i samråd med exploateringsnämnden utreda fastighetsägaransvaret i syfte att fastställa en långsiktig strategi för Hötorgsfaret (Beridarebanan)	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med berörda nämnder och bolagsstyrelser vidareutveckla SAMS i syfte att säkerställa att skolbehoven möts samtidigt som stadsutvecklingsprocessen är effektiv	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med exploateringsnämnden utreda en modell för delfinansiering bland byggaktörer för olika typer av kommunal service i samband med exploateringsprojekt	2024-01-01	2024-12-31
Exploateringsnämnden ska i samråd med kommunstyrelsen utveckla modeller som möjliggör att det byggs fler hyresrätter med överkomliga hyror, även av privata hyresvärdar	2024-01-01	2024-12-31
Exploateringsnämnden ska se över ekonomiska modeller för att möjliggöra ökad nyproduktion av hyresrätter	2024-01-01	2024-12-31
Exploateringsnämnden ska i samarbete med stadsbyggnadsnämnden, AB Familjebostäder, AB Stockholmshem och AB Svenska Bostäder analysera hur stadsutvecklingsprocessen kan bidra till fler lägenheter med många rum, genom ny- och/eller ombyggnad, och hur hyrorna för dessa kan pressas	2024-01-01	2024-12-31
Övriga aktiviteter		
Sätta tidsgränser för inom vilken tid byggnation måste påbörjas efter vunnen markanvisning.	2024-01-01	2024-12-31
Ta fram medborgarförankrade planprogram för nya områden och områden aktuella för förtätning.	2024-01-01	2024-12-31
Utreda lämpliga platser för nya idrottsplatser.	2024-01-01	2024-12-31
Utreda lämpliga platser för nya småbåtshamnar, gästhamnar och daghamnar.	2024-01-01	2024-12-31
Utreda alternativa upplåtelseformer och byggemskaper	2024-01-01	2024-12-31
Utred möjligheten till bilaterala lån för friköp av tomträtter	2024-01-01	2024-12-31
Påverka Riksdagen i syfte att öka det kommunala inflytandet över tomträttsavgälden.	2024-01-01	2024-12-31
Tillsätta en haverikommission för Nya Slussen	2024-01-01	2024-12-31
Inta en principiellt negativ inställning till ovarsam förtätning, på bekostnad av närboende, djur och natur	2024-01-01	2024-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Sverigedemokraternas förslag till budget 2024 och inriktning för 2025 och 2026 för **Exploateringsnämnden** godkänns.

Fastighetsnämnden

Fastighetsnämndens bestånd inrymmer samhällsviktiga funktioner och verksamheter som har ett stort värde för stockholmarna. Nämnden ska genom långsiktig och kostnadseffektiv fastighetsförvaltning säkerställa att staden behåller rådigheten över den strategiska lokalförsörjningen. Underhållet ska utföras till bästa möjliga kostnad, och möjliggöra en hållbar värdet förvaltning av stockholmarnas gemensamma tillgångar. Lokalhyreskostnaderna ska som ett resultat hållas nere. Nämnden ska dra nytta av sina stordriftsfördelar och aktivt mäta sin effektivitet samt interna kostnader i jämförelse med andra stora fastighetsbolag med öppen finansiell data.

Nämndens uppgifter

Fastighetsnämnden ansvarar för stadens förvaltningsbyggnader, kulturfastigheter, idrottsanläggningar, brandstationer, vissa kommersiella fastigheter, vissa naturvårdsområden och reservat utanför stadens gräns samt inhyrningar och bostadsrätter. Uppdraget omfattar även fastigheter och lokaler som inte naturligt passar in i stadens fastighetsförvaltande bolag. Nämnden innehar myndighetsansvaret enligt bostadsförvaltningslagen och lagen om arrendenämnder med ansvar för bland annat att föreslå förvaltare (något av stadens allmännyttiga bolag) till hyresnämnden.

Nämndens huvudsakliga ansvar omfattar:

- tillhandahålla och förvalta egna och inhyrda lokaler primärt för stadens egna verksamheter, i vissa fall även med externa hyresgäster
- planera för en långsiktigt effektiv användning av lokalresurser inom nämndens bestånd utifrån verksamheternas behov och med utgångspunkt från invånarnas intressen och behov
- långsiktigt hållbar fastighetsförvaltning och kontinuerlig översyn av lokalbeståndet i enlighet med stadens fastighets- och lokalpolicy
- ärenden om tvångsförvaltning

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

För att kommunfullmäktiges mål ska uppnås ska nämnden, utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser*, arbeta enligt kommunfullmäktiges prioriterade inriktning nedan.

En varsamt växande stad

Fastighetsnämnden ska dra nytta av sina stordriftsfördelar och utveckla sin administration och upphandlingskompetens. Kostnadseffektivitet är avgörande för att hålla nere stadens investeringskostnader och begränsa framtida lokalhyror. Fastighetsnämnden ska i högre grad jämföra sig med börsnoterade fastighetsförvaltare och byggare i syfte att utröna utvecklingsområden. Nämnden ska genom affärsmässiga beslut avyttra icke-strategiska fastigheter. Målsättningen ska vara att nämnder och bolag hyr lokaler inom stadens fastighetsbestånd. I samband med förvärv, byte och försäljning av fastigheter ska nämnden vid behov samverka med S:t Erik Markutveckling AB.

Idrottsanläggningar är en del av stadsmiljön och ska därför präglas av höga arkitektoniska värden. Gestaltningen ska smälta in och harmoniera med övriga området.

Idrottsanläggningar med höga kulturhistoriska värden ska vårdas, och behandlas varsamt vid upprustning. Arbetet med energieffektivisering ska fortskrida när investeringen bedöms som kostnadseffektiv. Fastighetsnämnden ska inom ramen för sitt fastighetsbestånd vidta åtgärder för att förebygga otrygghet och brottslighet. Platssamverkan och arbetet mot klottersanering ska utvecklas.

Fastighetsnämnden ska tillgodose lokalbehoven för hyresgästerna på ett sätt som är långsiktigt hållbart för staden, såväl användarmässigt som lokalstrategiskt och ekonomiskt. Nämnden ska bistå idrottsnämnden med fastighetstekniskkompetens samt vara delaktig i planeringen och upphandlingen av idrottsinvesteringar över hela staden.

Fastighetsnämnden ska tillsammans med de tre kommunala bostadsbolagen säkerställa att hyrorna hålls nere. Nollalternativet vid renoveringar där kostnadsdrivande uppgraderingar undviks med fokus på grundläggande underhållsåtgärder. Bostadsbolagen vinster från hyresrättsägarna ska återinvesteras i respektive fastighet. Nyproduktion av hyresrätter ska bekostas genom hyresuttag av framtida hyresgäster.

- Föreslå ytterligare idrottshall lokaliseringar i samråd med idrottsföreningsrörelsen.
- Prioritera 11-mannaplan på Kungsholmen framför bostäder och kontor.
- Fortsätta arbetet med renovering och upphandling av nya kostnadseffektiva byggtekniker för simbassänger.
- Undersöka hur markytor i väntan på nybyggnation eller exploatering kan inhysa tillfälliga platser för utomhusidrott.
- Använd tillfälliga ytor för idrottsplatser.
- Beakta särskilda behov hos personer med funktionsvariation vid upprustning, renovering och nybyggnation av idrottsanläggningar.
- Samordna arbetet mot att säkra äldreboenden och boenden för personer med särskilda medicinska behov mot värmeböljor.
- Utredda försäljning av fastigheter utanför kommungränserna så som natur-och friluftsområden. Andra områden som bör övervägas för försäljning och eventuell förädling till bostadsområden är de tre campingarna samt icke-strategiska byggnader.
- Tillsammans med exploateringsnämnden utreda återköp av lämpliga samhällsfastigheter.
- I samråd med bostadsbolagen möjliggöra för fler grindar för inneslutning av innergårdar.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Kommunstyrelsen ska i samarbete med fastighetsnämnden och kulturnämnden samt i samråd med stadsdelsnämnderna utreda en långsiktig modell för driftbudgeten för parklekar som tar hänsyn till gjorda investeringar och kostnader	2024-01-01	2024-12-31
Fastighetsnämnden ska i samarbete med idrottsnämnden inventera idrottsfunktioner belägna utanför detaljplanelagd idrottsmark och undersöka om det är möjligt och lämpligt att bekräfta nuvarande användning	2024-01-01	2024-12-31
Fastighetsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen och kulturnämnden fortsätta arbetet med att utveckla ateljéhyror enligt en kostnadsbaserad princip	2024-01-01	2024-12-31
Idrottsnämnden ska i samarbete med exploateringsnämnden, fastighetsnämnden och stadsbyggnadsnämnden identifiera platser och samordna arbetet för att tillskapa tillfällig idrottsetablering på platser som ska tas i anspråk för annan exploatering längre fram	2024-01-01	2024-12-31
Övriga aktiviteter		
Delta i arbetet med att utveckla ett barnperspektiv vid upprustning och nybyggnation av parklekar	2024-01-01	2024-12-31
Utveckla jämförelse- och benchmarkingarbetet för att uppnå högre kostnadseffektivitet	2024-01-01	2024-12-31
Undersöka åtgärder för ökad trygghet intill egna fastigheter	2024-01-01	2024-12-31
Utveckla arbetet med kostnadseffektiva energieffektiviseringar	2024-01-01	2024-12-31
Initera en försäljning av icke-strategiska byggnader.	2024-01-01	2024-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Sverigedemokraternas förslag till budget 2024 och inriktning för 2025 och 2026 för **Fastighetsnämnden** godkänns.

Förskolenämnden

I Stockholm ska alla barn växa upp med lika förutsättningar till lärande och utveckling, oavsett i vilken stadsdel man föds. Stadens förskoleverksamhet ska präglas av barnkonventionen som bland annat säger att barnets bästa alltid ska komma först och att varje barn har rätt att utvecklas, leka och att uttrycka sin åsikt.

Förskolan utgör en viktig del i arbetet för att motverka utanförskap. Stockholms förskolor ska vara en plats där alla barn ges stimulans och möjlighet att växa i sin egen takt, och utifrån sina individuella förutsättningar. En trygg start i livet med tillitsfulla relationer till vuxna är en avgörande skyddsfaktor för resten av livet. Staden ska därför intensifiera arbetet för att skydda barn mot övergrepp och sexualbrott.

Stadens förskoleverksamhet ska utvecklas i nära samverkan med stadsdelsnämnderna, samt i dialog med fristående aktörer i frågor som är gemensamma för stadens förskolor och öppna förskolor. Förskolenämnden samordnar och leder det stadsövergripande arbetet för en bättre förskola med ökad likställighet och bättre arbetsvillkor för personalen. I förskolan läggs också en viktig grund för barns språkutveckling. Därför behöver förskolan arbeta medvetet med språket för att skapa goda förutsättningar till en lyckad skolgång och framtid.

Nämndens uppgifter

Nämndens huvudsakliga ansvar omfattar:

- att samordna den stadsövergripande utvecklingen av förskoleverksamheten, i nära samverkan med stadsdelsnämnderna och i dialog med fristående förskolor
- att i samarbete med stadsdelsnämnderna samordna frågor som är gemensamma för öppen förskola och introduktionsförskolor
- godkännande och tillsyn av fristående förskolor och pedagogisk omsorg
- att i samverkan med utbildningsnämnden ansvara för omsorg på kvällar, nätter och helger för barn fram till vårterminen då de fyller tretton år, inklusive hantering av ansökningar
- tillståndsprövning för och insyn i fristående verksamhetsutövare av barnomsorg på obekvämt arbetstid
- verksamhetsförlagd utbildning i förskola
- att i samråd med kommunstyrelsen och i samverkan med utbildningsnämnden söka statsbidrag som gäller förskolans verksamhet
- framtagande av årlig stadsövergripande rapport för förskola.

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

För att kommunfullmäktiges mål ska uppnås ska nämnden, utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser*, arbeta enligt kommunfullmäktiges prioriterade inriktning nedan.

En trygg huvudstad med hög livskvalitet

En trygg förskola med hög kvalitet

I Stockholm ska alla barn kunna känna sig trygga och omhändertagna. Det ska gälla oavsett var i staden man bor. Förskolan ska vara en lugn och trygg plats där alla barn serveras goda och näringsriktiga måltider och kan känna förtroende för sina pedagoger. De som arbetar inom förskolan ska erbjudas goda arbetsvillkor och konkurrenskraftiga löner.

Verksamheter som riktar sig mot barn ska alltid ha barnens bästa i fokus. Därför är det viktigt att staden ställer höga krav samt arbetar långsiktigt med sin kompetensförsörjning. Språktester och årliga utdrag ur belastningsregistret ska säkerställa att de som arbetar i förskolan också är lämpliga att arbeta med barn utan att utsätta dem för fara eller skada. Nämnden ska uppdras att utreda var det finns behov av att höja nivån i svenska språket hos personalen och säkerställa att stadens befintliga språkkurser utnyttjas där behov identifieras. Vid nyrekrytering till förskolan ska ett språktest användas för att säkerställa att förskolan håller hög kvalitet och kan arbeta medvetet med språkutveckling.

Allt för stora barngrupper i förskolan riskerar att skapa stress hos både barn och personal. För att kunna säkerställa en bättre arbetsmiljö för personalen i förskolan, minska bullernivåerna, samt garantera att alla barn får sina behov tillgodosedda behöver barngrupperna bli mindre. Sverigedemokraterna satsar därför på att utöka andelen barnskötare och samtidigt utveckla personalens kunskaper i bland annat pedagogik och HLR.

Inget barn ska ärva sina föräldrars utanförskap. För en del barn innebär förskolan den första kontakten med det svenska samhället. Förskoleverksamheten är därför en viktig del i att börja förstå sociala relationer och jämlikhet i det svenska samhället, motverka utanförskap, våld i hemmet, våldsbejakande extremism samt hedersrelaterat våld och förtryck. De värden och normer man får med sig som barn kan vara avgörande för en god hälsa resten av livet. Det är därför särskilt viktigt att förskoleverksamheten kännetecknas av jämställdhet, barns rättigheter och goda förebilder. Svenska ska vara det huvudsakliga språket i förskolan och förskolepersonal ska ha goda verktyg att agera vid misstanke om att barn far illa. Nämnden ska, i samverkan med stadsdelsnämnderna verka för att öka andelen inskrivna barn i stadsdelar med låg inskrivningsgrad.

Nämnden ska öka tillsynen av de fristående förskolorna samt ta fram rutiner för ökad uppföljning och tillsyn av de kommunala förskolorna.

- Säkerställa att svenska språket är det huvudsakliga samtalspråket i förskolan samt införa krav på goda svensk-kunskaper för personal inom stadens förskolor
- Utreda var det finns behov av att höja nivån i svenska språket hos personalen och säkerställa att stadens befintliga språkkurser utnyttjas där behov identifieras
- Verka för att minska barngrupperna genom att utöka andelen barnskötare
- Efterfråga årliga utdrag ur belastningsregistret av personer som arbetar inom förskolan för att primärt motverka sexualbrott mot barn
- Utforma en gemensam handlingsplan för att motverka sexualbrott mot barn i stadens förskolor
- Verka för att stadens förskolor tillagar mat i egen regi
- Säkerställa att alla barn erhåller en varierad och näringsrik kost med kött, fågel eller fisk som alternativ

- Öka tillsynen av samtliga förskolor

En verksamhet som är pedagogisk och tillgänglig för alla

Alla barn ska ges individuellt stöd för att utveckla sitt språk i sin egen takt och utifrån egen förmåga. Eftersom språkkunskap spelar en avgörande roll i att ta del av samhället och demokratiska processer ska förskolan redan från tidig ålder arbeta medvetet med språket. För många barn är TAKK-tecken ett viktigt verktyg i språkutvecklingen och stadens förskolepersonal bör erbjudas utbildningar i TAKK. Framgångsrika arbetssätt och metoder som utvecklas inom förskolans språkutveckling kan med fördel implementeras i fler av stadens verksamheter. Dagbarnvårdare, eller ”dagmamma” utgör i många fall ett bra alternativ för de barn som är i behov av en mer hemmanära miljö. Därför ska förskolenämnden verka för att göra yrket som dagbarnvårdare mer attraktivt.

Nämnden ska också verka för att stärka förskolornas kunskap och förståelse för barn med neuropsykiatriska funktionsvariationer och särskilda behov, samt för utökad samverkan med BVC och socialtjänst. Nämnden ska även fortsätta att utveckla den redan påbörjade dialogen med Region Stockholm angående BUS-samverkan för samordnade insatser till barn i behov av särskilt stöd.

I samverkan med stadsdelsnämnderna ska Förskolenämnden säkerställa att efterfrågan på öppna förskolor möts upp. Stadens öppna förskolor spelar en viktig del i det uppsökande arbetet för att öka inskrivningsgraden i förskolor samt att informera föräldrar om olika stödinsatser som staden erbjuder.

Staden ska fortsätta att erbjuda barnomsorg på obekväm arbetstid för föräldrar med behov.

Barn har rätt att leka, utforska sin fantasi och ge uttryck för sin kreativitet. Förskolenämnden ska säkerställa att stadens förskolemiljöer möter upp detta genom att bland annat tillhandahålla ändamålsenliga lokaler och material. Nämnden ska säkerställa att förskolornas inomhus- och utomhuslektytor är stimulerande och tillräckligt stora i relation till barnantalet, samt göra en översyn av buller, ventilation och inomhusmiljö.

De som arbetar inom förskolan ska ha goda arbetsvillkor. Arbetssituationen och arbetsmiljön för förskolepersonal behöver förbättras och sjukfrånvaron minska. I Stockholms stads slutrapport för ”förbättrad arbetssituation för förskollärare och barnskötare” lyfter personalen själva fram att sjukfrånvaron sannolikt skulle minska om chefer var på plats och kunde följa upp sjukfrånvaron och erbjuda personal stöd i tid. I rapporten framkommer det att den viktigaste åtgärden för att skapa friskare arbetsplatser är att ha närvarande och stöttande chefer. Nämnden ska därför ges i uppdrag att införa en likvärdig utbildning för förskolechefer i Stockholms stad för att ge förskolecheferna bättre verktyg att bedriva ett bra mentorskap.

För att ge medarbetarna i förskolan mer tid för sina kärnuppdrag ska nämnden säkerställa att andra praktiska uppgifter hanteras av annan personal. Det kan handla om att tillsätta administratörer och vaktmästare som kan ta hand om vikarieanskaffning, beställningar, fastighetsfrågor osv.

Förskollärare och barnskötare upplever ökade krav i läroplanen, från både vårdnadshavare och chefer. Samtidigt är förutsättningarna begränsade, vilket riskerar att skapa ökad stress och en känsla av otillräcklighet. Nämnden ska säkerställa att

planeringstiden är återkommande och densamma för samtliga av stadens förskollärare, samt att förskollärarnas ansvar för undervisningen och när den bedrivs tydliggörs.

- Utredda hur attraktiviteten för dagbarnvårdaryrket kan öka
- Säkerställa att alla förskolor har tillräckligt stora och säkra lektytor inomhus och utomhus
- Stärka förståelsen, kunskapen och bemötandet för barn med neuropsykiatrisk funktionsvariation och särskilda behov
- Erbjud barnomsorg för föräldrar med obekväma arbetstider
- Införa en likvärdig utbildning i mentorskap för stadens förskolechefer
- Tillsätta administratörs- och vaktmästartjänster i förskolan
- Säkerställa att planeringstiden är densamma för samtliga av stadens förskolelärare, samt att deras ansvar för undervisningen och när den bedrivs tydliggörs

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Förskolenämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen och servicenämnden inleda ett arbete för att utveckla stadens tjänst för att hitta och jämföra förskola i syfte underlätta för vårdnadshavare att göra informerade val av förskola. Utvecklingen ska inkludera relevanta kvalitetsmått, driftsform och annan information om verksamhetens kvalitet, inkluderande eventuella anmärkningar och förelägganden från kommunens tillsyn	2024-01-01	2024-12-31
Förskolenämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen, exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, stadsdelsnämnderna, SISAB samt övriga berörda nämnder ta fram ett styrande stadsövergripande funktionsprogram för förskolor	2024-01-01	2024-12-31
Förskolenämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna genomföra en utvärdering av introduktionsförskolorna	2024-01-01	2024-12-31
Förskolenämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna ta fram riktlinjer för öppen förskola i Stockholms stad. Riktlinjerna ska bidra till att säkerställa en jämn kvalitet och en god uppföljning av verksamheten. Det sociala perspektivet och arbetet med inskrivningsgraden ska vara tydligt närvarande	2024-01-01	2024-12-31
Förskolenämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna ta fram en strategi för barnhälsoarbetet i Stockholms stad	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med förskolenämnden och i samråd med stadsdelsnämnderna genomföra en översyn av den ekonomiska tilldelningen för förskolan	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med förskolenämnden, servicenämnden, utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna utreda möjligheterna att införa delad faktura i förskola och fritidshem	2024-01-01	2024-12-31

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Förskolenämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna och i samråd med kommunstyrelsen ta fram en samlad strategi för kompetensförsörjningen inom förskolan i Stockholms stad	2024-01-01	2024-12-31
Södermalms stadsdelsnämnd ska i samarbete med kommunstyrelsen och förskolenämnden fortsätta arbetet med att informera om och utveckla förskola på samiska och meänkieli	2024-01-01	2024-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med förskolenämnden och i samråd med kulturnämnden revidera skolbiblioteksplanen	2024-01-01	2024-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen, förskolenämnden, stadsbyggnadsnämnden, stadsdelsnämnderna och SISAB slutföra arbetet med att införa lekvärdesriktlinjer för förskolegårdar och skolgårdar. Riktlinjerna ska säkra tillräckliga ystorablekar, en hög pedagogisk kvalitet samt grönska i utemiljön.	2024-01-01	2024-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen, förskolenämnden och stadsdelsnämnderna utreda hur datakvaliteten i stadens barn- och elevregister kan förbättras för mer tillförlitliga beslutsunderlag	2024-01-01	2024-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med förskolenämnden och i samråd med stadsdelsnämnderna ta fram ett stödmaterial för samverkan mellan socialtjänsten och förskolan om barn som far illa eller riskerar att fara illa	2024-01-01	2024-12-31

Övriga aktiviteter	Startdatum	Slutdatum
Säkerställ att förskolorna efterfrågar årliga utdrag ur belastningsregistret för personal för att primärt motverka sexualbrott mot barn	2024-01-01	2024-01-31
Utforma en gemensam handlingsplan för att motverka sexualbrott mot barn i förskolan	2024-01-01	2024-12-31
Verka för att förskolor ska kunna tillaga mat i egen regi	2024-01-01	2024-12-31
Säkerställ att alla förskolor serverar en varierad och näringsrik kost med kött, fisk eller fågel som alternativ	2024-01-01	2024-12-31
Säkerställ att svenska är det huvudsakliga samtalsspråket i förskolan, med undantag för de nationella minoritetsspråken	2024-01-01	2024-12-31
Inför krav på goda svenskkunskaper för personal inom stadens förskolor	2024-01-01	2024-12-31
Utred hur attraktiviteten för dagbarnvårdaryrket kan öka	2024-01-01	2024-12-31
Säkerställ att alla förskolor har tillräckligt stora och säkra inomhus- och utomhuslektytor	2024-01-01	2024-12-31
Verka för stärkt förståelse, kunskap och bemötande av barn med neuropsykiatrisk funktionsvariation och särskilda behov	2024-01-01	2024-12-31

Verka för att öka personaltätheten och minska barngrupperna genom att utöka antalet barnskötare	2024-01-01	2024-12-31
Utveckla de interna utbildningarna för att säkerställa att all förskolepersonal har goda kunskaper i bland annat pedagogik och HLR	2024-01-01	2024-12-31
Genomför en översyn av förskolepersonalens svenskkunskaper och säkerställ att språkutbildningar genomförs där behov finns	2024-01-01	2024-12-31
Inför en likvärdig utbildning för förskolechefer för att ge förskolecheferna bättre verktyg att bedriva mentorskap	2024-01-01	2024-12-31
Utred behovet av att tillsätta administratörer och vaktmästare i förskolan	2024-01-01	2024-12-31
Säkerställ att planeringstiden är densamma för samtliga av stadens förskollärare, samt att deras ansvar för undervisningen och när den bedrivs tydliggörs	2024-01-01	2024-12-31
Öka tillsynen av samtliga förskolor	2024-01-01	2024-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Sverigedemokraternas förslag till budget 2024 och inriktning för 2025 och 2026 för **Förskolenämnden** godkänns.

Idrottsnämnden

Idrottsnämnden ska arbeta för att uppfylla invånarnas behov och möjlighet till fysisk aktivitet, oavsett kön, ålder och förmåga. Stockholmarnas möjlighet att utöva lagsporter och fysisk träning är beroende av tillgången till idrottsplatser, inomhushallar, utomhusgym, motionsspår, skidspår och badplatser. För att alla barn ska kunna ta del av idrotten behövs skolgårdar i tillräcklig storlek. Trots att fysisk aktivitet är viktig för folkhälsan råder det i dag ett underskott på idrottshallar och träningstider. Ledtiderna för att bygga nytt är väldigt långa, därför bör även möjligheter till temporära lösningar aktivt sökas. Idrottsnämnden ska i nära samverkan med Stockholms idrottsrörelse, samt genom goda dialoger med föreningarna, verka för att öka den fysiska aktiviteten och folkhälsan över hela staden.

I staden med omgivningar finns en stor mängd utomhusgym där nyttjandegraden ofta är sporadisk eller låg. Ett arbete bör inledas med målet att mer effektivt ta tillvara denna resurs.

Att lära sig simma kan vara livsviktigt, särskilt i en stad som omges av vattnet. Satsningar på simkunnighet ska därför vara en högt prioriterad uppgift för idrottsnämnden, och i samverkan med utbildningsnämnden ska idrottsnämnden verka för att öka simkunnigheten hos barn och unga.

För att så många som möjligt ska kunna utöva fritidsaktiviteter ska utbudet vara varierat och lättillgängligt. Breddidrotten ska värnas och erbjudas genom en mångfald av aktörer, samtidigt som elitidrotten ska ges goda förutsättningar att utvecklas.

Nämndens uppgifter

Nämndens huvudsakliga ansvar omfattar:

- främja stockholmarnas folkhälsa genom att skapa förutsättningar för idrott, föreningsliv och friluftsliv
- ansvara för bidragsgivning och stöd till idrottsföreningar och andra sammanslutningar
- vara stadens kontaktyta gentemot friluftslivet, båtklubbar och fritidsfiske
- vara den primära samtalspartnern med alla idrottsföreningar och regionala idrottsförbund, i såväl bredd- som elitidrottsfrågor
- ansvara för ärenden som rör taxor och subventioner för upplåtelse av anläggningar för idrottsverksamhet
- anordna fritidsverksamhet för barn och unga med funktionsvariation
- ansvara för fiskevård inom stadens vatten samt för båtplatser och friluftsverksamhet
- ansvara för att prioritera och planera för stadens nytillskott av idrottsanläggningar
- ansvara för uthyrning av skolidrottshallar och skollokaler genom bokningssystemet

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

För att kommunfullmäktiges mål ska uppnås ska nämnden, utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser*, arbeta enligt kommunfullmäktiges prioriterade inriktning nedan.

En trygg huvudstad med hög livskvalitet

Trygga och tillgängliga idrottsytor

Oavsett förutsättningar så ska alla stockholmare ha rätt till en meningsfull fritid. Stadsdelsnämnderna ska ges i uppdrag att beakta barn och unga med funktionsvariationer vid upprustning av idrottsplatser. Idrottsnämnden ska också uppdras att i större utsträckning tillgänglighetsanpassa stadens badplatser.

För att kunna tillgodose alla invånares möjlighet att utöva fysisk aktivitet ska nämnden säkerställa att idrottsplatser prioriteras i samband med stadsutvecklingsprojekt, samt att skol- och fritidsgårdar uppfyller Boverkets riktlinjer om kvadratmeteryta per elev. Det är även viktigt att idrottsplatser utformas på ett sätt som främjar tryggheten, bland annat genom en väl planerad belysning som stärker tryggheten vid och till idrottsplatsen under kvällarna.

Nämnden ska arbeta för trygga och jämställda idrottsytor som är tillgängliga för invånare över hela staden. Arbetet mot otrygghet på stadens simhallar ska intensifieras och en handlingsplan mot sexuella övergrepp ska tas fram.

- Säkerställa att idrottsplatser prioriteras i samband med stadsutvecklingsprojekt.
- Beakta tillgängligheten för barn- och unga med funktionsvariationer vid upprustning av idrottsplatser.
- Principiellt ta ställning emot könsselektade simbassänger.
- Utarbeta en handlingsplan mot sexualbrott på stadens simhallar med åtgärder som ID-kontroller.
- Avkräva årliga utdrag ur belastningsregistret av personer som arbetar med barn inom stadens verksamheter för att motverka sexualbrott mot barn samt kriminell rekrytering.
- Tillse att misstänkt fusk med föreningsbidrag polisanmäls.
- Lindra bristen på träningstider genom att aktivt söka möjligheter för temporära lösningar när så är möjligt.
- Tillsammans med berörda nämnder säkerställa att fritidsgårdar och skolgårdar uppfyller Boverkets riktlinjer om kvadratmeteryta per elev
- Utredda hur kostnaden för nybyggnation av badbassänger kan minska genom att bygga standardiserat enligt den danska modellen.

Idrotts- och föreningsliv

Idrottslivet främjar rörelse, gemenskap samt den fysiska och psykiska folkhälsan. Det är också en viktig del i arbetet mot utanförskap, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i hemmet. Nämnden ska arbeta för att underlätta för föreningar och aktörer att bedriva idrottsverksamhet i hela staden. Genom ökade föreningsbidrag ska nämnden aktivt stimulera idrottslivet och folkhälsan.

- Möjliggöra för föreningslivet att enklare nyttja skolidrottshallar.
- Tillgängliggöra idrottsplatser med möjlighet för privata aktörer att hyra in sig under tider med lågt utnyttjande som vardagar under förmiddags-och, lunchtid.
- Premiera stöd till basverksamhet framför tidsbegränsade stöd för utvecklingsverksamhet.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Kommunstyrelsen ska i samarbete med idrottsnämnden, kulturnämnden, socialnämnden och stadsdelsnämnderna utreda långsiktiga behov och finansiering av kommunövergripande fritidsverksamheter för barn och unga med funktionsvariation	2024-01-01	2024-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med idrottsnämnden utreda hur arbetet med Program Supporter kan utvecklas samt fastslå samordningsuppdraget i syfte att tidigt fånga upp och stödja unga som riskerar att hamna i riskmiljöer	2024-01-01	2024-12-31
Exploateringsnämnden ska i samarbete med idrottsnämnden, fastighetsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och Norra innerstaden stadsdelsnämnd ta fram inriktning för Vanadisbadet och dess närområde	2024-01-01	2024-12-31
Fastighetsnämnden ska i samarbete med idrottsnämnden inventera idrottsfunktioner belägna utanför detaljplanelagd idrottsmark och undersöka om det är möjligt och lämpligt att bekräfta nuvarande användning	2024-01-01	2024-12-31
Idrottsnämnden ska i samarbete med exploateringsnämnden, fastighetsnämnden och stadsbyggnadsnämnden identifiera platser och samordna arbetet för att tillskapa tillfällig idrottsetablering på platser som ska tas i anspråk för annan exploatering längre fram	2024-01-01	2024-12-31
Idrottsnämnden ska i samarbete med utbildningsnämnden ta fram en modell för att påbörja årliga mätningar av simkunnigheten i staden. Den nya statistiken ska kunna jämföras mellan år och mellan stadsdelar	2024-01-01	2024-12-31
Idrottsnämnden ska påbörja utbyggnaden av etapp 2 i Ågesta skidspår	2024-01-01	2024-12-31
Stockholm Business Region ska i samarbete med arbetsmarknadsnämnden, idrottsnämnden, kulturnämnden, trafiknämnden och utbildningsnämnden samt i samråd med kommunstyrelsen och stadens styrgrupp för stora evenemang samordna stadens planering, genomförande och utvärdering av ishockey-VM år 2025	2024-01-01	2024-12-31
Trafiknämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen, exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, idrottsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, stadsdelsnämnderna och Stockholms Hamn AB samordna inrättande av fler bryggbad, strandbad, plaskdammar och vinterbadplatser med möjlighet till bastubad samt utreda funktion, stadsövergripande samordning och ansvarsfördelning för dessa	2024-01-01	2024-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med idrottsnämnden, kulturnämnden och SISAB ta fram en rapport som beskriver hur arbetet går med att öppna upp skolans lokaler för förenings- och idrottsverksamhet samt föreslå åtgärder för att fler lokaler ska tillgängliggöras samt hur kultur- och idrottslivets användning av de befintliga lokalerna kan öka	2024-01-01	2024-12-31
Övriga aktiviteter	Startdatum	Slutdatum
Säkerställ att idrottsplatser prioriteras i samband med stadsutvecklingsprojekt	2024-01-01	2024-12-31

Beakta tillgängligheten för barn- och unga med funktionsvariationer vid upprustning av idrottsplatser	2024-01-01	2024-12-31
Ta principiell ställning emot könsselektade simbassänger	2024-01-01	2024-12-31
Utarbeta en handlingsplan mot sexualbrott på stadens simhallar med åtgärder som ID-kontroller	2024-01-01	2024-12-31
Efterfråga årliga utdrag ur belastningsregistret för personer som arbetar med barn och unga inom stadens verksamheter och föreningar som erhåller kommunala bidrag för att motverka sexualbrott mot barn samt kriminell rekrytering	2024-01-01	2024-12-31
Säkerställ tillsammans med berörda nämnder att fritidsgårdar och skolgårdar uppfyller Boverkets riktlinjer om kvadratmeteryta per elev	2024-01-01	2024-12-31
Utred hur kostnaden för nybyggnation av badbassänger kan minska genom att bygga standardiserat enligt den danska modellen	2024-01-01	2024-12-31
Ta fram en plan för hur stadens utomhusgym kan utformas för att locka fler över generationsgränserna till regelbunden träning	2024-01-01	2024-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Sverigedemokraternas förslag till budget 2024 och inriktning för 2025 och 2026 för **Idrottsnämnden** godkänns.

Kulturnämnden: kulturförvaltningen

Kulturen i Stockholms stad vilar på den svenska nationens särprägel, där det svenska språket tillsammans med vårt kollektiva minne kring traditioner, seder och värderingar gör vår stad unik. Samtidigt är den lokala stockholmskulturen evigt föränderlig. Nya intryck från omvärlden påverkar oss på såväl gott som ont. Kulturen skapas organiskt av människorna i ett samhälle och den varken kan eller bör styras av politiker eller kulturexperter. Trots detta bevitnar vi gång på gång hur det skattefinansierade kulturutövandet samt den offentliga konsten styrs i strid med folkviljan. Avsaknaden av medborgarinflytande vid urval av konst till det offentliga rummet som statyer och andra installationer på gator och torg är slående. Stockholmarnas röst blir ständigt förbisedd i frågan om vilken konst som ska prägla våra gemensamma miljöer. Ett stärkt folkinflytande över den offentligt finansierade konsten är avgörande för att demokratisera den.

Även den kommunala bidragsutdelningen till kulturföreningar har förlorat sin förankring. Den politiska klåfingrigheten skapar en fin- och en fulkultur. Medan finkulturen uppfyller politikernas mål och bekostas av skattepengar, är fulkulturen fri och självfinansierad av var och en efter eget tycke. Kulturbidragens främsta syfte ska vara att hjälpa särskilda grupper som själva har begränsade ekonomiska medel för att ta del av den till självkostnadspris. De skattefinansierade kulturbidragen ska därför riktas mot insatser som når barn och unga, personer med funktionsvariation samt seniorer. Övriga vuxna ska i högre grad själva bekosta sina kulturupplevelser.

Det är dags att rensa upp i det kulturpolitiska träsket, där föreningar med låga besöksantal, men etablerade bidragssökningsrutiner, år efter år erhåller miljonbelopp av skattemedel. Stockholmarna ska ges större valfrihet över vilka kulturformer de vill konsumera och betala för.

Nämndens uppgifter

Nämndens huvudsakliga ansvar omfattar:

- ansvar för huvuddelen av stadens kulturverksamhet, vilket inbegriper Stadsmuseet, Medeltidsmuseet samt Stockholmsforskningen, Stockholms stadsbibliotek, Liljevalchs konsthall, Stockholm konst, Kulturskolan Stockholm samt vissa evenemang
- skapa goda förutsättningar för både stadens institutioner och det fria kulturlivet så att kulturupplevelser av hög kvalitet och bredd erbjuds
- följa och främja utvecklingen av kulturlivet i staden och inom sitt verksamhetsområde sköta stadens bidragsgivning till kulturell verksamhet samt stödet till de allmänna samlingslokalerna och hemgårdarna
- bevara, levandegöra och pedagogiskt förmedla stadens kulturhistoriska värden till dagens och framtidens stockholmare och besökare
- utgöra stadens kompetens i arkeologiska och bygghistoriska frågor
- i nära samverkan med stadsdelsnämnder och idrottsnämnden ansvara för samordning av stadens arbete inom verksamhetsområdet barn, kultur och fritid inklusive stadens sommarkolloverksamhet

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

För att kommunfullmäktiges mål ska uppnås ska nämnden/bolagsstyrelsen, utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser*, arbeta enligt kommunfullmäktiges prioriterade inriktning som följer nedan.

En varsamt växande huvudstad

Kultur som är tillgänglig

Stadens offentliga kultur ska vara lättillgänglig för alla stockholmare, oavsett funktionsförmåga. Stadens museum, kulturevenemang och bibliotek ska vara trygga platser som i så stor utsträckning som möjligt är tillgänglighetsanpassade. Nämnden ska verka för att främja kulturverksamhet bland unga, äldre och personer med funktionsvariation.

Kultur skapas av människorna som tar del av och utövar den. Kultur varken kan eller ska styras av politiker och kulturexperter. Kultur som bedrivs i strid med medborgarnas vilja ska inte finansieras med skattemedel. Nämnden ska istället arbeta för att öka medborgarinflytandet vid urval av konst till det offentliga rummet. Ett starkt folkinflytande och en god medborgarförankring är avgörande för att demokratisera den offentliga konsten.

Kulturskolan ska fortsatt samverka med utbildningsnämnden, stadsdelsnämnderna och fristående aktörer för att barn genom kulanpremien ska komma i kontakt med stadens kulturverksamheter.

Kulturskolan ska, i så hög grad som möjligt, förlägga sin undervisning i kommunala skolors befintliga lokaler. Detta medför inte bara en besparing avseende lokalkostnader utan möjliggör även för fler elever att ta del av Kulturskolans kursutbud i samverkan med skola och fritidshem. Detta minskar effekten av de ojämlikheter som råder avseende vårdnadshavares engagemang kring sina barns fritidsaktiviteter.

En NPF-satsning ska göras avseende stadens parklekar. Med hjälp av vetenskapliga och beprövade förhållningssätt och metoder ska all personal utbildas inom neuro-psykiatriska funktionsvariationer.

Att vara ute i frisk luft och nära djur upplevs av många som gynnsamt för den psykiska hälsan. För att möjliggöra för fler stockholmare att komma nära djur och natur ska anslagen till 4H-gårdar i staden utökas. 4H-gårdarna arbetar bland annat med att sprida kunskap om utrotningshotade svenska lantraser, god självhushållning, naturens kretslopp och att uppmuntra barn och unga att utvecklas till välmående, ansvarstagande och engagerade människor med respekt för sin omvärld.

Tillsammans med stadsdelsnämnderna ska kulturnämnden verka för att fler barn och unga ska kunna delta i efterfrågad sommarkolloverksamhet. Barn och unga med

funktionsvariationer ska ges möjlighet att delta i ordinarie sommarkolloverksamhet när så önskas men det ska även finnas möjlighet till anpassad verksamhet.

Stockholmarnas skattemedel ska inte bidra till radikaliserings och samhällspolarisering. Demokrati och jämställdhet inom verksamheten ska vara ett krav för att föreningar och förbund ska tilldelas ekonomiskt stöd. De ekonomiska bidragen till studieförbunden ska begränsas.

Kulturnämnden ska göra en genomsyn av identitetspolitiska principer som präglar bidragsutdelningen. Krav på normkritik och könskvoter ska inte förekomma.

- Främja unga, äldre samt personer med funktionsvariation vid utdelning av kulturbidrag.
- Öka medborgarinflytandet över den offentliga konsten.
- Se över och minska bidragen till studieförbunden och i övrigt säkerställa att bidrag inte delas ut till odemokratiska, ojämsställda förbund, eller förbund som bidrar till radikaliserings eller samhällspolarisering.
- Öka kulturbidragen till hembygds- och 4H-gårdarna, samt pensionärs- och idrottsföreningar.
- Locka fler festivaler, utomhuskonserter och andra internationella kulturevent till Stockholm.
- Verka för att stärka Stockholms attraktionskraft som turistdestination.
- Koppla folkhögskolornas utbildningar till arbetsmarknadens behov.
- Liljevachs konsthall ska öka sin självfinansiering.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Kommunstyrelsen ska i samarbete med fastighetsnämnden och kulturnämnden samt i samråd med stadsdelsnämnderna utreda en långsiktig modell för driftbudgeten för parklekar som tar hänsyn till gjorda investeringar och kostnader	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med idrottsnämnden, kulturnämnden, socialnämnden och stadsdelsnämnderna utreda långsiktiga behov och finansiering av kommunövergripande fritidsverksamheter för barn och unga med funktionsvariation	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med kulturnämnden utvärdera befintlig avgiftsmodell för kolloverksamhet och kulturskolan och utreda en ny med syfte att öka barns deltagande oavsett hushållsinkomst	2024-01-01	2024-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med förskolenämnden och i samråd med kulturnämnden revidera skolbiblioteksplanen	2024-01-01	2024-12-31
Fastighetsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen och kulturnämnden fortsätta arbetet med att utveckla ateljéhyror enligt en kostnadsbaserad princip	2024-01-01	2024-12-31
Kulturnämnden ska ta fram nytt program för barns rätt till kultur som ersätter Kultur i ögonhöjd	2024-01-01	2024-12-31
Stockholm Business Region ska i samarbete med arbetsmarknadsnämnden, idrottsnämnden, kulturnämnden, trafiknämnden och utbildningsnämnden samt i samråd med kommunstyrelsen och stadens styrgrupp för stora evenemang samordna stadens planering, genomförande och utvärdering av ishockey-VM år 2025.	2024-01-01	2024-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med SISAB, idrottsnämnden och kulturnämnden ta fram en plan för öppnande av lokaler för kultur- och föreningsliv i minst en skola där lokaler tidigare inte funnits tillgängliga i varje stadsdelsnämndsområde genom att tillsammans identifiera de mest strategiskt lämpliga skolorna för detta	2024-01-01	2024-12-31
Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Fastighetsnämnden ska i samråd med kulturnämnden identifiera fastigheter i sitt bestånd som inte kan bära sina egna kostnader men som eventuellt bör behållas i stadens ägo utifrån strategiska, kulturhistoriska, symboliska eller verksamhetsmässiga perspektiv	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med arbetsmarknadsnämnden, exploateringsnämnden, kulturnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, servicenämnden, socialnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden, utbildningsnämnden och Stockholm Business Region AB se över och revidera stadens näringslivspolicy samt ta fram en bilaga till näringslivspolicyn med en etableringsstrategi för Stockholm	2024-01-01	2024-12-31

Servicenämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen, förskolenämnden, kulturnämnden, socialnämnden, utbildningsnämnden, äldre- och stadsdelsnämnderna påbörja viss drift av centralt omsättningslager för medicinskt skydds- och förbrukningsmateriel, livsmedel samt vissa förbrukningsmateriel i syfte att höja stadens beredskapsförmåga	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med målsansvariga nämnder och bolagsstyrelser för de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030 ta fram förslag på så kallade flaggade indikatorer i syfte att följa upp stadens arbete med att säkerställa de mänskliga rättigheterna	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med målsansvariga nämnder och bolagsstyrelser för de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030, revidera och uppdatera Hållbarhetsrapport 2021	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samråd med kulturnämnden och utbildningsnämnden samordna stadens deltagande i 250-årsjubileet för Judiskt liv i Sverige och gå in som samverkandepartner i firandet i Stockholm år 2025	2024-01-01	2024-12-31
Kulturnämnden ska i samråd med kommunstyrelsen ge stöd till den romska minoriteten om minnestunden på minnesdagen för folkmordet på romer under Förintelsen	2024-01-01	2024-12-31
Kulturnämnden ska i samråd med kommunstyrelsen undersöka möjligheten till samarbete med Forum för levande historia och ge stöd till en öppen minnestund på Förintelsens minnesdag	2024-01-01	2024-12-31
Övriga aktiviteter	Startdatum	Slutdatum
Främja unga, äldre samt personer med funktionsvariation vid utdelning av kulturbidrag	2024-01-01	2024-12-31
Öka medborgarinflytandet över den offentliga konsten	2024-01-01	2024-12-31
Se över och begränsa bidragen till studieförbunden och säkerställ att bidrag inte delas ut till odemokratiska, ojämsställda förbund, eller förbund som bidrar till radikaliserings eller samhällspolarisering	2024-01-01	2024-12-31
Öka kulturbidragen till hembygds- och 4h-gårdarna, samt pensionärs- och idrottsföreningar	2024-01-01	2024-12-31
Verka för att locka fler festivaler, utomhuskonserter och andra internationella kulturevent till Stockholm	2024-01-01	2024-12-31
Verka för att stärka Stockholms attraktionskraft som turistdestination	2024-01-01	2024-12-31
Koppla folkhögskolornas utbildningar till arbetsmarknadens behov	2024-01-01	2024-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Sverigedemokraternas förslag till budget 2024 och inriktning för 2025 och 2026 för **Kulturnämnden: kulturförvaltningen** godkänns.

Kulturnämnden: stadsarkivet

Kulturnämnden: stadsarkivet fyller en viktig funktion då det ger stockholmarna insikt i hur de offentliga beslutsprocesserna i olika ärenden har skötts. Stadsarkivet är en stor kunskapsbank för universitet och högskolor samt även för privata forskare som skriver om Stockholms historia, skönlitterära verk eller som släktforskar. Arkivet har således ett stort värde historiskt och kulturellt.

Stockholms stadsarkiv spelar en betydande roll i att upplysa om stockholmarnas liv genom historien. För att göra stadens historia mer tillgänglig ska stadsarkivet fortsätta med digitaliseringen av arkiverat material.

Nämndens uppgifter

Nämndens huvudsakliga ansvar omfattar:

- arkivmyndighet och ansvarar för Stockholms Stadsarkiv
- systemägarskap för stadens gemensamma e-arkiv samt ärendehanteringssystemen eDok och Diabas

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

En trygg huvudstad med hög livskvalitet

Nämnden ska tillse att stadsarkivet vårdas och bevaras för framtida generationer. Ömtåligt tryckt material ska hanteras varsamt och under uppsikt av personal.

För att göra stadens historia mer tillgänglig ska stadsarkivet fortsätta med digitaliseringen av arkiverat material. Originalhandlingarna ska tas omhand med största försiktighet för att bevaras till eftervärlden.

Nämnden bör tillse att Stadsarkivet med sitt stora historiska värde även fortsättningsvis är en kunskapsbank för alla. Nämnden ansvarar centralt för stadens arkivfunktioner och ska bidra till andra nämnders verksamhet genom tillsyn, expertkunskap och rådgivning. I arbetet ska nämnden stödja stadens verksamheter i att hantera sin information på ett sätt som underlättar tillgången och upprätthåller offentlighetsprincipen och andra lagkrav inom informationsområdet, exempelvis kravet om digital anslagstavla.

Nämnden ska verka för att fler verksamheter levererar sina arkiv, både på papper och digitalt till e-arkivet.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Sverigedemokraternas förslag till budget 2024 och inriktning för 2025 och 2026 för **Kulturnämnden: stadsarkivet** godkänns.

Kyrkogårdsnämnden

Kyrkogårdsnämnden har en viktig roll för att erbjuda stockholmarna vackra och rofyllda begravningsplatser. På stadens begravningsplatser och vid ceremonilokaler ska möjlighet och utrymme ges för olika begravningsstraditioner så att alla oavsett livsåskådning kan få den begravningsceremoni som önskas.

Stadens begravningsplatser är en del av kulturarvet, men fyller samtidigt en funktion som park- och naturmiljö. Dessa kvaliteter ska bevaras och utvecklas. Begravningsplatserna ska vara tillgängliga och upplevas som trygga och säkra.

Nämndens uppgifter

Kyrkogårdsnämnden är huvudman för begravningsverksamheten i Stockholms stad och ansvarar för förvaltning av begravningsplatser. Verksamheten är finansierad via begravningsavgiften.

Nämndens huvudsakliga ansvar omfattar:

- stadens egna begravningsplatser
- åt staden upplåtna begravningsplatser
- frågor som rör begravningsverksamheten enligt begravningslagen
- förvaltning av världsarvet Skogskyrkogården

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

För att kommunfullmäktiges mål ska uppnås ska nämnden, utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser*, arbeta enligt kommunfullmäktiges prioriterade inriktning nedan.

En trygg huvudstad med hög livskvalitet

Kyrkogårdsnämnden verkar för att den konfessionsneutrala inriktningen upprätthålls och att alla, oavsett livsåskådning, kan erbjudas den begravningsceremoni som önskas. Nämnden ska vidare verka för att alla, oavsett livsåskådning, vid begravning har tillgång till tvättmöjligheter som en del i utövandet av religionen. Tillgängligheten till ceremonilokalerna ska därför öka.

Nämnden ska förvalta världsarvet Skogskyrkogården i enlighet med UNESCO:s konvention om skydd för världens kultur- och naturarv. för att successivt övergå till fossilfri drift av stadens begravningsplatser.

Nämnden ska säkerställa en kostnadseffektiv verksamhet och en låg begravningsavgift på såväl kort som lång sikt, bland annat genom att öka takten i den digitala utvecklingen. Nämnden ska också stärka sin styrning av investeringsprojekt. Begravningsplatserna ska tas om hand väl och vara bra och trygga platser för invånarna att vistas på.

Under året ska den nya begravningsplatsen i Järva tas i drift, som förutom att möta behovet av gravplatser i en växande stad blir en rekreationsplats i park- och naturmiljö och en möjlighet till arbetstillfällen på Järvafältet.

Nämnden ska skapa trygga och säkra begravningsplatser för anhöriga och besökande. Nämnden ska utreda, och vid behov införa, nya gravplatser i staden. Nämnden ska även fortsätta att följa det långsiktiga behovet av krematoriekapaciteten.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Kyrkogårdsnämnden ska genomföra en strategisk planering av nämndens fastigheter utifrån skyfall och dagvattenhantering, i syfte att möta det långtgående fastighetsägaransvaret i skyfallsfrågor och därefter återkomma med förslag om att genomföra lönsamma åtgärder för klimatanpassning	2024-01-01	2024-12-31
Nämnden ska ta fram en effektiviseringsplan för att möta kostnadsutvecklingen.	2024-01-01	2024-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Sverigedemokraternas förslag till budget 2024 och inriktning för 2025 och 2026 för **Kyrkogårdsnämnden** godkänns.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Miljö- och hälsoskyddsnämnden utgör en kommunal myndighet med ansvar för den lokala tillsynen av lagar som rör miljö och hälsa. Nämndens myndighetsutövning och tillsynsarbete ska prioriteras och utvecklas i syfte säkerställa stockholmarnas hälsa och säkerhet samt påföra lika och rättvisa regler för företag inom Stockholms stad.

Nämnden spelar en viktig roll för att minska utsläppen och stärka folkhälsan i Stockholm. Ett aktivt arbete mot antibiotikaresistens, UV-exponering, buller samt luftföroreningar är avgörande för att öka stockholmarnas livskvalitet.

Nämnden ska bidra till att minska överexploatering av viktiga natur- och rekreationsytor och verka för att bevara stadsgrönska och skogspartier. Naturreservaten och framförallt Kungliga Djurgårdens nationalstadspark ska lämnas orörd. De gemensamma grönområdena är en av de viktigaste tillgångarna för den växande staden. Krafttag ska tas för att förbättra vattenkvalitén i sjöar och vattendrag.

Stockholm ska bli en klimatpositiv stad genom ekonomiskt rationella beslut. Välfärden och valfriheten ska kombineras med ett stärkt klimat- och miljöansvar. Men samtidigt ska hänsyn tas till den avtagande marginalnyttan och stadens begränsade ansvarsområde.

Nämndens uppgifter

Nämndens huvudsakliga ansvar omfattar:

- stadens övergripande miljö- och hälsoskyddsarbete
- tillsyn enligt miljöbalken, livsmedels-, foder-, strålskydds-, smittskydds- och tobakslagstiftningen samt lagen om sprängämnesprekursorer
- prövning av tillstånd för vissa av de verksamheter som omfattas av nämnda lagstiftningar
- miljö- och luftövervakning samt bullerbekämpning
- planering och samordning av stadens åtgärder inom miljöskydds- och naturvårdsområdet
- stöd till stadens nämnder och bolagsstyrelser i deras miljö- och klimatarbete
- information om miljö-, energi- och hälsofrågor till stadens invånare och företag
- kommunkoncernens gemensamma fordonshantering och ansvar för inköpskategorin Fordon

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

För att kommunfullmäktiges mål ska uppnås ska nämnden, utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser*, arbeta enligt kommunfullmäktiges prioriterade inriktning nedan.

En resurseffektiv huvudstad med fokus på kärnverksamheten

Miljö och hälsa

Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska bedriva tillsyn och miljöövervakning i enlighet med lagstiftning. Stockholm ska ha en hälsosam befolkning vilket kräver ett aktivt arbete mot buller och överexponering av UV-ljus. Därtill ska Stockholm ha en god luftkvalitet, vilket präglas av såväl nationella som internationella luftföroreningar. Den biologiska mångfalden samt de stora naturvärdena ska värnas genom en mer varsam exploatering vid nybyggnation. Naturreservat och inte minst Kungliga Djurgården, Nationalstadsparken, ska inte bebyggas eller ytterligare tas i anspråk. Arbetet med bulleråtgärder vid trafikleder i anslutning till naturreservat ska utökas. Bullernivåerna är en annan viktig komponent av ohälsan i Stockholm. Arbetet måste intensifieras med fler och utvecklade bullerskydd. Innovativa lösningar ska löpande utvärderas och pilottestas där fastighetsägare ges möjlighet att medfinansiera bullerskydd. Trafiknämnden ska även se över en samfinansieringsmodell för bullerskydd tillsammans med fastighetsägare. Slutligen ska arbetet mot överpopulationen av gäss och duvor intensifieras genom skydds jakt.

- Värna den biologiska mångfalden vid exploatering
- Undanta naturreservaten och nationalstadsparken från ytterligare exploatering genom utvidgning av nya verksamheter.
- Intensifiera insatserna mot buller vid trafikleder i anknytning till naturreservat.
- Fördjupa arbetet mot buller genom innovativa lösningar och samfinansiering av bullerdämpande åtgärder.
- Aktivt motverka överpopulationen av gäss.
- Undersöka lämpliga platser för utökade bullerskydd, samt möjliggöra för privat medfinansiering av bullerskydd.
- Öka investeringarna till arbetet med att rena vattendrag och sjöar.

Målet med det hälsofrämjande arbetet ska vara att tillsäkra medborgarna bästa möjliga hälsa till lägsta möjliga kostnad. I detta arbete bör olika hälsofaktorer som ligger inom kommunens ansvarsområde beaktas. Utöver luftkvalitetens effekt på hälsan har stockholmarna omfattande problem med överexponering av UV-strålning mot hud, vilket i sin tur leder till hudcancer. En kommunal åtgärdsplan ska tas fram i samråd med Trafiknämnden för att öka medvetenheten med åtgärder mot solexponering. Utvecklade tekniker för vattenrening i samarbete med sjukhusen är avgörande för att minska föroreningar av antibiotika och på sikt motverka det ökade hotet med antibiotikaresistens bland befolkningen.

- Utveckla arbetet med stadsgrönka för ökad skuggning och minskad UV-exponering.

- Ta fram en handlingsplan mot överexponering av UV-ljus.
- Tillsammans med Region Stockholm utveckla kommunikationen om antibiotika.

Klimat och miljö

Stockholm ska verka för att bli en klimatpositiv stad till år 2030. Arbetet ska utgå från evidens och kostnadseffektiva metoder som leder till såväl ekonomiska som ekologiska besparingar i den offentliga verksamheten. Klimatarbetet ska gå i harmoni med målen om god ekonomisk hushållning. Kommunstyrelsen ska verka för att utöka solcellsanläggningarna där så är lämpligt. Därtill ska en utredning tillsättas för att möjliggöra för Stockholm att delta i den framtida utbyggnaden av småskaliga kärnkraftverk (SMR). Stockholm ska inte verka för att bygga vindkraft till havs eftersom detta innebär stora ingrepp i de höga natur- och rekreationsvärdena kopplat till Mälaren och skärgården. Slutligen ska nämnden delta i det förvaltningsövergripande arbetet i syfte att bidra med kommunal kompetens för energieffektivisering vid nybyggnation av offentliga byggnader i Kiev, Ukraina.

- Utforma ekonomiskt rationella klimat- och miljöinsatser för att bli klimatpositiva 2030.
- Verka för att utveckla nybyggnationen av solceller.
- Bli en pilotkommun för småskalig modulär kärnkraft.
- Undvika utbyggnad av vindkraftverk till havs i skärgården.
- Bidra till internationellt klimatarbete genom att sprida vidare den kommunala kunskapen inom energieffektivisering i offentliga byggnader.

Kommunstyrelsen ska säkerställa att förvaltningarna använder sig av effektiva klimatåtgärder. Stadens klimatåtgärder ska i högre grad dra nytta av extern finansiering genom medel från statliga myndigheter och EU-fonderna. En ny tjänst som stadsekolog ska utveckla finansieringsarbetet och säkerställa att natur- och miljöperspektivet beaktas vid stadsbyggnation och exploatering av markområden. Arbetet med klimatanpassning mot skyfall och extremvärme ska integreras i stadbyggnadsarbetet. Särskilt värdefulla naturmiljöer ska vara fredade från exploatering. Förtätning av grönyta genom nybyggnation ska ske varsamt. Agenda 2030-rådets verksamhet ska integreras i kommunstyrelsens och miljö- och hälsoskyddsnämndens arbete och därmed läggas ned.

- Öka den externa finansieringen av statliga och EU-fonder för klimat- och miljöinsatser.
- Fortsätta arbetet med klimatanpassning genom att ta höjd för extremväder och skyfallsrisker.
- Bevara särskilt värdefulla naturmiljöer och vara varsam vid ny exploatering.
- Integrera Agenda 2030 rådet i kommunstyrelsen

Stockholm ska vara en innovativ stad med nya lösningar inom miljöteknik. Kommunstyrelsen ska erbjuda en väg in för de företag som önskar utveckla innovationer riktade mot verksamheter och konsumenter. Arbetet med att tillgängliggöra öppen data och öppna källkoder ska möjliggöra för företag att utveckla

nya lösningar. Kommunstyrelsen ska verka för att kommunala verksamheter öppnas upp som testbäddar för ny teknik som bidrar till de sociala och ekologiska målen. Kommunstyrelsen ska intensifiera arbetet med utsläppsneutrala fordon i fastighets- och anläggningsupphandlingar. En utredning ska särskilt se över förutsättningarna för att elektrifiera tunga fordon. Miljö- och hälskyddsnämnden ska leda utvecklingsarbetet i syfte att ta fram en vätgasstrategi för staden. Vätgastekniken ska uppmuntras och möjliggöras genom tillgång till bland annat vätgasstationer.

- En väg in för miljö- och klimatinnovationer samt erbjudande om testbädd för prövning av nya lösningar på verksamheters och konsumenters problem.
- Utred elektrifieringskrav för tunga fordon i fastighets- och anläggningsupphandlingar.
- Ta fram en vätgasstrategi.

Stockholms tekniska anläggningsbehov av vatten och värme ska tillgodoses utan för långtgående ingrepp i naturvärdena. Projektet kraftvärmeverket vid Lövsta ska utvärderas ytterligare i syfte att kompensera upp för natur och rekreationsvärden som tar skada. En översyn behöver göras kring finansieringsmodellen i Stockholm vatten och avfall (SVOA). Samägandet med Huddinge kommun kan innebära en oproportionerligt hög finansiering av Stockholm stad kring VA-projekt utanför kommungränsen, vilket inte är rimligt.

Flertalet vattensystem inom staden har en dålig kemisk status, och ekologisk status. Likaså har badvattenkvaliteten försämrats i Stockholm stad. De lokala åtgärdsprogrammen för att åtgärda dålig kemisk och ekologisk status bör inkludera även badvattenkvalitet, och skall vara bindande. Medelreservens resurser ska användas för att genomföra åtgärderna.

I Stockholm stad finns idag 3800 markområden som har olika former av miljögifter, vi vill att staden utreder vilka områden som kan vara angelägna att i förebyggande syfte marksanera, hänsyn skall tas till kommande infrastruktur, samt om det finns risk att miljögifter läcker ut i vattensystemen. Vi vill ha en systematisk och kontinuerligt pågående marksanering.

- Fördjupa utredningen av projektet Lövsta kraftvärmeverk ur miljö, klimat och kulturhistorisk synpunkt.
- Utred vilka markområden som är angelägna att sanera, med hänsyn till kommande infrastruktur, samt om risk finns att miljögifter läcker ut till stadens vattensystem.
- Lokala åtgärdsprogram för förbättrad kemisk och ekologisk status skall vara bindande samt finansierade och inkludera badvatten.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Ta fram en åtgärdsplan för det hälsofrämjande arbetet mot buller och UV-exponering	2024-01-01	2024-12-31

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Säkerställa att klimat- och miljöinvesteringar är ekonomiskt rationella	2024-01-01	2024-12-31
Ta fram en vätgasstrategi	2024-01-01	2024-12-31
Utreda elektrifieringskrav i tunga fordon	2024-01-01	2024-12-31
Ta fram en handlingsplan för att minska gäss- och duvpopulationen	2024-01-01	2024-12-31
Påbörja planeringen för att bli en pilotkommun för småskalig kärnkraft	2024-01-01	2024-12-31
Utred vilka markområden som är angelägna att sanera, med hänsyn till kommande infrastruktur, samt om risk finns att miljögifter läcker ut till stadens vattensystem.	2024-01-01	2024-12-31
Öka den externa finansieringen genom nationella och europeiska bidrag och stöd	2024-01-01	2024-12-31
Lokala åtgärdsprogram för förbättrad kemisk och ekologisk status skall vara bindande samt finansierade och inkludera badvatten.	2024-01-01	2024-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Sverigedemokraternas förslag till budget 2024 och inriktning för 2025 och 2026 för **Miljö- och hälsoskyddsnämnden** godkänns.

Serviceenämnden

Serviceenämnden ska inom ramen för sitt uppdrag arbeta med att effektivisera stadens administrativa funktioner. Detta ska leda till sänkta kostnader för stadens övriga nämnder eller bolag till förmån för kärnverksamheterna. Serviceenämnden ska säkerställa en ändamålsenlig balans mellan kostnadseffektivitet, kvalitet och service. Finansiering och prissättning av serviceenämndens tjänster ska utvecklas för att möjliggöra fortsatta effektiviseringsvinster med bibehållen kvalitet. Ökad transparens i prissättning och fokus på uppföljning av administrativa kostnader möjliggör långsiktig effektivisering.

Utveckling av stadens upphandlingsverksamhet ska prioriteras och upphandlingarna ska tillämpas som ett medel för att stockholmarnas skattemedel används kostnadseffektivt. Vinnaren vid upphandlingsförfaranden ska vara upphandlaren, Stockholms stads medborgare, inte de upphandlingsaktörer som tillåts ta ut övervinster på grund av bristfälliga upphandlingsunderlag.

Uppföljningen av ingångna avtal är central. Granskningen av befintliga avtal ska förstärkas, samtidigt som staden ska vara en öppen och aktiv affärspart. De ökade välfärdsbrotten ska motverkas genom innovativa metoder. Men det får inte begränsa seriösa företags möjlighet att erbjuda sina varor och tjänster till offentlig sektor. En välavvägd inställning krävs för varje beslut ifall det ska upphandlas eller tas i egen regi. Där så är lämpligt kan egenregi anbud vara ett effektivt medel för att konkurrera om särskilda verksamheter utifrån samma kriterier som de privata företagen.

Nämndens uppgifter

Servicekommitténs kärnverksamhet är administrativa tjänster. På uppdrag av kommunstyrelsen och andra nämnder eller bolag ska servicekommittén svara för genomförandet av gemensamma administrativa processer.

Nämndens huvudsakliga ansvar omfattar:

- ekonomiadministration och löneadministration
- kontaktcenter Stockholm
- genomförande av centrala och gemensamma upphandlingar samt upphandlingsstöd
- e-handelsstöd
- rekryteringsstöd
- förvalta stadens kontaktcenterplattform
- gemensam växel
- stöd i lokalplanering
- hyresförhandlingsfunktion
- beställningscentral persontransporter
- kommunkoncernens handel av el i enlighet med elhandelspolicyn inklusive kommunkoncernens gemensamma inköpskategori för Elkraft
- kommunkoncernens gemensamma inköpskategorier för Måltider och livsmedel samt Inredning
- samordna kommunkoncernens arbete med beredskapslager

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

För att kommunfullmäktiges mål ska uppnås ska nämnden, utöver det som beskrivs i Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser, arbeta enligt kommunfullmäktiges prioriterade inriktning nedan.

En resurseffektiv huvudstad med fokus på kärnverksamheten.

Upphandling

Servicekommittén ska bidra till kostnadseffektiva upphandlingar. Vidare ska arbetet fortskrida med energieffektiviseringar av offentliga byggnader. Vid materialupphandlingar bör krav undersökas på återvinning, återbruk och cirkularitet. Innovationsupphandlingar kan vara lämpliga för att tillsammans med tillverkare utveckla produkter med nya, cirkulära, egenskaper. Servicekommittén ska möjliggöra för fler uppdelade upphandlingar vilket stärker möjligheten att delta för mikro- och småföretag. Genom mindre upphandlingar ges fler aktörer möjlighet att lämna anbud vilket stärker det lokala näringslivet.

- Säkerställa ekonomiskt rationella klimat- och miljökrav
- Möjliggöra mindre och uppdelade upphandlingar för ökat deltagande hos mikro- och småföretag.
- Innovationsupphandling för cirkulärt användande

Vid upphandling av mat och måltider ska stadens livsmedelsstrategi revideras. Maten som serveras i stadens verksamheter ska i större utsträckning vara lokalproducerad, säsonganpassad och variationsrik med utbud av såväl animaliska som vegetariska

livsmedel. Målet om att 70 procent av maten som serveras i stadens verksamheter ska vara ekologisk, slopas. I stället görs en gradvis utfasning av ekologisk mat till förmån för livsmedel av högre kvalitet som är odlade med konventionella metoder. Där så är berättigat ska livscykeffekter av utsläpp och miljöpåverkan tas i beaktning vid upphandling. Stränga krav på djurskydd i enlighet med nationella nivåer ska förekomma. Detta innebär bland annat ett förbud mot ritualslachtat halal- och kosherkött där djuret varit obedövat.

- Säkerställ variationsrikt livsmedelsutbud med såväl vegetariska som animaliska livsmedel.
- Förbjud inköp av kött framställt genom obedövad ritualslacht.
- Fokusera på närproducerat, hög kvalitet samt beakta klimat- och miljöeffekter.

Serviceämnden ska intensifiera arbetet mot brottslighet i offentlig upphandling. Med utgångspunkt i att välfärdens upphandlingar utgör en finansieringskälla för såväl nationella som internationella gäng- och brottssyndikat ska arbetet fördjupas med granskningar, inspektioner och referenstagningar. I regel ska referenser efterfrågas vid samtliga upphandlingar. Därtill ska löpande översyn ske av samtliga upphandlingar. Serviceämnden ska aktivt verka mot nationella myndigheter och regeringen i syfte att få till begärda lagändringar för att stärka översynen av upphandlingar och dess aktörer.

- Begära referenser som standard vid upphandlingar.
- Verka mot myndigheter och stat i syfte att få till lagändringar vid informationsluckor och opåverkbara brister.

Som tjänst ska serviceämnden erbjuda nämnderna att registrera inhyrningsavtal avseende lokaler och lägenheter i stadens lokaladministrativa system LOIS. Efter besked från kommunstyrelsen justera sådana bostadshyror i andra hand som genom förhandlingsordning förhandlats mellan parterna på bostadsmarknaden. Omfattande hyreshöjningar för andrahandshyresgäster ska införas stegvis.

Övriga aktiviteter		
Revidera livsmedelsstrategin med fokus på närproducerat, variationsrikt med höjd kvalitet och minskad andel ekologiskt	2024-01-01	2024-12-31
Fördjupa arbetet mot välfärdsbrott i samverkan med berörda myndigheter och regeringen	2024-01-01	2024-12-31
Utreda en innovationsupphandling för stärkt cirkularitet	2024-01-01	2024-12-31
Utreda vilka upphandlingar som kan delas upp under kommande mandatperiod i syfte att öka småföretagens deltagande.	2024-01-01	2024-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Sverigedemokraternas förslag till budget 2024 och inriktning för 2025 och 2026 för **Serviceämnden** godkänns.

Socialnämnden

Alla stockholmare ska erbjudas insatser från den gemensamma välfärden som bidrar till hög livskvalitet. Ingen ska bollas runt, eller falla mellan stolarna. En spindel i nätet ska alltid finnas inom den offentliga verksamheten som har kontakt med individen och bistår stockholmare i koordinationen och planeringen av de många olika sociala insatserna. Socialnämnden ska genom sin centrala roll agera utifrån de främsta evidensbaserade arbetsmetoderna. Nya forskningsrön och framgångsexempel ska snabbt fångas upp och pilot testas i verksamheten. En hög kvalitet, evidensbaserade arbetssätt och en nära samverkan med civilsamhället ska leda till effektiva insatser för samtliga medborgare i behov av dessa.

Socialnämnden ska verka utifrån ett barnrättsperspektiv och aktivt arbeta med delaktighet för alla involverade. Effekten av sociala insatser ska kunna följas upp och utvärderas. Felaktiga eller onödiga insatser riskerar att urholka förtroendet för socialtjänsten och på sikt skapa en misstro från såväl brukare som skattebetalare. Alla stockholmare oavsett funktionsförmåga ska ha samma möjlighet till delaktighet i samhället. Så långt som möjligt ska var och en, utifrån sina egna förutsättningar, kunna leva ett självständigt liv och ha ett arbete att gå till.

Nämndens uppgifter

Nämndens huvudsakliga ansvar omfattar:

- kommunövergripande frågor rörande individ- och familjeomsorg inklusive socialpsykiatri
- kommunövergripande frågor rörande stöd och service till personer med funktionsvariation
- kommunövergripande frågor rörande ekonomiskt bistånd
- samordning av stadens arbete med felaktiga utbetalningar och bidragsbrott
- samordning av innehållet i stadens relationsvårdscentrum, avseende målgrupp och insatser, samt de länsövergripande verksamheterna Mikamottagningen, KAST och Origo
- arbete mot våldsbejakande extremism
- avhopparverksamhet
- insatser för nyanlända, mottagande, bosättning och initial samhällsvägledning
- samarbete med frivilligorganisationer inom det sociala området
- bidrag till ideella föreningar som bedriver verksamheter inom socialtjänstens område
- drog- och brottsförebyggande arbete
- tillståndsgivning vid utskänkning av alkohol
- dödsboutredningar
- forsknings- och utvecklingsverksamhet inom socialtjänstens område
- tillståndsgivning för försäljning av tobak och alkohol
- tillsyn av försäljning av alkohol, folköl, tobak, e-cigarett, receptfria läkemedel, påfyllnadsbehållare och tobaksfria nikotinprodukter
- familjerådgivning
- jourverksamhet
- uppsökande verksamhet
- socialrådgivning på nätet
- skyddade boenden

- boende och insatser för ensamkommande barn, vuxna hemlösa personer och personer med missbruksproblematik
- tak över huvudet-garanti
- råd- och stödverksamhet och härbärgesplatser till utsatta EU-medborgare och tredjelandsmedborgare
- förvaltning och uppföljning av stadens avtal med SHIS och samordnande part för stadsdelsnämndernas samverkan med SHIS avseende målgrupp, behov och arbetssätt
- beställaransvar för grupp- och servicebostäder/stödboenden LSS och SoL
- kommunkoncernens gemensamma inköpkategori för LSS-boenden
- hälso- och sjukvård upp till sjuksköterskenivå inom LSS-insatserna daglig verksamhet och bostad med särskild service.
- kris- och katastrofberedskap samt beredskap för psykosocialt omhändertagande vid kris
- omvärldsbevakning och ledning av implementeringen av välfärdsteknik och digitaliseringsarbetet inom individ- och familjeomsorgen och omsorgen om personer med funktionsvariation
- utveckling och effektivisering av verksamhetsnära förvaltning av sociala system
- samordning av arbetet med stadens årliga boendeplan för bostäder för personer med funktionsvariation
- framtagande av årlig stadsövergripande rapport för verksamhetsområdet inklusive en analys av utvecklingen inom området.

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

För att kommunfullmäktiges mål ska uppnås ska nämnden, utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser*, arbeta enligt kommunfullmäktiges prioriterade inriktning nedan.

En trygg huvudstad med hög livskvalitet

Kunskapsbaserad organisation

En ändamålsenlig organisation är avgörande för sociala insatser av hög kvalitet och god effekt. Ansvar för det sociala arbetet är uppdelat mellan socialnämnden och respektive stadsdelsnämnd som utför insatser kopplade till individ- och familjeomsorg samt stöd och service för personer med funktionsvariation. Det splittrade arbetet med individ- och familjeomsorg mellan flera stadsdelsnämnder och den centrala socialnämnden riskerar att leda till ett oöverblickbart myller av arbetssätt. Följden av olika insatser kan vara bristande jämlikhet och svårigheter med att utvärdera insatsens verkliga effekt. Staden ska utreda hur socialnämnden kan stärka det sammanhållande ansvaret för insatser för personer på väg att radikaliserar, eller bli en del av våldsbejakande miljöer. Vidare behöver socialnämnden ta ett helhetsansvar kring insatserna för barn och unga. Den ökade ungdomskriminaliteten i kombination med den grova gängkriminaliteten kräver en kompetenssamling av socialtjänstens personalresurser. Tillsammans med relevanta aktörer ska flödeskedjor för barn och unga i behov undersökas. Standardiserade vård- och omsorgsprocesser med inspiration från sjukvårdens vårdförlopp kan möjliggöra en evidensbaserad process för att samla ihop de olika insatserna.

- Utvärdera stadens organisationsmodell för det sociala arbetet i syfte att stärka socialförvaltningens övergripande ansvar för barn och unga, samt personer med risk för radikaliserings eller inom de våldsbejakande miljöerna.
- Undersök nya sammanhållna flödeskedjor för barn i riskzonen för kriminalitet. Socialnämndens arbete ska utgå från arbetsmetoder och åtgärder med hög evidens. Detta innebär att samtliga program, insatsmodeller samt organisationsformer löpande ska styrkas av beprövad vetenskap alternativt beprövad erfarenhet inom förvaltningen. Utförande av de sociala insatserna ska präglas av gedigen utvärdering. Nya arbetsmodeller och insatser ska hämtas från nationella och internationella best-practice exempel och styrkas genom vetenskapliga studier av hög kvalitet. Det antagna kommunövergripande ANDTS-programmet är bristfälligt i och med sin begränsade koppling till insatsernas evidens. Programmet bör arbetas om i syfte att säkerställa effektfulla insatser för att motverka alkohol, narkotika, tobak och spelmissbruk.
- Stärk kopplingen till evidensbaserad praktik och utveckla utvärderingen.
- Gör en översyn kring socialnämndens insatser, deras effekt och vetenskapliga evidens. Omarbota ANDTS-programmet i syfte att säkerställa effektfulla insatser som är baserade på evidens.

Granskning

Socialnämndens verksamhet ska präglas av kvalitet och seriositet. Oavsett val eller tilldelning av utförare ska den enskilde känna trygghet i att insatsen präglas av hög evidens och har potential att leda till önskad effekt. Staden ska uppmuntra och arbeta för att främja andra tjänsteleverantörer än det offentliga. Samtidigt får avkall aldrig göras på kvalitet. Socialnämnden ska kontinuerligt följa upp de över 800 avtal, med ett kontraktsvärde på över 2 miljoner kronor. Vidare ska stadsdelsnämnderna stärka uppföljningen av jour- och familjehem samt säkerställa att de HVB-verksamheter som används för placeringar drivs av seriösa aktörer. Drogtester och utdrag ur belastningsregistret ska utföras löpande avseende personalen verksam inom HVB-hem samt mottagarna i familjehem.

- Stärk arbetet mot välfärdsbrott inom offentlig upphandling.
- Stärk avtalsuppföljning och granskning av de över 800 avtalen inom det sociala arbetet med ett kontraktsvärde över 2 mkr.
- Stärk granskningen av familjehem.
- Genomför fördjupade granskningar av kvaliteten och evidensen bakom vård och behandlingsinslag i HVB-verksamheterna.

Migration och integration

Stockholmarna har den unika förmånen att åtnjuta ett av världens mest omfattande sociala förmånssystem. Många generationer stockholmarnas slitsamma bidrag har byggt upp stadens sociala kapacitet. När Stockholm på kort tid upplevt en omfattande invandring riskerar friktioner att uppstå i samhället. Socialnämnden ska vara en aktiv part i integrationsarbetet med fokus på att hjälpa såväl nyanlända som andra utrikesfödda i kulturell segregation att bli en del av det svenska majoritetssamhället. Alla stockholmarna ska behärska det svenska språket, ha kännedom om svensk kultur samt sträva efter självförsörjning. Stockholm ska inte bara vara möjligheternas stad utan även skyldigheternas stad. En kommunal integrationsplan ska utvecklas för att stärka samhörigheten och gemenskapen hos alla som bor i staden. Ett fullt och konstruktivt

samhällsdeltagande präglas av självförsörjning, god kunskaper i det svenska språket samt förståelse för den svenska majoritetskulturen. För de personer som själva anser att de inte passar in eller inte vill anpassa sig, ska stadsdelsnämnderna, på uppdrag av socialnämnden, erbjuda information om migrationsverkets återvandringsbidrag. Därtill ska informationen och kommunikationen om de ekonomiska och praktiska förutsättningarna för återvandring stärkas. Socialnämnden ska prioritera svenska medborgare och personer som lagligt vistas i Sverige. Idéburet offentligt partnerskap (IOP) med organisationer som möjliggör för människor att vistas illegalt i Sverige ska avslutas.

- Ålägg etableringscentrum ett integrationsuppdrag för att främja språklig och kulturell förståelse.
- Utveckla en integrationsplan för personer utan arbete med fokus på språk, arbetsmarknaden och det svenska samhället.
- Stärk kunskapsförmedlingen om Migrationsverkets återvandringsbidrag samt möjligheten att återvandra.
- Avsluta IOP-samarbeten med organisationer som möjliggör för människor att vistas illegalt i landet.

Människor som söker sig till Stockholm ska erbjudas ett värdigt och fullgott mottagande. Med utgångspunkt i vikten av språk, kulturell förståelse och föreningsliv som integrationsverktyg ska etableringscentrum stötta nya stockholmare. Samtidigt ska det kommunala bostadsbeståndet användas effektivt och följa lagens minimikrav. Den omfattande bostadsbristen i hela Stockholm innebär att avtalstiden för nyanlända i genomgångsboende bör harmoniseras med mer restriktiva kommuner så som Nacka och Lidingö. Samtidigt ska boendekvaliteten stärkas genom möjlighet till större genomgångsbostäder med utgångspunkt om en familj per bostad. Ökad informationsspridning bör ges om nationella bostadsköer för att öka kunskapen om kommuner med korta väntetider till hyresbostad.

- Ålägg etableringscentrum uppdrag att bistå med information om nationella bostadsköer samt arbetstillfällen i växandestäder med industrietableringar.
- Utvärdera avtalstiden för genomgångsboenden och överväg en harmonisering i linje med Nacka och Lidingö.
- Stärk boendekvaliteten på genomgångsbostäder för att minska trångboddheten.

SDN: Ekonomiskt bistånd

Fundamentet för en stark välfärd är solidaritet, skötsamhet och strävsamhet. Den som tillfälligt har ett behov av ekonomiskt och socialt stöd från det gemensamma skattekollektivet ska erhålla detta. Den som i strid mot gällande regelverk fuskar till sig felaktiga förmåner ska bli återbetalningsskyldig och polisanmäld för bidragsbrott. Erhållandet av ekonomiskt bistånd förutsätter en korrekt och sanningsenlig rapportering. Därför ska stadsdelsnämnderna säkerställa en ordentlig granskning av felaktiga utbetalningar genom FUT-utredarna. Det ekonomiska biståndet är det yttersta skydds nätet i samhället. Staden ska följa lagstiftningens minimikrav avseende tilldelningen av ekonomiskt bistånd. Uppföljning av biståndsförmåner som erhållet SL-kort ska ske mot uppvisande av kvitto. Slutligen ska stadsdelsnämnderna aktivt samverka med Migrationsverket och Polismyndigheten i syfte att avvisa EU/EES-medborgare som uppstår ekonomiskt bistånd och därmed utgör en orimlig belastning för biståndssystemet enligt socialtjänstlagen.

- Fortsätt arbetet med att fånga upp bidragsbrott och felaktiga betalningar på grund av vistelse utanför kommunen genom att anställa fler särskilda FUT-utredare i stadsdelsnämnderna
- Prövning och beräkning av försörjningsstöd ska inte göras mer generös än vad en restriktiv tolkning av gällande lagstiftning medger.
- Personer som av kommunen erhållit ekonomiskt stöd på falska grunder och där det finns misstanke om uppsåt, ska polisanmälas.
- Endast ersätta arbetsresor mm enligt Socialstyrelsens riktlinjer för personer med ekonomiskt bistånd.
- Utveckla samverkan med migrationsverket och polismyndigheten i syfte att avvisa EU/EES-medborgare som uppstår ekonomiskt bistånd.

Stockholmarna med behov av ekonomiskt bistånd förväntas aktivt bidra till att skapa sin egen livsförsörjning. Personer i biståndsbehov med anledning av arbetslöshet har särskilt goda möjligheter att genom vidareutbildning erhålla de praktiska kunskaper som krävs för att få ett arbete i ett av stadens många bristyrken. Studie- och arbetskrav ska åläggas samtliga som saknar andra skäl för ekonomiskt bistånd än arbetslöshet. Deltagande och betygskrav vid svenska för invandrare (SFI) är ett viktigt incitament för att öka svenskkunskaperna hos nyanlända. Företrädesvis kan SFI kombineras med kortare praktiska yrkesutbildningar vilket leder till förhöjd anställningsbarhet. För personer i arbetslöshet på grund av funktionsvariation, socialpsykiatrisk omsorg, vårdrehabilitering eller Kommunens aktiveringskrav (KAA) ska staden aktivt arbeta för att bistå dessa med förvalda yrkesbanor där det råder ett stort arbetskraftsbehov.

- Deltagande och betygskrav i svenska för invandrare (SFI) i kombination med kortare yrkesutbildning.
- ArbetspraktikkraV i stadens egna verksamheter för de som inte önskar studera.

SDN: Stöd och service till personer med funktionsvariation

Socialnämnden ska tillförsäkra alla medborgare en hög livskvalitet och möjlighet att delta i samhället på lika villkor. Samtliga stockholmarna med behov ska erbjudas ett funktionsanpassat boende. Åtgärder behöver vidtas för att tillskapa fler LSS-boendeplatser. Ett möjligt verktyg är att beakta fasta placeringar utanför den egna kommungränsen. I regel ska en person som placeras utomkommunalt aldrig tvingas flytta från sitt boende så länge biståndsbehovet kvarstår. Därtill bör staden även i vissa välavvägda fall verka gentemot IVO för att få dispens från begränsningarna avseende samlokalisering av LSS-boende med annan omsorgsverksamhet. Stadens tätbebyggda struktur innebär tät exploatering vilket ger de funktionsanpassade boendena möjlighet att smälta in i närområdet utan att för den delen skapa institutionsliknande inslag. Personalen ska behärska det svenska språket och ha tillräcklig kompetens inom palliativ vård. Personalen ska även ha adekvat kunskap inom NPF samt lågaffektivt bemötande. Belastningsregisterutdrag ska ske som regel. Socialnämnden ska intensifiera sin granskning, uppföljning och inspektion av samtliga boenden. Hälsan för personer inom LSS har länge varit sämre än för övriga stockholmarna. Socialtjänsten ska därför uppvakta Region Stockholm i syfte att etablera särskilda vårdcentraler inriktade mot LSS.

- Utred långsiktig placering av nya LSS bostäder utanför kommungränserna.
- Undvik förflyttning av personer som rotat sig i utomkommunala LSS-boenden.
- Utred undantag från begränsningar om samlokalisering med liknande omsorgsverksamheter.
- Stärk personalkompetensen kring palliativ vård i LSS boenden i samverkan med LSS-hälsan.
- Stärk kunskaperna inom NPF och lågaffektivt bemötande hos personalen.
- Bearbeta Region Stockholm i syfte att få till särskilda vårdcentraler med inriktning mot LSS-patienter.
- Aktivt verka för att tillgänglighetsanpassa idrottsanläggningar i samband med ombyggnation.

Stadsdelsnämnderna ska stärka sin tillgång till personligt ombud (PO) som stödjer personer med psykisk funktionsvariation genom att tillsammans planera, genomföra och följa upp insatser. Inom LSS ska samtliga som vill ha tillgång till ett ombud få det. Vidare ska stadsdelsnämnderna säkra att samtliga personer inom LSS har en heltäckande individuell plan, utöver den grundläggande genomförandeplanen för de olika insatserna. Således ska likvärdighet och jämlikhet garanteras för alla stockholmare. Socialnämnden ska tillsammans med arbetsmarknadsnämnden och stadsdelsnämnderna arbeta aktivt med att bereda arbetstillfällen för personer inom daglig verksamhet. I såväl stadens verksamheter som i privata upphandlade företag ska arbetsplatser beredas för personer som är högfunktionärer och har möjlighet att klara ett hel-, eller deltidsarbete.

- Säkerställ god tillgång till personligt ombud för personer som omfattas av LSS.
- Säkerställ en heltäckande individuell plan för personer som omfattas av LSS.
- Fler kommunala arbetstillfällen för personer i daglig verksamhet.

Socialtjänsten ska vidta krafttag mot assistansfusk genom stärkt samverkan och uppföljningen med Försäkringskassan, Polisen och övriga myndigheter. Granskningarna ska särskilt beakta korrekt timdebitering för att säkerställa att tjänsten faktiskt har genomförts. Vidare ska Socialnämnden i regel begära in tidsuppföljningsrapporter.

- Stärk arbetet mot assistansfusk genom stadsövergripande insatser och riktlinjer, samt uppföljning och samverkan med IVO, Försäkringskassan, Polismyndigheten och Migrationsverket.
- Stärk arbetet med felaktig debitering av personlig assistans genom att begära in tidsuppföljning i ökad utsträckning.

Ledsagning och assistans i vardagen är avgörande för att ge människor möjlighet att leva ett fullvärdigt liv. En inkluderande framtid skapas genom ökad tillgänglighet. Utökad ledsagning för funktionsvarierade säkerställer jämlikhet, delaktighet och självständighet. Varje stockholmare förtjänar att navigera genom livet med värdighet och utan hinder.

- Satsning på utökad ledsagning

SDN: Individ- och familjeomsorg samt socialpsykiatri

Socialnämnden ska stärka samverkan kring barn och unga som riskerar att hamna i kriminalitet. Detta ska ske med utgångspunkt från Skottlandsmodellen som bygger på ett tidigt och strukturerat samarbete mellan elever, vårdnadshavare, skolpersonal samt socialtjänst, polis, sjukvård och civilsamhällesorganisationer. Samverkan mellan elevhälsan och den regionala förstalinjens psykiatri är av särskild vikt för att ge alla barn med neuropsykiatrisk funktionsvariation (NPF) tillräckligt stöd. Genom utökad samverkan mellan de olika enheterna kan glapp förebyggas i systemet. Barnets delaktighet vid de sociala insatserna är central. Barnet ska ges god möjlighet att göra sin röst hörd och delta i utformningen av de sociala insatserna.

- Utveckla implementeringen av Skottlandsmodellen som bygger på ett tidigt och strukturerat samarbete mellan elever, vårdnadshavare och personer inom skola, socialtjänst, polis, sjukvård och ideella organisationer.
- Kravställ familjehem och jourhem att arbeta utifrån evidensbaserade omsorgs- och behandlingsmetoder.

Personen ska ges möjlighet att göra sin röst hörd och delta i utformningen av de sociala insatserna. Mer arbete behöver göras för att kommunicera om socialtjänstens arbetssätt till föräldrar i invandrartäta områden. Den omfattande ryktesspridningen om den svenska socialtjänsten i arabiska medier riskerar att skapa lågt förtroende för det kommunala uppdraget och dess arbetssätt. Alla föräldrar ska ha ett högt förtroende för socialtjänsten, vilket uppnås genom förståelse för dess arbetssätt. Socialnämnden ska principiellt sträva mot att stimulera det svenska språket i de sociala insatserna. Särskilt i fritidsgårdarnas verksamhet ska det huvudsakliga arbetsspråket hos personalen vara svenska. Genom att stimulera användandet av det svenska språket bland barn och unga med utrikesfödda föräldrar och annat modersmål än svenska kan språkutvecklingen stärkas. Vidare ska kommunikationsinsatserna om socialtjänstens arbete riktat mot utlandsfödda utvecklas för att undvika rädsla och missnöje.

- Stärk svenska språket på stadens fritidsgårdar och ge direktiv om att all personal ska kommunicera på svenska.
- Säkerställ att personal som arbetar med utbildnings- och omsorgsverksamhet inom kommunen kan uppvisa utdrag ur belastningsregistret.

Stadsdelsnämnden ska utgöra den lokala knutpunkten för stadens trygghets- och säkerhetsarbete. Arbetet ska utgå från beprövade insatser med hög evidens. I avsaknad av tillräckliga polisiära resurser ska ordningsvakter och väktare vara ett förekommande inslag. Nämnderna ska ställa höga kvalitetskrav på upphandlade företag som erbjuder väktare och ordningsvakter. Särskilt utsatta centrumområden ska ha en ständig närvaro av trygghetspersonal. Stadsdelsnämnderna ska, under ledning av socialnämnden, använda sig av alternativa trygghetsåtgärder så som gatubelysning och trimning av höga buskar i parker och vid gångvägar. Nya evidensbaserade trygghetsinsatser ska löpande prövas och utvärderas utifrån deras effekt på närboendes upplevda trygghet.

- Utöka satsningen på ordningsvakter och väktare.

- Utvärdera förutsättningarna för att inrätta fler paragraf 3 områden.
- Främja fler trygghetskameror, förbättrad belysning samt anpassning av parker för att undvika brott mot person.
- Utveckla ordningsvakternas, och väktarnas roll i samverkan med dialogpolis.

Samverkan med polisen ska utvecklas. Socialnämnden ska tillsammans med stadsdelsnämnderna upprätta samarbetsavtal för att intensifiera avhysningsarbetet av hemlösa och EU-migranter från offentliga platser. Vidare ska samarbetet stärkas med polisen avseende serveringstillstånd. Ökad informationsdelning ska förhindra individer kopplade till kriminella nätverk från att erhålla alkoholtillstånd. Informationsdelningen ska stärkas mellan kommun och polis avseende misstankar mot krogar med koppling till kriminella nätverk eller som agerar samlingsplats för kriminella.

- Stärk samverkan mellan polis och kommun genom samarbetsavtal för avhysning av EU-migranter och hemlösa i offentliga utrymmen.
- Stärk granskningen och informationsdelningen gällande restauranger-, barer och nattklubbar med serveringstillstånd som drivs av kriminella nätverk, eller utgör kända tillhåll för kriminella.
- Säkerställ en proaktiv socialtjänst i dialog med polis och kommunal trygghetspersonal.

En viktig del av det socialpreventiva arbetet är gestaltningen av den fysiska miljön. Socialnämnden ska följa upp stadsdelsnämndernas trygghetsåtgärder så som gatubelysning, trimning av höga buskar i parker med mera. En bra gatu- och parkbelysning är ett av de främsta evidensbaserade verktygen för att minska risken för kriminalitet och öka känslan av trygghet i området. Stadsdelsnämnderna ska i samverkan med trafiknämnden aktivt verka för att kartlägga dåligt upplysta platser. I samråd med närboende ska otrygga gångstråk rustas upp. Stadsdelsnämnderna ska tillsammans med trafiknämnden säkerställa att offentlig belysning inte släcks i förtid som ett resultat av ett energibesparingsprogram.

- Gör en trygghetsöversyn av belysningen vid gator, parker och promenadstråk.
- Säkerställ att gatu- och parkbelysning inte släcks i förtid för att spara el.

Grannsamverkan ska uppmuntras av socialnämnden i samarbete med stadsdelsnämnderna. En utvärdering ska se över möjligheten till kommunal eller extern finansiering och utbildning av nattvandringsgrupper. Som pilot ska projektet trygghetsombud prövas i ett särskilt utsatt centrumområde. Stadsdelsnämnden ska upprätta samverkansavtal med ett urval lokala näringsidkare med uppsikt över centrum. Vid oroligheter agerar ombudet kontaktperson gentemot polis, ordningsvakter och väktare. Slutligen ska en särskild informationskampanj riktad till äldre utvecklas i samarbete med polisen i syfte att medvetandegöra olika former av bedrägerier.

- Stärk grannsamverkan samt undersök kommunal medfinansiering.
- Utveckla samarbete med nattvandringsgrupper genom föreningsbidrag och utbildning.
- Arbeta med fasta kontaktombud i utsatta områden för att anmäla oroligheter till polis, ordningsvakter och väktare.

- Utveckla en informationskampanj om olika former av bedrägerier riktade till stadens äldre i samarbete med polisen.

Tidiga insatser för barn och unga i riskzon är avgörande för att undvika asocialt beteende och framtida brottslighet. I samverkan med socialnämnden ska stadsdelsnämnderna vidareutveckla arbetet med hembesöksprogram för förstagångsföräldrar. Förskolan har en kritisk roll i att fånga upp och identifiera barn som riskerar att hamna efter fysiskt, kognitivt eller socialt. Socialtjänsten ska bistå förskolorna med riktade handlingsprogram för att fånga upp barn i riskzonen. Föräldrastöden ska utvecklas i syfte att rusta föräldrarna och tidigt minska risken för framtida utsattheten bland unga. Socialnämnden ska löpande utvärdera befintliga föräldrastödsprogram. Stadsdelsnämnderna ska vara mottagliga för att pröva nya varianter av föräldrastöd. Digitalt deltagande ska möjliggöras vid föräldrastödprogrammen där så är lämpligt. Även särskilda program riktade mot barn är viktiga. I samverkan med socialnämnden ska ett urval stadsdelsnämnder delta i pilotprojektet Hipp-hopp, med inspiration från det internationella Hippy programmet. Programmet riktas mot barn i 5-6 års ålder med språksvårigheter och består av särskild träning inför skolstarten i grundskolan. För unga i grundskolan som riskerar att falla in i asocialt beteende ska tidiga insatser så som mentorskapsprogram utvecklas.

- Utveckla hembesöksprogram för förstagångsföräldrar.
- Utveckla det riskfokuserade och förebyggande behandlingsarbetet vid förskolorna genom att tidigt fånga upp barn som riskerar att hamna efter fysiskt, kognitivt eller socialt.
- Utveckla föräldrastödsprogrammen, se över utbudet och möjliggör digitalisering.
- Pilottesta Hip-hop – ett skolförberedande program för barn i slutet av förskolan (5-6 år) med fokus på språksvårigheter.
- Mentorskapsprogram för unga som är på väg att utveckla ett antisocialt beteende.
- Omprioritera resurser från arbetet med fältassistenter.

Unga som påbörjar sin kriminella bana måste bemötas med effektiva sociala insatser. Socialtjänstens arbete ska grundas i hög vetenskaplig evidens. Effekten av allvarsamtal har framstått som tveksam, därför ska insatsen utvärderas ytterligare innan den utvidgas. Familjebaserade insatser för att träna föräldrar i att möta och förstå barnens motiv ska utvärderas. Socialtjänsten ska stärka sin samverkan med elevhälsan i syfte att erbjuda fler unga i riskzonen möjlighet till KBT-behandling som är en effektiv evidensbaserad metod för att stärka individens självkontroll över sitt beteende och sina motiv. Socialtjänsten ska vara en aktiv part i den kontinuerliga utvärderingen av metodprogram för unga som mentorer i våldsprevention (MVP) och Fritid fri från våld.

- Utveckla de familjebaserade insatser som tränar föräldrar att ta hand om unga i riskzonen.
- Stärk KBT-arbetet i samverkan med elevhälsan vid stadens grundskolor.
- Utvärdera arbetet med mentorer i våldsprevention (MVP) och Fritid fri från våld i samverkan med social- och utbildningsnämnden.

En god arbetsmiljö för socialsekreterare och tjänstepersoner vid socialtjänsterna är avgörande för att tillfredsställa kompetensbehoven. De administrativa systemen ska löpande utvärderas och effektiviseras. Ledar- och chefsstöden ska ge medarbetarna rätt stöd och kompetens för att bedriva en framgångsrik resultatenhet. Vidare ska stadsdelsnämnderna stärka uppföljningen av jour- och familjehem samt säkerställa att de HVB-verksamheter som används för placeringar drivs av seriösa aktörer.

- Fortsätt utveckla arbetsmiljön för stadens socialsekreterare.
- Bibehåll ett starkt chefs- och ledarskapsstöd.
- Stärk granskningen.

Stadsdelsnämnderna ska utveckla sin samverkan med Region Stockholm. Utskrivningen av personer från slutna hälso- och sjukvård som lider av psykisk sjukdom och skadligt bruk och beroende, barn med behov av stöd från skola, sjukvård och socialtjänst samt barn och unga som lider av psykisk ohälsa ska fungera sömlöst. Samtliga medborgare i behov ska erbjudas en samordnad individuell plan (SIP) som efterlevs av aktörerna. Medborgarnas egen kännedom om sin SIP ska stärkas. Barn som behöver neuropsykiatriskt stöd ska erbjudas detta inom vårdgarantin. Vid långa väntetider ska stadsdelsnämnderna informera barn och unga om möjligheten att söka vård i andra län. Slutligen ska stadsdelsnämnderna i samverkan med regionen säkerställa att alla barn som placeras genomgår en hälso- och tandundersökning.

- Säkerställ efterlevnaden av SIP.
- Öka medborgarnas delaktighet och förståelse av den egna SIP:n.
- Stärk informationen om möjligheten till neuropsykiatrisk vård.

Stadsdelsnämnderna ska aktivt stötta brottsoffer och anhöriga till brottsoffer. Socialtjänsten ska arbeta uppsökande och sträva efter att sprida god kännedom om möjligheten och rätten till skydd. Förskolan, skolan och fritidsverksamheter fyller en viktig funktion i att kartlägga och orosanmäla. Vidare ska arbetet mot barnåktenskap, tvångsåktenskap och könsstymning intensifieras. Relationsvårdscentrum fyller en viktig funktion för att erbjuda stöd och insatser av hög kvalitet. Samtidigt ska samarbetet med civilsamhället präglas av ömsesidig nytta. Uppföljningen av civilsamhällets verksamhet fyller en viktig funktion i syfte att utvärdera ändamålsenligheten med stadens resurstilldelning. Stadsdelsnämnderna behöver också stärka arbetet med skolan och polisen för barn och ungdomar som blivit utsatta för övergrepp i rättsak. Vid placering av barn med medföljande förälder ska skolgången säkras för barnet. Oundvikliga uppbrott ska åtföljas av kompensatoriska åtgärder. Arbetet med kvinnojourer ska värnas och utvecklas.

- Fortsätt utveckla stödet till brottsoffer och anhöriga till brottsoffer.
- Prioritera målgrupperna barn och hedersvårdsutsatta.
- Utveckla arbetet med kvinnojourer.

Ingen ska vara ofrivilligt hemlös i Stockholm. Socialtjänsten ska fördjupa sitt arbete mot hemlöshet av svenska medborgare. Äldre pensionärer med diverse social

problematik är en särskilt utsatt grupp. Bostad-först är en viktig insats som ska bibehållas och erbjudas till personer i särskilt behov. En person i hemlöshet möter ofta många olika samhällsinsatser, kommunalt, regionalt och statligt. Socialtjänsten ska utifrån evidensbaserad praktik erbjuda en fast kontaktperson som en ”spindel-i-nätet”. Personkontinuitet i form av personkännedom mellan handläggaren och klienten ska stärkas. Samtliga stockholmare i ofrivillig hemlöshet ska känna till sin fasta kontaktperson i socialtjänsten som i sin tur samordnar insatserna och framförallt informationsflödena runt personen i behov. Civilsamhällets organisationer fyller en viktig roll som komplement till de kommunala sociala insatserna. Socialnämnden ska verka för att IOP-samarbeten fortsätter att utvecklas samt att civilsamhällesorganisationer ges långsiktiga ekonomiska spelregler vilket möjliggör en stabil verksamhet över tid.

- Säkerställ en fast kontaktperson, spindel i nätet, för samtliga hemlösa i behov
- Fortsätt utveckla singelrum på akutboende, samt öka trivseln vid dessa.
- Utveckla IOP-samarbetet med civilsamhället i syfte att säkra långsiktigt stöd och minska den administrativa bördan.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Utreda långsiktiga behov och finansiering av kommunövergripande fritidsverksamheter för barn och unga med funktionsvariation	2024-01-01	2024-12-31
I dialog med regionen implementera gemensamma system för genomförande och uppföljning av SIP	2024-01-01	2024-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med bostadsbolagen utbilda husvärdar i att identifiera tecken för våld i hemmet	2024-01-01	2024-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med förskolenämnden och i samråd med stadsdelsnämnderna ta fram ett stödmaterial för samverkan mellan socialtjänsten och förskolan om barn som far illa eller riskerar att fara illa	2024-01-01	2024-12-31
Följa upp användningen av den framtagna sekretesshandboken och revidera den i syfte att inkludera fler verksamheter och områden	2024-01-01	2024-12-31
Utreda möjligheterna för en central placeringsfunktion för inköp av boendeplatser för individuella avtal inom LSS	2024-01-01	2024-12-31
Göra en översyn av insatser staden ger inom ramen för barn- och ungdomsvården i syfte att säkerställa likställigheten	2024-01-01	2024-12-31
Socialnämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna utreda behovet av en samordningsfunktion för placeringar av barn och unga	2024-01-01	2024-12-31
Utreda vilka utvecklingsbehov som finns i gruppboende för personer med funktionsvariation (LSS och SoL) inklusive dem som har stora omvårdnadsbehov till följd av ålder	2024-01-01	2024-12-31
Socialnämnden ska revidera riktlinjer för handläggning och dokumentation av ärenden gällande barn och unga inom individ- och familjeomsorg	2024-01-01	2024-12-31
Socialnämnden ska utreda förutsättningarna för regionalt samarbete gällande föräldrastödsprogrammen	2024-01-01	2024-12-31
Övriga aktiviteter		
Möjliggöra för långsiktig LSS placering utanför kommungränserna	2024-01-01	2024-12-31
Socialnämnden ska utreda och införa ett digitalt system för handläggning av föreningsbidrag med hårdare kontroller.	2024-01-01	2024-12-31
Ta över IOP uppgifter i egen-regi.	2024-01-01	2024-12-31
Samverka i arbetet kring att funktionsanpassa idrottsanläggningar.	2024-01-01	2024-12-31
Ta fram evidensbaserade program för förebyggande arbete	2024-01-01	2024-12-31
Stärka den palliativa personalkompetensen i LSS boenden	2024-01-01	2024-12-31
Utveckla arbetet mot assistansfusket	2024-01-01	2024-12-31
Inrätta arbetstillfällen för individer inom daglig verksamhet	2024-01-01	2024-12-31
Revidera riktlinjerna för digital fixartjänst.	2024-01-01	2024-12-31

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Utreda långsiktiga behov och finansiering av kommunövergripande fritidsverksamheter för barn och unga med funktionsvariation	2024-01-01	2024-12-31
I dialog med regionen implementera gemensamma system för genomförande och uppföljning av SIP	2024-01-01	2024-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med bostadsbolagen utbilda husvärdar i att identifiera tecken för våld i hemmet	2024-01-01	2024-12-31
Socialnämnden ska i samarbete med förskolenämnden och i samråd med stadsdelsnämnderna ta fram ett stödmaterial för samverkan mellan socialtjänsten och förskolan om barn som far illa eller riskerar att fara illa	2024-01-01	2024-12-31
Följa upp användningen av den framtagna sekretesshandboken och revidera den i syfte att inkludera fler verksamheter och områden	2024-01-01	2024-12-31
Utreda möjligheterna för en central placeringsfunktion för inköp av boendeplatser för individuella avtal inom LSS	2024-01-01	2024-12-31
Göra en översyn av insatser staden ger inom ramen för barn- och ungdomsvården i syfte att säkerställa likställigheten	2024-01-01	2024-12-31
Socialnämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna utreda behovet av en samordningsfunktion för placeringar av barn och unga	2024-01-01	2024-12-31
Utreda vilka utvecklingsbehov som finns i gruppboende för personer med funktionsvariation (LSS och SoL) inklusive dem som har stora omvårdnadsbehov till följd av ålder	2024-01-01	2024-12-31
Socialnämnden ska revidera riktlinjer för handläggning och dokumentation av ärenden gällande barn och unga inom individ- och familjeomsorg	2024-01-01	2024-12-31
Socialnämnden ska utreda förutsättningarna för regionalt samarbete gällande föräldrastödsprogrammen	2024-01-01	2024-12-31
Upphandla fler ordningsvakter och väktare	2024-01-01	2024-12-31
Utreda stöd till grannsamverkan och nattvandring	2024-01-01	2024-12-31
Utreda lämpliga paragraf 3-områden samt föreslå åtgärder för att utöka möjliga områden.	2024-01-01	2024-12-31
Samordna arbetet med utvecklad belysning och fler trygghetskameror	2024-01-01	2024-12-31
Pilottesta modellen fasta kontaktombud	2024-01-01	2024-12-31
Föreslå anpassad utformning av stödprogrammet Hip-hop	2024-01-01	2024-12-31
Utvärdera MVP och Fritid fri från våld	2024-01-01	2024-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Sverigedemokraternas förslag till budget 2024 och inriktning för 2025 och 2026 för **Socialnämnden** godkänns.

Stadsbyggnadsnämnden

Öarnas stad, Nordens Venedig, Stockholm. Vår huvudstad uppskattas av både invånare och besökare och dess särart förtjänar att värnas. Stockholm ska vara en grön och modern stad som inte vänder ryggen till sin historia. Det är oacceptabelt att kulturarv rivs, förvanskas eller kvävs av förtätning. I stället ska staden framhäva områdets historia där kulturbyggnader sätts i centrum och stöd ges till fastighetsägare för att återställa hyvlade fasader. Områden ska inte förtätas till den grad att livskvaliteten försämras och brist skapas på grönområden, för såväl människor som djur. Ny bebyggelse ska tas fram i samklang med befintliga byggnader och mötespunkter i märkesbyggnader ska respekteras och framhävas.

Stockholm behöver en tillräcklig byggtakt för att säkerställa stadens åtaganden genom Stockholmsförhandlingen och Sverigeförhandlingen, men exploateringen måste ha fler värden än att bara skapa fler bostäder och arbetsplatser. När Stockholm växer så ska det tjäna staden långsiktigt. Stadsbyggnaden måste tydligare demokratiseras så att ny bebyggelse får ett högt folkligt stöd och gör Stockholm bättre, även ur befintliga invånares synvinkel. För att detta ska vara möjligt måste mer medborgarinflytande ges tidigare i processerna, innan stadsbyggnadskontor eller exploatörer investerat för mycket för att kunna vara inlyssnande. Den arkitektoniska utformningen av nya byggnader ska i högre grad utgå från de uppskattade värdena i den klassiska arkitekturen. Det är av fundamental vikt att arkitekturen uppfattas som vacker.

Nämndens uppgifter

Nämndens huvudsakliga ansvar omfattar:

- övergripande fysisk planering för bland annat bostadsförsörjning, arbetsplatser, miljö, infrastruktur, klimatanpassning och skola
- myndighetsansvar för planprocess, bygglov, bygganmälan och namngivning
- stadens fristående mättnings- och kartläggningsverksamhet
- inrättande och upphävande av naturreservat, kulturresevat och biotopskydd samt djur- och växtskyddsområden enligt miljöbalken
- beslut om bidrag till bostadsanpassning för personer med funktionsvariation enligt lagen om bostadsanpassningsbidrag
- handläggning av ärenden om anmälan från allmänheten om otillgänglig miljö, så kallat enkelt avhjälpna hinder

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

För att kommunfullmäktiges mål ska uppnås ska nämnden, utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser*, arbeta enligt kommunfullmäktiges prioriterade inriktning nedan.

En varsamt växande huvudstad

Arkitektur- och gestaltning

Av Stockholms arkitekturpolicy framgår att arkitekturen och stadsmiljön ska präglas av kvalitet och att policyn ska bidra till en sammanhållen gestaltning utifrån ett helhetsperspektiv som tar stöd i Stockholms identitet. Policyn i sin helhet innehåller många fina ord om Stockholms arkitektur och historia men ger ett för stort tolkningsutrymme utan tydlig vägledning. Vi anser att policyn behöver revideras i syfte att stimulera till mer västerländsk klassisk arkitektur i dess olika former, med förebilder i internationella bästa praxis-exempel och ledorden: harmoni, bevarande, och grönska.

När nya och befintliga bostadsområden utvecklas måste programarbetet demokratiseras och mer inflytande lämnas till berörda och allmänhet i ett tidigt stadium i processen. Befintliga programområden måste omprövas med utgångspunkt i ledorden. I samma ljus bör en vetenskaplig genomlysning göras av beslutsprocesserna och medborgarförankringen vid det tidigare planerade projektet Nobelhuset vid Blasieholmen och vid den genomförda Liljevalchsutbyggnaden Liljevalchs+. I syfte att fastställa var i dessa processer som allmänhetens önskemål utelämnades eller förbisågs.

I alla exploateringsprocesser förekommer mängder av skisser, illustrationer och renderingar. Inte sällan avviker upplevelsen av verkligheten avsevärt från upplevelsen i det bildmaterial som bifogats stora delen av processen beslutsunderlag. Detta leder till att varken politiken eller allmänheten får en realistisk föräning om hur bland annat bebyggelse och offentliga rum kommer att se ut. Det måste säkerställas att dessa underlag görs mer verklighetsförankrade.

- Arkitekturpolicyn ska revideras i syfte att stimulera klassisk arkitektur, i dess olika former, med ledord i harmoni, bevarande, och grönska.
- Internationella bästa praxis-exempel för arkitektonisk gestaltning med klassisk arkitektur, småskalighet, kvartersstruktur och grönska ska efterliknas.
- Arbetet med program- och visionsförslag för utvecklingen av nya och befintliga bostadsområden ska demokratiseras.
- En vetenskaplig undersökning av beslutsprocesserna och medborgarförankringen bakom utbyggnaden av Liljevalchs ska genomföras.
- En vetenskaplig undersökning av beslutsprocesserna, transparensen och demokratin i samband med det tidigare planerade projektet Nobelhuset vid Blasieholmen ska genomföras.
- Byggnads- och stadsmiljöskisser som återges till politiker och allmänheten ska vara verklighetstroga och återge realistiska mått och förhållanden.

Stadsbyggnad

Vid ny stadsplanering vägleds ofta byggare och arkitekter med ledord som att bebyggelsen ska vara experimentell, visionär eller samtida, vilket har visat sig leda till en strömlinjeformad arkitektur. Skulle en bevarandetanke i stället sättas i fokus menar vi att arkitekturen i regel kan bli mer områdes- och naturanpassad samt mer human. Det vore positivt att vid ny stadsbyggnad utgå ifrån och blanda in element från den klassiska arkitekturen.

I stället för brokig förtätning med höghus bör Stockholm växa på bredden genom ny kvartersbebyggelse. Våningsantalet vid nybyggnation ska i huvudsak anpassas till den befintliga bebyggelsen i området. Vi ställer oss generellt negativa till moderna påbyggnader i city som gör ett visuellt ingrepp i stadens siluett. Därtill vill vi utreda ett ekonomiskt stöd för restaurering av ursprungliga fasader på kulturhistoriska fastigheter.

På liknande sätt som nya stadsdelar planeras vi vill se planprogram för befintliga områden innan fortsatt småskalig förtätning tillåts. Planerna behöver tas fram med stor lyhördhet för lokalbornas önskemål och områdets historia med målet att skapa en attraktiv och trivsamt boendemiljö och tydliga levande centrum. Målbilden för områdets exploateringsgrad, näringsliv, slutgiltiga gestaltning och täthet bör konkretiseras. På så vis kan ett helhetsgrepp om området tas där framtida behov kring infrastruktur, grönytor, idrottsplatser, välfärdsverksamhet och så vidare kan fastställas samtidigt som en slutgiltig fastställd täthet uppnås och området kan anses färdigbyggt.

I kontrast till dagens småskaliga förtätning som sker tomt för tomt, detaljplan för detaljplan, och leder till att områdets unika karaktär tillintetgörs och att i stort sett varje ny byggnad blir ett nytt brokigt inslag i stadsbilden kan en hustyp fastställas i samklang med den ofta homogena ursprungsbebyggelsen och således behöver inte hjulet uppfinnas på nytt för varje enskild ny byggnad. Beroende på område kan hustypen efterskapa eller komplettera befintlig flerfamiljsbebyggelse, eller utformas på ett sätt som framhäver områdets karaktär utan att för den sakens skull göra anspråk på att utgöra ett hus från ursprungsexploateringen.

Vi vill värna om Stockholms topografi och menar att bebyggelse bör följa, snarare än jämna ut och dölja den. Även berget har ett naturvärde och onödiga ingrepp i detta bör undvikas. Den omkringliggande naturen och befintlig bebyggelse bör inspirera och få avtryck i den nya arkitekturen på ett sådant sätt att nya hus smälter in och lever i samklang med sin omgivning. Enskilda solitärer och märkesbyggnader av större betydelse får gärna markeras i sin omgivning, och fler sådana får varsamt tillkomma i nya områden och i ytterstaden. Det är däremot inte önskvärt att reguljär bostadsbebyggelse tillåts konkurrera om vår uppmärksamhet och överskugga exempelvis kyrkor eller museer.

Miljonprogramsområden och sovstäder bör bättre länkas samman med sin omgivning och förses med bättre möjligheter för företagande inom service, hantverk och

småindustri genom billiga verksamhetslokaler. På samma sätt ser vi vinster i att befintliga områden länkas bättre samman genom bebyggelse eller utvecklade parkområden med ökad trygghet och utbyten områden emellan till följd. Däremot vänder vi oss emot att dessa effekter uppnås genom blandbebyggelse där exempelvis villaområden förtätas med flerfamiljshus. Att skapa möten mellan olika grupper är inte skäl nog att radera ett områdes särart och karaktär. I de fall förtätning av exempelvis radhus- och villaområden ändå kan anses lämplig, och efter att demokratisk förankring har skett, bör det förtätas med likartad bebyggelse.

Stadsbyggnadsprojekten överdäckning av spårområdet på Centralstationen, Frihamnen/norra djurgården och Årstafältet bör omgående ses över och omarbetas efter framgångsrika internationella föregångsexempel inom klassisk stadsbyggnad. Stadsutvecklingen ska framförallt ske i större utvecklingsområden som överdäcker bil- och spårvägar eller tar gammal industrimark i anspråk. Miljonprogramsområdena behöver nya områdesplaner i syfte att göra stadsmiljön mer attraktiv med varierande boendeformer och verksamheter.

Stockholms stad ska vara principiellt restriktiv vid beviljandet av rivningslov för kulturhistoriska byggnader. Exploatering måste undvikas intill fastigheter av särskilt kulturvärde. Staden bör undvika exploatering som tar idrottsplatser eller parker i anspråk, och tydligt kompensera när så väl behöver ske. Särskilt exploatering i ytterstaden måste tydligare förses med tillräckliga grön- och parkområden. Nationalstadsparken ska undantas ytterligare exploatering och önskemål om utvidgning av befintliga verksamheter ska handläggas med restriktivitet.

Fler klimatåtgärder behöver integreras vid nybyggnation och i stadens gatumiljö för uppsamling av skyfall och beredskap för extremväder. Till ekologiska korridorer i gatumiljön med regnbäddar, fuktstråk, dammar och träd kan dagvatten ledas. Både i ny och befintlig gatumiljö ser vi gärna mer blommande växlighet och spridningsvägar för insikter samt fler träd och vintergröna växter för med grönska i de annars så ofta karga miljöerna. Pågående detaljplaner som står i strid med principerna ovan ska avbrytas.

- Ny stadsplanering ska utgå från bevarandetanken framför experimentalism och postmodernism.
- Utöka Stockholms kvartersbebyggelse och undvik onödiga förtätningar med höghus.
- I huvudsak verka för att våningsantalet och skalan vid nybyggnation anpassas till den befintliga bebyggelsen i området.
- Generellt är det negativt med påbyggnation med nya våningar i city.
- Stadens siluett ska värnas och bevaras.
- Nybyggnation ska företrädesvis anpassas efter stadens topografi och områdets naturkaraktär.
- Det är generellt negativt med insprängning av flerbostadshus i villa- och radhuskvarter.
- Miljonprogramsområden ska länkas samma med sin omgivning och genom billiga verksamhetslokaler ge möjlighet till företagande inom bland annat service och hantverk.
- Nya märkesbyggnader får varsamt tillkomma i nya områden och i ytterstaden.

- Stadsbyggnadsprojekten överdäckningen av City, Frihamnen, Slakthusområdet och Årstafältet ska omarbetas med inspiration från framgångsrika internationella stadsbyggnadsutvecklingar.
- Nya planprogram behövs för miljonprogramsområdena i syfte att göra stadsmiljön mer attraktiv med varierande boendeformer och verksamheter.
- Rivningslov för kulturhistoriska byggnader ska i regel inte beviljas.
- Exploatering intill kulturklassade fastigheter ska undvikas.
- Idrottsplatser eller parker ska inte tas i anspråk för exploatering.
- Nationalstadsparken ska undantas från exploatering eller utvidgning av befintliga verksamheter ska ske med försiktighet.
- Klimatåtgärder ska integreras i nybyggnationen för uppsamling av skyfall och beredskap för extremväder genom bland annat regnbäddar, dammar och grönska.
- Freda parker från exploatering, och undvik planeringskonflikt mellan idrottsplatser och parker.
- Tidigt beakta behovet av parker, tillräckliga skolgårdsytor, samt idrottsplatser vid detaljplaneläggning och exploatering
- Stärk samrådsprocessen vid detaljplaner.

Bostadsmålet

Stockholms stad ska eftersträva en tillräcklig byggtakt för att säkerställa stadens förpliktelser i enlighet med Stockholmsförhandlingen och Sverigeförhandlingen. Med det sagt är det inte realistiskt att Stockholms stad och ett par andra citynära kommuner ska axla lejonparten av bostadsbyggandet i Stockholms län, utan där behöver staden och dess fastighetsbolag aktivt verka gentemot övriga kommuner i länet i syfte att öka deras ambitioner för bostadsförsörjningen och framför allt stärka bostadsplaneringen tillsammans med kommuner vars kommundelar är utpekade som regionala stadskärnor.

- En tillräcklig byggtakt krävs för att säkerställa stadens förpliktelser i enlighet med Stockholmsförhandlingen och Sverigeförhandlingen.
- Arbetet gentemot övriga kommuner i Stockholms län ska sträva mot att öka den regionala ambitionen för bostadsförsörjning.
- Bostadsplaneringen ska ske tillsammans med länskommuner som innehåller utpekade regionala stadskärnor.
- Utveckla byggnationen av regionala stadskärnor.
- Arbeta utefter lagstiftningens minimikrav för att minska de administrativa kostnaderna vid nya detaljplaner.

Verksamheter och samhällsfastigheter

En levande stad består inte bara av bostäder och kontor. Ett perspektiv som ofta fattas är var verksamheter ska hålla hus, inte minst i ljuset av den omprioritering som skett där industriområde efter industriområde byggs bort, ofta till fördel av bostäder. Det annars så närvarande miljöperspektivet verkar saknas när det kommer till alla de transporter av gods och hantverkargrupper som dagligen behöver transporteras mellan lokaler och kund. Befintliga industriområden bör bevaras och nya verksamhetslokaler kan möjliggöras i anknytning till Järvafältet. Därtill vill vi öppna upp för en mer tillåtande syn på områden där småindustri och bostäder kombineras, inte minst i ytterstaden där det inte är möjligt att fylla alla lokaler i bottenvåningar och andra för bostadsändamål oattraktiva ytor med handel och restauranger.

Fler tillgängliga pendlarparkeringar i anslutning till tunnelbana- och pendeltågsstationer behöver säkerställas, företrädelsevis under mark, för att minska pendeltrafiken till city.

Båtlivet är en viktig del av Stockholms identitet och utgör ett givet inslag i stadens möte med vattnet, men bristen på båtplatser är uppenbar. Lämpliga plaster för fler småbåtshamnar, gästhamnar och daghamnar ska utredas medan förutsättningarna för desamma generellt behöver förbättras.

En tillräcklig skolgårdsyta per elev enligt Boverkets minimikrav är avgörande för att barn ska kunna leka och röra på sig under rasterna och dessa krav måste säkerställa vid nyproduktion av skolor. Berörda aktörer bör utreda hur och i vilket utsträckning redan befintliga skolor kan nå kravet. Vi vill även säkra förekomsten av mindre parker, idrotts- och lekplatser. Stadsplaneringen ska stärka tryggheten och främja barns tillgång till rörelse och lek. Vid föreslagen exploatering måste befintliga platser för lek och idrott klara av den ökade kapaciteten. Gör de inte de så bör exploatering inte ske.

- Befintliga verksamhetsområden ska bevaras och fler verksamhetslokaler kan möjliggöras i anknypning till Järvafältet.
- Tillgängliga pendlarparkeringar behövs i anslutning till tunnelbane- och pendeltågsstationer, företrädelsevis under mark.
- Lämpliga platser för fler båtplatser ska utredas.
- Förekomsten av mindre parker, idrotts- och lekplatser ska säkerställas.
- Boverkets minimikrav för skolgårdsyta per elev ska uppfyllas vid nybyggnation.
- Vilka befintliga skolor som kan uppnå Boverkets minimikrav på skolgårdsyta per elev ska utredas.
- Ekonomiskt stöd ska kunna sökas av fastighetsägare för restaurering av ursprungliga fasader på kulturhistoriska fastigheter.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Stockholms Stads Parkerings AB ska i samverkan med stadsbyggnadsnämnden återstarta dialogen med Statens Fastighetsverk i syfte att anlägga parkeringsgarage under Armémuseum och Historiska museet	2024-01-01	2024-12-31
Övriga aktiviteter		
Genomföra en översyn över detaljplaner som ska avbrytas	2024-01-01	2024-12-31
Säkerställa att Liljeholmens badflotte bevaras i sin ursprungliga utformning.	2024-01-01	2024-12-31
Kraftigt minska, alternativt helt avbryta, den förslagna exploateringen i anslutning till Hovings malmgård.	2024-01-01	2024-12-31
Avbryta exploateringen längs Slättgårdsvägen i Mälarhöjden.	2024-01-01	2024-12-31
Utreda plan för att ytterligare bebygga Järvafältet.	2024-01-01	2024-12-31
Utreda en utveckling av bottenplattan vid Sergels torg till ett vibrant bar-torg året om.	2024-01-01	2024-12-31

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Stockholms Stads Parkerings AB ska i samverkan med stadsbyggnadsnämnden återstarta dialogen med Statens Fastighetsverk i syfte att anlägga parkeringsgarage under Armémuseum och Historiska museet	2024-01-01	2024-12-31
Övriga aktiviteter		
Utreda en utveckling och upprustning av Kista byggtorg.	2024-01-01	2024-12-31
Nämnden ska verka för en upprustning av Tullhuset på Blasieholmen med intilliggande område.	2024-01-01	2024-12-31
Utreda förutsättningarna att bygga ner parkeringsplatser vid Norr Mälarstrand, Strandvägen samt Söder Mälarstrand under jord.	2024-01-01	2024-12-31
Revidera arkitekturpolicyn i syfte att stimulera klassisk arkitektur, i dess olika former, med ledord i harmoni, bevarande, enhetligt och grönska.	2024-01-01	2024-12-31
Utreda hur processen kring utbyggnaden av Liljevalchs och Nobelhuset på Blasieholmen brast i medborgarförankringen.	2024-01-01	2024-12-31
Kravställa att illustrationer, ritningar och renderingar som kommer nämnden till del är verklighetstroga.	2024-01-01	2024-12-31
Utreda ett ekonomiskt stöd för restaurering av ursprungliga fasader på kulturhistoriska fastigheter.	2024-01-01	2024-12-31
Utveckla arbetet med tidiga samråd och medborgardemokrati	2024-01-01	2024-12-31
Revidera småhusstrategin i syfte att undvika förtätning.	2024-01-01	2024-12-31
Ta fram en ny detaljplan för bevarandevärda villaområden	2024-01-01	2024-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Sverigedemokraternas förslag till budget 2024 och inriktning för 2025 och 2026 för **Stadsbyggnadsnämnden** godkänns.

Trafiknämnden

Trafiknämnden ska bidra till att skapa en grönskande, framkomlig och vacker stad. Fotgängare, kollektivtrafikanter, bilister och cyklister måste samsas om gatu- och väginfrastrukturen. Det begränsade utrymmet i innerstaden förutsätter att de korta nöjesresorna sker utan bilen. Däremot har bilen en viktig funktion för näringslivet och de längre resorna till särskilda aktiviteter, storhandel eller andra sträckor där cykel och kollektivtrafik är tidskrävande och funktionellt omöjlig. Tillgången på parkeringsplatser för bilen ska vara god i alla områden. Genom underjordiska garage i innerstaden kan bilen parkeras under mark samtidigt som kajer och gånggator kan levandegöras. Pendlarparkeringar i ytterstadens kollektivtrafiknära lägen är fundamentala för ett blandat pendlande för de som bor utanför city.

Stockholm ska vara en vibrant och blomstrande sommarstad med levande sommargator fyllda med uteserveringar och gröna promenadstråk i såväl city som strategiska delar av ytterstaden. Under vintertid ska hänsyn tas till befolkningens resmönster, då såväl cyklandet som kollektivtrafikens framkomlighet begränsas. Cykelvägbanorna ska möjliggöra den säsongsvisa reseomställningen för att undvika ett allt för lågt nyttjande under vintern.

Investeringar i väginfrastrukturen ska utgå från ekonomisk rationalitet, resmönster och samhällsekonomiska värderingar. Ideologiska skyggglappar och politiska pekpinnar om att begränsa resenärens egna val i valet av trafikslag ska upphöra. Den tuffa ekonomiska situationen som staden och Sverige befinner sig i innebär att icke-kritiska cykelinvesteringar kan bortprioriteras till förmån för mer kostnadseffektiva underhållsåtgärder.

Stockholm ska vara en trygg, säker, ren och välskött stad och standarden ska vara likvärdig i hela staden.

Nämndens uppgifter

Nämnden är huvudman för allmänna platser och väghållare enligt plan- och bygglagen.

Nämndens huvudsakliga ansvar omfattar:

- skötsel och renhållning av stads- och gatumiljön samt vissa parker (Kungsträdgården, Berzelii park, Norra Bantorget, Strömparterren och Järva friområde)
- investeringar i gator och vägar samt ovan nämnda parker
- samordning och utveckling av stadsdelsnämndernas stadsmiljöverksamhet
- stadsövergripande utveckling av stadens parker och grönområden
- skötseln av stadens samtliga träd på gatumark
- markupplåtelse
- upplåtelse av torgplatser samt utveckling och tillsyn av torghandeln
- utveckling av stadens torg
- strategisk trafikplanering i staden
- utveckling av trafiksäkerheten
- trafik- och parkeringsövervakning
- branddammar
- dammsäkerhet
- utgöra stadens skyfallsfunktion
- kommunkoncernens gemensamma inköpskategori Tekniska konsulter – bygg- och projektledning samt inköpskategori Park, gata och parkering

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

För att kommunfullmäktiges mål ska uppnås ska nämnden, utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser*, arbeta enligt kommunfullmäktiges prioriterade inriktning nedan.

En varsamt växande huvudstad

Samhällsekonomiskt lönsamma trafikinvesteringar

Trafiknämnden ska framställa samhällsekonomiska analyser av hög kvalitet vid förslag till förändringar av trafikflöden samt vid ny- och ombyggnationer av gator och vägar. Framkomligheten av olika trafikslag och samhällskostnaden för investeringar ska i högre grad utgöra beslutsunderlaget. Olönsamma investeringar med marginell eller obefintlig nytta ska inte genomföras. En större restriktivitet bör råda inom infrastrukturinvesteringar för att minska stadens skuldsättningstakt. Nya slussen projektet har havererat kostnadsmissigt. Sverigedemokraterna var som enda parti inte bakom det ursprungliga beslutet. För att undvika framtida katastrofala megaprojekt bör staden ta initiativ till en haverikommission som granskar hela processen och utförandet bakom nya slussen. Dialogen med branschföreningar som Bussföretagen och M Sverige ska stärkas vid projekt som berör förändringar av biltrafiken. Besöks- och butiksnärings behov av bilburna transporter ska i högre grad beaktas vid framtida väginvesteringar. En stor tillgång för effektivare transporter är möjligheten till pendelbåt. Trafiknämnden ska tillsammans med Region Stockholm möjliggöra för utvecklade kollektiva båttransporter.

- Utveckla tillförlitliga samhällsekonomiska kalkyler och framkomlighetsanalyser för de olika trafikslagen vid ombyggnation.
- Stärka samverkansdialogen med Bussföretagen och M Sverige, samt besöks- och butiksnärings.
- Beakta näringslivets behov och förutsättningar vid större infrastruktursatsningar med en tidig stadsutvecklingsprocess och i planering av trafikmiljön.
- Verka för att utveckla och utöka kollektivtrafiken med båt.

Framkomligheten för fotgängare ska vara god. Gator, parker och promenadstråk ska utformas utifrån ett tillgänglighets- och funktionsperspektiv. Särskilt ska tillgängligheten för barnvagnar och funktionsvarierade personer beaktas. Vid upprustnings- och renoveringsarbeten ska alternativa färdvägar kommuniceras proaktivt och tydligt. Väg- och anläggningsentreprenörerna ska ha en tät samverkan med trafiknämnden som koordinerar och planerar trafiken. Upprustningar får inte strukturellt försämra framkomligheten eller öka trängseln för biltrafiken under byggnationstiden. Medborgarinflytande ska vara omfattande i gestaltning av gemensamma ytor. Samråd och därefter politiska beslut ska som regel tas vid ombyggnationer av det offentliga rummet.

- Säkerställ god tillgänglighet för barnvagnar samt personer med funktionsvariation.

- Minimera det trafikstörande arbetet och undvik ökade trängsel.
- Demokratisera gestaltungsprogrammen av offentliga ytor.
- Kompensera för bortbyggnation av parkeringsplatser samt verka för att tillskapa nya parkeringsplatser för boende- och besöksparkering.
- Bibehålla parkeringsplatser på skeppsbrokajen, strandvägen och Gamla stan, samt verka för byggnation av underjordiska garage för att på sikt avlasta kajerna från bilparkeringar.

Väginfrastrukturen ska utformas med hänsyn till faktiska resebehov. En ökad andel cykling eller annan mikromobilitet är positivt och ska eftersträvas. Samtidigt ska cykelinvesteringar inte negativt påverka framkomligheten för bil- och kollektivtrafiken. Trafiknämnden ska särskilt beakta de kraftiga säsongsvariationerna i stockholmarnas resmönster. Framtida väginvesteringar ska vara dynamiska och kunna möjliggöra för en ökad andel cykling och gång under sommarhalvåret, medan bil och kollektivtrafikframkomligheten ska öka under vinterhalvåret. Trafiknämnden ska särskilt utreda användandet av reversibla körfält mellan bil/buss och cykel, i syfte att snabbt ställa om väginfrastrukturen mellan årstider. Nya stadsbyggnadsprojekt ska utformas med samtliga trafikslag i beaktning. Arbetet med en gång- och cykelbro mellan Strandvägen och Djurgården ska avslutas. I stället ska en utredning ta fram framkomlighetslösningar exempelvis kan cykling tillåtas på bilvägbanan för att avlasta gångflödena. Biltrafiken ska i högre grad ledas runt stadskärnan. Därför ska trafiknämnden verka gentemot infrastrukturdepartementet för att kunna verkställa en Östlig förbindelse. Underhållet av stadens gator är bristfälligt och Trafikkontoret behöver förbättra sin kontroll och styrning inom detta område med fokus på reinvesteringar. Slutligen ska arbetet intensifieras mot knytpunkter med dålig framkomlighet som exempelvis Brommaplansrondellen.

- Möjliggöra säsongsanpassade resmönster mellan sommar- och vintertid.
- Utreda reversibla körfält mellan bil och cykel, i syfte att möjliggöra för bilåkande och kollektivtrafikens framkomlighet under vintertid.
- Verka för byggnationen av Östlig förbindelse, alternativt en Förbifart Öst.
- Utreda en omformning av Brommaplansrondellen med utgångspunkt i den genomförda trafikutredningen och framkomlighetsstrategin.
- Avbryt arbetet med en gång- och cykelbro mellan Strandvägen och Djurgården och undersök om cykel kan framföras på bilvägbanan över befintliga djurgårdsbron.
- Undersöka förutsättningen för att sätta upphandlingskrav på eldrivna entreprenadfordon.
- Förbättra underhållet av stadens gator.
- Minskad investeringstakt för nya cykelvägar med lägre driftkostnader.

Stockholm ska vara en öppen stad för nya mobilitetslösningar. Erfarenheter från elsparkcykelvägen samt de många nya aktörerna inom såväl cykel- som elsparkcykeluthyrning ska tas tillvara. Trafiknämnden ska vara en öppen partner till nya mobilitetsföretag som vill placera ut sina lösningar i Stockholm. Samtidigt ska företagen följa tydliga spelregler om framkomlighet och ordning.

Erfarenheterna från Stockholm eBike tyder på att en ensidig stor upphandling med en monopolitisk aktör riskerar att slå sönder konkurrensen bland de privata mobilitetsföretagen. Därför bör staden istället sänka markupplåtelseavgifterna och straffavgifterna vid felparkering. Genom god dialog med bolagen kan straffavgifterna sänkas samtidigt som felparkeringar inte ökar. Det nuvarande upphandlingsförfarandet för elsparkcyklar ska utvärderas. Innerstaden bör ha ett maxantal elcyklar/elsparkcyklar, medan ytterstaden inte behöver en begränsning. De mobilitetsfrämjande stimulanserna finansieras genom stadens reklamvitruiner. Utplaceringen av dessa får dock aldrig negativt inverka på stadsmiljön och placerade skyltar som förfular och hindrar framkomligheten ska inte förekomma.

- Möjliggöra en öppen miljö för nya mobilitetsaktörer.
- Utvärdera hyrcykelupphandlingen, markupplåtelseavgifterna samt felparkeringsavgifterna för att främja konkurrenskraftig mikromobilitet

Stockholm ska nå sin fulla potential under sommarhalvåret. Uteserveringar, caféer och torglivet ska prägla stadsmiljön. Sommargångator är ett positivt inslag i anknytning till välbesökta café- och restauranggator. Samtidigt ska trafiknämnden noga beakta negativa framkomlighetsaspekter vid konvertering från bilgata till gångata under sommartid. Under sommartid ska kajerna livas upp med aktivitet och rörelse. Framkomligheten för yrkestransporter ska oavsett årstid säkras. Samtidigt ska borttagning av parkeringsplatser från kajerna kompenseras.

- Fortsatt omvandla välbesökta restaurang- och cafégator till sommargångator.
- Undvik avstängning av trafikkritiska vägar i innerstaden.
- Kompensera borttagningen av parkeringsplatser från kajerna.
- Möjliggöra för fler uteserveringar under sommartid.

Effektiva folkhälsoåtgärder

Alla stockholmare ska tillförsäkras en god hälsa. Trafiknämnden ska arbeta förebyggande mot luftföroreningar som ligger inom stadens kontroll. Regelefterlevnaden för tunga lastbilar, genom miljözon klass 1 ska stärkas. Närmare var tionde lastbil bryter mot regelverket vilket leder till höga utsläpp av luftföroreningar i hela innerstaden. Miljözon klass 2 har haft en ytterst begränsad inverkan på partikelutsläppen, men även koldioxidutsläppen från förbränningsmotorer, därtill har regelefterlevnaden varit svår att följa upp. Likaså kommer miljözon klass 3, som innebär ett förbud mot diesel- och bensinbilar, ha en marginell effekt på partikelutsläppen. Därtill finns en påtaglig risk att elbilar med dubbdäck ökar vägslitaget och under torra vinterdagar skapar högre utsläpp än äldre bensin- och dieselbilar. Trafiknämnden ska i samverkan med miljö- och hälsoskyddsmyndigheten i stället öka förståelsen för andra luftföroreningar som orsakar ohälsa. Ett aktivt arbete ska påföras med den ökade vedeldningen som utökar sotpartiklarna. Samtidigt ska arbetet intensifieras mot de stora europeiska partikelutsläpparna.

- Stärk regelefterlevnaden av miljözon klass 1.
- Avsluta miljözon klass 2 och 3.
- Intensifiera arbetet mot sotpartiklar från ökad vedeldning.

- Verka internationellt för att begränsa partikelspridning.

Arbetsmålet med det hälsofrämjande arbetet ska vara att ge medborgarna bästa möjliga hälsa till lägsta möjliga kostnad. I detta arbete bör olika hälsofaktorer som ligger inom kommunens ansvarsområde beaktas. Utöver luftkvalitetens effekt på hälsan har stockholmare omfattande problem med överexponering av UV-strålning mot hud, vilket i förlängningen kan leda till hudcancer. Trafiknämnden ska intensifiera sitt arbete mot överexponering genom trädgrönka som skugga från solen. Därtill ska en kommunal åtgärdsplan verka för att medvetenheten med åtgärder mot solexponering. Bullernivåerna är en annan viktig komponent av ohälsan i Stockholm. Arbetet måste intensifieras med fler och utvecklade bullerskydd. Innovativa lösningar ska löpande utvärderas och pilottestas. Trafiknämnden ska även se över samfinansieringsmodeller för bullerskydd tillsammans med fastighetsägare. Särskilt fokus ska riktas mot bullerbegränsande åtgärder i Lilla och Stora Essingen.

- Utveckla arbetet med stadsgrönka för ökad skuggning och minskad UV-exponering.
- Ta fram en handlingsplan mot överexponering av UV-ljus.
- Fördjupa arbetet mot buller genom innovativa lösningar och samfinansiering av bullerdämpande åtgärder.

Parkeringsavgifter och parkeringsplatser

Alla stockholmare ska ges en tillräcklig tillgång av bilparkeringsplatser till överkomliga priser. Inga fler parkeringsplatser ska byggas bort utan att samtidigt kompenseras. Trafiknämnden ska i samarbete med Stockholm parkering öka antalet p-platser genom att del utreda lämpliga områden för underjordiska garage i innerstaden dels öka antalet snedställda p-platser ovan mark. Vid nyexploatering i kollektivnära lägen ska p-normen vara högre än områdesbehovet i syfte att möjliggöra yta för pendlarparkeringar. Pendlarparkeringarna fyller en viktig roll i den blandade resan mellan ytterstaden och innerstaden. Trafiknämnden ska i samarbete med Stockholm parkering aktivt arbeta för att utöka pendlarparkeringarna med god tillgänglighet och förmånliga priser. Parkeringsavgifterna för såväl boende som besöksparkering ska behållas på dagens nivåer.

- Kompensera för borttagna parkeringsplatser.
- Behålla besöks- och boendeavgifterna på dagens nivå.
- Utöka p-normen vid nyexploatering samt utöka pendlarparkeringarna.
- Fokusera på att öka antalet p-platser i staden genom bl.a underjordiska parkeringar i innerstaden.

En välutförd snöröjning är avgörande för såväl fysisk hälsa som framkomlighet. Trafiknämnden ska arbeta med äldrevänlig snöröjning med fokus på gångstråk och områden med en högre medelålder samt på kollektiv- och biltrafik. Primära gångstråk ska sopsaltas. Användandet av grus vid gångstråk i anslutning till kollektivtrafiken ska minska i syfte undvika maskinfel och stillastående i tunnelbane- och pendeltågens rulltrappor. Genom ett tiggeriförbud ska kostnaderna minska för nedskräpning.

- Utveckla konceptet äldrevänlig snöröjning.
- Minska grusanvändningen i kollektivtrafiknära lägen.
- Tiggeriförbud för minskad nedskräpning

Stockholm ska vara en naturgrön stad. Stadens mest populära promenadstråk ska premieras i syfte att skapa ett vackrare Stockholm med växtlighet och färgglada blomster. Mer vintergrönska ska prägla såväl innerstaden som ytterstadens kvarter, vilket möjliggör en grön stad året om. Arbetet mot skyfall ska stärkas genom att kombinera grönska med fler växtbäddar i särskilt känsliga miljöer. Behovet av svalkande utomhusmiljöer ska beaktas vid utformandet av nya stadsmiljöer. De stora gräs- och grönytor som finns i staden kan tillåtas växa fritt för att bilda slätterängar i särskilt under höst och vintertid. Under sommartid ska centrala promenadstråk krönas med sommarblomster. Hinder mot bilar som kör in i folkmassor ska sömlöst byggas in och bli en konstnärlig del av den fysiska gestaltningen. Fler koloniträdgårdar ska tillskapas runtomkring i staden. Båtklubbar på kommunal mark ska öppna upp sina anläggningar under delar av dygnet under sommartid i syfte att stimulera fler besökare. Samtidigt ska boat-sharing utvecklas genom att avtala platsupplåtelse vid utvalda båtklubbar.

- Utveckla arbetet mot skyfall.
- Rusta upp promenadstråk med blomster, samt öka andelen vintergrönska i hela staden.
- Fler koloniträdgårdar.
- Genomföra en översyn över stadsmiljöarbetet i syfte att främja mer växtlighet och mindre skötsel på icke-centrala platser.
- Utred boat-sharing och öppna båtklubbar för allmänheten.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Kommunstyrelsen ska i samråd med trafiknämnden utreda möjligheten för Stockholms stad och Region Stockholm att nyttja varandras ytor för samhälls- respektive kollektivtrafikinformation (2.3)	2024-01-01	2024-12-31
Starta tre ny pendelbåtlinjer till 2026/2027 med Region Stockholm, eller privat aktör	2024-01-01	2024-12-31
Övriga aktiviteter		
Utveckla tillförlitliga samhällsekonomiska kalkyler och framkomlighetsanalyser för de olika trafikslagen vid ombyggnation.	2024-01-01	2024-12-31
Stärka samverkansdialogen med Bussföretagen och M Sverige, samt besöks- och butiksnäringen.	2024-01-01	2024-12-31
Utreda hur kommunikationen om trafikstörande arbeten kan utvecklas mot företag och bilister.	2024-01-01	2024-12-31
Utreda hur gestaltningsprogrammen av offentliga ytor kan demokratiseras	2024-01-01	2024-12-31

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Kommunstyrelsen ska i samråd med trafiknämnden utreda möjligheten för Stockholms stad och Region Stockholm att nyttja varandras ytor för samhälls- respektive kollektivtrafikinformation (2.3)	2024-01-01	2024-12-31
Starta tre ny pendelbåtlinjer till 2026/2027 med Region Stockholm, eller privat aktör	2024-01-01	2024-12-31
Utreda reversibla körfält mellan bil och cykel, i syfte att möjliggöra för bilåkande och kollektivtrafikens framkomlighet under vintertid.	2024-01-01	2024-12-31
Utreda en omformning av Brommaplansrundellen med utgångspunkt i den genomförda trafikutredningen och framkomlighetsstrategin.	2024-01-01	2024-12-31
Utreda hur fler mobilitetsaktörer kan stimuleras	2024-01-01	2024-12-31
Utvärdera upphandlingen av elsparkcyklar.	2024-01-01	2024-12-31
Utred hur regelefterlevnaden kan stärkas av miljözon 1	2024-01-01	2024-12-31
Utred konceptet äldrevänlig snöröjning	2024-01-01	2024-12-31
Utred minskat grusanvändande vid snöröjning i anknytning till kollektivtrafikens rulltrappor.	2024-01-01	2024-12-31
Utred hur fler koloniträdgårdar kan tillskapas	2024-01-01	2024-12-31
Utred lämpliga platser för boat-sharing	2024-01-01	2024-12-31
Utveckla nya riktlinjer för bad- och bastuklubbar på stadens mark	2024-01-01	2024-12-31
Ta fram en åtgärdsplan för minskad ohälsa kopplat till buller, luftföroreningar och överexponering av UV-ljus.	2024-01-01	2024-12-31
Utöka antalet snedställda parkeringsplatser.	2024-01-01	2024-12-31
Revidera p-normen för att tillskapa fler platser vid nybyggnation	2024-01-01	2024-12-31
Trafiknämnden ska öka andelen höggräs vid ytor som inte används för rekreation, genom att i första hand anlägga ängsmark, i andra hand genom att minska antalet klipptillfällen i stor omfattning	2024-01-01	2024-12-31
Utvärdera hyrecykelupphandlingen, markupplåtelseavgifterna samt felparkeringsavgifterna för att främja konkurrenskraftig mikromobilitet	2024-01-01	2024-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Sverigedemokraternas förslag till budget 2024 och inriktning för 2025 och 2026 för **Trafiknämnden** godkänns.

Utbildningsnämnden

I Stockholm ska alla barn växa upp med lika förutsättningar till lärande och utveckling. Nämnden ska fokusera på tidiga insatser för en ökad kunskapsutveckling inom svenska och matematik, samt underlätta övergången mellan förskolan och grundskolan.

Skolan ska vara en trygg plats med studiero och ändamålsenliga lokaler. Alla elever ska, oavsett bostadsort, bakgrund eller särskilda behov, ges de bästa förutsättningarna för att klara kunskapsmålen i skolan. Därför ska nämnden verka för att fler elever går ut grundskolan med behörighet till gymnasiet och för att fler elever klarar gymnasiet.

Att elever känner förtroende för sina lärare är en förutsättning för goda kunskapsresultat. En god kunskapsförsörjning av skickliga lärare kräver attraktiva anställningsvillkor, en god arbetsmiljö och möjlighet till kompetensutveckling. Därför ska initiativ tas för att identifiera vilka handlingsplaner och kommunala regelverk som riskerar att leda till onödig administration. Det är nödvändigt att motverka motstridiga regelverk och styrdokument för att minska den administrativa bördan för lärare.

Skoltrött är inte lika med arbetstrött. Många elever är skoltrötta efter grundskolan och vissa saknar stöd från familj och vänner att engagera sig i sina studier. Grundskola och gymnasium ska därför erbjuda kortare undervisningsalternativ som snabbt kan ge skoltrötta elever praktiska kunskaper som leder till yrken där det råder arbetskraftsbrist.

Skolan är också en viktig del i stadens brottsförebyggande arbete samt arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck. Stadens skolor ska samverka med polis och socialtjänst och arbeta preventivt för att öka tryggheten i skolan, motverka kriminell rekrytering, narkotikaanvändande samt fördöma och motverka hederskultur.

Nämndens uppgifter

Nämndens huvudsakliga ansvar omfattar:

- kommunens uppgifter som huvudman för förskoleklass, grundskola, grundsärskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola, fritidshem och fritidsklubb
- elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande insatser i kommunala skolor
- aktivitetsansvaret enligt skollagen för ungdomar som inte fullföljt gymnasiet, i samverkan med arbetsmarknadsnämnden
- verksamhetsförlagd utbildning i skola
- insyn i fristående skolor samt bevakning av fristående skolors planering och eventuella förändringar i verksamheten
- godkännande och tillsyn av fristående fritidshem
- i samverkan med förskolenämnden ansvara för omsorg på kvällar, nätter och helger för barn fram till vårterminen då de fyller tretton år, inklusive hantering av ansökningar
- administration av bidrag till utomstående organisationer som bedriver verksamheter inom skolans område
- att i samråd med kommunstyrelsen söka statsbidrag som gäller de pedagogiska verksamheterna
- framtagande av årlig rapport om trygghet och studiero i stadens skolor
- kommunkoncernens gemensamma inköpskategori för Lokalvård

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

För att kommunfullmäktiges mål ska uppnås ska nämnden, utöver det som beskrivs i Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser, arbeta enligt kommunfullmäktiges prioriterade inriktning nedan.

En trygg huvudstad med hög livskvalitet

En trygg, demokratisk och jämställd skolgång där elever får studiero

Alla barn ska växa upp med rätt och lika förutsättningar till lärande och utveckling. Skolans verksamhet ska alltid utgå från barnkonventionen som bland annat säger att barnets bästa alltid ska komma först och att varje barn har rätt att utvecklas, leka och att uttrycka sin åsikt.

Stockholms skolor ska vara platser där alla barn känner sig trygga och omhändertagna. För att de ska kunna bygga förtroliga relationer till sina lärare, fritidsledare och andra vuxna är det viktigt att staden arbetar långsiktigt med kompetensförsörjning och ställer höga krav på vilka som arbetar med barn. Goda kunskaper i svenska och utlämnande av årliga utdrag ur belastningsregistret ska utgöra självklara verktyg för att säkerställa att de som arbetar i stadens skolor också är lämpade för det.

En lyckad skolgång kräver studiero. Utbildningsnämnden ska verka för att skolakuten utökas med jourklasser för elever som stör undervisningen eller på annat sätt skapar oreda och otrygghet i klassrummet. Därutöver ska nämnden arbeta för att höja kunskapsnivån i skolorna. Elevers kunskapsutveckling ska främjas och följas systematiskt redan från förskoleklass och genom hela grundskolan så att barn i behov av stöd i sin kunskapsutveckling tidigt får rätt insatser för att lära sig räkna, skriva och läsa.

På skolor med befintliga problem med stök och otrygghet krävs handlingskraftiga åtgärder. Nämnden ska verka för en god samverkan med polisen för att kunna bedriva arbete mot narkotika och annan brottslighet. Nämnden ska också verka för att kunna bemanna skolor med väktare med pedagogisk träning för att stärka tryggheten samt behovspröva placering av metalldetektorer och skalskydd med passerkort för att undvika vapen och framtida skolskjutningar. Kläder och symboler som kan kopplas till gängattribut ska vara förbjudna i skolan.

Insatserna för simkunnighet hos barn ska fortsätta med ett särskilt fokus på de som inte blir godkända i ämnet idrott och hälsa. Staden ska också motverka att vårdnadshavare drabbas av höga kostnader i samband med utflykter eller andra aktiviteter kopplade till skolgången.

Utbildningsnämnden ska verka för skolorganisationer som är trygga, demokratiska, jämställda och som står upp för allas lika värde. Dock är satsningar så som HBTQ-certifiering både kostsamma och ifrågasatta. Därför ska nämnden uppdras att avveckla dessa och istället verka för att stärka jämställdheten så att pojkar och flickor behandlas lika och får samma förutsättningar. I det arbetet behövs ett särskilt fokus på

hedersrelaterat våld och förtryck. Vidare bör skolorna arbeta med mänskliga rättigheter och mål 2 och mål 4 i Agenda 2030.

Nämnden ska uppdras att fördela skolpengen mer jämlikt över staden samt utreda om den socioekonomiska ersättningen lett till några positiva effekter. Strukturersättningen ska i högre utsträckning fördelas till barn med särskilda behov.

Utbildningsnämnden ska arbeta för att alla skolor ska vara trygga och jämställda. Vid misstanke om missförhållanden är det angeläget att agera skyndsamt mot dessa. Nämnden ska därför verka för en god samverkan med skolinspektionen för att få snabb återkoppling och nödvändigt stöd vid upptäckande av brister i skolans verksamhet. I läroplanen står det att skolan ska ”fostra till rättskänsla, generositet, tolerans och ansvarstagande i överensstämmelse med den etik som förvaltas av kristen tradition och västerländsk humanism”. Nämnden ska använda rätten till granskning av friskolors verksamhet, i synnerhet mot konfessionella friskolor, och verka för att dessa följer läroplanen, inte bidrar till segregation, samt bygger på demokratiska principer.

- Efterfråga årliga utdrag ur belastningsregistret av personer som arbetar med barn inom stadens verksamheter för att motverka sexualbrott mot barn samt kriminell rekrytering.
- Stärka tillsynen av religiösa friskolor.
- Öka tryggheten vid stökiga skolor genom väktare med pedagogisk träning.
- Förbjuda kläder i skolan som kan kopplas till gängattribut.
- Behovspröva placeringen av metalldetektorer och skalskydd med passerkort för att undvika farliga vapen, samt framtida skolskjutningar.
- Verka för stärkt polisiär närvaro vid skolor för att öka deras synlighet samt möjliggöra för social brottsprevention.
- Stärka studieron och tryggheten genom att utöka skolakuten med jourklasser.
- Säkerställa att samtliga skolor följer konventionen för de mänskliga rättigheterna, Agenda 2030 och i övrigt avveckla de normkritiska och genuspedagogiska satsningarna så som HBTQ-certifiering.
- Ställa sig bakom principen om att traditionsenlig skolavslutning ska ske i kyrkan
- Ställa sig bakom principen att samtliga politiska partier representerade i riksdag eller Stockholms kommunfullmäktige alltid har rätt att delta vid skolor i de fall ett parti bjuds in.
- Fördela skolpengen mer jämlikt över staden samt utreda om den socioekonomiska ersättningen lett till några positiva effekter.

Personalförsörjning och skolorganisation

De som arbetar i skolan ska ha goda arbetsvillkor och konkurrenskraftiga löner. Många lärare vittnar om ohållbara arbetssituationer med onödigt mycket administration och där arbetstiden inte räcker till, vilket riskerar att öka sjukskrivningstalen. Utbildningsnämnden ska uppdras att säkerställa kompetensförsörjningen till stadens skolor genom att utöka andelen lärarassistenter och kringpersonal i syfte att minska lärarnas arbetsbörda. Nämnden ska också se

över lärarnas arbetsförhållanden gällande psykosocial arbetsmiljö och ta fram förbättringsåtgärder.

För barn som växer upp med föräldrar med begränsade eller obefintliga svenskkunskaper spelar skolan en avgörande roll i språkutvecklingen. Att inte lära sig fullgod svenska begränsar möjligheten att vara delaktig i demokratiska beslut och det dagliga livet. Det riskerar även att leda till utanförskap. I skolan ska det huvudsakliga samtalsspråket vara svenska och den kommunalt finansierade modersmålsundervisningen ska ligga på lagstiftningens minimikrav.

Det behövs fler snabbspår till praktiska arbeten likt yrkesintroduktionsprogrammen. I samverkan med arbetsmarknadsnämnden samt fristående aktörer och företag ska nämnden utveckla kortare yrkesutbildningar med praktik. I kombination med lärande på arbetsplatsen kan fler snabbt komma ut i bristyrken inom bygg-, fastighets- och tillverkningsindustrin m.m. Grundskolan ska stärka sin vägledning av elever till bristyrken. Utbildning för utbildningens skull är förlegat, och passar inte de som snabbt vill komma ut i arbetslivet och försörja sig själva. Här ska grundskolorna tydligare fånga upp elever med intresse för praktiska utbildningar. Arbetskraftsbehovet är stort av kompetent arbetskraft som besitter praktisk yrkeskunskap, vilket innebär goda chanser till garanterade arbeten efter avslutad examen, med konkurrenskraftiga ingångslöner. Den överdrivna akademiseringen, med allt fler elever som söker sig till högskoleutbildningar inom sektorer med ett överutbud av arbetskraft leder i värsta fall till bortslösade studieår. Genom en tydlig vägledning mot yrkeshögskolor, och praktiska gymnasieprogram når fler ungdomar ett efterfrågat arbete med goda löneförutsättningar

För barn och unga med neuropsykiatrisk funktionsvariation eller särskilda behov ska det finnas tillräckliga resurser och hjälpmedel för att klara sin skolgång. Alla barn har rätt till en fullgod utbildning och stöd att nå sin fulla potential och därför ska nämnden arbeta för att stärka förståelsen kring och bemötandet av barn och unga med neuropsykiatrisk funktionsvariation och särskilda behov. Alla stadens skolor ska NPF-säkras genom utbildning av KIND/KI.

Kompetensen hos personalen i de särskilda undervisningsgrupperna behöver höjas och lokalerna skall utformas på ett sätt som är gynnsamt för elevernas lärande.

- Genomföra en genomlysning för att identifiera vilka handlingsplaner och kommunala regelverk som riskerar att leda till onödig administration och föreslå åtgärder för att minska överadministrationen för lärare.
- Se över lärarnas arbetsförhållanden gällande psykosocial arbetsmiljö.
- Säkerställa god tillgänglighet av legitimerade lärare.
- Stärka lärarförsörjningen genom fler lärarassistenter och kringpersonal.
- Säkerställa att svenska är det huvudsakliga samtalsspråket i skolan.
- Begränsa den kommunalt finansierade modersmålsundervisningen till lagstiftningens minimikrav.
- Stärka förståelsen kring och bemötandet av barn och unga med neuropsykiatriska funktionsvariationer och särskilda behov.

- Utvärdera den kompletterande ersättningsmodellen för skolpeng i syfte att ersätta baserat på kvalitet/prestation och därmed premiera utvecklingsarbetet med verkliga resultat.
- Stärka arbetet med de särskilda undervisningsgrupperna genom kompetenshöjning av personal samt anpassning av lokaler, i syfte att uppnå närhetsprincipen för elever samt avlasta befintliga resursskolor.
- NPF-säkra samtliga skolor i Stockholm stad genom utbildning av KIND/KI
- Utveckla utbildningsvägar för förskola och grundskola för särskilt begåvade elever.
- Stärka SYV-konsulenternas arbete med syfte att få fler elever att söka sig till gymnasieinriktningar, och praktiska utbildningar som leder till ett yrke med arbetskraftsbrist.
- Genomföra ett pilotprojekt där personlighetstest utgör en del av SYV-vägledningen i syfte att erhålla träffsäkra rekommendationer till studier och framtida arbete.

Hälsa och rörelse

Daglig motion stärker både den fysiska och psykiska hälsan. Vi vet också att de vanor vi får med oss som barn påverkar vilka vanor vi sedan har som vuxna. Att ge barn goda fysiska vanor kan bidra till att öka folkhälsan även på lång sikt. Således är det viktigt att skolan fångar upp de barn som inte rör på sig tillräckligt och nämnden ska verka för att förbättra rutinerna kring de barn som inte deltar i idrottsundervisningen.

Tillsammans med Socialnämnden ska tidiga informationsinsatser om narkotikaanvändning riktas mot elever i grundskolorna. Utbildningsnämnden ska främja rörelse bland stadens elever med en målsättning om sunda och pigga elever. Därför ska nämnden tillskynda ett pilotprojekt av Bunkeflo-modellen med mer idrottsverksamhet i skolan.

- Ta initiativ till narkotikaförebyggande samverkan med polisen i skolan
- Utforma en handlingsplan riktad mot grundskolans narkotikaförebyggande arbete
- Pilottesta Bunkeflo-modellen med mer idrotts/friluftsverksamhet i skolan
- Säkerställa att stadens skolgårdar är tillräckligt stora i proportion till elevantalet
- Stärka elevhälsans arbete tillsammans med Region Stockholm, där elevhälsan ges ett förebyggande uppdrag med högre tillgänglighet till kuratorer

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Kommunstyrelsen ska i samarbete med förskolenämnden, servicenämnden, utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna utreda möjligheterna att införa delad faktura i förskola och fritidshem	2024-01-01	2024-12-31
Utbildningsnämnden ska fortsätta utbildningsinsatserna för skolläda och personal om systematiskt elevhälsoarbete	2024-01-01	2024-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med arbetsmarknadsnämnden och socialnämnden utveckla arbetssätt där personer som riskerar hoppa av gymnasiet i högre utsträckning nås av tidiga insatser före skolavbrott. I arbetet ska även samverkan med fristående skolor stärkas	2024-01-01	2024-12-31

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Utbildningsnämnden ska i samarbete med arbetsmarknadsnämnden utreda hur elever i introduktionsprogram kan ges yrkeskompetens för att på kort sikt bli ekonomiskt självförsörjande	2024-01-01	2024-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med förskolenämnden och i samråd med kulturnämnden revidera skolbiblioteksplanen	2024-01-01	2024-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen och servicenämnden inleda ett arbete för att utveckla stadens tjänster för att hitta och jämföra grundskola och gymnasium i syfte underlätta för vårdnadshavare att göra informerade val av skola. Utvecklingen ska inkludera relevanta kvalitetsmått, driftsform och annan information om verksamhetens kvalitet	2024-01-01	2024-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen utreda införandet av borttagna fritidsklubsavgifter för elever med familjer med lägre inkomst, i linje med hur staden har utformat liknande taxor	2024-01-01	2024-12-31
Utbildningsnämnden ska i samråd med kommunstyrelsen planera för att stadens skolor beredskapslagrar i egen regi för att klara ett grundläggande måltidsbehov för samtliga elever och personal under flera dygn	2024-01-01	2024-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen, förskolenämnden, stadsbyggnadsnämnden, stadsdelsnämnderna och SISAB slutföra arbetet med att införa lekvärdesriktlinjer för förskolegårdar och skolgårdar. Riktlinjerna ska säkra tillräckliga ystorablekar, en hög pedagogisk kvalitet samt grönska i utemiljön	2024-01-01	2024-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen, förskolenämnden och stadsdelsnämnderna utreda hur datakvaliteten i stadens barn- och elevregister kan förbättras för mer tillförlitliga beslutsunderlag	2024-01-01	2024-12-31
Utbildningsnämnden ska tillämpa modellen Kommunal samverkan för bästa skola (KSBS) på samtliga av stadens skolor med låga kunskapsresultat	2024-01-01	2024-12-31
Utbildningsnämnden ska underlätta för elever som går hel- eller halvdag i lovskola att uppnå kunskapskraven genom att skolan ombesörjer att lunch serveras	2024-01-01	2024-03-31
Utbildningsnämnden ska utreda förutsättningarna för att starta ett yrkesprogram på någon av stadens gymnasieskolor som idag domineras av högskoleförberedande program	2024-01-01	2024-06-30
Utbildningsnämnden ska utreda hur möjligheterna för elever som börjar i kommunal grundskola att kunna gå hela sin skolgång i den kommunala grundskolan kan stärkas	2024-01-01	2024-06-30
Utbildningsnämnden ska utreda hur skolorna arbetar med att tidigt identifiera elever med behov av särskilt stöd, som exempelvis elever med NPF-diagnoser, och föreslå åtgärder på hur skolornas arbete på området kan utvecklas samt hur likvärdigheten kan öka	2024-01-01	2024-12-31

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Utbildningsnämnden ska utreda möjligheterna till ökad samordning och informationsdelning mellan stadens gymnasieskolor och fristående aktörer kring skolköer, skolval och skolplaceringar i syfte att stärka stadens planeringsförutsättningar, möjliggöra för fler elever att få sitt förstahandsval och utveckla ett mer samordnat skolval	2024-01-01	2024-08-31
Idrottsnämnden ska i samarbete med utbildningsnämnden ta fram en modell för att påbörja årliga mätningar av simkunnigheten i staden. Den nya statistiken ska kunna jämföras mellan år och mellan stadsdelar	2024-01-01	2024-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med idrottsnämnden, kulturnämnden och SISAB ta fram en rapport som beskriver hur arbetet går med att öppna upp skolans lokaler för förenings- och idrottsverksamhet samt föreslå åtgärder för att fler lokaler ska tillgängliggöras samt hur kultur- och idrottslivets användning av de befintliga lokalerna kan öka	2024-01-01	2024-12-31

Kommunstyrelsen ska i samråd med förskolenämnden, servicenämnden, socialnämnden, utbildningsnämnden, äldrenämnden och stadsdelsnämnderna revidera stadens matstrategi: "God, hälsosam och klimatsmart mat"	2024-01-01	2024-12-31
Stadsbyggnadsnämnden, exploateringsnämnden och trafiknämnden ska i samråd med miljö- och hälsoskyddsnämnden, utbildningsnämnden, stadsdelsnämnderna, Micasa Fastigheter i Stockholm AB och SISAB utreda hur effekter av värmebölja kan inkluderas och hanteras i stadsutvecklingsprocessen	2024-01-01	2024-12-31
Utbildningsnämnden ska i samråd med SISAB undersöka hur miljö- och hälsoskyddsnämndens rekommendation för konstgräs, platsgjutet gummi och gummigranulat kan integreras i skolornas funktionsprogram	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med berörda nämnder och bolagsstyrelser vidareutveckla SAMS i syfte att säkerställa att skolbehoven möts samtidigt som stadsutvecklingsprocessen är effektiv	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samråd med förskolenämnden och utbildningsnämnden utreda ersättningssystemet med syfte att elever och barn ska få tillgång till en likvärdig skola och förskola oavsett om denna bedrivs i privat eller kommunal regi. I detta ska särskilt beaktas kostnader för skolpliktsansvar och förskolans utbudsansvar samt att möta tillfälliga variationer av elevantal	2024-01-01	2024-12-31
SISAB AB ska i samarbete med utbildningsnämnden ta fram en gemensam upprustningsplan i syfte att skapa en tydlig prioritering och inriktning över vilka av stadens skolor som är i störst behov av upprustning	2024-01-01	2024-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med arbetsmarknadsnämnden stärka det strategiska arbetet kring samplanering och lokalförsörjning för	2024-01-01	2024-12-31

vuxenutbildningen i syfte att åstadkomma lokaleffektivitet, samt ta fram en plan kring vilka av SISAB:s lokaler som ska användas för vuxenutbildning		
Utbildningsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen implementera utvecklad behovsanalys för grundskolans lokalförsörjning i syfte att förbättra den stadsövergripande skolplaneringen	2024-01-01	2024-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen utreda och ta fram förslag på hur kommunerna i gymnasieregionen kan samordna dimensioneringen av gymnasieplatser, bland annat i syfte att möta arbetsmarknadens behov av yrkesutbildad arbetskraft	2024-01-01	2024-12-31
Utbildningsnämnden ska i samråd med kommunstyrelsen se över möjligheten för en annan ersättningsmodell för grundskolan som i högre grad säkerställer skolors grundfinansiering i syfte att möta snabba elevantalsförändringar	2024-01-01	2024-12-31
Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med utbildningsnämnden, äldrenämnden och stadsdelsnämnderna införa en jobbgaranti för examinerade på stadens vård- och omsorgscollege. Arbetsmarknadsnämnden och utbildningsnämnden ska vidare utreda införandet av ytterligare jobbgarantier	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med arbetsmarknadsnämnden, exploateringsnämnden, kulturnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, servicenämnden, socialnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden, utbildningsnämnden och Stockholm Business Region AB se över och revidera stadens näringslivspolicy samt ta fram en bilaga till näringslivspolicyn med en etableringsstrategi för Stockholm	2024-01-01	2024-12-31
Utbildningsnämnden ska arbeta för att berörda personalkategorier på samtliga skolor ges möjlighet till kompetensutvecklingsinsatser för att höja kunskapsnivån i fråga om barn med NPF-diagnoser	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med förskolenämnden, socialnämnden, utbildningsnämnden, äldrenämnden och stadsdelsnämnderna bedriva fortsatt kunskaps- och förmågeuppbyggnad inom måltidsberedskap	2024-01-01	2024-12-31
Servicenämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen, förskolenämnden, kulturnämnden, socialnämnden, utbildningsnämnden, äldrenämnden och stadsdelsnämnderna påbörja viss drift av centralt omsättningslager för medicinskt skydds- och förbrukningsmateriel, livsmedel samt vissa förbrukningsmateriel i syfte att höja stadens beredskapsförmåga	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samråd med socialnämnden, utbildningsnämnden, äldrenämnden och samtliga stadsdelsnämnder, fortsätta utvecklingen av en nämndövergripande struktur i arbetet mot välfärdsbrott med fokus på riktade kontroller genom tillämpning av riskprofiler och en ökad grad av dokumentation och informationsdelning	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med förskolenämnden, utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna med stöd av representanter från minoriteter samt experter genomföra åtgärder från kartläggningen "Antisemitism i Stockholms skolor"	2024-01-01	2024-12-31

Kommunstyrelsen ska i samarbete med målnsvariga nämnder och bolagsstyrelser för de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030 ta fram förslag på så kallade flaggade indikatorer i syfte att följa upp stadens arbete med att säkerställa de mänskliga rättigheterna	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med målnsvariga nämnder och bolagsstyrelser för de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030, revidera och uppdatera Hållbarhetsrapport	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samråd med kulturnämnden och utbildningsnämnden samordna stadens deltagande i 250-årsjubileet för Judiskt liv i Sverige och gå in som samverkandepartner i firandet i Stockholm år 2025	2024-01-01	2024-12-31
Övriga aktiviteter	Startdatum	Slutdatum
Säkerställ att skolorna efterfrågar årliga utdrag ur belastningsregistret för personer som arbetar med barn för att motverka sexualbrott mot barn och kriminell rekrytering	2024-01-01	2024-12-31
Verka för att fler skolor ska kunna tillaga mat i egen regi	2024-01-01	2024-12-31
Säkerställ att alla skolor serverar en varierad och näringsrik kost med kött, fågel eller fisk som alternativ	2024-01-01	2024-12-31
Stärk tillsynen av religiösa friskolor	2024-01-01	2024-12-31
Verka för att kunna tillsätta väktare med pedagogisk träning vid stökiga skolor för att öka tryggheten	2024-01-01	2024-12-31
Säkerställ att kläder som kan kopplas till gängattribut förbjuds i stadens skolor	2024-01-01	2024-12-31
Behovspröva placering av metalldetektorer och skalskydd med passerkort för att undvika farliga vapen och framtida skolskjutningar	2024-01-01	2024-12-31
Verka för en stärkt polisär närvaro vid skolor för att öka deras synlighet samt möjliggöra för social brottsprevention	2024-01-01	2024-12-31
Utöka skolakuten med jourklasser i syfte att stärka studieron och tryggheten	2024-01-01	2024-12-31
Säkerställ att samtliga skolor följer de mänskliga rättigheterna, Agenda 2030 samt avvecklar de normkritiska och genuspedagogiska satsningarna så som HBTQ-certifiering	2024-01-01	2024-12-31
Verka för att traditionsenliga skolavslutningar i kyrkan ska kunna hållas	2024-01-01	2024-12-31
Verka för att samtliga politiska partier representerade i riksdag eller kommunfullmäktige alltid har rätt att delta vid skolor i de fall där ett parti bjuds in	2024-01-01	2024-12-31
Genomför en genomlysning för att identifiera vilka handlingsplaner och kommunala regelverk som riskerar att leda till onödig administration och föreslå åtgärder för att minska överadministrationen för lärare	2024-01-01	2024-12-31
Se över lärarnas arbetsförhållanden gällande psykosocial arbetsmiljö samt verka för att förbättra dessa	2024-01-01	2024-12-31
Säkerställ att det finns en god tillgänglighet av legitimerade lärare samt stärk lärarförsörjningen genom fler lärarassistenter och kringpersonal	2024-01-01	2024-12-31
Säkerställ att svenska är det huvudsakliga samtalspråket i stadens skolor	2024-01-01	2024-12-31

Begränsa den kommunalt finansierade modersmålsundervisningen till lagstiftningens minimikrav	2024-01-01	2024-12-31
NPF-säkra samtliga Stockholms stads skolor genom utbildning av KIND/KI	2024-01-01	2024-12-31
Stärk arbetet med de särskilda undervisningsgrupperna genom kompetenshöjning av personal samt anpassning av lokaler, i syfte att uppnå närhetsprincipen för elever samt avlasta befintliga resursskolor	2024-01-01	2024-12-31
Utvärdera den kompletterande ersättningsmodellen för skolpeng i syfte att ersätta baserat på kvalitet/prestation och därmed premiera utvecklingsarbetet med verkliga resultat	2024-01-01	2024-12-31
Arbeta för att utveckla utbildningsvägar för förskola och grundskola för särskilt begåvade elever	2024-01-01	2024-12-31
Stärk SYV-konsulenternas arbete för att få fler elever att söka sig till gymnasieinriktningar och praktiska utbildningar som leder till ett yrke med arbetskraftsbrist	2024-01-01	2024-12-31
Tillsätt ett pilotprojekt där personlighetstest utgör en del av SYV-vägledningen i syfte att erhålla träffsäkra rekommendationer till studier och framtida arbete	2024-01-01	2024-12-31
Ta initiativ till narkotikaförebyggande samverkan med polisen i skolorna	2024-01-01	2024-12-31
Utforma en handlingsplan riktad mot grundskolans narkotikaförebyggande arbete	2024-01-01	2024-12-31
Pilottesta Bunkeflo-modellen med mer idrotts/friluftsverksamhet i skolan	2024-01-01	2024-12-31
Verka för att stadens skolgårdar är tillräckligt stora i proportion till elevantalet	2024-01-01	2024-12-31
Skolpengen ska fördelas mer jämlikt över hela staden	2024-01-01	2024-12-31
Utred vad den socioekonomiska ersättningen haft för effekter	2024-01-01	2024-12-31
Stärk elevhälsans arbete tillsammans med Region Stockholm och ge elevhälsan ett förebyggande uppdrag med högre tillgänglighet till kuratorer	2024-01-01	2024-12-31
Strukturersättningen ska i högre utsträckning gynna barn med särskilda behov	2024-01-01	2024-12-31
Utbildningsnämnden ska arbeta för att fler grundskolor ska kunna erbjuda skolfrukost	2024-01-01	2024-12-31
Säkerställ tillsammans med servicenämnden att skolskjutsen fungerar som den ska	2024-01-01	2024-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Sverigedemokraternas förslag till budget 2024 och inriktning för 2025 och 2026 för **Utbildningsnämnden** godkänns.

Äldrenämnden

Stockholm ska vara en äldrevänlig stad. Äldre ska känna en hög livskvalitet och vara trygga med att den kommunala servicen är i absolut världsklass. Äldreomsorgen ska präglas av valfrihet men även säkerhet om att samtliga leverantörer uppfyller omfattande kvalitetskrav. Olika boendelösningar ska erbjudas för olika stadier av åldrandet. Från det tidiga åldrandet med seniorbostäder, till trygghetsboenden/servicehus och slutligen särskilda boenden. För de som kan och vill ska hemtjänsten erbjuda möjligheten att bo kvar i hemmet utan att göra avkall på vare sig den fysiska eller psykiska hälsan. En ökad rörlighet mellan kommuner innebär möjligheten till nytänkande boendelösningar i naturnära miljöer.

Det strategiska utvecklingsarbetet ska grunda sig i såväl välfärdsteknikens utveckling, men även personalförsörjningen. Högt ställda mål, rätt verktyg för chefer och ledare i kombination med språkutbildningsåtgärder på omsorgspersonalen är fundamentalt för en äldreomsorg i världsklass. Äldreomsorgens medarbetare ska inte bara bli fler utan även mer kvalificerade med mycket goda språkkunskaper i svenska. Tills det uppnåtts bör det finnas personer med mycket goda språkkunskaper i svenska i alla arbetspass. Personer med funktionsvariation och personer med åldersrelaterade funktionshinder ska beaktas i äldreomsorgens olika delar. Läkar- och sjuksköterskenärvaron är avgörande i äldreomsorgen vilket föranleder behovet av nära dialog med Region Stockholm. Äldre med subakuta åkommor ska i största möjliga mån undvika akutmottagningen. Alternativa lösningar som direkttag till geriatriken eller ortopederna, alternativt lätt-geriatriska boendelösningar med övernattningsalternativ, ska utvecklas.

Ett stärkt förebyggande arbete behövs för att undvika ohälsa som leder till såväl hospitalisering som hemmasittande och psykisk ohälsa. Krafttag mot fallolyckor leder till ökad livskvalitet och förebygger undvikbar slutenvård. Stärkt samverkan mellan hemtjänst och primärvård genom en spindel i nätet för hela vård- och omsorgssystemet är avgörande för att undvika runt-bollning och onödiga vårdinsatser.

Nämndens uppgifter

Nämndens huvudsakliga ansvar omfattar:

- uppföljning, utvärdering och utveckling av äldreomsorgen i syfte att säkerställa hög kvalitet
- uppföljning av myndighetsutövningen inom äldreomsorgen i syfte att säkerställa likställigheten i hela staden
- inspektion av stadens äldreomsorg oavsett utförare
- kvalitetsobservation av stadens äldreomsorg oavsett utförare
- bidragsgivning till ideella organisationer inom äldreomsorgen
- samarbete med Region Stockholm i gemensamma frågor samt inom Stiftelsen Stockholms läns äldrecentrum
- övergripande utbildning, fortbildning och kompetensutveckling av medarbetarna i äldreomsorgen
- stadens jourverksamhet inom äldreomsorg och omsorg om personer med funktionsvariation
- hantering av ansökningar om trygghetslarm samt installation och larmmottagning
- köhanteringssystemet för vård- och omsorgsboenden samt servicehus

- genomförande av centrala upphandlingar enligt lagen om valfrihet (LOV)
- förvaltning av stadsövergripande avtal avseende hemtjänst, dagverksamhet samt vård- och omsorgsboende enligt LOV
- genomförande av centrala upphandlingar enligt lagen om offentlig upphandling för korttidsplatser för äldre, förvaltning av avtal, samordning och hantering av korttidsplatser
- där stadsdelsnämnder så önskar i samarbete med servicenämnden och berörda stadsdelsnämnder genomföra stadsövergripande upphandlingar å stadsdelsnämndernas vägnar
- leda och samordna utvecklingen av äldreomsorgen i samarbete med stadsdelsnämnderna inom områdena digitalisering, karriärvägar och utbildning
- årligen till nämnden redovisa en sammanställning av arbetsmiljöarbetet inom äldreomsorgen
- utveckling och effektivisering av verksamhetsnära förvaltning av sociala system
- samordna arbetet med stadens boendeplan, som omfattar planeringen av vård- och omsorgsboenden, servicehus och korttidsboenden
- årligen utarbeta en stadsövergripande rapport för verksamhetsområdet inklusive en analys av utvecklingen
- central upphandling av vård- och omsorgsboenden

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

För att kommunfullmäktiges mål ska uppnås ska nämnden, utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser*, arbeta enligt kommunfullmäktiges prioriterade inriktning nedan.

En trygg huvudstad med hög livskvalitet

Kvalitet och trygghet

Stockholms stads äldreomsorg ska vara i absolut världsklass där såväl omvårdnads kvalitet, servicenöjdhet och trivsel hos personalen ska förenas. Dagens faktiska äldreomsorg är däremot långt ifrån tillräcklig. Bristande språkkompetens hos omsorgspersonalen och otillräcklig kontroll och uppföljning av såväl privata som offentliga vårdaktörer skapar ett påtagligt missnöje. Misstag inom omsorgen leder inte bara till en kortsiktigt försämrad livskvalitet utan även långsiktiga hälsoproblem som belastar den redan pressade akutsjukvården. För en utvecklad äldreomsorg behövs såväl privata som offentliga aktörer. Oavsett driftsform ska kvalitetskraven vara hårda och omfattande. Stadsdelsnämnderna ska möjliggöra för privata alternativ att delta i upphandlingarna, men samtidigt stärka den egna rådigheten över boendeanläggningarna genom eget ägande av verksamhetsfastigheten. Granskningar och inspektioner ska löpande förekomma och anmärka på brister. I kombination med detta ska hygienrutinerna stärkas och Silviahemscertifieringen ska införas som grundkrav för samtliga medarbetare inom den brukarnära omsorgen.

- Säkerställ förekomsten av en bred mångfald av privata, offentliga och ideella aktörer.
- Stärka rådigheten över anläggningarna genom eget ägande, men möjlighet till att upphandla verksamheten.

- Stärka inspektionerna genom fler kvalitetsobservationer riktade mot hygienrutiner.
- Säkerställa att samtliga medarbetare har grundkunskap inom demens Silviahems-certifiering.

Äldrenämnden ska tillsammans med stadsdelsnämnderna säkerställa att äldreomsorgens insatser håller hög medicinsk kvalitet. Evidensbaserad omsorg, applikation av nya forskningsrön samt deltagande i vetenskapliga studier ska prägla äldreomsorgens verksamheter. Äldreomsorgen ska präglas av ett akademiskt tänkande med kontinuerlig verksamhetsutveckling som drivs från såväl personal, chefer men även externa forskare. Äldreomsorgens verksamheter ska vara öppna för att agera testbäddar för nya välfärdstekniker och innovationer. I arbete med att utveckla ny välfärdsteknik ska innovationsupphandlingar beaktas i högre utsträckning.

- Stärk den vetenskapliga verksamhetsutvecklingen av äldreomsorgen tillsammans med äldrecentrum.
- Öka tillgängligheten och möjliggör testbäddsverksamhet inom äldreomsorgens verksamheter.
- Möjliggör privata lösningar för äldreomsorgens utmaningar genom innovationsupphandlingar.
- Stärk samverkan med civilsamhället för fler IT-utbildningar av äldre.

De dagliga måltiderna i såväl hemtjänsten som i särskilt boende är fundament för en kvalitativ äldreomsorg. Staden ska tillse att valfrihet råder kring valet av vegetarisk eller animalisk kost. Ingen ska bli påtvingad en viss kost mot sin vilja. Samtidigt ska staden sträva mot att tillaga måltiderna vid riktiga kök i samtliga äldreboenden. Vid nybyggnation av äldreboenden ska särskilda krav åläggas på att konstruera fullgoda kök som möjliggör för brukarna att både se tillagningen och känna lukten av densamma. Ekologiska livsmedel ska omprövas, sett till dess höga kostnader och tveksamma klimateffekter, till förmån för mer närproducerade alternativ med högre kvalitet. Hårda krav på djurskydd ska prägla upphandlingarna, vilket innebär att obedövat ritualslachtat halal- och koscherkött ska förbjudas.

- Eftersträva platsbaserad tillagning av mat vid nya upphandlingar.
- Säkerställa ett brett kosturval med både animalisk och vegetarisk mat.
- Arbeta mot greenwashing genom att avbryta inköp av vissa ekologiska livsmedel.
- Möjliggöra mer närproducerat samt viltkött i upphandlingar.
- Förbjuda inköp av obedövat ritualslachtat halal- och koscherkött.

Det förebyggande arbetet är avgörande för att undvika ohälsa. Därför ska staden ta fram ett handlingsprogram mot fallolyckor. I handlingsprogrammet ska åtgärder som utdelning av halkbroddar, äldrevänlig snöröjning samt andra innovativa åtgärder hämtade från Sverige och övriga Europa beaktas. Varje fallolycka leder till undvikbara besök vid akutmottagningarna, men även ökat behov av hemtjänst och till slut särskilt boende. Ett proaktivt arbete stärker individens fysiska men även psykiska hälsa och möjliggör ett aktivt deltagande i samhället under den senare delen av livet.

- Inrätta ett handlingsprogram mot fallolyckor i hemmet.
- Tillsammans med trafiknämnden aktivt arbeta för äldrevänlig snöröjning.
- Pilottesta utdelning av halkbroddar under vintertid.

Personalförsörjning och språkkrav

Äldreomsorgen är en personalintensiv bransch. Nyttillkommen välfärdsteknik är positiv, men dess utveckling är fortsatt i sin linda. En kvalitetshöjning av äldreomsorgen måste därför grunda sig i en kvalitetshöjning av verksamheterna och ytterst personalen. Staden ska intensifiera sitt arbete med språklyftet inom äldreomsorgen där fokus ska ligga på att säkerställa att samtliga omsorgsgivare enligt SoL och LSS ska uppnå SVA 1. På sikt ska omsorgsgivarna stärka sina språkkunskaper ytterligare för att nå upp till SVA 2, motsvarande gymnasiesvenska. Staden ska stärka rekryteringskraven med språkstest för att validera individernas språkkunskaper i svenska. I kombination med ökade språkkrav ska äldrenämnden i samverkan med stadsdelsnämnderna agera för att stärka de tidiga rekryteringsinsatserna till yrket genom att stimulera fler grundskoleelever att välja vård- och omsorgsprogrammet. Därtill ska stadsdelsnämndernas arbetsmarknadsinsatser särskilt fokusera mot att styra individer i arbetslöshet mot språk- och omsorgsstudier som på sikt leder till fler anställda i sektorn.

- Verka för att höja språkkraven i äldreomsorgen till SVA 2, och successivt SVA 3.
- Implementera språkstest vid nyrekrytering av personal.
- Fokusera statliga kompetensutvecklingsstöd till medarbetare som saknar kunskap motsvarande SVA 1, respektive SVA 2 och SVA 3 för undersköterskor.
- Kravställa att den brukarnära personalen avvägrar sig från att bära politiska, religiösa eller filosofiska synliga symboler i tjänst.
- Stärka förståelsen för äldreomsorgen som yrkesval tillsammans med utbildningsnämnden och arbetsmarknadsnämnden.

Hemtjänst och kontinuitet

Hemtjänsten fyller en avgörande funktion för att garantera äldre och vissa funktionsvarierade stockholmare god hälsa. Rätt utförd leder insatsen till att individen ges möjlighet att bo kvar hemma och fullt ut delta i samhället. Vid en bristande eller otillräcklig insats riskerar individen att bli en fånge i sitt eget hem. Särskilt utsatta är de som helt eller delvis saknar anhörgvårdarnas insatser. Fundamentet för en god hemtjänst ska utöver fullgoda svenskkunskaper vara kontinuitet och personkännedom. Mötet med många olika vårdpersoner under en kort tidsperiod skapar oro och ångslan. Särskilt när assistans behövs med intima hygiensysslor ska och bör den äldre förvänta sig en god personkännedom till personen som ska utföra uppgiften. Ersättningssystemet är tillsammans med uppdragsbeskrivningen viktiga verktyg för att stärka kontinuiteten i hemtjänsten.

- Kravställa att hemtjänstbesök aviseras till mottagaren via sms med namn på vårdperson.
- Reformera ersättningssystemet inom hemtjänsten i syfte att uppnå kontinuitet och minska antalet olika vårdpersoner som besöker brukaren.
- Stärka samverkan mellan hemrehab och hemtjänst samt inkludera vissa rehabiliteringsuppdrag inom hemtjänsten, exempelvis hjälp med att boka tid eller instruera hur träningsövningar ska genomföras.
- Kravställa trygg hemgång som tjänst hos samtliga privata aktörer.
- Säkerställa fast kontaktperson i hemtjänsten.

Staden ska arbeta aktivt med att utreda alternativa boendeformer i såväl sitt egna geografiska område som i riket. På kort sikt ska en utredning se över förutsättningarna för att inrätta ett vård- och omsorgsboende för döva personer. Målgruppen växer och har svårigheter att få ordentlig hjälp vid stadens ordinära boenden. Översyn ska även göras över möjligheten att utveckla attraktiva senior- och trygghetsbostäder i angränsade kommuner till Stockholm stad. Därtill kan staden genom samarbeten med privata byggaktörer undersöka möjligheten att bygga naturnära bostäder med koppling till havs- och fjällnatur. Särskilda föregångsexempel skulle kunna vara större anläggningar där bostäder kombineras med service och aktiviteter för den aktiva pensionären. En utredning ska även se över möjligheten att utveckla korttidsboendena till en lätt-geriatrisk övernattningsavdelning i syfte att minska belastningen vid akutmottagningarna av äldre. Långa väntetider i kombination med subakuta åkommor riskerar att leda till såväl liggsår som sjukhusrelaterade infektioner.

- Arbeta med andra kommuner i syfte att utveckla fler senior- och trygghetsbostäder i attraktiva lägen.
- Tillsammans med Region Stockholm vidareutveckla korttidsboende till en lätt-geriatrik med omsorgs- och rehabiliteringsuppdrag i syfte att undvika akuten för äldre.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Socialnämnden ska i samarbete med äldrenämnden revidera Stockholms stads program för stöd till anhöriga	2024-01-01	2024-12-31
Äldrenämnden ska utreda behov och placering av teckenspråkig äldrevägledare	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samarbete med förskolenämnden, socialnämnden, utbildningsnämnden, äldrenämnden och stadsdelsnämnderna bedriva fortsatt kunskaps- och förmågeuppbyggnad inom måltidsberedskap	2024-01-01	2024-12-31
Äldrenämnden ska i samråd med kommunstyrelsen ta fram ett förslag på en ny indikator om andel sjuksköterskor inom särskilda boenden i syfte att höja den medicinska kompetensen inom äldreomsorgen	2024-01-01	2024-06-30
Servicenämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen, förskolenämnden, kulturnämnden, socialnämnden, utbildningsnämnden, äldrenämnden och stadsdelsnämnderna påbörja viss drift av centralt omsättningslager för medicinskt skydds- och förbrukningsmateriel, livsmedel samt vissa förbrukningsmateriel i syfte att höja stadens beredskapsförmåga	2024-01-01	2024-12-31
Äldrenämnden ska i samråd med Storstockholms brandförsvär initiera informationsinsatser riktade till äldre i syfte att minska brandolyckor	2024-01-01	2024-12-31
Övriga aktiviteter		
Silviahems-certifiera medarbetare som möter patienter med demens	2024-01-01	2024-12-31
Starka granskningsarbetet riktat mot kvalitets- och hygienrutiner	2024-01-01	2024-12-31
Upprätta och implementera språkstest vid nyanställning	2024-01-01	2024-12-31

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Upprätta en handlingsplan för att höja språkraven till SVA 2 och SVA 3	2024-01-01	2024-12-31
I samverkan få fler studenter att välja äldreomsorgen som yrkesval	2024-01-01	2024-12-31
Implementera riktlinjer om att personal med patientkontakt ska avvärja sig från att bära politiska, religiösa och filosofiska symboler i tjänst	2024-01-01	2024-12-31
Revidera närings- och kosthållningspolicyn samt tillhörande strategi	2024-01-01	2024-12-31
Revidera förfrågningsunderlaget för hemtjänst	2024-01-01	2024-12-31
Utreda inkluderingen av trygg hemgång som deluppdrag hos samtliga hemtjänstleverantörer	2024-01-01	2024-12-31
Utreda ett utvecklat korttidsboende med lätt-geriatrisk karaktär i samverkan med Region Stockholm	2024-01-01	2024-12-31
Utreda verksamhetsmodell för en akademisk äldreomsorg	2024-01-01	2024-12-31
Utreda lämpliga innovationsupphandlingar	2024-01-01	2024-12-31
Möjliggöra testbäddar för ny välfärdsteknik	2024-01-01	2024-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Sverigedemokraternas förslag till budget 2024 och inriktning för 2025 och 2026 för **Äldrenämnden** godkänns.

Överförmyndarnämnden

I Stockholm får alla som inte själva kan sköta sin ekonomi eller bevaka sina rättigheter ett bra stöd av en god man eller en förvaltare. Insatserna ska vara av hög kvalitet och trygga för den enskilde. Överförmyndarnämndens huvuduppgift är att utöva tillsyn över godmanskap och förvaltarskap. För att uppnå detta är en väl fungerande tillsyn av ställföreträdarna grundläggande. Handläggningen ska vara rättssäker och effektiv, och det ska vara lätt att få kontakt med staden.

Nämndens uppgifter

Överförmyndarnämndens uppdrag är reglerat i föräldrabalken. Nämndens huvudsakliga ansvar omfattar:

- rekrytering och byte av gode män och förvaltare
- tillsyn och arvodering av gode män och förvaltare
- information och utbildning av gode män och förvaltare
- särskilt stöd för rekrytering och arvodering av särskilt förordnade vårdnadshavare till ensamkommande flyktingbarn

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

För att kommunfullmäktiges mål ska uppnås ska nämnden, utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser*, arbeta enligt kommunfullmäktiges prioriterade inriktning nedan.

En trygg huvudstad med hög livskvalitet

Överförmyndarnämnden ska verka för att alla som behöver hjälp av en god man ska få stöd snabbt. Nämndens ska prioritera arbetet med att korta handläggningstider. Nämnden ska även, tillsammans med kommunstyrelsen, verka för att nämndens nationella ansvar överförs till lämplig statlig myndighet när så är möjligt. Nämnden ska särskilt se till att barnets tillgångar används för barnets nytta och att tillgångarna i övrigt är placerade på ett tryggt sätt som ger en rimlig avkastning. Nämnden ska bidra till ett starkt barnrättsperspektiv.

Nämnden ska kontinuerligt göra lämplighetskontroller av ställföreträdare. Eventuella oegentligheter ska polisanmälas. Om en ställföreträdare förekommer i belastningsregistret ska nämnden föreslå entledigande av denne.

Överförmyndarnämnden har ett viktigt uppdrag i tillsyn över förmyndarskap, det vill säga hur föräldrar förvaltar sina barns tillgångar. Tillsynen ska säkerställa att barn, eller myndiga personer som inte själva kan ta tillvara sin rätt, inte missgynnas ekonomiskt eller rättsligt. Nämnden ska särskilt se till att barnets tillgångar används för barnets nytta och att tillgångarna i övrigt är placerade på ett tryggt sätt som ger en rimlig avkastning.

För att säkra god kvalitet i verksamheten är det centralt att arbetet med att systematiskt förbättra arbetssituationen och arbetsmiljön för de anställda. Målsättningen är att nämnden ska vara en dynamisk, professionell och uppskattad arbetsplats.

Nämnden ska kontinuerligt göra lämplighetskontroller av ställföreträdare. Eventuella oegentligheter ska polisanmälas. Om en ställföreträdare förekommer i belastningsregistret ska nämnden föreslå entledigande av denne.

I och med att nämnden har ett särskilt uppdrag att genomföra tillsyn över förmyndarskapet är det viktigt att ständigt arbeta med uppföljning och utvärdering ur ett barnrättsperspektiv. Nämnden kan bidra med att sprida kunskap till medarbetare, chefer, vuxen- och barnhandläggare i arbetet med att systematiskt säkerställa barnets bästa.

Nämnden ska fortsätta arbetet med att fortbilda stadens biståndshandläggare och socialsekreterare om uppdraget som god man och förvaltare. Överförmyndarnämnden ska samarbeta med relevanta aktörer så att även ideella krafter tas tillvara samt fortsätta den dialog som inletts med funktionshinderrådet. I samarbete med äldrenämnden och stadsdelsnämnderna ska förbättrade rutiner för effektiv och säker hantering och redovisning av enskildas pengar och inköp för dessa inom äldreomsorgen tas fram.

Nämndens ska även, tillsammans med kommunstyrelsen, verka för att nämndens nationella ansvar överförs till lämplig statlig myndighet när så är möjligt.

Överförmyndarnämnden ska fortsätta att utveckla och effektivisera verksamhetssystem för nämndens verksamhet. Överförmyndarnämnden ska också fortsätta utveckla digitalisering och e-tjänster för öka säkerheten för både ställföreträdare och huvudmän. Arbetet med nämndens nationella uppdrag ska organiseras och struktureras på ett sätt så att det är urskiljbart i kostnadsredovisningen. Överförmyndarnämnden ska fortsätta arbetet med att ta fram metoder och nyckeltal för att mäta kvalitet, tillgänglighet, bemötande, rättssäkerhet, effektivitet samt huvudmännens och ställföreträdarnas uppfattning om verksamheten, på ett sätt som gör det möjligt att jämföra bakåt i tiden och med andra överförmyndarnämnder i framförallt Stockholms län.

Den interna kontrollen ska fortsätta utvecklas i syfte att säkerställa att verksamheten bedrivs i enlighet med gällande lagstiftning och kommunstyrelsens anvisningar.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Sverigedemokraternas förslag till budget 2024 och inriktning för 2025 och 2026 för **Överförmyndarnämnden** godkänns.

Central medelreserv

I Central medelsreserv: 1. *Till kommunfullmäktiges förfogande för oförutsedda behov* reserveras 5 mnkr.

I Central medelsreserv: 2. *Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda behov* reserveras 786,2 mnkr främst för följande ändamål:

- Beredskapslager
- Ordningsvakter
- Platssamverkan
- Lokala åtgärdsprogram, vatten
- Förvaltarenhet
- Högtider och evenemangsdagar
- Sommarkoloniverksamhet inkl. LSS-kollo
- Förskola – bidrag för hög hyra
- Särskilda boenden för äldre
- Särskilda boenden för personer med funktionsvariation
- Socialnämnden – SHIS lägenheter
- Eventstöd SDN
- Fler ordningsvakter och trygghetskameror
- Oförutsedda behov

Vidare reserveras 907,7 mnkr i Central medelsreserv: 3. *Till kommunstyrelsens förfogande för prestationsförändringar* inom förskola, fritidshem, grundskola, gymnasieskola, vuxenutbildning, grund- och gymnasiesärskola, svenskundervisning för invandrare (sfi), flyktingmottagande, stöd och service till personer med funktionsvariation, intäktsbortfall som en följd av pandemin, kommunalt bostadstillägg för funktionsnedsatta, arbetsmarknadsnämnden samt arvoden med mera inom överförmyndarnämnden samt ej aktiverbara utgifter.

I Central medelsreserv: 4. *Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda investeringsutgifter* har utgifter om 530 mnkr reserverats för planerings- och genomförandeprojekt avseende investeringar för exempelvis följande ändamål:

- Förändringar mellan åren i redan beslutade investeringsprojekt som inte kan finansieras genom omprioriteringar inom nämndens investeringsplan
- Nya prioriterade investeringsprojekt som inte kräver genomförandebeslut av kommunfullmäktige, genom att de inte är av strategisk vikt eller principiell karaktär
- *Utökad idrottsmiljard*
- *Utökad vägunderhåll och framkomlighet*
- Trygghetsinvesteringar
- Hästa gård
- Parklekar
- *Utökad satsning: lokala åtgärdsprogram, vatten*
- Stockholm vid vattnet
- Större investeringar på parkmark till följd av erosionsproblematik mm.
- Maskiner och inventarier för drift av stadsmiljö i egen-regi

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Sverigedemokraternas förslag till budget 2024 och inriktning för 2025 och 2026 för **central medelsreserv** godkänns.

Finansförvaltning

Mnkr	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026
Pensioner, arbetsgivaravgifter	-10 007,0	-11 067,5	-10 135,9	-10 124,7
Pensionsersättning, personal- omkostnadspålägg från nämnderna mm	8 483,6	9 070,0	8 217,6	8 306,0
Anslagsfinansierad del av pensioner/arbetsgivaravgifter mm	-1 523,4	-1 997,5	-1 918,3	-1 818,7
Skatteintäkter och begravningsavgifter	59 554,4	63 767,4	66 914,5	70 113,9
Utjämning och fastighetsavgift	-6 239,7	-6 206,6	-7 205,6	-7 997,8
Utdelning	1 440,0	1 120,0	640,0	640,0
Finansiellt resultat exklusive utdelningar	-589,4	-600,1	56,7	181,3
Disposition begravningsavsättning	-9,5	11,8	-10,1	-21,8
Summa finansiering verksamhetens nettokostnader	54 155,8	58 092,5	60 395,5	62 915,6
Interna ränteersättningar	1 093,6	2 252,8	2 301,1	2 449,2
Finansiering investeringsplan				
Förändring av eget kapital	0,1	0,1	129,9	1 677,1
Avskrivningar	2 057,1	2 547,9	2 715,9	3 069,7
Försäljningsinkomster	200,0	200,0	200,0	200,0
Upplåningsbehov	4 272,4	6 483,3	4 742,4	3 100,4
Summa finansiering investeringsplan	6 529,6	9 231,3	7 788,2	8 047,2

Förslag till budget 2024 och inriktning för 2025 och 2026

Under Finansförvaltningen redovisas de samlade kostnaderna för pensioner och arbetsgivaravgifter, stadens skatteintäkter, intäkter för fastighetsavgifter med mera. Finansförvaltningen tillgodogörs interna ersättningar för pensioner och personalomkostnadspålägg från nämnderna. Här upptas finansiellt resultat, aktieutdelning samt interna ränteersättningar från nämnder för investeringar.

Exploateringsinkomster vid markförsäljning, motsvarande det bokförda värdet, tas upp under exploateringsnämnden. De samlade budgeterade investeringsinkomsterna framgår av investeringsplanen.

Pensioner, arbetsgivaravgifter m.m.

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Pensioner		
Utbetalningar pensioner	-1 266,2	-
Pensionsavgifter	-1 405,2	-
Särskild löneskatt (24,26 %)	-648,1	-
Förändring av pensionsskuld (inkl särsk löneskatt)	-1 408,0	-
Summa	-4 727,5	
Övriga personalkostnader	-100	
Arbetsgivaravgifter (inkl avtalsförsäkring)	-6 240,0	
Ersättningar från nämnderna för pensioner och personalförsäkring		9 070,0
Summa	-11 067,5	9 070,0
Anslagsfinansierad del av pensioner/ arbetsgivaravgifter mm	-1 997,5	

Pensioner

Här redovisas stadens samlade kostnader för pensioner för så väl aktiv som pensionerad personal. Staden redovisar pensionskostnader enligt blandmodellen. Pensionsavtal för födda 1985 och tidigare är delvis förmånsbestämt. Sedan den 1 januari 2023 gäller avgiftsbestämda avtalet AKAP-KR för anställda inom staden. Pensionsskulden avser förmånsbestämd ålderspension och avtalspension. Skulden beräknas enligt beräkningsmodellen, RIPS 21. Den del av skuldförändringen som avser ränta budgeteras under finansiella kostnader.

Arbetsgivaravgifter

Stadens nämnder betalar lagstadgade arbetsgivaravgifter, avtalsförsäkring och pensioner genom ett personalomkostnadspålägg, som läggs på lönesumman. För arbetstagare födda 1958 och senare har detta beräknats till 46,4 procent för 2024. Pålägget består av följande poster: Lagstadgade arbetsgivaravgifter om 31,42 procent, avtalsförsäkringar om 0,13 procent och kalkylerade kostnader för avtalspension om 14,8 procent. Pålägget för personer födda 1957 och tidigare uppgår till 16,0 procent. Riktlinjen är att förändrade arbetsgivaravgifter eller avtalsförsäkringar, som beslutas om året innan budgetåret, ska påverka personalomkostnadspålägg, som tas ut budgetåret.

Skatteunderlag och skatteberäkningar

Prognosen över skatteunderlaget för 2024, det vill säga kommuninvånarnas förvärvsinkomster under 2022, är uppräknad med en bedömning av utvecklingen under inkomståren 2023 och 2024. Gällande prognos utgår från Sveriges Kommuner och Regions bedömning den 24 augusti 2023. Skatteunderlaget beräknas öka med 4,9 procent år 2023 och 3,8 procent år 2024. Stadens skatteinkomster är beräknade på en skattesats om 17,74 kr.

Begravningsavgift

Begravningsverksamheten finansieras genom en särskild avgift som tillgodogörs staden på samma sätt som skattemedel. Begravningsavgiften uppgår till 6,5 öre av uppräknat skatteunderlag (6,5 öre 2023).

Utjämning och fastighetsavgift

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Inkomstutjämning	-7 401,6	
Kostnadsutjämning	-1 089,3	
Regleringspost		2 845,2
LSS-utjämning	-1 939,5	
Fastighetsavgift		1 378,6
Summa	-10 430,4	4 223,7
Netto utjämning och fastighetsavgift	-6 206,6	

Utjämningsystemet

Kommuner och regioner garanteras genom inkomstutjämningsen 115 procent av medelskattekraften i riket. Stockholms stad och andra kommuner som har en skattekraft över den s.k. *garantinivån* betalar en inkomstutjämningsavgift till staten. Det slutliga utfallet av inkomstutjämningsen kommer att fastställas under december månad 2023.

LSS-utjämning

LSS-utjämningsen utjämnar för kostnadsskillnader i kommunernas LSS-verksamhet. Kostnadsutjämningsystem för verksamhet enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) infördes 2004. Gällande prognos för LSS-utjämningsen utgår från SCB:s prognos i juni 2023.

Fastighetsavgift

Från och med år 2008 har den statliga fastighetsskatten ersatts av en kommunal avgift. Fastighetsavgiften baseras på ett taxeringsvärde med ett högsta tak som justeras årsvis. Detaljerade regler utfärdas av Skatteverket.

Utdelning

Flertalet av stadens bolag ingår i koncernen Stockholms Stadshus AB. Vissa bolag i koncernen erlägger koncernbidrag till moderbolaget Stockholms Stadshus AB, som i

sin tur tillskjuter bidrag till mottagande bolag. Utdelning till staden sker från moderbolagets egna kapital.

I budget föreslås en preliminär utdelning om 1 120 mnkr från Stockholms Stadshus AB. Det slutliga beloppet beslutas i samband med tertialrapport 2 och därtill eventuellt hörande extra bolagsstämma för Stockholms Stadshus AB. Vid ordinarie årsstämma 2024 beslutas inte om någon utdelning från koncernen.

Mnkr	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026
Räntenetto	381,6	577,1	557,5	494,1
Övriga finansiella intäkter	0,7	1,3	1,3	1,3
Övriga finansiella kostnader	-29,0	-33,3	-33,3	-33,3
Finansiella kostn pensionsskuld inkl löneskatt	-942,6	-1145,3	-468,9	-280,8
Finansiellt resultat exklusive utdelningar	-589,4	-600,1	56,6	181,3

Kommunstyrelsen agerar genom stadsledningskontoret som kommunkoncernens samlade finansfunktion. Samtliga upplånings- och placeringsbehov sker genom stadsledningskontorets internbank. Finanspolicyn för kommunkoncernen Stockholms stad anger ramar för finansverksamheten i kommunkoncernen, det vill säga Stockholms stad, Stockholms Stadshus AB och dess majoritetsägda bolag samt stadens övriga helägda bolag. Finanspolicyn ska fastställas av kommunfullmäktige årligen och revideras vid behov. En riskkontrollfunktion övervakar att de finansiella riskerna håller sig inom de ramar och regler som finns angivna i finanspolicyn.

Enligt finanspolicyn för kommunkoncernen Stockholms stad ska staden och samtliga bolag erhålla upplåning och placering med villkor motsvarande kommunkoncernens externa finansieringskostnad med utrymme för en marknadsmässig kreditmarginal och eventuell omkostnadsersättning.

Övriga finansiella intäkter utgörs i första hand av ersättning som tas ut i samband med att staden går i borgen. Enligt gällande regler för stadens borgenshantering ska staden vara restriktiv avseende nya borgensåtaganden. Övriga finansiella kostnader utgörs i huvudsak av kostnader för rating, syndikerat låneavtal (betalningsberedskap) och marknadsprogram samt bankavgifter. Den del av pensionsskulden som är att betrakta som en finansiell kostnad inklusive löneskatt redovisas under finansiella kostnader.

Begravningsfond

Begravningsverksamheten finansieras genom en begravningsavgift. Överskott/underskott inom verksamheten avsätts centralt för balansering av resultat, som återförs till avgiftskollektivet.

Internränta

Kommunfullmäktige fastställer stadens internränta i samband med budget. Staden eftersträvar en internränta som är relativt stabil och som reflekterar kommunkoncernens genomsnittliga finansieringskostnad de kommande åren. Kommunfullmäktige fastställer stadens internränta för 2024 till 2,8 procent, (2,2 procent 2023). Räntan för bostadsrättsinnehav motsvarar internräntan.

Kommunfullmäktige fastställer därutöver kalkylräntan för enskilda projekt till 5,0 procent.

Räntan för markinnehav motsvarar avgäldsräntan för tomträtter, som uppgår till 3,0 procent (3,0 procent 2023).

Kapitalkostnadsberäkning

Vid beslut om ny-, om- och tillbyggnadsprojekt gällande lokaler och bostadslägenheter med kostnadsbaserad hyresberäkning, och med SISAB, Micasa och fastighetsnämnden som hyresvärd, baseras dessa på en mer långsiktig kapitalkostnadsberäkning. Den del som avser kostnaden för en kapitalskuld beräknas med en bestämd procentsats, en kalkylberäkningsprocent. Kalkylberäkningsprocenten ska gälla vid bedömning av ett projekt i samband med beslut och därefter vara fast för detta specifika projekt i samband med uppföljning under hela genomförandetiden. Hyresofferter från berörda bolag och fastighetsnämnden ska avseende kapitalskulden kompletteras med denna kalkylberäkningsprocent.

BALANSBUDGET

Mnkr	Budget 2023*	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026
Tillgångar				
Materiella anläggningstillgångar	97 521,2	104 129,6	109 126,9	114 029,4
Finansiella anläggningstillgångar	4 929,1	4 929,1	4 929,1	4 929,1
Summa anläggningstillgångar	102 450,3	109 058,7	114 056,0	118 958,5
Omsättningstillgångar	96 039,5	96 015,9	96 036,0	96 079,6
Summa tillgångar	198 489,7	205 074,5	210 092,0	215 038,1
Eget kapital och skulder				
Eget kapital	85 460,5	85 585,6	85 710,7	85 965,6
Förändring enl resultaträkningen	0,1	0,1	129,9	1 677,1
Förändring eget kapital övrigt	125,0	125,0	125,0	125,0
Summa eget kapital	85 585,6	85 710,7	85 965,6	87 767,7
Avsättningar pensioner m fl förpliktelser	10 494,6	11 902,6	12 329,1	12 601,0
Infrastrukturella avsättningar mm	11 736,0	9 106,9	7 117,6	5 560,9
Summa avsättningar	22 230,6	21 009,5	19 446,7	18 161,9
Skulder	90 673,5	98 354,3	104 679,7	109 108,5
Summa eget kapital och skulder	198 489,7	205 074,5	210 092,0	215 038,1
Ansvarsförbindelse pensioner	15 634,2	16 408,7	15 418,8	14 648,2
Soliditet (%) inklusive ansvarsförbindelse	35,2	33,8	33,6	34,0

*Ingående värde korrigerat enligt bokslut 2022

Balansbudgeten visar vilka effekter budgeten för 2024 med inriktning för 2025 och 2026 har på stadens tillgångar och skulder. Den är upprättad utifrån förutsättningarna i bokslut 2022, budget 2023 och 2024 samt enligt det finansiella målet att soliditeten inklusive ansvarsförbindelsen inte ska vara lägre än 34,0 procent på längre sikt. På kort sikt ska soliditeten inte understiga 30,0 procent. Omsättningstillgångarna är beräknade enligt förutsättningen att stadens likviditet inte ska förändras under planperioden.

KASSAFLÖDESANALYS

Mnkr	Budget 2023*	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026
Den löpande verksamheten				
Årets resultat	0,1	0,1	129,9	1 677,1
Förändring eget kapital övrigt	125,0	125,0	125,0	125,0
Justering ej likvidpåverkande poster	2 845,4	3 842,7	3 007,3	3 194,8
Utbetalning avsättningar	-1 777,0	-2 617,3	-1 999,4	-1 578,5
Förändring kortfr fordr, lån o lager	0,0	0,0	0,0	0,0
Kassaflöde från löpande verksamhet	1 193,6	1 350,5	1 262,8	3 418,4
Investeringsverksamhet				
Investering i materiella anläggningstillgångar	-7 859,6	-11 461,3	-9 938,2	-9 447,2
Försäljning materiella anläggningstillgångar	1 530,0	2 430,0	2 350,0	1 600,0
Investering finansiella anläggningstillgångar	0,0	0,0	0,0	0,0
Kassaflöde från investeringsverksamheten	-6 329,6	-9 031,3	-7 588,2	-7 847,2
Finansieringsverksamheten				
Förändring låneskuld	5 136,0	7 680,8	6 325,4	4 428,8
Årets kassaflöde	0,0	0,0	0,0	0,0

Kassaflödesanalysen visar vilka effekter budgeten för 2024 med inriktning för 2025 och 2026 har på stadens betalflöden. Analysen visar vilket bidrag den löpande verksamheten lämnar, hur mycket investeringsverksamheten förbrukar samt vilket tillflöde i form av lån som krävs för att hålla en oförändrad likviditet.

Följande, förslag till budget 2024 och inriktning för 2025 och 2026 för Finansförvaltningen, beslutas i denna budget

- Ram för kommunkoncernens totala externa upplåning samt ram för utlåning till och borgensteckning för bolagen fastställs i Finanspolicy för kommunkoncernen Stockholms stad.
- Kommunkoncernen ska i samband med den årliga översynen av finanspolicyn uppdatera de finansiella risklimiterna utifrån aktuella finansiella förutsättningar.
- Kommunalinkomstskatt utdebiteras med kronor 17:98 per skattekrona för att fylla stadens uttaxeringsbehov för 2024.
- Begravningsavgift utdebiteras med 6:50 öre per skattekrona för 2024.
- Beslut om den faktiska storleken på utdelningen från koncernen Stockholm Stadshus AB fattas av kommunfullmäktige i tertiärrapport 2, 2024.
- Internräntan fastställs till 2,8 procent för 2024.
- Övriga förslag till budget 2024 och inriktning för 2025 och 2026 för Finansförvaltningen.

BOLAG INOM STOCKHOLMS STADSHUS AB

Koncernen Stockholms Stadshus AB

Förslag till budget och ägardirektiv 2024 och inriktning 2025-2026 för koncernen Stockholms Stadshus AB

Bolagskoncernen ska under perioden prioritera affärsmässiga och nödvändiga investeringar för en långsiktigt hållbar kommunekonomi. Det är angeläget att en balans finns mellan egen finansiering och upplåning. Samtidigt ska bolagskoncernen dra nytta av sina fördelaktiga räntekostnader i samband med den nationella lågkonjunkturen. Den långa kommunala framförhållningen i kombination med fördelaktiga räntekostnader möjliggör för ett långsiktigt eget ägande av fastigheter och marktillgångar.

Bolagskoncernen ska möjliggöra ombildningar av hyresrätter. Strategiska fastigheter och samhällsfastigheter ska behållas i egen regi. Det ökade egna fastighetsägandet ska ske rationellt med stordriftsfördelar. Inhyrningar ska föregås av en risk- och konsekvensanalys.

Bolagskoncernen Stockholms Stadshus AB:s uppgifter

Koncernen Stockholms Stadshus AB omfattar merparten av Stockholms stads aktiebolag. Stockholms Stadshus AB är moderbolaget i koncernen som består av 16 aktiva dotterbolag eller underkoncerner, samt ett intressebolag.

Styrelsen för Stockholms Stadshus AB, koncernstyrelsen, ska fatta de principiella beslut som krävs för att kommunfullmäktiges mål ska nås. Dotterbolagens styrelser och verkställande ledningar har det operativa ansvaret för att kommunfullmäktiges beslut verkställs.

Koncernen Stockholms Stadshus	2023	2024	2025	2026
Resultat efter finansnetto, mnkr	456	276	717	680
Investeringar, mnkr	-13 747	-13 711	-14 336	-15 292

Moderbolaget Stockholms Stadshus AB

Stockholms Stadshus AB ska kontinuerligt följa större investeringsprojekt med särskilt fokus på projekt med långsiktiga effekter för stadens tillväxt, ekonomi och trygghet. Stockholms Stadshus AB ska verka för att uppfylla sina åtaganden i nationella bostadsförhandlingar.

Det är angeläget att Stockholms Stadshus AB deltar i arbetet för fortsatt Fastighetsutveckling, utbyggnad och planering av lokaler för stadens välfärdsversamheter, såsom äldreboenden, skolor och förskolor. All samhällsplanering ska i ett tidigt skede beakta välfärdens behov av kostnadseffektiva, ändamålsenliga, tillgängliga och trygga lokaler.

Moderbolaget Stockholms Stadshus AB:s uppgifter

Stockholms Stadshus AB har en sammanhållande funktion för huvuddelen av Stockholms stads aktiebolag och ska leda bolagskoncernen. I kommunfullmäktiges direktiv ingår att svara för övergripande utveckling, strategisk planering, löpande översyn och omprövning, utöva ekonomisk kontroll och uppföljning, samt att utveckla styrformer och samspelet mellan ägare, koncernledning och dotterbolag. Moderbolaget följer upp av kommunfullmäktige beslutade indikatorer och av kommunfullmäktige gemensamma direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser, i samverkan med stadsledningskontoret. Moderbolaget ska inom ramen för kommunstyrelsens uppsiktsplikt återföra väsentlig och strategisk information till kommunstyrelsen.

Ägardirektiv för 2024-2026

Stockholms Stadshus AB	2023	2024	2025	2026
Resultat efter finansnetto, mnkr	36	50	50	50
Investeringar, mnkr	0	0	0	0

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

En resurseffektiv huvudstad med fokus på kärnverksamheten

- Följa dotterbolagens arbete med trygghets- och säkerhetsåtgärder.
- säkerställa att energi- och klimateffektiviseringar är ekonomiskt rationella
- Leda och följa upp arbetet med en effektiv och hållbar fastighetsförvaltning inom stadens fastighetsbolag
- Tillsammans med kommunstyrelsen utveckla kommunkoncernens strategiska placering för framtida småskalig kärnkraft och solkraft.
- Tillsammans med kommunstyrelsen och fastighetsbolagen utreda möjligheten till återköp av strategiska samhällsfastigheter

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Stockholms Stadshus AB ska i samarbete med AB Svenska Bostäder, AB Familjebostäder, AB Stockholms hem och Stockholms Stads Parkerings AB utreda hur Stockholms Stads Parkerings AB kan underlätta uppförandet av parkeringsplatser i samband med nyproduktion, till exempel genom parkeringsköp eller 3D-fastighetsbildning	2024-01-01	2024-12-31
Övriga aktiviteter		
Bistå i arbetet med att utveckla småskalig kärnkraft.	2024-01-01	2024-12-31
Följa upp och samkordinera dotterbolagens arbete med trygghetsinvesteringar och säkerhetsåtgärder.	2024-01-01	2024-12-31
Sammanhålla utredningen om återköp av samhällsfastigheter	2024-01-01	2024-12-31

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Följa upp den ekonomiskt rationaliteten i klimatinvesteringsåtgärder i dotterbolagen	2024-01-01	2024-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Sverigedemokraternas förslag till mål och ägardirektiv för 2024-2026 för **Stockholm stadshus AB** godkänns.

Bostadsbolagen: AB Svenska Bostäder, AB Familjebostäder och AB Stockholmshem

Gemensamt för de tre bolagen

De allmännyttiga bostadsbolagen fyller en viktig roll för att säkerställa ett kontinuerligt bostadsbyggande över tid. Bolagen ska öka sitt bostadsbyggande med lägenheter för olika inkomstgrupper och för de olika behoven som finns under livet. Från det lilla ensamhushållsboendet, till flerrumslägenheten för barnfamiljer och slutligen för den funktionsanpassade lägenheten för seniorer. Bostäder ska finnas för socialt utsatta grupper och andra med särskilda behov. För att undvika segregation och förslumning ska nyproduktion av hyresrätter i olika storlekar blandas med bostadsrättshus. Butiks- och verksamhetslokaler ska präglade bottenvåningarna.

Attraktiva boendemiljöer förutsätter vacker arkitektur, tillgång till naturvärden, idrottsplatser och offentlig service. Tryggheten såväl inuti bostadshuset som utanför är avgörande för att skapa trivsel och undvika ekonomisk segregation.

Ombildningar av hyresrätter ska möjliggöras och uppmanas. Större försäljningar av fastigheter ska undvikas. I stället ska ett långsiktigt ägande och ansvarstagande av bolaget fastighetsbestånd tas.

Bostadsbolagen får sänkta avkastningskrav för att ges förutsättningar att kunna hantera det uppkomna ränte- och inflationsläget. Bolaget ska minska vinstutdelningen, samt avkastningen i syfte att hålla nere hyrorna inom bostadsegmentet

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolagen

En resurseffektiv huvudstad med fokus på kärnverksamheten

- Bidra till stadens gemensamma arbete om att förmedla försöks- och träningslägenheter, Bostad Först, förturslägenheter och skyddade boenden för våldsutsatta.
- Stärka arbetet mot oriktiga hyresförhållanden, olovlig andrahandsuthyrning och bostadsrelaterade bedrägerier samt utveckla samverkan med socialtjänsten för att motverka utsattheten för de som berörs.
- Utforma en handlingsplan tillsammans med Polisen för att ta fast personer utan uppehållstillstånd som ständigt vistas i allmännyttan.
- Möjliggöra konvertering av bottenplanslokaler till verksamhetslokaler för små- och lättindustri.
- Bygga bostadshus med blandade lägenhetsstorlekar för att undvika segregation.
- Bygga ut laddstationer ifall detta efterfrågas av lokalboende.
- Verka för anpassad nybyggnation med solcellsplacering på hustak.
- Möjliggöra för stadsodlingsutrymmen vid nybyggnation.
- Öka hyresgästernas inflytande vid renoveringar utöver standardhöjning med högre hyra som följd.
- Säkerställa att nyproduktion själv finansieras genom höjda hyresuttag.

- Minska avkastningskravet med 100 mkr för att minska hyreshöjningarna.
- Värna kulturhistoriska värden vid upprustningar.
- Öka takten för egen byggnation.
- Bygga levande bottenvåningar.
- Bygga mer i arkitektur inspirerad av klassisk stil med hög trivselvärden
- Möjliggöra mindre upphandlingar för ökat deltagande av småföretagare.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Övriga aktiviteter		
Stärka arbetet mot olovlig andrahandsuthyrning, och felaktig folkbokföring	2024-01-01	2024-12-31
Samverka med polisen kring insatser för att ta fast personer utan uppehållstillstånd som vistas i allmännyttan.	2024-01-01	2024-12-31
Utreda lämpliga bottensplanslokaler för konvertering till verksamhetslokaler för små- och lättindustri.	2024-01-01	2024-12-31
Ta fram ett bostadsprogram för nybyggnation av olika lägenhetstyper, storlekar och funktioner, samt innehållande riktlinjer på de arkitektoniska kvalitéerna.	2024-01-01	2024-12-31
Utreda gemensamma riktlinjer för bevarande av element med kulturhistorisk prägel vid upprustningar och renoveringar.	2024-01-01	2024-12-31
Utreda lämpliga åtgärder för att minska trösklarna för småföretag att delta i upphandlingar.	2024-01-01	2024-12-31
Hålla nere hyrorna i bostadssegmentet med motsvarande 100 mkr	2024-01-01	2024-12-31
Planera för fler nybyggnationer i klassisk arkitektur	2024-01-01	2024-12-31

AB Svenska Bostäder

Bolaget ska skapa bästa möjliga förhållanden för sina hyresgäster så att goda hyresgästrelationer bevaras samtidigt som boendet ska kunna anpassas efter de behov som uppkommer i livets olika faser. Bolaget ska eftersträva en hög kvalitet i underhåll och service.

Bolagets uppgift

Bolagets huvudsakliga uppgift är att bygga och förvalta bostäder och därmed bidra till stadens bostadsförsörjning.

Dotterbolaget AB Stadsholmen äger och förvaltar fastigheter av stort kulturhistoriskt värde. Bolaget ska förena värnandet av kulturarvet med en långsiktig affärsmässighet.

Ägardirektiv för 2024-2026

AB Svenska Bostäder	2023	2024	2025	2026
Resultat efter finansnetto, mnkr	37	17	0	-50
Investeringar, mnkr	-2150	-1 253	-1 412	-1 610

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

En resurseffektiv huvudstad med fokus på kärnverksamheten

- genom dotterbolaget Stadsholmen AB leda arbetet med lokalt utvecklings- och trygghetsarbete i Gamla stan
- ansvara för kommunkoncernens gemensamma inköpskategori Vitvaror
- Låta nyproduktionen finansiera sig själv.
- Hålla nere hyrorna genom hyresgästanpassad standardhöjning vid renoveringar.
- Sänkt resultat efter finansnetto ska användas för att hålla nere hyrorna på bostäder.

AB Familjebostäder

Bolaget ska skapa bästa möjliga förhållanden för sina hyresgäster så att goda hyresgästrelationer bevaras samtidigt som boendet ska kunna anpassas efter de behov som uppkommer i livets olika faser. Bolaget ska eftersträva en hög kvalitet i underhåll och service.

Bolagets uppgift

Bolagets huvudsakliga uppgift är att bygga och förvalta bostäder och därmed bidra till stadens bostadsförsörjning.

Ägardirektiv för 2024-2026

AB Familjebostäder	2023	2024	2025	2026
Resultat efter finansnetto, mnkr	167	107	87	62
Investeringar, mnkr	-1 600	-1 200	-1 200	-1 300

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

En resurseffektiv huvudstad med fokus på kärnverksamheten

- Sänkt resultat efter finansnetto ska användas för att hålla nere hyrorna på bostäder.

AB Stockholmshem

Bolaget ska skapa bästa möjliga förhållanden för sina hyresgäster så att goda hyresgästrelationer bevaras samtidigt som boendet ska kunna anpassas efter de behov som uppkommer i livets olika faser. Bolaget ska eftersträva en hög kvalitet i underhåll och service.

Bolagets uppgift

Bolagets huvudsakliga uppgift är att bygga och förvalta bostäder och därmed bidra till stadens bostadsförsörjning.

Ägardirektiv för 2024-2026

AB Stockholmshem	2023	2024	2025	2026
Resultat efter finansnetto, mnkr	267	242	267	267
Investeringar, mnkr	-1 495	-1 767	-1 839	-1 482

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

En resurseffektiv huvudstad med fokus på kärnverksamheten

- Sänkt resultat efter finansnetto ska användas för att hålla nere hyrorna på bostäder.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Sverigedemokraternas förslag till mål och ägardirektiv för 2024-2026 för **Svenska Bostäder, AB Stockholmshem och AB Familjebostäder** godkänns.

Micasa Fastigheter i Stockholm AB

Micasa Fastigheter i Stockholm AB ansvarar för att tillhandahålla och skapa fler välskötta, trygga och tillgängliga bostäder till stadens äldre och personer med funktionsvariation samt till stadens prioriterade grupper. Bolaget ska ha en ledande roll i stadens äldreboendeplanering och uppföra särskilda boendeplatser för att möta behovet hos den äldre befolkningen.

Micasa ska verka för att tillskapa flera attraktiva boendeplatser i angränsande kommuner som erbjuds stockholmarna. Vidare ska bolaget verka för att utveckla arbetet med senior-och trygghetsbostäder i attraktiva lägen nationellt. Bolaget ska vara en aktiv part i stadsbyggnadsprocesserna i syfte att tillskapa fler seniorbostäder samt särskilda bostäder i staden. Bolaget ska prioritera underhållsåtgärder i fastigheter med stora underhållsbehov.

Bolagets uppgifter

Micasa Fastigheter i Stockholm AB äger, anskaffar, bygger och förvaltar, vård- och omsorgsboenden, servicehus, seniorbostäder, LSS-boenden och bostäder för grupper med svag ställning på bostadsmarknaden. Bolaget ska skötas på ett allmännyttigt och affärsmässigt sätt.

Ägardirektiv för 2024-2026

Micasa Fastigheter i Stockholm	2023	2024	2025	2026
Resultat efter finansnetto, mnkr	25	-14	-49	-149
Investeringar, mnkr	-624	-900	-992	-1 720

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

En trygg huvudstad med hög livskvalitet

- Skapa gröna och trevliga utemiljöer i anslutning till bolagets fastigheter i hela staden samt möjliggöra säker utevistelse på demensboenden.
- Ljudanpassa samtliga fastigheter med bristfälliga hörselmiljöer
- Bidra till mål om minskad energianvändning samt främja solcellsinstallationer, samt ansluta möjliga äldreboenden till fjärrkyla.
- Säkerställa hög arkitektonisk kvalitet vid nybyggnation.
- Värna om kulturhistoriska byggnadselement vid upprustning och renovering.
- Fortsätta arbeta med den stadsövergripande boendeplaneringen och planen för nybyggnation av seniorboenden.
- Undersöka byggnation av LSS- och särskilda boenden i andra kommuner.
- Utvärdera försäljning av icke-strategiska fastigheter.
- Avsluta arbete med aktivitetscenter.

Övriga aktiviteter	Startdatum	Slutdatum
Utreda möjligheten till nybyggnation av särskilda boenden i andra kommuner för stockholmare	2024-01-01	2024-12-31
Planera för fler nybyggnationer i klassisk arkitektur	2024-01-01	2024-12-31

Övriga aktiviteter	Startdatum	Slutdatum
Ta fram riktlinjer för att bevara kulturhistoriska byggnadselement vid upprustning och renovering.	2024-01-01	2024-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Sverigedemokraternas förslag till mål och ägardirektiv för 2024-2026 för **Micasa Fastigheter i Stockholm AB** godkänns.

Bostadsförmedlingen i Stockholm AB

Bostadsförmedlingen i Stockholm AB ska medverka till en effektiv bostadsförmedling och förmedla lägenheter i ett öppet och transparent system efter kötid.

Bostadsförmedlingen i Stockholm AB ska vara öppen för alla fastighetsägare. I de fall det finns intresse från fastighetsägare i kringliggande kommuner ska bostadsförmedlingen därför kunna förmedla bostäder även i Stockholms arbetsmarknadsregion. Bolaget ska med sin verksamhet trygga en väl fungerande regional marknadsplats för hyresrätter. Bolaget ska undersöka möjligheten att ge särskild förtur till polisanställda i Stockholm.

Bolagets uppgifter

Bolagets uppgift är att svara för reguljär bostadsförmedling, evakuering och förmedling av förturslägenheter inklusive försöks- och träningslägenheter, förmedling av lägenheter till stadens bostadsbolags internköer samt förmedling av kategoribostäder såsom student- och seniorboenden. Bolaget ska vara ett aktivt verktyg i den sociala bostadspolitiken.

Ägardirektiv för 2024-2026

Bostadsförmedlingen i Stockholm AB	2023	2024	2025	2026
Resultat efter finansnetto, mnkr	0	0	0	0
Investeringar, mnkr	0	0	0	0

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

En resurseffektiv huvudstad med fokus på kärnverksamheten

- Fortsätta att stärka kontrollen av intyg i syfte att säkerställa rättssäkerheten inom förmedlingsprocessen
- Bidra i arbetet med att underlätta för ungdomar att komma in på bostadsmarknaden
- Öka antalet inlämnade lägenheter från privata fastighetsägare/förvaltare
- bidra till stadens mål om att förmedla försöks- och träningslägenheter inklusive Bostad Först
- Säkerställa att genomgångsbostäder tillhandahålls och kommer barnfamiljer som under lång tid levt i osäkra boendeförhållanden tillgodo

- Samverka kring oriktiga hyresförhållanden på bostadsmarknaden
- Säkerställa att de skyddade boenden som idag har lägenheter i stadens bostadsbolag kan byta dessa mot jämförbara lägenheter när verksamheten av skyddsskäl så kräver
- Säkerställa att personer med stora behov av anpassningsåtgärder i hemmet erbjuds förtur till anpassade lägenheter
- Verka för att annonser om lediga bostäder innehåller utförlig information om tillgängligheten i bostaden och i fastigheten.
- Se över möjligheten att i dialog med fastighetsägarna utveckla bättre digitala lösningar för lägenhetsinformation, visning och dylikt.
- Arbeta för att stärka och säkra att våldsutsatta som har rätt till förtur ges det.
- Införa ett pilotprojekt med företräde för poliser i bostadskön.
- Arbeta för att inkludera fler kommuner och hyresvärdar i bostadsförmedlingens system
- se över möjligheten att i dialog med fastighetsägarna utveckla bättre digitala lösningar för lägenhetsinformation, visning och dylikt för att förenkla den sökandes bedömning tidig i processen eller vid utebliven fysisk visning

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Utreda förtur för polisanställda till lägenheter i bostadskön	2024-01-01	2024-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Sverigedemokraternas förslag till mål och ägardirektiv för 2024-2026 för **Bostadsförmedlingen i Stockholm AB** godkänns.

Skolfastigheter i Stockholm AB

SISAB ska tillsammans med utbildningsnämnden ha en ledande roll i planeringsarbetet för fortsatt utbyggnad av skolor och förskolor i Stockholm. Bolaget ska aktivt arbeta utifrån den samordnade skolplaneringen i Stockholm (SAMS), för att säkerställa god samhällsplanering i allmänhet och hållbar skolplanering i synnerhet. SISAB ska också arbeta med aktiv fastighetsutveckling.

Planeringsprocessen av bostäder, förskolor, skolor och idrottslokaler behöver samordnas och vara prognossäker. SISAB ska tillsammans med berörda nämnder säkerställa att planering av nya områden sker med ett skoltal samt att skol- och förskolebyggnationen förenar ändamålsenlighet och kostnadseffektivitet. Befintliga lokalresurser ska nyttjas fullt ut.

Stadens skol- och förskolegårdar behöver bli större. Utemiljön i såväl skola som förskola ska präglas av höga lek- och idrottsvärden. En förutsättning för detta är att Boverkets riktlinjer om 30 kvm utomhus yta per elev uppfylls. För detta måste planeringen av skol- och förskolegårdar vara med tidigt i byggprocessen.

SISAB ska präglas av ett långsiktigt ekonomiskt förhållningssätt. Bolagets ska behålla skolfastigheter i eget ägande för att tillsäkra en långsiktig lokalförsörjning oavsett de privata aktörernas drift. Vidare ska bolaget initiera arbetet med att köpa tillbaka strategiskt placerade förskolor och skolor till konkurrenskraftiga priser.

Bolagets uppgift

Bolaget ska tillhandahålla ändamålsenliga, kvalitativa, trygga, miljömässigt hållbara, flexibla och kostnadseffektiva lokaler och utemiljöer för stadens förskole- och skolverksamhet.

Ägardirektiv för 2024-2026

SISAB	2023	2024	2025	2026
Resultat efter finansnetto, mnkr	-135	-80	0	0
Investeringar, mnkr	- 2 400	- 1 600	-1 900	-2 300

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

En resurseffektiv huvudstad med fokus på kärnverksamheten

- Säkerställa tillagningskök vid om- och nybyggnation av skolor.
- Möjliggöra uthyrning av skolidrottshallar.
- Fortsätta arbetet mot skadegörelse, klotter och nedskräpning.
- Verka genom myndighetssamverkan för att motarbeta välfärdsbrott.
- Fortsätta det aktiva arbetet med att öka tryggheten och förebygga kriminalitet på skolgårdar och ytor i anslutning till bolagets fastigheter.
- Säkerställa tillräcklig skolgårds- och förskoleyta per elev i enlighet med Boverkets riktlinjer.
- Stärka arbetet med ansökning om diverse EU-medel.

- Säkerställa kostnadsfokus och utveckla den ekonomiska styrningen av lokalprojekt.
- Ansvara för inhyrningar gentemot externa aktörer av pedagogiska lokaler och i förekommande fall tillhörande idrottsfunktion. Ansvaret omfattar endast lokalanskaffning med LOU-moment
- Bevara kulturhistoriska element vid upprustning av fastigheter.
- Främja byggstilar inom klassisk arkitektur vid nybyggnation.
- Påbörja arbetet med återköp av sålda skolor och förskolor under perioden 2018-2022.
- Utveckla fastigheten Brunklövergränd 18 i Hässelby, i samråd med exploateringsnämnden.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
SISAB ska i samarbete med utbildningsnämnden ta fram en gemensam upprustningsplan i syfte att skapa en tydlig prioritering och inriktning över vilka av stadens skolor som är i störst behov av upprustning	2024-01-01	2024-12-31
Kommunstyrelsen ska i samråd med SISAB föreslå ett reviderat samverkansavtal utifrån principen att kommunala kostnader för skolpliktsansvaret inte ska belasta elever vid kommunala skolor	2024-01-01	2024-06-30
Övriga aktiviteter		
Ta fram en handlingsplan för tillräcklig skolgårds- och förskoleyta per elev i enlighet med Boverkets riktlinjer.	2024-01-01	2024-12-31
Bevara kulturhistoriska element vid upprustning av fastigheter.	2024-01-01	2024-12-31
Främja byggstilar inom klassisk arkitektur vid nybyggnation.	2024-01-01	2024-12-31
Påbörja arbetet med återköp av sålda skolor och förskolor under perioden 2018-2022.	2024-01-01	2024-12-31
Utveckla fastigheten Brunklövergränd 18 i Hässelby, i samråd med exploateringsnämnden.	2024-01-01	2024-12-31
Utbildningsnämnden ska i samarbete med SISAB och stadsdelsnämnderna genom myndighetssamverkan arbeta för att motverka välfärdsbrott	2024-01-01	2024-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Sverigedemokraternas förslag till mål och ägardirektiv för 2024-2026 för **Skolfastigheter i Stockholm AB** godkänns.

Stockholm Vatten och Avfall AB

Stockholm Vatten och Avfall AB ska med fortsatt tydlig miljöprofil säkerställa leverans av hälsosamt och gott vatten till hushåll och verksamheter i Stockholm och ombesörja avloppshantering av god kvalitet med så liten miljöpåverkan som möjligt. Bolaget ska arbeta för att kunna öka återvinningen av näringsämnen från avloppshanteringen utan att miljöbelastningen ökar samt säkerställa teknik och metodval för läkemedelsrening av avloppsvatten.

Bolaget ska verka för att förebygga uppkomsten av avfall samt verka för en effektiv och hållbar avfallshantering och återvinning i staden för att uppnå målet om ett resurssmart Stockholm.

Avgifterna för allmänna vattentjänster ska sättas på en nivå som motsvarar och säkerställer en långsiktigt hållbar finansiering av verksamheten, det vill säga för säker dricksvatten- och avloppshantering och ökat underhåll av VA-nätet.

Det är av yttersta vikt att bolaget gör noggranna bedömningar av möjliga prioriteringar i tiden av olika projekt i syfte att säkerställa att investeringsbudgeten inte överskrids. Bolaget ska utöka sina riskpåslag för att säkerställa god budgetering i tider av stor ekonomisk osäkerhet.

Stockholm Vatten och Avfall AB förväntas, sett över tid, inte redovisa någon ekonomisk vinst. Det genomsnittliga resultatet under den senaste tioårsperioden är i enlighet med denna princip.

Bolagets uppgifter

Bolaget levererar dricksvatten och renar avloppsvatten i Stockholms stad och Huddinge kommun, samt ansvarar för avfallshanteringen i Stockholms stad. Bolagets ansvar omfattar också att äga och sköta ledningsnäten för vatten och avlopp, samt pumpstationer och vattenreservoarer i Stockholm och Huddinge. Bolaget ska även driva stadens miljöstationer och ansvara för Stockholms återvinningscentraler.

Ägardirektiv 2024-2026

Stockholm Vatten och Avfall AB	2022	2023	2024	2025
Resultat efter finansnetto, mnkr	-137	8	133	119
Investeringar, mnkr	-4 250	-5 100	-5 500	-5 400

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

En resurseffektiv huvudstad med fokus på kärnverksamheten

- Arbeta med åtgärder i enlighet med lokala åtgärdsprogram för stadens vattenförekomster för att uppnå god ekologisk och kemisk status och prioritera åtgärder som bidrar till stadsutveckling.
- Bidra med expertis inom sjörestaurering vid genomförandet av lokala åtgärdsprogram för god vattenstatus.
- Utredda gränssnitt mellan skyfallslösningar och dagvattenlösningar samt aktivt söka möjliga externa finansieringskällor.
- Vara drivande i stadens arbete med Agenda 2030:s mål 6 Rent vatten och sanitet
- Intensifiera arbete med att öka insamlingen av matavfall hos restauranger, butiker och storhushåll .

- Verka för ökad produktion av biogas .
- Utredda och vidta åtgärder som kan minska utsläpp av lustgas och metangas vid bolagens anläggningar.
- Ha beredskap för kommunikationsinsatser gentemot invånare vid skyfall
- Fortsätta utreda potentialen för energiåtervinning från VA-nätet tillsammans med Stockholm Exergi
- delta i arbetet med Digital Futures i syfte att genom digital teknik möta samhällsutmaningar som staden står inför
- arbeta för att motverka behovet av framtida taxeökningar genom höjda anläggningsavgifter vid nyinvesteringar
- Verka för att den egna verksamheten bidrar till stärkt biologisk mångfald vid arbeten och återställande av mark
- Ta fram och implementera en plan för att förbättra det ekonomiska resultatet i syfte att motverka behov av taxeökningar
- Delta i stadens digitaliseringsarbete och i samverkansavtalet med KTH samt samverka med andra forskningsinstitutioner
- Stärka arbetet med att tillvarata pengar från EU-fonderna.
- Genomföra en översyn av finanseringsåtagandet för utomkommunala nyanläggningar

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Kommunstyrelsen ska i samarbete med miljö- och hälsoskyddsnämnden, servicenämnden, trafiknämnden, stadsdelsnämnderna och Stockholm Vatten och Avfall AB utreda och lämna förslag på hur klimatanpassningsarbetet ska genomföras. Prioritering, ansvarsfördelning, upphandling och avrop av konsulter ska definieras (2.2)	2024-01-01	2024-12-31
Övriga aktiviteter		
Stärka arbetet med att tillvarata pengar från EU-fonderna.	2024-01-01	2024-12-31
Genomföra en fördjupad utvärdering av miljö- och kulturhistoriska riskerna med projekten Lövsta	2024-01-01	2024-12-31
Genomföra en översyn av finanseringsåtagandet för utomkommunala nyanläggningar.	2024-01-01	2024-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Sverigedemokraternas förslag till mål och ägardirektiv för 2024-2026 för **Stockholm Vatten och Avfall AB** godkänns.

Stockholms Hamn AB

Stockholm är en sjöfartsstad och stadens hamnar utgör ett viktigt gods- och logistiknav för Mälarenregionen. Stockholms Hamn AB har, som en av världens största passagerarhamnar med 16 miljoner passagerare ett normalår, också en viktig roll i besöksnäringen när det gäller passagerar- och kryssningstrafiken i Östersjön. Verksamheten har påverkats väsentligt av pågående pandemi, följderna av kriget i Ukraina och det är av stor vikt att återhämtning kan ske för fortsatt tillväxt. Verksamheten ska stimulera och vara ett föredöme för ett samhällsekonomiskt miljövänligt transportarbete.

Stockholm ska vara en attraktiv hamnstad med förutsättningar för såväl näringslivets som kollektivtrafikens behov. Tillsammans med Region Stockholm ska det kollektiva resande via vatten utvecklas. Bolaget spelar en avgörande roll i att stärka framkomligheten i staden genom att upplåta och utveckla lämplig infrastruktur.

Stockholms Hamn AB ska sträva mot att minska utsläppen från fartyg som ligger i hamn. Bolagets anläggningar utgör porten till Stockholm för besökarna och det är viktigt att dessa är trygga, tillgängliga och välkomnande.

Bolagets uppgifter

Bolaget ska medverka till att säkerställa och utveckla goda förutsättningar för sjöfarten, besöksnäringen och regionens varuförsörjning för att därigenom främja regionens utveckling och hållbara tillväxt samt där tillhörande landinfrastruktur för att nå största nytta i investeringarna.

Ägardirektiv 2024-2026

Stockholms Hamn AB	2023	2024	2025	2026
Resultat efter finansnetto, mnkr	-25	-142	-66	-37
Investeringar, mnkr	-200	-240	-250	-270

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

En resurseffektiv huvudstad med fokus på kärnverksamheten

- Bidra till tillskapandet av fler badplatser i Stockholm
- I samverkan med Region Stockholm utveckla möjligheterna till kollektivt och fossilfritt resande på vatten.
- Levandegöra stadens centrala kajer, samt säkerställa varsam verksamhetsutveckling på vatten.
- Möjliggöra elektrifiering av personbåtar.
- Säkerställa god infrastruktur för latrindumping
- Fortsätta arbetet med insjöfart till Mälarenhamnar AB
- Verka för bättre tågtrafikmöjligheter till och från Norvik
- Utveckla den strategiska säkerhetsgranskningen av upphandlingar.
- Synliggöra fientliga stater utanför EU som försöker vinna strategiska upphandlingar.

- Delta i arbetet med internationella miljööverenskommelser och standardiseringar
- utveckla Stockholm Norvik Hamn till en innovativ HUB med hamnära infrastruktur för elektrifiering, framtida bränslen och mer hållbara godstransporter på land och vatten i Stockholm och Mälardalsregionen.
- utreda Stockholm Norvik Hamn som ett möjligt logistiknav för koldioxidavskiljning och lagring (BECCS och CCS)
- I samverkan med övriga nämnder utveckla stadsmiljön och möjliggöra effektiva kommunikationer för finska och baltiska kryssningsturister.
- Utreda framtida hamnkapacitet för att säkra näringslivets, kollektivtrafikens och civilpersonernas behov. Utredningen ska bland annat beakta Masthamnen.
- Fortsätta arbetet med att utveckla och förädla bolagets fastigheter, vårda byggnader som har kulturhistoriska värden, samt effektivisera driften av byggnader och anläggningar
- i samverkan med exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och trafiknämnden fortsätta planeringen av hamnverksamhet och stadsutveckling i Frihamnen med fokus på stadsutveckling i södra delen av Norra Djurgårdsstaden och modern, stadsnära sjöfart. I detta arbete ska staden analysera fastighetsbeståndet i Frihamnen, Värtan och Energihamnen och pröva överföring av fastigheter av strategiskt vikt till berörda nämnder och styrelser.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Stockholms Hamn AB ska i samarbete med Stockholm Vatten och Avfall AB samordna en gemensam och stationär lösning för hantering av grå- och svartvatten	2024-01-01	2024-12-31
Stockholms Hamn AB ska i samarbete med trafiknämnden utreda framtida investerings- och finansieringsbehov av Hammarbyslussen	2024-01-01	2024-12-31
Övriga aktiviteter		
Planera inrättandet av fler strand- och bryggbad där det är lämpligt och kartlägga möjligheterna att anlägga fler vinterbadplatser med möjlighet till bastubad	2024-01-01	2024-12-31
Utveckla den fysiska miljön mellan hamnen och city och därmed stärka attraktiviteten av Stockholm som stad för kryssningsturism	2024-01-01	2024-12-31
Aktivt arbeta mot säkerhetspolitiska hot i upphandlingar	2024-01-01	2024-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Sverigedemokraternas förslag till mål och ägardirektiv för 2024-2026 för **Stockholm Hamn AB** godkänns.

AB Stokab

Stokab ska fortsätta utveckla stamnätsinfrastrukturen, inklusive noder och knutpunkter, för att klara den framtida ökade generella efterfrågan och garantera tillgången på konkurrensneutral svartfiber. Den fortsatta utvecklingen av fiber är kritisk för att säkra Stockholms innovationsförmåga. Framväxten av en allt mer uppkopplad värld kombinerat med 5G, förväntas också leda till ett behov av en mer utbyggd digital infrastruktur.

Bolaget ska ha fortsatt hög egenfinansieringsgrad.

Bolagets uppgifter

Bolagets uppgift är att bygga, hyra ut samt underhålla ett passivt och säkert fibernät i Stockholm. Syftet med infrastrukturen och verksamheten är att stimulera en positiv utveckling för Stockholm genom att bidra till goda förutsättningar för IT-utvecklingen i regionen.

Ägardirektiv 2024-2026

AB Stokab	2023	2024	2025	2026
Resultat efter finansnetto, mnkr	230	230	230	230
Investeringar, mnkr	-200	-200	-200	-200

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

En resurseffektiv huvudstad med fokus på kärnverksamheten

- Vara behjälpliga i trafiknämndens uppdrag att samordna gatuarbeten med övriga ledningsdragande bolag i staden samt Trafikverket, SL, Fortum och andra aktörer för att främja framkomligheten
- Ansvara för att fibernätet byggs ut och förtätas för att möta framtida efterfrågan inom 5G och IoT (Internet of Things)
- Delta inom arbetet med civil beredskap

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Sverigedemokraternas förslag till mål och ägardirektiv för 2024-2026 för **AB Stokab** godkänns.

Stockholm Stads Parkerings AB

Stockholm Parkerings anläggningar ska leda till ökat utbud av parkeringsplatser. Gatuparkeringsplatser som försvinner ska kompenseras i form av parkeringar under mark. Bolaget ska initiera förslag och finansiera nya garage för detta syfte, genom nyproduktion och förvärv. Garagen ska också möta behoven i nya stadsutvecklingsområden. Bolaget ska även utveckla garagelösningar i city, samt utöka antalet pendlarparkeringsplatser. En hög grad av innovation och nytänkande ska präglade bolagets parkeringslösningar. I syfte att stimulera användningen av elbilar ska laddningsmöjligheter installeras i bolagets anläggningar. Bolaget ska öka sin egenfinansieringsgrad.

Bolagets uppgift

Bolaget bygger och driver parkeringsanläggningar som verkar på den kommersiella marknaden samt anläggningar som har som enda syfte att avlasta gatunätet.

Ägardirektiv för 2024-2026

Stockholms Stads Parkerings AB	2023	2024	2025	2026
Resultat efter finansnetto, mnkr	120	85	73	57
Investeringar, mnkr	-331	-480	-475	-565

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

En resurseffektiv huvudstad med fokus på kärnverksamheten

- Fortsätta arbeta med att öka trygghet och trivsel för kunderna
- Initiera projektering av underjordiska parkeringsplatser i innerstaden i egen, eller privatregi.
- Bidra till att kompensera för bortbyggda gatuparkeringsplatser
- Utöka antalet pendlarparkeringsplatser.
- Möjliggöra för nya innovationer och parkeringslösningar.
- Arbeta för att tillhandahålla laddmöjligheter i gatumiljö
- Leda stadens arbete med mobilitetshubbar
- Delta i stadens planarbete för att möjliggöra en minskning av antalet gatuparkeringar och öka andelen parkeringar på tomtmark.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Fastighetsnämnden ska i samarbete med Stockholms Stads Parkerings AB utreda möjligheten till långa hyresavtal för att möjliggöra för Stockholms Stads Parkerings AB att investera i fastighetsnämndens bestånd (2.3)	2024-01-01	2024-12-31
Stockholms Stads Parkerings AB ska i samverkan med stadsbyggnadsnämnden återstarta dialogen med Statens Fastighetsverk i syfte att anlägga parkeringsgarage under Armémuseum och Historiska museet	2024-01-01	2024-12-31
Övriga aktiviteter		
Initiera projektering av underjordiska parkeringsplatser i innerstaden.	2024-01-01	2024-12-31
Bidra till att kompensera för bortbyggda gatuparkeringsplatser	2024-01-01	2024-12-31
Utöka antalet pendlarparkeringsplatser	2024-01-01	2024-12-31
Möjliggöra för nya innovationer och parkeringslösningar.	2024-01-01	2024-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Sverigedemokraternas förslag till mål och ägardirektiv för 2024-2026 för **Stockholm Stads Parkerings AB** godkänns.

Kulturhuset Stadsteatern AB

Kulturhuset Stadsteaterns verksamhet ska möjliggöra för att särskilda grupper så som barn, personer med funktionsvariation och seniorer ges möjlighet att ta del av kultur.

Övriga grupper av vuxna ska i hög grad egenfinansiera sina kulturföreställningar.

Kulturhuset Stadsteaterns verksamhet ska präglas av ett sammanhållet värdskap med bra service och ett välkomnande bemötande. Verksamheten ska arbeta språkfrämjande genom att utgå från det svenska språket samt minoritetsspråken inklusive det särskilda teckenspråket. Bolaget ska också värna och utveckla sin verksamhet i Skärholmen, Vällingby, Husby samt den breda Parkteaterverksamheten.

Bolagets uppgifter

Kulturhuset Stadsteatern ska erbjuda verksamhet i form av teater-, dans- och scenkonst, musik, konst, design, film, litteratur, samtal/debatt, bibliotek och annan kulturell verksamhet av hög kvalitet samt ansvara för stadens fyra platser inom stadens fristadsprogram.

Ägardirektiv för 2024-2026

Kulturhuset Stadsteatern AB	2023	2024	2025	2026
Resultat efter finansnetto, mnkr	-370	-388	-370	-370
Investeringar, mnkr	-24	-20	-20	-20

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

En resurseffektiv huvudstad med fokus på kärnverksamheten

- Öka egenfinansieringen för verksamheter som riktas mot vuxna.
- Utveckla det internationella samarbetet.
- Utveckla den subventionerade verksamheten riktad mot målgruppen barn, funktionsvarierade samt seniorer.
- Verka för att koncernbidraget går till att skapa så mycket konstnärlig och publik verksamhet som möjligt.
- Arbeta språkfrämjande med fokus på det svenska språket och minoritetsspråken.

Övriga aktiviteter	Startdatum	Slutdatum
Utveckla den subventionerade verksamheten riktad mot målgruppen barn, funktionsvarierade samt seniorer.	2024-01-01	2024-12-31
Öka egenfinansieringen för verksamheter som riktas mot vuxna.	2024-01-01	2024-12-31
Arbeta språkfrämjande med fokus på det svenska språket och minoritetsspråken.	2024-01-01	2024-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Sverigedemokraternas förslag till mål och ägardirektiv för 2024-2026 för **Kulturhuset Stadsteatern AB** godkänns.

Stockholm Globe Arena Fastigheter AB

Målet för verksamheten är att stärka Stockholms internationella konkurrenskraft och aktivt bidra till utvecklingen av Stockholm som en attraktiv besöksdestination och händelserik stad att leva i.

SGAF ska vara en naturlig samarbetspartner för sina hyresgäster vid genomförande av evenemang och för en fortsatt utveckling av arenorna. Utveckling och modernisering av bolagets arenor startade 2022. I moderniseringsprojektet är det extra viktigt att säkerställa kostnadseffektiva och konkurrensneutrala upphandlingar och inköp.

Bolagets uppgifter

Stockholm Globe Arena Fastigheter AB ska tillhandahålla och utveckla ändamålsenliga arenor för evenemangsverksamhet av god kvalitet.

Ägardirektiv för 2024-2026

Stockholm Globe Arena Fastigheter AB	2023	2024	2025	2026
Resultat efter finansnetto, mnkr	-123	-181	-162	-163
Investeringar, mnkr	-115	-391	-15	-80

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

En resurseffektiv huvudstad med fokus på kärnverksamheten

- Arbeta för ökad trygghet och säkerhet i arenaområdet och arenorna
- Arbeta för att arenaområdet och arenorna har en hög tillgänglighet för olika grupper av besökare
- Aktivera arenaområdet för spontanidrott sommartid
- stärka och utveckla samarbetet med de idrottsföreningar som är hyresgäster på arenorna
- Undersöka hur arenorna kan nyttjas mer sommartid, exempelvis genom att möjliggöra för föreningar att anordna prova-på aktiviteter
- Fortsätta att följa utvecklingen av nationella och internationella arenor och arbeta med utveckling av arenorna och arenaområdet för att bibehålla och stärka Globenarenornas attraktions- och konkurrenskraft
- Delta i utvecklingen av Globenområdet och säkerställa arenornas fortsatta betydelse inom ramen för det övergripande arbetet med Söderstaden i samarbete med staden och med andra intressenter i området
- Arbeta tillsammans med Stockholms Stadshus AB, kommunstyrelsen och exploateringsnämnden med att utreda och utveckla bolagets befintliga markinnehav, i syfte att främja kultur- och idrottslivet.
- Utveckla arenorna affärsmässigt med målet om en självfinansierad verksamhet
- Öka riskpåslaget vid investeringsbeslut för att ta höjd för ökade kostnader i det osäkra omvärldsläget.
- Undersöka om arenor kan husera tillfälliga idrottsytor för klubbidrotten

Övriga aktiviteter		
Öka riskpåslaget vid investeringsbeslut för att ta höjd för ökade kostnader i det osäkra omvärldsläget.	2024-01-01	2024-12-31
Undersöka hur arenor kan användas som tillfälliga träningsplatser för klubbidrotten.	2024-01-01	2024-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Sverigedemokraternas förslag till mål och ägardirektiv för 2024-2026 för **Stockholm Globe Arena Fastigheter AB** godkänns.

Stockholm Business Region AB

Stockholm roll som Sveriges huvudstad möjliggör för en samling av olika näringar inom industri och service. Stadens viktiga geografiska position som nav för såväl tåg, bil- och flygtrafiken skapar viktiga förutsättningar för att locka och behålla företag. Stockholms mål ska inte begränsas till att vara Sveriges mest attraktiva företagsstöd. Utan nordens främsta. För detta måste verksamheten fortsätta stärka och möjliggöra flygtransporterna från Arlanda och Bromma. För att nya företag ska etableras behöver ändamålsenliga verksamhetslokaler finnas för såväl kontor som små- och lättindustri. Verksamhetsområden måste utgöra det lokala navet för tung industri i syfte att säkerställa korta transporter. I samverkan med Stockholms hamnar ska transport-och logistiknäringen utvecklas efter det lokala näringslivets behov.

En trygg och säker stad med ett attraktivt nöjes- och idrottsliv samt med naturen ständigt tätt inpå knuten ska prägla kommunikationen utåt. Bolaget ska även framhäva Stockholms och Sveriges kulturhistoria för att utmärka staden i den tuffa konkurrensen mot andra nordiska huvudstäder. De särskilda mattraditionerna och de gastronomiska värdena ska särskilt lyftas fram. Bolaget ska se över sitt erbjudande för att minska dubbelarbete med andra myndigheter och organisationer, i syfte att erbjuda smalare men effektivare insatser.

Det regionala samarbetet inom näringslivsfrågor fortsätter inom Stockholm Business Alliance med syfte att attrahera utländska investeringar till regionen. Marknadsföringen ska syfta till att öka förståelsen för möjligheter inom staden. Däremot ska stor varsamhet beaktas vid utländska investeringar i samhällskritiska funktioner och anläggningar.

Det lokala näringslivet egen uppfattning av Stockholms attraktivitet är den enskilt viktigaste och mest inflytelserika marknadsföringsinsatsen. Därför ska SBR medverka till inrättandet av ett företagarråd för att utveckla näringslivsklimatet.

Bolagets uppgifter

Stockholm Business Region AB bidrar till att stadens nämnder och bolag utvecklar sitt näringslivsarbete samt andra kontakter med näringslivet. Bolaget har även till uppgift att samordna och utveckla regionen gentemot näringslivet och investerare.

Ägardirektiv för 2024-2026

Stockholm Business Region AB	2023	2024	2025	2026
Resultat efter finansnetto, mnkr	10	10	10	10
Investeringar, mnkr	-2	-2	-1	-1

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

En resurseffektiv huvudstad med fokus på kärnverksamheten

- Stärka de lokala företagarnas representativitet genom ett företagarråd.
- Verka för att främja flygplatserna Arlanda och Bromma samt möjliggöra flygförbindelser.
- Stärka den kulturhistoriska och kulturella dimensionen i marknadsföringen mot turister.
- Verka för införandet av ett snabbtåg mellan Stockholm och Oslo.
- Medverka i innovativa projekt så som Hyperloop Stockholm – Helsingfors.
- Möjliggöra öppna testbäddar i kommunal sektor för att stärka förekomsten av miljöteknikföretag.
- Tillsammans med KTH, näringslivet och startup-inkubatorer möjliggöra för fler klimat- och miljöteknik start-ups.
- Verka för fler ändamålsenliga verksamhetslokaler i bottenplan.
- Verka för att undanta verksamhetsområden från bostadsexploatering.
- Utveckla Kista Science City till ett modernt innovationsdistrikt med ett levande och konkurrenskraftigt näringsliv och goda förutsättningar för teknik och innovation.
- Säkerställa att synpunkter viktiga för näringslivet följs upp och beaktas i det löpande nämndarbetet, särskilt för framkomlighet och trygghet.
- Attrahera internationell kompetens som kvalificerad arbetskraft, entreprenörer, studenter och forskare till Stockholms stad.
- Utveckla innovationsupphandlingar riktade mot start-up för att främja utveckling av miljö- och välfärdsteknik.
- Verka för att näringslivsfrämjande insatser blir smalare men mer effektiva.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Övriga aktiviteter		
Stärka de lokala företagens representativitet genom ett företagarråd	2024-01-01	2024-12-31
Verka för att främja flygplatserna Arlanda och Bromma samt möjliggöra flygförbindelser	2024-01-01	2024-12-31
Medverka i innovativa projekt så som Hyperloop Stockholm – Helsingfors	2024-01-01	2024-12-31
Tillsammans med KTH, näringslivet och startup-inkubatorer möjliggöra för fler klimat-och miljöteknik start-ups	2024-01-01	2024-12-31
Utveckla innovationsupphandlingar riktade mot start-up för att främja utveckling av miljö- och välfärdsteknik.	2024-01-01	2024-12-31
Driva på för småskaliga offentliga upphandlingar för att främja lokala företag	2024-01-01	2024-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Sverigedemokraternas förslag till mål och ägardirektiv för 2024-2026 för **Stockholm Business Region AB** godkänns.

S:t Eriks Försäkring AB

S:t Erik Försäkrings AB ska vara det bästa och mest kostnadseffektiva alternativet för stadens nämnder och bolagsstyrelser. Bolaget ska svara för att det finns en effektiv riskfinansiering av anläggningar och verksamheter ägda av staden och närstående bolag. Bolaget ska förbättra riskhanteringen för samtliga berörda enheter inom kommunkoncernen. Bolaget ska stärka det förebyggande arbetet avseende klimatrelaterade vattenskador och bränder i stadens fastigheter. S:t Erik Försäkring ska tillsammans med Kommunstyrelsen initiera ett projekt som syftar till att minska antalet brand- och vattenfrekvensskador i stadens fastigheter.

Bolagets uppgift

Bolaget ska förmedla försäkringslösningar och minimera kommunkoncernens försäkringskostnader.

Ägardirektiv för 2024-2026

S:t Erik Försäkrings AB	2023	2024	2025	2026
Resultat efter finansnetto, mnkr	1	1	1	1
Investeringar, mnkr	0	0	0	0

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

En resurseffektiv huvudstad med fokus på kärnverksamheten

- medverka till och teckna samtliga sakförsäkringar som stadens nämnder och bolagsstyrelser har behov av
- optimera den försäkringsrisk som bolaget själv tar i förhållande till fastslagen risknivå
- genom premiesättning säkerställa att skademinimerande och riskförebyggande arbete premieras
- stödja det olycks- och skadeförebyggande arbetet i kommunkoncernen
- delta i arbetet inom stadens sektorsorganisation för civil beredskap
- i samverkan med stadens nämnder och bolagsstyrelser och i samråd med Storstockholms brandförsvär stärka det förebyggande strategiska arbetet för att minska antalet brand- och vattenskador

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Sverigedemokraternas förslag till mål och ägardirektiv för 2024-2026 för **S:t Eriks Försäkrings AB** godkänns.

S:t Erik Markutveckling AB

Bolaget ska fortsätta att löpande pröva förslag till förvärv av fastigheter i syfte att främja stadens långsiktiga stadsutveckling. Under perioden inriktas verksamheten på förvaltning, uthyrning och utveckling till så god avkastning som möjligt med hänsyn tagen till stadens utveckling. Bolaget ska i samarbete med kommunstyrelsen, exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden fortsätta att söka strategiska utvecklingsprojekt och förvärv för stadens framtida behov. Bolaget ska särskilt utreda återköp av sålda skolor och förskolor. Samt andra lämpliga fastigheter för stadens strategiska verksamheter.

Bolaget ska öka sin egenfinansieringsgrad.

Bolagets uppgifter

Bolagets uppgift är att äga, förvalta och utveckla fastigheter/aktier i fastighetsbolag i avvaktan på omvandling av fastigheterna till bostäder och arbetsplatser.

Ägardirektiv för 2024-2026

S:t Erik Markutveckling AB	2023	2024	2025	2026
Resultat efter finansnetto, mnkr	-41	-56	-11	38
Investeringar, mnkr	-316	-504	-490	-288

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

En resurseffektiv huvudstad med fokus på kärnverksamheten

- Stödja fastighetsnämnden och stadens övriga nämnder och bolagsstyrelser i samband med försäljning och utveckling av fastigheter
- Erbjuder fastighetsförvaltningstjänster åt andra aktörer inom staden
- Undersöka återköp av skol- och förskolefastigheter.
- Utreda förvärv av andra strategiska fastigheter från i Stockholm stad

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Undersöka återköp av skol- och förskolefastigheter.	2024-01-01	2024-12-31
Utreda förvärv av andra strategiska fastigheter från i Stockholm stad	2024-01-01	2024-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Sverigedemokraternas förslag till mål och ägardirektiv för 2024-2026 för **S:t Eriks Markutveckling AB** godkänns.

Mässfastigheter i Stockholm AB

Bolagets uppdrag är att marknadsföra Stockholm som en av norra Europas främsta mötesplatser och maximera de ekonomiska bidragen till regionen. Stockholmsmässan ska upplevas som en naturlig mötesplats för näringslivet, stockholmare och besökare. Bolaget ska med egna vinstmedel utveckla och underhålla anläggningen och företagets produkter.

Verksamheten ska vidare ge förutsättningar att stärka Stockholm som en ledande mötesplats i norra Europa utifrån varumärket "The Capital of Scandinavia".

Bolagets uppgift

Bolagets uppgift är att utveckla, arrangera och genomföra mässor, kongresser, konferenser och evenemang för hela regionens bästa. Verksamheten är uppdelad i två aktiebolag, Mässfastigheter i Stockholm AB som förvaltar och utvecklar fastigheter, och Stockholmsmässan AB som är ett genomförandebolag av mässor, kongresser, konferenser och evenemang. Stockholmsmässan AB är ett helägt dotterbolag till Mässfastigheter i Stockholm AB.

Ägardirektiv för 2024-2026

Mässfastigheter i Stockholm AB	2023	2024	2025	2027
Resultat efter finansnetto, mnkr	-69	6	-41	50
Investeringar, mnkr	-40	-54	-42	-56

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

En resurseffektiv huvudstad med fokus på kärnverksamheten

- Strategiskt bidra till att utveckla Stockholm som turist- och besöksdestination i samarbete med Stockholm Business Region AB och marknadsföra Stockholm som norra Europas främsta mötesdestination
- bidra till exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämndens planering av Älvsjö med målsättningen att ge förutsättningar för en omfattande stadsutveckling i området tillsammans med en framtida mötesplats
- Säkerställa att bolagets verksamheter är socialt och miljömässigt hållbara, i vilket ingår att inte arrangera evenemang som inte följer de internationella konventioner och avtal som Sverige eller Stockholms stad har undertecknat eller åtagit sig att följa
- Arbeta för energieffektivisering i lokaler och fastigheter som bolaget förvaltar
- Undersöka om mässans lokaler och parkeringsplats kan användas som tillfälliga idrottsytor.
- Utarbeta en framtidsstrategi som ska leda till en lönsam affärsmodell så att den är väl anpassad för genomförandet av marknadsledande mässor, internationella kongresser, konferenser, evenemang samt kringtjänster

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Undersöka om mässans lokaler och parkeringsplats kan användas som tillfälliga idrottsytor utanför mässtider.	2024-01-01	2024-12-31

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Sverigedemokraternas förslag till mål och ägardirektiv för 2024-2026 för **Mässfästigheter i Stockholm AB** godkänns.

INTRESSEBOLAG I STOCKHOLMS STADSHUS AB

Stockholms Exergi Holding AB

Verksamheten i Stockholm Exergi AB ska bedrivas affärsmässigt på ett rationellt och effektivt sätt i enlighet med finansiella mål och samhällsekonomiskt lönsamma åtaganden.. Därutöver har staden som ägare ett intresse av att säkerställa en transparent prissättning och en prisnivå som är konkurrenskraftig i jämförelse med andra produkter på värmemarknaden. Verksamheten ska vara inriktad på att uppnå en ekonomiskt rationell klimat- och miljöprofil. Stockholm Exergi Holding AB ska möta kundernas och samhällets krav på en fortsatt omställning till prisvärd värme. Bolaget ska vara behjälpligt i trafiknämndens uppdrag att samordna gatuarbeten med övriga ledningsdragande bolag för att främja framkomligheten.

Bolagets uppgift

Bolaget har i uppdrag att bedriva verksamhet inom fjärrvärme och fjärrkyla i Sverige, samt annan därmed förenlig verksamhet. Stockholm Exergi Holding AB är holdingbolag till Stockholm Exergi AB. Verksamheten bedrivs i det senare bolaget.

Inriktning för stadens ägande

Utöver det som beskrivs i *Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser* ska bolaget

En resurseffektiv huvudstad med fokus på kärnverksamheten

- Säkerställa en transparent prissättning och en prisnivå som är konkurrenskraftig i jämförelse med andra produkter på värmemarknaden
- Fortsätta att utveckla fjärrvärmenätet i Stockholmsområdet för att kunna erbjuda fjärrvärme till fler
- Arbeta för en fortsatt utbyggnad av fjärrkyla i Stockholm
- Fördjupa konsekvensutvärderingen med fokus på miljö och rekreation av Lövsta kraftverk.
- Fortsätta samarbetet mellan staden och övriga aktörer för att hitta lösningar för framtidens eleffektutmaningar
- Fortsätta planeringen och processen för att skapa förutsättningar för en fullskalig anläggning och investering i avskiljning och lagring av koldioxid med sikte på en storskalig anläggning i drift 2026
- Utreda hur en storskalig samförbränning av slam och biobränsle kan komma igång och användas utan att det skadar den biologiska mångfalden tillsammans med Stockholm Vatten och Avfall AB, samt dess ekonomiska kostnader.
- Stärka arbetet med att söka externfinansiering från EU-fonderna.

- Fortsätta driva projektet Öppen fjärrvärme och etablera världens första öppna fjärrvärmenät, i syfte att återvinna energi i stor skala
- säkerställa en transparent prissättning och en prisnivå som är konkurrenskraftig i jämförelse med andra produkter på värmemarknaden
- arbeta för att sammanlänka produktions- och distributionskapaciteten tillsammans med andra fjärrvärmeaktörer, i syfte att optimera miljö-, energi- och ekonomisk nytta
- Avsluta planeringen för vindkraftverk

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Sverigedemokraternas förslag till mål och ägardirektiv för 2024-2026 för **Stockholm Exergi Holding AB** godkänns.

STOCKHOLM STADS ORGANISERING I KOMMUNALFÖRBUND

Stockholms stads organisering i kommunalförbund Storstockholms brandförsvaret (SSBF)

Enligt lagen om skydd mot olyckor är det kommunens ansvar att svara för räddningstjänsten inom kommungränsen. Stockholms stads brand- och räddningsverksamhet är sedan den 1 januari 2009 organiserad tillsammans med nio andra kommuner i kommunalförbundet Storstockholms brandförsvaret, SSBF. Kommunalförbundet omfattar Danderyd, Lidingö, Solna, Stockholm, Sundbyberg, Täby, Vallentuna, Vaxholm, Värmdö och Österåker. Förbundet ska fullfölja medlemskommunernas uppgifter inom lagstiftningarna:

- lag (2003:778) om skydd mot olyckor
- lag (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor
- lag (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor.

Konkret innebär det att förbundet svarar för tillsyn, information, rådgivning och sotningsverksamhet samt att bedriva räddningstjänst utifrån kommunernas ansvar enligt lagen om skydd mot olyckor. Förbundet arbetar långsiktigt och strategiskt för att förebygga och minska konsekvenserna av bränder och andra olyckor, särskilt riktat mot olika riskgrupper i samhället. Det som ligger kvar på medlemskommunerna är samordningen för det totala arbetet enligt lagstiftningen.

SSBF:s miljöledningssystem är och ämnar fortsatt vara externkontrollerat och diplomerat av Svensk Miljöbas.

Medlemskommunerna kan därutöver teckna särskild överenskommelse om att förbundet kan biträda kommunen i den omfattning som önskas inom lagstiftningsområdena:

- lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap
- plan- och bygglagen (1987:10)

- övrig lagstiftning eller tjänsteområde där kommunalförbundet besitter särskild kompetens.

SSBF är juridiskt sett ett eget kommunalförbund med egen organisation och uppföljning som leds av en förbundsledning. Ledningen består av elva ledamöter och elva ersättare från medlemskommunerna, varav Stockholms stad har två ordinarie ledamöter och två ersättare. Som stöd till förbundsledningen finns ett beredningsorgan samt samrådsgrupper med representation från medlemskommunerna. Beredningsorganet utgörs av kommundirektörer från respektive medlemskommun och ska ha särskilt fokus på styrning av ekonomi och verksamhet. Förbundets budget ska endast kunna beslutas av ledningen efter beredning av kommundirektörerna. Samrådsgrupperna är ekonomichefsforum och säkerhetschefsforum.

Syftet med inrättandet av SSBF var att ge medlemskommunerna högre kvalitet på brand- och räddningstjänsten till en lägre kostnad. Detta kan ske genom att förbundet ger förutsättningar för flera samordningsfördelar såsom ledningsfunktion, mindre sårbar organisation med större bredd vad gäller specialfunktioner samt bättre planering av personalresurser. En målsättning för förbundet är att skapa förutsättningar för samverkan med angränsande förbund för att på sikt kunna ingå i ett regionalt brandförsvaret. SSBF ska arbeta nära Samverkan Stockholmsregionen. SSBF ska tillsammans med medlemskommunerna verka och planera för återuppbyggnaden av det civila försvaret.

Trafiknämnden ansvarar för stadens bestånd av branddammsanläggningar. SSBF har ansvaret för löpande kontroll av dammarna och åtgärder mot brister samt tillser att de kan nyttjas på tillämpligt sätt.

SSBF ska delta i arbetet inom stadens sektorsorganisation för civil beredskap.

Medel för avgiften till SSBF finns inom Kommunstyrelsen m.m. anslag för "Ersättningar till utomstående organisationer och föreningar". Medlemsavgiften för år 2024 beräknas till 442 mnkr. Långsiktigt ska kostnaderna i förbundet sänkas. För att uppnå detta ska SSBF arbeta med kostnadskontroll och marginaler.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Förslag till inriktning för **Stockholm brandförsvaret** godkänns.

STOCKHOLM STADS KOMMUNALA STIFTELSE

SHIS Bostäder – Stiftelse hotellhem i Stockholm

SHIS Bostäder grundades 1963 och verksamheten utgår ifrån den stadga som kommunfullmäktige fastställde år 1970 (Kfs. 1970:43). Efter en genomgripande utredning om SHIS Bostäders verksamhet gav kommunfullmäktige 1996 SHIS Bostäder sitt nuvarande uppdrag som lyder:

"Stiftelsen har till ändamål att i samarbete med Stockholms nämnder med socialtjänstansvar dels tillhandahålla genomgångsbostäder för personer som av sociala och/eller ekonomiska skäl är i behov av tillfällig bostad, dels erbjuda en mer varaktig bostad med visst boendestöd för personer med sociala problem samt bedriva annan därmed sammanhängande och förenlig verksamhet. För fullgörande av detta bostadssociala uppdrag förhyr och äger stiftelsen för verksamheten lämpliga fastigheter. Vid urval av hyresgästerna till ungdomsbostäder förutsättes att bostadssökande ungdom under 25 år prioriteras."

SHIS Bostäder är Stockholms stads bostadssociala resurs. SHIS Bostäder har kommunfullmäktiges uppdrag att tillhandahålla bostäder åt personer som, av olika skäl, inte har tillträde till den ordinarie bostadsmarknaden. Lägenheterna förmedlas som genomgångsbostad med korttidskontrakt, dels via stadens socialtjänst, dels via Bostadsförmedlingen i Stockholm. Samtliga kontrakt hos SHIS Bostäder är utan besittningsskydd. Socialnämnden är stadens samordnande part för förvaltning och uppföljning av stadens avtal med SHIS Bostäder och samordnande part för stadsdelsnämnderna samverkan med SHIS Bostäder avseende målgrupp, behov och arbetssätt.

SHIS Bostäder har även stadens uppdrag att tillhandahålla tillfälliga bostäder åt anvisade nyanlända stockholmare. Dessa kontrakt kan maximalt gälla fem år, likt kontrakt för andra stockholmare. Boendetiden planeras efter individens möjlighet att hitta en egen boendelösning och målsättningen är att så snabbt som möjligt ta sig vidare till egen bostad, eftersom egen bostad är en del av integrationen. SHIS Bostäder ska vara tillgängliga för dem som bäst behöver dem. Som medel för hög genomströmning genomför SHIS Bostäder boskola och fördjupad bostadsvägledning.

Staden ska ha ett effektivt och samlat mottagande av nyanlända som möjliggör en snabb etablering på arbetsmarknaden och i samhället. SHIS Bostäder ska samverka med arbetsmarknadsnämnden och stadsdelsnämnderna för att öka andelen nyanlända som har arbete eller studerar efter etableringsuppdraget.

SHIS Bostäder har också uppdrag att vara delaktig i att tillhandahålla bostäder till skyddsbehövande flyktingar från Ukraina under den tid EUs massflyktsdirektiv gäller.

SHIS Bostäders verksamheter ska vara effektiva med fokus på kärnuppdragen och organisationen ska anpassas för att vara kostnadseffektiv och leverera hög kvalitet. SHIS Bostäder ska utveckla en aktiv ekonomistyrning för att möta stadens behov.

SHIS Bostäder ska genom en kontinuerlig dialog med socialnämnden och stadsdelsnämnderna anpassa verksamheten, utbud och tjänster utifrån aktuellt behov samt erbjuda en likvärdig standard på sitt arbete i hela staden. SHIS Bostäder ska utveckla arbetssätt som säkerställer att barnfamiljer får tillgång till en mer långsiktig och trygg boendelösning. SHIS Bostäder ska styra och prognostisera med hjälp av framtaget uppföljningsverktyg gällande nyckeltal för utvecklingen avseende in- och utflytt, beläggningsgrad, boendetid och tomgångshyror. SHIS Bostäder ska arbeta flexibelt och sammanhållet med genomgångsbostäder för samtliga målgrupper för att motverka tomgångshyror.

SHIS Bostäders angelägenheter handhas av en styrelse bestående av fem ledamöter och tre suppleanter. Styrelsen utses av kommunfullmäktige och har det yttersta ansvaret för SHIS Bostäders verksamhet.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Förslag till inriktning för **Stiftelsen hotellhem i Stockholm** godkänns.

BILAGOR**1 Nettokostnader (exkl. kapitalkostnader)****Sverigedemokraterna förslag till budget 2024**

Avvikelse mellan kommunstyrelsens och Sverigedemokraternas förslag till budget

NETTOKOSTNADER (exkl. kapitalkostnader)

Mnkr	Förslag till budget 2024 KS	Förslag till budget 2024 (SD)	Avvikelse mellan förslagen
Kommunstyrelsen	-1 537,1	-1 448,4	88,7
Revisorskollegiet	-33,2	-33,2	0,0
Servicenämnden	0,0	0,0	0,0
Valnämnden	-62,7	-62,7	0,0
Stadsdelsnämnderna	-25 228,3	-25 011,7	216,6
Arbetsmarknadsnämnden	-1 051,1	-930,8	120,3
Exploateringsnämnden	3 110,3	3 131,3	21,0
Fastighetsnämnden	1 112,9	1 134,0	21,1
Förskolenämnden	-3 056,7	-3 061,8	-5,1
Idrottsnämnden	-1 049,5	-1 023,1	26,4
Kulturnämnden			
kulturförvaltningen	-1 189,4	-874,5	314,9
stadsarkivet	-74,8	-74,8	0,0
Kyrkogårdsnämnden	-213,0	-202,0	11,0
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	-162,3	-131,2	31,1
Socialnämnden	-1 419,4	-1 457,0	-37,6
Stadsbyggnadsnämnden	-175,5	-156,9	18,6
Trafiknämnden	-107,1	-73,1	34,0
Utbildningsnämnden	-20 387,1	-20 389,1	-2,0
Äldrenämnden	-244,2	-244,1	0,1
Överförmyndarnämnden	-79,9	-79,9	0,0
SUMMA	-51 848,1	-50 989,0	859,1
Avskrivningar (-)	-2 547,9	-2 547,9	0,0
Central medelsreserv (-)			
Oförutsedda behov	-791,2	-791,2	0,0

(SD):194

Prestationsreserv	-907,7	-907,7	0,0
Pensionsavgifter (-)	-1 997,5	-1 997,5	0,0
TOTALT	-58 092,4	-57 233,3	859,1

2 CESAM-BILAGA**Kommunstyrelsen****Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2024	-1 584,7	47,6
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Generell uppräknig	11,3	
Hållbarhetsfunktion, servicenämnden	1,0	
Stärkt lokalt näringslivsarbete i stadens fokusområden	1,6	
Samordning fokusområden i Söderort	1,0	
Förstärkt friskvård	0,2	
tid: Fokus Järva, söderort	2,0	
Agenda 2030 och storstadsnätverk	2,0	
Samordning Bromma Parkstad	1,0	
Externa bidrag	13,6	
Effektivisering av klimat, kultur, näringslivsstöd, kommunikation	55,0	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Sverigedemokraterna förslag till budget 2024	-1 496,0	47,6

Revisorskollegiet**Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
KF:s presidium förslag till budget 2024	-36,9	3,7
<i>Minskade kostnader för:</i>		
<i>Ökade kostnader för:</i>		
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Sverigedemokraterna förslag till budget 2024	-36,9	3,7

Valnämnden**Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2024	-62,7	0,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
<i>Ökade kostnader för:</i>		
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Sverigedemokraterna förslag till budget 2024	-62,7	0,0

Stadsdelsnämnderna: Förskoleverksamhet**Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2024	-5 882,1	394,5
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Förstärkt friskvård, egen regi	5,7	
<i>Ökade kostnader för (-):</i>		
Mindre barngrupper		-16,0
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Sverigedemokraternas förslag till budget 2024	-5 892,4	394,5

Stadsdelsnämnderna: Verksamhet för barn, fritid och kultur**Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2024	-514,2	0,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Kultursekreterare i varje stadsdelsnämnd	7,0	
Förstärkning kultur- och fritidsverksamhet ytterstaden	15,0	
Fritidsgårdar	25,0	
Ökad kvalitet öppen fritidsverksamhet	10,0	
Medel för demokratiutveckling och genomförande av lokala utvecklingsprogram	40,0	
<i>Ökade kostnader för (-):</i>		
Stärkt stöd till 4H-gårdar	-3,0	
NPF-satsning	-1,0	
Anpassad kolloverksamhet för barn med funktionsvariation	-1,5	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Sverigedemokraternas förslag till budget 2024	-422,7	0,0

Stadsdelsnämnderna: Äldreomsorg**Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2024	-9 892,7	265,5
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Förstärkt friskvård	3,6	
<i>Ökade kostnader för (-):</i>		
Språksatsning	-3,6	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Sverigedemokraternas förslag till budget 2024	-9 892,7	265,5

Stadsdelsnämnderna: Stöd och service till personer med funktionsvariation**Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2024	-4 991,2	27,5
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Förstärkt friskvård	1,5	
<i>Ökade kostnader för (-):</i>		
Språksatsning	-1,5	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Sverigedemokraternas förslag till budget 2024	-4 991,2	27,5

Stadsdelsnämnderna: Individ- och familjeomsorg**Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2024	-2 967,9	36,9
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Fältassistenter	30,0	
Förstärkt friskvård	2,1	
<i>Ökade kostnader för (-):</i>		
Stärkt tillsyn	-2,1	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Sverigedemokraternas förslag till budget 2024	-2 937,9	36,9

Stadsdelsnämnderna: Stadsmiljöverksamhet**Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2024	-307,9	0,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Minskad sanering tiggeriförbud	4,0	
<i>Ökade kostnader för (-):</i>		
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Sverigedemokraternas förslag till budget 2024	-303,9	0,0

Stadsdelsnämnderna: Ekonomiskt bistånd**Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2024	-1 228,6	32,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Höjda aktivitetskrav	5,0	
SL-kort	60,0	
<i>Ökade kostnader för (-):</i>		
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Sverigedemokraternas förslag till budget 2024	-1 163,6	32,0

Stadsdelsnämnderna: Arbetsmarknadsåtgärder**Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2024	-227,5	27,4
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Feriearbeten	22,0	
Effektivisering	10,0	
Generell uppräknig	2,2	
Kvalitetssatsning feriejobb	2,2	
<i>Ökade kostnader för (-):</i>		
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Sverigedemokraternas förslag till budget 2024	-191,1	27,4

Arbetsmarknadsnämnden**Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2024	-1 219,4	168,3
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Generell uppräknning	4,0	
Förebyggande och uppsökande insatser för unga som varken arbetar eller studeras (UVAs)	5,0	
Arbetsmarknadsinsats Järva värdar	1,8	
Uppsökande insatser för kvinnor långtifrån arbetsmarknaden, ytterstad	5,7	
Förstärkt friskvård	0,5	
Utredning och pilot sommarjobb yngre åldrar	0,3	
Reformering av jobbtorg motsvarande lagstiftningens minimumkrav	109,0	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Förstärkt studievägledning barn, unga	-6,0	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Sverigedemokraterna förslag till budget 2024	-1 099,1	168,3

Exploateringsnämnden**Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2024	-175,3	3 285,6
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Generell uppräknig	1,5	
Strategiskt arbete för ökat bostadsbyggande och bättre stadsplanering	4,0	
Detaljplan Snösätra	2,0	
Nya biotopskyddsområden och naturreservat	1,5	
Bromma Parkstad	2,0	
Generell effektivisering	10,0	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Sverigedemokraterna förslag till budget 2024	-154,3	3 285,6

Fastighetsnämnden**Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2024	-632,1	1 745,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Generell uppräkning	6,1	
Generell effektivisering	15,0	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Sverigedemokraterna förslag till budget 2024	-611,0	1 745,0

Förskolenämnden**Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2024	-3 306,0	249,3
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Större andel utbildad personal	20,0	
Ersättning till privata utförare, höjt friskvård	3,6	
Stärkt tillsyn privata förskolor	6,3	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Språksatsning	-20,0	
Kvalitetsstärkning interna personalutbildningar	-5,0	
Förstärkt tillsyn av samtliga förskolor	-10,0	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Sverigedemokraterna förslag till budget 2024	-3 311,1	249,3

Idrottsnämnden**Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2024	-1 362,6	313,1
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Generell uppräkning	11,4	
Fortsatta satsningar för ökad simkunnighet	6,0	
fler platser i stadens simskola för att fler ska kunna simma	5	
Ytterstadssatsningar	28,0	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Utveckling av utomhusgym	-5,0	
Höjt generellt idrottsföreningsstöd	-15,0	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Taxor		-4,0
Sverigedemokraterna förslag till budget 2024	-1 332,2	309,1

Kulturnämnden: kulturförvaltningen**Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kulturförvaltningen		
Kommunstyrelsens förslag till budget 2024	-1 287,8	98,4
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Generell uppräknig övriga verksamheter	4,2	
Kompensation internränta	31,4	
Ökat kulturstöd	25,0	
Studieförbunden och folkbildningen	15,0	
Biblioteksverksamhet i Kulturhuset	40,0	
Återställning till nivå pre pandemi	146,0	
Ökat stöd fria kulturlivet, kulturskoleplan, fler fritidsbibliotek	10,5	
Förstärkning kulturskolan, biblioteken, museerna och konst	24,0	
Förstärkt arbete öppen fritidsverksamhet	20,8	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Digitalt medborgarinflytande	-2,0	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Sverigedemokraterna förslag till budget 2024	-972,9	98,4

Kulturnämnden: stadsarkivet**Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Stadsarkivet		
Kommunstyrelsens förslag till budget 2024	-110,6	35,8
<i>Minskade kostnader för:</i>		
<i>Ökade kostnader för:</i>		
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Sverigedemokraterna förslag till budget 2024	-110,6	35,8

Kyrkogårdsnämnden**Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2024	-241,5	28,5
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Generell effektivisering stockholmjobb, ferie mm	11,0	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Sverigedemokraterna förslag till budget 2024	-230,5	28,5

Miljö- och hälsoskyddsnämnden**Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2024	-268,4	106,1
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Generell uppräkning	2,6	
Förstärkning centrum för cirkularitet	2,0	
Utredning storskalig återbruksdepå	1,0	
Nya biotopsområden och naturreservat	1,5	
Generell effektivisering inkl kommunikation	24,0	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Sverigedemokraterna förslag till budget 2024	-237,3	106,1

Servicenämnden**Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2024	0,0	0,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
<i>Ökade kostnader för:</i>		
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Sverigedemokraterna förslag till budget 2024	0,0	0,0

Socialnämnden**Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2024	-1 754,5	335,1
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Förstärkt friskvård egen regi	0,7	
Ersättning till privata utförare friskvård	1,7	
IOP Föreningsbidrag till illegala mm	3,0	
Effektivisering welcome house och intro stockholm	7,0	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Ordningsvakter!	-35,0	
Utvecklade uppföljningsmodeller och metoder	-2,5	
Utvecklad akademisk koppling	-2,5	
Höjd kvalitet ledsagning	-10,0	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Sverigedemokraterna förslag till budget 2024	-1 792,1	335,1

Stadsbyggnadsnämnden**Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2024	-445,5	270,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Generell uppräknig	4,4	
Nya biotopskydds områden och naturreservat	2,5	
Förstärkt friskvård	0,2	
Strategisk planering i tidiga skeden	1,5	
Generell effektivisering	15,0	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Ny detaljplan för att bevara villaområden	-5,0	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Sverigedemokraterna förslag till budget 2024	-426,9	270,0

Trafiknämnden**Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2024	-1 802,4	1 695,3
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Generell uppräknig		
Miljözon		
Förstärkt kompetens miljö och klimat	5,0	
Bilfria zoner	2,0	
Förstärkt friskvård 0,2		
Plan för fossilfriorganisation 2030	1,0	
Trafiksystemanalyser och tidiga utredningar för minskad biltrafik	5,0	
Medborgarservice	1,0	
Samordning badplatser	1,0	
Kommunikationskampanj nedskräpning	1,0	
Utredning påverkan på träd och klimatförändringar och närmiljö	1,0	
Generell effektivisering inkl kommunikation	55,0	
Minskade driftkostnader m.a omprioriterade cykel, bergbana mm	12,0	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Utvecklade samhällsekonomiska analyser vid nyinvestering och renovering	-2,0	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Boendeparkeringsavgift		-48,0
Sverigedemokraterna förslag till budget 2024	-1 720,4	1 647,3

Utbildningsnämnden**Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2024	-20 684,1	297,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Förstärkt friskvårdsbidrag	21	
Digitaliserad och reformerad modersmålsundervisning	25	
Integrationspakten	2	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
NPF-pott	-10	
Ökad trygghet i skolan	-10	
Lärarsatsning	-30	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Sverigedemokraterna förslag till budget 2024	-20 686,1	297,0

Äldrenämnden**Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2024	-254,2	10,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Förstärkt friskvårdsbidrag egen regi	0,1	
Höjt friskvårdsbidrag privata	5,0	
Aktivitetscentrum	35,0	
<i>Ökade kostnader för:</i>		
Språksatsning och språkprov	-40,0	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Sverigedemokraterna förslag till budget 2024	-254,1	10,0

Överförmyndarnämnden**Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2024	-79,9	0,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
<i>Ökade kostnader för:</i>		
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Sverigedemokraterna förslag till budget 2024	-79,9	0,0

3 Investeringsplan

Investeringsplan för stadens nämnder

Mnkr	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Arbetsmarknadsnämnden						
Inventarier och maskiner	-4,0	-4,0	-4,0	-4,0	-4,0	-4,0
Investeringsplan, netto	-4,0	-4,0	-4,0	-4,0	-4,0	-4,0
Exploateringsnämnden						
Långsiktig investeringsplan, netto	-3 200,0	-3 100,0	-3 100,0	-3 100,0	-3 100,0	-3 100,0
Förvärv inom Årstafältet		-1 900,0				
Investeringsplan totalt, netto	-3 200,0	-5 000,0	-3 100,0	-3 100,0	-3 100,0	-3 100,0
Utgift	-4 500,0	-7 150,0	-5 200,0	-4 500,0	-4 500,0	-4 500,0
Inkomster	1 300,0	2 150,0	2 100,0	1 400,0	1 400,0	1 400,0
varav exploateringsinkomster	200,0	200,0	400,0	400,0	400,0	400,0
varav övriga inkomster	1 100,0	1 950,0	1 700,0	1 000,0	1 000,0	1 000,0
<i>Varav ej aktiverbara nettoutgifter/driftskostnader hänförliga till investeringsprojekt</i>		-343,7	-291,0	-178,3	-221,5	-149,6
Fastighetsnämnden						
Långsiktig investeringsplan, netto	-300,0	-440,0	-440,0	-440,0	-440,0	-440,0
Utökad investeringsplan, netto	-511,0	-296,0	-400,0	-220,0	-27,0	
varav Bostadsrätter, förvärv (LSS, förskolor)	-140,0					
varav Stadsbiblioteket	-96,0	-100,0	-180,0	-170,0	-27,0	
varav Tekniska nämndhuset (inkl fasad)	-225,0					
Långsiktig investeringsplan, idrottsinvesteringar	-370,0	-370,0	-370,0	-370,0	-370,0	-370,0
Utökad investeringsplan, idrottsinvesteringar	-392,0	-706,0	-1 260,0	-1 640,0	-555,0	
varav simhallsupprustning Eriksdal och Vällingby	-150,0	-220,0	-430,0	-600,0	-505,0	
varav kompensationsinvesteringar	-65,0	-20,0	-40,0	-130,0	-50,0	
Investeringsplan, netto	-1 573,0	-1 812,0	-2 470,0	-2 670,0	-1 392,0	-810,0
varav övriga investeringar totalt	-811,0	-736,0	-840,0	-660,0	-467,0	-440,0
varav idrottsinvesteringar totalt	-762,0	-1 076,0	-1 630,0	-2 010,0	-925,0	-370,0
<i>Varav ej aktiverbara nettoutgifter/driftskostnader hänförliga till investeringsprojekt</i>		-75,8	-135,4	20,0		
Förskolenämnden						
Inventarier och maskiner	0,0	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Investeringsplan, netto	0,0	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1

Idrottsnämnden						
Långsiktig investeringsplan	-15,6	-15,6	-15,6	-15,6	-15,6	-15,6
<i>varav friluft (båtsport)</i>	-10,8	-10,8	-10,8	-10,8	-10,8	-10,8
Inventarier och maskiner	-21,0	-44,6	-17,0	-17,0	-17,0	-17,0
Utökad investeringsplan friluft	-1,5	-25,5	-1,0			
<i>varav Ågesta skidspår, etapp 2</i>		-24,0				
<i>varav Bergsundshamn, underhållsbehov</i>	-0,5	-1,5	-1,0			
Investeringsplan, netto	-38,1	-85,7	-33,6	-32,6	-32,6	-32,6
Kommunstyrelsen m.m.						
Inventarier och maskiner	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0
Investeringsplan, netto	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0
Kulturnämnden: kulturförvaltningen						
Inventarier och maskiner	-6,3	-6,3	-6,3	-6,3	-6,3	-6,3
Utökad investeringsplan inventarier och maskiner	-10,5	-17,0				
<i>varav säkerhet och tillgänglighet bibliotek</i>	-2,1					
<i>varav logistiknod bibliotek</i>	-2,0					
<i>varav säkerhet och underhåll kulturskolan</i>	-2,1					
<i>varav takrenovering scen Kungsträdgården</i>	-1,0					
<i>varav Stadsmuseets basutställning</i>	-0,9					
<i>varav lokalanpassning, förvaltning</i>	-0,8					
<i>varav Östermalm bibliotek, renovering</i>	-1,6					
Investeringsplan, netto	-16,8	-23,3	-6,3	-6,3	-6,3	-6,3
Kulturnämnden: stadsarkivet						
Inventarier och maskiner	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0
Investeringsplan, netto	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0
Kyrkogårdsnämnden						
Långsiktig investeringsplan	-20,0	-30,0	-30,0	-30,0	-25,0	-25,0
Utökad investeringsplan	-178,5	-95,0				
<i>varav begravningsplats Järva</i>	-100,0	-39,5				
<i>varav ceremonilokal Strandkyrkogården</i>	-10,0	-36,0	-3,0			
<i>varav askgravar Skogskyrkogården</i>	-11,0					
<i>varav kistgravar Räcksta</i>	-37,0					
<i>varav askgravlund Galärkyrkogården</i>		-4,0				
<i>varav tillgänglighetsanpassning busshållplatser</i>		-3,5				
<i>varav inventarier Järva</i>		-10,0				
<i>varav säkerhetsåtgärder</i>	-2,5	-2,0				
Investeringsplan, netto	-198,5	-125,0	-30,0	-30,0	-25,0	-25,0

Mnkr	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Miljö- och hälsoskyddsnämnden						
Inventarier och maskiner	-1,3	-1,3	-1,3	-1,3	-1,3	-1,3
Investeringsplan, netto	-1,3	-1,3	-1,3	-1,3	-1,3	-1,3
Servicenämnden						
Inventarier och maskiner	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0
Investeringsplan, netto	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0
Socialnämnden						
Inventarier och maskiner	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0
Investeringsplan, netto	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0
Stadsbyggnadsnämnden						
Inventarier och maskiner	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0
Investeringsplan, netto	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0
Trafiknämnden						
Långsiktig investeringsplan, netto	-1 030,0	-1 205,0	-1 130,0	-1 205,0	-730,0	-730,0
varav cykel	-100,0	-100,0	-75,0	-150,0		
varav framkomlighet gång	-50,0	-150,0	-75,0	-125,0		
varav framkomlighet kollektivtrafik och bil	-150,0	-225,0	-225,0	-200,0		
Utökad investeringsplan, netto	-125,0	-182,0	-220,0	-205,0	-200,0	-300,0
varav framkomlighet Slussen	-50,0	-100,0	-100,0			
varav större infrastrukturprojekt i planeringsfas				-100,0	-200,0	-300,0
varav stadsmiljö i fokusområden		-20,0	-20,0	-20,0		
varav Årsta partihallar		-2,0				
varav investering i grönstruktur	-75,0	-60,0	-100,0	-85,0		
Investeringsplan totalt, netto	-1 155,0	-1 387,0	-1 350,0	-1 410,0	-930,0	-1 030,0
Utgift	-1 185,0	-1 467,0	-1 400,0	-1 410,0	-930,0	-1 030,0
Inkomster	30,0	80,0	50,0			
Varav ej aktiverbara utgifter/driftskostnader hänförliga till investeringsprojekt		-24,0	-24,0	-24,0		
Utbildningsnämnden						
Inventarier och maskiner	-100,0	-100,0	-100,0	-100,0	-100,0	-100,0
Investeringsplan, netto	-100,0	-100,0	-100,0	-100,0	-100,0	-100,0
Äldrenämnden						
Inventarier och maskiner	-3,8	-3,8	-3,8	-3,8	-3,8	-3,8
Investeringsplan, netto	-3,8	-3,8	-3,8	-3,8	-3,8	-3,8
Överförmyndarnämnden						
Inventarier och maskiner	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Investeringsplan, netto	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Stadsdelsnämnderna						
Inventarier och maskiner	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0
Stadsmiljö, park- och grönområden, tillgänglighet	-200,0	-200,0	-200,0	-200,0	-200,0	-200,0
Investeringsplan, netto	-230,0	-230,0	-230,0	-230,0	-230,0	-230,0
Central medelsreserv 4						
Centralt redovisade investeringsmedel	-500,0	-530,0	-450,0	-450,0	-450,0	-450,0
varav klimathalvmiljard	-100,0	-100,0	-100,0	-100,0		
varav utökad idrottsmiljard	-150,0	-150,0	-150,0	-150,0		
varav trygghetsmedel	-100,0	-100,0	-100,0	-100,0		
varav större investeringar SDN Parkmark (erodering Karlbergs kanal, Sicka udde mm)		-40,0				
varav investeringar utrustning parkskötsel, egen regi SDN Järva och SDN Hägersten-Ålvsjö		-20,0				
Investeringsplan, netto	-500,0	-530,0	-450,0	-450,0	-450,0	-450,0
Totalt						
Mnkr	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Inventarier och maskiner	-175,5	-199,2	-171,6	-171,6	-171,6	-171,6
Långsiktig investeringsplan, netto	-5 135,6	-7 260,6	-5 285,6	-5 360,6	-4 880,6	-4 880,6
Utökad investeringsplan, netto	-1 218,5	-1 321,5	-1 881,0	-2 065,0	-782,0	-300,0
Central medelsreserv 4	-500,0	-530,0	-450,0	-450,0	-450,0	-450,0
Investeringsplan totalt, netto	-7 029,6	-9 311,3	-7 788,2	-8 047,2	-6 284,2	-5 802,2
Utgifter, brutto	-8 359,6	-11 541,3	-9 938,2	-9 447,2	-7 684,2	-7 202,2
Inkomster, brutto	1 330,0	2 230,0	2 150,0	1 400,0	1 400,0	1 400,0
Varav ej aktiverbara utgifter/driftskostnader hänförliga till investeringsprojekt		-443,5	-450,4	-182,3	-221,5	-149,6
Investeringsplan netto exklusive ej aktiverbara utgifter som klassificeras som driftskostnader hänförliga till investeringsprojekt	-7 029,6	-8 867,8	-7 337,8	-7 864,9	-6 062,7	-5 652,6
Medfinansiering statliga och regionala infrastrukturprojekt plan för utbetalningar	-1 677,6	-2 773,6	-2 029,2	-1 459,5	-1 745,7	-1 572,5

Specifikation av investeringsplan för stadsdelsnämnderna

Mnkr	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Stadsdelsnämnd Järva						
Stadsmiljö, investeringar i park- och grönområden	-23,3	-23,9	-21,8	-10,4	-10,4	-10,4
Inventarier och maskiner	-3,2	-3,2	-3,2	-3,2	-3,2	-3,2
Investeringsplan, netto	-26,5	-27,1	-25,0	-13,6	-13,6	-13,6
Stadsdelsnämnd Hässelby-Vällingby						
Stadsmiljö, investeringar i park- och grönområden	-19,5	-19,4	-19,5	-9,5	-9,5	-9,5
Inventarier och maskiner	-2,8	-2,8	-2,8	-2,8	-2,8	-2,8
Investeringsplan, netto	-22,3	-22,2	-22,3	-12,3	-12,3	-12,3
Stadsdelsnämnd Bromma						
Stadsmiljö, investeringar i park- och grönområden	-21,3	-23,1	-11,7	-9,7	-9,7	-9,7
Inventarier och maskiner	-2,9	-2,9	-2,9	-2,9	-2,9	-2,9
Investeringsplan, netto	-24,2	-26,0	-14,6	-12,6	-12,6	-12,6
Stadsdelsnämnd Kungsholmen						
Stadsmiljö, investeringar i park- och grönområden	-13,9	-13,7	-14,7	-6,2	-6,2	-6,2
Inventarier och maskiner	-1,9	-1,9	-1,9	-1,9	-1,9	-1,9
Investeringsplan, netto	-15,8	-15,6	-16,6	-8,1	-8,1	-8,1
Stadsdelsnämnd Norra Innerstaden						
Stadsmiljö, investeringar i park- och grönområden	-26,1	-31,3	-31,8	-16,8	-16,8	-16,8
Inventarier och maskiner	-5,0	-5,0	-5,0	-5,0	-5,0	-5,0
Investeringsplan, netto	-31,1	-36,3	-36,8	-21,8	-21,8	-21,8
Stadsdelsnämnd Södermalm						
Stadsmiljö, investeringar i park- och grönområden	-21,3	-18,2	-22,7	-10,2	-10,2	-10,2
Inventarier och maskiner	-3,1	-3,1	-3,1	-3,1	-3,1	-3,1
Investeringsplan, netto	-24,4	-21,3	-25,8	-13,3	-13,3	-13,3
Stadsdelsnämnd Enskede-Årsta-Vantör						
Stadsmiljö, investeringar i park- och grönområden	-21,3	-21,7	-21,2	-10,7	-10,7	-10,7
Inventarier och maskiner	-3,2	-3,2	-3,2	-3,2	-3,2	-3,2
Investeringsplan, netto	-24,5	-24,9	-24,4	-13,9	-13,9	-13,9
Stadsdelsnämnd Skarpnäck						
Stadsmiljö, investeringar i park- och grönområden	-11,1	-18,5	-15,5	-5,5	-5,5	-5,5
Inventarier och maskiner	-1,6	-1,6	-1,6	-1,6	-1,6	-1,6
Investeringsplan, netto	-12,7	-20,1	-17,1	-7,1	-7,1	-7,1
Stadsdelsnämnd Farsta						
Stadsmiljö, investeringar i park- och grönområden	-12,6	-7,1	-11,9	-6,3	-6,3	-6,3
Inventarier och maskiner	-1,9	-1,9	-1,9	-1,9	-1,9	-1,9
Investeringsplan, netto	-14,5	-9,0	-13,8	-8,2	-8,2	-8,2
Stadsdelsnämnd Hägersten-Älvsjö						
Stadsmiljö, investeringar i park- och grönområden	-20,2	-13,7	-20,3	-10,3	-10,3	-10,3
Inventarier och maskiner	-3,1	-3,1	-3,1	-3,1	-3,1	-3,1
Investeringsplan, netto	-23,3	-16,8	-23,4	-13,4	-13,4	-13,4
Stadsdelsnämnd Skärholmen						
Stadsmiljö, investeringar i park- och grönområden	-9,4	-9,4	-8,9	-4,4	-4,4	-4,4
Inventarier och maskiner	-1,3	-1,3	-1,3	-1,3	-1,3	-1,3
Investeringsplan, netto	-10,7	-10,7	-10,2	-5,7	-5,7	-5,7
Investeringar i stadsmiljö, ofördelat stadsdelsnämnd	0,0	0,0	0,0	-100,0	-100,0	-100,0

Investeringsplan för bolag inom Stockholm Stadshus AB

Mnkr	2023	2024	2025	2026	2027	2028
AB Svenska bostäder						
Investeringsplan, netto	-2 150,0	-1 253,0	-1 412,0	-1 610,0	-1 850,0	-2 190,0
AB Familjebostäder						
Investeringsplan, netto	-1 600,0	-1 200,0	-1 200,0	-1 300,0	-1 410,0	-1 500,0
AB Stockholmshem						
Investeringsplan, netto	-1 495,0	-1 767,0	-1 839,0	-1 482,0	-1 950,0	-2 000,0
Bostadsförmedlingen Stockholm AB						
Investeringsplan, netto	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Micasa Fastigheter i Stockholm AB						
Investeringsplan, bruttoutgifter	-624,0	-900,0	-992,0	-1 720,0	-1 537,0	-1 512,0
Skolfastigheter i Stockholm AB						
Investeringsplan, bruttoutgifter	-2 400,0	-1 600,0	-1 900,0	-2 300,0	-2 300,0	-2 200,0
Stockholm Vatten och Avfall AB						
Investeringsplan, bruttoutgifter	-4 250,0	-5 100,0	-5 500,0	-5 400,0	-4 800,0	-4 100,0
Stockholms Hamn AB						
Investeringsplan, bruttoutgifter	-200,0	-240,0	-250,0	-270,0	-200,0	-200,0
AB Stokab						
Investeringsplan, bruttoutgifter	-200,0	-200,0	-200,0	-200,0	-200,0	-200,0
Stockholm stads Parkering						
Investeringsplan, bruttoutgifter	-331,0	-480,0	-475,0	-565,0	-510,0	-615,0
Kulturhuset Stadsteatern AB						
Investeringsplan, bruttoutgifter	-24,0	-20,0	-20,0	-20,0	-20,0	-24,0
Stockholm Globe Arena Fastigheter AB						
Investeringsplan, bruttoutgifter	-115,0	-391,0	-15,0	-80,0	-14,0	-4,0
Mässfastigheter i Stockholm AB						
Investeringsplan, bruttoutgifter	-40,0	-54,0	-42,0	-56,0	-100,0	-67,0
Stockholm Business Region AB						
Investeringsplan, bruttoutgifter	-2,0	-2,0	-1,0	-1,0	0,0	0,0
S:t Erik Markutveckling AB						
Investeringsplan, bruttoutgifter	-316,0	-504,0	-490,0	-288,0	-243,0	-178,0
TOTAL INVESTERINGSPLAN, bruttoutgifter för bolag i koncernen Stockholms Stadshus AB	-13 747,0	-13 711,0	-14 336,0	-15 292,0	-15 134,0	-14 790,0
INVESTERINGSPLAN, bruttoutgifter för stadens nämnder	-8 359,6	-11 389,5	-9 743,2	-9 187,2	-7 167,2	-7 202,2
TOTAL INVESTERINGSPLAN, bruttoutgifter för bolag i koncernen Stockholms Stadshus AB samt stadens nämnder.	-22 106,6	-25 100,5	-24 079,2	-24 479,2	-22 301,2	-21 992,2

Investeringsplan för stadens nämnder

I investeringsbilagan sker följande förändringar:

Trafiknämnden:

Anslag ”varav framkomlighet kollektivtrafik” utvidgas med bil och benämns ”varav kollektivtrafik och bil” samt tillförs 100 mkr per år.

Nytt anslag ”varav cykel” minskas med 100 mkr per år”

Central medelsreserv 4:

Anslaget "varav klimatmiljard" minskas med 150 mkr per år.

Nytt anslag ”utökad idrottsmiljard” tillförs 150 mkr per år

Pågående genomförandeprojekt som kommunfullmäktige beslutat om

	Dnr	Utgift Mnkr	Inkomst Mnkr
Exploateringsnämnden			
<i>Hammarby Sjöstad</i>			
Kvarteren Påsen och Godsvagnen	123-2060/2015	-57,7	18,4
<i>Nordvästra Kungsholmen</i>			
Hornsbergskvarteren	KS 2020/421	-1 438,0	93,0
Kristineberg, Krillans krog, bostäder	311-1873/2012	-69,0	
Stadshagen	KS 2018/489	-693,0	48,0
<i>Norra Djurgårdsstaden</i>			
Västra samt sopsuganläggning	302-0806/2010	-763,0	149,0
Kolkajen-Ropsten	123-1339/2017	-345,0	
Bobergsgatan, reviderat genomförandebeslut	123-1339/2017	-500,0	19,0
Gasverket, reviderat genomförandebeslut	123-1339/2017	-1 071,0	110,0
Ångsbotten, bostäder	302-1935/2013	-313,0	180,0
Bygglogistikcenter, reviderat genomförandebeslut	KS 2020/1761	-506,0	555,0
Gasklocka 3 och 4	302-0284/2014	-99,0	400,0
Gasklocka 2	KS 2021/767	-1 053,0	
Starkströmmen 2 & 4	KS 2023/320	-100,0	65,0
<i>Fokus Skärholmen</i>			
Bergholmsbacken	KS 2022/1082	-396,7	50,2
Konduktören	KS 2022/790	-98,2	24,5
Mäläläng	KS 2019/743	-832,4	44,9
Skärholmsdalen	KS 2022/124	-927,4	229,3
Stängsholmsbacken	KS 2021/1712	-215,1	55,7
Sätra 2:1	KS 2022/790	-98,2	24,5
Söderholmen	KS 2018/1656	-126,0	
Vårbergstoppen	123-1634/2017	-91,4	
Vårbergsvägen	KS 2020/1556	-518,3	6,9
<i>Fokus Järva</i>			
Kista Gård 2, bostäder	123-0265/2015	-31,0	140,0
Kista Äng	KS 2020/1757	-603,0	0,3
Odde	KS 2022/1424	-507,8	23,7
Rinkeby Allé, bostäder	123-2065/2015	-124,0	
Tenstaterrassen	KS 2022/672	-168,4	21,6
<i>Fokus Hagsätra-Rågsved</i>			
Bjurbäcken, reviderat genomförandebeslut	KS 2021/1092	-102,1	86,5
Hagastaden, reviderat genomförandebeslut	KS 2021/1095	-10 436,0	13 653,0
Slussen, reviderat genomförandebeslut 2	KS 2023/445	-20 770,0	8 140,0
Archimedes	KS 2018/746	-116,0	64,0
Blackebergsvägen etapp 2-3	KS 2021/1717	-263,9	274,5
Brandstegen/Bäckvägen, reviderat genomförandebeslut	KS 2020/1286	-197,1	11,7
Bromma Blocks, reviderat genomförandebeslut 2	KS 2022/980	-195,0	15,2
Bromstensstaden etapp 1, reviderat genomförandebeslut	KS 2018/487	-910,0	65,3
Bromstensstaden etapp 2	KS 2018/487	-144,0	266,2
Bällsta IP	KS 2023/318	-79,7	75,5
Diabilden	KS 2018/1859	-95,8	0,3
Fader Bergström	KS 2022/267	-132,6	28,4
Gamla Tyresövägen	KS 2021/1093	-161,2	167,4
Hornsbruksgränd	KS 2021/1695	-74,0	103,0
Kabelverket etapp 3, reviderat genomförandebeslut	KS 2020/400	-126,8	16,1
Kabelverket etapp 4, reviderat genomförandebeslut	KS 2020/401	-58,8	0,2
Mariagårdstjärnan, reviderat genomförandebeslut	2017/002040	-199,0	
Nordmarksvägen etapp 2	KS 2021/1257	-185,0	18,0
Nykroppagatan	KS 2021/1094	-121,4	44,1
Näskubben	123-1532/2016	-58,0	
Ordenskapitlet	KS 2018/1850	-61,8	
Packrummet, reviderat genomförandebeslut	KS 2021/1254	-526,9	54,0
Persikan	123-2113/2016	-800,7	
Perstorp	123-2111/2016	-105,0	
Primus 1, bostäder	123-1633/2017	-531,0	178,0
Rågsveds naturreservat	KS 2018/652	-54,9	
Sandåkravägen, reviderat genomförandebeslut	KS 2021/437	-94,4	
Sköndal 2:1, reviderat genomförandebeslut	KS 2021/437	-94,4	
Slakthusområdet etapp 1	KS 2020/1558	-813,0	16,0
Spångaviadukten	KS 2020/1772	-82,5	
Tippen matafallsanläggning	KS 2021/1362	-69,2	21,0
Trafikflyget i Bromma, reviderat genomförandebeslut	KS 2022/980	-195,0	15,2
Västerled	123-0556/2016	-71,0	
Årsta fält etapp 1, bostäder	123-1519/2015	-999,0	104,0
Årsta fält etapp 2 och 3	KS 2022/979	-1 996,0	377,0
Årstastråket etapp 1, bostäder	302-0481/2012	-170,0	
Årstastråket etapp 2, reviderat genomförandebeslut	KS 2020/693	-308,0	8,0

	Dnr	Utgift	Inkomst
Fastighetsnämnden			
Högdalens sim- och idrotts hall, reviderat genomförandebeslut	KS 2018/594	-160,0	
Ombyggnad av Tekniska nämndhuset	122-1830/2017	-1 094,0	
Gubbängens sportfält	KS 2019/916	-87,0	
Stadsbiblioteket, underhåll	KS 2019/1120	-260,0	
Kristinebergs IP upprustning reviderat genomförandebeslut	KS 2022/1322	Sekretess	
Brandstation Farsta	KS 2022/559	Sekretess	
Brandstation Kungsholmen	KS 2021/1720	Sekretess	
Uppbådet 1 Anpassn adm lokaler Älvsjö SDF	KS 2021/1678	Sekretess	
Västberga 1:1 Ny ishall Mälarhöjdens IP	KS 2022/756	Sekretess	
Älvsjöbadet	KS 2022/560	Sekretess	
Bällsta IP	KS 2023/290	Sekretess	
Mälarhöjdens IP, ny ishall Västberga 1:1	KS 2022/756		
Trafiknämnden			
Cykel Riddarholmskanalen	KS 2022/668	-82,0	
Cykel Ulvsundavägen mellan Kvarnbacksvägen och Flygplatsinfarten	KS 2020/911	-57,0	0,7
Cykelåtgärder Vasagatan, reviderat genomförandebeslut	KS 2019/1013	-290,0	109,0
Hastighetsplaner, delområde 1, etapp 1	124-0894/2017	-79,0	
Hastighetsplaner, delområde 2, etapp 1	KS 2018/1250	-137,0	
Hastighetsplaner, delområde 3, etapp 1	KS 2020/1682	-88,5	
Kungsgatan, förstärkningsåtgärder	KS 2021/1103	-300,0	
Norra Danviksbron, renovering	KS 2021/1698	-285,0	25,0
Ny bergbana i Skärholmen, reviderat genomförandebeslut	KS 2023/446	-135,0	
Program för energibesparande armaturutbyte 2022-2026	KS 2021/1098	-204,0	
Reinvesteringsprogram gatuytor 2020-2023	KS 2019/1935	-480,0	
Reinvesteringsprogram trafiksignaler 2017-2021	124-1358/2016	-180,0	
Reinvesteringsprogram, offentlig belysning och trafiksignaler	314-0476/2011	-740,0	
Söder Mälarstrand, förstärkning och cykelåtgärder	124-1097/2017	-130,0	
Västberga Allé, utbyggnad av cykelpendlingstråk, trygghets- och trafiksäkerhetsåtgärder	KS 2021/1101	-70,0	30,0
Västerbron, breddning av gång- och cykelbanor	KS 2021/1281	-68,0	
Östermalmstorg, upprustning	KS 2022/1444	-135,0	
Kyrkogårdsnämnden			
Järva begravningsplats	KS 2018/1495	-357,0	

4 Stadsdelsnämndernas budget

Sverigedemokraternas förslag till budget 2024

Mkr	KS förslag 2024		SD förslag 2024		Avvikelse		Avvikelse
	Kostnader	Intäkter	Kostnader	Intäkter	Kostnader	Intäkter	Netto
Förskoleverksamhet	-5 882,1	394,5	-5 892,4	394,5	-10,3	0,0	-10,3
Verksamhet för barn, kultur och fritid	-514,2	0,0	-422,7	0,0	91,5	0,0	91,5
Äldreomsorg	-9 892,7	265,5	-9 892,7	265,5	0,0	0,0	0,0
Stöd och service till personer med funktionsnedsättning	-4 991,2	27,5	-4 991,2	27,5	0,0	0,0	0,0
Individ- och familjeomsorg	-2 967,9	36,9	-2 937,9	36,9	30,0	0,0	30,0
Stadsmiljöverksamhet (exkl. kap.kostr.)	-307,9	0,0	-303,9	0,0	4,0	0,0	4,0
Ekonomiskt bistånd	-1 228,6	32,0	-1 163,6	32,0	65,0	0,0	65,0
Arbetsmarknadsåtgärder	-227,5	27,4	-191,1	27,4	36,4	0,0	36,4
Summa stadsdelsnämnd	-26 012,1	783,8	-25 795,5	783,8	216,6	0,0	216,6

Mkr	KS förslag 2024		SD förslag 2024		Avvikelse		Avvikelse
	Utgifter	Inkomster	Utgifter	Inkomster	Utgifter	Inkomster	Netto
Investeringsplan							
Inventarier och maskiner	-30,0	0,0	-30,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Stadsmiljöverksamhet	-200,0	0,0	-200,0	0,0	0,0	0,0	0,0
totalt	-230,0	0,0	-230,0	0,0	0,0	0,0	0,0

5 Förslag till kommunfullmäktiges indikatorer

Obligatoriska indikatorer			
	KF:s årsmål 2024	KF:s årsmål 2025	KF:s årsmål 2026
1. En trygg huvudstad med hög livskvalitet			
1.1 I Stockholms talar medborgare svenska, lever efter svenska värderingar och strävar mot självförsörjning.			
Andel barn som lever i familjer som har ekonomiskt bistånd	2,7%	2,7%	2,7%
Andel personer som har ekonomiskt bistånd i förhållande till befolkningen	1,5%	1,5%	1,5%

Andel vuxna med långvarigt ekonomiskt bistånd jämfört med samtliga vuxna invånare	1%	1%	1%
Andel personal som uppnår språkraven	100%	100%	100%
Andel aspiranter som är självförsörjande sex månader efter avslut på Jobbtorg Stockholm	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd
Kostnad per förmedlat jobb genom jobbtorg	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd
Andel kursdeltagare inom grundläggande vuxenutbildning med godkänt betyg efter fullföljd kurs	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd
Andel kursdeltagare inom gymnasial vuxenutbildning, högskoleförberedande kurser, med godkänt betyg efter fullföljd kurs	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd
Andel kursdeltagare inom gymnasial vuxenutbildning, yrkesutbildning, med godkänt betyg efter fullföljd kurs	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd

Andel kursdeltagare inom sfi med godkänt betyg efter fullföljd kurs	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd
Antal tillhandahållna praktikplatser för högskolestuderande samt platser för verksamhetsförlagd utbildning	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd
Andel personer som själv upplever att de får en förbättrad situation av insatsen/insatserna de fått från socialtjänsten (ekonomiskt bistånd)	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd
Antal personer med ekonomiskt bistånd på grund av arbetslöshet	Minska	Minska	Minska
Antal nyanlända som klarar deltar i och klarar SFI	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd
Antal nyanlända som deltar i samhällsorientering	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd
Stockholmares uppfattning av gemenskap och samhörighet i staden	Öka	Öka	Öka

Antal inskrivna i jobbtorg som känner till vilka utbildningar som leder till bristyrken	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd
1.2 Stockholm är en trygg, säker och välskött stad.			
Andel stockholmare som upplever trygghet i den stadsdel där de bor	90%	90%	90%
Stockholmarnas nöjdhet med renhållning och städning	80%	80%	80%
Stockholmarnas nöjdhet med skötsel och städning av park och grönområden	80%	80%	80%
Bostadsbolagens hyresgästers nöjdhet med bostad, allmänna utrymmen och utemiljö	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse
Stockholmarnas nöjdhet med gatubelysningen	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
Stockholmarnas nöjdhet med stadsmiljön	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd

Uppfyllnadsgrad timmarsgarantin klotter	24- avseende	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
Antal trygghetskameror		Öka	Öka	Öka
Antal ordningsvakter och väktare		Öka	Öka	Öka
1.3 Stockholm ger människor i behov rätt insatser som präglas av hög evidens, kvalitet och rättssäkerhet.				
Andel avhysningar som kunnat avvärjas efter inkommet meddelande till förvaltningen från hyresvärden		tas fram av nämnd	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd
Andel avhysningar som kunnat avvärjas efter inkommet meddelande till förvaltningen från kronofogdemyndigheten		tas fram av nämnd	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd
Andel barn och unga som bedömts ha skyddsbehov och som inte fått vänta på placering		100%	100%	100%

Andel barn och unga som åter blir föremål för anmälan/ansökan efter avslutad utredning	24%	24%	24%
Andel brukare inom omsorgen för personer med funktionsnedsättning som inte upplever diskriminering (stöd och service till personer med funktionsvariation)	Öka	Öka	Öka
Andel brukare inom socialpsykiatri som inte upplever diskriminering	Öka	Öka	Öka
Andel brukare som är nöjd med sin insats (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	80%	80%	80%
Andel personer aktualiserade vid Enheten för hemlösa som tagit sig ur hemlöshet inom fyra år	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd
Andel personer aktualiserade vid Enheten för hemlösa som vid avslutad kontakt har stadigvarande boende	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd
Andel personer med bostadskontrakt enligt Bostad först som behåller kontraktet efter 12 månader	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd

Andel personer med funktionsvariation som upplever att de blir väl bemötta av stadens personal (stöd och service till personer med funktionsvariation)	90%	90%	90%
Andel personer som själva upplever att de får en förbättrad situation av insatsen/insatserna de fått från socialtjänsten (socialpsykiatri)	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd
Andel personer som själva upplever att de får en förbättrad situation av insatserna de fått från socialtjänsten (socialpsykiatri)	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
Andel personer som själva upplever att de får en förbättrad situation av insatserna de fått från socialtjänsten (vuxna missbruk)	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
Andel personer som själva upplever att de får en förbättrad situation av insatserna de fått från socialtjänsten (våld i nära relation)	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
Andel placerade barn i skolåldern som klarar målen i kärnämnen i grundskolan	75%	75%	75%
Andel utredningar av barn och unga där barnet varit delaktigt och fått återkoppling	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd

Antal barnfamiljer som beviljats en akutboendelösning på hotell/vandrarhem	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd
Antal beställda bostäder med särskild service (LSS/SoL) i samband med genomförandebeslut	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd
Antal personer som utsatts för våld i nära relation som är kända av socialtjänsten	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd
Antal vräkningar som berör barn	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd
Brukarens upplevelse av trygghet - LSSboende, vuxna och barn (stöd och service till personer med funktionsvariation)	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd
Antal forskningsstudier som utreder insatser och arbetssätt	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd
Andel brukare inom omsorgen för personer med funktionsvariation som inte upplever diskriminering (stöd och service till personer med funktionsvariation)	öka	öka	öka

1.4 I Stockholm når alla barn sin fulla potential genom kompetent personal och attraktiva skolmiljöer.			
Andel elever i årskurs 6 med godkänt betyg i alla ämnen	80%	81%	82%
Andel elever i årskurs 9 med godkänt betyg i alla ämnen	82%	83%	84%
Andel elever som är behöriga till nationella program, exklusive nyanlända och elever med okänd bakgrund	95%	95%	95%
Andel gymnasieelever som slutfört utbildning inom nationella program inom tre år med gymnasieexamen	83%	83%	84%
Andel barnskötare med barnskötarutbildning av totalt antal anställda (årsarbetare)	Fastställs 2024	Ökning	Ökning
Antal barn per grupp	Minska	Minska	Minska

Antal förskolebarn per anställd (årsarbetare)	Minska	Minska	Minska
Antal elever som är nöjda med SYV-insatsen	Öka	Öka	Öka
<i>Obligatorisk nämndindikator</i>			
Inskrivningsgrad i förskolan	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
1.5 Stockholm ger äldre en god livskvalitet och stort självbestämmande.			
Andel nöjda omsorgstagare i dagverksamhet	93%	93%	93%
Andel nöjda omsorgstagare i hemtjänsten	86%	86%	87%
Andel nöjda omsorgstagare på vård- och omsorgsboende	82%	82%	83%
Andel omsorgstagare som upplever att de kan påverka hur hjälpen utförs i hemtjänsten	87%	87%	87%

Andel omsorgstagare som upplever att de kan påverka hur hjälpen utförs på vård- och omsorgsboende	79%	79%	80%
Andel äldre personer som vet vart de ska vända sig för att ansöka om hjälpinsatser vända sig för att ansöka om hjälpinsatser	65%	67%	69%
Antal personal en hemtjänsttagare med minst två besök om dagen möter under en 14-dagarsperiod	Max 10 personer	Max 10 personer	Max 10 personer
Andel seniorer som är nöjda med tillgången till information om Stockholm Stad och dess verksamheter	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
Andel tillgänglighetsmärkta bostäder i kommunalt bostadsbestånd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
Andel äldre som anger att de känner till stadsdelsnämndens aktivitetscenter och mötesplatser	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse
Undvikbar slutenvård vid akut-och närakuten	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse

Antal fallolyckor på akuten	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse
Andel äldre som på det hela taget är nöjda med möjligheten att ta del av ledarledd idrott/motion i Stockholm	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
2. En varsamt växande storstad			
2.1 Stockholm har Nordens främsta företagsklimat och ett internationellt konkurrenskraftigt näringsliv.			
Antal företag i Stockholm	200000	204000	208000
Antal markanvisade arbetsplatser i ytterstaden	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd	tas fram av nämnd
Tillväxt i den privata sektorn i Stockholms stad (lönesumma)	tas fram av styrelse	tas fram av styrelse	tas fram av styrelse
Näringslivets nöjdhet med kundkontakter	72%	73%	74%

Arbetskraftsbrist i stockholm (andel vakanser av antalet anställda)	1,0	1,0	1,0
Tillväxt i den privata sektorn i Stockholms stad (lönesumma)	tas fram av styrelse	tas fram av styrelse	tas fram av styrelse
Nystartade företag i Stockholm	tas fram av styrelse	tas fram av styrelse	tas fram av styrelse
Antal innovationsupphandlingar inom välfärdsteknik	3	5	5
Näringslivets nöjdhet med framkomligheten	tas fram av styrelse	tas fram av styrelse	tas fram av styrelse
Näringslivets nöjdhet med tillgången på ändamålsenliga lokaler	tas fram av styrelse	tas fram av styrelse	tas fram av styrelse
Andel tomställda butikslokaler i centrumområden	Minska	Minska	Minska

Andelen småföretagare som skulle rekommendera Stockholm som stad för nyetablering av företag	tas fram av styrelse	tas fram av styrelse	tas fram av styrelse
2.2 Stockholm byggs varsamt, vackert och grönt med stor hänsyn till närboendes medbestämmande.			
Antal bostäder i godkända/antagna detaljplaner	8 000	8 000	8 000
Antal bostäder i godkända/antagna detaljplaner i enlighet med 2013 års Stockholmsförhandling	5 000	5 000	5 000
Antal markanvisade bostäder	8 000	8 000	8 000
Antal markanvisade bostäder i enlighet med 2013 års Stockholmsförhandling	4 000	4 000	4 000
Antal markanvisade bostäder i syfte att nå minskade boendekostnader	600	600	600

Antal markanvisade bostäder till stadens allmännyttiga bostadsbolag	1 000	1 000	1 000
Antal markanvisade genomgångsbostäder för prioriterade grupper	250	250	250
Antal markanvisade hyresrätter	4 000	4 000	5 000
Antal markanvisade seniorbostäder upplåtna med hyresrätt	300	300	300
Antal påbörjade bostäder	8 000	8 000	8 000
Antal tillkomna permanenta genomgångsbostäder i SHIS regi	150	Fastställs 2024	Fastställs 2024
Antal förmedlade bostad först och försöks- och träningslägenheter via Bostadsförmedlingen (individ- och familjeomsorg)	600	600	600

Antal beställda bostäder med särskild service (LSS/SoL) i samband med genomförandebeslut	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
Antal påbörjade hyresrätter av stadens bostadsbolag	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse	Tas fram av styrelse
Medborgarnas självskattning över eget inflytande i stadsbyggnaden	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
Antal stadsbyggnadsprojekt med förankring i klassisk arkitektur	Öka	Öka	Öka
Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system	100%	100%	100%
Andel inköpta närproducerade livsmedel	40%	60%	65%
Andel kemiska produkter i stadens verksamheter som innehåller utfasningsämnen	15% minskning relativt 2020	20% minskning relativt 2020	25 % minskning relativt 2020

Andel vattenförekomster som följer miljö kvalitetsnormerna för ekologisk status	45%	50%	55%
Andel vattenförekomster som följer miljö kvalitetsnormerna för kemisk status	45%	50%	55%
Antal av 14 utvalda ämnen som uppvisar sjunkande eller oförändrade halter i slam	14 st	14 st	14 st
Andel enskilda exploateringsprojekt där ekologiska kompensationsåtgärder genomförs vid ianspråktagande av mark i områden med ekologiska värden	100%	100%	100%
Andel årliga markanvisningar på stadens mark där grönytefaktor för kvartersmark är ett krav	100%	100%	100%
2.3 Stockholm har tillgänglig infrastruktur med god framkomlighet för samtliga transportslag.			
Andel lediga avgiftsbelagda parkeringsplatser i innerstaden, dagtid	25%	25%	25%

Biltrafikanternas nöjdhet med väginfrastrukturen	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
Fotgängarnas nöjdhet med gatuinfrastrukturen	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
Cyklisternas nöjdhet med väginfrastrukturen	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
Genomsnittlig hastighet för stombusstrafiken i innerstaden	18,5 km/h	18,6 km/h	18,7 km/h
Genomsnittlig hastighet för stombusstrafiken i ytterstaden	28,2 km/h	28,4 km/h	28,6 km/h
Antal publika laddplatser	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse
Andel meter nybyggd cykelbana som följer cykelplanen	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd

Hastighetsefterlevnad	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
Stockholmarnas nöjdhet med snöröjning/sandning	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
Upplevd trafiksäkerhet för gående och cyklister	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
Minuter extra restid under rusningstid för bilister	Minska	Minska	Minska
Vägtrafikarbete totalt i staden	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
2.4 Stockholm är en aktiv idrottsstad med en rik kulturhistoriaevenemang.			
Antal skolgårdsytor som motsvarar Boverkets minimikrav	Öka	Öka	Öka
Andel barn och ungdomar som deltar i idrottsaktiviteter på fritiden	Öka	Öka	Öka

Andel barn och ungdomar som deltar i kulturaktiviteter på fritiden	56%	57%	58%
Andel funktionsvarierade vuxna och äldre pensionärer som deltar i kulturaktiviteter.	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
Andel barn och ungdomar som är nöjda med tillgången till idrottsaktiviteter	76%	77%	78%
Andel barn och ungdomar som är nöjda med tillgången till kulturaktiviteter på fritiden	77%	78%	79%
Andel vuxna funktionsvarierade och äldre pensionärer som är nöjda med tillgången till kulturaktiviteter på fritiden	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
Andel ungdomar som deltar i föreningsliv	66%	67%	68%
Andel äldre pensionärer som deltar i föreningsliv	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd

Antal bokade timmar i skolidrottshallar utanför skoltid	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
Nöjdhet med i medborgarinflytande över den offentliga konsten	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
Stockholmarnas nöjdhet med kommunala kulturinstitutioner	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse
3. En resurseffektiv huvudstad med fokus på kärnverksamheten			
3.1 Stockholm fokuserar på välfärdens kärnverksamhet med en konkurrenskraftig skattenivå.			
Kommunkoncernens soliditet inkl. pensions-åtaganden på kort sikt	30%	30%	30%
Kommunkoncernens soliditet inkl. pensionsåtaganden på lång sikt	34%	34%	34%
Nämndens budgetföljsamhet efter resultatöverföringar	100%	100%	100%

Nämndens budgetföljsamhet före resultatöverföringar	100%	100%	100%
Nämndens prognossäkerhet T2	+/- 1 %	+/- 1 %	+/- 1 %
Stadens ekonomiska resultat (lägst)	0,1 mnkr	0,1 mnkr	0,1 mnkr
Stadens kapitalkostnader per nettodriftskostnader (max)	8%	8%	8%
Stadens nettodriftskostnader per skatteintäkter (max)	100%	100%	100%
Stadens soliditet inkl. pensionsåtaganden på kort sikt	30%	30%	30%
Stadens soliditet inkl. pensionsåtaganden på lång sikt	34%	34%	34%

Andel investeringsprojekt vars genomförandebeslut är i god överensstämmelse med inriktningsbeslut	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse
Aktivt Medskapandeindex	83%	83%	84%
Andelen arbetade timmar av timavlönad personal i förhållande till samtliga arbetade timmar inom vård, omsorg och pedagogiska verksamheter	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd	Tas fram av nämnd
Sjukfrånvaro	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse
Sjukfrånvaro dag 1-14	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse
Andel upphandlade avtal där kontinuerlig uppföljning genomförts	90%	92%	92%
3.2 Stockholm genomför klimat-och miljöåtgärder som är ekonomiskt rationella			

Andel kostnadseffektiva energiinvesteringar	100%	100%	100%
Andel otillåtna bilar i Miljözon 1	0%	0%	0%
Antal nya start-ups inom miljöteknik	Öka	Öka	Öka
Antal patienter med hudcancer på grund över UV-exponering	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse
Antal funktionsjuserade levnadsår på grund av överexponering av UV	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse
Allmänhetens kännedom om antibiotika resistens	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse
Antal funktionsjuserade levnadsår på grund av buller	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse

Antal funktionsjuserade levnadsår på grund av luftföroreningar	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse	Tas fram av nämnd/styrelse
Antal dygn över normvärdet för miljökvalitetsmålet för PM10 i luft sjunande eller oförändrade halter i slam	Max 35 dygn	Max 35 dygn	Max 35 dygn
Andel badvattenprover med godkänd badkvalitet	94%	95%	95%

6 Peng, schabloner och ersättningsnivåer samt volymer

Förskoleverksamhet

Tabellen nedan visar prognos för perioden 2023-2026 för det totala antalet barn i förskoleverksamhet.

Verksamhet	2023	2024	2025	2026
Förskoleverksamhet 1-5 år	48 500	47 300	47 000	47 100
varav fristående förskoleverksamhet	17 700	17 800	17 700	17 800

Grundschaablon förskola

Prestation, kr	2023	2024
Grundschaablon 1-3 år*	174 353	181 327
Grundschaablon 4-5 år*	146 364	152 218
Allmän förskoleschaablon	69 563	72 346

* Avdrag för pedagogisk omsorg, 11 000 kr

Stadsdelsnämnderna och förskolenämnden får grundschaablon för förskolan utifrån inskrivna barn i förskoleverksamhet den 31 mars 2023. Slutlig justering av budget 2024 görs utifrån månadsvisa prestationsavläsningar och regleras i december. Samtliga förskolor, oavsett regiform, som är anslutna till den stadsgemensamma förskolekän bidrar till att minska kostnaderna för stadens platsgaranti och får därför en ökad grundschaablon med 1 000 kr per inskrivet barn.

Utifrån grundschaablonen ska förskolepengen i egen regi vara minst 80 procent av grundschaablonen för barn i förskola och minst 94 procent för barn i pedagogisk omsorg.

Enligt maxtaxeförordningen (2001:160) indexreglerar Skolverket inkomsttaket i maxtaxan årligen på hösten, vilket ligger till grund för nästkommande års budget och avgifter inom förskola och pedagogisk omsorg. Nedan redovisas peng till fristående utförare med hänsyn tagen till genomsnittliga avgifter.

Peng till fristående anordnare av förskoleverksamhet Hel och deltid 1-3 år

Stadsdelsnämnd	Schaablon*	Momskomp. förskola	Momskomp. pedagogisk omsorg	Genomsnittlig avgift	Peng förskola	Peng pedagogisk omsorg
Järva	181 327	10 880	10 220	-9 561	182 646	170 986
Hässelby-Vällingby	181 327	10 880	10 220	-11 278	180 929	169 269
Bromma	181 327	10 880	10 220	-13 266	178 940	167 280
Kungsholmen	181 327	10 880	10 220	-14 045	178 162	166 502
Norra innerstaden	181 327	10 880	10 220	-14 308	177 899	166 239
Södermalm	181 327	10 880	10 220	-13 731	178 476	166 816
Enskede-Årsta-Vantör	181 327	10 880	10 220	-12 213	179 994	168 334
Skarpnäck	181 327	10 880	10 220	-12 968	179 239	167 579
Farsta	181 327	10 880	10 220	-12 399	179 808	168 148

Stadsdelsnämnd	Schablon*	Momskomp. förskola	Momskomp. pedagogisk omsorg	Genomsnittlig avgift	Peng förskola	Peng pedagogisk omsorg
Hägersten-Älvsjö	181 327	10 880	10 220	-13 437	178 769	167 109
Skärholmen	181 327	10 880	10 220	-10 471	181 735	107 075

* Avdrag för pedagogisk omsorg, 11 000 kr

Peng till fristående anordnare av förskoleverksamhet Hel och deltid 4-5 år

Stadsdelsnämnd	Schablon*	Momskomp. förskola	Momskomp. pedagogisk omsorg	Genomsnittlig avgift	Peng förskola	Peng pedagogisk omsorg
Järva	152 218	9 133	8 473	-9 561	151 791	140 131
Hässelby-Vällingby	152 218	9 133	8 473	-11 278	150 073	138 413
Bromma	152 218	9 133	8 473	-13 266	148 085	136 425
Kungsholmen	152 218	9 133	8 473	-14 045	147 306	135 646
Norra innerstaden	152 218	9 133	8 473	-14 308	147 044	135 384
Södermalm	152 218	9 133	8 473	-13 731	147 620	135 960
Enskede-Årsta-Vantör	152 218	9 133	8 473	-12 213	149 139	137 479
Skarpnäck	152 218	9 133	8 473	-12 968	148 383	136 723
Farsta	152 218	9 133	8 473	-13 399	148 953	137 293
Hägersten-Älvsjö	152 218	9 133	8 473	-13 437	147 914	136 254
Skärholmen	152 218	9 133	8 473	-10 471	150 880	139 220

* Avdrag för pedagogisk omsorg, 11 000 kr

Peng till fristående anordnare av allmän förskola

2024	Schablon	Momskomp.	Peng
Allmän förskola	72 346	4 341	76 687

Omsorg under tid då förskola och fritidshem inte erbjuds

Ersättning till utförarna av omsorg under tid då förskola och fritidshem inte erbjuds framgår i tabellen nedan. Ersättning till av staden godkända utförare betalas ut mot fakturerad uppgift om antal utförda omsorgstimmar. Timersättningen är 295 kr/timmen. För fristående utförare tillkommer moms-kompensation om sex procent. I ersättningen ingår en beräknad ersättning för en barnskötares lön, tackning för Ob-tillägg oavsett tidpunkt på dygnet, helg och storhelg samt ersättning för driftskostnader för en barngrupp på 1-5 barn. Ersättningen täcker inte lokalkostnader då verksamheten förutsätts bedrivas i en pedagogisk lokal som redan är finansierad genom vanlig schablon/peng.

Ersättning	2 personal 1-10 barn (kr/timme)	3 personal 11-15 barn (kr/timme)	4 personal 16-20 barn (kr/timme) osv
	590	885	1180

Fritidshem

Tabellen nedan visar prognos för antalet schablongrundande elever i fritidshem utifrån prognos i utbildningsnämndens planeringsunderlag för budget 2024 med inriktning 2025 och 2026.

Verksamhet, antal elever	2023	2024	2025	2026
Fritidshem 6-12 år (inklusive elever i fritidshem i anpassad grundskola), totalt oavsett regi	40 150	40 100	39 950	39 730
<i>varav fristående fritidshem</i>	<i>7 730</i>	<i>7 740</i>	<i>7 710</i>	<i>7 670</i>

Schablon fritidshem

Prestation, kr	2023	2024
Grundschablon*	55 639	57 865

* 3 600 kr avgår för barn som är inskrivna i pedagogisk omsorg och med 8 400 kr för barn i skolår 4-6.

Utbildningsnämnden tilldelas grundschablon för fritidshem utifrån inskrivning vårterminen 2023. Slutlig justering av budget år 2024 görs utifrån månadsvisa prestationsavläsningar och regleras i december 2024.

Enligt maxtaxeförordningen (2001:160) indexreglerar Skolverket inkomsttaket i maxtaxan årligen på hösten, vilket ligger till grund för nästkommande års budget och avgifter inom fritidshem och pedagogisk omsorg. Nedan redovisas peng som tilldelas fristående utförare. Pengen är framtagen utifrån en schabloniserad genomsnittlig avgift per stadsdelsområde.

Peng till fristående anordnare av fritidshem

Stadsdelsnämnd	Fritidshem 6-9 år				Fritidshem 10-12 år		Fritidshem pedagogisk omsorg	
	Schablon*	Momskomp.	Genomsnittlig avgift	Peng	Momskomp.	Peng	Momskomp.	Peng
Järva	57 865	3 472	-6 858	54 479	2 968	45 575	3 256	50 663
Hässelby-Vällingby	57 865	3 472	-8 528	52 809	2 968	43 905	3 256	48 993
Bromma	57 865	3 472	-9 410	51 927	2 968	43 023	3 256	48 111
Kungsholmen	57 865	3 472	-9 806	51 530	2 968	42 626	3 256	47 714
Norra innerstaden	57 865	3 472	-9 565	51 772	2 968	42 868	3 256	47 956
Södermalm	57 865	3 472	-9 768	51 568	2 968	42 664	3 256	47 752
Enskede-Årsta-Vantör	57 865	3 472	-8 793	52 543	2 968	43 639	3 256	48 727

Stadsdelsnämnd	Fritidshem 6-9 år				Fritidshem 10-12 år		Fritidshem pedagogisk omsorg	
	Schablon*	Momskomp.	Genomsnittlig avgift	Peng	Momskomp.	Peng	Momskomp.	Peng
Skarpnäck	57 865	3 472	-9 007	52 329	2 968	43 425	3 256	48 513
Farsta	57 865	3 472	-8 804	52 532	2 968	43 628	3 256	48 716
Hägersten-Älvsjö	57 865	3 472	-9 381	51 956	2 968	43 052	3 256	48 140
Skärholmen	57 865	3 472	-7 466	53 871	2 968	44 967	3 256	50 055

* Avdrag med 3 600 kr för barn i pedagogisk omsorg och med 8 400 kr för barn i fritidshem 10-12 år.

Fritidsklubb

Utbildningsnämnden tilldelas schablon för fritidsklubb utifrån inskrivning vårterminen 2023. Slutlig justering av budget år 2024 görs utifrån terminsvisa prestationsavläsningar och regleras i december 2024.

Schablon fritidsklubb

Prestation, kr	2023	2024
Schablon	8 132	8 457

Peng till fristående anordnare av fritidsklubb

Fr.o.m. 1 jan	Schablon	Moms-komp.	Peng
Fritidsklubb	8 457	507	8 965

Grundskola

Tabellen nedan visar prognos för antalet schablongrundande elever i grundskola utifrån prognos i utbildningsnämndens planeringsunderlag för budget 2024 med inriktning 2025 och 2026.

Verksamhet, antal elever	2023	2024	2025	2026
Grundskola, totalt oavsett regi	103 830	103 730	103 360	102 790
<i>varav fristående grundskola inkl. resursskolor</i>	<i>24 960</i>	<i>25 010</i>	<i>24 920</i>	<i>24 790</i>

Grundschabloner grundskola

Prestation, kr	2023	2024
Grundschablon skolår 0-3	93 909	98 685
Grundschablon skolår 4-6	95 990	100 877
Grundschablon skolår 7-9	111 641	117 325

Utbildningsnämnden tilldelas grundschabloner för grundskola utifrån inskrivning vårterminen 2023. Slutlig justering av budget år 2024 görs utifrån månadsvisa prestationsavläsningar och regleras i december 2024.

Peng till fristående grundskola och internationella skolor

Prestation, kr	Schablon	Moms komp.	Peng
Peng skolår 0-3	98 685	5 921	104 606
Peng skolår 4-6	100 877	6 053	106 930
Peng skolår 7-9	117 325	7 040	124 365

Anpassad grundskola

Tabellen nedan visar prognos för antalet schablongrundande elever i anpassad grundskola utifrån prognos i utbildningsnämndens planeringsunderlag för budget 2024 med inriktning 2025 och 2026. Av eleverna i anpassad grundskola prognostiseras ungefär 61 procent att gå i fritidshem.

Verksamhet, antal elever	2023	2024	2025	2026
Anpassad grundskola, totalt oavsett regi	1 270	1 270	1 260	1 250
varav fristående anpassad grundskola	210	210	210	210
Fritidshem i anpassad grundskola	770	770	770	760

Grund- och tilläggsschablon anpassad grundskola

Prestation, kr	2023	2024
Behovsgrupp 1 skolår 0-3	228 275	239 903
Behovsgrupp 2 skolår 0-3	302 420	317 829
Behovsgrupp 3 skolår 0-3	430 175	452 100
Behovsgrupp 4 och 5 skolår 0-3	602 403	633 111
Behovsgrupp 1 skolår 4-6	229 805	241 517
Behovsgrupp 2 skolår 4-6	303 948	319 441
Behovsgrupp 3 skolår 4-6	431 705	453 714
Behovsgrupp 4 och 5 skolår 4-6	603 933	634 725
Behovsgrupp 1 skolår 7-9	245 527	258 039
Behovsgrupp 2 skolår 7-9	319 672	335 966
Behovsgrupp 3 skolår 7-9	447 427	470 237
Behovsgrupp 4 och 5 skolår 7-9	619 656	651 249

Skolskjutsschablon anpassad grundskola

Prestation, kr	2023	2024
Behovsgrupp 1 skolår 0-9	11 472	12 046
Behovsgrupp 2 skolår 0-9	25 870	27 164
Behovsgrupp 3 skolår 0-9	71 524	75 100
Behovsgrupp 4 och 5 skolår 0-9	142 229	149 340

Tilläggsschablon för elever i fritidshem

Prestation, kr	2023	2024
Behovsgrupp 1 skolår 0-6	139 661	146 644

Behovsgrupp 2 skolår 0-6	157 839	165 731
Behovsgrupp 3 skolår 0-6	197 992	207 892
Behovsgrupp 4 och 5 skolår 0-6	261 059	274 112

Utöver ovanstående schabloner utgår även grundschablon för fritidshem för de elever som går i fritidshem i grundsärskola. För elever i behovsgrupp 5 utgår schablon preliminärt enligt samma nivå som behovsgrupp 4. Inför slutlig budgetjustering i december 2024 ska utbildningsnämnden redovisa de faktiska kostnaderna för dessa elever. Efter prövning kompenseras utbildningsnämnden i den mån schablonen inte räckt till.

Utbildningsnämnden tilldelas grund-, tilläggs och skolskjutsschabloner utifrån inskrivning i mars 2023. Slutlig justering av budget år 2024 görs utifrån månadsvisa prestationsavläsningar och regleras i december 2024.

Gymnasieskola

Tabellen nedan visar prognos för antalet schablongrundande elever i gymnasieskola utifrån Swecos prognos hösten 2022 som tagits fram på uppdrag av stadsledningskontoret.

Verksamhet, antal elever	2023	2024	2025	2026
Gymnasieskola, totalt oavsett regi	30 110	31 120	32 110	32 980
<i>varav fristående gymnasieskola</i>	14 830	15 380	15 840	16 270

Schablon gymnasieskola

Prestation, kr	2023	2024
Grundschablon	111 140	114 917

Utbildningsnämnden tilldelas grundschablon för gymnasieskola baserat på Swecos elevantalsprognos, hösten 2022. Slutlig justering av budget år 2024 görs utifrån månadsvisa prestationsavläsningar och regleras i december 2024.

Anpassad gymnasieskola

Tabellen nedan visar prognos för antalet schablongrundande elever i anpassad gymnasieskola utifrån prognos i utbildningsnämndens planeringsunderlag för budget 2024 med inriktning 2025 och 2026.

Verksamhet, antal elever	2023	2024	2025	2026
Anpassad gymnasieskola, totalt oavsett regi	470	480	500	510
<i>varav fristående anpassad gymnasieskola</i>	140	150	150	160

Grund- och tilläggschablon anpassad gymnasieskola

Prestation, kr	2023	2024
Behovsgrupp 1	231 908	239 796
Behovsgrupp 2	299 117	309 291
Behovsgrupp 3	413 734	427 809

Behovsgrupp 4 och 5	569 394	588 767
---------------------	---------	---------

Skolskjutsschablon anpassad gymnasieskola

Prestation, kr	2023	2024
Behovsgrupp 1	11 298	11 671
Behovsgrupp 2	25 479	26 320
Behovsgrupp 3	70 441	72 766
Behovsgrupp 4 och 5	140 076	144 698

För elever i behovsgrupp 5 utgår schablon preliminärt enligt samma nivå som behovsgrupp 4. Inför slutlig budgetjustering i tertialrapport 2 ska utbildningsnämnden redovisa de faktiska kostnaderna för dessa elever. Efter prövning kompenseras utbildningsnämnden i den mån schablonen inte räckt till.

Utbildningsnämnden tilldelas grund-, tilläggs och skolskjutsschabloner utifrån inskrivning i mars 2023. Slutlig justering av budget år 2024 görs utifrån månadsvisa prestationsavläsningar och regleras i december 2024.

Svenska för invandrare (sfi)

Schabloner sfi

Kr/helårsstudent	2023	2024
Reguljär sfi	32 521	33 724
Anpassad sfi	67 508	70 006

Vuxenutbildning

Schabloner vuxenutbildning

Kr/ helårsstudent	2023	2024
Grundläggande vuxenutbildning	49 424	51 253
Gymnasial vuxenutbildning	49 202	51 022

Stöd och service till personer med funktionsvariation

Schabloner

Samtliga ersättningar är uttryckta i kronor per år. Schablonen för barn- och vuxenboende, daglig verksamhet, korttidsboende och korttidstillsyn för skolungdomar över 12 år enligt LSS höjs med 3,7 procent netto jämfört med 2023. Schablon utgår från och med 1 juli 2024 för korttidsvistelse på dagtid.

Eget boende med boendestöd	85 637
<i>Servicebostad:</i>	
Grundpeng (0-10 poäng)	238 140
Nivå 1 (11-20 poäng)	372 403
Nivå 2 (21-30 poäng)	505 331
Nivå 3 (31-40 poäng)	709 830
Nivå 4 (41-50 poäng)	986 158

Nivå 5 (51-60 poäng)	1 243 004
Nivå 6 (61-70 poäng)	1 428 815
Nivå 7 (71-80 poäng)	1 602 830
Nivå 8 (81-100 poäng)	1 906 724
Gruppbostad:	
Grundpeng (0-20 poäng)	364 208
Nivå 1 (21-30 poäng)	630 539
Nivå 2 (31-40 poäng)	833 830
Nivå 3 (41-50 poäng)	1 108 531
Nivå 4 (51-60 poäng)	1 363 862
Nivå 5 (61-70 poäng)	1 548 578
Nivå 6 (71-80 poäng)	1 721 567
Nivå 7 (81-100 poäng)	2 023 670
Nattschabloner - egen regi (per enhet)	541 495
Nattschabloner - köpt plats (per person)	135 308
Barnboende över 12 år	
Grundpeng (0-20 poäng)	382 420
Nivå 1 (21-30 poäng)	662 065
Nivå 2 (31-40 poäng)	875 522
Nivå 3 (41-50 poäng)	1 163 957
Nivå 4 (51-60 poäng)	1 432 056
Nivå 5 (61-70 poäng)	1 626 007
Nivå 6 (71-80 poäng)	1 807 646
Nivå 7 (81-100 poäng)	2 124 854
Nattschabloner - köpt plats (per person)	135 308
Nattschabloner – egen regi (per enhet)	541 495
Familjehem för barn	312 227
Barnboende under 12 år	2 124 854
Daglig verksamhet - heltid:	
Nivå 1 (0-15 poäng)	121 152
Nivå 2 (16-25 poäng)	244 111
Nivå 3 (26-40 poäng)	311 532
Nivå 4 (41-55 poäng)	398 068
Nivå 5 (56-70 poäng)	484 604
Nivå 6 (71-85 poäng)	538 209
Nivå 7 (86-100 poäng)	614 668
Daglig verksamhet - deltid:	
Nivå 1 (0-15 poäng)	96 846
Nivå 2 (16-25 poäng)	195 288

Nivå 3 (26-40 poäng)	249 277
Nivå 4 (41-55 poäng)	318 507
Nivå 5 (56-70 poäng)	387 736
Nivå 6 (71-85 poäng)	430 618
Nivå 7 (86-100 poäng)	491 707

Daglig verksamhet, med personlig assistans, heltid:	
Nivå 1 (0-15 poäng)	75 523
Nivå 2 (16-25 poäng)	152 080
Nivå 3 (26-40 poäng)	194 039
Nivå 4 (41-55 poäng)	248 067
Nivå 5 (56-70 poäng)	301 863
Nivå 6 (71-85 poäng)	335 314
Nivå 7 (86-100 poäng)	382 904
Daglig verksamhet, med personlig assistans, deltid:	
Nivå 1 (0-15 poäng)	60 349
Nivå 2 (16-25 poäng)	121 619
Nivå 3 (26-40 poäng)	155 298
Nivå 4 (41-55 poäng)	198 407
Nivå 5 (56-70 poäng)	241 512
Nivå 6 (71-85 poäng)	268 298
Nivå 7 (86-100 poäng)	306 346
Korttidsvistelse: Helt dygn	
Nivå 1a (0-30 poäng) 1-3 dagar	72 423
Nivå 1b (0-30 poäng) 4-6 dagar	180 914
Nivå 1c (0-30 poäng) 7-9 dagar	289 553
Nivå 1d (0-30 poäng) 10- dagar	398 191
Nivå 2a (31-70 poäng) 1-3 dagar	111 061
Nivå 2b (31-70 poäng) 4-6 dagar	277 582
Nivå 2c (31-70 poäng) 7-9 dagar	444 099
Nivå 2d (31-70 poäng) 10- dagar	610 765
Nivå 3a (71-100 poäng) 1-3 dagar	155 012
Nivå 3b (71-100 poäng) 4-6 dagar	387 459
Nivå 3c (71-100 poäng) 7-9 dagar	619 906
Nivå 3d (71-100 poäng) 10- dagar	852 497
Korttidsvistelse: (dag, 6 timmar eller mer) fr.o.m. 1 juli	
Nivå 1a (0-30 poäng) 1-3 dagar	57 939
Nivå 1b (0-30 poäng) 4-6 dagar	144 731
Nivå 1c (0-30 poäng) 7-9 dagar	231 642
Nivå 1d (0-30 poäng) 10- dagar	318 553
Nivå 2a (31-70 poäng) 1-3 dagar	88 849
Nivå 2b (31-70 poäng) 4-6 dagar	222 065

Nivå 2c (31-70 poäng) 7-9 dagar	355 280
Nivå 2d (31-70 poäng) 10- dagar	488 612
Nivå 3a (71-100 poäng) 1-3 dagar	124 009
Nivå 3b (71-100 poäng) 4-6 dagar	309 968
Nivå 3c (71-100 poäng) 7-9 dagar	495 925
Nivå 3d (71-100 poäng) 10- dagar	681 997
Korttidsvistelse: (dag, mindre än 6 timmar) fr.o.m. 1 juli	
Nivå 1a (0-30 poäng) 1-3 dagar	43 454
Nivå 1b (0-30 poäng) 4-6 dagar	108 548
Nivå 1c (0-30 poäng) 7-9 dagar	173 732
Nivå 1d (0-30 poäng) 10- dagar	238 915
Nivå 2a (31-70 poäng) 1-3 dagar	66 637
Nivå 2b (31-70 poäng) 4-6 dagar	166 549
Nivå 2c (31-70 poäng) 7-9 dagar	266 460
Nivå 2d (31-70 poäng) 10- dagar	366 459
Nivå 3a (71-100 poäng) 1-3 dagar	93 007
Nivå 3b (71-100 poäng) 4-6 dagar	232 476
Nivå 3c (71-100 poäng) 7-9 dagar	371 944
Nivå 3d (71-100 poäng) 10- dagar	511 498
Kortidstillsyn för skolungdom över 12 år:	
Nivå 1	106 973
Nivå 2	171 156
Nivå 3	256 731
Nivå 4	385 101
Särskild redovisning	
<i>Boende med särskild service barn/vuxna (antal timmar/år)</i>	
1 700-7 999	1 400 000
8 000-9 999	1 600 000
10 000-11 999	1 800 000
12 000<	2 000 000
Daglig verksamhet (antal timmar/år)	
1 700-2 299	600 000
2 300-3 599	800 000
3 600<	1 000 000

Peng

Ersättningarna för vuxen- och barnboende, daglig verksamhet samt korttidsvistelse är uttryckta i kr per dygn eller dag, medan kortidstillsyn för skolungdom över 12 år enligt LSS är uttryckt per månad. Pengen för barn- och vuxenboende, daglig verksamhet, korttidsboende och kortidstillsyn för skolungdomar över 12 år enligt LSS höjs med 3,7 procent netto i jämförelse med 2023. Peng utgår från och med 1 juli 2024 för korttidsvistelse på dagtid.

I de fall en privat utförare av särskilt boende enligt LSS själv vill utföra det ansvar för hälso- och sjukvårdsinsatser som överfördes från Stockholms läns landsting till länets kommuner den 1 oktober 2015 utgår en ersättning på 50 kronor per dygn. Detta är förutom de ersättningar som framgår nedan. Vad gäller daglig verksamhet enligt LSS är denna ersättning 9 kronor per dag för de utförare som vill utföra detta själva.

Ersättningen till utförare i enskild regi av vuxen- och barnboende, daglig verksamhet samt korttidsvistelse är 5,4 procent högre för att kompensera att kommunala utförare har rätt att lyfta moms på köpta varor och tjänst, vilket inte enskilda utförare har. Ersättningen till utförare i enskild regi av korttidstillsyn för skolungdom över 12 år är 2,2 procent högre för att kompensera att kommunala utförare har rätt att lyfta moms på köpta varor och tjänst, vilket inte enskilda utförare har.

Ersättningen till utförare i privat regi är högre än för utförare i kommunal regi och som drivs på entreprenad inom bostad med särskild service och daglig verksamhet (LSS). Till privata utförare utgår en hyresschablon som ska kompensera delar av skillnaden i kostnader mellan den hyra som utföraren betalar till fastighetsägaren efter avdrag för hyresintäkter från de boende samt eventuell kompensation för omsorgsmoms.

	Egen regi	Entreprenad	Övrig privat regi
Servicebostad:			
Grundpeng	616	649	695
Nivå 1	964	1 016	1 061
Nivå 2	1 307	1 378	1 424
Nivå 3	1 837	1 936	1 981
Nivå 4	2 552	2 689	2 735
Nivå 5	3 216	3 390	3 435
Nivå 6	3 697	3 897	3 942
Nivå 7	4 147	4 371	4 417
Nivå 8	4 933	5 200	5 245

Gruppboendestad:			
Grundpeng	800	843	991
Nivå 1	1 493	1 574	1 722
Nivå 2	2 022	2 132	2 279
Nivå 3	2 737	2 885	3 033
Nivå 4	3 402	3 586	3 733
Nivå 5	3 883	4 092	4 240
Nivå 6	4 333	4 567	4 715
Nivå 7	5 119	5 396	5 544

	Egen regi	Entreprenad	Övrig privat regi
Barnboende över 12 år:			
Grundpeng	848	893	1 041
Nivå 1	1 575	1 660	1 808
Nivå 2	2 131	2 246	2 394
Nivå 3	2 882	3 037	3 185
Nivå 4	3 579	3 773	3 921
Nivå 5	4 084	4 305	4 453
Nivå 6	4 557	4 803	4 951
Nivå 7	5 383	5 673	5 821
Barnboende under 12 år	5 383	5 673	5 821
Nattschablon (max 4 schabloner per boende)	352	371	371
Kortidsvistelse: Helt dygn			
Nivå 1	2 497	2 631	2 964
Nivå 2	3 997	4 212	4 547
Nivå 3	5 702	6 012	6 343
Kortidsvistelse: (dag, 6 timmar eller mer) fr.o.m. 1 juli			
Nivå 1	1 998	2 104	2 371
Nivå 2	3 198	3 370	3 637
Nivå 3	4 562	4 810	5 074
Kortidsvistelse: (dag, mindre än 6 timmar) fr.o.m. 1 juli			
Nivå 1	1 498	1 578	1 778
Nivå 2	2 398	2 527	2 728
Nivå 3	3 421	3 607	3 806
Daglig verksamhet - heltid:			
Nivå 1	248	261	435
Nivå 2	697	734	909
Nivå 3	943	994	1 168
Nivå 4	1 259	1 327	1 502
Nivå 5	1 576	1 661	1 835
Nivå 6	1 771	1 867	2 041
Nivå 7	2 051	2 162	2 336
Daglig verksamhet - deltid:			

	Egen regi	Entreprenad	Övrig privat regi
Nivå 1	198	209	348
Nivå 2	557	588	727
Nivå 3	755	795	935
Nivå 4	1 008	1 062	1 201
Nivå 5	1 260	1 329	1 468
Nivå 6	1 417	1 494	1 633
Nivå 7	1 641	1 729	1 869

<i>Daglig verksamhet, med personlig assistans, heltid:</i>			
Nivå 1	98	103	277
Nivå 2	379	399	574
Nivå 3	531	560	734
Nivå 4	729	768	942
Nivå 5	924	974	1 148
Nivå 6	1 048	1 104	1 278
Nivå 7	1 220	1 286	1 460
<i>Daglig verksamhet, med personlig assistans, deltid:</i>			
Nivå 1	79	83	222
Nivå 2	303	319	459
Nivå 3	425	448	587
Nivå 4	583	614	754
Nivå 5	739	779	919
Nivå 6	838	883	1 023
Nivå 7	976	1 028	1 168

<i>Korttidstillsyn för skolgång över 12 år enligt LSS:</i>	Egen regi	Privat regi
Nivå 1	8 489	8 678
Nivå 2	13 584	13 884
Nivå 3	20 377	20 824
Nivå 4	30 565	31 236

Äldreomsorg

Ersättningsnivåer för hemtjänst i ordinärt boende

Ersättningen är uppräknad med 3,7 procent jämfört med 2023. Ersättningen till utförare i enskild regi är 2,5 procent högre för att kompensera att kommunala utförare har rätt att lyfta moms på köpta varor och tjänster, vilket inte utförare i enskild regi har.

Insatstyp	Ersättningsbelopp - egen regi, kr/timme	Ersättningsbelopp - enskild regi, kr/timme
Insats i ordinärt boende dag, kväll och helg (07.00-22.00)	503	516
Insats i ordinärt boende natt (22.00-07.00)	254	260
Fast månadsersättning per larmkund i ordinärt boende	192	197

Hemtjänst som utförs på servicehus respektive av anhörigvårdare

För hemtjänst som utförs på servicehus gäller 427 kronor för kommunala utförare och 438 kronor för utförare i enskild regi per timme/dygnet runt. Ersättningen utgår för *beställd* tid. För hemtjänstinsatser som utförs av anhörigvårdare gäller 352 kronor per timme.

Ersättningsnivåer för avlösning och ledsagning

Ersättningen är uppräknad med 3,7 procent jämfört med 2023. Ersättningen till utförare i enskild regi är 2,5 procent högre för att kompensera att kommunala utförare har rätt att lyfta moms på köpta varor och tjänster, vilket inte utförare i enskild regi har.

Insatstyp	Ersättningsbelopp - egen regi, kr/timme	Ersättningsbelopp - enskild regi, kr/timme
Insats dagtid (07.00-19.00)	423	434
Insats kväll (19.00-22.00)	450	461
Insats natt (22.00-07.00)	487	500
Insatser fredag 19.00 - måndag 07.00	487	500
Storhelger	555	569

Ersättningsnivåer för vård- och omsorgsboende

Ersättningsnivåerna för vård- och omsorgsboende räknas upp i enlighet med omsorgsprisindex (OPI) för föregående år. För 2024 innebär detta en uppräkningsnivåerna med 4,6 procent. Ersättningen till utförare i enskild regi är 4,2 procent högre för att kompensera att kommunala utförare har rätt att lyfta moms på köpta varor och tjänster, vilket inte utförare i enskild regi har. Lokalschablonen räknas upp med differensen i konsumentprisindex (KPI) mellan juni 2022 och juni 2023. Detta innebär för 2024 att lokalschablonen ökar med 9,3 procent. Kompensation för avsaknaden av rätt att återsöka moms för lokaler kompenseras också genom en högre lokalschablon till privata utförare som har kostnader för lokaler.

	Egen regi, kr/dygn	Enskild regi, kr/dygn
Somatisk inriktning	2 235	2 329
Demensinriktning	2 375	2 475
Tom plats dag 1-7	1 544	1 609
Lokalschablon	136	170

Parboende på vård- och omsorgsboende samt hemtjänstinsatser till medboende

Ersättningsnivåerna för parboende räknas upp i enlighet med omsorgsprisindex (OPI) för föregående år. För 2024 innebär detta en uppräkningsnivå med 4,6 procent. Ersättningen till utförare i enskild regi är 4,2 procent högre för att kompensera att kommunala utförare har rätt att lyfta moms på köpta varor och tjänster, vilket inte utförare i enskild regi har. Ersättningen avser den basservice som den medboende kan ta del av, såsom kost, tillgång till personal dygnet runt, trygghetslarm och gemensamma aktiviteter.

	Egen regi, kr/dygn	Enskild regi, kr/dygn
Medboende vid parboende	615	641

Om den medboende beviljats hemtjänst utgår följande timersättning:

Insats	Egen regi, kr/timme	Enskild regi, kr/timme
Beställd hemtjänst till medboende	427	438

Timersättningen utgår från beställd tid och gäller lika oavsett tid på dygnet, vardag och helg.

Ersättningsnivåer för dagverksamhet för äldre

Ersättningen för biståndsbedömd dagverksamhet är uppräknad med 3,7 procent jämfört med 2023. Ersättningen till utförare i enskild regi är 2,5 procent högre för att kompensera att kommunala utförare har rätt att lyfta moms på köpta varor och tjänst, vilket inte enskilda utförare har. Utöver nedanstående ersättning utgår en schablon till utförare i enskild regi med 82 kr per närvarodag, för verksamhets- och lokalytor. För egen regi och entreprenader hanteras hyran centralt hos beställaren och ingen lokalpeng utgår till utföraren.

Regiform	Demensdagvård d kr/dag	Social dagvård kr/dag
Egen regi	610	559
Enskild regi	625	573

Hemvårdsbidrag

I Stockholms stad finns möjlighet till ekonomisk ersättning, i form av hemvårdsbidrag, till de personer som utför väsentligt merarbete som annars skulle utföras inom ramen för hemtjänst. Merarbetet ska främst bestå av personlig omvårdnad och tillsyn samt vara av sådan art som man normalt inte hjälper varandra med inom familjen. Hemvårdsbidrag beviljas som bistånd enligt 4 kap 2 § socialtjänstlagen och betalas ut till den som är föremål för hjälpinsatserna.

Grupp	1/12 av andel av prisbasbeloppet	Bidrag kr/mån	Insatser
1	0,3	1 433	Hjälp dagligen, 1-2 tillfällen, med omvårdnad och tillsyn
2	0,6	2 865	Hjälp flera gånger om dagen, minst tre tillfällen, med omvårdnad och tillsyn
3	0,9	4 298	Hjälp flera gånger om dagen med omvårdnad och tillsyn, även nattetid
4	1,2	5 730	Hjälp med omvårdnad och tillsyn kontinuerligt alla tider på dygnet

Individ- och familjeomsorg

Peng familjerådgivning

Familjerådgivning vänder sig till par, föräldrar och familjer som behöver hjälp i olika samlevnadsfrågor. Den som vill ha familjerådgivning och bor i Stockholms stad kan välja mellan ett antal godkända utförare, både stadens egen familjerådgivning och enskilda utförare. Familjerådgivning kostar 450 kronor per samtal och samtalstiden är 90 minuter, oavsett regi. Ersättning till utförarna per insatstyp budget 2024:

Insatstyp	Ersättningsbelopp	
	Egen regi (kr/samtal)	Enskild regi (kr/samtal)
Rådgivningssamtal, enkel bemanning	1 066	1 104
Rådgivningssamtal, dubbelbemanning	2 131	2 208
Rådgivningssamtal med avgiftsbefrielse	1 516	1 554
Samarbetssamtal, enkelbemanning	1 565	-
Samarbetssamtal, dubbelbemanning	2 631	-
Kund med avgiftsbefrielse	-	-
Kund som uteblir eller lämnar sent återbud	450	-

Socialpsykiatri

Ersättningssystemet för insatserna boende med särskild service och stödboende baseras på intervaller. Från och med 2024 differentieras ersättningen för boende med särskild service mellan servicebostad och gruppboende. Ersättningen för gruppboende och servicebostad har minskats med anledning av centraliseringen av hälso- och sjukvården. För insatsen boendestöd baseras ersättningen till utförarna på beslutade timmar.

Ersättningen till enskilda utförare är 2,5 procent högre för att kompensera för att utförare i egen regi har rätt att lyfta moms på köpta varor och tjänster, vilket inte enskilda utförare har. Samma ersättning som för enskilda utförare gäller för verksamhet på entreprenad, förutom för hyresschablonen där verksamhet på entreprenad ersätts på samma sätt som verksamhet i egen regi.

Ersättning för insatserna boende med särskild service och stödboende

Ersättning till utförare i egen regi

Ersättning per insatsform	Gruppboende 365 dgr (kr/dygn)	Servicebostad 365 dgr (kr/dygn)	Stödboende 365 dgr (kr/dag)

	<i>poäng</i>	<i>ersättning</i>	<i>poäng</i>	<i>ersättning</i>	<i>poäng</i>	<i>ersättning</i>
Nivå 1	0-14	1 119	0-14	778	0-12	361
Nivå 2	16-38	1 361	16-38	1 099	14-36	475
Nivå 3	40-72	1 623	40-72	1 407	38-72	597

Ersättning till utförare i enskild regi

Ersättning per insatsform	Gruppboende 365 dgr (kr/dygn)		Serviceboende 365 dgr (kr/dygn)		Stödboende 365 dgr (kr/dag)	
	<i>poäng</i>	<i>ersättning</i>	<i>poäng</i>	<i>ersättning</i>	<i>poäng</i>	<i>ersättning</i>
Nivå 1	0-14	1 264	0-14	797	0-12	369
Nivå 2	16-38	1 537	16-38	1 126	14-36	486
Nivå 3	40-72	1 830	40-72	1 443	38-72	610

Ersättning per insatsform	Stödboende (kr per kväll/natt)
Kväll/natt	396

Ersättning för insatsen boendestöd

Antal timmar	Egen regi (kr/timme)	Enskild regi (kr/timme)
1-7 timmar	518	528
8-18 timmar	462	473
19 timmar -	435	447

Ersättningen inkluderar kvällar och helger.

Ersättning för insatsen sysselsättning

Nivå	Egen regi (kr/månad)	Enskild regi (kr/månad)
Nivå 1 (1-12 h/vecka)	3 846	3 934
Nivå 2 (10-24 h/vecka)	4 673	4 791
Nivå 3 (22-40 h/vecka)	5 501	5 649

Hyresschablon

Insatsform	Gruppboende 365 dgr (kr/dygn)	Serviceboende 365 dgr (kr/dygn)	Stödboende 365 dgr (kr/dag)	Boendestöd 260 dgr (kr/månad)	Sysselsättning 365 dgr (kr/månad)*
Egen regi/entreprenad				145	314
Enskild regi	62	46	46	145	394

*Om insatsen börjar i mitten av månaden eller avslutas innan månaden tagit slut, sker beräkning på antal dagar brukaren deltar i sysselsättning.

Lokaler

Bidrag till förskolor med hög hyra

Bidrag utgår med 80 procent av den del av hyreskostnaden som ligger i intervallet

XXXX–2 500 kr/kvm och år och med 40 procent av hyreskostnaden i intervallet mellan 2 501 – 3 000 kr/kvm och år. För hyresnivåer över 3 000 kr/kvm och år

utgår inget bidrag. Bidrag utgår för högst 10 kvm per inskrivet Stockholmsbarn och bidraget gäller både egen regi och fristående förskolor. Medel för ändamålet reserveras i Central medelsreserv: 2. *Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda behov.*

Bidrag för utbyggnad av gruppboendestäder LSS och SoL

Stimulansbidrag till nämnderna för utbyggnad av boendestäder för personer med funktionsvariation samt det riktade bidraget för merkostnader för ny gruppboendestadsplats finns kvar 2024. Merkostnader för ny gruppboendestadsplats är 340 kronor per dygn, under högst tre år per ny plats i nybyggd gruppboendestad. Beslut fattade före 2024 om beviljade bidrag för startkostnader för nya gruppboendestäder återtas. Bidraget för merkostnader för ny gruppboendestadsplats utgår även till enskilt drivna verksamheter inom LOV med samma belopp. Medel för ändamålen reserveras i Central medelsreserv: 2. *Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda behov.*

Bidrag för ny- om och tillbyggnad av vård- och omsorgsboende för äldre

Stimulansbidraget för ny-, om- och tillbyggnad av vård- och omsorgsboenden för äldre liksom hyresbidraget för merkostnader för nya vård- och omsorgsboenden för äldre kvarstår även 2024. Medel för ändamålen reserveras i Central medelsreserv: 2. *Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda behov.*

Ersättning för hyresförhandling

Fastighetsnämnden fakturerar berörda nämnder för arbetet med att inom ramen för förhandlingsordning hyresförhandla sådana bostadslägenheter som nämnderna hyr ut i andra hand. Ersättningen beräknas schablonvis till 300 kronor per om- eller nyförhandlad lägenhet.

Ersättning för förvärv av bostadsrätter

För att täcka sina omkostnader fakturerar fastighetsnämnden beställande nämnd 100 000 kronor per förvärvat bostadsrättsobjekt.

7 Avgifter m.m.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

Avgifter för förskola, fritidsverksamhet och omsorg under tid då förskola och fritidshem inte erbjuds

Enligt maxtaxeförordningen (2001:160) indexregleras inkomsttaket i maxtaxan årligen. I enlighet med samma förordning ska Skolverket senast den 1 oktober året före bidragsåret lämna uppgift till varje kommun om högsta avgiftsgrundande inkomst per månad enligt 5 § och det högsta avgiftsbeloppet per månad för det första, andra respektive tredje barnet i förskolan respektive fritidshemmet enligt 3 och 5 §. Förordning (2015:153). Taxan är indelad i hel- och deltidstaxa.

Heltidstaxa

Heltidstaxa* tillämpas för förskolebarn 1-3 år med en vistelsetid som överstiger 30 timmar per vecka i stadens förskoleverksamhet, fram till och med juli det år barnet fyller tre år.

Barn 1	3 % av hushållets inkomster	dock högst 1 645 kr/mån
Barn 2	2 % av hushållets inkomster	dock högst 1 097 kr/mån
Barn 3	1 % av hushållets inkomster	dock högst 548 kr/mån
Barn 4 och följande	Ingen avgift	

* Enligt 2023 års indexreglering. Kommunfullmäktige beslutar om de nya avgifterna i ett särskilt ärende.

Deltidstaxa

Deltidstaxa* tillämpas för förskolebarn 1-3 år med deltidsvistelse om högst 30 timmar per vecka och förskolebarn 3-5 år från och med augusti det år barnet fyller tre år med en vistelsetid som överstiger 15 timmar per vecka. Deltidstaxa tillämpas även för skolbarn i stadens fritidshem.

Barn 1	2 % av hushållets inkomster	dock högst 1 097 kr/mån
Barn 2	1 % av hushållets inkomster	dock högst 548 kr/mån
Barn 3	1 % av hushållets inkomster	dock högst 548 kr/mån
Barn 4 och följande	Ingen avgift	

* Enligt 2023 års indexreglering. Kommunfullmäktige beslutar om de nya avgifterna i ett särskilt ärende.

Den högsta avgiften i den för barnet aktuella avgiftsbelagda verksamhetsformen betalas för det yngsta barnet i hushållet och den närmast lägre avgiften i den för barnet aktuella avgiftsbelagda verksamhetsformen betalas för det närmast äldre barnet. Från och med det fjärde barnet i hushållet betalas ingen avgift.

I den avgiftsgrundande inkomsten ingår lön före skatt, inkomst av näringsverksamhet och skattepliktiga transfereringar. Skattefria transfereringar som bostadsbidrag och barnbidrag ingår däremot inte.

Avgift debiteras 12 månader per år för förskoleverksamhet och 12 månader per år för fritidshem, innevarande månad.

Från och med höstterminen det år barnet fyller tre år får avgiften avse bara den del av verksamheten som överstiger 525 timmar om året.

För barn som erbjudits förskola om de av fysiska, psykiska eller av andra skäl behöver särskilt stöd i sin utveckling i form av förskola, får avgiften avse bara den del av verksamheten som överstiger 15 timmar i veckan.

För barn över 12 år som, efter beslut av stadsdelsnämnden, har korttidstillsyn enligt 9 § 7p LSS, utgår ingen avgift tidigast från och med månadskiftet efter det att barnet fyllt 12 år.

Öppen fritidsverksamhet (fritidsklubb)

Medlemsavgiften för barn 10-12 år, som deltar i öppen fritidsverksamhet (fritidsklubb) i kommunal regi är 900 kronor per termin. Avgiften ska inkludera måltider.

Avgift för omsorg under tid då förskola och fritidshem inte erbjuds

Avgiften för barn i omsorg under tid då förskola och fritidshem inte erbjuds oavsett ålder på barnet utgår från samma avgiftsnivåer som maxtaxa för heltid i förskoleverksamheten. Avgiften för endast ett barn i omsorg under tid då förskola och fritidshem inte erbjuds är alltid högsta avgiften, oavsett hur många timmar barnet går i den verksamheten. Har samma vårdnadshavare fler barn i omsorg under tid då förskola och fritidshem inte erbjuds är avgiften den högsta för ett barn och från andra barnet per barn i enlighet med tabell nedan.

Går ett barn deltid i förskole- eller fritidshems-/fritidsklubbsverksamhet och börjar i omsorg under tid då förskola och fritidshem inte erbjuds höjs avgiften per automatik till högsta nivån.

Skrivs ett barn endast in i verksamhet för omsorg under tid då förskola och fritidshem inte erbjuds jämföras den föräldraavgiften per automatik med heltidsavgift i förskole- eller fritidshems-/fritidsklubbsverksamhet. Finns ett barn redan i verksamheten är utgångspunkten att vårdnadshavaren inte betalar mer än en avgift för barnet. Det vill säga betalar man redan högsta avgiften fortsätter man göra så och inte en högsta avgift till.

Barn 1	3 % av hushållets inkomster	dock högst 1 645 kr/mån
Barn 2 osv	2 % av hushållets inkomster	dock högst 1 097 kr/mån

* Enligt 2023 års indexreglering. Kommunfullmäktige beslutar om de nya avgifterna i ett särskilt ärende.

Avgifter för sommarkoloniverksamhet (kollo)

Kollotaxa 2024

	Hushållens månadsinkomst (innan skatt)	sammanlagda Dygnsavgift per barn i kolloverksamhet			
		1	2	3	4
Nivå 1	> 20 000 kr	Avgiftsfritt			
Nivå 2	20 001-30 000 kr	120 kr	96 kr	72 kr	48 kr

Nivå 3	30 001-42 000 kr	250 kr	200 kr	150 kr	100 kr
Nivå 4	42 001-52 000 kr	350 kr	270 kr	200 kr	140 kr
Nivå 5	52 001 kr <	370 kr	285 kr	210 kr	150 kr

Avgift för Stockholms stads ateljékö

Stockholms stads ateljékö ger nyutexaminerade bild- och formkonstnärer möjlighet att få en kommunal ateljé i början på sin yrkesbana. Målet är att Stockholm ska vara en stad där konstnärer har goda möjligheter att vara yrkesverksamma.

Avgift	2024
Årsavgift i ateljékö	200 kr

Avgifter m.m. för äldreomsorg

Avgifter för insatser inom ramen för hemtjänst, särskilt boende, dagverksamhet och kommunal hälso- och sjukvård regleras i socialtjänstlagen. Avgifterna baseras på prisbasbeloppet och maxavgiften beräknas som en tolfedel av 0,5392 gånger prisbasbeloppet (57 300 kronor för år 2024), vilket motsvarar 2 575 kronor.

Förbehållsbelopp avser det belopp den enskilde ska förbehållas innan avgift får tas ut. Förbehållsbeloppet uppgår till summan av den enskildes minimibelopp och dennes boendekostnad. Förbehållsbeloppet, som den enskilde som betalar avgift alltid ska ha rätt att förbehålla sig av sina egna medel, fastställs i enlighet med 8 kap. 7 § socialtjänstlagen.

Ett individuellt tillägg till minimibeloppet avseende fördyrande kostnader för kost ges till alla som bor permanent i vård- och omsorgsboende med heldygnsomsorg samt till de som äter alla måltider i så kallade våningsmatsalar på servicehus. Det individuella tillägget uppgår till mellanskillnaden av Konsumentverkets beräkningar av skäliga kostnader för råvaror för personer 61 år och äldre och vad maten kostar för den enskilde. Ett individuellt avdrag för förbrukningsartiklar görs för alla som bor permanent i vård- och omsorgsboende med heldygnsomsorg. Det individuella avdraget uppgår till 8 procent av en tolfedel av prisbasbeloppet (382 kronor per månad).

Avgift för trygghetslarm, hemtjänst, dagverksamhet, korttidsvård och den omsorg som ges i vård- och omsorgsboende är indelad i sju avgiftsgrupper:

Avgiftsgrupp	1/12 av andel av prisbasbeloppet	Maxavgift kr/mån	Intervaller av olika insatser
1	0,0358	171	Enbart trygghetslarm eller grundavgift i servicehus
2	0,124	592	1,0 – 4,5 timmar hemtjänst och/eller avlösning 17,0-20,5 timmar per månad
3	0,226	1 079	5,0–10,5 timmar hemtjänst och/eller avlösning 21,0-26,5 timmar per månad och/eller dagverksamhet 1-2 dagar per vecka

Avgiftsgrupp	1/12 av andel av prisbasbeloppet	Maxavgift kr/mån	Intervaller av olika insatser
4	0,301	1 437	11,0-25,5 hemtjänst och/eller avlösning 27,0-41,5 timmar per månad och/eller dagverksamhet 3-4 dagar per vecka
5	0,416	1 986	26,0-40,5 timmar hemtjänst och/eller avlösning 42,0-56,5 timmar per månad och/eller dagverksamhet 5 dagar per vecka
6	0,472	2 254	41,0-55,5 timmar hemtjänst och/eller avlösning 57 timmar och uppåt per månad och/eller dagverksamhet 6-7 dagar per vecka
7	0,5392	2 575	Mer än 56 timmar hemtjänst per månad. Korttidsvård samt vård- och omsorgsboende med heldygnsomsorg

Timavgift uppgår till 264 kronor/timme (0,46 procent av basbeloppet) och debiteras för avgiftsbeslut som omfattar hemtjänstinsatser upp till högst två timmar per månad om det blir förmånligare för den enskilde.

Avgift för kost i vård- och omsorgsboende med heldygnsomsorg, korttidsvård, våningsmatsalar på servicehus samt hel nutrition (näringspreparat) är 3 500 kronor/månad (en tolfedel av 73,3 procent av basbeloppet). Halv nutrition på servicehus uppgår till 25 procent och kosttillägg till 10 procent av kostnaden för kost och hel nutrition (875 kronor respektive 350 kronor per månad).

Avgift för kost i dagverksamhet är 63 kronor/dag (0,11 procent av basbeloppet).

Personer som beviljats matlåda och/eller dagverksamhet har rätt till ett individuellt tillägg till minimibeloppet vid beräkning av avgiftsutrymme. Det individuella tillägget för matlådor och mat på dagverksamhet baseras på att varje matlåda samt all kost som ges per dag vid dagverksamhet kostar 0,11 procent av prisbasbeloppet (63 kronor).

Avgiftsunderlaget beräknas på den inkomst den enskilde kan antas komma att få under de närmaste tolv månaderna. Med inkomst avses alla former av inkomstgrundande pensioner, privata pensionsförsäkringar med flera. Vidare beaktas aktuella inkomster av tjänst, näringsverksamhet och livränta samt inkomst av kapital. Den enskildes avgiftsutrymme räknas därefter fram genom att den enskildes förbehållsbelopp (minimibelopp samt boendekostnad) dras från nettoinkomsten.

Avgifter m.m. för stöd och service till personer med funktionsvariation

Enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (19 § LSS) får skäliga avgifter för bostad, fritidsverksamhet och kulturella aktiviteter tas ut av dem som har hel allmän ålderspension, hel sjukersättning eller hel aktivitetsersättning eller annan inkomst av motsvarande storlek, enligt de grunder som kommunen bestämmer. Avgifterna får inte överstiga kommunens

självkostnader och kommunen ska se till att den enskilde får behålla tillräckliga medel för sina personliga behov.

Avgifter för insatser inom ramen för hemtjänst, dagverksamhet och bostad med särskild service samt kommunal hälso- och sjukvård regleras i 8 kap. socialtjänstlagen (SoL). Avgifterna bestäms utifrån prisbasbeloppet som uppgår till 57 300 kronor år 2024. Den enskildes avgifter får per månad uppgå till högst en tolfedel av 0,5392 gånger prisbasbeloppet (2 575 kronor), för bostad med särskild service till högst en tolfedel av 0,50 gånger prisbasbeloppet (2 388 kronor).

Med förbehållsbelopp avses det belopp som den enskilde har rätt att behålla av sina egna medel innan avgift får tas ut. Förbehållsbeloppet utgörs av den enskildes minimibelopp och dennes boendekostnad. Merkostnader för yngre personer med funktionsvariation ska beaktas i skälig omfattning. Yngre personer ska därför förbehållas ett minimibelopp som överstiger minimibeloppet för äldre med 10 procent. Förbehållsbeloppet, som den enskilde som betalar avgift alltid ska ha rätt att förbehålla sig av sina egna medel, fastställs i enlighet med 8 kap. 7 § socialtjänstlagen.

I minimibeloppet ingår bland annat livsmedel som en kostnadspost som den enskilde har rätt att behålla utrymme för innan avgift får tas ut. Livsmedelskostnaden är beräknad för personer 61 år. Ett individuellt tillägg för högre normala livsmedelskostnader enligt Konsumentverkets beräkningar för olika åldersgrupper, ges till personer under 61 år som själva står för sina livsmedelsinköp.

Ett individuellt tillägg till minimibeloppet ges till alla som bor i bostad med särskild service enligt SoL där måltider ingår och som betalar kostavgift för dessa. Det individuella tillägget uppgår till mellanskillnaden av Konsumentverkets beräknade skäliga livsmedelskostnader för personer 61 år och kostavgiften för den enskilde. Ett individuellt avdrag motsvarande 8 procent av en tolfedel av prisbasbeloppet (382 kronor per månad) görs för förbrukningsartiklar för personer i bostad med särskild service enligt SoL.

Ovanstående belopp är uträknade efter fastställt prisbasbelopp för 2024.

Avgift för trygghetslarm, hemtjänst m.m.

Avgift för trygghetslarm, hemtjänst, dagverksamhet, korttidsvård och för de insatser som ges i bostad med särskild service enligt SoL är indelad i sju avgiftsgrupper

Avgiftsgrupp	1/12 av andel av prisbasbeloppet	Maxavgift kr/mån	Intervaller av olika insatser
1	0,0358	171	Enbart trygghetslarm eller grundavgift i servicehus

Avgifts grupp	1/12 av andel av prisbasbeloppet	Maxavgift kr/mån	Intervaller av olika insatser
2	0,124	592	1,0–4,5 timmar hemtjänst
3	0,226	1 079	5,0–10,5 timmar hemtjänst per månad och/eller dagverksamhet 1-2 dagar per vecka
4	0,301	1 437	11,0–25,5 hemtjänst och/eller dagverksamhet 3-4 dagar per vecka
5	0,416	1 986	26,0–40,5 timmar hemtjänst per månad och/eller dagverksamhet 5 dagar per vecka
6	0,472	2 254	41,0–55,5 timmar hemtjänst och/eller dagverksamhet 6-7 dagar per vecka
7	0,5392	2 575	Mer än 56 timmar per månad. Särskilt boende med heldygnsvård, korttidsboende/korttidsvård

Timavgift uppgår till 264 kronor/timme (0,46 procent av basbeloppet) och debiteras för avgiftsbeslut som omfattar hemtjänstinsatser upp till högst två timmar per månad om det blir förmånligare för den enskilde.

Avgift för kost

Från och med 2014 upphörde staden med att debitera den enskilde avgiften för kost i daglig verksamhet enligt LSS. I stället betalar numera den enskilde för sina måltider direkt till utföraren. Priset för kost i daglig verksamhet är 34 kronor per dag, vilket motsvarar 0,06 procent av prisbasbeloppet.

Avgiften för kost i dagverksamhet enligt SoL är 63 kronor per dag, motsvarande 0,11 procent av prisbasbeloppet.

- Avgiften för kost i korttidsvistelse enligt SoL och LSS för barn och vuxna är 69 kronor per heldag, motsvarande 0,12 procent av prisbasbeloppet och 34 kronor för halv dag, motsvarande 0,06 procent av prisbasbeloppet.
- Avgiften för kost i korttidsboende enligt SoL för vuxna är 115 kronor per dygn, motsvarande 0,20 procent av prisbasbeloppet.
- Avgiften för kost i boende med heldygnsvård, våningsmatsal samt hel nutrition på servicehus är 3 500 kronor per månad, motsvarande en tolfedel av 73,3 procent av prisbasbeloppet. Avgiften för halv nutrition är 25 procent av avgiften för hel nutrition. Halv nutrition (875 kronor per månad) och avgiften för kosttillskott är 10 procent av avgiften för kost i boende med heldygnsvård och för hel nutrition (350 kronor per månad).
- Avgiften för kost i bostad med särskild service enligt LSS för barn och ungdomar är 2 292 kronor per månad, motsvarande 4 procent av prisbasbeloppet.

Övrigt

- Högkostnadsskyddet med maxavgift beräknas till 2 292 kronor vilket motsvarar en tolfedel av 48 procent av prisbasbeloppet.

- Avgift för boende i bostad med särskild service enligt LSS för barn och ungdomar från 19 år som har aktivitetsersättning beräknas till 2 388 kronor, vilket motsvarar en tolfedel av 50 procent av prisbeloppet.

Avgifter för vuxna i hem för vård eller boende (HVB), familjehem m.m.

Egenavgiften för vård och behandling av missbrukare i HVB och familjehem är 80 kronor/dygn av sjukpenningen (3 kap 15 § AFL). För personer som saknar eller har låg sjukpenning kan avgiften sänkas helt eller delvis. Om personen genom att betala kostnaden blir beroende av försörjningsstöd ska kostnaden efterges.

Egenavgiften för stöd/omvårdnadsboende, HVB och familjehem består av en avgift för mat och en avgift för boende. Avgiften för frukost, lunch och middag är 0,2 procent av prisbasbeloppet vilket för 2024 motsvarar 115 kronor. Avgiftsnedsättning ska tillämpas när vissa måltider inte intas på institutionen/i familjehemmet. Avgiften reduceras med 20 procent för frukost och 40 procent för lunch respektive middag. En förutsättning är att detta anmälts i förväg till institutionen/familjehemmet.

För stöd/omvårdnadsboende och HVB beräknas egenavgiften till 185 kronor/dygn, varav 70 kronor är avgift för boende och 115 kronor är avgift för mat.

För skyddat boende för personer utsatta för våld i nära relation beräknas egenavgiften för mat till 115 kronor/dygn. Själva boendet är avgiftsfritt. För andra målgrupper som beviljas skyddat boende betalas samma avgift som för stöd/omvårdnadsboende, HVB m.fl.

Vid placering i familjehem är egenavgiften 148 kronor/dygn, varav 33 kronor är avgift för boendet och 115 kronor är avgift för mat.

Egenavgiften för vård och behandling avser endast vuxna missbrukare. Egenavgiften för andra stöd- och hjälpåtgärder (stöd-/omvårdnadsboende) avser samtliga placerade.

Kategori	Vård/boende	Avgift/lagrum	Kostnad för den enskilde
Behandlingshem, LVM-hem (HVB) och familjehem	Vård och behandling för missbruk	80 kr/dag enligt 8 kap. 1 § SoL	Bör efterges helt eller delvis enligt 9 kap. 4 § SoL, om personen saknar betalningsförmåga
Stöd-/omvårdnadsboende, HVB m.fl.	Stödboende/omvårdnad för missbruk och och/eller psykisk problematik, arbetskooperativ, boende med drogtolerans och akutboende dygnet runt, skyddat boende för andra målgrupper än	185 kr/dag (boende 70 kr samt matkostnad 115 kr)	Beviljas som försörjningsstöd enligt 4 kap. 1 § SoL om personen saknar betalningsförmåga

Kategori	Vård/boende	Avgift/lagrum	Kostnad för den enskilde
	personer utsatta för våld i nära relation		
Stödboende med kontrakt	Boende när enskild ej betalar hyra och mat	Boende 70 kr/dag	Beviljas som försörjningsstöd enligt 4 kap. 1 § SoL om personen saknar betalningsförmåga
Skyddat boende för personer utsatta för våld i nära relation	Boende	115 kr per dag (boende avgiftsfritt, matkostnad 115 kr)	Beviljas som försörjningsstöd enligt 4 kap. 1 § SoL om personen saknar betalningsförmåga
Familjehem	Stödboende för missbruk och/eller psykiska problem	148 kr/dag (boende 33 kr samt matkostnad 115 kr)	Beviljas som försörjningsstöd enligt 4 kap. 1 § SoL om personen saknar betalningsförmåga
Nattlogi på akutboende	Boende	50 kr per natt (måltider debiteras inte)	Beviljas som försörjningsstöd enligt 4 kap. 1 § SoL om personen saknar betalningsförmåga

Egenavgift - familjerådgivning

Stockholms stad har kundval för familjerådgivning. Det innebär att den som vill ha familjerådgivning och bor i Stockholm kan välja mellan godkända utförare, både stadens egen familjerådgivning och privata utförare, till samma avgift. Avgiften är 450 kronor/par för 90 minuters samtalstid.

Avgifter för tillstånd och tillsyn enligt alkohollagen

Tillståndsavgifter

Stockholms stad tar ut avgifter för prövning och ändringar av tillstånd för att servera alkoholdrycker.

Typ av tillstånd	Avgift 2023 per ansökan	Avgift 2024 per ansökan
Nyansökan/ägarskifte	12 000 kr	12 000 kr
Ändrade ägarförhållande	4 000 kr/12 000 kr	7 500 kr
Ändring av befintliga tillstånd	3 000 kr	3 000 kr
Stadigvarande ändring i tillstånd	3 000 kr	3 000 kr
Tillfällig ändring i tillstånd	600 kr	600 kr
Tillfälligt tillstånd till allmänheten	4 000/5 000 kr	4 000/5 000 kr
Tillfälligt tillstånd slutna sällskap	1 100 kr	1 100 kr
Förändring i styrelse	Avgiftsfritt	2 000 kr
Förändring i styrelse i studentföreningar och/eller anmälan om ändrade förhållanden för kunskaper.	Avgiftsfritt	1 000 kr
Anmälan om ändrat ägarförhållande eller förändring i styrelse för bolag eller koncerner med fler än ett		

serveringstillstånd, när anmälningarna inkommer vid ett och samma tillfälle. Full avgift tas för första anmälan, därefter denna avgift för resterande serveringstillstånd.	Avgiftsfritt	1 000 kr
--	--------------	----------

Tillsynsavgifter

Stockholm stad tar ut tillsynsavgifter som baseras på tre delar. En fast avgift som samtliga företag betalar, en rörlig del baserad på företagets omsättning föregående år och en del baserad på företagets öppettid (öppettider efter kl. 01.00 eller senare). Rörlig avgift ska omfatta stadigvarande serveringstillstånd för servering till allmänheten, slutet sällskap, catering och vid trafikservering.

Fasta avgifter	Avgift 2023	Avgift 2024
Fast avgift, servering till allmänheten	2 000 kr	3 000 kr
Fast avgift, servering till slutet sällskap	2 000 kr	3 000 kr
Trafikservering	1 000/2 000 kr	1 000/2 000 kr
Påminnelseavgift vid utebliven restaurangrapport, påminnelse 1	500 kr	500 kr
Påminnelseavgift vid utebliven restaurangrapport, påminnelse 2	500 kr	500 kr
Rörlig avgift baserad på årsomsättning (kr)	Avgift 2023	Avgift 2024
0-100 000	1 000 kr	
100 001-500 000	2 000 kr	
501 000-1 000 000	4 000 kr	
1 000 001-2 000 000	6 000 kr	
2 000 001-5 000 000	9 000 kr	
5 000 001-10 000 000	11 000 kr	
10 000 001-15 000 000	15 000 kr	
15 000 001-	18 000 kr	
1-200 000		1 000 kr
200 001-500 000		2 000 kr
501 000-1 000 000		4 650 kr
1 000 001-2 000 000		7 500 kr
2 000 001-4 000 000		12 500 kr
4 000 001-6 000 000		17 500 kr
6 000 001-8 000 000		22 500 kr
8 000 001-10 000 000		27 500 kr
	Avgift 2023	Avgift 2024
10 000 001-20 000 000		32 500 kr
20 000 001 och över		37 500 kr
Avgifter för utökad serveringstid	Avgift 2023	Avgift 2024
Stängning senast 02.00	2 000 kr	2 000 kr
Stängning senast 03.00	4 000 kr	4 000 kr
Stängning senast 04.00	8 000 kr	8 000 kr
Stängning efter 04.00	10 000 kr	10 000 kr

Avgifter för tillsyn vid försäljning av folköl, tobak, receptfria läkemedel, e-cigarettor och tobaksfria nikotinprodukter

Staden tar ut avgifter för tillsyn vid försäljning av folköl, tobak, receptfria läkemedel, e-cigarett och tobaksfria nikotinprodukter.

Kategori kontrollavgift	Avgift 2023	Avgift 2024
Försäljning av folköl	2 950 kr	2 950 kr
Försäljning av tobak	6 000 kr	6 000 kr
Försäljning av e-cigarett	2 950 kr	2 950 kr
Försäljning av receptfria läkemedel	3 540 kr	3 540 kr
Försäljning av tobaksfria nikotinprodukter	3 400 kr	3 400 kr
Typ av tillstånd		
Stadigvarande tillstånd tobak	9 500 kr	9 500 kr
Tillfälligt tillstånd tobak	6 500 kr	6 500 kr
Ändrade ägarförhållande tobak	7 500 kr	7 500 kr
Ändrade styrelseförhållanden tobak	2 000 kr	2 000 kr

Avgifter för ansökan om godkännande att starta fristående förskola eller fritidshem eller ansökan om godkännande som huvudman i befintlig verksamhet

Staden tar ut avgifter för ansökan om godkännande att starta fristående förskola, pedagogisk omsorg eller fritidshem och ansökan om godkännande som huvudman för befintlig verksamhet.

Den som ansöker om godkännande som huvudman för en ny fristående förskola, pedagogisk omsorg eller fritidshem alternativt ansöker om godkännande som huvudman för en befintlig verksamhet ska erlägga en startavgift om 5 000 kronor för att ansökan ska tas upp till prövning. Avgiften ska vara betald innan prövning påbörjas.

En prövningsavgift på 20 000 kronor tillkommer, om ansökan efter grundläggande prövning är aktuell för fortsatt prövning. Avgiften ska vara betald innan fortsatt prövning påbörjas.

Revidering av avgifterna pågår och kommer att beslutas av kommunfullmäktige i ett eget ärende.

Avgifter för parkering på gatumark

Avgifter för parkering på gatumark fastställs av kommunfullmäktige. Avgifter för besöksparkering och andra parkeringsavgifter (boendeparkering, nytoparkeringstillstånd m.m.) fastställdes senast av kommunfullmäktige i juni 2016 (Plan för gatuparkering, utl. 2016:112, dnr 171-672/2016). Den 6 maj 2019 beslutade kommunfullmäktige om vissa justeringar (Ändring av parkeringsavgifter för MC och moped klass 1 samt ändring av reducerad avgift för parkering med tillstånd för rörelsehindrad, dnr KS 2019/342). Den 20 februari 2023 beslutade kommunfullmäktige om justering av avgifter för besöksparkering (*Höjning av parkeringsavgifter i taxerområde 1, 2 och 3 från och med den 1 april 2023*, dnr KS 2022/1443).

Avgifter för felparkering

Avgifterna för felparkering fastställdes senast av kommunfullmäktige den 18 mars 2019 (*Ändring av felparkeringsavgifter*, dnr KS 2018/1770).

Avgifter för upplåtelse av offentlig plats exkl. torgplats

Avgifter för upplåtelse av offentlig plats, exklusive torgplats, fastställdes senast av kommunfullmäktige den 12 april 2021. Avgifterna framgår av kommunal författningssamling (Kfs).

Avgifter för färd- och parkeringsdispenser

Avgifter för dispenser för breda, långa och tunga fordon samt för färd- och parkeringsdispenser fastställdes senast av kommunfullmäktige i juni 2016 (utl. 2017:149, dnr 124-720/2017).

Avgifter för upplåtelse av torgplats

Avgifter för upplåtelse av torgplats räknas upp årligen med förändringen i konsumentprisindex (KPI) och fastställs i kommunfullmäktiges budget.

Allmänna bestämmelser för upplåtelse av torgplats framgår av Lokala ordningsföreskrifter för torghandel i Stockholms kommun, senast fastställda av kommunfullmäktige den 30 maj 2022 (dnr KS 2022/361) och publicerade i kommunal författningssamling (Kfs 2022:16).

Avgifter i nedanstående tabeller

Avgifterna ska räknas upp vid varje kommande årsskifte med förändringen i konsumentprisindex, KPI, från föregående år. Maj månad används som bas för indexuppräknningen. Avgiften avrundas enligt gängse avrundningsregler till närmast jämna tiotal kronor. Avgiftsändringen sker från och med den 1 januari efter det att index föranlett omräkning.

Grunder för avgiftsnivå

Torgplatserna indelas i åtta olika avgiftsnivåer. Grund för vilken nivå en torgplats placeras i utgörs av följande faktorer.

Faktorer som ger en högre avgift:

- Goda kommunikationer
- Bra läge: Cityläge, innerstadsläge eller stora centrum med många marknadsaktörer
- Hög besöksintensitet
- Om platsen utrustas med elektricitet
- Om salutorget byggs om till det bättre eller platsen flyttas närmare flödesstråk

Faktorer som ger en lägre avgift:

- Dåliga kommunikationer
- Ytterstadsläge med avsaknad av andra marknadsaktörer
- Låg besöksintensitet
- Avsaknad av elektricitet
- Om salutorgen byggs om till det sämre eller platsen flyttas från befintliga flödesstråk

Faktorer som generellt ska beaktas för avgiftsnivån:

- Kommunens kostnader för upplåtelsen (administrativ, kontrollfunktionen, drift)
- Den på objektiva grunder beräknade vinsten av rörelsen
- Nyttjarens fördel av upplåtelsen
- Övriga omständigheter

Avgifter för upplåtelse av torgplats för Stockholms stad

Lägesbeskrivning	Salutorg	Avgift 2023	Avgift 2024
Cityläge Ytterplatser	Hötorget	4 920 kr/kvm	5 390 kr/kvm
Cityläge Inre saluplatser	Hötorget	4 460 kr/kvm	4 890 kr/kvm
Tillfällig torgplats	Innerstaden Ytterstaden	610 kr/dag 310 kr/dag	670 kr/dag 340 kr/dag
Mycket frekventa handelstorg belägna vid större köpcentrum	Brommaplan Farsta torg Skärholmstorget Vällingby torg Östermalmstorg	4 000 kr/kvm	4 390 kr/kvm
Mycket frekventa handelstorg belägna vid omstigningsplatser eller köpcentrum	Gösta Bohmans plats Liljeholmen Mälartorget Normalmstorg Odenplan Ryssgården	3 410 kr/kvm	3 740 kr/kvm
Mer frekventa handelstorg med bra placering av salustånden på stadscentrala salutorg	Gullmarsplan Hornsplan Högdalsgården Kungsholmstorg Medborgarplatsen Rinkeby torg Spånga torg Tensta torg	2 940 kr/kvm	3 220 kr/kvm
Mer frekventa torg med stadscentrala lägen *saknar elektricitet	Fridhemsplan Fruängen Husby södra Husby norra Husby centrum Hässelby torg Hässelby torg vid t-bana Maltesholmstorget Mariatorget Rörstrandsgatan Sjövikstorg Spelbomskans torg S:t Eriksplan Vintertullstorget	2 350 kr/kvm	2 580 kr/kvm
Mindre eller något större stadscentrala torg/platser med frekvent potentiellt kundunderlag *saknar elektricitet	Akalla Blackebergsplan Bredängstorget Dalens allé David Helldéns torg Jungfrugatan* Kista torg Kärrtorp Lagaplan Nytorget Telefonplan Tjärhovsplan	1 640 kr/kvm	1 800 kr/kvm
Mindre stadsdelscentrala torg eller medelstora torg	Högdalsplan Lumatorget Skarpnäcks allé	1 280 kr/kvm	1 400 kr/kvm

Lägesbeskrivning	Salutorg	Avgift 2023	Avgift 2024
med en något sämre placering *saknar elektricitet	Stieg Trenters torg Västertorps torg Årsta torg Älvsjö torg		

Avgifter för vigslar

Vigslar förrättas av vigselförrättare som förordas av Länsstyrelsen i Stockholms län efter förslag från Stockholms stad. Stadens vigselförrättare genomför två typer av vigslar: på plats i Stadshuset och i förekommande fall så kallade privata vigslar på annan plats efter överenskommelse med paren. Stockholms stad tar ut en avgift för vigselförrättning, vilken omfattar kostnader för administration och personal.

Mot bakgrund av den stora efterfrågan på vigslar finns behov av fler vigselstider och av verksamhetsutveckling.

Vigselavgift	2023	2024
Avgift/par	1 000 kr	1 000 kr

Avgift för boutredning

Boutredningsenheten hjälper till med dödsboutredningar och tar hand om dödsbon som saknar kända delägare, samt lämnar in dödsboanmälan till Skatteverket. Stockholms stad tar ut en timavgift för handläggning motsvarande 1,5 % av prisbasbeloppet.

Boutredning	Avgift 2023	Avgift 2024
Timavgift	525 kr/tim	860 kr/tim*

*Avgiften bestäms utifrån prisbasbeloppet som för 2024 uppgår till 57 300 kronor.

Taxor

Idrottstaxor

Kriterier för subventionerad taxa och nolltaxa

Kriterier för subventionerad taxa

En förening som erhåller subventionerad- eller noll-taxa ska vara uppbyggd och fungera enligt demokratiska principer och värderingar. Föreningen ska arbeta efter FN:s barnkonvention som bland annat innebär att barn har rätt till inflytande, inget barn får diskrimineras och att varje barn har rätt till utveckling. Föreningen ska aktivt motverka all form av diskriminering, kränkande behandling och kriminell verksamhet. I stadgarna (godkända och antagna på föreningens årsmöte) ska framgå att alla som instämmer i föreningens målsättningar äger rätt till medlemskap. Det får inte bedrivas verksamhet som främjar våld eller rasism. Inte heller får det stimuleras till bruk av alkohol eller andra droger. Idrottsnämnden ska genom uppföljning och kontroll tillse att stadens stöd till föreningslivet inte missbrukas.

Därutöver ska följande kriterier uppfyllas:

- Föreningen/organisationen ska ha ett eget plus- eller bankgirokonto.
- Föreningen har ett organisationsnummer i föreningens namn.
- Föreningen/organisationen ska ha sitt säte i Stockholms stad och minst 50 procent av medlemmarna ska vara mantalsskrivna i Stockholms stad.
- Verksamheten får inte ha kommersiell karaktär.
- Subventionerad taxa ges inte till verksamheter med alkoholförtäring eller vid festverksamhet.
- Medlemsantalet ska uppgå till minst 10 personer.
- Föreningen ska ha lämnat in gällande stadgar och protokoll från senaste årsmötet samt i förekommande fall konstituerande styrelsemöte (firmatecknare ska framgå med namn och personnummer på protokollet), förteckning med kontaktuppgifter till på årsmötet vald styrelse, verksamhets-/ekonomisk berättelse, revisionsrapport samt medlemsförteckning innehållande födelseår, namn och adress. Stadgar behöver endast skickas in första gången och vid förändring. Övriga handlingar ska skickas in årligen senast 6 veckor efter årsmötet.
- Föreningen ska tillhöra godkänd riksorganisation eller specialdistriktsförbund om verksamheten avser kampsport-, skytte- eller bassängverksamhet. Intyg på medlemskap ska skickas till idrottsförvaltningen av nya föreningar samt vid begäran.

Subventionerad taxa beviljas inte ekonomisk eller facklig förening, inte heller sådan förening som är hänvisad till annan kommunal förvaltning. Subventionerad taxa beviljas inte heller för, studiecirklar eller annan verksamhet som anordnas av studieförbund. Studier om trosuppfattning eller politiska ideologier medger inte heller subventionerad taxa.

Nationella och regionala (Stockholms län) idrottsförbund som bokar säsongstider för reguljär verksamhet kan beviljas motsvarande taxa som en förening eller förbund som uppfyller kraven för subventionerad taxa.

Kriterier för nolltaxa

- Samtliga kriterier för subventionerad taxa ska vara uppfyllda (gäller inte anonyma missbruksgrupper som använder tolvstegsmetoden).
- För ungdomsverksamhet om föreningen har minst 20 medlemmar (7-20 år). Minst 50 procent av medlemmarna (7-20 år) ska vara mantalsskrivna i Stockholms stad.
- Nolltaxa beviljas inte under schemalagd skoltid (8-15).
- Medlemsavgift måste tas ut av samtliga aktiva medlemmar och storleken ska framgå av årsmötesprotokollet eller motsvarande enligt stadgar.
- Beviljas inte för seniorlags tävlingsverksamhet oavsett ålder på de som deltar. Vid träning görs en avvägning mellan nolltaxa och subventionerad taxa under förutsättning att en majoritet av de som deltar i aktiviteten är 7-20 år, så att subventionerad taxa erläggs i rätt omfattning i relation till andelen vuxna som deltar.
- För verksamhet för personer med funktionsvariation om föreningen har minst 10 medlemmar med funktionsvariation.
- Att föreningen är med i "Funktionsrätt Stockholms stad" eller i ett parasportförbund.

- För verksamhet för personer med funktionsvariation gäller att minst 50 procent av medlemmarna ska vara mantalsskrivna i Stockholms stad. I de fall regionala samarbetsavtal finns mellan idrottsnämnden och andra kommuner kan avsteg från detta förekomma.
- Att det är en missbruksgrupp som använder tolvstegsmetoden och bokar möten i stadens lokaler.

Övrigt

Vid följande bokningstillfällen kan subventionerad taxa eller nolltaxa erbjudas.

- Nationella och regionala idrottsförbund (Stockholms län) som arrangerar tillfälliga ungdomsevenemang (7-20 år).
- Stadsdelsförvaltningar när de bokar anläggningar för att anordna så kallad öppenverksamhet, vilket utgörs av kostnadsfria aktiviteter för alla barn och ungdomar (7-20 år) boende i Stockholm. Syftet med aktiviteterna är främst att nå inaktiva ungdomar och uppnå målen i det idrottspolitiska programmet.
- Ungdomar (7-20 år) när de deltar i öppen verksamhet enligt ovan, som anordnas av idrottsförvaltningen på utebad, utegym, idrottsplatser och idrottshallar, vilket är anläggningar där förvaltningen inte anordnar avgiftsbelagda aktiviteter.

Alla taxor anges nedan i kronor om inget annat anges.

Simhallstaxor

Taxorna avser de simhallar och utomhusbad som idrottsnämnden har driftansvar för. Gäller simhallar och utomhusbad med entréavgift

Priserna på kurser gäller på nya bokningar fr.o.m. januari 2024.

I de fall reducerat pris anges gäller detta för studerande, pensionärer, arbetslösa och Fysisk aktivitet på recept (FaR).

I de fall barn- och ungdomspriser anges gäller det 4-19 år och i del fall ungdomspriser anges gäller det 11-19 år.

Nedanstående taxor gäller inte förvaltningens kostnadsfria prova på-träningspass med varierande aktiviteter, riktat till 11–19-åringar boende i Stockholm. Dessa aktiviteter anordnas i begränsad omfattning i vissa simhallar under skollov..

Kampanjpris gäller för kunder som köper årskort i samband med kampanjer, normalt vid terminsstart.

Förnyelsepriset gäller för kunder som köper nytt kort senast en månad efter att giltighetstiden på föregående kort gått ut.

Badtaxor

	Fr.o.m. jan-23	Fr.o.m. jan-24
Engångsavgifter		

	Fr.o.m. jan-23	Fr.o.m. jan-24
Vuxna, Eriksdalsbadet	100	100
Vuxna, övriga bad (inklusive Eriksdalsbadets utomhusbad)	80	90
Vuxna reducerat pris, Eriksdalsbadet	70	70
Vuxna reducerat pris, övriga simhallar	60	70
Barn och ungdomar Eriksdalsbadet	40	40
Barn och ungdomar övriga simhallar	20	20
Badtillägg vid inomhusbad sommartid, Eriksdalsbadet	30	30
Familj		
2 vuxna + 2 barn, Eriksdalsbadet	240	240
1 vuxen + 2 barn, Eriksdalsbadet	140	140
2 vuxna + 2 barn, övriga simhallar inklusive Eriksdalsbadets utomhusbad	180	200
1 vuxen + 2 barn, övriga simhallar inklusive Eriksdalsbadets utomhusbad	100	110
2 vuxna + 3 barn, Eriksdalsbadet	240	240
2 vuxna + 3 barn, övriga simhallar inklusive Eriksdalsbadets utomhusbad	180	200
Rabattkort (entréavgift 10 ggr och 100 ggr)		
Rabattkort 10 ggr, 2 års giltighetstid från inköpsdagen		
Vuxna, Eriksdalsbadet	900	900
Vuxna, övriga simhallar	700	800
Vuxna reducerat pris, Eriksdalsbadet	540	540
Vuxna reducerat pris, övriga simhallar	370	420
Barn och ungdomar, Eriksdalsbadet	320	320
Barn och ungdomar övriga bad (inklusive Eriksdalsbadets utomhusbad)	160	160
Rabattkort Företag 100 ggr, två års giltighetstid från inköpsdagen		
Övriga simhallar	6 400	7 300

	Fr.o.m. jan-23	Fr.o.m. jan-24
Skolans bad, inkl. förskola och fritidshem - barn upp till 19 år		
Rabattkort 100 bad, Eriksdalsbadet	3 000	3 000
Rabattkort 100 bad, övriga simhallar (inklusive Eriksdalsbadets utomhusbad)	1 500	1 500
Rabattkort 10 bad, Eriksdalsbadet	320	320
Rabattkort 10 bad, övriga simhallar (inklusive Eriksdalsbadets utomhusbad)	160	160
Pris per barn, Eriksdalsbadet	40	40
Pris per barn, övriga bad (inklusive Eriksdalsbadets utomhusbad)	20	20
<i>Ovanstående priser för förskola gäller även för barn 0-4 år när det kommer barngrupper med ledare. Ledare har fri entré.</i>		

	Fr.o.m. jan-23	Fr.o.m. jan-24
Sommarkort på utomhusbad med entréavgift		
Vuxna	800	860
Vuxna reducerat pris	500	540
Barn och ungdomar 4-19 år	160	160
Sommarkort på utomhusbad med entréavgift, Järvabadet och Nälstabadet		
Vuxna	800	860
Vuxna reducerat pris	500	540
Barn och ungdomar	160	160
Årskort, 1 års giltighetstid från inköpsdagen		
Vuxna, bad samtliga simhallar och utomhusbad	2 600	2 800
Vuxna, bad samtliga simhallar och utomhusbad, kampanj-/förnyelsepris	2 500	2 700
Vuxna reducerat pris	1 600	1 700
Vuxna reducerat pris, kampanj-/förnyelsepris	1 500	1 600
Barn och ungdomar samtliga simhallar och utomhusbad	900	900

Taxor för friskvård/träning

	Fr.o.m. jan-23	Fr.o.m. jan-24
Engångsavgifter, gäller även bad vid träningstillfället		
Gym/gruppträning, Eriksdalsbadet,	160	190
Gym/gruppträning, exkl. Eriksdalsbadet, pris per pass	120	140
Gruppträning, ungdom	75	90
Gym, ungdom	75	90
Gym/gruppträning, Eriksdalsbadet (1 barn + 1 vuxen)	190	230
Gym/gruppträning, exkl. Eriksdalsbadet (1 barn + 1 vuxen)	160	190
Gyminstruktion ungdom, återbetalning vid kortköp	110	130
Gyminstruktion vuxna, återbetalning vid kortköp	400	480
<i>En instruktion är inkluderad i priset för halvårs- respektive årskort</i>		
Rabattkort 10 ggr, gym- och gruppträning, gäller även bad vid träningstillfället, giltigt 2 år		
Samtliga simhallar, gym och gruppträning	1 000	1 200
Övriga simhallar, exkl. Eriksdalsbadet	900	10 80
Reducerat pris vuxna, samtliga simhallar	750	900
Ungdom, gym- och gruppträning, samtliga simhallar	530	640
Ungdom, gym- och gruppträning, samtliga simhallar, Fysisk aktivitet på recept (FaR)	430	520
Beckomberga simhall, gym- och gruppträning (för personer med funktionsvariation)	420	500
Rabattkort 100 ggr, gym- och gruppträning, gäller även bad vid träningstillfället, giltigt 2 år		
Eriksdalsbadet	9 500	11 400
Övriga	8 400	1 080

	Fr.o.m. jan-23	Fr.o.m. jan-24
Skolor och föreningar, ungdom	4 200	5 000
TRÄNINGSKORT - inkl. bad, gym, gruppträning och bassängbad utomhus		
Årskort samtliga simhallar		
Vuxna	4 600	5 000
Vuxna, kampanj-/förnyelsepris	4 400	4 800
Reducerat pris	3 200	3 500
Reducerat pris, kampanj-/förnyelsepris	3 000	3 300
Ungdom	2 800	3 000
Ungdom kampanj-/förnyelsepris	2 700	2 900
Ungdom, Fysisk aktivitet på recept (FaR)	2 400	2 600
Årskort, exkl. Eriksdalsbadet		
Vuxna	3 700	4 400
Vuxna, kampanj-/förnyelsepris	3 500	4 200
Reducerat pris	2 600	3 100
Reducerat pris, kampanj-/förnyelsepris	2 400	2 900
Ungdom	2 200	2 600
Ungdom kampanj-/förnyelsepris	2 100	2 500
Ungdom Fysisk aktivitet på recept (FaR)	2 000	2 400
Årskort gym- och gruppträning, Beckomberga sim- och idrottshall		
Personer med funktionsvariation	2 000	2 400
Halvårskort, samtliga simhallar		
Vuxna	2 900	3 500
Reducerat pris, vuxna	2 100	2 500
Ungdom	1 600	1 900
Ungdom, Fysisk aktivitet på recept (FaR)	1 500	1 800
Halvårskort, exkl. Eriksdalsbadet		
Vuxna	2 300	2 800
Reducerat pris, vuxna	1 700	2 000
Ungdom	1 400	1 700
Ungdom, Fysisk aktivitet på recept (FaR)	1 300	1 600
Halvårskort gym, Beckomberga sim- och idrottshall		
Personer med funktionsvariation	1 300	1 600
Sommarkort (vecka 21-34), gäller på bassängbad och de simhallar som har sommaröppet		
Vuxna	950	1 140
Reducerat pris, vuxna	650	780
Ungdom	550	660
Ungdom, Fysisk aktivitet på recept (FaR)	500	600

	Fr.o.m. jan-23	Fr.o.m. jan-24
TRÄNINGSKORT GYM ELLER TRÄNINGSKORT GRUPPTRÄNING - inkl. bad och bassängbad utomhus		
Årskort, samtliga simhallar		
Vuxna	3 900	4 500
Vuxna, kampanj-/förnyelsepris	3 700	4 300
Årskort exkl. Eriksdalsbadet		
Vuxna	2 900	3 500
Vuxna, kampanj-/förnyelsepris	2 700	3 300

Taxor för kursverksamhet

Nedanstående barn- och ungdomspriser gäller för personer till och med 19 år.

Simundervisning	Fr.o.m. jan-23	Fr.o.m. jan-24
Vuxna/45 min lektion	181	217
Vuxna/40 min lektion	161	193
Barn och ungdomar/40 min lektion samtliga anläggningar	117	117
Barn och ungdomar/30 min lektion samtliga anläggningar	88	88
<i>Personer med fysisk aktivitet på recept har rätt till reducerat pris på ovanstående kurser (simundervisning). På simundervisning anpassad för personer med funktionsvariation gäller reducerat pris för samtliga deltagare. Reducerade priser gäller endast personer folkbokförda i Stockholm.</i>		
Tilläggsavgift för personer folkbokförda i annan kommun, per kurs (Farsta sim- och idrottshall, Husbybadet, Högdalens sim- och idrottshall, Skärholmens sim- och idrottshall, Tensta sim- och idrottshall, Vällingby sim- och idrottshall)	250	800
Tilläggsavgift för personer folkbokförda i annan kommun, per kurs övriga anläggningar	250	500
Privat simundervisning, 45 min per tillfälle, alla simhallar	600	720
Privat simundervisning, 45 min per tillfälle, alla simhallar (barn och ungdomar)	500	500
Simprov cirka 15 minuter, en lärare (exklusive entréavgift)	100	120
Nedsatt avgift för hushåll med en sammanlagd hushållsinkomst som understiger 6 prisbasbelopp*		
Barn och ungdomar/40 min lektion (samtliga anläggningar)	33	33
Barn och ungdomar/30 min lektion (samtliga anläggningar)	25	25
* I den avgiftsgrundande hushållsinkomsten ingår lön före skatt, inkomst av näringsverksamhet och skattepliktiga inkomster enligt inkomstskattelagen (SFS 1999:1229). Skattefria inkomster som bostadsbidrag, barnbidrag och försörjningsstöd ingår däremot inte. Det som ska anges är inkomst enligt senast erhållna slutskattebesked från skatteverket. Om det finns två vuxna i hushållet ska bådas inkomst inkluderas. Reduktionen ges endast på simskolor för barn och ungdomar 5-14 år, inga ytterligare rabatter ges på det reducerade priset.		

Skolsim	Fr.o.m. jan-23	Fr.o.m. jan-24
Skolsim 15 ggr, stadens skolor	8 600	9 400
Skolsim 15 ggr, skolor från andra kommuner	12 700	16 500
Övriga kurser, gäller även bad vid träningstillfället		
Övriga kurser, vuxna, pris per lektion (55 minuter)	100	120
Övriga kurser bassäng, vuxna, pris per lektion (45 minuter)	100	120
Övriga kurser, barn (till och med 12 år), pris per lektion (45 minuter)	58	58
Övriga kurser bassäng, barn och ungdomar, pris per lektion (45 minuter)	58	58
Övriga kurser, ungdomar (12-19 år), pris per lektion (55 minuter)	58	58
<i>Pensionärer, arbetslösa, studenter och personer med fysisk aktivitet på recept folkbokförda i Stockholm har rätt till reducerat pris på övriga kurser. Personligt intyg krävs. På kurser för personer med funktionsvariation gäller reducerat pris för samtliga deltagare folkbokförda i Stockholm. Reducerade priser uppgår till cirka 80 procent av ordinarie pris.</i>		
Tilläggsavgift för boende i annan kommun per kurs	250	500

Taxor för planhyror

Taxor (där inget annat anges avser taxorna kostnad per timme i kronor)

Taxorna gäller successivt fr.o.m. januari 2024 på nya bokningar/avtal

Taxorna gäller i de anläggningar där idrottsnämnden ansvarar för driften.

Taxorna avser hyra av anläggningarna i befintligt skick med ordinarie bemanning. För eventuella tilläggstjänster kommer extra debitering att ske motsvarande förvaltningens självkostnad alternativt marknadspris i de fall tjänsterna säljs på en konkurrensutsatt marknad. Tillägg kan exempelvis debiteras för extra bemanning, anlåtande av hantverkare och extravakter, biljett- och kassakurer, transport av utrustning, plantäckning samt hyra eller inköp av material. Eventuell lagstadgad moms tillkommer.

Eventuell tid för spolning av is, iordningställande/bortplockning av utrustning och material ingår i bokad tid.

Subventionerad taxa och nolltaxa gäller för de föreningar som uppfyller av kommunfullmäktige fastställda kriterier.

Subventionerad- och nolltaxa tillämpas för föreningarnas ordinarie verksamhet riktad till dess medlemmar och så kallad öppen verksamhet, vilket utgörs av kostnadsfria aktiviteter för alla barn- och ungdomar (7-20 år) boende i Stockholm. För kursverksamhet samt verksamhet riktad till allmänheten, med kommersiell karaktär, medges inte subventionerad- eller nolltaxa.

Nationella och regionala (Stockholms län) idrottsförbund som arrangerar tillfälliga ungdomsevenemang (7-20 år) beviljas motsvarande taxa som en förening eller förbund som uppfyller kraven för subventionerad taxa respektive nolltaxa.

Nationella och regionala (Stockholms län) idrottsförbund som bokar säsongstider för reguljär verksamhet kan beviljas motsvarande taxa som en förening eller förbund som uppfyller kraven för subventionerad taxa (ej nolltaxa).

Idrottsförvaltningen arrangerar kostnadsfria aktiviteter, så kallad öppenverksamhet, för alla barn och ungdomar (7-20 år) boende i Stockholm. Aktiviteterna anordnas exempelvis på utebad, utegym, idrottsplatser och idrottshallar, vilket är anläggningar där förvaltningen inte anordnar avgiftsbelagda aktiviteter. Syftet med aktiviteterna är främst att nå inaktiva ungdomar och uppnå målen i idrottspolitiska programmet. Stadsdelsförvaltningar som bokar anläggningar för liknande verksamhet beviljas motsvarande taxa som en förening eller förbund som uppfyller kraven för subventionerad taxa respektive nolltaxa.

När idrotter utövas under en period som inte har säsong gäller samma taxor som ickesäsong för respektive anläggningskategori. Exempelvis när fotboll utövas i idrottshall under säsong för idrottshallar gäller taxorna för inomhusanläggningar under ickesäsong.

När lag deltar i seriespel i de två högsta nivåerna i fotboll, den högsta nivån i övriga idrotter samt övriga nationella och internationella evenemang på motsvarande nivå gäller fastställda taxor för evenemang istället för nedanstående taxor. I de fall enbart en riksserie finns, likställs detta inte med spel på högsta nivå utan ordinarie taxor gäller för dessa serier.

När huvudsyftet med inhyrningen är kommersiell till exempel filminspelningar och liknande, tecknas avtal till självkostnadspris.

Vid bokning av simbassäng tillkommer entré vid privat och kommersiell uthyrning, om inte bokningen avser evenemang, fotografering eller filminspelning.

Vid bokning av tillträde till gymlokal för bedrivande av kommersiell verksamhet som personlig tränare tillkommer entréavgift för kunden/kunderna om de inte innehar ett träningskort. Ingen entréavgift tillkommer för den personliga tränaren.

Inomhusanläggningar säsong (vattensport och gym: året runt, övriga v. 34-v. 21)

Inomhusanläggningar	2023					2024			
	Privat	Kommer-siellt	Före-ning	Före-ning, 7-20 år	Skolor	Ordinarie	Före-ning	Före-ning, 7-20 år	Skolor
Eriksdalshallen	800	2 500	380		990	850	400		990
Idrottshall > 700 kvm	800	2 000	380		990	850	400		990
Idrottshall > 700 kvm, del av	400	1 000	190		500	420	200		500
Idrottshall < 700 kvm	680	2 000	290		870	720	310		870
Idrottshall < 700 kvm, del av	340	1 000	150		430	360	160		430
Motionsrum/gymnastiksal > 150 kvm	400	1 000	190		610	420	200		610
Motionsrum/gymnastiksal < 150 kvm	200	1 000	100		270	210	110		270
Skyttehall	550	1 000	280		680	580	300		680
Skyttehall, halv	280	600	140		350	290	150		350
Åkeshovs- och Mälarhöjdens gymnastikhall	2 000	4 000	1 000		2 480	2 120	1 060		2 480
Åkeshovs- och Mälarhöjdens gymnastikhall, del av	500	1 000	250		620	530	270		620
Specialutrustad sal, med cyklar	830	1 390	570	570	1 030	880	600	600	1 030
Övriga specialutrustade salar	440	1 000	180		550	470	190		550
Övriga specialutrustade salar, del av	220	500	90		270	240	100		270
Omklädningsrum/timme	200	200	100		120	210	110		120

Vattensport och gym	2023					2024			
	Privat	Kommer-siellt	Före-ning	Före-ning, 7-20 år	Skolor	Ordinarie	Före-ning	Före-ning, 7-20 år	Skolor
Simhall, 25 meters bana (pris per bana)	600	1 200	120		260	640	130		280
Skolbad, 25 meters bana (pris per bana)	350	750	90		200	370	100		210
Simhall och utebad, 50 meters bana (pris per bana)	800	2 400	200		500	850	210		530
Simhall, undervisningsbassäng	1 400	3 000	370		790	1 480	390		840
Eriksdalsbadet, hoppbassäng,	2 400	2 400	500		1 500	2 540	530		1 590
Eriksdalsbadet, hoppbassäng, natt	-	5 000	-		-	6 000	-		-

Simhall, stor bassäng	-	-	-		1 560	-	-		1 680
Bassäng, skolbad	1 400	3 000	370		790	1 480	390		850
Tillträde till gymlokal för bedrivande av kommersiell verksamhet som personlig tränare, 1 timme, samtliga simhallar	-	200	-	-	-	240	-	-	-
Tillträde till gymlokal för bedrivande av kommersiell verksamhet som personlig tränare, per månad, samtliga simhallar	-	4 000	-	-	-	4 800	-	-	-
Tillträde till gymlokal för bedrivande av kommersiell verksamhet som personlig tränare, per månad, endast en simhall.	-	3 000	-	-	-	3 600	-	-	-

Övrigt

Objekt	2023					2024			
	Privat	Kommer- siellt	Före- ning	Före- ning, 7-20 år	Skolor	Ordinarie	Före- ning	Före- ning, 7-20 år	Skolor
- bordtennis per bord	110	110	70			120	70		
- boule	90	90	70			100	70		
Eriksdalsbadet, stort konferensrum, per timme	1 200	1 200	300	300	1 200	1 270	320	320	1 270
Eriksdalsbadet, litet konferensrum, per timme	700	700	250	250	700	740	270	270	740
Konferensrum (Hyllan), Eriksdalshallen	500	500	250	250	500	530	270	270	530
Press- och VIP-rum, Eriksdalshallen	200	200	140		200	210	150		210
Konferensrum, övriga anläggningar	200	200	140		200	210	150		210

Inomhusanläggningar ickesäsong (v. 22-v.33)

Inomhusanläggningar	2023					2024			
	Privat	Kommer- siellt	Före- ning	Före- ning, 7-20 år	Skolor	Ordinarie	Före- ning	Före- ning, 7-20 år	Skolor
Eriksdalshallen	800	2 500	450		990	850	480		990
Idrottshall > 700 kvm	800	2 000	450		990	850	480		990
- " - halv eller del av hall	400	1 000	230		500	420	240		500

Idrottshall < 700 kvm	680	2 000	340		870	720	360		870
- " - halv eller del av hall	340	1 000	170		430	360	180		430
Motionsrum/gymnastiksal > 150 kvm	400	1 000	230		610	420	240		610
Motionsrum/gymnastiksal < 150 kvm	200	1 000	120		270	210	130		270
Skyttehall	550	1 000	310		680	580	330		680
Skyttehall, halv	280	600	160		350	290	170		350
Åkeshovs- och Mälarhöjdens gymnastikhall	2 000	4 000	1 200		2 480	2 120	1 270		2 480
Åkeshovs- och Mälarhöjdens gymnastikhall, del av	500	1 000	300		620	530	320		620
Specialutrustad sal, med cyklar	830	1 390	570	570	1 030	880	600	570	1 030
Övriga specialutrustade salar	440	1 000	220	140	550	470	230	140	550
Övriga specialutrustade salar, del av	220	500	110	120	270	240	120	120	270
Omklädningsrum/timme	200	200	100		120	210	110		120

Övrigt

- bordtennis per bord	110		80			120	80		
- boule	90		80			100	80		
Eriksdalsbadet, stort konferensrum, per timme	1 200	1 200	300	300	1 200	1 270	320	300	1 300
Eriksdalsbadet, litet konferensrum, per timme	700	700	250	250	700	740	270	250	760
Konferensrum Eriksdalshallen	500		250	250	500	530	270	250	540
Konferensrum Stadion	500		250	250	500	530	270	250	540
Konferensrum, övriga inomhusanläggningar	200		140		200	210	150	0	220

Utomhusanläggningar vinteridrotter, säsong (ishallar v. 39-v.13, utomhusbanor v.44-v.9)

Konstfrusna banor	2023					2024			
	Privat	Kommer-siellt	Före-ning	Före-ning, 7-20 år	Skolor	Ordinarie	Före-ning	Före-ning, 7-20 år	Skolor
Isrink	610	2 000	330		610	650	350		650
Ishall	1 440	3 000	780		1 440	1 530	830		1 530
Bandybana	1 500	6 000	780		1 500	1 590	830		1 590

Rundbana	1 500	6 000	780		1 500	1 590	830		1 590
Skridsko- och bandyhall, halv plan	1 400	3 000	750		1 400	1 480	800		1 480
Skridsko- och bandyhall, hel plan	2 800	6 000	1 500		2 800	2 970	1 590		2 970
Naturisbanor									
Bandybana	Ej bokningsbar								

Utomhusanläggningar vinteridrotter, ickesäsong (ishallar v.14-v.38, utomhusbanor v.10-v.43)

Konstfrusna banor	2023					2024			
	Privat	Kommer- siellt	Före- ning	Före- ning, 7-20 år	Skolor	Ordinarie	Före- ning	Före- ning, 7-20 år	Skolor
Isrink	610	2 000	610		610	650	650		650
Ishall (mars, april, aug, sept)	1 460	3 000	1 440		1 460	1 550	1 460		1 550
Ishall (maj, juni, juli)	1 460	3 000	1 440		1 460	1 650	1 560		1 650
Ishall, utan is	800	2 000	450		800	850	480		850
Bandybana, utan is	1 000	1 500	200		1 000	1 060	210		1 060
Skridsko- och bandyhall (mars, april, aug, sept)*	3 000	6 000	2 800		3 000	3 180	2 770		3 180
Skridsko- och bandyhall (maj, juni, juli)*	3 000	6 000	2 800		3 000	3 380	2 970		3 380

Utomhusanläggningar sommaridrotter, säsong (övriga: v.14-v.43*)

Nedanstående taxor gäller inte för Stockholms stadion. Stockholms stadions taxor anges under *Taxor för evenemang*.

	2023					2024			
	Privat	Kommer- siellt	Före- ning	Före- ning, 7-20 år	Skolor	Ordinarie	Före- ning	Före- ning, 7-20 år	Skolor
Gräsplan	850	2 000	500			900	530	0	
Konstgräs 11-spel	700	2 000	380			740	400	0	
Konstgräs 11-spel, halv	350	1 000	190			370	200	0	
Konstgräs 7-spel	350	1 000	190			370	200	0	
Konstgräs 7-spel, halv	180	500	100			190	100	0	
Konstgräs 5-spel	180	500	100			190	100	0	
Grusplan 11-spel	350	800	200			370	210	0	
Grusplan 11-spel, halv	180	400	100			190	110	0	
	2023					2024			

	Privat	Kommer- siellt	Före- ning	Före- ning, 7-20 år	Skolor	Ordinarie	Före- ning	Före- ning, 7-20 år	Skolor
Grusplan 7-spel	180	400	100			190	110	0	
Grusplan 7-spel, halv	90	200	50			100	60	0	
Grusplan 5-spel	90	200	50			100	60	0	
Friidrott	680	1 500	390			720	410	0	
Sportfält, sandlådan för beachvolleyboll och beachfotboll	1 500	2 000	1 000			1 590	1 060	0	
Gärdets sportfält, badområdet (under period när badet är stängt), per dygn	15 000	15 000	15 000			15 900	15 900	0	
Utebadsområdet Gärdets sportfält, längre bokningar, exklusive bassänger, under period när badet är stängt, per dygn	5 000	5 000	5 000			5 300	5 300	0	
Sportfält, cricketplan	200	200	200			210	210	0	
Sportfält, fotbollsplan	850	2 000	500			900	530	0	
Sportfält, tältområde, per dygn	-	5 000	-			5 300	-	-	
Sportfält, övriga ytor	1 000	1 500	200			1 060	210	0	

Övrigt

Omklädningsrum/timme	200	200	100			210	110		
Konferensrum	200	200	140		200	210	150		210

* Friidrott har säsong året runt

Utomhusanläggningar sommaridrotter, ickesäsong (v.44-v.13)

Nedanstående taxor gäller inte för Stockholms stadion. Stockholms stadions taxor anges under *Taxor för evenemang*.

	2023					2024			
	Privat	Kommer- siellt	Före- ning	Före- ning, 7-20 år	Skolor	Ordinarie	Före- ning	Före- ning, 7-20 år	Skolor
Vinterfotbollsplan grus	380	800	250		320	400	270		340
Konstgräs 11-spel	720	2 000	460		600	760	490		640
Konstgräs 11-spel, halv	360	1 000	230		300	380	240		320
Konstgräs 7-spel	360	500	230		300	380	240		320
Konstgräs 5-spel	180	300	120		150	190	130		160
Konstgräs uppvärmd (nov,dec, mars)	1 460	6 000	1 260		1 460	1 550	1 160		1 550
Konstgräs uppvärmd (jan, febr)	1 460	6 000	1 260		1 460	1 650	1 260		1 650
Övrigt									

Omklädningsrum/timme	200	200	100			210	110		
Konferensrum	200	200	140		200	210	150		210

Fotbollshallen

Fotbollshallen	2023					2024			
	Privat	Kommer- siellt	Före- ning	Före- ning, 7-20 år	Skolor	Ordinarie	Före- ning	Före- ning, 7-20 år	Skolor
Ordinarie säsong (v.14-v. 43)	800	2 000	190		960	850	200		960
Ej säsong (v.44-v.13)	800	2 000	800		960	850	850		960

Regionala anläggningar

	2023					2024			
	Privat	Kommer- siellt	Före- ning	Före- ning, 7-20 år	Skolor	Ordinarie	Före- ning	Före- ning, 7-20 år	Skolor
<i>Sollentuna frödröttshall (träningkort)*</i>									
Kategori 1, ungdom 16-17 år och vuxna	-	-	2 000	2 000	-	-	2 120	2 120	-
Kategori 2, ungdom 16-17 år och vuxna	-	-	1 500	1 500	-	-	1 590	1 590	-
Kategori 3, ungdom 13-15 år	-	-	-	800	-	-	-	850	-
Kategori 4, senior från 35 år	-	-	1 500	-	-	-	1 590	-	-

*Personliga träningskort som föreningarna kan köpa för sina aktiva. Korten gäller olika dagar och tider.

Kategori 1 gäller samtliga dagar och inkluderar dagtid. Kategori 2 gäller endast 6 dagar och kortare tid per dag.

Tilläggsavgifter i förvaltningens anläggningar

	2023	2024
Tillägg för extra personalkostnad per person och timme vid bokning efter stängning eller utanför säsong, samt för extra städning när kunden inte städade efter genomförd aktivitet enligt avtal/bokningsregler.	500	Självkostnad
Passerkort per styck	100	100
Bandy/innebandysarg, ej borttagen	1 500	1 500
Öppen ytterdörr	500	500
Öppet fönster	500	500
Gymnastikbänk/övrigt material ej återställda, basketkorgar ej upphissade	500	Självkostnad, minsta avgift 500
Tänd belysning i idrottshall och motionsrum	500	-
Larmutryckning, skadegörelse, larmad dörr öppnas alt. ytterdörr öppen för länge	Självkostnad	Självkostnad

Ej tillåten skötsel av plan till exempel snöröjning av en konstgräsplan av kund. Vid uppkommen skada tillkommer kostnader för att återställa planen.	-	Självkostnad
Uttryckning av ambulerande tillsyn (gäller ej vid driftstörning)	500	500
Verksamhet på ej bokad tid eller annan verksamhet på bokad tid än det bokningen avser (exempel vuxenverksamhet på tid bokad för nolltaxa, idrott som inte har säsong på bokad tid för idrott som har säsong)	Ordinarietaxa	Ordinarietaxa
Bokad tid där avbokning inte inkommit till förvaltningen tidigare än tre kalender dagar före nyttjandedagen. För arrangemang gäller tidigare än 30 kalenderdagar.	Subventionerad föreningstaxa	Ordinarietaxa
Tillägg ej nyttjad tid eller ej använt kort för inpassering, per timme. Tas ej ut av fullt betalande kunder om återbud meddelats innan tidens början.	500	Ordinarietaxa

Taxor för evenemang

Där inget annat anges avser taxorna kostnad per timme.

Taxorna gäller i de anläggningar idrottsnämnden ansvarar för driften.

Taxorna gäller samtlig verksamhet på Stockholms stadion samt på övriga anläggningar när lag deltar i seriespel i de två högsta nivåerna i fotboll, den högsta nivån i övriga idrotter samt övriga nationella och internationella evenemang på motsvarande nivå. I de fall enbart en riksserie finns, likställs detta inte med spel på högsta nivå utan ordinarie taxor gäller för dessa serier.

När hela dagar bokas, debiteras timmar motsvarande anläggningens ordinarie öppettider respektive dag.

Taxorna avser hyra av anläggningarna i befintligt skick med ordinarie bemanning. För eventuella tilläggstjänster debiteras extra motsvarande förvaltningens självkostnad alternativt marknadspris i de fall tjänsterna säljs på en konkurrensutsatt marknad. Tillägg kan exempelvis debiteras för extra bemanning, anlåtande av hantverkare och extravakter, biljett- och kassakurer, transport av utrustning, plantäckning samt hyra eller inköp av material. Eventuell lagstadgad moms tillkommer.

Vid kvalificeringsspel gäller taxan för den division kvalificeringsspelet gäller.

Vid cupmatcher och liknande gäller den nivå som arrangörsklubben tillhör.

Inomhusanläggningar (inklusive bassängbad)

Eriksdalshallen

Objekt	2023		2024	
	Förening och förbund	Föreningar från andra kommuner	Ordinarie taxa	Subventionerad taxa
Stora hallen, nationella och internationella matcher/evenemang nivå 1	1 000	2 500	3 000	1 200

<i>Tillägg till ovanstående priser</i>				
Videotavla per arrangemang (exkl. bemanning)	500	500	Självkostnad	Självkostnad

Bokas ytterligare lokaler i samband med evenemanget, till exempel konferensrum, pressrum med mera, tillkommer ordinarie timtaxa för dessa objekt.

Övriga idrottshallar

Objekt	2023		2024	
	Förening och förbund	Föreningar från andra kommuner	Ordinarie taxa	Subventionerad taxa
Stora hallen, herrar och damer nivå 1 och internationella matcher	800	2 000	2 400	960
Stora hallen, nationella och internationella evenemang nivå 1, vid bokningar tre dagar och mer sammanhängande	600	2 000	2 400	720

Bokas ytterligare lokaler i samband med evenemanget, till exempel konferensrum, pressrum med mera, tillkommer ordinarie timtaxa för dessa objekt.

Simhallar och bassängbad

Objekt	2023		2024	
	Företag och privat personer	Förening och förbund	Ordinarie taxa	Subventionerad taxa
Eriksdalsbadet, 50 m bassäng, nationell och internationell nivå	-	2 000	5 000	3 500
Eriksdalsbadet, 25 m bassäng, nationell och internationell nivå	-	2 000	5 000	3 500
Eriksdalsbadet, hoppbassäng nationell och internationell nivå	-	650	1 100	780
Eriksdalsbadet, sommarbassäng ute nationell och internationell nivå	-	1 000	2 500	1 750
Utebadområdet, längre bokningar, exklusive bassänger, under period när badet är stängt (per dygn)	5 000	5 000	6 000	6 000
Utebadområdet exklusive bassänger, under period när badet är stängt (per dag)	10 kr per betalande åskådare, minst 20 000 kr/dag	20 000/dag plus 10 kr per betalande åskådare	24 000/dag plus 12 kr per betalande åskådare	24 000/dag plus 12 kr per betalande åskådare

Bokas ytterligare lokaler i samband med evenemanget, till exempel konferensrum, pressrum med mera, tillkommer ordinarie timtaxa för dessa objekt.

Utomhusanläggningar (inklusive ishallar)

Stockholms stadion

Tid för att iordningställa före evenemanget och återställa efter evenemanget ingår i bokade timmar. Städning, elektriker, vakter, läktare, tält, arenapersonal med mera bokas av idrottförvaltningen till självkostnadspris.

Objekt	2023				2024	
	Företag och privat personer	Förening och förbund	Förening från andra kommuner	Skolor	Ordinarie taxa	Subventionerad taxa
Fotboll herrar nivå 1 (inklusive träningsmatcher nationell och internationell nivå)*	-	12 000	15 000	-	16 200	12 960
Fotboll herrar nivå 2 (inklusive träningsmatcher)		6 000	8 000		8 640	6 480
Fotboll, nivå 1 damer*	-	1 250	3 000	-	3 240	1 350
Fotboll, nivå 2 damer*	-	850	2 000	-	2 160	920
Landslagsträning fotboll*	-	2 500	-	-	3 000	-
Idrott, inklusive gräsplan*	5 000	3 350	5 000	-	6 000	3 500
Idrott, exklusive gräsplan*					6 000	3 000
Skolidrott	-	-	-	600	1 000	
Övriga bokningar (ej idrott)					8 000	-
Tillägg till ovanstående priser						
Hyra av fiberduk, inkl. utläggning och uppläggning, per evenemang	100 000	-	-	-	Självkostnad	Självkostnad
Hyra av golv, inkl. utläggning och uppläggning, per evenemang	400 000	-	-	-	Självkostnad	Självkostnad
Tillägg ljustavla inklusive personal	2 500	2 500	2 500	2 500	Självkostnad	Självkostnad

*Beroende på för- och efterarbete är timpriset baserat på att anläggningen bokas minst nedanstående antal timmar:

Fotboll herrar nivå 1:	10 timmar
Fotboll damer nivå 1:	6 timmar
Fotboll damer nivå 2:	6 timmar

Landslagsträning fotboll:	5 timmar
Fotboll, övrigt:	6 timmar
Friidrott, internationell och nationell nivå:	14 timmar
Friidrott, övriga arrangemang:	8 timmar
Arrangemang, övriga idrotter:	6 timmar

Zinkensdamms idrottsplats och Östermalms idrottsplats

Objekt	2023	2024	
	Företag och privat personer	Ordinarie taxa	Subventionerad taxa
Zinkensdams IP, per timme	3 500	-	-
Normal taxa (exkl. merkostnader)	5 000	6 000	3 500
Hyra av fiberduk, inkl. utläggning och uppläggning, per evenemang	100 000	Självkostnad	Självkostnad
Hyra av golv, inkl. utläggning och uppläggning, per evenemang	400 000	Självkostnad	Självkostnad
Östermalms IP, per timme	5 000	-	-

Grimsta idrottsplats

Objekt	2023		2024	
	Förening och förbund	Förening från andra kommuner	Ordinarie taxa	Subventionerad taxa
Konstgräs 11-spel, fotboll herrar nivå 1, per match	120 000	150 000	162 000	129 600
Konstgräs 11-spel, fotboll herrar nivå 2, per match	60 000	80 000	86 400	64 800
Konstgräs 11-spel, fotboll träningsmatch med entré herrar nivå 1 och 2*	6 000	8 000	10 370	7 780
Konstgräs 11-spel, fotboll damer nivå 1	1 250	3 000	3 240	1 350
Konstgräs 11-spel, fotboll damer nivå 2	850	2 000	2 160	920

* Beroende på för- och efterarbete är timpriset baserat på att anläggningen bokas minst nedanstående antal timmar:

Fotboll herrar nivå 1:	10 timmar
Fotboll damer nivå 1:	6 timmar

Kanalplans idrottsplats

Objekt	2023		2024	
	Förening och förbund	Förening från andra kommuner	Ordinarie taxa	Subventionerad taxa

Konstgräs 11-spel, fotboll damer nivå 1*	1 250	3 000	3 240	1 350
Konstgräs 11-spel, fotboll damer nivå 2	850	2 000	2 160	920

* Beroende på för- och efterarbete är timpriset baserat på att anläggningen bokas minst nedanstående antal timmar:

Fotboll damer nivå 1: 6 timmar

Gärdets sportfält

Objekt	2023		2024	
	Företag	Förening	Ordinarie taxa	Subventionerad taxa
Sportfältet, evenemang	10 kr/ betalande åskådare, minimihyra 20 000 kr/dag	10 kr/ betalande åskådare, minimihyra 20 000 kr/dag	12 kr/ betalande åskådare, minimihyra 24 000 kr/dag	12 kr/ betalande åskådare, minimihyra 24 000 kr/dag

Övriga anläggningar

Objekt	2023		2024	
	Förening och förbund	Förening från andra kommuner	Ordinarie taxa	Subventionerad taxa
Ishall, ishockey damer nivå 1	1 460	3 000	3 600	1 750
Gubbängen skridsko- och bandyhall, nivå 1	-	-	6 000	3 500
Bandybana, bandy herrar nivå 1	1 800	5 000	6 000	3 500
Amerikansk fotboll herrar nivå 1	1 250	2 500	3 000	1 500

Bokas ytterligare lokaler i samband med evenemanget, till exempel konferensrum, pressrum med mera, tillkommer ordinarie timtaxa för dessa objekt.

Övriga taxor

Taxor för övernattnig i stadens skolor

Lagstadgad moms (12 procent) tillkommer på nedanstående taxor.

Objekt	2023		2024	
	Bokningsavgift per uthyrnings-tillfälle och skola*	Avgift per dygn	Bokningsavgift per uthyrnings-tillfälle och skola*	Avgift per dygn
1 klassrum	6 500	1 550	7 020	1 670
2 klassrum, samma skola	6 700	1 550	7 240	1 670
3 klassrum, samma skola	7 000	1 550	7 560	1 670
4 klassrum, samma skola	7 200	1 550	7 780	1 670

5 klassrum eller fler, samma skola	7 400	1 550	7 990	1 670
Idrottshall/motionsrum	5 200	1 550	5 620	1 670

*1 400 kr av bokningsavgiften, exklusive moms, avseende uthyrning av klassrum tillfaller utbildningsnämnden, resterande avgifter tillfaller idrottsnämnden.

Ovanstående taxor gäller på bokningar upp till sju nätter. Vid bokningar av fler än sju nätter lämnas en prisoffert.

Övriga avgifter

Ambulerande tillsyn	Ingår i avgiften
Matsal med befintlig utrustning	Ingår inte i hyran, avtalas separat med respektive skola
Skadegörelse	Full kostnadstäckning
Städning	Förhyrare förutsätts i egen regi städa uthyrda lokal. I annat fall debiteras förhyraren full kostnadstäckning för sådant uppdrag
Falsklarm	Minst 6 000 eller faktisk kostnad
Depositionsavgift	Tas ut av förhyrare enligt av idrottsnämnden utfärdade allmänna villkor.

Taxor för övriga skollokaler

Samma kriterier gäller för subventionerad taxa och nolltaxa som för idrottstaxor ovan. För andra gäller privat taxa. Privat taxa avser övriga ideella föreningar samt under vissa förutsättningar även privatpersoner, andra icke vinstdrivande organisationer samt företag. Skollokalerna upplåts till ändamål som t.ex. föreningsaktiviteter, studiecirklar, kursverksamhet, informationsmöten, medlemsmöten, styrelsemöten och liknande. I tillämpliga delar gäller samma villkor och regler som för övriga upplåtelser via Interbook. I de fall lokalerna hyrs för Kulturskolans verksamhet gäller särskild överenskommen taxa.

Lokaltyp	Subventionerad taxa per timme	Privat taxa per timme
Klassrum	100	250
Specialsal*	200	600
Aula/matsal, liten (max 200 personer)	250	750
Aula/matsal, mellan (201-500 personer)	500	1 500
Aula/matsal, stor (fler än 500 personer)	750	2 250
*Med specialsal avses till exempel. musiksal, slöjdsal, bildsal, danssal, hemkunskapssal, bibliotek		

Skolkostnadsersättning för övriga skollokaler

Idrottsnämnden ersätter utbildningsnämnden med så kallad skolkostnadsersättning per upplåtelsetillfälle för nolltaxeföreningar enligt tabellen nedan. Vid uthyrning av övriga skollokaler till nolltaxeföreningar är skolkostnadsersättningen begränsad till ersättning för max sju salar per uthyrningsdag.

Lokaltyp	Skolkostnadsersättning, lokal <u>med</u> kodlås per upplåtelsefälle	Skolkostnadsersättning, lokal <u>utan</u> kodlås per upplåtelsefälle
Klassrum och specialsals*	75	150
Aula/matsal (oavsett storlek)	150	300
Gymnastiksal (i enlighet med beslut i tertialrapport 2 2017)	100	200
* Med specialsals avses till exempel musiksal, slöjdsal, bildsal, danssal, hemkunskapssal, bibliotek		

Övrigt

	2023	2024
Avgift för allmän båtplats		
Avgift för allmän båtplats per säsong (inkl.moms)	3 900	
Avgift för roddbåtsplats	3 900	3 900
Båtplats	3 900	3 900
Bred båtplats	3 900	3 900
Köavgift per år för att få allmän båtplats	200	200
Dygnshyra ishallsföreningar (v.12-v.38)		
Dygnshyra, under ickesäsong (Brinken)	2 500	2 500
Dygnshyra under ickesäsong (övriga)*	5 000	5 000
* Undantag Mälarhöjden-Bredäng betalar dygnshyra under v.11 - v.40		
Kortlås (skolors gymnastiksal)		
Drift och administration per år	8 000	8 000
Ågesta och övriga preparerade konstsnö skidspår, vuxna från och med 20 år*		
Säsongskort	0	800
Dagkort	0	50

Följande taxor och avgifter beslutas i denna budget

- Avgifter för **upplåtelse av torgplats**
- Taxor för övriga **skollokaler**
- Skolkostnadsersättning för **övriga skollokaler**
- Avgifter för **förskola och fritidsverksamhet**
- Avgifter för **sommarkoloniverksamhet**
- Avgifter m.m. för **äldreomsorg**
- Avgifter m.m. för **stöd o service till personer med funktionsvariation**
- Avgifter för **vuxna i hem för vård eller boende (HVB), familjehem** m.m.
- Egenavgift för **familjerådgivning**
- Avgifter för **tillsyn vid försäljning av folköl, tobak och receptfria läkemedel**

Övriga taxor och avgifter som redovisas i bilaga 7 är med som information och är redan beslutade.

8 Regler för ekonomisk förvaltning

Inledning

Kommunernas ekonomiska förvaltning regleras i 11 kapitlet i Kommunallag (2017:725). Där stadgas bland annat att kommunfullmäktige ska meddela närmare föreskrifter om medelsförvaltningen. Kommunstyrelsen och övriga nämnder ska även tillämpa Lag (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning. Olika regler gäller för verksamheter med beställansvar och utföransvar.

För stadens bolagsstyrelser och stiftelser gäller även Bokföringslag (1999:1078), för bolagsstyrelserna gäller Aktiebolagslag (2005:551), Årsredovisningslag (1995:1554) och Bokföringsnämndens allmänna råd BFNAR 2012:1 Årsredovisning och koncernredovisning (K3), och för stiftelser gäller Stiftelselag (1994:1220). Såvida inte dessa lagar stadgar annat, gäller vad som nedan stadgas om nämnd även för stadens stiftelser och bolagsstyrelse. Vad som stadgas om förvaltningschef ska även gälla för verkställande direktör (bolagschef/stiftelsechef). Varje bolagsstyrelse har att besluta härom.

Kommunstyrelsen får medge undantag från vad som stadgas nedan om det föreligger särskilda skäl.

1 kap BUDGET och UPPFÖLJNING

Kommunfullmäktiges budget

1 §

Kommunstyrelsen meddelar riktlinjer för nämnders budgetarbete.

Kompletterande anvisningar utfärdas av stadsledningskontoret och koncernledningen för Stockholms Stadshus AB.

2 §

Nämnd inger i samband med sin verksamhetsberättelse sitt budgetförslag och sina treårsberäkningar till kommunstyrelsen som underlag för kommunstyrelsens förslag till budget och treårsberäkningar. Förslaget omfattar driftbudget och investeringsbudget. Investeringsbudgeten ska utgå från kommunfullmäktiges inriktnings- och verksamhetsmål. Stadens investeringsstrategi utgör underlag för att ta fram berörda nämnders och bolags investeringsplaner, uppdelade på planerade och beslutade projekt. Budgeten ska omfatta fem år och vara uppdelad på planerade och beslutade projekt. Driftkostnader, inklusive kapital- och lokalkostnader, till följd av investering ska rymmas inom nämndens driftbudget, om inte annat beslutats.

Nämnd ska ta fram underlag till förslag för budget och treårsberäkningar i enlighet med kommunstyrelsens riktlinjer och utfärdade anvisningar.

3 §

Budgeten fastställs av kommunfullmäktige. Den ska upprättas i enlighet med kommunallagens balanskrav. Budgeten omfattar nämnder och bolagsstyrelser.

a) Nämnder

1. Plan över verksamheten
  - Planen ska omfatta mål, riktlinjer och anslagsvillkor med en översikt för treårsperioden.
2. Driftverksamhet
  - Verksamhet med utföransvar får resultatbudget med avkastningskrav.
  - Övrig verksamhet, inklusive sådan med beställansvar, får ett eller flera anslag. Anslag kan, beroende på ändamål, meddelas brutto eller netto.
3. Investeringar
  - Plan och anslag för investeringsverksamheten med beräknade drift- och kapitalkostnadseffekter samt intäktsmöjligheter.
4. Stora projekt
  - Projektplan med redovisning av projektets syfte och innehåll samt ekonomiska konsekvenser.

b) Stadens finansiering och ställning

- En plan för finansiering av stadens totala utgifter inklusive försäljningsbeting samt uppgift om stadens budgeterade ställning vid budgetårets slut.

c) Bolagsstyrelser

1. Plan över verksamheten
  - Planen ska omfatta mål och riktlinjer med resultatkrav samt en översikt för treårsperioden.
2. Plan över omsättning och resultat
3. Investeringar
  - Plan för investeringar avseende all anläggningsverksamhet.

Nämndens budget

4 §

Nämnd ska, med utgångspunkt från kommunfullmäktiges fastställda budget, upprätta en verksamhetsplan med budget för det kommande årets verksamhet. I budgeten ska redovisas uppställda mål för verksamheten och hur tilldelade resurser ska användas.

Nämnderna får sina medel för drift tilldelade som ett anslag. Inom ramen har nämnderna frihet att disponera anslaget och prioritera mellan verksamheterna, så länge de följer de mål och riktlinjer som kommunfullmäktige fastställt.

Nämndens budget för nästkommande år ska fastställas av nämnden senast under december. År då val till kommunfullmäktige ägt rum, eller vid andra av kommunfullmäktige beslutade särskilda skäl, senast under januari året därpå.

Stadsledningskontoret och koncernledningen för Stockholms Stadshus AB kan utfärda kompletterande anvisningar och tidsplan för budgeten.

5 §

Nämnd ska i samband med att budgeten upprättas redovisa förändrad omslutning hos kommunstyrelsen till följd av ökade externa intäkter för statsbidrag till olika projekt samt olika ersättningar. Nämnd ska även redovisa förändrad omslutning till följd av ökad försäljning av överskottskapacitet till andra nämnder.

Omslutningsförändringar av principiell betydelse ska föras upp till kommunfullmäktige för beslut.

Nämnd ska lämna sin budget till stadsledningskontoret för sammanställning.

Budgetansvar**6 §**

Nämnder är ansvariga för att anslag inte överskrids, budgeterade intäkter inflyter, avkastnings- och resultatkrav uppnås, investeringsutgifter och inkomster disponeras för beslutade objekt inom anvisad ram samt att budgeterade försäljningsbeting uppfylls. Nämnder och styrelser ansvarar också för hur verksamheten bedrivs och att kommunfullmäktiges mål uppnås.

Uppföljning**7 §**

Uppföljning ska ge underlag för att styra verksamheterna. Ansvaret för uppföljning ligger hos nämnderna.

Förvaltningschefen ska kontinuerligt följa upp verksamheten, upprätta erforderliga underlag till nämnden och redovisa om risk för budgetavvikelse föreligger och därvid föreslå erforderliga åtgärder.

Verksamheter med beställansvar ska styras genom regelbunden uppföljning och avstämning mot nämndens budget, redovisa prognostiserad behovs- och prestationsutveckling samt kostnads-/utgifts- och intäkts-/inkomstutveckling.

Verksamheter med utföransvar ska styras genom regelbunden uppföljning mot beslutade resultatplaner samt fastställt avkastningskrav.

Nämnd ska besluta om former och tidpunkter för redovisning av erforderliga beslutsunderlag för sin styrning.

Förvaltningschefen ska tillse att budgetansvaret iakttas vid varje resursanskaffning (anställning, upphandling med mera).

Finner nämnd med beställansvar att anslag kommer att bli otillräckligt, eller att intäkter inte inflyter i budgeterad omfattning, ska nämnden vidta åtgärder för att rymma sådant överskridande eller intäktsunderskott inom nämndens budget respektive beslutade anslag och av kommunfullmäktige angivna mål och anslagsvillkor.

Finner nämnd med beställaransvar att förutsättningarna ändrats i förhållande till underlaget för kommunfullmäktiges budgetbeslut samt att mål och anslagsvillkor till följd av detta behöver ändras ska begäran härom underställas kommunfullmäktige.

Driftprojekt (verksamhetsprojekt)

7a §

För projekt som finansieras inom driftbudget (nedan kallat verksamhetsprojekt) och som innebär en verksamhetspåverkan i form av förändringar i organisation eller arbetssätt gäller att särskild uppmärksamhet måste ägnas åt uppföljningen av medelsförbrukning, tidsplaner, prestationer, nyttorealiserings samt de politiska målen.

För verksamhetsprojekt där kostnaderna bedöms överstiga 50 mnkr, som har betydande påverkan på stadens ekonomi eller berör frågor som är av strategisk vikt, ska ett *inriktningsbeslut* fattas av ansvarig nämnd.

För verksamhetsprojekt där kostnaderna bedöms överstiga 50 mnkr, som har betydande påverkan på stadens ekonomi eller berör frågor som är av strategisk vikt, ska ett beslutsunderlag för *genomförandebeslut* lämnas till kommunfullmäktige i ett särskilt ärende.

Inför inriktnings- och genomförandebeslut ska *samråd* ske med kommunstyrelsen genom stadsledningskontoret. Stadsledningskontoret rapporterar genomförda samråd till kommunstyrelsens ekonomi- och trygghetsutskott.

Den nämnd som planerar och genomför verksamhetsprojekt har ett ansvar för att projektets innehåll samt ekonomiska åtaganden överensstämmer med vad som har beslutats. Eventuella avvikelser hanteras av nämnden genom att vidta åtgärder i projektet genom omprioriteringar. Beroende på fas och avvikelsernas storlek kan en hemställan till kommunfullmäktige behövas.

Nämnder och bolagsstyrelser ska tillämpa av kommunfullmäktige beslutad styrmodell för verksamhetsprojekt. Uppföljning ska ske tertialvis där även avvikelser rapporteras. Uppföljning ska ske både mot kommunfullmäktiges budget (årets ram och prognos för kommande år) och mot genomförandebeslut.

Stadsledningskontoret och koncernledningen för Stockholms Stadshus AB utfärdar tillämpningsanvisningar för styrning, prioritering och rapportering av verksamhetsprojekt.

Investeringar

7b §

För investeringar och investeringsprojekt gäller att särskild uppmärksamhet måste ägnas åt styrning, planering, prioritering och uppföljning av medelsförbrukning, tidsplaner, prestationer samt de politiska målen.

För investeringsprojekt där investeringsutgiften bedöms överstiga 50 mnkr för stadens nämnder respektive 300 mnkr för stadens bolag eller är av strategisk eller principiell vikt, ska ett *utredningsbeslut* fattas av ansvarig nämnd respektive bolagsstyrelse. För investeringsprojekt där projektutgiften bedöms överstiga 300 mnkr ska utredningsbeslutet anmälas till berörda nämnder samt till kommunstyrelsens ekonomi- och trygghetsutskott. Om beslutet kommer att påverka bolagens verksamhet ska beslutet anmälas till berörd styrelse. Bolagen ska anmäla sina utredningsbeslut till koncernstyrelsen. För utredningsbeslut som endast avser nämndens/bolagsstyrelsens beslut om reviderad utredningsutgift behöver ingen anmälan ske.

Utredningsbeslut för mycket stora investeringsprojekt där utredningsutgifterna beräknas överstiga 50 mnkr för staden totalt ska godkännas av kommunfullmäktige.

Utredningsbeslut för investeringsprojekt där projektutgiften bedöms överstiga 300 mnkr, som avser uppdrag till fastighetsnämnden att utreda utveckling och/eller upprustning av fastighet eller anläggning för annan nämnds räkning, ska beslutas av kommunstyrelsens ekonomi- och trygghetsutskott.

Utredningsbeslut för fastighetsutvecklingsprojekt som anses vara av strategisk, stadsövergripande karaktär där projektutgiften bedöms överstiga 300 mnkr ska beredas av stadsledningskontoret i samråd med berörda förvaltningar och beslutas av kommunstyrelsens ekonomi- och trygghetsutskott. Grunden för att klassa ett projekt som strategiskt kan vara att det uppfyller ett eller flera av kriterierna för uppföljning av större investeringar som medför höga projektutgifter, höga driftskostnader, är komplext och/eller involverar flera nämnder och/eller bolag.

För investeringsprojekt där investeringsutgifterna bedöms överstiga 300 mnkr ska ett beslutsunderlag för *inriktningsbeslut* lämnas till kommunfullmäktige i ett särskilt ärende.

För investeringsprojekt där investeringsutgifterna bedöms överstiga 50 mnkr för stadens nämnder respektive 300 mnkr för stadens bolag, eller är av strategisk eller principiell vikt, ska ett beslutsunderlag för *genomförandebeslut* lämnas till kommunfullmäktige i ett särskilt ärende.

Inför utredningsbeslut ska *samråd* ske med kommunstyrelsen genom stadsledningskontoret för investeringsprojekt där investeringsutgifterna bedöms överstiga 300 mnkr eller är av annan strategisk vikt. Inför inriktnings- och genomförandebeslut ska samråd ske för investeringsprojekt där projektutgifterna bedöms överstiga 50 mnkr eller är av annan strategisk vikt.

Stadsledningskontoret rapporterar genomförda samråd till kommunstyrelsens ekonomi- och trygghetsutskott.

Investeringar i verksamhetslokaler

Vid investeringar i verksamhetslokaler ska inhyrande nämnd följa de regler som framgår av kapitel 7, Lokaler.

Vid investeringsprojekt i verksamhetslokaler ska fastighetsnämnden och inhyrande nämnd lämna ett gemensamt beslutsunderlag för utrednings-, inriktnings-, och genomförandebeslut enligt beloppsgränserna ovan.

Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB) och/eller Micasa Fastigheter i Stockholm AB och berörd inhyrande nämnd ska lämna ett gemensamt beslutsunderlag för utrednings-, inriktnings-, och genomförandebeslut där investeringsutgifterna bedöms överstiga 300 mnkr.

Uppföljning

Visar uppföljningen att ett objekt kan medföra större utgifter, mindre inkomster, högre framtida kostnader eller lägre framtida intäkter än vad som ursprungligen kalkylerades, eller att andra förutsättningar ändrats i väsentlig mån, ska detta omgående redovisas för nämnden. Nämnden ska snarast vidta åtgärder för att förhindra fördyringar eller göra omprioritering inom ramen för sin totala investeringsbudget. Avvikelse mot investeringsbeslut överstigande 15 procent, dock minst 20 mnkr, av investerings nettoutgift för stadens nämnder och nettonuvärde för stadens bolag eller annan avvikelse av strategisk vikt, ska tillställas kommunfullmäktige. För bolagen SISAB och Micasa gäller gränsvärdet 15 procent av nettoutgiften för investeringar i lokaler där staden är eller ska bli hyresgäst.

För att säkerställa att det inte finns några stora avvikelser från de budgeterade ramar som beslutats ska investerande nämnd respektive bolagsstyrelse minst två gånger per år avge en uppföljande rapport om de större projektens budgetefterlevnad. Om det finns skäl att anta att det kan föreligga problem ska respektive nämnd och bolagsstyrelse mer frekvent följa utvecklingen.

Nämnder och bolagsstyrelser ska tillämpa av kommunfullmäktige beslutade regler för styrning, prioritering och rapportering av investeringar.

Stadsledningskontoret och koncernledningen för Stockholms Stadshus AB utfärdar tillämpningsanvisningar för styrning, prioritering och rapportering av investeringar.

8 §

Nämnd ska lämna de rapporter avseende utfall och prognoser, beslutade och föreslagna åtgärder, som stadsledningskontoret eller revisionskontoret begär.

Resultatenheter

9 §

Huvudregeln är att respektive nämnd beslutar om nya resultatenheter ska inrättas, förändras eller avvecklas i samband med nämndens ordinarie verksamhetsplan. Nämnden ska i denna definiera vilka enheter som ska utgöra resultatenheter och hur resultatet ska mätas. Samtliga resultatenheter anmäls till kommunstyrelsen i samband

med ärendet Avstämning av mål och budget. Varje nämnd har ansvar för att utforma interna överenskommelser med sina resultatenheter.

För att skapa ett trovärdigt och långsiktigt stabilt system, bör nämnden inte upphäva eller ändra förutsättningarna för resultatenheter under året. Det är viktigt att göra en helhetsbedömning, då en förändring av en resultatenhet kan påverka andra resultatenheter. Enheterna ska verka i enlighet med gjorda överenskommelser.

Nämnden kan endast i undantagsfall upphäva eller ändra förutsättningarna under pågående år. Detta gäller då resultatenheter inte har verkat eller kunnat verka i enlighet med gjorda överenskommelser och detta inte kunnat förutses i samband med upprättandet av verksamhetsplanen. Nämnden kan under vissa speciella förutsättningar, till exempel om enheten genom upphandling i konkurrens övergår till så kallad intraprenad, korrigera sin verksamhetsplan med avseende på avvikelsen. Samråd ska alltid ske med stadsledningskontoret innan beslut tas om ändring. Ändring ska godkännas av kommunstyrelsen.

Resultatenheter ska föra över hela sitt resultat, både över- och underskott, till följande år som uppkommer till följd av enhetens eget handlande, med maximalt 5 procent av enhetens bruttobudget för året. Resultatfonden får ha ett överskott med maximalt 10 procent av enhetens bruttobudget. En förutsättning för att resultatenheter ska få föra över ett överskott är att åtaganden för enhetens verksamhet har uppfyllts.

Verksamhet som upphandlas i konkurrens med externa entreprenörer, så kallade intraprenader, ska överföra 100 procent av sina resultat för att säkerställa konkurrensneutralitet under den tid som överenskommelsen gäller.

Resultatenhet som avvecklats under innevarande år kan inte föra över resultat till nästkommande år. Enhetens utfall kommer därmed att ingå i nämndens samlade resultat för innevarande år.

Om en resultatenhet visar över- eller underskott som ska föras mellan åren, ska nämnden i samband med bokslutet avsätta resultatet till en resultatfond. Underskott får uppkomma under 2023 och 2024 men ska därefter täckas i samband med nästkommande års bokslut. Om underskottet inte har kunnat täckas under nästkommande års bokslut, det vill säga år 2025, ska nämnden upplösa resultatenheter i samband med bokslut, varvid underskottet täcks i bokslutet av nämnden. Ansvar för att täcka underskottet ligger därmed ytterst på nämnden. Om en resultatenhet har vidtagit åtgärder för att eliminera ett underskott men inte helt lyckats med detta under nästkommande år, kan resultatenheter få vara kvar efter kommunstyrelsens prövning av åtgärdernas trovärdighet.

Överfört överskott ska användas i verksamheten till kostnader av engångskaraktär och inte till löpande drift.

Nämnden ska i samband med sin budget/verksamhetsplan redovisa hur planerade över- eller underskott från föregående år avses behandlas. Med över-/underskott avses bättre/sämre resultat än budgeterat.

Stadsledningskontoret utfärdar tillämpningsanvisningar för resultatfonder.

Taxor, avgifter och nämndernas internprissättning

10 §

Beslut om taxor, avgifter, prestationsrelaterade ersättningar till privata utförare (så kallad peng), investering, försäljning av mark och anläggningar samt andra ärenden, som anges i lag, fattas av kommunfullmäktige. För de verksamheter där kommunfullmäktige har beslutat om införande av pengsystem ska ersättningsnivåerna vara samma för alla utförare oavsett egen regi, entreprenad eller privat utförare. Vid köp och försäljning mellan stadsdelsnämnder ska de ersättningsnivåer som kommunfullmäktige beslutat om gälla, inga extra påslag ska göras.

Kommunfullmäktige kan ge uppdrag åt nämnd att besluta i sitt ställe i den omfattning som följer av kommunallagen.

Vid internprissättning mellan nämnder finns ett behov av grundläggande, för alla verksamheter gemensamma, principer. Dessa principer utgår från kommunallagens bestämmelser om självkostnad och stadens allmänna riktlinjer på området vid upphandling.

Köp av verksamhet inom staden behöver inte föregås av någon form av upphandling eftersom staden räknas som en juridisk person, om än uppdelad på olika nämnder.

Kommunallagens bestämmelser om självkostnad bör vara styrande vid all prissättning. Enligt kommunallagen får priset för en vara eller en tjänst avse kostnaderna för enbart denna klart urskiljbara tjänst. Ett lägre pris på en tjänst får inte kompenseras med ett för högt pris på en annan tjänst.

En förutsättning för en effektiv hushållning med resurser är möjligheten till långsiktighet i nämndernas planering. Vid ändring av priset ska de nämnder som berörs informeras skyndsamt. Eventuellt kan ändringar av väsentlig natur ske under året till följd av beslut i kommunfullmäktige eller av kommunstyrelsen som kan påkalla behov av förändrade priser. Prisändringar under året ska alltid beslutas av nämnden och gälla för resterande del av budgetåret.

Stadsledningskontoret utfärdar tillämpningsanvisningar för nämndernas internprissättning.

2 kap REDOVISNING

Stadsledningskontoret utfärdar anvisningar för tillämpningen av reglerna i detta kapitel.

Kommunal redovisningslag

1 §

Stadens nämnder ska tillämpa Lag (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning och reglerna i detta kapitel.

Nämndens löpande redovisning

2 §

Nämnden ansvarar för att fullständiga räkenskaper fortlöpande förs över förvaltningens verksamhet i enlighet med lag om kommunal bokföring och redovisning och reglerna för ekonomisk förvaltning samt utfärdade anvisningar.

Nämnden ansvarar vidare för att förvaltningen tillämpar det löne- och redovisningssystem som kommunstyrelsen beslutat om.

Servicekommittén svarar för löne- och ekonomiadministrationen enligt av kommunstyrelsen beslutat gränssnitt. Förändringar i gränssnitt fastställs av kommunstyrelsen.

Nämnden utfärdar anvisningar för redovisningen inom nämndens resultatenheter.

Nämnden ansvarar för att förvaltningen upprättar månadsbokslut i enlighet med de tillämpningsanvisningar som utfärdas av stadsledningskontoret.

3 §

Nämnden ska på uppmaning tillhandahålla kommunstyrelsen och stadsrevisionen rapporter och ekonomiska uppgifter.

Nämndens bokslut och verksamhetsberättelse

4 §

Nämnden ansvarar för att räkenskaperna avslutas snarast efter räkenskapsårets utgång och att bokslut upprättas. Varje nämnd ska snarast efter årets slut fastställa bokslut för varje redovisningsenhet med en avräkning mot budget som fastställts av kommunfullmäktige, och därefter inom tid och på det sätt som kommunstyrelsen bestämmer insända bokslutsärendet till stadsledningskontoret. Förslag till eventuella dispositioner med anledning av årets resultat ska lämnas till kommunstyrelsen.

Dispositioner som sammanhänger med resultatenheter anmäls i enlighet med detta reglemente 1 kap. 9 §.

För nämnd ska budgetavräkning, resultaträkning och balansräkning ingå i bokslutet.

Stadsledningskontoret utfärdar tillämpningsanvisningar för specifikationer till balansräkningen samt avstämning av interna mellanhavanden.

5 §

Varje nämnd ska årligen avge en verksamhetsberättelse med redogörelse för sin verksamhet under närmast föregående räkenskapsår. Till berättelsen ska nämndens bokslut med kommentarer till stora förändringar bifogas.

Verksamhetsberättelsen ska innehålla en beskrivning av årets verksamhet utifrån resultaträkningen/budgetavräkningen, måluppfyllelse, indikatorer och nyckeltal för nämndens verksamhet och en jämförelse med föregående räkenskapsår. Vidare ska verksamhetsberättelsen innehålla en redogörelse för mer betydande avvikelser från mål, indikatorer, riktlinjer och anslagsvillkor som angivits i budgeten samt förslag till dispositioner.

Nämnd och bolag ska särskilt redovisa pågående och avslutade investeringsprojekt i samband med nämndens verksamhetsberättelse för respektive år. Detta gäller även andra stora projekt.

I verksamhetsberättelsen ska nämnden redovisa hur den fullgjort sådana uppdrag som kommunfullmäktige har lämnat till den med stöd av 5 kap 2 § och 5 kap 4 § kommunallagen. Redovisningen ska lämnas i den omfattning som närmare kan anges i nämndernas reglemente och i enlighet med anvisningar från stadsledningskontoret. Verksamhetsberättelsen ska i övrigt innehålla en beskrivning av hur fullmäktiges beslut om nämndens verksamhet efterlevts och hur nämnden bedrivit verksamheten.

Kompletterande anvisningar för verksamhetsberättelsen utfärdas av stadsledningskontoret.

Berättelsen ska, enligt fastställd tidsplan, överlämnas till revisorerna för beredning av frågan om ansvarsfrihet för nämnden.

Nämndens verksamhetsberättelse och revisionsberättelse lämnas till kommunfullmäktige. Kommunfullmäktige beslutar om ansvarsfrihet ska beviljas för nämnden.

Stadens huvudbokslut och årsredovisning

6 §

Stadens huvudbokslut är en sammanställning av de nämndvisa boksluten. Kommunstyrelsen ansvarar för att huvudbokslutet upprättas och redovisas i stadens årsredovisning.

Årsredovisningen upprättas i enlighet med lag om kommunal bokföring och redovisning och med iakttagande av god redovisningssed. Årsredovisningen ska i enlighet med den kommunala redovisningslagen innehålla sammanställda räkenskaper som, utöver staden, även omfattar övriga juridiska personer där staden har ett röstetal på minst 20 procent. Upplysning ska lämnas om flöden mellan de olika ingående juridiska personerna.

I årsredovisningen ska redovisas stadens åtaganden gentemot andra samägda företag där stadens röstandelar understiger 20 procent. Även av staden använda entreprenader och verksamhetsstiftelser ska redovisas.

Årsredovisningen ska överlämnas till revisorerna för beredning av frågan om ansvarsfrihet före kommunfullmäktiges behandling av den.

Årsredovisningen ska överlämnas till kommunfullmäktige och revisorerna snarast möjligt och senast den 15 april året efter det år som redovisningen avser.

Delårsrapport

7 §

Kommunstyrelsen ansvarar för att en delårsrapport årligen sammanställs. Delårsrapporten ska omfatta en period av minst hälften och högst två tredjedelar av räkenskapsåret. Delårsrapporten ska upprättas i enlighet med god redovisningssed. Underlag för delårsrapporten ska lämnas av nämnderna enligt anvisningar från stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret utfärdar kompletterande anvisningar för delårsrapporter.

Anläggningstillgångar

8 §

Med en investering avses all anläggningsverksamhet, inklusive om- och tillbyggnad, samt anskaffning av utrustning till ett värde av ett prisbasbelopp eller därutöver med en nyttjandeperiod på tre år eller mer.

9 §

Varje nämnd ansvarar för att det fortlöpande förs ett register över nämndens anläggningstillgångar.

10 §

Anläggningstillgångar ska årligen belastas med kapitalkostnader. Räntesatsen för interna ränteersättningar fastställs årligen i samband med budget.

11 §

Vid försäljning och köp av anläggningstillgångar gäller, som huvudregel, att transaktionen bokförs till dagen för tillträdet.

När planer finns på försäljning av kommunal verksamhet, ska redovisningen för verksamheten, som avses avyttras, ordnas så att samtliga kostnader och intäkter kan särredovisas.

Vid försäljning av anläggningstillgångar i mark och fastigheter redovisas realisationsvinsten alternativt realisationsförlusten av nämnden under kommunstyrelsens finansförvaltning. Stadens bolagsstyrelser redovisar försäljningar i enlighet med gällande regler så att försäljningar kan särskiljas från drift. Försäljning av mark och fastigheter bidrar till kommunkoncernens finansiering av investeringar i enlighet med investeringsstrategin.

Den nämnd som förvaltar tillgången redovisar en försäljningsinkomst som motsvarar det bokförda värdet på den försålda tillgången. Nämnden ersätts av kommunstyrelsen

för verifierade externa försäljningskostnader. Samma bestämmelser gäller exploateringsfastigheter.

Vid försäljning av goodwill-värde redovisas realisationsvinsten, alternativt realisationsförlusten, under kommunstyrelsens finansförvaltning.

Stadsledningskontoret respektive Stockholms stadshus AB utfärdar tillämpningsanvisningar för redovisning av investeringar med mera.

Dokumentation av ekonomisystem, kontoplan med mera

12 §

Kommunstyrelsen ansvarar för att det årligen upprättas en beskrivning över tillämpade förvaltningsgemensamma delar av ekonomisystemet i enlighet med lag om kommunal bokföring och redovisning (gemensam ekonomimodell).

Nämnden ansvarar för att det årligen upprättas en beskrivning över förvaltningsspecifika delar av ekonomisystemet.

Kommunstyrelsen utfärdar årligen Centrala krav för kodplan (omfattande kontoplan, verksamhetskoder, motparter och projektrelationer).

Riktlinjer för resultatutjämningsreserv

Nedan följer Stockholms stads lokala riktlinjer för tillämpning av kommunallagen 11 kap 14 § regler om resultatutjämningsreserver (RUR) för att utjämna intäkter över en konjunkturcykel med lydelsen "Reservering får göras med högst ett belopp som motsvarar det lägsta av antingen den del av årets resultat eller den del av årets resultat efter balanskravsjusteringar enligt 11 kap 10 § lag (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning som överstiger

- 1. en procent av summan av skatteintäkter samt generella statsbidrag och kommunalekonomisk utjämning, eller*
- 2. två procent av summan av skatteintäkter samt generella statsbidrag och kommunalekonomisk utjämning, om kommunen eller regionen har ett negativt eget kapital, inklusive ansvarsförbindelsen för pensionsförpliktelser."*

Kommunfullmäktige kan besluta om reservering eller disposition ur en resultatutjämningsreserv om besluten är i överensstämmelse med lagar och nedanstående lokala riktlinjer.

13 §

En reservering till RUR kan göras om följande villkor är uppfyllda utöver lagkraven:

- Vid reservering till RUR ska undantas, utöver lagkravet, den del av resultatet som uppstått till följd av utdelning enligt allbolagslagen.
- Stadens soliditet exklusive RUR, exklusive gjorda inteckningar, inklusive ansvarsförbindelsen för pensionsförpliktelser uppgår till lägst 25 procent.
- RUR efter reservering får inte överstiga femtio procent av summan av skatteintäkter och generella statsbidrag.

14 §

En disposition ur RUR kan göras om följande villkor är uppfyllda:

- Om tecken på en konjunkturnedgång med åtföljande vikande skatteunderlag finns i form av att:
  - prognosen¹ för den procentuella förändringen av rikets skatteunderlag eller förändringen av utfallet för riket understiger den genomsnittliga procentuella förändringen de senaste tio åren², *eller*
  - den procentuella förändringen av Stockholms stads skatteunderlag understiger den genomsnittliga förändringen för Stockholms stad de senaste tio åren³
- Och balanskravet är negativt
- Och ingen skattesänkning genomförts aktuellt år

15 §

Om skattesänkning har genomförts ett år och bokslutet visar ett negativt balanskravsresultat och kriterierna i övrigt för disposition ur RUR är uppfyllda ska en beräkning göras av balanskravsresultatet om skattesänkningen inte genomförts. Är även detta balanskravsresultat negativt får disposition ur RUR göras, men maximalt med det belopp som det konstruerade balanskravsresultatet visar.

16 §

Om beslut om disposition ur RUR har fattats vid budgeteringstillfället på grundval av att reglerna för disposition är uppfyllda vid budgeteringstillfället gäller följande vid bedömningen vid beslutstillfället:

- Grunderna för om kriterierna är uppfyllda eller inte ska göras med samma mättidpunkt som vid budgeteringstillfället med undantag av balanskravsresultatet. Avseende balanskravsresultatet ska detta vara negativt vid bokslutstillfället.

17 §

Disposition ur RUR får utgöra högst 50 procent av reserven per räkenskapsår.

18 §

Kommunfullmäktige kan fatta beslut om reservering och disposition till en RUR i samband med budget, tertialrapport och bokslut. Det slutliga beslutet tas alltid i samband med bokslut.

19 §

Om avsatt RUR medför att vid mätning i samband med bokslut kravet på en soliditet på minst 25 procent exklusive RUR, exklusive gjorda inteckningar, inklusive ansvarsförbindelsen för pensionsförpliktelser inte uppfylls, ska en överföring från RUR till övrigt kapital göras.

3 kap PENNINGHANTERING och VÄRDEHANDLINGAR

---

¹ Vid budgeteringstillfället används samma prognos som används i slutversion av budget, vanligtvis SKR:s prognos. Avseende utfall används SCB:s siffror.

² Genomsnittlig procentuell förändring beräknas genom att rikets skatteunderlag eller prognos över skatteunderlag summeras och divideras med tio. Detta genomsnittliga skatteunderlag sätts i relation till motsvarande genomsnittligt skatteunderlag med ett års förskjutning bakåt i tiden.

³ Beräkning enligt not 2 avseende stadens skatteunderlag. Prognos gäller enligt not 1.

Stadsledningskontoret utfärdar anvisningar för tillämpningen av regler för penninghantering och värdehandlingar samt för finansiella redovisningsprinciper.

Uppbörd och inkomstkontroll

1 §

Varje nämnd ansvarar inom sitt verksamhetsområde för uppbörd, kontroll och redovisning av stadens pengar.

Nämnden ansvarar för att inbetalda pengar omedelbart sätts in på anvisat bank- eller plusgirokonto och i övrigt använder sig av anvisade förmedlingstjänster för betalningsströmmar.

Vad som stadgats ovan gäller även för pengar som staden får och har hand om för annans räkning.

Stadsledningskontoret utfärdar tillämpningsanvisningar för egna medel.

Fakturering, krav och inkasso

2 §

Varje nämnd ansvarar för sin fakturering och krav- och inkassoverksamhet.

1. Fakturering

Fakturor ska snarast möjligt utfärdas och föras upp i kundreskontran.

2. Krav och inkasso

- a) En fordran anses som osäker om kunden inte betalat den då betalningstiden enligt inkassokravet löpt ut. En osäker fordran ska bokföras som en befarad kundförlust.
- b) En osäker fordran ska skrivas ned i bokföringen då alla inkassoåtgärder vidtagits och senast efter ett år och absolut senast efter två år. En fordran som uppenbarligen inte kommer att kunna drivas in kan skrivas av direkt utan att först bokföras som osäker. Om åtgärder avseende en fordran är vidtagna i stadens ekonomisystem skrivs fordran ned först när åtgärderna är avslutade (till exempel pågående avbetalningsplan). Nämnd eller delegat beslutar om nedskrivning av fordran. Nedskrivning av fordran ska bokföras som en konstaterad kundförlust.
- c) Indrivning av en fordran får avbrytas om ytterligare indrivningsförsök är utsiktslösa eller inte är försvarliga med hänsyn till kostnaderna och inte krävs ur allmän synpunkt.

3. Överlåtande av krav och inkassoverksamhet

Stadens nämnder ska anlita det inkassoföretag som staden centralupphandlat för kravverksamhet. Ett sådant uppdrag får inte innefatta överlåtelse av fordringar.

Inkassoföretaget utför enbart de nödvändiga krav- och inkassoåtgärderna, medan respektive nämnd behåller beslutanderätten i alla ärenden.

Stadsledningskontoret utfärdar tillämpningsanvisningar för fakturering, krav och inkasso.

Leasing**3 §**

Nämnd eller bolag får ingå avtal om operationell leasing av utrustning i de fall avtalet innebär en lägre kostnad för staden, sett över utrustningens hela nyttjandeperiod, än om utrustningen anskaffats genom köp. Hyra/leasing kan vara en ofördelaktig finansieringsform jämfört med andra tillgängliga finansieringsformer. Kostnaderna för hyra/leasing ska därför jämföras med kostnaderna för köp.

Nämnd eller bolag får ingå avtal om finansiell leasing avseende fordon, med en totalvikt under 3,5 ton med undantag för lätta lastbilar med separat flak, om rätt till momsavlyft finns. Gällande momsregler gör att finansiell leasing är ekonomiskt mer fördelaktigt än köp under förutsättning att rätt till momsavlyft finns.

Om det samlade värdet av framtida betalningsförpliktelser inte kan anses ringa i förhållande till nämndens balansomslutning, eller om dessa betalningsförpliktelser överskrider av ekonomi- och trygghetsutskottet fastställd beloppsgräns ska de underställas kommunstyrelsen.

Alla avtal om hyra eller hyrköp (leasing) i syfte att endast finna en alternativ finansieringsform ska underställas kommunstyrelsen. Finansiell leasing med ovanstående undantag avseende fordonsköp är att betrakta som en ren finansieringsform och ska därmed underställas kommunstyrelsen.

Vad som sägs ovan gäller även avtal med annan rubricering, men med verklig innebörd av hyra, hyrköp eller leasing.

Stadsledningskontoret utfärdar tillämpningsanvisningar för redovisning av leasingavtal.

Kontroll och attest**4 §**

Omfattning och definition

Paragrafen gäller för stadens samtliga ekonomiska händelser, inklusive interna transaktioner samt medel som staden ålagt eller åtagit sig att förvalta eller förmedla. Med ekonomiska transaktioner avses bokföringsposter i stadens samtliga bokföringssystem som omfattas av lagen om kommunal redovisning.

Attest innebär att intyga att kontroll utförts utan anmärkning. Kontroll utförs av attestant.

Syfte

Syftet med reglerna för kontroll av ekonomiska händelser är att säkerställa att transaktioner som bokförs är korrekta avseende:

<i>Prestation</i>	Att varan eller tjänsten har levererats till eller från staden, och/eller att transaktionen i övrigt stämmer med avtalade villkor.
<i>Bokföringsunderlag</i>	Att verifikationen uppfyller kraven i den kommunala redovisningslagen och god redovisningssed.
<i>Betalningsvillkor</i>	Att betalning sker vid rätt tidpunkt.
<i>Bokföringstidpunkt</i>	Att bokföring sker vid rätt tidpunkt och i rätt redovisningsperiod.
<i>Kontering</i>	Att transaktionen är rätt konterad.
<i>Beslut</i>	Att transaktionen överensstämmer med beslut av behörig beslutsfattare.

Ansvar

Kommunstyrelsen ansvarar för utfärdandet av för staden gemensamma anvisningar till denna paragraf. Kommunstyrelsen ansvarar också för övergripande uppföljning av dessa anvisningar.

Stadens nämnder ansvarar för att fastställa regler och anvisningar för kontroll och attest. Nämnderna kan till regler för kontroll och attest enligt § 4 och 5 besluta om kompletteringar för sitt verksamhetsområde.

Varje nämnd utser attestanter samt ersättare för dessa. Kontrollansvar knyts till person eller befattning och kopplas till kodplan med angivande av eventuella begränsningar. Varje nämnd svarar för att det upprätthålls aktuella förteckningar över utsedda attestanter.

Förvaltningschefen ansvarar för att vid behov aktualisera beslut om attestanter. Förvaltningschefen ansvarar inom nämndens verksamhetsområde för att handläggarna är informerade om reglerna och anvisningarnas innebörd. Nämnden kan genom beslut om delegation ge ansvaret till fler befattningshavare än förvaltningschefen. En sådan delegation ska omfatta högst fem befattningshavare. Detta ska framgå av nämndens delegationsordning.

Attestanternas ansvar är att tillämpa fastställda anvisningar samt när brister upptäcks rapportera dessa till närmast överordnad chef, annan överordnad eller till ansvarig för intern kontroll. Det åligger förvaltningschefen eller annan delegat att ansvara för att samtliga attestanter är informerade om rapporteringsvägar vid brister.

Kontroller

Följande kontrollmoment, som attesteras, finns i staden. Kontrollerna ska i tillämpliga fall utföras.

<i>Prestation</i>	Vara eller tjänst har mottagits eller levererats.
<i>Kvalitet</i>	Mottagen eller levererad tjänst håller avtalad kvalitet.
<i>Pris</i>	Pris överensstämmer med avtal, taxa, bidragsregler eller beställning.

<i>Villkor</i>	Betalningsvillkor med mera är uppfyllda.
<i>Beslut</i>	Behöriga beslut finns.
<i>Behörighet</i>	Nödvändiga kontroller (attester) har skett av behöriga personer.
<i>Kontering</i>	Konteringen är korrekt.
<i>Formalia</i>	Verifikationen uppfyller krav enligt lagstiftningen.

Kontrollernas utformning

Kontrollåtgärderna ska utformas så att den interna kontrollen inom respektive nämnd är tillräcklig och att kontrollkostnaden står i rimlig proportion till riskerna. Vid utformningen av kontrollåtgärderna ska följande krav beaktas:

<i>Ansvarsfördelning</i>	Ansvarsfördelningen ska vara tydlig. Ingen person ska ensam hantera en transaktion från början till slut.
<i>Kompetens</i>	Den som har rollen att utföra en kontrollåtgärd ska ha kompetens för uppgiften.
<i>Integritet</i>	Den som utför kontroll av en annans persons transaktioner ska ha en självständig ställning gentemot den kontrollerade.
<i>Jäv</i>	Den som utför kontrollen får inte kontrollera in- och utbetalningar till sig själv eller närstående. Detsamma gäller utgifter av personlig karaktär. Detta innefattar också bolag och föreningar där den kontrollansvarige eller närstående har ägarintressen eller ingår i ledningen.
<i>Dokumentation</i>	Vidtagna kontrollåtgärder (attester) ska dokumenteras på ändamålsenligt sätt.
<i>Kontrollordning</i>	De olika kontrollmomenten ska utföras i en logisk ordning så att effekten av en tidigare kontrollåtgärd inte förtas av en senare kontrollåtgärd.

Vid automatisk attest ska uppsatt regelverk vara attesterat av behörig attestant.

Genomförda kontroller

Obligatoriska manuella kontroller som utförts med godkänt resultat ska dokumenteras genom attest. Attest dokumenteras i enlighet med anvisningarna. Maskinellt utförda kontroller ska framgå av systemdokumentation och behandlingshistorik. Om attestanten inte kan godkänna en ekonomisk transaktion, ska den som beslutat om transaktionen underrättas. Kan inte rättelse uppnås ska underrättelse ske enligt fastställd rutin. Stadsledningskontoret utfärdar tillämpningsanvisningar för kontroll, attest samt begäran om utbetalningar av pengar.

Begäran om utbetalning av pengar

5 §

Varje nämnd ska utse person med befogenhet att på nämndens vägnar beordra utbetalning av pengar. Nämnden ska ge denna befogenhet till förvaltningschefen samt till förvaltningschefen för serviceförvaltningen.

Förvaltningschefen ska utse ett lämpligt antal ställföreträdare med befogenhet att begära utbetalning av pengar. Rätten att begära utbetalning av pengar ska ges till namngivna personer. Person med rätt att begära utbetalning av pengar ska innan sådan begäran säkerställa att nödvändiga kontroller har skett av behöriga personer (behörighetskontroll).

Stadsledningskontoret utfärdar tillämpningsanvisningar för kontroll, attest samt begäran om utbetalningar av pengar.

Fullmakter till stadens bankkonton

6 §

Respektive nämnd ansvarar för att fullmakter och behörigheter avseende stadens bankkonton till personal inom staden är korrekt utfärdade genom signering enligt delegationsordning. Fullmakten undertecknas därefter av kommunstyrelsens delegat. Det åligger respektive nämnd att kontinuerligt meddela borttagande av fullmakter/behörigheter till stadsledningskontoret.

Förskottskassa med mera

7 §

Kommunstyrelsen beslutar på nämndens begäran om limit för förskottskassa.

Nämnden ansvarar för att förvaltningschefen utser person med ansvar för förskottskassan. Förvaltningschefen ska se till att utnyttjandet av förskottskassan redovisas och kontrolleras enligt gällande regler och anvisningar.

Förvaltningschefen kan fördela förskottskassan på flera underförskottskassor. Summan av underförskottskassorna får inte överstiga förskottskassans limit. Underförskottskassorna ska redovisas, kontrolleras och inventeras enligt gällande regler och anvisningar.

Stadsledningskontoret utfärdar tillämpningsanvisningar för förskottskassor.

Betalkort

8 §

Se kommunstyrelsens policy avseende betalkort.

Stadsledningskontoret utfärdar tillämpningsanvisningar för betalkort.

Utbetalning

9 §

Kommunstyrelsen svarar för alla utbetalningar om kommunstyrelsen inte medgett undantag. Stadsledningskontoret verkställer stadens utbetalningar.

Likviditetshantering

10 §

Kommunstyrelsen ansvarar för stadens likviditetshandling, upplåning och skuldförvaltning, utlåning samt tecknande av stadens borgen i enlighet med vad som föreskrivits i instruktionen för stadsledningskontoret och i Stockholms stads finansiella policy samt i andra beslut av kommunfullmäktige.

Nämnden ska på anmodan av kommunstyrelsen upprätta en likviditetsprognos.

Förvaring av värdehandlingar

11 §

Nämnden svarar för att värdehandlingar förtecknas och förvaras tillfredsställande. Nämnden kan anlita stadsledningskontoret för förvaring av värdehandlingar, som nämnd innehar för stadens räkning.

4 kap UPPHANDLING OCH INKÖP

Stadsledningskontoret utfärdar anvisningar för tillämpningen av reglerna i detta kapitel.

Övergripande

1 §

Stadens nämnder och bolagsstyrelser ska tillämpa Lag (2016:1145) om offentlig upphandling samt övrig upphandlingslagstiftning som kompletterar eller ersätter denna lag.

Stadens nämnder och bolagsstyrelser ska tillämpa program för inköp med tillhörande anvisningar.

Organisering av upphandlingsverksamheten

2 §

Som upphandling räknas en transaktion som innebär ömsesidiga ekonomiska förpliktelser för de inblandade parterna. Som ekonomisk förpliktelse räknas motprestation såsom ekonomisk ersättning, arbetsinsats eller upplåtelse av någon annan slags nyttighet. Exempel på upphandling är köp av en vara, tjänst, verksamhet eller entreprenad. Även hyra och leasing av varor faller under begreppet upphandling.

Upphandlingar i staden kan ske lokalt för den egna nämnden, gemensamt mellan flera nämnder eller via centrala upphandlingar som gäller alla nämnder.

Central upphandling

Upphandling där samtliga nämnders ansvar för upphandling överförs till en nämnd som i enlighet med beslut i kommunfullmäktige genomför upphandling för hela stadens behov. Deltagande i central upphandling är tvingande för stadens nämnder såvida kommunfullmäktige inte beslutat om undantag för viss nämnd. Stadens bolagsstyrelser deltar genom fullmakt till den upphandlande nämnden, så som vid gemensam upphandling.

Gemensam upphandling

Upphandling som genom samverkan mellan två eller flera nämnder genomförs för att lösa behov inom samtliga deltagande nämnders ansvarsområde. Deltagande i sådan upphandling är frivillig och beslutas av respektive nämnd eller tjänsteman inom nämnden som med stöd av delegation äger rätt att fatta sådant beslut.

Lokal upphandling

Upphandling som utförs av en upphandlande myndighet för att lösa behovet av en viss vara eller tjänst inom nämnden.

Upphandlande myndighets ansvar för behovstäckning och avtalsförsörjning

3 §

Varje nämnd och bolagsstyrelse utgör en upphandlande myndighet. Den upphandlande myndigheten ansvarar för planering av behovstäckning, avtalsförsörjning och uppföljning av ingångna avtal.

Varje upphandlande myndighet ska bedriva ett aktivt och strategiskt arbete för att, utifrån kommunfullmäktiges mål, uppnå en ändamålsenlig inköpsverksamhet.

Varje upphandlande myndighet svarar för att inköp sker i enlighet med de avtal som har ingåtts och som den upphandlande myndigheten är bunden av.

Varje upphandlande myndighet ska ha funktioner och roller för upphandlings- och inköpsprocessen samt efterlevnad av lagstiftning och regler samt samordning av frågorna.

Varje upphandlande myndighet ska använda det upphandlingssystem som kommunstyrelsen tillhandahåller för elektronisk upphandling.

Avtalsuppföljning

4 §

Genom aktiv förvaltning och uppföljning av ingångna avtal ska den upphandlande myndigheten säkerställa att ingångna avtal efterlevs och att varor och tjänster levereras med efterfrågad kvalitet och till rätt pris. Den nämnd eller bolagsstyrelse som ansvarar för ett avtal ska säkerställa att aktiv avtalsförvaltning planeras och genomförs. I aktiv avtalsförvaltning ingår bland annat att följa upp att leverantören fullgör avtal samt hur samverkan med leverantören utvecklas. I avtalsuppföljning ingår också att följa upp och vidta åtgärder för att upprätthålla avtalstrohet.

Alla nämnder ska använda det avtalssystem som kommunstyrelsen tillhandahåller och registrera lokala och gemensamma avtal. Centrala avtal registreras av den nämnd som genomför upphandlingen.

Direktupphandling

5 §

Direktupphandling definieras i upphandlingslagarna och får endast användas under de omständigheter som föreskrivs där. Varje upphandlande myndighet ska besluta om riktlinjer för användningen av direktupphandling inom sin organisation.

Stadsledningskontoret utfärdar anvisningar för miniminivåer avseende innehåll och omfattning av riktlinjerna.

Direktupphandling får normalt inte förekomma inom områden där ramavtal finns.

Dokumentation

6 §

Information om alla beställningar som görs genom avrop eller upphandling ska dokumenteras. Kraven på dokumentation styrs dels av lag, dels av stadens behov av att kunna analysera och förklara sitt agerande i upphandlingsärenden.

Grundregeln är att alla beslut om genomförande av upphandling, direktupphandling eller avrop ska dokumenteras på ett sådant sätt att det framgår vem som fattat beslutet, i vilket syfte samt det ungefärliga värdet av den gjorda beställningen. Utöver detta ska dokumentation upprättas i enlighet med vad reglerna för respektive upphandlingsförfarande kräver.

Systemstöd för inköp

7 §

Alla nämnder ansvarar för att tillämpa det systemstöd som kommunstyrelsen tillhandahåller för inköpsprocessen.

5 kap DONATIONSMEDEL

Mottagande av donation

1 §

Mottagande av donation ska underställas kommunfullmäktige för prövning då det är fråga om ett stiftelseförordnande. Även gåva ska underställas kommunfullmäktige när gåvans värde överstiger 500 000 kr och gåvan är förenad med ett betydande framtida åtagande för nämnden. När gåvans värde överstiger 500 000 kr ska den anmälas till kommunstyrelsen. I övriga fall beslutar respektive nämnd.

Placering av fondtillgång

2 §

Tillgångar tillhörande stadens anknutna stiftelser ska placeras i enlighet med av kommunstyrelsen beslutade placeringsföreskrifter.

Förvaltning av fondtillgång

3 §

Förvaltas fond eller stiftelse av nämnd ska denna anlita kommunstyrelsen för handhavande av fondens eller stiftelsens tillgångar i den mån stiftelseförordnandet inte föreskriver annat.

Stadsledningskontoret utfärdar tillämpningsanvisningar för donationer och gåvor.

6 kap INTERN KONTROLL

Nämnderna ska enligt kommunallagen 6 kap. 6 § var och en inom sitt område se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt samt de föreskrifter som gäller för verksamheten.

Nämnderna ska också se till att den interna kontrollen är tillräcklig samt att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt. Detsamma gäller när skötseln av en kommunal angelägenhet med stöd av kommunallagen 10 kap. 1 § har lämnats över till någon annan.

Revisorernas uppgift är enligt kommunallagen 12 kap. 1 § att pröva om bland annat den kontroll som görs inom nämnderna är tillräcklig.

Stadsledningskontoret utfärdar tillämpningsanvisningar som förtydligar reglerna i detta kapitel om nämndernas arbete med intern kontroll. I tillämpliga delar gäller reglerna i detta kapitel och tillämpningsanvisningarna även bolagsstyrelserna.

Följande regler gäller för internkontrollarbetet:

1 §

Den interna kontrollen inom en nämnd ska bygga på en helhetssyn på den kommunala verksamheten. Detta betyder att den ska omfatta mål och strategier, styrning och uppföljning samt skydd av tillgångar. Inom dessa områden ska det finnas inbyggda uppföljnings- och kontrollsystem som säkrar en effektiv förvaltning och förebygger allvarliga fel eller förluster.

Nämnd ansvarar för att ett system för intern kontroll upprättas inom respektive verksamhetsområde med övergripande riktlinjer, regler och anvisningar i syfte att säkerställa att

- verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt
- lagar, avtal och andra för nämnden gällande regler, föreskrifter och beslut följs
- anskaffningen och användningen av resurser är effektiv och ändamålsenlig
- stadens tillgångar skyddas
- redovisningen och uppföljningen av verksamhet och ekonomi är rättvisande, tillförlitlig och ändamålsenlig samt att
- säkerheten i redovisningsrutiner, administrativa rutiner och it-system är tillfredsställande.

Nämnden ansvarar för att internt kontrollsystem för nämnden upprättas och ska se till att konkreta regler och anvisningar utformas för att upprätthålla en god intern kontroll inom alla verksamhetsområden.

Verksamhetsansvariga chefer på olika nivåer i organisationen ska bidra till utformningen av konkreta regler och anvisningar för en god intern kontroll inom sina verksamhetsområden och ska informera övriga anställda om reglernas och anvisningarnas innebörd.

Samtliga anställda är skyldiga att följa gällande regler och anvisningar för intern kontroll.

2 §

Nämnd ska årligen genomföra en väsentlighets- och riskanalys (VoR) samt utifrån denna fastställa en internkontrollplan för att följa upp att det interna kontrollsystemet fungerar tillfredsställande inom nämndens verksamhetsområden.

Väsentlighets- och riskanalysen genomförs i flera steg. Nämnden ska identifiera de viktigaste processerna/arbetsätten för att uppnå kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdena. Utifrån arbetsätten ska oönskade händelser identifieras. Dessa ska värderas (1-5) utifrån hur allvarliga konsekvenserna blir om händelsen inträffar samt hur sannolikt det är att händelsen inträffar. Utifrån riskvärdet beslutas om den oönskade händelsen/risken ska hanteras i internkontrollplanen. I internkontrollplanen planerar nämnden hur de löpande kontrollerna/arbetsätten ska följas upp i syfte att verifiera att mål uppnås samt att riktlinjer (styrdokument) och fastlagda kontroller upprätthålls/genomförs.

Internkontrollplanen fastställs i samband med verksamhetsplanen och följs upp i samband med verksamhetsberättelsen.

Förvaltningschef ska se till att en väsentlighets- och riskanalys genomförs och dokumenteras och med denna som underlag upprätta förslag till internkontrollplan för nämnden.

3 §

Nämnd ska försäkra sig om att internkontrollplanen genomförs och vid behov vidta åtgärder som säkerställer att den interna kontrollen är tillräcklig.

Förvaltningschef ska rapportera till nämnden om hur internkontrollplanen genomförs, hur den interna kontrollen fungerar samt föreslå nämnden nödvändiga åtgärder för att säkerställa att den interna kontrollen är tillräcklig. Detta ska ske minst en gång per år i samband med verksamhetsberättelsen.

Brister i den interna kontrollen ska omedelbart rapporteras till närmast överordnad.

Vid misstanke om brott av förmögenhetsrättslig karaktär ska nämnden utan oskäligt dröjsmål vidta åtgärder. Förvaltningschef ska omgående informera nämnden och revisionskontoret om det hos förvaltningen uppdagas förhållanden som medför misstanke om att sådant brott föreligger. Förvaltningschef ska också se till att nämnden och revisionskontoret informeras om de åtgärder som vidtas.

7 kap LOKALER

1 §

Nämnder och bolagsstyrelser ska i första hand hyra lokaler av staden eller stadens egna fastighetsbolag givet att det är ekonomiskt fördelaktigt ur ett kommunkoncernperspektiv.

2 §

Beslut om inhyrningar av lokaler och lägenheter kan medföra bindning av stora kostnader under lång tid för staden. Vid högre hyresnivåer, större investeringar och/eller långa hyrestider, ska nämndernas inhyrningar godkännas av kommunstyrelsens ekonomi- och trygghetsutskott, KSEKTU. Detta gäller även om en fastighetsförvaltande nämnd är hyresvärd.

För att minska detaljstyrningen och fokusera på större ärenden gäller, var för sig eller tillsammans, följande för vilka inhyrningar eller hyrespåverkande förändringar som i samband med genomförandebeslut ska godkännas av kommunstyrelsens ekonomi- och trygghetsutskott, KSEKTU:

(Belopp med fet stil gäller kostnadsbaserade inhyrningar/förändringar från stadens fastighetsförvaltande nämnder eller inom samverkansavtal med stadens bolag. Belopp inom parentes gäller övriga inhyrningar/förändringar.)

- Om den sammanlagda hyran under kontraktstiden (hyrestiden) överstiger **15** (2) mnkr, räknat i hyresnivå år 1. Om hyrestiden är tills vidare, kortare än tre år, eller längre än fem år, sker beräkningen motsvarande en tid om fem år.
- Om den hyresgenererande investeringsutgiften vid ny- om och tillbyggnad överstiger **30** (20) mnkr, samma gäller förvärv av bostadsrätter.
- Om kontraktstiden (hyrestiden) är 10 år eller längre och hyresvärden inte är en fastighetsförvaltande nämnd som erbjuder ett kostnadsbaserat hyresförhållande eller inhyrningen inte sker inom ett samverkansavtal med ett av stadens bolag.
- Om avstående från besittningsskydd tecknas avseende befintliga hyresavtal.

Vid mycket stora inhyrningar är det väsentligt att beslutsprocessen ger möjlighet till samordning och prioritering i ett tidigt skede. Nämnderna ska förbereda sådana inhyrningar via ett inriktningsärende som ska godkännas av kommunstyrelsens ekonomi- och trygghetsutskott. Detta gäller:

- Om den sammanlagda hyran under kontraktstiden (hyrestiden) beräknas överstiga **30** (20) mnkr räknat i hyresnivå år 1. Om hyrestiden är tills vidare, kortare än tre år, eller längre än fem år, sker beräkningen motsvarande en tid om fem år.
- Om den hyresgenererande investeringsutgiften vid ny- om och tillbyggnad överstiger **60** (40) mnkr.
- Om kontraktstiden (hyrestiden) är 10 år eller längre och hyresvärden inte är en fastighetsförvaltande nämnd som erbjuder ett kostnadsbaserat hyresförhållande eller inhyrningen inte sker inom ett samverkansavtal med ett av stadens bolag.

Vad som sagts ovan om inhyrningar gäller även om-, ny- och tillbyggnader med motsvarande hyreskostnadsökningar. Om investeringsutgifterna för investerande nämnd bedöms ligga i intervallet 50 mnkr till 300 mnkr ska samråd hållas med stadsledningskontoret även om investeringen. I detta fall sker ett samråd som behandlar såväl hyresfrågan som investeringen. Såväl investerande nämnd som inhyrande nämnd aktualiserar att samråd ska hållas.

Om investeringsutgifterna för investerande nämnd bedöms överstiga 300 mnkr hemställs inriktningsärendet i sin helhet till kommunfullmäktige.

Vad som sagts om inhyrningar/förändringar ovan gäller inte för *anläggningar* som bollplaner, läktare med mera som ingår i idrottsnämndens långsiktiga prioriteringar och återfinns i nämndens verksamhetsplan.

För socialnämndens beställning av bostäder för annan nämnds räkning ska gemensamt ärende upprättas som anmäls till kommunstyrelsen. Kommunstyrelsen sammanställer anmälningarna årligen i den stadsövergripande lokalresursplanen.

Av 1 kap. Budget och uppföljning, 7b§ Investeringar framgår att Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB) och/eller Micasa Fastigheter i Stockholm AB och berörd inhyrande nämnd ska lämna ett gemensamt beslutsunderlag under vissa förutsättningar.

För fastighetsnämndens investeringar i lokaler överstigande 300 mnkr ska ett utredningsbeslut godkännas av kommunstyrelsens ekonomi- och trygghetsutskott (se 1 kap. Budget och uppföljning, 7b§ Investeringar). Fastighetsnämnden och beställande (initierande hyresgäst) nämnd(er) ska lämna ett gemensamt beslutsunderlag till ekonomi- och trygghetsutskottet.

3 §

Beslut om avveckling/omstrukturering av lokaler fattas av ansvarig nämnd. Utbudet av bostadsbedömda boenden är en gemensam resurs för hela staden. För att säkerställa den centrala samordningen i samband med avveckling/omstrukturering av dessa boenden ska kommunstyrelsens ekonomi- och trygghetsutskott, efter begäran av respektive nämnd, godkänna större avvecklingar/omstruktureringar av särskilda boenden för äldre och bostäder med särskild service.

4 §

För att få en effektiv hantering av lokalärenden som ska godkännas av kommunstyrelsens ekonomi- och trygghetsutskott ska samråd ske med kommunstyrelsen, genom stadsledningskontoret, innan beslut fattas i egen nämnd. Slutfört samråd ska redovisas i underlaget och är en förutsättning för vidare beredning av ärendet.

5 §

I stadens samverkansavtal med SISAB regleras hur kapitalkostnaderna årligen ska bestämmas. Räntan ska beräknas utifrån stadens internränta plus påslag. Påslaget beräknas som den marginal inklusive omkostnadsersättning som gäller för SISAB i oktober året innan aktuellt år. Samtliga räntekostnader mellan staden och stadens samtliga bolag, rörande hyrestillägg för lokalanpassningar, ska beräknas till stadens internränta plus påslag motsvarande SISAB:s marginal inklusive omkostnadsersättning i oktober året innan aktuellt år. Mellan staden och fastighetsförvaltande nämnder utgår endast internränta för hyrestillägg för lokalanpassningar.

6 §

Stadsledningskontoret utfärdar tillämpningsanvisningar för lokalfrågor.

9 Investeringsstrategi

Inledning

Stockholms stads investeringsplaner för fem år framåt ligger på en fortsatt hög nivå. Hur investeringarna finansieras får effekt på stadens ekonomi direkt i form av skuldnivåer och räntekostnader. Investeringsvolymen medför även ökade avskrivningar och driftskostnader på längre sikt.

Stade ska uppnå sina bostadsförpliktelser kopplat till Sverigeförhandlingen och Stockholmsöverenskommelsen. Därutöver satsar staden på att öka investeringar i *idrott, säkerhet och trygghet*. Staden ska även intensifiera arbetet med återköp av tidigare sålda skol- och förskolefastigheter, samt av andra potentiellt strategiskt viktiga fastigheter. I tider av lågkonjunktur och sjunkande fastighetspriser kan staden genomföra strategiska förvärv till låga marknadspriser.

De höga investeringsvolymerna medför att hela kommunkoncernen behöver samverka och öka fokus på styrning, effektivitet, kostnadsmedvetenhet samt prioriteringar mellan och inom investeringsprojekt. Under den period som vi nu är inne i med högre inflationsnivåer och en ökad byggkostnadsutveckling är det särskilt viktigt att nämnder och styrelser värderar inkomna anbud vid investeringar för att säkerställa att dessa inte är oskäligen. Högre riskpåslag ska ske vid upphandlingar för att ta höjd för ökade kostnader. Om så är fallet ska nämnderna och styrelserna pröva om det är möjligt att pausa eller avbryta upphandling tills det finns en för staden mer fördelaktig kostnadsbild. Syftet är att begränsa utgifterna för investeringarna för en fortsatt hållbar utveckling. En långsiktigt hållbar fastighetsförvaltning av kommunkoncernens innehav av fastigheter och lokaler är också en förutsättning för att de planerade investeringarna kan genomföras med fortsatt god finansiell styrka och inom ramen för en långsiktig god ekonomisk hushållning. Trafik- och klimatinvesteringar måste vara samhällsekonomiskt lönsamma. Investeringar enkom i syfte att minska utsläppen utan bakomliggande ekonomisk rationalitet ska inte genomföras.

I alla investeringar ska nämnder och styrelser pröva möjligheten till extern medfinansiering. Exempelvis inom ramen för klimatomställningen finns betydande investeringsmedel beslutade såväl på nationell som EU-nivå. Där det bedöms relevant ska nämnder och styrelser redovisa prövade försök att finna medfinansiering.

Investeringsstrategin kompletteras av stadens Fastighets- och lokalpolicy. Den syftar bland annat till att ge övergripande mål och grundläggande principer för stadens fastighetsinnehav, förtydliga roller och ansvar samt identifiera viktiga planeringsprocesser och forum för samverkan.

Syfte och omfattning

Med utgångspunkt i stadens långsiktiga planering, stadens inriktningsmål och med hänsyn tagen till de finansiella förutsättningarna, är investeringsstrategins syfte att:

- Ge vägledning för investeringsprioriteringar för en ekonomiskt, ekologiskt och socialt hållbar stad.

- Säkerställa att investeringsverksamheten bedrivs i enlighet med principen om god ekonomisk hushållning genom att prioritera investeringsprojekt utifrån ett kommunkoncernperspektiv.
- Förstärka samordning och styrning av stadens investeringsverksamheter.

Investeringsstrategin ska utgöra en länk mellan den långsiktiga planeringen och nämnder och bolagsstyrelserns investeringsplaner. Dessa utgör i sin tur underlag för kommunkoncernens samlade investeringsplan, som fastställs med hänsyn tagen till tillgängligt ekonomiskt utrymme inom ramen för de av staden fastställda finansiella nyckeltalen.

Investeringsstrategin omfattar hela kommunkoncernen, där inte annat anges, medan arbetet med samordnade prioriteringar inom de olika beslutade investeringskategorierna främst berör exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, idrottsnämnden, kulturnämnden, trafiknämnden, utbildningsnämnden samt de kommunala bolagen Micasa Fastigheter i Stockholm AB (Micasa), Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB) samt Stockholm Vatten och Avfall AB (SVOA).

Förutsättningar

Stadens befolkningsutveckling är en grundläggande utmaning och möjlighet inför framtiden. Inom en snar framtid kommer stadens byggtakt att minska på grund av den begränsade markytan. *Övriga kommuner i länet, samt nya tillväxtorter i norra Sverige kommer att attrahera ung arbetskraft. Stockholm måste värna om sina kvaliteter och undvika att exploatera och förtäta sönder staden.*

Den demografiska utvecklingen, med en åldrande befolkning och en potentiellt avmattad tillväxttakt ställer stora krav på prioriteringar såväl inom stadens investeringsverksamhet men också inom den löpande driften då investeringstakten avspeglas i ökade drifts- och kapitalkostnader på längre sikt. Detta kan medföra att ekonomiskt utrymme tas från övrig verksamhet. Genom att hålla stadens samlade investeringsnivå och driftskostnader på en balanserad nivå kan staden ges långsiktiga förutsättningar att växa ekonomiskt hållbart. För att möjliggöra hållbara driftsekonomiska prioriteringar ska fokus läggas på lönsamhet genom att analysera och prognosticera investeringars drifts- och underhållskonsekvenser på lång sikt, både projektvis och samlat för respektive verksamhet och för staden som helhet.

Staden måste begränsa mängden projekt där utgifter för markförvärv, evakuering, marksanering, överdäckningar och särskilda infrastrukturåtgärder blir alltför omfattande. För

projekt med hög nettoexploateringsutgift per producerad lägenhet ska alternativa kalkyler med mindre omfattande investeringsåtgärder tas fram, oavsett lönsamhetsgrad. Lönsamheten i exploateringarna är avgörande för nya bostads och infrastrukturprojekt. Målsättning är en stabil egenfinansiering av investeringsverksamheten över tid. Det är därför viktigt att staden strävar efter att säkerställa goda intäkter från de markvärden som skapas genom planläggningen i de områden där omvandlingspotentialen med avseende på möjlig stadsutveckling är stor. Stadsutveckling och prioritering av

investeringar ska i större utsträckning utgå från de lokala utvecklingsprogrammen och vara i linje med närboende önskemål och bild om hur området ska utvecklas.

Genom en stabil investeringsnivå med en stabil grad av egenfinansiering kan staden tillhandahålla effektiva lokaler som är ändamålsenliga utifrån verksamheternas behov, samtidigt som de planerade investeringarna kan genomföras med god finansiell styrka och driftsekonomi. För att möjliggöra en effektiv lokalprocess och optimera lokalutnyttjandet ska samverkan ske mellan stadens nämnder och bolagsstyrelser. Projekt ska, där så är möjligt, samordnas.

Stadens investeringar ska bidra till att kommunfullmäktiges mål uppfylls. *Målet god tillgång på naturområden och parker samt tillgång på idrottsplatser och vacker arkitektur är överordnat målet om kraftigt bostadsbyggande och exploatering i syfte att få in engångsintäkter.* Stadsområden ska bebyggas med blandade upplåtelseformer och god tillgång till verksamhetslokaler för såväl kontor som lättindustri. Det är inte eftersträvansvärt med en allt för tät bostadsexploatering, i strid med den befintliga stadsbyggnadens utformning, enkom i syfte att erhålla tillräckliga medel för att finansiera utbyggd samhällsservice. Markförsäljning vid förtätningsprojekt i villa- och radhusområden, i strid med närboendes vilja, ska inte användas som medel för att öka egenfinansieringen för staden som helhet.

Offentliga miljöer ska planeras med fokus på trygghet och staden ska vara ledande i genomförandet av de globala hållbarhetsmålen i enlighet med FN:s Agenda 2030.

Nämnder och bolagsstyrelser ska samordna sin investeringsplanering utifrån ett kommunkoncernperspektiv. Samplanering ska syfta till att effektiva helhetslösningar planeras och genomförs. Systematisk samordning sker idag inom ramen för stadsövergripande styrgrupper som exempelvis SAMS⁴. Utökade eller förändrade lokalbehov ska alltid i första hand prövas inom kommunkoncernens befintliga bestånd. En långsiktigt sund ekonomi är en förutsättning för att Stockholm vara motståndskraftigt på sikt. Stadens investeringar ska så långt som möjligt finansieras med egna medel. Utöver det finansiella utrymme som resultat och avskrivningar skapar så bidrar kassaflöde från långsiktigt hållbar fastighetsförvaltning till stadens investeringar.

Uppföljning

Ansvar för uppföljningen ligger hos den nämnd eller bolagsstyrelse som genomför investeringsprojektet. Stadsledningskontoret har ett övergripande samordningsansvar för berörda nämnders och bolagsstyrelser investeringar och en aggregerad sammanställning samt en övergripande analys av stadens investeringsportfölj. Stadsledningskontoret ansvarar även för uppföljning av investeringsstrategin, koncernprojekt⁵ samt för de finansiella nyckeltalen.

---

⁴ Samordnad grundskoleplanering i Stockholm. Samplanerar även med idrottsprojekt, förskola och gymnasieskola

⁵ Koncernprojekt ska omfatta samtliga investeringar som ingår i ett investeringsbeslut, t.ex. infrastruktur, idrottshall och skola oavsett vilken nämnd/bolagsstyrelse som kommer att

Investeringstyper och finansiering av stadens investeringar

Vilken investeringstakt som är ekonomiskt hållbar beror inte bara på storleken på investeringsutgifterna, utan även på i vilken grad investeringarna finansieras med egna eller lånade medel (egenfinansieringsgrad) samt intäkter av exempelvis externa hyror. Investeringsstrategin definierar därför även en målsättning för hur de olika investeringstyperna, ersättnings- respektive strategiska investeringar ska finansieras.

Investeringstyper

Stadens investeringar delas upp i två huvudtyper;

- *Ersättningsinvesteringar* (reinvesteringar) är sådana investeringar som ger en uppgradering av anläggningar till minst den tidigare fastställda tekniska nivån eller nya miljöbetingelser. För att säkerställa funktionen och bevara värdet på stadens anläggningar och byggnader ska underhållsplaner och reinvesteringsprogram finnas som en del av stadens långsiktiga investeringsplanering. Omfattningen av reinvesteringsbehov är en viktig beslutsparameter när investeringsplaner fastställs.
- *Strategiska investeringar* (nyinvesteringar) är framtidsinriktade investeringar som skapar en större nytta samt nya och förbättrade funktioner jämfört med vad staden har idag. En stor del av stadens strategiska investeringar genomförs inom ramen för exploateringsprojekt som syftar till att bygga bostäder. Av dessa exploateringsprojekt följer investeringar i infrastruktur såsom gator, vägar, ledningar, vatten och avlopp.

Finansieringsstrategi för investeringstyper

Ersättningsinvesteringar ska finansieras med det kassaflöde som genereras av den löpande verksamheten (avskrivningar och resultat exklusive reavinst) för att inte belasta stadens ekonomi i form av ökade lån och räntekostnader.

Exploateringsprojekten ska vara lönsamma. Det innebär att kalkylen för ett exploateringsprojekt i normalfallet ska bära de investeringsutgifter som projektet medför och det behov av kommunal service i form av till exempel förskolor, skolor och idrottsanläggningar som uppstår som en direkt konsekvens av bostadsprojektet. *Täta exploateringsprojekt som strider mot områdets arkitektoniska värden, ska inte förekomma.* Det gäller även den del av utgifterna som avser kompensation för ianspråktagen idrottsplats eller anläggning.

Stadens kostnader för eventuell medfinansiering av externa infrastrukturprojekt ska åskådliggöras i en kommunövergripande kalkyl. Syftet är att belysa hur stadens kostnader för finansiering av infrastrukturinvesteringar i annan regi påverkar exploateringsprojektens lönsamhet.

Staden ska, i normalfallet framöver, inte finansiera infrastruktur som andra aktörer har huvudansvar för.

---

genomföra investeringsprojektet. Stadsledningskontoret anger vilka koncernprojekt som ska följas upp centralt.

De långsiktiga finansiella nyckeltalen⁶ påverkas starkt av den investeringstakt som prognostiseras. Resultatmässigt lönsamma lånefinansierade projekt som inte belastar resultaträkningen sett över en längre period kan ändå ha en negativ påverkan på stadens finansiella ställning och soliditet. En helhetsbedömning måste ändå alltid göras utifrån arten av de behov som projekten ska tillgodose. Fastighetsförvaltande nämnder och bolagsstyrelser ska därför genom en långsiktigt hållbar fastighetsförvaltning pröva möjligheten att avyttra fastigheter som saknar strategisk betydelse. Med en ökad medverkan från privata aktörer i nyproduktion av både bostäder, lokaler och anläggningar kan stadens investeringsutgifter hållas tillbaka, samtidigt som värdet av egen rådgighet också måste beaktas.

Medfinansiering

I syfte att uppnå stadens inriktningsmål har staden prioriterat att medfinansiera ett antal statliga och regionala infrastrukturprojekt. Utbetalningarna till medfinansiering minskar det kassaflöde som finns att tillgå för finansiering av stadens egna investeringar.

En finansiell förutsättning för medfinansiering av statlig och regional infrastruktur är att den kan ske med egna medel. Mot bakgrund av stadens stora investeringsvolym måste staden därför prioritera att låta överskott stärka det egna kapitalet och soliditeten, och finansiera stadens egna investeringar. Medfinansiering sker i huvudsak när det finns starka skäl till detta och där infrastrukturprojektet gynnar stadens möjligheter att bygga bostäder.

Investeringsprocess

Staden tillämpar en gemensam styrmodell för stora investeringsprojekt, Stöd för Stora Investerings Projekt (SSIP). Modellen ska användas i investeringsprojekt där investeringsutgifterna bedöms överstiga 50 mnkr för stadens nämnder. Styrmodellen är uppdelad i fem faser och sju områden. Stadens nämnder använder modellen med dess mallar och bolagsstyrelserna använder den i vissa delar enligt direktiv från Stockholms Stadshus AB. SSIP finns tillgängligt på stadens intranät.

---

⁶ Aktuella nyckeltal är soliditet, kapitalkostnader i relation till nettodriftkostnader samt avskrivningar och räntenetto i relation till omsättning. Även egenfinansieringsgraden är ett finansiellt nyckeltal kopplat till investeringar.

Inför varje investeringsbeslut ska en kalkyl upprättas som sedan uppdateras och följs upp under hela projektet. Vid infrastrukturinvesteringar ska kalkylen innehålla en kostnad-nyttoanalys. Inom varje projekt ska grundläggande behov och syfte vara styrande. Kostnadsdrivande tillval ska inte projekteras. Eventuella fördyringar i projekt ska mötas av effektiviseringar som inte påverkar framtida driftkostnader negativt.

Prioriteringar

Vid stadsbyggnadsprojekt ska kommunfullmäktiges inriktningsmål utgöra underlag för prioriteringar. Det är viktigt att i tidigt skede, redan vid utredningsbeslut, översiktligt bedöma lönsamheten i varje investeringsprojekt. Att prioritera åtgärder och alternativ inom varje projekt är därför av stor betydelse liksom att i tidigt skede analysera och prognosticera investeringars långsiktiga drifts- och underhållskonsekvenser. Planerad funktion och vald kvalitet ska alltid vara noga övervägd och stå i relation till de grundläggande behoven av utveckling och underhåll.

Vid framtagande av kommunkoncernens samlade investeringsplan fastställs det totala investeringsutrymmet, som har sin utgångspunkt i de rådande och prognosticerade finansiella förutsättningarna och kommunfullmäktiges mål. Utrymme för ersättningsinvesteringar ska reserveras i planen för att möta befintliga behov i verksamheterna samt för att säkerställa funktionen och det långsiktiga ekonomiska värdet på anläggningstillgångar såsom fastigheter och infrastruktur.

Staden ska i första hand prioritera områden för bostadsexploatering där det redan finns eller investeras i infrastrukturlösningar som kollektivtrafik, vägar med mera. Mängden projekt där utgifter är omfattande för markförvärv, evakuering, marksanering, överdäckningar och särskilda infrastrukturåtgärder behöver begränsas. Det är av vikt att projekt fördelas över tid så att en hållbar finansiering kan åstadkommas. Lönsamheten i exploateringarna kommer att vara avgörande för hur många icke-lönsamma projekt

staden kommer att ha råd med. Det är, mot den bakgrunden, viktigt att säkerställa goda intäkter från de markvärden som skapas genom planläggning av sådana områden där omvandlingspotentialen är stor med avseende på markvärdeutvecklingen.

Staden ska aktivt arbeta för en ökad medverkan från privata aktörer i nyproduktion av bostäder, eftersom det håller tillbaka takten i stadens bostadsbolags skuldökning. Samtidigt ska allmännyttan öka sitt byggande, med målet att skapa fler hyresrätter med rimliga hyror. Medvetenhet om att bostadsområdet inte bara driver investeringar i bostäder utan också infrastruktur såsom gator med mera och i demografiskt betingade följdinvesteringar såsom i förskolor, skolor, idrott och kultur måste öka genom att berörda nämnder och bolag samverkar i investeringsplaneringen för en utbyggnad som motsvarar behoven och ger hållbara och väl fungerande boendemiljöer. Staden ska beakta konjunkturcyklerna och undvika att genomföra markförsäljningar under tider av ekonomiska osäkerheter för fastighetsbolag.

Staden ska planera för, men endast i undantagsfall investera i, lokaler som inte är avsedda för den egna verksamheten eller det kommunala uppdraget. I större stadsutvecklingsprojekt ska näringslivets möjligheter till samverkan med staden särskilt analyseras och beaktas under planering och genomförande.

Särskilda principer för olika investeringskategorier

Fastighets- och lokalpolicyn kompletterar och fördjupar investeringsstrategin med avseende på de investeringskategorier som omfattar lokal- och bostadsbehov för stadens verksamheter. Hyreskostnaderna inom alla kategorier ska aktivt hållas så låga som möjligt. Detta sker genom återhållsamhet med standardhöjningar, effektiva lokallösningar och kostnadseffektiv fastighetsförvaltning. Nedan beskrivs specifika principer som komplement till ovan, för respektive investeringskategori.

Bostäder

Investeringar för att skapa byggbar mark för nya bostäder är den investeringskategori som staden fortsatt kommer att avsätta stora resurser för. I varje projekt ska fördelningen mellan olika upplåtelseformer prövas. För att möta stadens tillväxttakt och behovet av nya bostäder ska därför kommunkoncernen verka för en betydande extern medverkan i bostadsbyggandet, samtidigt som även allmännyttan ska ges förutsättningar att bygga mera.

Infrastruktur

Investeringar i gång-, cykel, bil- och kollektivtrafik ska ske. Valet av trafikslag för investering ska präglas av samhällsekonomiska kalkyler. Olönsamma projekt ska inte erhålla kommunal finansiering. Trafiknämndens investeringar fortsätter och ges ytterligare utrymme. I samband med beslut om investeringar och reinvesteringar i infrastruktur ska ökat fokus läggas på att analysera drifts- och underhållskonsekvenser för att möjliggöra långsiktigt hållbara prioriteringar av projekt och åtgärder även utifrån driftsekonomin på lång sikt.

Förskola och skola

Staden behöver ha god beredskap och flexibilitet eftersom att den demografiska utvecklingen växlar över tid. Det sker bland annat till följd av stadsutveckling och att ny samhällsservice utvecklas. Fler barn och unga innebär ett ökat behov av förskolor

och skolor. Kommunkoncernen kommer därför att behöva söka ökad extern medverkan exempelvis inom ramen för samverkansavtalet för gymnasiregionens behov, där utbyggnad är möjlig i angränsande kommuner.

Skolfastigheter i Stockholm AB, SISAB, äger och förvaltar merparten av stadens förskolor, grundskolor och gymnasieskolor. Bolagsstyrelsens investeringar påverkar stadens nämnder genom förändrade lokalkostnader. Därför ska en gemensam lägesbild tas fram med beställande nämnder. Den ska utgöra underlag för prioriteringar i investeringsplaneringen. Möjligheten till återköp av sålda fastigheter, till priser under försäljningspris kan vara en strategisk gångbar lösning.

Idrott

Ambitionen ska vara att sprida investeringar i idrottsanläggningar geografiskt samt följa översiktsplanens intentioner att stärka fokusområden, strategiska samband, stadsdelsutvecklingsområden och att skapa mötesplatser. Volymen avseende dessa investeringar kommer bli större de kommande åren utifrån politiska prioriteringar. Planering av nya idrottsanläggningar ska ske i samverkan med stadens bostadsplanering och skolplanering. Syftet är att uppnå en effektivare användning av stadens gymnastiksalor och idrottshallar.

Kultur

Kulturanläggningar bör ses som en samlad resurs för stadens invånare. Offentligt finansierade kulturinvesteringar ska rikta sig mot särskilda grupper så som barn, personer med funktionsvariation och seniorer. *I övrigt ska kulturinvesteringar bära sig själva affärsmässigt.*

Arbetsplatser/Kommersiella lokaler

I den växande regionen bedöms behovet av mark för nya verksamheter och arbetsplatser i staden öka markant till år 2030. Stadens planering måste ske på ett sådant sätt att det möjliggör ett varierat utbud av arbetsplatser i hela Stockholm. Det är viktigt att antalet arbetsplatser planeras ur ett helhetsperspektiv. Verksamhetsområdena ska fredas från bostadsexploatering.

Planeringen för arbetsplatser är särskilt viktig för utveckling av ytterstaden, och då framförallt i söderort för att skapa balans i transportsystemet. Staden ska arbeta strategiskt för att öka antalet arbetsplatser i stadens södra delar, där antalet arbetsplatser inte ökat i takt med antalet bostäder.

Staden ska planera för, men endast i undantagsfall investera i kommersiella lokaler. Marknaden för kommersiella lokaler är väletablerad och kan erbjuda effektiva lokaler till marknadsmässiga hyror. Staden kan dock investera i kategorin inom ramen för fastighetsnämndens uppdrag, det vill säga att tillhandahålla ändamålsenliga lokaler för stadens hyresgäster och för att bibehålla och utveckla fastighetsvärdena genom en kostnadseffektiv fastighetsförvaltning. Inför genomgripande underhåll av rent kommersiella fastigheter som hyrs ut externt ska investeringen prövas mot andra alternativ.

Omsorg

Efterfrågan på vård- och omsorgsboenden i staden kommer att öka under 2020-talet. De skiftande behoven ställer fortsatt krav på samplanering mellan stadsdelsnämnderna, inte minst när det gäller boendepanering. Micasa Fastigheter i Stockholm AB som äger och förvaltar stadens egna vård- och omsorgsboenden, trygghetsboende samt seniorbostäder, och vars investeringar därmed påverkar stadens nämnder, ska eftersträva area- och kostnadseffektiva lösningar i ny-, om- och tillbyggnation.

Park- och grönområden

Kvaliteter i parker och grönområden ska förstärkas och bevaras. Funktionerna i den ekologiska infrastrukturen ska behållas och förstärkningar av svaga avsnitt ska prövas. Möjligheter till mångfunktionella ytor ska tas tillvara.

Klimatinvesteringar

Klimatinvesteringar ska syfte till att främja ekonomiskt rationella beslut. Exempelvis energieffektiviseringar, skyfallsåtgärder eller andra insatser med direkt kostnadsbesparande inverkan.

	Dnr	Utgift	Inkomst
Fastighetsnämnden			
Högdalens sim- och idrottshall, reviderat genomförandebeslut	KS 2018/594	-160,0	
Ombyggnad av Tekniska nämndhuset	122-1830/2017	-1 094,0	
Gubbängens sportfält	KS 2019/916	-87,0	
Stadsbiblioteket, underhåll	KS 2019/1120	-260,0	
Kristinebergs IP upprustning	KS 2021/934	Sekreteress	
Brandstation Farsta	KS 2022/559	Sekreteress	
Brandstation Kungsholmen	KS 2021/1720	Sekreteress	
Uppbådet 1 Anpassn adm lokaler Älvsjö SDF	KS2021/1678	Sekreteress	
Västberga 1:1 Ny ishall Mälardalens IP	KS 2022/756	Sekreteress	
Älvsjöbadet	KS 2022/560	Sekreteress	
Trafiknämnden			
Reinvesteringsprogram, offentlig belysning och trafiksignaler	314-0476/2011	-740,0	
Söder Mälmarstrand, förstärkning och cykelåtgärder	124-1097/2017	-130,0	
Cykelåtgärder Vasagatan, reviderat genomförandebeslut	KS 2019/1013	-290,0	109,0
Reinvesteringsprogram trafiksignaler 2017-2021	124-1358/2016	-180,0	
Reinvesteringsprogram gatuytor 2020-2023	KS 2019/1935	-480,0	
Hastighetsplaner, delområde 1, etapp 1	124-0894/2017	-79,0	
Hastighetsplaner, delområde 2, etapp 1	KS 2018/1250	-137,0	
Hastighetsplaner, delområde 3, etapp 1	KS 2020/1682	-88,5	
Cykelbana Ulvsundavägen	KS 2020/911	-57,0	0,7
Ny bergbana i Skärholmen	KS 2019/1812	-70,0	
Kungsgatan, förstärkningsåtgärder	KS 2021/1103	-300,0	
Västberga Allé, utbyggnad av cykelpendlingstråk, trygghets- och trafiksäkerhetsåtgärder	KS 2021/1101	-70,0	30,0
Västerbron, breddning av gång- och cykelbanor	KS 2021/1281	-68,0	
Norra Danviksbron, renovering	KS 2021/1698	-285,0	25,0
Program för energibesparande armaturutbyte 2022-2026	KS 2021/1098	-204,0	
Kyrkogårdsnämnden			
Järva begravningsplats	KS 2018/1495	-357,0	

10 Fastighets- och lokalpolicy

Fastighets- och lokalpolicy för kommunkoncernen Stockholms stad

Innehåll

1.	Inledning	346
2.	Syfte och avgränsningar	346
3.	Övergripande förutsättningar för stadens lokalhållning	347
3.1	Befintliga lokaler	347
3.2	Lokalförsörjningen	348
3.3	Ägande.....	350
3.3.1	<i>Principer för val av fastighetsägare .....</i>	<i>350</i>
3.4	Hyresprinciper inom kommunkoncernen	350
3.4.1	<i>Underhåll .....</i>	<i>351</i>
3.4.2	<i>Fastighetsanknutna tjänster .....</i>	<i>351</i>
3.5	Lokalförändringar	351
3.5.1	<i>Lokalprojekt och anskaffningar.....</i>	<i>351</i>
3.5.2	<i>Principer för avveckling .....</i>	<i>352</i>
4.	Stadsövergripande aktörer i fastighets- och lokalfrågor	352
4.1	Kommunstyrelsen	352
4.2	Exploateringsnämnden	353
4.3	Stadsbyggnadsnämnden	353
4.4	Serviceämnden.....	353
5.	Staden som fastighetsägare och hyresvärd	353
5.1	Fastighetsnämnden	354
5.2	Micasa Fastigheter i Stockholm AB (Micasa)	354
5.3	Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB)	354
5.4	Stadens bostadsbolag	355
5.5	S:t Erik Markutveckling AB	355
6.	Staden som hyresgäst och beställare av lokaler	355
6.1	Stadsdelsnämnderna.....	356
6.2	Utbildningsnämnden	356
6.3	Socialnämnden	356
6.4	Kulturnämnden	356
6.5	Arbetsmarknadsnämnden.....	356

6.6 Idrottsnämnden.....356

Inledning

Fastighets- och lokalpolicyn definierar övergripande inriktning och ansvarsområden för stadens lokalförsörjning och arbetet med stadens fastighets- och lokal innehav. Stadens innehav av fastigheter och lokaler samt hyresavtal är betydande varför staden kontinuerligt behöver se över innehav, organisation och arbetssätt.

Stadens innehav av fastigheter och lokaler ska planeras så att de såväl på kort som lång sikt bidrar till verksamheternas behov och inte påverkar stadens långsiktiga förutsättningar negativt. För att lyckas med detta behöver prioriteringar ske fortlöpande både mellan och inom projekt. Dessa prioriteringar behöver ske gemensamt mellan hyresvärd/fastighetsägare och hyresgäst. Vidare behöver ny lokalarea ha en tydlig koppling till tillkommande prestationer, exempelvis fler barn/elever i verksamheter i egen regi, som kan bära hyreskostnaden.

För att verksamheten ska kunna bedrivas har staden ett stort bestånd av verksamhetslokaler och bostadslägenheter som förvaltas av fastighetsnämnden och av stadens fastighetsförvaltande bolag. Därutöver tillkommer lokaler och lägenheter som hyrs in från externa fastighetsägare. Samverkan med externa aktörer ska inte leda till ökade totalkostnader genom exempelvis långsiktiga hyresförbindelser som över tid innebär ökade kostnader.

Stadens markförsörjning ska säkerställa ett mark- och fastighetsbestånd som är av strategisk betydelse för stadens långsiktiga utveckling. När nya områden exploateras ska mark- och byggrätter reserveras för stadens verksamhetsbehov och de ekonomiska förutsättningarna är en viktig del i prioriteringen. Förutom att investeringsprojekten ska vara långsiktigt hållbara måste även arbetet med stadens fastighetsbestånd bidra till att hålla verksamheternas driftskostnader på låg nivå. I detta sammanhang är det viktigt att koncernperspektivet iakttas.

Social hållbarhet tillsammans med höga ambitioner om en klimatsmart stad är centrala utgångspunkter i stadens arbete med att utveckla fastighetsbeståndet. När samarbeten med externa parter görs ska staden skapa förutsättningar för långsiktighet och låg risk med ändamålsenliga avtal där stadens intressen tas tillvara på ett bra sätt och där rollfördelningen är tydlig.

Syfte och avgränsningar

Fastighets- och lokalpolicyn behandlar hanteringen av fastigheter och lokaler för verksamheter som staden har ansvar för. Syftet med policyn är att bidra till utveckling, samordning och effektivisering genom att ge övergripande mål och grundläggande principer för fastighetsinnehav och hantering av fastigheter och lokaler. Policyn beskriver planeringsprocesser och samverkan samt definierar hur lokalförändringar ska genomföras. Roller och ansvarsfördelning tydliggörs. En målsättning är ändamålsenliga lokaler och bostäder kan tillhandahållas stadens verksamheter till låga kostnader.

Policyn omfattar Stockholms stads samtliga nämnder och bolagsstyrelser.

Policyn fastställs av kommunfullmäktige och förvaltas av stadsledningskontoret. Uppdateringar genomförs och beslutas tillsammans med stadens årliga budget. En tydlig koppling finns mellan fastighets- och lokalpolicyn och regler för ekonomisk förvaltning med tillhörande tillämpningsanvisningar samt stadens investeringsstrategi.

Övergripande förutsättningar för stadens lokalhållning

Stadens verksamheter ska bedrivas i ändamålsenliga, kostnads-, area- samt energieffektiva lokaler som bidrar till hög produktivitet, kvalitet och effektivitet hos stadens verksamheter. Lokalbeståndet ska utformas för en effektiv och flexibel användning. Både nämnder och bolagsstyrelser ska medverka till att detta uppfylls. Detta gäller i synnerhet att lokalerna ska vara ekonomiskt effektiva vilket är både nämnder och bolagsstyrelsers ansvar. Det ska med utgångspunkt från kommunfullmäktiges inriktningsmål fastställas verksamhets-specifika och uppföljningsbara mål för lokalanvändningen och lokalförsörjningen samt vad som krävs för att följa upp dessa mål och åtaganden.

Behovet av mötesplatser för civilsamhället och platser där stadens verksamheter möter stockholmare är betydande. Utifrån ett socialt hållbarhetsperspektiv och ansvarstagande ska staden söka vägar för ett optimalt utnyttjande av stadens befintliga lokaler för även detta syfte. Tillgången till lokaler för föreningsliv och kulturliv ska säkras i alla områden.

Staden ska ha en fastighetsförvaltning som bedrivs med hög effektivitet och ambitionsgrad och som minskar den totala energianvändningen och miljöpåverkan från fastigheter och lokaler. *Byggnaderna ska vara energieffektiva och leverera en sund inomhusmiljö samt följa rådande lagstiftningskrav inom miljö och hälsa.* Ägda byggnader bör långsiktigt utvecklas när så är miljömässigt och driftsekoniskt lönsamt.

Kulturhistoriskt värdefulla byggnader inom stadens nämnder ska förvaltas med hög kompetens och ambition. *Ett bevarande av dessa bör eftersträvas i allra högsta grad. När ett bevarande inte är ekonomiskt möjligt bör en nybyggnation uppföras med arkitektur från samma tid som ursprungssbyggnaden.* Även fastighets- och exploateringsekonomiska aspekter måste beaktas i relation till bevarandevärdet.

Underhållet av stadens fastigheter ska stärkas för att tillhandahålla funktionella lokaler och undvika kapitalförstöring. En aktiv förvaltning av den samlade fastighetsportföljen innebär både försäljningar av icke strategiska fastigheter och förvärv av strategiska fastigheter. Fastighetsförvaltningen ska organiseras så att utförandet kan bedrivas kostnadseffektivt och med rätt kompetens.

Befintliga lokaler

Långsiktiga underhållsplaner ska finnas för samtliga byggnader. Invändiga och utvändiga åtgärder bör vara anpassade till den tid som det finns ett dokumenterat behov

av fastigheten eller till den tid som det finns beslut om att fortsatt äga fastigheten inför en framtida försäljning eller avyttring. I det fall staden som hyresgäst har ansvar för det inre underhållet ska underhållsplaner tas fram. Ägda och hyrda fastigheter ska vara dokumenterade i system som stödjer en effektiv fastighetsförvaltning och som underlättar planering, uppföljning och administration.

Utgångspunkten är att befintliga lokaler och byggnader underhålls. Nya lokaler ska inte byggas eller hyras in för att ersätta slitna, men fungerande lokaler. Nya lokaler kan övervägas när de långsiktiga underhållskostnaderna bedöms överstiga kostnaden för nybyggnation eller en ny inhyrning.

Likaså är det en utgångspunkt att kommunala verksamheter i första hand ska inrymmas i av staden ägda fastigheter och att det löpande ska ske en översyn om behovet av eventuellt externt hyrda lokaler kvarstår.

Befintliga idrottshallar i skolfastigheter ska i högre utsträckning öppnas för klubbar och föreningar utanför ordinarie skoltid och tillgängliggöras genom idrottsnämndens bokningssystem.

Lokalförsörjningen

För att klara stadens framtida utmaningar behövs en effektiv lokalförsörjning och lokalanvändning som utgår från den gemensamma kommunkoncernnyttan. Med kommunkoncernnytta avses att beslut kring fastigheter och lokaler ska utgå från ett stadsövergripande perspektiv där nyttan ska optimeras för staden som helhet. Planeringen av lokalanvändningen och lokalförsörjningen ska ske med kommunkoncernnyttan i fokus. Utan strategiska beslut som bygger på en helhetssyn på stadens utveckling och framtida resursbehov ökar risken för suboptimeringar och felprioriteringar som motverkar utveckling och optimala fastighets- och lokallösningar.

Staden ska aktivt arbeta med kopplingen mellan översikts- och detaljplaneringen, befolkningsprognos och verksamheternas lokalbehov för att i strategiskt syfte kunna fatta beslut om nyproduktion, inhyrning eller avveckling av fastigheter och lokaler. Nyproduktion, inhyrning och avveckling av fastigheter och lokaler ska samrådas, utvärderas och avvägas i förekommande fall utifrån stadens investeringsstrategi. Exploatering och utbyggnad av bostäder måste ske samordnat med stadens behov av verksamhetslokaler. *När ny bebyggelse planeras ska företräde ges åt samhällsservice i den grundläggande planeringen.* När staden växer följer fler utmaningar som behöver mötas på ett ansvarsfullt sätt, kraven på uppdaterad planering och högre grad av samordning höjs. Ökad bostadsproduktion medför ofta behov av verksamhetslokaler.

Markens egenskaper påverkar förutsättningar för byggnation. Utmanande förutsättningar, som till exempel brant topografi eller bristande bärighet innebär högre kostnader, vilket leder till högre hyreskostnader för stadens verksamheter. Att säkra mark med goda förutsättningar för byggnation för stadens verksamheter bör därför prioriteras i planeringsprocessen.

Via detaljplan finns möjlighet att bestämma markens användning. För att inte riskera kapitalförstöring och för att långsiktigt säkra stadens resurser i form av olika

verksamhetslokaler bör inriktningen vara att detaljplaner ska begränsa alternativ användning utöver den verksamhet som stadens inhyrning avser. Innan en prövning inleds att ändra befintliga detaljplaner ska stadsbyggnadsnämnden alltid, om befintlig plan stöder olika former av verksamhet som är stadens ansvar, stämma av med berörda nämnder om det finns nuvarande och framtida behov som svarar mot aktuell bestämmelse.

Olika former av tillfälliga lokaler är en integrerad del av lokalförsörjningsarbetet och stadsplaneringen. Stadens planeringsinriktning är att kapacitet i tillfälliga lokaler primärt ska täcka behov som bedöms vara tillfälliga. Nämndernas lokalplanering ska säkerställa att så få tillfälliga lokaler som möjligt övergår i ett behov av permanenta lokaler. En central del i detta är att ha en långsiktig och aktuell lokalförsörjningsplanering.

Planeringsinriktningen för stadens lokalförsörjning utgår från nämndernas årliga lokalförsörjningsplaner med utblick mot 2040. Lokalförsörjningsplanerna syftar till att säkerställa en framsynt och ekonomiskt hållbar utveckling av verksamhetslokaler och bidrar till att upprätthålla en hög effektivitet och kommunkoncernnytta. Lokalförsörjningsplanerna sammanställs av kommunstyrelsen genom stadsledningskontoret till en stadsövergripande lokalresursplan där även samordnad skolplanering i Stockholm (SAMS) är en integrerad del. Lokalresursplanen beslutas av kommunstyrelsen och är styrande för nämnderna.

Skolutbyggnaden i staden utgår från planeringsinriktningen i SAMS, som är en integrerad del av lokalresursplanen, och sträcker sig till 2040. Arbetet leds och samordnas av kommunstyrelsen. Syftet med en samordnad planering är att säkerställa att relevanta aktörer i staden har en gemensam bild av utmaning och angreppssätt för skollokalförsörjningen. SAMS ska säkerställa en framsynt och ekonomiskt hållbar utbyggnad av skollokaler för grund- och gymnasieskola och samtliga berörda nämnder ska arbeta i enlighet med den gemensamma planeringsinriktningen. Staden ska som huvudinriktning planera för uppförande och förvaltningen av förskolor eller skolor i egen regi med utgångspunkt i behov och stadens skolpliktsansvar. Samplanering ska ske med idrotts- och förskolelokaler där det finns vinster i ekonomi, resursutnyttjande och genomförandetid. *Vid uppförande och utvidgning av skolor och förskolor ska Boverkets regler om gårdsyta per elev följas.*

Planeringsinriktningen för stadens utbyggnad av vård- och omsorgsboenden utgår från stadens årliga långsiktiga boendeplan med utblick mot 2040. Äldreboendeplaneringen samordnas av en styrgrupp under ledning av kommunstyrelsen. Stadsdelsnämnderna tar årligen fram ett gemensamt förslag till plan för att klara behovet av vård- och omsorgsboende. Äldrenämnden bearbetar förslagen och föreslår beslut om åtgärder utifrån en långsiktig bedömning för staden som helhet. Planen beslutas av kommunstyrelsen och är styrande för nämnderna gällande planering och förändringar av äldreboendebeståndet.

Stadsdelsnämnderna tar årligen, regionvis, fram en boendeplan för att klara behovet av biståndsbedömda grupp- och servicebostäder samt stödboenden inom LSS och SoL. Boendeplaneringen samordnas av en styrgrupp under ledning av kommunstyrelsen. Socialnämnden bearbetar förslagen utifrån ett stadsövergripande perspektiv och en samlad plan beslutas av kommunstyrelsen och är styrande för nämnderna.

Ägande

Stadens behov av fastigheter och lokaler ska i huvudsak tillgodoses med eget ägande. Om valet står mellan eget ägande och extern inhyrning ska beslut fattas med utgångspunkt i vilken lösning som är ekonomiskt mest fördelaktig och i den bedömningen behöver bland annat varaktighet, hyreskostnader över tid och kostnadsvolym alltid ingå. *Staden ska se över möjligheten för återköp av utförsålda fastigheter som i framtiden kan behövas för välfärdens åtagande.*

Fastighetsinnehavet ska utvecklas med fokus på verksamheternas behov och stadens utveckling. Lokaler som inte behövs för att säkerställa kommunal verksamhet på kort och lång sikt och lokaler som inte bidrar till stadens hållbarhet och sammanhållning kan prövas för försäljning, särskilt om de har ett negativt driftnetto. En avyttring måste alltid prövas utifrån en helhetsbedömning.

Principer för val av fastighetsägare

Typ av verksamhet avgör vilken nämnd eller bolagsstyrelse som blir fastighetsägare respektive hyresgäst. Fastigheter som är avsedda för stadens verksamheter och som inte hanteras av annan nämnd eller bolagsstyrelse, hanteras av fastighetsnämnden. Detta gäller även bostadsrätter.

Även om andra nämnder äger fastigheter är huvudprincipen att fastighetsnämnden är stadens fastighetsägare. Fastigheter som är avsedda för exploatering hanteras av exploateringsnämnden. Friliggande utbildningslokaler, såsom skolor och förskolor hanteras av SISAB. Vård och omsorgsboenden och boenden för personer med funktionsvariation hanteras av Micasa Fastigheter i Stockholm AB (Micasa). Fastigheter som anskaffats genom förvärv av bolag, samt bebyggda exploateringsfastigheter med kommersiella hyresgäster med en fortsatt lång förvaltningsfas, hanteras av S:t Erik Markutveckling AB.

Utöver detta kan det förkomma att det finns verksamhetslokaler i fastigheter ägda av stadens bostadsbolag och Micasa, eller andra bolag inom bolagskoncernen Stockholm Stadshus AB.

Hyresprinciper inom kommunkoncernen

Den interna hyressättningen inom staden ska bidra till långsiktighet och vara transparent och förutsägbar. Därför har övergripande samverkansavtal och överenskommelser tagits fram där även ansvarsfördelning framgår. Dessa ska bidra till att skapa incitament för både hyresvärd och hyresgäst att sänka kommunkoncernens samlade kostnader för lokaler. Inom olika segment förekommer både kostnadsbaserade och marknadsmässiga hyresprinciper.

Verksamhetsanpassningar ska alltid genomföras av hyresvärden och betalas via hyrestillägg. Hyrestillägg utöver hyra betalas som lån med rak amortering över tid. Tjänster som utförs utöver vad som omfattas av hyresavtalet, ska regleras i separata avtal.

Tekniska åtgärder för att upprätthålla eller effektivisera en byggnads funktion ska normalt genomföras utan att belasta inhyrande nämnd med höjda hyror eller hyrestillägg.

Vid andrahandsuthyrning och övriga lokalupplåtelser inom kommunkoncernen är inriktningen att nämndernas uthyrningar ska ske till motsvarande de egna hyresvillkoren och den egna lokalkostnaden. Uppsägningsvillkor ska tillämpas på samma sätt.

Inriktningen är att nämndernas samtliga hyresavtal ska registreras i Lokaler i Stockholm (LOIS).

Underhåll

Ansvarsområdena för stadens nämnder och bolagsstyrelser ska vara tydliga så att fastigheterna är väl underhållna och ändamålsenliga utifrån verksamheternas behov. Utgångspunkten är att verksamhetsansvariga nämnder ska fokusera på verksamhetsdriften och därför är huvudprincipen att stadens fastighetsägande nämnder och bolagsstyrelserna ansvarar för all drift och underhåll då de hyr ut lokaler och bostäder till stadens verksamheter.

Fastighetsanknutna tjänster

Fastighetsanknutna tjänster, även kallade FM-tjänster, kan utföras i egen regi eller handlas upp externt. I valet mellan egen regi och extern upphandling ska det alternativ väljas som bäst tillgodoser stadens behov till lägst kostnad.

Lokalförändringar

Utökade eller förändrade lokalbehov ska alltid prövas inom befintligt bestånd. Investeringar, nya inhyrningar eller större lokalförändringar som påverkar hyreskostnaden kan genomföras om de bedöms vara nödvändiga för att tillgodose lokalbehovet för verksamheter som staden har ansvar för. Ibland kan lokalförändringar även vara kopplat till stadsutvecklingsprojekt. Lokalförändringar kan vara nödvändigt för att uppfylla lagar och myndighetskrav eller för att uppfylla stadens mål för energianvändning, miljöpåverkan och tillgänglighet. Alla större lokalförändringar ska samrådas med stadsledningskontoret.

Lokalprojekt och anskaffningar

Staden ska ha en dokumenterad och enhetlig arbetsprocess för genomförande av lokalprojekt. Arbetsprocessen ska säkra att projekten drivs med kommunkoncernnyttan i fokus och att beslut fattas på kvalitetssäkrade underlag. Arbetsprocessen ska tydliggöra roller, ansvarsfördelning, projektsteg, beslut och krav på beslutsunderlag. Den bör kunna tillämpas i alla typer av lokalprojekt och anpassas till projektets omfattning och komplexitet. Det innebär att såväl hyresvärd som hyresgäst arbetar aktivt i projekten med exempelvis kostnadskontroll.

Beslutade och planerade projekt ska vara dokumenterade så att det ger överblick över fastighetsbeståndets utveckling och planerade förändringar i areor, kapacitet och kostnader. Stadsledningskontoret ska utfärda anvisningar för genomförande av större lokalprojekt.

I vissa fall behöver staden hyra in lokaler från externa aktörer (hyresvärdar utanför kommunkoncernen). Inhyrning hos privata aktörer som långsiktig grund för välfärdsverksamheter ska undvikas. Privata inhyrningar ska endast förekomma om det saknas likvärdiga alternativ i lokaler ägda av staden, och ska i så fall alltid föregås av en risk- och konsekvensanalys där även en livscykelanalys vägs in. I dessa fall måste

det i regel ske en upphandling enligt lagen om offentlig upphandling (LOU) och det kan även vara fallet om verksamhetsanpassning behöver göras i en befintlig extern inhyrning. Inför en extern inhyrning krävs en noggrann analys av upphandlingsrättsliga och därmed sammanhängande frågor som otillåtet statsstöd, otillåtet gynnande av enskild, olika fastighets- och hyresrättsliga frågor, avtalsfrågor kopplade till plangenomförande med mera. Extern inhyrning kan mot denna bakgrund prövas om den bedöms vara mest ändamålsenlig ur en ekonomisk och/eller organisatorisk synvinkel eller om behoven bedöms vara kortsiktiga i relation till ett långsiktigt åtagande som motiverar en investeringsutgift.

Staden skaffar sig i ökande omfattning lokaler och bostadslägenheter för olika ändamål, till exempel förskolor, gruppbofäder med mera, via köp av andelar i nyproducerade bostadsrättsföreningar. Jämfört med att hyra lokaler så ökar stadens rådighet över resursen vid innehav via köp av andelar i bostadsrättsföreningar. Förvärv av bostadsrätter för ändamål som staden ansvarar för, ska utföras av fastighetsnämnden, som därefter upplåter resursen till berörd nämnd. Om staden är hyresgäst i en fastighet som är föremål för bostadsrättsomvandling är dock huvudinriktningen att staden ska fortsätta att vara hyresgäst.

Principer för avveckling

Inför uppsägning av hyresförhållande/avveckling av lokal ska nämnderna alltid stämma av om annan nämnd har behov av att ta över hyreskontraktet/lokalen. Detta moment är avgörande för att fullgöra samverkan och samplaneringen inom staden. Samråd ska alltid ske med stadsledningskontoret inför större avvecklingar. Det finns också vissa avvecklingar som behöver godkännas av kommunstyrelsens ekonomi- och trygghetsutskott.

När en nämnd beslutat om en avveckling ska utgångspunkten vara att den framgår av nämndens lokalförsörjningsplan och boendeplan.

Stadsövergripande aktörer i fastighets- och lokalfrågor

Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen leder och samordnar förvaltningen av kommunens angelägenheter och har uppsiktsplikt över nämndernas verksamhet samt kommunens bolagsstyrelser. I detta ingår bland annat ansvar för strategiska stadsutvecklingsfrågor, strategisk infrastrukturplanering och bostadsbyggande, strategisk fastighets- och markutveckling samt hyres- och lokalfrågor inklusive strategisk lokalförsörjning och processer för en övergripande lokalresursplanering med kontroll och styrning av fastighetshantering och lokalutnyttjande. Stadsledningskontoret är kommunstyrelsens förvaltning.

Kommunstyrelsen har en viktig roll i stadens lokalförsörjningsprocess och ansvarar för skolplanering i Stockholm (SAMS).

I kommunfullmäktiges regler för ekonomisk förvaltning förtydligas vilken roll såväl kommunstyrelsens som kommunstyrelsens ekonomi- och trygghetsutskott och stadsledningskontoret har i lokalfrågor. Här regleras vilka ärenden som nämnder inte själva kan fatta beslut om utan måste godkännas av kommunstyrelsens ekonomi- och

trygghetsutskott samt när samråd ska ske med stadsledningskontoret. Stadsledningskontoret utfärdar tillämpningsanvisningar för lokalfrågor.

Hyrestvister inom kommunkoncernen ska inte föras till hyresnämnden utan hanteras internt där stadsledningskontoret utgör en typ av stadsintern hyresnämnd.

Kommunstyrelsen har en hyresförhandlingsfunktion som ska underställas samtliga lokalhyresavtal som berörs av funktionens omfattning, direkt av nämnderna eller indirekt i form av tredjepartsinhyrning av stadens bolag för bedömning. Dessutom ska funktionen underställas samtliga uppsägningar av lokalhyresavtal för kvalitetssäkring. Servicenämnden hanterar och administrerar den stadsgemensamma hyresförhandlingsfunktionen på uppdrag av kommunstyrelsen.

Kommunstyrelsen är ägare av det lokaladministrativa systemet LOIS (Lokaler i Stockholm). Systemet möjliggör rationell och samlad hantering av stora fastighetsdata. Stadens samtliga inhyrningar av lokaler och lägenheter, även från fastighetsförvaltande nämnder och internt mellan nämnder i andra hand, ska registreras i LOIS. Inriktningen är även att samtliga uthyrningar av lokaler och lägenheter ska administreras via LOIS. Servicenämnden förvaltar LOIS på uppdrag av kommunstyrelsen.

Exploateringsnämnden

Exploateringsnämnden ansvarar bland annat för markförvaltning och markexploatering samt för frågor om förvärv, överlåtelse eller upplåtelse av fastigheter, tomträtter och andra nyttjanderätter. Undantaget förvärv som hanteras av S:t Erik Markutveckling AB. Nämnden ansvarar även för mark utanför stadens gräns i det fall den ska avyttras eller exploateras. Nämnden medverkar i SAMS-arbetet.

Stadsbyggnadsnämnden

Stadsbyggnadsnämnden ansvarar bland annat för övergripande fysisk planering för bland annat bostadsförsörjning, arbetsplatser, miljö, infrastruktur, klimatanpassning och skola. Nämnden har även myndighetsansvar för planprocess, bygglov, bygganmälan och namngivning samt beslut om bidrag till bostadsanpassning för personer med funktionsvariation enligt lagen om bostadsanpassningsbidrag. Nämnden medverkar i SAMS-arbetet.

Servicenämnden

Servicenämnden är genom verksamhetsområdet lokalplanering stadens beställarstöd i lokalfrågor vilket innebär att de fungerar som internkonsulter till stadens nämnder och bolagsstyrelser i deras roll som hyresgäster.

Servicenämnden svarar för administration av stadens andrahandsuthyrning av lägenheter för bostadsändamål.

Staden som fastighetsägare och hyresvärd

Staden har många fastighetsägare som agerar hyresvärd åt nämnderna och förvaltar en rad olika verksamhetslokaler. En stor andel av stadens verksamhetslokaler finns inom kommunkoncernens bolag. Fastighetsägarna har en viktig roll i att säkerställa stadens framtida behov av verksamhetslokaler och i att bedriva fastighetsutvecklingsplanering. I sin roll som hyresvärd inom staden har fastighetsägarna ett ansvar för att hålla nere hyreskostnaderna för verksamhetslokalerna.

Vid uthyrning ska i första hand stadens egna verksamheter prioriteras. Lokaler kan hyras ut till externa hyresgäster om de inte behövs för stadens egna verksamheter eller är aktuella för avveckling.

Huvudprincipen är att externa hyresgäster tecknar förstahandskontrakt direkt med fastighetsägaren det vill säga normalt sett fastighetsnämnden eller bolagsstyrelserna. Om en inhyrande nämnd eller bolagsstyrelse i motsats till huvudprincipen ändå upplåter en lokal i ett andrahandshyresförhållande med extern part, bör fastighetsnämnden ansvara för andrahandsuthyrningen. Insprängda lokaler som endast utgör en mindre del av en verksamhetslokal kan hyras ut direkt av en nämnd till extern part. Vid alla externa andrahandsuthyrningar av lokaler ska marknadshyressättning tillämpas och här behöver man nogsamt notera att kommunkoncernens kostnadsbaserade avtal inte uppfattas som marknadshyresavtal.

Vid uthyrning i andra hand ska momsfrågan samt avstående från besittningsskydd särskilt beaktas. Om staden är förstahandshyresgäst till en lokal inom det frivilliga momssystemet ska, om staden hyr ut lokalen i andra hand, andrahandshyresgästen bedriva momspliktig verksamhet i lokalerna.

Om uthyrning inom kommunkoncernen medger att fastighetsskatt inte behöver erläggas ska stadens hyresvärdar begära detta.

De nämnder och bolagsstyrelser som står för en stor andel av uthyrningen preciseras nedan.

Fastighetsnämnden

Fastighetsnämnden förvaltar och utvecklar fastigheter för i första hand stadens egna verksamheter. Uppdraget omfattar såväl fastigheter utanför stadens gräns som innanför samt fastigheter som inte passar in i de fastighetsförvaltande bolagens bestånd.

Fastighetsnämnden förvärvar och förvaltar bostadsrätter som används för bland annat särskilt boende och förskolor. Vid köp av bostadsrätter för pedagogiska ändamål är inriktningen att detta ska ske utifrån en i förväg bestämd kostnadsberäkningsmodell.

Inom ramen för överenskommen förhandlingsordning med Hyresgästföreningen Region Stockholm ska nämnden samordna hyresbildningen för sådana bostadslägenheter som staden hyr ut i andra hand där annan bakomliggande hyresförhandlingsordning saknas eller inte är relevant.

Micasa Fastigheter i Stockholm AB (Micasa)

Micasa äger och förvaltar servicehus, vård- och omsorgsboenden, seniorbostäder, LSS-boenden, samt temporära studentbostäder och bostäder för grupper med svag ställning på bostadsmarknaden. Bolaget har därmed en viktig roll i arbetet med att ta fram och genomföra utbyggnad av vård- och omsorgsboenden och särskilda boenden inom LSS och SoL.

Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB)

SISAB är stadens ändamålsbolag för utbildningslokaler och ska tillhandahålla utbildningslokaler för stadens skol- och förskoleverksamhet.

Stadens bostadsbolag

Bostadsbolagen agerar hyresvärd för verksamhetslokaler inom staden, till exempel avseende bostadsbedömda boenden LSS.

I kommunfullmäktiges budget 2020 beslutades att principöverenskommelse från 2013 upphävs från och med 2020 (Dnr KS 2019/382) och befintliga hyresavtal löper på oförändrade och kan sägas upp för villkorsändring när innevarande hyrestid så medger. Parterna förutsätts därefter omförhandla hyresvillkoren till marknadsmässiga villkor. Nya förskolor med inflyttning från och med 2020 ska förhandlas till marknadsmässiga villkor direkt. Inriktningen är bolagen ansvarar för skötsel, drift och underhåll av förskolornas utemiljöer och att detta beaktas i den marknadsmässiga hyressättningen. I övrigt gäller stadens fastighets- och lokalpolicy för parterna att förhålla sig till. Nya förskolor förutsätts ha detaljplaner som entydigt anger detta ändamål.

S:t Erik Markutveckling AB

Bolagets huvuduppgift är att äga, förvalta och utveckla fastigheter eller aktier i fastighetsbolag i avvaktan på omvandling av fastigheterna till bostäder och arbetsplatser eller andra funktioner. Bolaget ska vid behov stödja stadens nämnder och bolagsstyrelser i samband med försäljning och utveckling av fastigheter.

Staden som hyresgäst och beställare av lokaler

Inhyrande nämnder ansvarar för sin lokalförsörjning och förutsätts bära kostnaderna för denna inom sin givna budget. Nämnderna ansvarar för att lokalerna utnyttjas effektivt och för att lokalförsörjningen motsvarar verksamheternas behov. Stadens lokalförsörjning är behovsstyrd. I de fall behoven kopplas till befolkningsutvecklingen ska nämnderna analysera hur förändringar påverkar behoven. Planeringen utifrån behovet presenteras i en årlig lokalförsörjningsplan. Planeringen förutsätter att nämnderna eftersträvar samplanering samt deltar i stadens forum för samverkan.

Inhyrande nämnder kan initiera lokalutredningar och projekt, som utförs i samverkan med hyresvärderna. Genomförande ska ske enligt stadens modell för projektstyrning och beslutas enligt regler för ekonomisk förvaltning.

Nämnder och bolagsstyrelser ska arbeta aktivt för att samplanera och samlokalisera verksamheter. För att över tid få en bättre flexibilitet i lokalanvändningen, men också för att minska investeringsbehovet i dubbla funktioner, som exempelvis kök, ska förskolan vara helt integrerad i skolbyggnaden om verksamheterna vid nybyggnationsprojekt samlokaliseras inom samma tomt. Vid särskilda skäl kan undantag medges. Utifrån behovet av förskoleplatser ska stadsdelsnämnderna alltid samplanera sina behov geografiskt där ny bostadsbyggnation förläggs mellan, eller i nära anslutning, till en eller flera stadsdelsnämndsområden. Vid lokalförändringar av administrativa lokaler ska alltid samlokalisering mellan olika nämnder och bolagsstyrelser prövas. Kommunstyrelsen har ett övergripande ansvar att styra placeringen av stadens förvaltningslokaler.

Vid etablering av nya lokaler ska alltid utredas om det kan samlokaliseras med andra verksamheter innan en ny lokal hyrs in.

Utbildningsnämnden ska samverka med idrottsnämnden, SISAB, och fastighetsnämnden, för att samplanera användningen och utbyggnaden av idrottsanläggningar och genomföra åtgärder för att tillgängliggöra skolidrottshallar och idrottsytor för andra nyttjare efter skoltid.

Nämnder med stor inhyrning preciseras nedan.

Stadsdelsnämnderna

Stadsdelsnämndernas inhyrningar omfattar bland annat förskolor, boståndsbedömda boenden, lokaler för kultur, aktivitetslokaler och administrativa lokaler.

Planeringen av förskolelokaler ska utföras så att alla barn har tillgång till förskoleverksamhet och att platsgarantin uppfylls. Vid utökade lokalbehov för förskola är utgångspunkten att skollokaler ska utnyttjas. Tillräcklig lek och gårdsyta i anknäytning till förskolan ska garanteras. I det fall stadsdelsnämnderna behöver lämna lokaler är det viktigt att man prioriterar att ha kvar lokaler med goda förutsättningar för att bedriva en kvalitativ pedagogisk verksamhet med goda och funktionella miljöer såväl inomhus som utomhus.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden ansvarar för planeringen och försörjningen av lokaler för stadens grundskolor, anpassade grundskolor, fritidshem, gymnasieskolor och anpassade gymnasieskolor.

Utbildningsnämnden ansvarar för att ta fram behovsunderlag till Samordnad skolplanering i Stockholm (SAMS).

Socialnämnden

Socialnämnden ansvarar för lokaler för sin egen verksamhet samt har beställansvar för grupp- och servicebostäder/stödboenden LSS och SoL.

Kulturnämnden

Kulturnämndens inhyrningar omfattar bland annat stadens bibliotek, museer och konsthallar. Förutom lokaler för sin egen verksamhet ansvarar kulturnämnden för lokaler för stadsarkivet och en rad olika andra lokaler för kulturlivet. Nämnden samverkar med stadsdelsnämnder och idrottsnämnden för samordning av stadens verksamhetsområde barn, kultur och fritid.

Arbetsmarknadsnämnden

Arbetsmarknadsnämndens inhyrningar omfattar verksamhetslokaler för stadens jobbtorg och vuxenutbildning inklusive Svenska för invandrare (SFI) samt övriga lokaler som behövs för nämndens uppdrag. *I samband med det förändrade uppdraget bör nämnden se över förutsättningen att avyttra externt inhyrda lokaler, samt avsluta hyresavtalet med kommunala lokaler.*

Idrottsnämnden

Idrottsnämndens inhyrningar omfattar bland annat idrottshallar och anläggningar. Förutom lokaler för sin egen verksamhet ansvarar idrottsnämnden för en rad andra olika idrotts- och fritidsytor som stöd för idrott, föreningsliv och friluftsliv.

Idrottsnämnden ansvarar för stadens bokningsportal där både stadens aktörer samt allmänheten kan boka idrottshallar, skolidrottssalar och möteslokaler. Här upplåts även andra nämnders lokaler. Taxan beslutas årligen av kommunfullmäktige.

11 Stadens system för integrerad styrning och uppföljning

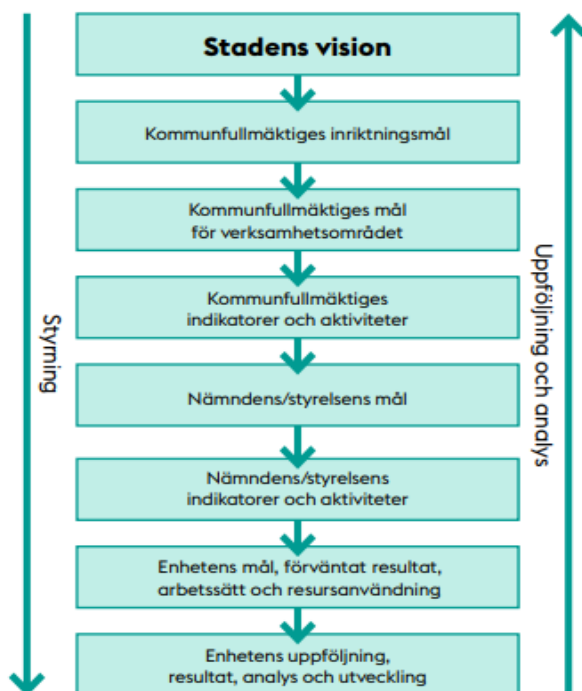
Stadens system för integrerad styrning och uppföljning

I stadens vision fastställer kommunfullmäktige en gemensam långsiktig vision för hur staden ska utvecklas. I visionen redovisas stadens långsiktiga mål, vilka utmaningar staden står inför samt strategier för en långsiktig och hållbar utveckling.

Kommunfullmäktige fastställer årligen budget, som är styrande för alla stadens verksamheter, för staden. I budgeten beslutar kommunfullmäktige om inriktningsmål, mål för verksamhetsområdena samt indikatorer och aktiviteter som tillsammans mäter måloppfyllelse. För varje indikator fastställer kommunfullmäktige ett årsmål. Nämnderna och bolagsstyrelserna konkretiserar kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdena genom egna mål i verksamhetsplanen. Där det är relevant ska nämnder och bolagsstyrelser integrera ett jämställdhetsperspektiv.

Staden tillämpar målstyrning och uppföljning av resultat mot mål. All planering och uppföljning sker i enlighet med stadens styrmodell, ILS, integrerat system för styrning och uppföljning av verksamhet och ekonomi, se bild nedan. ILS omfattar hela koncernen Stockholms stad, vilket innebär att ILS gäller för såväl nämndernas som bolagsstyrelsernas verksamheter. Som stöd i arbetet på alla organisatoriska nivåer i staden finns ett webbaserat verktyg (ILS-webb). ILS-webb är det huvudsakliga verktyget för att styra mot och följa upp kommunfullmäktiges mål, indikatorer och aktiviteter.

Stadens styrning enligt ILS

Utöver att styrmodellen ILS hjälper staden att arbeta med styrning och uppföljning, stödjer modellen det systematiska kvalitetsarbetet, som omfattar arbetet med ständiga förbättringar, innovation och digitalisering. Kvalitetsarbetet ska vägledas av förhållningssätten stockholmarnas fokus, helhetssyn, hållbarhet, handlingsutrymme, lärande och öppenhet. En viktig del i kvalitetsarbetet och stadens styrning är också dialog och delaktighet såväl inom organisationen som med stockholmarna och andra aktörer. Dialogen och delaktigheten ska präglas av tillit och förtroende.

Styrning och uppföljning på kommunfullmäktigenivå

Stadens vision

Stadens vision är det dokument som samlat redovisar stadens långsiktiga mål, vilka utmaningar staden står inför och strategier för en långsiktigt hållbar utveckling. Tidsperspektivet är långsiktigt.

Budget

Budgeten är det övergripande och överordnande styrdokumentet för stadens nämnder och bolagsstyrelser. I budgeten görs prioriteringar för det kommande året och planeringen är styrande för de kommande tre åren med utgångspunkt i:

- kommunfullmäktiges inriktningsmål
- kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet
- kommunfullmäktiges indikatorer
- kommunfullmäktiges obligatoriska nämndindikatorer
- kommunfullmäktiges aktiviteter

Kommunfullmäktiges inriktningsmål

Kommunfullmäktiges inriktningsmål är verksamhetsövergripande och tydliggör vad som är viktigt att nämnder och bolagsstyrelser uppfyller. Tidsperspektivet är en mandatperiod.

Kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet

Kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet konkretiserar inriktningsmålen för de olika verksamheter som bedrivs i staden. Arbetet med att uppnå jämställdhet ska integreras inom alla kommunfullmäktiges verksamhetsområdesmål. Tidsperspektivet är en mandatperiod.

Kommunfullmäktiges indikatorer

Kommunfullmäktiges indikatorer mäter hur nämnder och bolagsstyrelser uppfyller kommunfullmäktiges mål. För varje indikator fastställer kommunfullmäktige ett årsmål, som är det målvärde som förväntas uppnås under aktuellt år. Kommunfullmäktiges årsmål för indikatorerna avser det målvärde kommunfullmäktige har för hela staden. Nämnderna och bolagsstyrelserna fastställer nämndens/bolagsstyrelsens årsmål för kommunfullmäktiges indikatorer. Under året kan det ske förändringar av definitioner och årsmål till följd av nya beslut i kommunfullmäktige/kommunstyrelsen.

Kommunfullmäktiges obligatoriska nämnd- och bolagsstyrelseindikatorer

Kommunfullmäktige kan besluta om nämnd- och bolagsstyrelseindikatorer som är obligatoriska för respektive nämnd och bolagsstyrelse att följa upp. Dessa redovisas i nämndens/bolagsstyrelsens verksamhetsberättelse som lämnas till kommunfullmäktige. Till varje obligatorisk nämnd- och bolagsstyrelseindikator fastställer nämnden/bolagsstyrelsen ett årsmål.

Kommunfullmäktiges aktiviteter

En aktivitet är en riktad insats under en begränsad tidsperiod under budgetåret. Aktiviteter är inte ordinarie arbets sätt för att genomföra nämndens eller bolagsstyrelsens uppdrag. De tas fram för att bidra till måluppfyllelsen, och ska ha start- och slutdatum samt en ansvarig nämnd eller bolagsstyrelse. Aktiviteterna följs upp i tertialrapporterna och verksamhetsberättelsen.

Direktiv till nämnder och bolagsstyrelser

I kommunfullmäktiges budget finns direktiv till nämnder och bolagsstyrelser. Dessa förtydligar särskilt prioriterade områden som är gemensamma och där det finns ett stort behov av utvecklade processer och samverkan mellan flera av stadens nämnder och bolagsstyrelser.

Övrig uppföljning

Nyckeltal

Ett antal nyckeltal för stadens verksamheter används för analyser, jämförelser och för att följa trender. Nyckeltalen redovisas i samband med stadens årsredovisning. Kommunstyrelsen ansvarar för en sammanhållen process med att hålla nyckeltal uppdaterade och av god kvalitet. Nyckeltalen kan förändras efter beslut i kommunstyrelsen.

Kompletterande uppgifter

Stadsledningskontoret begär in kompletterande uppgifter från nämnder och bolagsstyrelser. Uppgifterna används för att fördjupa uppföljningen inom vissa områden.

Stadsövergripande styrdokument

Utöver de mål som kommunfullmäktige fastställer i visionen och budgeten finns kompletterande styrdokument inom olika områden. Dessa stadsövergripande styrdokument, som kommunfullmäktige beslutar om, är angelägna för hela staden. De ska förtydliga styrningen av vad staden behöver göra, vem som ansvarar och hur det ska göras. Budgeten är alltid det överordnade styrdokumentet.

Beslut om framtagande av nya eller revidering av stadsövergripande styrdokument fattas av kommunfullmäktige. Den gängse principen är att dokumenten gäller till kommunfullmäktige fattat beslut om annat. För att åstadkomma en högre grad av helhetsperspektiv i stadens styrning och minska risken för motstridiga styrsignaler är ambitionen att styrdokumentet, där så är möjligt, ska samordnas och bli färre. Styrdokument som är angelägna för ett fåtal nämnder/bolagsstyrelser kan beslutas i respektive berörd nämnd och bolagsstyrelse.

Stadens nämnder och bolagsstyrelser ska följa de styrdokument som är relevanta för verksamheten. Kommunfullmäktige kan ange enskilda nämnder och bolagsstyrelser som uppföljningsansvariga för hela eller delar av styrdokumentet. Nämnderna och bolagsstyrelser ska beakta de stadsövergripande styrdokumentet i verksamhetsplanering och uppföljning. Uppföljning av styrdokumentet inordnas i kommunfullmäktiges budget eller i nämndens eller bolagsstyrelsens verksamhetsplan.

Därigenom säkerställs genomförande och uppföljning på adekvat nivå. I de fall uppföljningen av styrdokumentet ska integreras i ILS ska nämnden eller bolagsstyrelsen fastställa indikatorer och aktiviteter i sina verksamhetsplaner.

För att underlätta en ändamålsenlig styrning och tydliggöra begrepp för styrdokument skiljer staden på dokument som huvudsakligen syftar till en förändring och utveckling som staden ska göra i framtiden (aktiverande) och på dokument som reglerar hur staden utför arbetet här och nu samt förhålla sig i en given situation (normerande). I förekommande fall kan såväl det aktiverande som det normerande perspektivet inrymmas i samma dokument. Stockholms stad benämner styrdokument huvudsakligen i termer av *program*, *handlingsplan*, *policy* eller *riktlinjer* utifrån de definitioner som beskrivs nedan. Program och policy är på en översiktlig nivå, medan handlingsplaner och riktlinjer mer detaljerade.

	Aktiverande	Normerande
Översiktlig	Program	Policy
Detaljerad	Handlingsplan	Riktlinje

Det inte är nödvändigt att alla styrdokument behöver ha ett översiktligt eller detaljerat styrdokument knutet till sig.

En del styrdokument, till exempel översiktsplan och biblioteksplan, regleras enligt särskild lagstiftning. Därutöver kan det finnas överenskommelser som reglerar samverkan med externa parter så som region och polisen. Som ett stöd i utarbetandet av stadsövergripande styrdokument utfärdar stadsledningskontoret tillämpningsanvisningar för stadsövergripande styrdokument. Kommunfullmäktiges beslut som mer avser organisering av stadens verksamhet samt taxor och avgifter för kommunala tjänster återfinns i kommunal författningssamling.

Program

Program innehåller långsiktiga mål och kan ange prioriterade strategier, vägval och inriktningar för att nå kommunfullmäktiges mål. I Stockholms stad är strategi detsamma som program och benämns som program. Programmen är av översiktlig karaktär och syftar inte till att slå fast detaljerade åtgärder, men kan innehålla förslag på aktiviteter och indikatorer samt metoder för hur programmets mål ska nås. De övergripande målen som anges i programmen kan sträcka sig över mandatperioder, men aktiviteter och indikatorer kan komma att förändras utifrån förändringar av budgetens inriktning.

Handlingsplan

Handlingsplanen konkretiserar och operationaliserar ett program, kommunfullmäktiges mål eller visionen. I handlingsplanen kan mer detaljerade åtgärder slås fast och därmed tydliggöra vad som ska göras, av vem och när.

Policy

En policy beskriver stadens övergripande förhållningssätt inom ett område och vilka förväntningar och krav staden idag har på stadens verksamheter och dess medarbetare.

Riktlinjer

Riktlinjer anger hur verksamheten ska agera inom ett område. Riktlinjerna ska säkerställa att den verksamhet staden bedriver här och nu sker på ett rättssäkert och likställigt sätt. Ändringar som inte påverkar själva riktlinjen, exempelvis beskrivande sammanhangstext, länkar, hänvisningar och dylikt som blivit inaktuella kan beslutas av förvaltningschef enligt gällande delegationsordning. Information om händelser som kan påverka en riktlinje kan ges genom ett tillfälligt tillägg till riktlinjen. Exempel på sådana händelser är prejudicerande rättsfall, beslut från nämnd eller andra påverkansfaktorer som tillkommit som kräver förändring av riktlinjerna. Tillägg, som beslutas av ansvarig nämnd, ska innehålla en notering att riktlinjen kan komma att revideras och beslutas av kommunfullmäktige men i väntan på att revideringen verkställts läggs informationen in för kännedom.

Styrning och uppföljning på nämnd- och bolagsstyrelsenivå

Nämndens/bolagsstyrelsens mål

Nämndens och bolagsstyrelsens mål konkretiserar kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet, och beskriver vilket resultat som ska uppnås under året (förväntat resultat).

Nämndens/bolagsstyrelsens indikatorer

Nämnden och bolagsstyrelsen kan fastställa egna indikatorer för att mäta hur nämnden/bolaget uppfyller sitt mål.

Nämndens/bolagsstyrelsens aktiviteter

Aktiviteter tas fram för att bidra till måloppfyllelsen. Aktiviteterna ska ha start- och slutdatum.

Styrning och uppföljning på enhetsnivå

Stadens styrmodell för styrning och uppföljning, ILS, stödjer också kvalitetsarbetet på enhetsnivå, vilket ska leda till att verksamheten utvecklas och skapar värde för stockholmarna. Genom ett systematiskt kvalitetsarbete med tydliga mål, arbetsätt, uppföljning och analys får enheten svar på vad som leder till hög kvalitet. Därmed kan enheten fatta välgrundade beslut om utveckling av verksamheten.

Mål

Enheten konkretiserar nämndens/bolagsstyrelsens mål genom egna mål som fastställs årligen i enhetens verksamhetsplan. Målen ska utgå från nämndens mål och ha fokus på målgruppens behov och önskemål. Målen ska vara tydliga, fånga syftet med verksamheten, fokusera på väsentliga kvalitetsaspekter och rymmas inom enhetens ekonomiska ram. Innan målen fastställs ska trovärdigheten i dem bedömas av respektive nämnd/bolagsstyrelse eller förvaltnings-/bolagsledning.

Förväntat resultat

Till varje mål ska enheten beskriva det förväntade resultatet under året. Vad har enheten för målvärde/målbild, och vilket tillstånd/förbättring ska uppnås under året? Förväntat resultat kan exempelvis formuleras som indikatorer eller aktiviteter.

Arbetsätt

Enheten ska ha tydliga arbetsätt som säkerställer att målen uppfylls och de förväntade resultaten nås, en utveckling av kvaliteten och ett effektivt resursutnyttjande. Arbetsätt och metoder ska så långt som möjligt vara kunskapsbaserade.

Resursanvändning

Enhetens användning av sina resurser ska vara effektiv för att nå målen och de förväntade resultaten. Genom att utveckla arbetsätt och uppföljning, samt analys av resultat kan enhetens resurser såsom budget, lokaler, it-stöd och medarbetarnas kompetens användas på bästa sätt.

Uppföljning

Enheten ska ha metoder för att löpande följa upp sitt arbete. Uppföljningen ger underlag för att säkerställa att målen och de förväntade resultaten uppnås. Genom uppföljningen kan erfarenheter tas tillvara för lärande och utveckling samt ge underlag för beslut om åtgärder när resultat visar att valda arbetsätt inte ger önskad effekts. Enheten ska följa upp hur väl den lever upp till mål, förväntat resultat, arbetsätt, resursanvändning och ekonomiskt utfall.

Enhetens indikatorer

Enheten kan fastställa egna indikatorer för att mäta måluppfyllelsen.

Enhetens aktiviteter

Enheten kan ta fram aktiviteter som ska bidra till att enhetens mål uppnås. Aktiviteterna ska ha start- och slutdatum.

Resultat, analys och utveckling

För all verksamhetsuppföljning och framgångsrik utveckling är det av yttersta vikt att regelbundet analysera sina resultat och sitt arbete, samt om det leder till en effektiv verksamhet som skapar värde för målgruppen. För att nå hög kvalitet i verksamheten måste varje nämnd/bolagsstyrelse och enhet säkerställa att de prioriterar rätt områden i förhållande till avsatt budget, befintliga resurser samt målgruppernas behov och önskemål. Genom att följa upp och analysera sina resultat uppnås en insikt om vad som leder till hög kvalitet. Med kunskapen kan verksamheten agera och fatta beslut om förbättringar som leder till utveckling av verksamheten och hög kvalitet. Denna kunskap underlättar också för politiker och tjänstemän att utarbeta relevanta mål, men även att utveckla effektiva arbetsätt och ett optimalt resursutnyttjande. Analyserna av nämndernas, bolagens och enheternas resultat ska ha ett jämställdhetsperspektiv. Det innebär att nämnder, bolag och enheter ska synliggöra och analysera eventuella könsskillnader inom verksamheten samt föreslå hur dessa skillnader kan jämnas ut.

Dialog

En viktig del i stadens styrning, uppföljning och systematiska kvalitetsarbete är kontinuerlig dialog inom organisationen för att säkerställa en samsyn om mål, förväntningar, resultat, upplevd kvalitet och utveckling i hela organisationen. Dialogen ska präglas av tillit och ett förtroendefullt förhållningssätt.

Kommunstyrelsen ska ha en strukturerad dialog med nämnderna och bolagsstyrelserna om utformning och uppföljning av nämndernas mål kopplade till kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och direktiven till nämnder.

Stadens nämnder och bolagsstyrelser ska ha en strukturerad dialog i organisationen om enheternas arbete med mål, förväntat resultat, arbetssätt, resursanvändning, uppföljning, resultat, analys och utveckling kopplade till nämndens/bolagsstyrelsens mål.

Stadens verksamheter ska ha strukturer för dialog med stockholmarna och målgrupperna för att kunna ta tillvara deras synpunkter, erfarenheter och behov. Verksamheten behöver förstå och möta stockholmarna och dem som verksamheten är till för och involvera dem i utvecklingen av verksamheten. Genom dialog och delaktighet får verksamheten del av värdefulla synpunkter samt möjlighet att testa idéer och nya tjänster för att få kunskap om behov och önskemål. Det är särskilt viktigt att ge prioriterade och röstsvaga grupper förutsättningar och möjlighet till inflytande. Verksamhetens resultat ska också synliggöras för stockholmarna genom till exempel Hitta på start.stockholm.

Internkontroll

Nämndernas interna kontrollarbete är centralt för att säkerställa att staden har en ändamålsenlig styrning och uppföljning. I *Regler för ekonomisk förvaltning* (Bilaga 8:19-20) och i tillhörande tillämpningsanvisningar (KS 2020/1446) preciseras hur nämnder ska arbeta med intern kontroll. I tillämpliga delar gäller även tillämpningsanvisningarna stadens bolagsstyrelser.

12 Stadsövergripande styrdokument

Sammanställning över stadsövergripande styrdokument

Styrdokument	Antagen av	Beslutsdatum	Diarienummer Utlåtande
Övergripande styrdokument			
Stockholms stads budget Inkluderar följande bilagor - Investeringsstrategi - Regler för ekonomisk förvaltning (ink. riktlinjer för resultatutjämningsreserv) - Fastighets- och lokalpolicy för kommunkoncernen Stockholms stad - Stadens ledning och styrning	KF	KF 2023-11-22	KS 2023/964
Reglementen för kommunstyrelsen och nämnder	KF		

Styrdokument	Antagen av	Beslutsdatum	Diarienummer Utlåtande
Vision 2040 - Möjligheternas Stockholm	KF	2020-06-15	KS 2019/483
Stockholms stads kvalitetsprogram – Utveckling genom ständiga förbättringar, innovation och digitalisering Inkluderar underliggande styrdokument - Riktlinjer för informationssäkerhet	KF	2022-02-21	KS 2021/866
Riktlinjer för lokalt utvecklingsarbete	KF	2015-10-19	171-1405/2015, 319-858/2014
Riktlinjer för arbetet med nationella minoriteters rättigheter	KF	2018-06-11	2018/000069
Strategi för romsk inkludering 2018-2022	KF	2018-06-11	2018/000070
Program för ett jämställt Stockholm 2018-2022	KF	2017-12-11	434-21/2017 2017:256
Program för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck 2018-2022	KF	2017-11-27	171-116/2017 2017:237
Program för barnets rättigheter och inflytande i Stockholms stad 2018-2022	KF	2017-12-11	171-1526/2016 2017:254
Program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsvariation 2018-2023	KF	2018-05-28	2016/001831
Strategi för en äldrevänlig stad Inkluderar underliggande styrdokument: - Handlingsplan för en äldrevänlig stad	KF KF	2018-05-28 2021-05-03	2017/001979 KS 2020/1712
Riktlinjer avseende förenings- och kulturstöd – demokrativillkor	KF	2021-05-21	KS 2020/410
Riktlinjer avseende lokalupplåtelse – demokrativillkor	KF	2021-05-21	KS 2020/415
Barn, unga och utbildning			

Styrdokument	Antagen av	Beslutsdatum	Diarienummer Utlåtande
Skolprogram för Stockholms stads förskolor och skolor	KF	2018-02-19	2017/001435
Regler för intagning och plats i förskola och pedagogisk omsorg i Stockholms stad	KF	2019-01-28	KS 2018/1451
Riktlinjer för barnsäkerhet i Stockholms stads kommunala förskolor	KF	2022-04-25	KS 2021/1321
Riktlinjer för barnomsorg på obekväm arbetstid	KF	2018-04-25	KS 2021/1321
Riktlinjer för övergångar mellan förskola och skola i Stockholms stad	KF	2022-10-03	KS 2022/601
Skolbiblioteksplan för skolor och förskolor i Stockholms stad 2021-2024	KF	2021-02-15	KS 2020/1413
Handlingsplan för kommunens aktivitetsansvar i Stockholms stad 2022–2024	KF	2022-06-13	KS 2021/1518
Lokalresursplan 2023 med samordnad skoleplanering i Stockholm (SAMS)	KS	2023-09-06	KS 2023/730
Riktlinjer avseende Stockholms stads sommarkollo	KF	2023-04-24	KS 2022/240
Riktlinjer för samverkan mellan skola och socialtjänst för barn/ungdomar som far illa eller riskerar att fara illa	KF	2010-06-21	325-2740/2009 2010:60
Riktlinjer för familjehemsvård för barn och unga	KF	2022-05-30	KS 2021/892
Riktlinjer för handläggning och dokumentation av ärenden gällande barn och unga inom individ- och familjeomsorgen	KF	2020-11-02	KS 2020/255
Riktlinjer för familjerätt faderskap och föräldraskap, vårdnad, boende och umgänge samt adoption	KF	2021-02-01	KS 2020/20

Styrdokument	Antagen av	Beslutsdatum	Diarienummer Utlåtande
Ensamkommande barn och ungdomar - Riktlinjer för handläggning av ärenden gällande ensamkommande barn och ungdomar	KF	2011-03-14	333-1354/2010
Överenskommelse mellan kommunerna i Stockholms län och Region Stockholm om Uppdrag och samverkan avseende ungdomsmottagningarna i länet	KF	2020-11-30	KS 2020/829
Ekonomi och inköp			
Försäkringspolicy för Stockholms stad	KF	2004-03-01	009-4489/2003 2004:22
Finanspolicy för kommunkoncernen Stockholms stad	KF	2022-04-25	KS 2022/171
Placeringspolicy för Stockholms stads samförvaltade donationsstiftelser	KS/EKU	2022-03-30	KS 2022/280
Program för inköp 2020-2023	KF	2020-08-31	KS 2019/799
Program för verksamhet som utförs av privata utförare	KF	2021-11-08	KS 2021/1045
Elhandelsstrategi Inkluderar underliggande styrdokument:	KF	2015-06-15	Utl. 2015:59 133-783/2015
- Elhandelspolicy			
Idrott, kultur, fritid			
Idrottspolitiskt program för Stockholms stad 2018-2022	KF	2018-06-11	KS 2018/228
Strategi för idrottsanläggningar 2022-2026	KF	2022-06-13	KS 2022/21
Stockholms stads strategi för det rörliga friluftslivet 2018–2022	KF	2018-06-11	2017/001764
Strategi för ett mer jämställt och jämlikt nyttjande stadens spontanidrottsytor	KF	2023-05-29	KS 2022/583
Handlingsplan för främjande av psykisk hälsa genom fysisk aktivitet bland ungdomar i Stockholms stad	KF	2022-06-13	KS 2022/20
Stockholm stads strategi för fritidsbåtlivet	KF	2022-10-03	KS 2022/333
Kulturvision 2030	KF	2012-06-11	328-1850/2011 2012:91

Styrdokument	Antagen av	Beslutsdatum	Diarienummer Utlåtande
Kulturstrategiskt program för Stockholms stad	KF	2021-05-31	KS 2020/1109
Biblioteksplan för Stockholms stad 2022-2025	KF	2021-12-13	KS 2021/850
Stockholms stads filmstrategi	KF	2017-05-15	171-1711/2015
Stockholms stads strategi för nattklubbar och livescener	KF	2021-12-13	KS 2021/754
Stockholms stads strategi för fritids- och ungdomsgårdar	KF	2022-06-13	KS 2022/243
Information och kommunikation			
Kommunikationsprogram för Stockholms stad 2017 – 2022	KF	2017-10-02	179-2103/2016 2017:209
Utomhusreklam på stadens mark - etiska riktlinjer	KF	2018-06-11	2017/002028
Policy för Stockholms stads konton i sociala medier	KF	2020-05-04	KS 2018/1303
Infrastruktur och stadsutveckling			
Översiktsplan för Stockholms stad	KF	2018-02-19	2017/001867
Arkitekturpolicy	KF	2021-10-04	KS 2021/735
Riktlinjer för bostadsförsörjningen 2021-2024	KF	2020-11-30	KS 2020/791
Framkomlighetsstrategi Inkluderar underliggande styrdokument:	KF	2022-06-13	KS 2021/1699
- Strategi för offentliga rum 2018-2021	KF	2018-06-11	KS 2018/749
- Trafiksäkerhetsplan	KF	2022-06-13	KS 2022/536
Kajstrategi för Stockholms stad	KF	2022-06-13	KS 2022/256
Strategi för ökad cykling i Stockholms stad	KF	2014-06-16	329-49/2014
Cykelplan	KF	2022-05-30	KS 2022/535
Riktlinjer vid utplacering av enklare hinder på gång- och cykelvägar	KF	2023-04-24	KS 2022/582
Program för City	KF	2023-01-30	KS 2022/737
Program för hållbar stadsutveckling Norra Djurgårdsstaden visar vägen mot en hållbar framtid	KF	2021-09-06	KS 2020/1750
Internationellt arbete			
Internationell strategi för Stockholms stad	KF	2021-05-03	KS 2021/154
Stockholms stads EU-policy	KF	2021-11-08	KS 2021/216

Styrdokument	Antagen av	Beslutsdatum	Diarienummer Utlåtande
Trygghets- och säkerhetsfrågor			
Stockholms stads säkerhetsprogram 2020-2023	KF	2020-03-23	KS 2019/1543
Stockholms stads trygghetsprogram 2020-2023	KF	2021-04-12	KS 2019/1939
Stadens arbete mot våldsbejakande extremism – riktlinjer till Stockholms stads trygghets- och säkerhetsprogram	KF	2016-05-16	155-943/2015
Övergripande samverkansöverenskommelse mellan Stockholms stad och Polisregion Stockholm	KF	2019-11-04	KS 2019/656
Miljö och klimat			
Miljöprogram för Stockholm 2020-2023 med underliggande handlingsplaner:	KF	2020-05-25	KS 2019/1040
- Klimathandlingsplan 2020-2023	KF	2020-05-25	KS 2019/1041
- För ett fossilfritt och klimatpositivt Stockholm 2040	KF	2019-05-06	KS 2019/145
- Åtgärdsprogram buller Stockholm stad 2019-2023 enligt förordning (2004:675) om omgivningsbuller	KF	2015-03-09	304-253/2014
- Stockholms stads handlingsplan för god vattenstatus	KS	2016-05-04	303-945/2014
- Plan för Stockholms stads klimatanpassningsarbete	KF	2021-12-13	KS 2020/1033
- Handlingsplan för klimatanpassning av Stockholms stad 2022-2025	KF	2020-04-20	KS 2019/1510
- Stockholm stads kemikalieplan 2020-2023	KF	2020-01-27	KS 2019/710
- Stockholms stads handlingsplan för minskad spridning av mikroplast 2020-2024	KF	2014-06-16	310-1382/2013
- Riktlinjer för förnybar energi i stadens egna fastigheter	KF	2020-11-30	KS 2020/931
- Handlingsplan för biologisk mångfald i Stockholms stad	KF	2022-02-21	KS 2021/1121
- Handlingsplan för hållbar plistanvändning 2022-2026			

Styrdokument	Antagen av	Beslutsdatum	Diarienummer Utlåtande
Avfallsplan för Stockholm 2021–2024	KF	2021-03-22	KS 2020/1714
Handlingsplan mot nedskräpning på land och i vatten	KF	2022-05-30	KS 2021/794
Riktlinjer för fossilbränslefri organisation 2030	KF	2018-10-01	2018/000015
Fordonsstrategi för kommunkoncernen Stockholms stad	KF	2017-03-20	129-1092/2016 2017:59
Strategi för god, hälsosam och klimatsmart mat	KF	2019-05-27	KS 2018/430
Dagvattenstrategi - Stockholms väg till en hållbar dagvattenhantering	KF	2015-03-09	315-1075/2002 2015:18
Näringsliv, arbetsmarknad och omvärld			
Stockholms stads program för evenemang	KF	2016-11-07	171-1710/2015
Stockholms stads riktlinjer för idéburet offentligt partnerskap (IOP)	KF	2023-05-29	KS 2022/1171
Stockholms stads näringslivspolicy	KF	2020-05-25	KS 2019/273
Stockholms stads strategi för arbetsmarknadsinsatser	KF	2021-06-14	KS 2020/904
Personalpolitik			
Personalpolicy för Stockholms stad	KF	2019-12-16	KS 2019/988
Rökfri arbetstid i Stockholms stads verksamheter	KF	2010-04-12	219-1255/2009 2010:43
Riktlinjer om mutor och representation	KF	2015-12-02	160-1416/2015
Socialtjänst			
Stockholms stads program för stöd till anhöriga 2021-2024	KF	2021-06-14	KS 2020/923
Stockholms stads program mot hemlöshet 2020-2025	KF	2021-06-14	KS 2020/353
Stockholms stads program mot våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution, människohandel för sexuella ändamål samt sexuellt våld oberoende relation 2021-2025	KF	2021-06-14	KS 2020/924

Styrdokument	Antagen av	Beslutsdatum	Diarienummer Utlåtande
Riktlinjer för handläggning av ärenden som rör våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution, människohandel för sexuella ändamål och sexuellt våld oberoende relation	KF	2023-04-24	KS 2022/784
Stockholms stads program om r alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobak och nikotinprodukter samt spel om pengar 2023-2026 (ANDYS-program)	KF	2023-09-25	KS 2023/175
Riktlinjer serveringstillstånd	KF	2016-03-21	KS 2017:37
Stockholms stads strategi 2019 – 2022 för att minska risken för att barn, unga och unga vuxna ska dras in i kriminalitet	KF	2020-06-15	KS 2019/1507
Riktlinjer för handläggning av egenavgifter för vuxna i hem för vård eller boende (HVB) familjehem m.m.	KF	2023-04-24	KS 2022/697
Riktlinjer för kontaktverksamhet enligt SoL, LSS och LVU	KS	2008 reviderade 2015-11	3.1.1-581/2015
Riktlinjer för handläggning av ekonomiskt bistånd	KF	2017-10-16	150-2129/2016 2017:222
Riktlinjer för budget- och skuldrådgivning	KF	2018-05-28	2017/001651
Riktlinjer för handläggning av dödsboärenden	KF	2018-01-29	150-1652/2017 2018:3
Riktlinjer för lex Sarah	KF	2013-06-10	325-1033/2012
Överenskommelse om samverkan kring personer med missbruk/beroende	KS	2017-01-18	154-1131/2016
Riktlinjer för vuxna med missbruks-/beroendeproblem	KF	2013-06-12	325-1789/2010
Riktlinjer för handläggning av ärenden gällande vuxna med missbruks- och Beroendeproblem	KF	2023-06-19	KS 2023/141
Överenskommelse om samverkan kring vuxna med psykisk sjukdom- och funktionsvariation	KS	2012-08-22	326-570/2012

Styrdokument	Antagen av	Beslutsdatum	Diarienummer Utlåtande
Riktlinjer för utredning, dokumentation m.m. inom stadens socialpsykiatri	KF	2012-03-15	325-1788/2010
Riktlinjer för handläggning av försöks- och träningslägenheter	KF	2014-01-14	325-1787/2010
Riktlinjer för ärendansvar mellan stadsdelsnämnderna inom individ- och familjeomsorgen, omsorgen om äldre personer och personer med funktionsvariation	KF	2017-02-13	152-1057/2016
Stadsmiljö			
Handlingsplan för minskat klotter	KF	2021-11-29	KS 2021/445
Handlingsplan för skadedjursbekämpning	KF	2021-11-29	KS 2021/444
Grönare Stockholm, Riktlinjer för planering, genomförande och förvaltning av stadens parker och naturområden	KF	2017-02-13	171-1292/2016
Stöd och service till personer med funktionsvariation			
Överenskommelse mellan Stockholms läns landsting och Stockholms stad om hälso- och sjukvårdsansvar för äldre samt personer med fysisk funktionsvariation, utvecklingsstörning eller autismspektrumstillstånd samt för personer med förvärvad hjärnskada eller annan kognitiv svikt	KF	2010-02-22	327-2157/2009 2010:16
Riktlinjer KBF - kommunalt bostadsbidrag för personer med funktionsvariation	KF	2016-12-12	151-1933/2015 1016:197
Riktlinjer för medföljare till semesterresor utomlands	KF	2016-12-12	3.1.1-847/2015 2016:198
Stockholms stads avgiftssystem för insatser enligt SoL till personer med funktionsvariation under 65 år	KF	2010-11-29	113-2157/2010 2010:124
Riktlinjer för riksfärdtjänst	KF	2017-11-06	151-673/2017 2017:228

Styrdokument	Antagen av	Beslutsdatum	Diarienummer Utlåtande
Riktlinjer för ledsagning och ledsagarservice samt riktlinjer för handläggning av insatser enligt LSS (lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade) och bistånd enligt SoL (socialtjänstlagen) till barn, ungdomar och vuxna med funktionsvariation	KF	2018-06-11	KS 2018/585
Äldreomsorg			
Principer och metoder för uppföljning och styrning inom äldreomsorgen	KF	2017-06-12	152-2128/2016
Mat- och måltidspolicy för äldreomsorgen i Stockholms stad	KF	2019-09-30	KS 2019/415
Riktlinjer för handläggning inom socialtjänstens äldreomsorg	KF	2021-04-12	KS 2020/1362
Gemensam värdegrund för äldreomsorg i Stockholms stad	KF	2011-03-14	327-1325/2010 2011:35
Handlingsplan för en stadsgemensam basnivå för det hälsofrämjande, förebyggande och uppsökande arbetet riktat till seniorer	KF	2023-04-24	KS 2022/808
Färdplan för äldreomsorgens utveckling samt kompetensutvecklingsinsatser i äldreomsorgen	KF	2022-04-25	KS 2020/1542
Huvudöverenskommelse om länsövergripande samverkan kring hälsa, vård och omsorg	KF	2022-06-13	KS 2021/1272
Överenskommelse mellan Stockholms läns landsting och kommunerna i Stockholms län om utveckling av samverkan vid utskrivning från slutna hälso- och sjukvård	KF	2018-01-29	111-1102/2017 2018:4
Regional överenskommelse om samverkan vid utskrivning från slutna hälso- och sjukvård i Stockholms län	KF	2019-12-02	KS 2019/1039

Styrdokument	Antagen av	Beslutsdatum	Diarienummer Utlåtande
Överenskommelse mellan Region Stockholm och kommunerna i Stockholms län gällande IT-stöd inom förvaltningsobjektet ”Samverkan vid vårdövergångar” inför nytt IT-stöd för utskrivning från sluten hälso- och sjukvård	KF	2020-11-30	KS 2020/973

13 Ärenden som avslutas

Ärenden som sambehandlas i samband med kommunfullmäktiges beslut om budget 2024 för Stockholms stad

Dnr KS 2023/1060

Förlängning ekonomiskt stöd till barnfamiljer med rätt till tidsbegränsat förstärkt tilläggsbidrag inom bostadsbidraget

Riksdagen beslutade i våras om en förlängning av det tillfälliga tilläggsbidraget till barnfamiljer med bostadsbidrag till och med den 31 december 2023 samt beslutade om en höjning av tilläggsbidraget från den 1 juli 2023.

Kommunfullmäktige fattade i juni beslut, KS 2023/509, om att barnfamiljer som har rätt till det tidsbegränsade förstärkta tilläggsbidraget inom bostadsbidraget får avräkna tilläggsbidraget vid beräkning av ekonomiskt bistånd vid en prövning enligt 4 kap. 2 § SoL.

I regeringens budgetproposition föreslås det tillfälliga stödet förlängas ytterligare sex månader till halvårsskiftet 2024. Med anledning av detta anser stadsledningskontoret att det är rimligt att stadens hantering vid beräkningen av ekonomiskt bistånd förlängs på samma sätt.

I och med kommunfullmäktiges beslut går stadens nämnder miste om minskade kostnader för ekonomiskt bistånd. För att kompensera för detta är ytterligare 12 mnkr fördelade till stadsdelsnämndernas verksamhetsområde ekonomiskt bistånd i budget för 2024.

Ärendet avslutas med hänvisning till vad som sägs i kommunfullmäktiges budget 2024, avsnittet för SDN ekonomiskt bistånd.

Dnr KS 2023/1077

Taxor 2024, idrottsnämnden

Idrottsnämnden har till kommunfullmäktige hemställt om revidering av taxor inom sitt verksamhetsområde i enlighet med vad som framgår av ärendet som beslutats på idrottsnämnden (dnr 2023/1566) den 26 september 2023.

Ändringar som föreslås är bland annat, ökade simhallstaxor, taxor för planhyror, ändrad taxestruktur för planhyror och evenemang, förlängd säsong med två veckor för ishallar, differentierad taxa under vissa energikrävande månader för uppvärmda konstgräsplaner och ishallar, ökad avgift för allmän båtplats samt ny taxa för preparerade skidspår.

Ärendet avslutas med hänvisning till vad som sägs i kommunfullmäktiges budget 2024, bilaga 7, Avgifter m.m.

14 Basnyckeltal

Basnyckeltal

Kommunfullmäktige har beslutat om nyckeltal för stadens verksamheter. Dessa förändras inte över tid om inte synnerliga skäl föreligger. Nyckeltalen redovisas löpande och i samband med stadens årsredovisning. Nyckeltal som ska redovisas könsuppdelat är markerat med #

Pedagogisk verksamhet

Förskola	
Antal förskolebarn per anställd (fristående regi)	4
Andel legitimerade förskollärare av anställda (fristående regi)	204
Antal barn per grupp (fristående regi)	205
Andel nöjda föräldrar (fristående regi)	206
Andel förskollärare av totalt antal anställda	211

Fritidshem

Antal inskrivna barn per årsarbetare i fritidshem	5
---	---

Grundskola

Andel elever i fristående grundskolor	6
Antal elever per lärare i årskurs 1-9	7
Andel lärare med pedagogisk högskoleexamen i grundskolan	8
Genomsnittligt meritvärde i årskurs 9 #	9
Andelen elever i årskurs 9 som uppnått kravnivån på de nationella proven #	10
Andel elever i årskurs 9 som uppnått målen i alla ämnen #	11
Andel elever i årskurs 9 som är behöriga till nationellt program #	12

Gymnasieskola

Andel elever i fristående gymnasieskolor	17
Antal lärare med pedagogisk högskoleexamen i gymnasieskolan	18
Andel elever som slutfört gymnasiet med examen inom tre år #	20
Avgångselevers genomsnittliga betygspoäng i gymnasieskolan #	21
Andel elever med grundläggande behörighet till universitet och högskola	22

Stöd och service till personer med funktionsvariation

Kostnad, kr	
Funktionsvariation 0-64 år, per år	31
Gruppbostad och barnboende, per dygn	32
Daglig verksamhet, per dag	33
Assistansersättning, per timme	34
Hälsa och sjukvård, per brukare/år	212
Antal färdigställda bostäder med särskild service	233

Äldreomsorg

Andel av befolkningen med insats per månad	37
Genomsnittligt antal hemtjänsttimmar per person och månad	38
Kostnad (netto) per timme för hemtjänst, kr	39
Kostnad per vård dygn samt vård dygn/person i vård- och omsorgsboende	40
Antal medarbetare per chef inom äldreomsorgen	41

Individ- och familjeomsorg

Dygnetruntvård för barn och unga - kostnad per dygn, per barn och per invånare, dygn per barn samt antal barn med insats som andel av befolkning	55
Dygnetruntvård för vuxna med missbruk – kostnad per vårdform, dygn, person och invånare samt dygn per person med insats	50
Andel biståndsbedömda insatser med genomförandeplan inom socialpsykiatri	51
Boende och boendestöd - kostnad per vård dygn person och invånare samt antal personer med insats som andel av befolkningen(vuxna missbruk och socialpsykiatri)	52
Sysselsättning/arbetsträning inom socialpsykiatri, kostnad per person	53
Antal hemlösa (mätning vartannat år)	54
Antal familjer och antal barn som saknar stadigvarande bostad	201
Andelen försökslägenheter som övergått till eget kontrakt	208
Andel personer som beviljats insatsen Bostad först som bor kvar ett år eller mer	NY

Ekonomiskt bistånd och arbetsmarknad

Andel biståndstagare av befolkningen i genomsnitt per månad	56
Andel barn och ungdomar som lever i hushåll som är beroende av ekonomiskt bistånd, respektive ungdomar som är beroende av ekonomiskt bistånd, i befolkningen i genomsnitt per månad	64a/64b
Andel hushåll med ekonomiskt bistånd avslutade till annan försörjning	57
Medelbidrag för ekonomiskt bistånd för vuxen biståndstagare och hushåll per månad	58
Summa ekonomiskt bistånd i relation till befolkningen	59
Vuxna biståndstagare med försörjningshinder arbetslöshet i befolkningen	60
Utrednings- och väntetid vid ansökan om ekonomiskt bistånd	61
Kostnad per utredning om ekonomiskt bistånd	62
Andel beslut om ekonomiskt bistånd som ändras av Förvaltningsrätten	63
Andel vuxna personer med långvarigt beroende av ekonomiskt bistånd av vuxna biståndstagare per månad	65

Andel aspiranter som är självförsörjande tre månader efter avslut på Jobbtorg Stockholm per månad	66
Andel inledda utredningar om felaktig utbetalning av ekonomiskt bistånd i relation till antal biståndshushåll	67
Andel invånare, 20 år, med fullföljd gymnasial utbildning	19
Felaktigt utbetalt försörjningsstöd som upptäcks av stadens FUT-handläggare	230

Stadsmiljö

Kostnad per kvadratmeter, kr	
Vinterväghållen yta	68
Barmarksrenhållning för parkmark	69
Parkdrift/Parkunderhåll	70a-b

Kultur och fritid

Öppen fritidsverksamhet - nettokostnad per öppethållandetimme	80
Kostnad per invånare för fritidsverksamhet	85
Kostnad per besök (inklusive lokalkostnader) - publik verksamhet (Liljevalchs, bibliotek, museum och Kulturhuset)	81
Antal besök per invånare – stadsbiblioteket, Kulturhusets bibliotek inkl. webb-besök	82
Bruttokostnad per invånare för kommunala bibliotek	83
Antal lån totalt i kommunala bibliotek per invånare #	84
Antal elevplatser i Kulturskolans avgiftsbelagda verksamhet för barn och unga (6-22 år) #	86
Antal besökande barn och ungdomar i kulturinstitutionernas alla verksamheter (0-20 år)	87
Antalet besök av barn och ungdomar i Stadsteaterns verksamhet	91

Idrott

Nyttjandegrad idrottshallar, stora hallar och övriga hallar	92
Nettokostnad per besök vid simhallar samt simhallsdelen vid sim- och idrottshallar	95
Föreningsdrivna anläggningar	97

Exploatering

Markanvisningar	71
Direktavkastning av mark	72

Trafik

Drift- och underhållskostnader	109
Andel rätt parkerade fordon	110
Framkomlighet buss och bil	111-112
Procentuell förlängning av restiden	113
Total variation i restid	114
Antal meter nyanlagda cykelvägar och övriga cykelåtgärder i staden	202
Antal skadade cyklister i staden	203
Lastbilstrafik i innerstaden	216
Cykeltrafik i innerstaden	217
Gångflöde på ett urval gator	218

Begravning

Nettokostnad för begravningsverksamhet per invånare	98
---	----

Kostnad för skötsel av enskilda gravplatser per gravyta	99
---	----

Miljö- och hälsoskydd

Intäktsfinansieringsgrad	101
Utförd tillsyn i förhållande till planerad	226

Stadsbyggnad

Omloppstid från ansökan till beslut	102
Bostadsbyggande	103
Kostnadstäckningsgrad per verksamhetsområde	104
Godkända/antagna detaljplaner	105
Antal bygglov som överklagats och som ändrats av högre instans	106
Genomsnittlig tid för att hantera bygglovsärenden	107
Bygglovsavgift för normalvilla och tillbyggnad under 15 kvm	108
Bostadsbyggande i enlighet med statliga infrastrukturförhandlingar	210
Andel av ny bebyggelse som förläggs inom 500 meter till spårbunden eller stomnätstrafik	215

Fastighet

Räntabilitet på totalt kapital	73
Vakansgrad	74
Hysesnivå	75-76
Underhållskostnad	77
Driftkostnadsnivå	78
Drift-/underhållskostnad för idrottsanläggningar	93-94
Antal olovliga andrahandsuthyrningar som leder till uppsägning av hyresavtal i stadens bostadsbestånd	229

Personal

Andel tillsvidareanställda	122
Andel heltidstjänster	123
Personalomsättning	124
Andelen kvinnliga chefer i förhållande till andelen kvinnor bland de anställda (kvot)	125
Andelen utrikes födda chefer i förhållande till andelen utrikes födda medarbetare (kvot)	126
Korttidsfrånvaro	127
Långtidsfrånvaro	128
Kostnad för korttidsfrånvaro per årsarbetare (exklusive personalförsäkring (PF))	129

Avfall

Kostnad för avfallshantering	115
Mängd restavfall	116
Mängd matavfall som går till biologisk behandling	117
Mängd farligt avfall	118
Mängd grovavfall som samlats in via återvinningscentralerna	119
Mängd grovavfall som samlats in via entreprenörerna	120

Andel farligt avfall	121
----------------------	-----

Näringsliv

Nystartade (nyregistrerade) företag i staden	130
Företagskonkurser i staden	131
Antal utländska direktinvesteringar i Stockholm	132
Företagens nöjdhet med information från staden	219
Företagens nöjdhet med tillgänglighet från staden	220
Företagens nöjdhet med bemötande från staden	221
Företagens nöjdhet med kompetens från staden	222
Företagens nöjdhet med rättssäkerhet från staden	223
Företagens nöjdhet med effektivitet från staden	224
Antal gästnätter	225

15 Utveckling av centrala it-kostnader

Utöver finansiering i budget fördelas centrala it-kostnader för gemensamt it-stöd till nämnder och bolagsstyrelser. Fördelningen sker via kommunstyrelsen genom den så kallade it-prislistan. Utnycklingen baseras på respektive systemområdes kostnader för till exempel drift, förvaltning, support och löpande underhåll (för mer information, se riktlinjerna för it-prislistan, dnr 419-1011/2017).

It-prislistan fastställs av stadsdirektören och tillställs samtliga nämnder och bolagsstyrelser i anslutning till att budgetförutsättningarna publiceras. För 2024 fastställs utnycklingen till maximalt 831,3 mnkr, samt systemgemensamma komponenter (Citrix, Microsoft samt Oracle) till 27,7 mnkr.

Följande systemområden ingår i it-prislistan 2024 (mnkr):

#	Område	2023	2024
1	Arbetsplatssystem	88,9	88,6
2	Plattform för applikationsserverdrift	12,3	10,5
3	Programvarulicenser för infrastruktur	53,5	56,2
4	Datakommunikation	66,8	61,1
5	Sammanhållet användarstöd inom IT	85,3	80,8
6	Stockholm Webb	24,8	24,8
7	Sociala system	68,2	65,2
8	Infosoc	0,2	0,2
9	Stockholm stads geografiska informationssystem (SGIS)	15,9	15,5
11	Applikationsplattformar (E-tjänster, Integration, CRM)	58,1	59,0
12	Identitets- och åtkomsthantering	28,5	31,5
13	eDok/Diabas	14,3	14,3
14	LOIS	3,6	4,0
15	Agresso	38,6	37,1
16	Beslutsstöd och statistik (tidigare LIS)	16,8	22,1
17	Löne- och PA-system	30,2	37,5
18	E-arkivet	9,0	7,0
20	ILS	5,0	6,6

21	Nationella e-hälsotjänster	4,0	4,1
22	Öppna data	1,0	0,9
24	Metodstöd	5,8	5,0
25	Inköp	17,4	16,4
26	E-vald	1,1	1,1
27	SSIP (systemstöd för stora investeringar)	0,7	0,6
28	Skolplattformen	127,6	114,0
29	Centrala Leverantörskostnader	40,7	46,8
31	E-tjänster för Förskolan	1,9	1,3
32	Utbildningsplattform	5,5	6,4
33	Stadsövergripande informationssäkerhet	3,0	12,9
	Totalt	828,6	831,3

16 Ansvarsfördelning

Målansvar - Agenda 2030

Stockholms stad ska vara ledande i genomförandet av FN: s globala hållbarhetsmål i Agenda 2030 och agendan stödjer utvecklingen av stadens arbete för social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet. Målen är integrerade och odelbara, vilket innebär att framgång i ett mål ger positiva effekter på andra mål. Arbetet för att uppnå alla mål är prioriterat och arbetet ska ske inom ordinarie processer.

För varje mål har en eller flera nämnder eller bolagsstyrelser utsetts som målansvariga vilket framgår av direktiven till respektive nämnd/bolagsstyrelse samt i tabellen nedan. Målansvarig nämnd och/eller bolagsstyrelse ska vara drivande för att staden ska uppnå hållbarhetsmålet och samverka brett med berörda verksamheter i staden.

Mål Agenda 2030	Ansvarig nämnd
1. Avskaffa fattigdom	Arbetsmarknadsnämnden, socialnämnden
2. Ingen hunger	Äldrenämnden, utbildningsnämnden
3. God hälsa och välbefinnande	Idrottsnämnden, socialnämnden
4. God utbildning för alla	Arbetsmarknadsnämnden, utbildningsnämnden
5. Jämställdhet	Kommunstyrelsen
6. Rent vatten och sanitet	Stockholm Vatten och Avfall AB
7. Hållbar energi för alla	Kommunstyrelsen, miljö- och hälsoskyddsnämnden
8. Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt	Kommunstyrelsen, arbetsmarknadsnämnden
9. Hållbar industri, innovationer och infrastruktur	Kommunstyrelsen, trafiknämnden

10. Minskad ojämlikhet	Kommunstyrelsen
11. Hållbara städer och samhällen	Exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden
12. Konsumtion och produktion	Miljö- och hälsoskyddsnämnden
13. Bekämpa klimatförändringarna	Kommunstyrelsen
14. Hav och marina resurser	Miljö- och hälsoskyddsnämnden
15. Ekosystem och biologisk mångfald	Exploateringsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden
16. Fredliga och inkluderande samhällen	Kommunstyrelsen, kulturnämnden
17. Genomförande och globalt partnerskap	Kommunstyrelsen

17 Ansvarsfördelning inköpskategorier

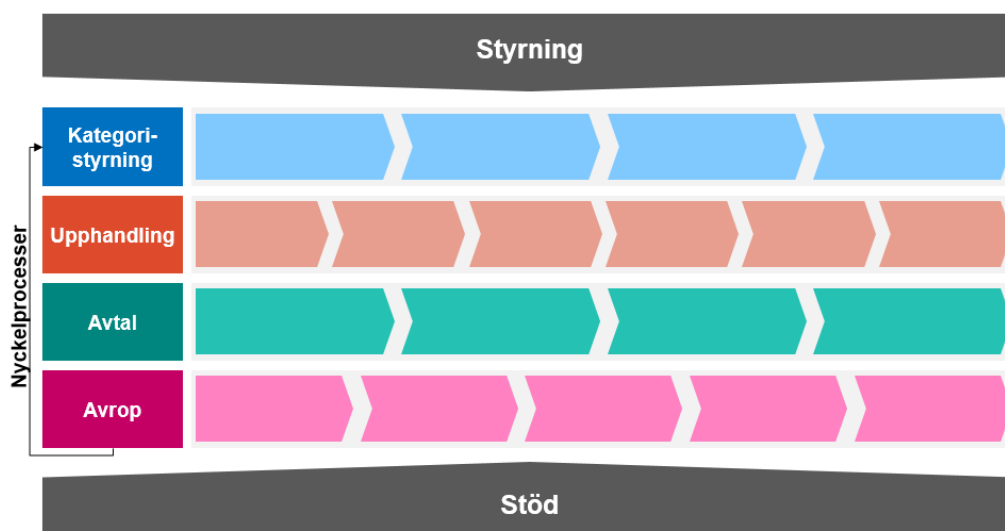
Kommunfullmäktige i Stockholms stad beslutade 2017 att staden, som ett led i att stärka inköpsorganisationen, ska införa kategoristyrning som arbets sätt. Arbets sättet omfattar samtliga nämnder och bolagsstyrelser, där alla bidrar på olika sätt. Ans varet för att leda arbetet inom de tvärfunktionella inköpskategorier som är etablerade, eller är under etablering är fördelat på olika nämnder och bolagsstyrelser efter beredning i stadsdirektörens inköpsråd. Ans varet för respektive inköpskategori fördelar sig enligt följande:

Inköpskategori	Ansvarig nämnd/bolag
Fordon	Miljö- och hälsoskyddsnämnden
Elkraft	Servicenämnden
Måltider och livsmedel	Servicenämnden
Inredning	Servicenämnden
Lokalvård	Utbildningsnämnden
Vitvaror och storköksutrustning	AB Svenska Bostäder
IT-konsulter	Kommunstyrelsen
Tekniska konsulter - Bygg- och projektledningstjänster	Trafiknämnden
Park, Gata och Parkering	Trafiknämnden
LSS-boenden	Socialnämnden
Bemannings tjänster	Norra innerstadens stadsdelsnämnd

Stadens processramverk för inköp

Stadens gemensamma inköpsprocess består av inköpsarbetets nyckelprocesser samt processer för styrning och stöd relaterat till inköpsarbetet. Dessa utgör tillsammans stadens gemensamma processramverk för inköpsarbetet.

Stadens inköpsprocess

Med inköp och inköpsarbete avses hela processen för att anskaffa varor, tjänster och entreprenader. Detta omfattar analys och strategisk planering inför ett inköp, upphandling, avrop och en aktiv avtalsförvaltning.

Kategoristyrning

Kategoristyrning är en del av stadens gemensamma inköpsprocess. Det kategoristyrda inköpsarbetet innebär att inköp inom olika områden (kategorier) planeras och genomförs med utgångspunkt i analys av behov, inköpsmönster samt affärs- och marknadsförhållanden. Arbetet sker faktabaserat, tvärfunktionellt och kommunkoncernövergripande för att skapa effektivitet, utveckling och innovativa lösningar vid inköpen inom respektive kategori.

Kategoriträd och inköpskategorier

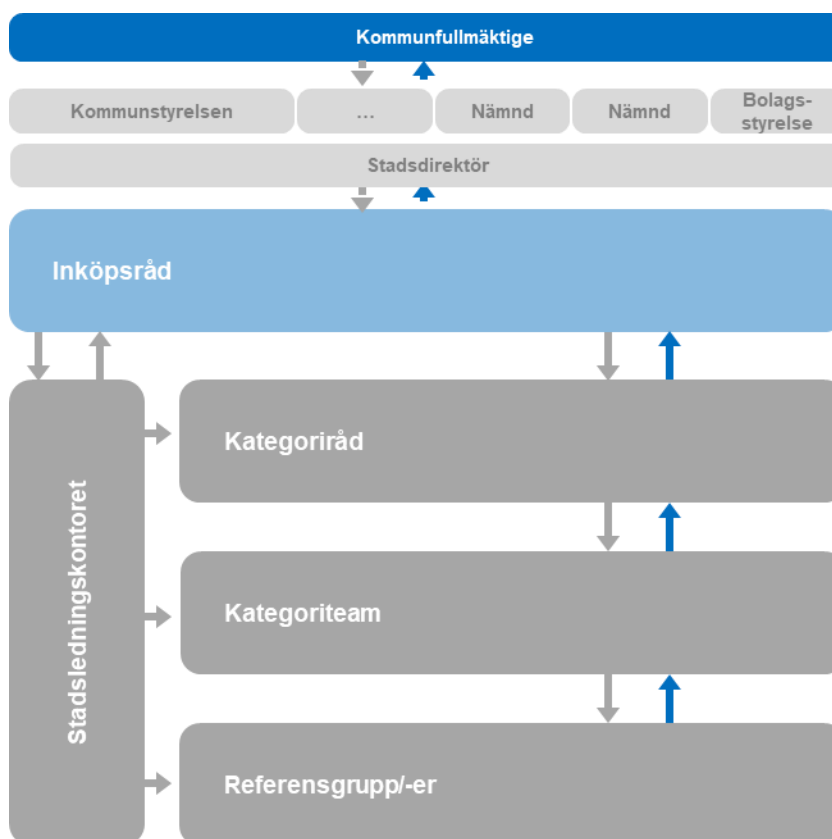
Stadens totala inköpsvolym har delats in i kategorier som tillsammans bildar ett kategoriträd i upp till fyra nivåer, där kategorifamilj är den övergripande nivån. Tillsammans omfattar dessa hela kommunkoncernens externt genererade köp. Under kategorifamiljerna finns kategoriklasser, som i sin tur är uppdelade i kategorier, se illustrativ bild nedan. En del kategorier har även detaljerats i underkategorier.

Kategoriägare

När en kategori ska etableras utser kommunfullmäktige en nämnd eller bolagsstyrelse till kategoriägare. Kategoriägaren ansvarar för att utse ordförandeposten i kategorirådet samt en kategoriledare. Kategoriägaren ansvarar även för att en tvärfunktionell och kommunkoncernövergripande bemanning av kategorirådet och kategoriteamet kommer till stånd, samt att kategorirådet uppfyller sin funktion som beslutsfattande och vägledande forum åt kategoriteamet. Kategoriägaren och kategorirådet ska också tillse att implementering av teamets kategoristrategier kan genomföras med tillgängliga resurser inom teamet.

Kategoriorganisation

Inköpsråd

Inköpsrådet är stadsdirektörens forum för övergripande styrning, uppföljning och samordning av kommunkoncernens inköpsarbete. Stadsdirektören utser rådets medlemmar samt ordförande. Inköpschefen vid stadsledningskontoret är föredragande i rådet. Inköpsrådet har i ansvar att planera och prioritera genomförande av kategorier och utifrån planen föreslå för kommunfullmäktige etablering av kategorier och kategoriorganisationer som en del av den årliga budgeten. Rådet ansvarar för att godkänna kategoristrategier, som kategorirådet valt att lyfta till inköpsrådet, samt i förekommande fall rekommendera kategoristrategier för beslut i aktuella nämnder eller kommunfullmäktige där så bedöms påkallat. Inköpsrådet stöts av stadsledningskontoret.

Kategoriråd

Det är respektive kategoriråds ansvar att kategorin arbetar i enlighet med kategoriprocessen. Kategorirådet ansvarar även för att följa upp kategoriarbetets framdrift mot uppsatta mål, fatta nödvändiga beslut gällande prioritering av arbetet, vid behov lyfta beslut till inköpsrådet, samt hjälpa till när beslut utanför kategoriorganisationen behöver fattas. Kategorirådet ska även stötta kategoriledaren och tillse att teamet har en ändamålsenlig bemanning.

Kategoriledare/kategoriteam

För varje kategori etableras ett tvärfunktionellt kategoriteam. Kategoriteamet ansvarar för att arbetet inom inköpskategorin utförs i enlighet med kategoriprocessen. För att leda teamet utses en kategoriledare, det vill säga en medarbetare som är huvudansvarig för

att arbetet inom kategorin fortlöper. Oftast har kategoriledaren sin hemvist i den organisation som utsetts som kategoriägare.

Kategoriteam och kategoriråd förväntas bland annat:

- Arbeta enligt stadens gemensamma kategoriprocess
- Upprätthålla aktuella behovs- och marknadsanalyser
- Upprätta stadsövergripande försörjningsplan
- Upprätthålla aktuellt dataunderlag för inköpsutgifter inom kategorin
- Identifiera förbättringspotential och definiera mål och strategier för att nå bästa nytta för kommunkoncernen
- Mäta effekterna av kategorins mål och strategier
- Kommunicera och informera berörda verksamheter inom kommunkoncernen.

Nämnders/bolagsstyrelsers ansvar

Nämnder och bolagsstyrelser ansvarar för att säkerställa att resurser avsätts för att delta i kategoriråd och kategoriteam samt att de strategier som beslutas respektive i kategoriråd fullföljs och bidrar till att effektivisera stadens inköpsarbete.

Kommunstyrelsens ansvar

Kommunstyrelsen ansvarar för stadens gemensamma kategoriprocess och för införandet av kategoristyrning som arbetssätt. Kommunstyrelsen ansvarar bland annat för process-, metod- och analysstöd till kategoriarbetet samt ansvarar för kategorietableringens planering. Kommunstyrelsen har även det samordnande ansvaret för uppföljning och effektmätning av stadens hela kategoriarbete.

Kommunstyrelsen ansvarar för att kategoriråd och kategoriteam får introduktion till och utbildning i kategoriprocessen, samt tillgång till nödvändiga verktyg för arbetets genomförande.

Fördelning av kostnader för ersättning till kategoriansvarig nämnd/bolagsstyrelse.

Nämnd och/eller bolagsstyrelse som av kommunfullmäktige utses som kategoriägare erhåller under år 2024 ersättning med 0,5 mnkr. Den sammanlagda kostnaden för ersättning till kategoriägare fördelas utifrån respektive nämnds/bolagsstyrelsens inköpsutgifter inom de aktuella kategorierna enligt tabellen nedan.

Nämnd/Bolag	Fördelad kostnad för kategoriägare
AB Bostadsförmedlingen i Sthlm AB	14 446 kr
AB Familjebostäder	278 720 kr
AB Micasa Fastigheter i Sthlm AB	119 058 kr
AB S:t Erik Försäkrings AB	3 666 kr
AB S:t Erik Kommunikation AB	1 668 kr
AB S:t Erik Markutveckling AB	17 142 kr
AB SGA Fastigheter	3 150 kr
AB Skolfastigheter i Stockholm AB	242 845 kr
AB Stockholm Business Region AB	9 975 kr
AB Stockholms Hamn AB	121 312 kr
AB Stockholms Stads Parkerings AB	37 796 kr
AB Stockholms stadshus AB	739 kr
AB Kulturhuset Stadsteatern AB	18 917 kr
AB Stockholmshem	485 782 kr
AB Svenska Bostäder	172 110 kr
AB Stockholm Vatten och Avfall AB	256 911 kr
Arbetsmarknadsnämnden	28 137 kr
Exploateringsnämnden	207 075 kr
Fastighetsnämnden	180 000 kr
Förskolenämnden	0 kr
Idrottsnämnden	67 828 kr
Kulturnämnden	58 029 kr
Kyrkogårdsnämnden	87 075 kr
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	9 548 kr
Revisorskollegiet	799 kr
Servicenämnden	11 712 kr
Socialnämnden	106 255 kr
Stadsarkivet	4 251 kr
Stadsbyggnadsnämnden	16 296 kr
Stadsdelsnämnd Bromma	116 462 kr
Stadsdelsnämnd Enskede-Årsta-Vantör	135 624 kr
Stadsdelsnämnd Farsta	92 176 kr
Stadsdelsnämnd Hägersten-Älvsjö	177 459 kr
Stadsdelsnämnd Hässelby-Vällin	179 562 kr
Stadsdelsnämnd Järva	223 853 kr
Stadsdelsnämnd Kungsholmen	92 935 kr
Stadsdelsnämnd Norra innerstaden	244 310 kr
Stadsdelsnämnd Skarpnäck	93 712 kr
Stadsdelsnämnd Skärholmen	89 247 kr
Stadsdelsnämnd Södermalm	135 407 kr
Kommunstyrelsen	259 958 kr
Trafiknämnden	190 973 kr
Utbildningsnämnden	892 708 kr
Valnämnden	1 718 kr
Äldrenämnden	11 911 kr
Överförmyndarnämnden	740 kr
SUMMA	5 500 000 kr
*Slutligt underlag kan komma att revideras/fastställas i T1	

